

Pharmaceutice Rationalis:

SIVE

DIATRIBA

DE

MEDICAMENTORUM

OPERATIONIBUS

IN

HUMANO CORPORE.

AUTHORE

Prof. Sedleiano, Nec non Coll. Med. Lond. & Societ. Reg. Socio.

E. THEATRO SHELDONIANO
M. DC. LXXIV.

Prostant apud Robertum Scott Bibliopolam LONDINENSEM.

. Harris II balbasaka di T

DIATITATO

oriologe and a

diagram to see Ambridge of M On any agreed y ex

CELEBERRIMO

Medicorum Londinensium

COLLEGIO,

Et Singulatim

VIRO INSIGNISSIMO

DOCTISSIMOQUE

D^{no} Georgio Ent

EQUITI AURATO

Præsidi Illustrissimo,

Nec non

CENSORIBUS DIGNISSIMIS,

Ceterisque omnibus, amplissima hujus Societatis Membris,

DIATRIBAM HANC PHARMACEUTICAM
Observantiz & Honoris ergo Dicat,
Dedicatque,

THO. WILLIS!

I B R U M hase, Anthors Gro, a fagacifima Physiologo, Medico, perittikano, die anna; olen Symany fen och Lautena angles fen och Lautena angles mando.

nogO

T CO A

-11

190

CANDIDO LECTORI

Profesio.

PRÆFATIO.

Mod in plerisque aliis scientiis, Lac artibus, cum maximo (emper emolumento contigisse advertimus, nimirum ut experimentis, & observationibus, aut casu, aut consilio repertis, statim Ætiologia quantum fieri potest apta subderentur; qua dein sedulo perpensæ ad inventa subinde altiora deducerent : hoc in Medicina, qua inter scientiarum nobilissimas jure censetur, nimis desideramus. In Mathematicis & Mechanicis experientia & praxis Theoricen primo suggessere; dein Hac rerum causas, & efficiendi rationes proferens. Praxin haud tantum excoluit, sed auxit plurimum, ac illustravit. Ars tamen medendi, licet primo ab Empiricis tradita, & ab Agyrtis quibusq; & mulierculis passim arrepta, usque tamen quasi mysterii ritu, in cujus rationes

ones minime inquirere fas effet, inexplicata permansit : iccirco indocti, quinimo interdum doct que, nunc temere ac pene fortuito (tanquam funditores jacula in aerem mittentes) pharmaea propinant; incerti quo tendant, quofq; fines aut effect us habitura fint. Hinc non modo è literatis Cynicis quidam, sed vilissimi quiq; è plebis face, in Jatricen oblatrant, & opprobria passim impingunt. Et qui dem nescio quomodo illa in totum excusari possit, ne mendax, vana, aut prastigiosa dicatur; quousq; Pharmaceutica, à qua vita salusq; humana multum dependent, & sepe non minus periclitantur, rationes adhuc in abstruso latent. Enimvero hac five neglecta, sive ignorata, Operationum medicinalium doctrina, magnum velut Chasma pandens, unice aut saltem potissime impediit, ne hactenus Jatrice quoad systema ejus integrum tandem rite compacta, omnibusque numeris ab-

2 soluta

Prafatio:

salara prodierita Quippe fum materies medica ex singulis sum vegetabilium, tum mineralium, tum insuper unimalis am familia conquifica, fatis digefta, & complete wideour a comque morborum omnium Typi, & natura, par obfortion tiones accuratissimas collecti ab innumeris Authoribis explicentur , cum infuper corpus humanum, in que welus campo Martio inser pugiles istor decernitur, quoad omnes saas partes ab Anaromicio exactissime describator : attamen good maximi interest, & fine quo pradicta ifta hand bene convenient, nondum sutis clare desegitur, qua sint pugilum istorum tela, quis apparatus quis demum imperus, ac resistentia; qualis porre inter medicamenti particular, at que spiritus, bumores, ant sohidan partes, actio, possios & reactio fuerint. Enimvero Deamatis bujus pharmaceutici res fere tota sub velo peragisur, quapropter varii particularum con-

congressions, fermensationes, impulsus alique motus diversimedi, qui intus peratti sensus latent, altiori intellectus ferutinio indaganda fuerant. Quad fo felici tandem invento perfici queat, nihit amplius desiderabitur, quo minus Fatrice (coundum omnes (ui partes consummatissime, in scientiamwere, de majort cum sertitudine practicam, ime Mathes hand inferiorem accresceres. Ita namque remedia empirica ab Antiquis tradita non promiscue ac perperam (uti nunc à Medicastris asolet) in quolibet morbi fatu, aut Egrotantis cafus Sed opportune semper, & Secundum aptissimas sanandi intentiones exhiberentur. Porre medicamenta nova, O magis efficacia (quoties ad magnos, & insolitos quos dam affectus talia indicantur) & facile, o tuto, cum millo aut medici errore, aut patientis discrimine inveniri queant. Quippe dum manifesto liquet, cujusmodi particula 17

in patiente aut alteranda, aut in motum concitanda fuerint, & quales in agente ad opus illud requirentur, non difficile erit hoc fatis appe designare, ac ad atterum illudrite accommodare. Verum longe aliter, sumque infigni corporis humani periculo, & abusu à Pseudochymicis res agitur ; qui remedite ufu receptis, o probatis hand contents, nibil minus quam magnum Elixir, aut Panacaam quandam, sive medicinam universalem, se in fornacibus suis moliri jactitant. Dumque interea mineralia inscite tractant, eventum quendam incertum expectantes, potius quam aliquid serio designantes; si forsan productum insolitum apparuerit; cum novo boc pharmaco, (cujus virtutes prorsus ignota, sape aut nulla, aut malefica existunt) sefe morbos statim omnes fanaturos pollicentur, ipsumque in quovis casu, ad magnam agrotantis noxam, & non raro perniciem audacter exhibent: adeo

adeo secure. E temerarie solent carnifices isti de corio humano ludere, dum ad medicamenta ista (in quibus aculena semper latet venenosus) ant paranda, aut exhibenda, nullo consilio, nullius que methodi filo, sed mero casu, er caco quo

dam impetu ducuntur, dan englier entre

Itaque summe optandum effet, tum pro Medicine dignitate, & anymente, tum pro salutis humana cura ac incolumitate, medicamentorum in carpore nostro energia, & operandi medes quoad finguloram indolem, & rationes quasi mechanicas patesteri. Nam si plane innotesceret, & quo ritu pharmaca assumita vires suas statim in primis viis exerunt, indeque ens mox per totum corpus diffundunt de quas alterationes illa in singulis regionibus suscipiunt, quas item in Spiritus aut sanguinem, & humores aut partes solidas faciunt, tunc equidem tutius mutto ac certius, cumque majori agro-

agrotantis commodo pharmacia exerceri queat.

2

2

8

S.

5

6

7

0

4

Spartam hanc, sc. operationis pharmaceutica Ætiologiam, prius fere intactam, si nunc temere aggressus, non digne satis absolvero, veniam utcunq; merebor, quia terram non modo incognitam, sed, & valde salebrosam, & quasi labyrintheam peragrare incumbebat; & si forsan in pertractatione hac secretiores quosque recessus, & sinus omnes intimiores, quidque in illis agitur, nondum satis investigaverim, attamen existimo, me silum pro ius quibusque olim accuratius adinveniendis appendisse.

Enimvero si hac duo, qua intota hac disquisitione prosequutus sum, exatte cognoscerentur, Viz. quo ritu pharmaca, sive eorum particula, spiritus Animales in quibus que locis afficiunt, quibus item, & quot modis, illa sanguinem, & humores fermentant; inde ad phar-

pharmacia cujusque rationes explicandas semita perduceret. Quo melius istorum, & totius pharmaceutica rationes patescant, Ventriculum ac Intestina quoad corum membranas, & fibras (in quibus nempe spiritus Animales hospitantur, & ubi primo à particulis medicamenti afficiuntur) accuratissime describenda curavimus. Quamvis enim horum substantia, sigura, cavitates situs, & connexiones jamdudum ab. aliis fatis exacte delineabantur; attamen singulorum membranas & nerveas. & musculares, & glandulosas, atq; fibras quasdam mere sensiles, aliasque motrices, quinetiam vasorum sanguiferorum plexus denfissimos, & glandulas numerosissimas, ab ore usque ad Anum tunica interioris tergum consitissime incrustantes, (Hac inquam ad do-Etrinam pharmaceuticam illustrandam adprime facientia) nullo exemplo, aut aliorum Authorum ductu clare detexi-

mus: circa qua tamen inventa Anatomica, ficut olim in quibusdam prioribus, me rursus opera seduta, ac industria, Med. Doctis. D.D. Edmundi
King plurimum debere agnosco. Porro
mihi in hoc penso absolvendo Amicus
meus D.D. Master manus adjutrices
sape exporrexit.

A principio incepti pharmaciam hic totam pertracture, ejusque operation onum omnium aut saltem pracipuarum rationes expendere designaram : verum hoc opus sub manibus dum fuit, pre subjecti fæsunditate in tantam molem accrewit, ut necesse habuerim, longe ante metam abrumpere, eique medio nondum superato, finem imponere. Nam prater medicamenta universalia, quorum everyeias, & operandi modos jam descripsimus, ad speculationem hanc remedia alia (specifica, & appropriata vulgo dicta) pertinent; qua nempe aut peculiarem morbum sanare, aut

Prafatio.

vatam quandam corporis regionem and partem respicere perhibentur. De nonmultis horum, & prasertim de medicamentis Thoracicis, meditationes quasdam congesseram. Sed cum perpendo, in mari periculoso, censuris ao convictis tanquam Scoputis ubique pleno, navigandum esse, haud aquum duxi, fragili huic rati, merces simul omnes, aut nimias una vice committere, sed primo cum his pancis sata experiri; qua si benigna fuerint, postea forsan cetera hujus generis exponere minus verebor.

acereist, ut recesse babuering longe ante metam abream; re, eigen medio nonde nonde imponere. Nama prater medicamenta universulta, que rum erespeixe, & operande medos jum desert suns.

CALLES of speculationen hance semental and specifica, of appropriata coalgo dices) pertinent; que nemperate sur seculares and ant seculares enorbases sales

SECT. I. CAP. I. Designatio totius Operis.

Edicinæ initia quæ fuerunt. p. 1. Qualis progressus. I ibid. Operationum Medicinalium Etiologia desideratur, & considerationem meretur. p. 2. Illarum loca notantur. ibid. Subjecta earum sunt Spiritus, tum qui primas vias, tum qui cerebrum, & nervos incolunt: ibid. & Humores, sc. languis, ejusq; recrementa, atu; liquor nerveus. p. 3. In unoquoq; pharmaciæ genere, tria sunt consideranda, Rrimo Medicamenti virtus, & operandi modus. Secundo ejus species, & formulæ selectæ. Tertio præparationis ejus ratio. ibid.

8

3

à

5

5

a

91

3

3

SECT. I. CAP. II. Primarum viarum descriptie.

DRimz viz dicuntur Oesophagus, ventriculus, & Intestina. p. 4. In quibus pharmaciæ subjecta immediata sunt fpiritus, & humores; mediata fibra, & membrana. ibid. Oesophagi tunica describuntur. p. 5. Interior nervez. ibid. quam intus, præter crustam villolam, etiam tunica glandulofa, cum vaforum plexu retiformi, quemadmodum in ventriculo ac intestinis, obducit. Tunicæ istius usus ostendieur. ibid. Oefophagi tunica media. Carnea five muscularis motui inservit. ibid. Fibrarum istarum duo sunt ordines. ibid. Oelophagi Tunica extima describitur; & singularum usus inquiruntur, p. 6. Tunica intima ad sensationem facit, inquiritur annon etiam ad motum. ibid. Contractiones fiunt taneum à fibris carneis; extentiones, & intumescentia, proprie à fibris nerveis. p. 7. Illarum instantiæ in Oscitatione, pandiculatione, & viscerum inflationibus; que omnes cum Spirituum explosione quadam fiunt, ibid. Tunica Oesophagi mediz, & extima ulus. ibid. Ventriculi descriptio. p. 8. Tres habet Tunicas. ibid, Interior crusta villosa obducitur, ctiam glandulis, & vasorum plexibus. p. 9. Tunica hujus usus, & munia designantur. p. 10. Affectiones ejus quoad inflationis, & distentionis motum ibid. Tympanitidis ratio innuitur. ibid. Ventriculi plica, & ruga; & unde fiunt, & quibus usibus inserviunt. ibid. Ventriculi tunica media, carnea five muscularis est; in qua duo fibrarum motricium ordines funt. p. 11. Quomodo illæ notari, & describi posfint. ibid. Tunicæ carneæ fibrarum ordo exterior. p. 12. Fibrarum carnearum, que ordinis interioris funt, inveligatio, & descriptio. p. 12, Fibrarum utriusq; generismunia,

ac ulus. p. 13. Quomodo eadem contractiones oppolitas perficiunt. ibid. Undenam & per quos dudus illarum initinctus traduntur. ibid. Tunica exterioris, qua prorfus nervea, & forsan tendinosa est. descriptio. p. 14. Ventriculi bina orificia. ibid. Nervi & plexus nervei, ad os ejus pertinentes. ibid. Pylori descriptio, & usus. p. 15. Vasa ad ventriculum pertinentia sunt Nervi, Arteria, & venz. p. 16. Harum plexus, & ramificationes denfiffimæ, ibid. Ufus tum arteriarum, tum venarum explicatur. ibid. Intestina duplicia funt, fc. tenuia, & craffa. p. 17. Priorum fitus, & dimensiones. ibid. Intestina mesenterio affixa tres habent tunicas. p. 18. Harum intima duas alias includit, fc. villosam. five glandulosam, & vasculosam five illam que vasorum sanguiferorum plexibus constat. p. rg. Hoc in Tabula pianius, quam in descriptione exprimitur. Tunica media carnea eft, in qua duo fibrarum ordines, fc. redarum, & circularium. p. 19. Earum usus inquiritur. ibid. Intestinorum motus per fibras carneas, una cum illarum instincto, & irtitatione. p. 20. Tunica intestinorum extima describitur. p. 21. Vafa & ductus ad intestina pertinentia. ibid. Arteriæ, & venz innumerz cum plexibus constissimis ad has partes fpectant. p. 22. Illarum usus explicatur. ibid. De Intestinis craffis, in quibus Iliacæ paffionis plerumque fedes habetur. ibid. Figurarum, in quibus membranæ, & fibræ, cum vasis, & glandulis ad prædicta viscera pertinentibus exprimunsur, explicationes. p. 23. ad 27.

SECT. II. CAP. I.

Uomodo Ventriculus, & Oesophagus in vomitione assiciuntur. p. 27. Quibus sibris caineis hic spasmus Emeticus persieitur. p. 28. Vomitio est motus convulsivus. ibid. Quomodo ab aliis spasmis dissert, & prasertim à Catharsi per inseriora. ibid. Causa ejus proxima est Spirituum in sibris Tunica carnea vehemens explosio. p. 29 Spiritus explosiones tales incunt, quatenus valde irritantur. ibid. Irritatio Emetica in ventriculo sit propter incongrua ore ingesta aut in stomacho genita, aut illuc aliunde sussus a vomitio ob tales acquides, producta dicitur idiopa-

thica. p. 30. Vel irritatio vomitum ciens aliis in locis infligitur, & nervorum commeatu ventriculum afficit. p. 31. Loca ista, vel funt propinquiora, sc. utraque stomachi orificia; vel remotiora, & vel infra, vel supra hoc viscus, nempe iniqual item renes, uterus, & alia abdominis con-

tenta. p. 32. Horum omnium rationes fingulatim explicantur. p. 33. 34. His præmiffis inquiritur quo ritu Pharmaca Emerica operantur : & primo qua ratione à Carharticis differunt. p. 35. Dein cur hac mitius, illa fortius operantur. p. 36. Qualem affectionem utraque ventriculo imprimunt. ibid. Cujulmodi, & quotuplex materia per vomitum ejici folet. p. 37. Operationis emerica modus, ratio. & accidentia describuntur. ibid. Quare vomitio in quibufdam citius, in aliistardius accietur, quinetiam modo facile modo difficillime fedatur. p. 38. Vomitoria in forma folida quomodo agunt. p. 39. Haud perinde est, in qua dosi sumuntur. ibid. Non virtute specifica agunt, nec in peculiares humores operantur. p. 40. Opinio ista vulgaris unde prognata fuit. ibid. Pharmacia emetica magis efficax, fed periculosa est. p. 41. Vomitoriorum Indicantia, ibid. permittentia, & prohibentia, p. 42. Emetica aut mitia aut forriora funt. ibid.

SECT. II. CAP. II. Vomitoriorum formula, praparationes, & quarundam ex iis Etiologia.

7 Omitoriorum formulæ tum in liquore, tum in pulvere. p. 43. Emetica chymica parantur ex vitriolo. Antimonio, & mercurio. ibid. Salis vitrioli præparatio, & ufus. ibid. Antimonium crudum minime Emeticum. p. 44. Hujus ratio explicatur. ibid. Crocus metallorum, & atiologia ejus. p. Sulphur Antimonii, cum Analyfi ejus. ibid. Antimonii, & fulphuris communis, fynthefes. p. 47. Mercurius vita, cum atiologia ejus. ibid. Ejusdem correctio. p. 48. Qua ratione hie, & alia stybeata operantur. ibid. Quomodo Mercurialia in corpore nostro operantur .p. 49. Mercurius przcipitatus per se.ibid. Processus ratio. ibid. Mercurius præcipitatus folaris. p. 50. Ætiologia ejus. ibid. Mercurius præcipitatus communis, cum Etiologia ejus. ibid. Mercurialia quomodo in ventriculum operantur. ibid. Turbith minera le. ibid. Processus ejus ratio, & compendium. p. 52. Aurum vita. ibid. Hercules Bovii. ibid, Processus utriusque rationes. p. 53. 54.

SECT. II. CAP. III. De Vemnionis nimia Remedio.

Omitio nimia interdum à Pharmaco, quandoq; ab aliis causis accietur. p. 55. Prioris ratio, & remedium. wid.
Posterior aut critica, aut symptomatica. p. 56. Hac rursus vel sympathica, vel idiopathica, ibid. Quando stomachus prima-

primario afficitur, quid agendum. ibid. Remedia contra fromachi fermentum vitiatum. p. 57. Quando hoc vel acidum, vel acre nimis est. p. 58. Qua conveniunt contra fermentum ejus nimis amarum. ibid. Vomitio à ventriculi debilitate procedens ut curanda est. p. 59. Hujus duo sunt casus, c. sibrarum tonus latesactus; & nervorum obstructio ibid. Prioris curatio. ibid. Ventriculi Paralysis ut curanda est. p. 60.

SECT. III. CAP. I. De Medicamenis purgantibus.

Purgatio est affectio vomitioni contraria, seu potius inmateria per catharfin educitur. ibid. Sc. primo maffa chylarea, faces, mucus, lympha, & ferum, glandulis & Arterits exundantia. ibid. Secundo flatus p. 85. Quomodo flatus in vilceribus gignitur. f. 62. Flatus extentionum fplanchnicarum modo caufa, modo effectus funt. p. 63. Quomode in affectibus spasmodicis producuntur. ibid. Intestinorum motus exerctorius quomodo fecundum naturam habet, & per quas fibras perficitur, ibid. Quibus stimulis urgetur. p. 64. Viz. facum pondere, & moleftia. ibid. Cui accedunt alia accidentia, ic. primo Alimenta lincongrua, aut depravata; item bilis, & fuceus pancreaticus. p.65. Humores è fanguine, succo serveo, & habitu corporis. ibid. Hujusmodi materies etiam per pharmaca expurgantur. ilid. Hac autem operantur tum irritatione, intra primas vias;tum fermentatione intra languinem, & humores. ibid. Prior harum quomodo intra ventriculum peragitur. r. 66. Fibris nerveis molefliz fensus imprimitur, & proinde motrices in spasmos excretorios accientur. p. 67. Cathartici operatio qualis intra Duodenum, & tenuia intestina. p. 62. Adio ejus in porum bil rium, & pancreaticum; in glandulas, & Arteriarum olcula. ibid. Qualis in languinem. p. 69. Fit partim fermentitione partim irritatione, ibid utriufque modus, & ratione explicantur. ibid. Operationis cathartica tres gradus. p. 70 Purgantia non per attractionem, aut electisnem operantur ibid. Catharticorum differentiz, & rationes. ibid. Quatenus diversimode in visceribus irritant, & quatenus varie cum fanguine & humoribus fermentescunt. 1.71. Purgatienis Elareria mala. p. 72. Hujus notabilis instantia. ibid. Purgationis Electivæ error unde subortus eft. ibid. Humorum præparatio ad catharfin non necessaria. p. 73. Qualis apparatus tum refpedu stomachi, tum fanguinis requiritur. ibid. Cathartici facultas tum i ratativa, tum fermentativa à cuiulmodi

enjusmodi particulis dependeat. p. 74. Prior non à spiriste aqua, aut terra, nee à sale, aut sulphure solitariis; sed ab utrisque combinatis. ibid. Virtus sermentativa sere tantum à salibus procedit. ibid. Medicamenti vis septica à quibus particulis procedit. ibid. Per sedem, quemadmodum Cantharides per urinam, operatur. p. 75.

SECT. III. CAP. II. Catharticorum species, formula, & quarundam Æsiologia.

Athartica vix ulla à mineralibus parantur, licet inde vomitoria, & Diaphoretica præcipua. p. 75. Discriminis hujus ratio inquirirur. ibid. E vegetabilibus cathartica quamplurima. p. 376. Ad hæ præparatio chymica haud multum requisita est. ibid. Sal Tartari ad Tinsturæ catharticæ extractionem quid consert. 1p. 76. Purgantium formulæ præcipuæ notantur. p. 77. Potiones, & pilulæ tum lenes, tum fortiores. p. 78. Pulveres cathartici, item Boli, & Edecharia. p. 79. Morsuli & Tabulæ, item Vina, & Cervisiæ medicatæ. p. 80. Mercurius sublimatus, tum dulcis, tum corrosvus. p. 80. 81. Utriussque Ætiologia. p. 81. Resina Jalapii, & processus ratio. ibid. Resina Scammouii Extractum Hellebori nigri. ibid. Eorum rationes. ibid. & p. 82.

SECT. III. CAP. III. De Hypercatharses remedio, nem de Dysemeria Londmens.

Hypercatharfeosmedicamentofæ ratio. p. 83. Ejus præ cautio, & curatio. ibid. Diarrhææ fymptomaticæ quo modo tradande funt. ibid. Dyfenteria Londinenfis. p. 84. Ejus duz species; Aquosa, & cruenta. ibid. Prioris descriptio. ibid. Curatio ejus quibus medicamentis perficitur. abid. Medicamentorum formula. p. 85. morbi Ætiologia. p. 86. Oritur in primis à liquoris nervei vitio. ibid. Caulæ ejus remotiores ; & quare in Autumno defavit, ibid. Quare in hac urbe Endemia eft. p. Ey. Caufa ejus avenavalpas ibid. Caufæ evidentes. p. 88. Dyfenteria cruenta describitur. ibid. Huic febris Anomala in aliis locis contemporanea p. 89. Morbi lympromata, & modus. ibid. Medendi methodus. 1.90. Remedierum formulæ. ibid Morbi Ætiologia. 1.91. Tria ad hunc concurrunt, primo fanguinis dyscrafia propter Anni intemperiem orta. Secunda ejuidem efferve centie compages nimis conftrida, & particularum confusio. Tertio po: orum conflipatio. t. 92. Morti hujus differentia. p. 93.

Indicationes curatoria dua respectu sanguinis, & totidem respectu viscerum. ibid. Curationis exemplum, cum remediorum formulis, & methodo. ibid. Exemplum aliud. ibid.

SECT. IV. CAP. I. De Diuresi, & medicamentis diureticis.

Turefis, & Diaphoresis inter fe affines. p. 94. Urinæ mareries quibus liquoritus conftat. p. 95. Quomodo ferum à sanguine intra renes separatur. ibid. Ad hos non attrahitur. ibid. Renum ftrudura, & ufus explicantur. p. 96. ferum à sanguine per renum dudus percolatione separatur; fed non fine fermenti cujufdam opera. ibid. Succi nutritii pars quadam illac etiam effluit. p. 97. Urina materies potiffimum à sanguine, à quo modo ægre, modo facile nimis secernitur. p. 97. Seri à fanguine secretio, per ladis fusionem, coagulationem, & reductionem optime illustratur. p. 28. Lactis coagulatio quibus modis fieri, inhiberi, aut tolli folet. ibid. Singulorum rationes traduntur. p 99. Ad fanguinem quantum Analoga shabet. p. 144. Experimenta de liquoribus chymicis fanguini calenti affusis. p. 100. Ut ferum sanguis rite deponat, tum à fusione, tum incrassatione nimia præfervari deber. ibid. & p. 101. Seri excretio quomodo in excessu, aut defedu peccat. ibid. Diureticorum distributio guoad fines, quoad materiam, & formam, ibid. Primo Diuseticafalina fale volatili vel acido pradita, que in fauguinis compage nimis stricta conveniunt. ibid. Secundo sale fixo prædita quibus ufibus inferviunt. p. 103. Diureticorum formulæ, & primo quibus fal fixus pro bafi eft. p. 104. Diurerica sale volatili prædita quomodo juvant. p. 105. Diureticorum formulæ quibus fal volatilis pro bafi eft. ibid. Medicament orum ejusmodi formulæ. ibid. Diureticorum fale alcalifato præditorum operandi modus, eorumque formulæ. p. 108. Diureticorum, quibus pro basi particulæ spirituofa, aut fulphurez funt, operandi modus corumque formula. ibid. Salis prunella five chryftalli mineralis praparatio , ejusque Etiologia. p. 109. Spiritus nitri de-Billatio, & processus ratio. p. 110. Spiritus falis nitri ; ejus Ætiologia & modus compendiosior. p. 111. Spiritus urina, ejufque explicatio. ibid. Tinctura falis Tarrari, & Etiologia ejus. ibid. Sulphur five oleum vini parandi modus & ratio. f. 112. Sal fuccini, a ratio ejus. ibid.

SECT. IV. CAP. II.

De Diuresi nimia ejusque remedio ; & Specitiam de Diabete.

Tabetes morbus olim rarus. p. 183. Descriptio ejus. ibid-Causa ejus proxima non renum obstructio, sed potius fanguinis deliquium. p. 114. Caufa conjunda, & immediata in fanguine subsistit, quam aliquando mala, renum affectio promovet. ibid. Causa ista ut plurimum est sanguinis compages nimis disfoluta, quemadmodum & urinæ suppreffio. nonnunquam à compage ejus nimis stricta oritur. p. 115. Quod Autoritate, & observationibus Anatomicis confirmatur. p. 116. Diabetis caufæremotiores funt humores acidi in fanguinem fuffusi, ibid. Et prefertim è liquore nerveo degeneri. p. 117, Hine affectus spasmodici Diabetem plerumque præcedunt, atque illis urinæ profluvium fæpiffime accedunt. ibid. Diabetes, quamvis hydrops ad matulam dicatur, ab eo morbo plurimum differt. ibid. Diabetis caufæ evidentes. p. 118. Sympsomatum rationes. ibid. Unde mictio copiosa, & crebra cum siti, acfebre. ibid. Quare zgrotantium uring inftar mellis dulcescunt. p. 119. Viz. non à fucco nutritio-fed ob falium ac fulphur is combinationem. ibid. Morbi prognosis ibid Methodus medendi, cum indicationibus Therapeuticis. ibid. Curatio cum falinis potissime perficitur. p. 120. Indicatio vitalis. ibid. Curationis Historia, cum remediorum formulis. ibid. Postquam pathologia hac' Typis excusa fuerat, alium Diabete laborantem, & pro deplorato habitum, cum eadem methodo, & præcipue cum aqua Calcis vive curavi.

SECT. IV. CAP. III.
Medisaminum Ischureticorum species, & formula.

A Stringentia in Diabete minime juvant. p. 123. Tres medendi intentiones; falium combinationes impedire, facias tollere, fanguinis fusiones & effervescentias per hypnotica impedire. ibid. Prima intention à sanguinem incrassantibus perficitur; quorum medicamentorum formulæ subduntur. p. 124. Secunda intentio salina indicat, quorum formulæ item traduntur; juxta quod pro basi habent aut salem fixum, aut Alcalisatum, aut volatilem. p. 125. Hypnoticorum (quæ sper intentionem tertiam indicantur) formulæ. p. 126.

SECT. V. CAP. I. De Sudanne, & medicamentis hydroticis.

E gestionum plures viz patent, licet ingestionis sit unica. f. 126. Hujus ratio innuitur. f. 127. Diaphoresis quob 4 modo

modo à catharfi differt. p. 127. Sudoris materies est vel elementaris, vel humoralis; utriufq; particulæ notantur.p. 128. Ad sudationem copiosam tria requiruntur. Primo ut sanguis tapidius circuletur. Secundo ut compages ejus fit foluta. Tertia ut cutis pori fint aperti. p. 129. Conditiones hæ fingulatim explicantur. ibid. E'oidper ic ob multas occasiones, & causas evidentes contingit. Primo ob sanguinis dys crafiam, uti post febres diuturnas. Secundo quia ferum per renes aut lymphe-ductus non fatis amandatur. Terria ob poros nimis apertos. p. 130. Sudoris ratio formalis, & cause conjuncta, & procatarctica. p. 131. Ejus caufa evidentes. p. 132. Que funt primo nimia corporis, & mentis agitatio. ibid. Secundo calor ambiens. ibid. Transpiratio prohibita. ibid. Calidiora affumta.ibid. Sudoris differentia.p. 13 3. Medicamenta Diaphoretica cujufmodi debent effe. ibid. Eorundem ratio generalis innuitur. p. 134. Cardiacis nonnihil affinia funt. p. 135. Eorum materies aut mixti partes integrales, aut Elementares funt. ibid. Quæ prioris generis funt recensentur, & operandi ratio ostenditur. ibid. Hydrotica, quorum materies funt partes elementares, aut funt fpirituofa. p. 136. Aut Salina ; quæ item in multiplici funt ftatu. p. 137. Ad Diaphoretica rite exhibenda quo apparatu, & quibus circumftantiis opus eft. ibid.

SECT. V. CAP. II. Diaphoreticorum species, ac formula, & quorundam ati legia.

Izphoreticorum census, & formulæ. p. 138. Quæ pro basi habent mixti partes integrales. ibid. Præscribuntur in forma pulveris, boli, potionis. ibid. Eorum formulæ singularim notantur. p. 139. Vel pro basi habent partes elementares; & fic vel spirituosas. p. 141. Vel Salinas, fixas, aut volatiles. p. 142. Aut falem nitrofum, aut acidum. p. 143. Vel particulas sulphureas. p. 144. Bezoarticum Iminerale. ibid. Etiologia ejus, & via compendiofior. p. 145. Antimonium Diaphoreticum, & Ceruffa ejus. ibid. Utriufque ratio. ibid. Flores falis Armoniaci, & processus ratio. p. 146. Spiritus salis Ar-moniaci. ibid. Ætiologia ejus, & quomodo à spiritu C. C. & aliis consimilibus differt. p. 147. Spiritus Fuliginis, C. C &c. ibid. Spiritus Guiaci, Buxi, & fimilium, cum processus ratione. p. 148. Resina Guiaci, & explicatio ejus. p. 149. Spiritus Tartari. ibid. Hujus Etiologia. ibid.

fp

D

CC

I

ha

CO

Po Vo

SECT. V. CAP. III.

De Diaphoresi nimia, aut depravata, & utriusque remedio.

Ffedio hac, fatis crebra, interdum morbi alterius fymproma oft. p. 150. Quandoq; item effectus est; cujus exemplum notabile profertur. p. 151. Cafus iftius atiologia ibid. Diaphoreseos nimiæ causa, partim à sanguinis dyscrasia, partimq; ab accensione ejus diminuta. ibid. Curatio ejus. p. 152. Indicatio prima, humorum dyscrafias tollere. ibid. Quibus remediis perficitur. p. 153. Intentione fecunda, pororum debita constitutio procurandi est. ibid. De affectu, qui vulgo dicitur Aptitudo ad frigus captandum. p. 154. Exemplum ejus notabile, una cum morbi Ætiologia. ibid. Ratio formalis, & causa ejus conjunca. ibid. Morbi procatarxis partim in Spiritibus. p. 156. Partim in Sanguine, partimque in mala pororum constitutione. p. 157. Curatio ejus defignatur. ibid. Intentio prima, & præcipua est spirituum Animalium corroboratio. ibid. Remedia in hunc finem propria, corumque formulæ. p. 158. Intentio secunda. p. 159. Intentio tertia, fc pororum alteratio optime perficitur Cœli mutatione. ibid. Sudationis speciestertia, quæ sc. per se morbus eft ; ejus Historia notabilis. p. 160. Ætiologia cafus. ibid. De sudore Anglico. p. 161. Morbi & curationis ejus Historia ex variis Authoribus. ibid. Ætiologia ejus inquiritur. p. 162. Caula primaria in liquore nerveo. ibid. Sympromatum rationes explicantur. p. 163. A fimili huic caufa Diabetes, & Dysenteria incruenta oriuntur. ibid. Liquor nerveus degener, & in languinem redundans communis omnium istarum causa est. p. 164.

SECT. VI. CAP. I. De Medicamentis Cardiacis & Alexiteriis.

Iljusmodi remedia communissimi sunt, & semper surunt usus. p. 169. Cordi succurrere vulgo dicuntur. ibid. sed omnino improprie. p. 166. Quia in sanguinem, & spiritus Animales potius, quam in coragunt. ibid. Sanguinem emendant, & quoad crassin, & quoad accensionem ejus. ibid. Quando sanguis minus debito accenditur qua remedia conveniunt. p. 167. Qua item in accensione ejus nimia. ibid. In sebribus, sanguis, quoad crassin peccans, aut compagem habet nimis strictam, aut nimis laxam. p. 168. Posterioris hujus vitii remedia sunt Alexiteria ita dicta. ibid. Sanguinis compages nimis stricta qualia remedia requirit. p. 169. Hac potissimum salina sunt p. 170. Et pro basi habent vel salem volatilem. ibid. Vel salem alcalisatum. Vel acetosum. p. 171.

Vel selem fixum. Vel salem nitrosum. p. 172. Hujusmodi remedia Vitalia magis proprie dicuntur, quam Cardiaca. p. 173. Quomodo in ventriculo operantur, & quomodo in sanguine. ibid. Secundum Cardiacorum genus, quæ spiritus Animales respiciunt. p. 173. Hæc duplicis sunt generis: prima Lenia, & spiritus demulcentia, quæ affectum hunc cient in visceribus, aut censoriis. ibid. Vel Aspera & incitantia, quæ spiritus in ordinem quasi slagellant. p. 174.

SECT. VI. CAP. II. Cardiacorum species & formula.

Ardiaca fanguinis accentionem augentia. p. 175. Eorum abusfus notatur. p. 176. Propter quas occasiones his invalescere folet. ibid. Medicamenti sanguinis accentionem nimiam reprimentia. p. 177. Compagem eius nimis strictam aperientia. ibid. Eorum formulæ. quorum basis sal volatilis est, etiam sal Alcalisatus. p. 178. Hæc in pleuriticis valde conveniunt. ibid. Cardiacorum formulæ, quorum basis sal nitrosus, item sal acidus, atque sal fixus est. p. 179. Alexiteriorum tum præparationis, tum curationis gratia adhibitorum formulæ. p. 180.

SECT. VI. CAP. III. De Tasionibus Gardiacis, carunque Remediis.

Ordis Passiones sunt tremor, & palpitatio ejus. p. 181. Posterioris descriptio ; ztiologia ejus. ibid. Non à totius Cordis motu convulfivo procedit; scd à sanguinis circa vasorum aprensorum radices, remora, & regurgitatione. 1. 182. Insuper ob alias causas interdum oritur. p. 183. Quandoque ab ipfius fanguinis in corde stagnantis vitio dependet; quandoque item à vasis obstructis, aut spasmodice affectis, ibid. Horum instantia, & Casus varii notantur. p. 184. In quos ufus plures nervi Arteriarum tunicis inferuntur. p. 185. Viz. ad fibras Earum motrices,& velut musculares, fpiritus deferunt. ibid. Arteria ficut cor movetur, & quandoque spasmis afficieur. ibid. Ab hac causa Cordis Palpitatio sæpe oritur, præcipue in hypochondrizcis. p. 186. Affectus istius curatio. ibid. De Cordis Tremore. p. 188. Morbi hujus atiologia. ibid. Hujus uti aliorum musculorum Subsultus à quibus caufis oriatur. p. 189. Quot species ejus. tid. Paffio five Tremor Cordis, cujusmodi affedus fit. p. 190. Ejus ratio formalis, & causa conjuncta. p. 191. Hec perperam Lieni, aut vaporibus adscribitur. ibid. Curatio ejus per tria remediorum genera perfici folet. p. 1920 Singu-

łi

0.

R

us

:

C

1-

ie ie

n

i-

al

-

m

9.

ia

١.

)-

-

e.

.

-

..

0.

1-

1-36

1-

5.

3.

m

s.

t.

.

1-

10

Singulorum formulæ quadam describuntur. ibid. De pusse intermittente. p. 193. Ejus daæ species, quarum una propter Aortæ culpam, altera ab ipsius cordis vitio procedit, ibid. Hujus varii Typi. ibid. Assecutatio describuntur. p. 194. Arteriæ descriptio Anatomica. p. 195. Galenus quatuor ejus tunicas notabat. ibid. Et totidem revera habet quæ singulatim describuntur. p. 196. Tunicirum harum usus. p. 197. Vasorum sangusferorum plexus, & glandulæ notantur. ibid. Hæc omnia similia sunt ventriculo ac intestinis, at sub discrimine quodam observanda. p. 198.

SECT. VII. CAP. I. De Medicamentis Opiatis.

Comni, & vigiliæ viciffitudo ficuti ad fanitatem tuendam necessaria ita cum circa cam delinquitur, Medicina opus eft. p. 199. Opiologie contenta que, & quot fint. p. 199. Primo oftendendum erit quo ritu Opiata spiritus Animales afficiunt. p.200. In cujulmodi particulis corum virtus confistat. ibid. In quibus locis primo operari incipiunt. 9. 201. Viz. potifimum in cerebri cortice ubi Spiritus extimos perimunt, aut repellunt ; interiores ab effluxu in partes nerveas inhibent. ibid. Opiata etiam aliquatenus, dum in ventriculo funt virtutes fuas exerunt. 202. Hujus ratio explicatur. ibid. Opiatarum virtus quousque extenditur; & in quas partes. ibid. Illa non fanguinem, uti spiritus Animales venenant, p. 201. Primario in Spiritus cerebri in colas agunt. sbid. Quandoque illarum vis etiam ad cerebellum, ejusque spiritus incolas pertingit. p. 204. Opiatarum effectus notantur, qui funt vel boni, vel mali. ibid. Bona illorum vel spiritus, yel sanguinem vel humores respiciunt, ibid. Quot & quibus modis spiritus juvare solent. p. 205. Respectu motus horum, juvant fin vigilia, ac delirio, respectu sensus in dolore. ibid. Qua ratione. opiata dolorem fedant, absque somno, vel post eum finitum. p. 206. Ubi avadznoias hujus rationes fule explicantur. ibid. Quo ritu Opiata fpalmos fedaut. p. 208. In calculo, & podagra juvant. ibid. Inordinationes circa pulsum, & respirationem opiate fæpe tollunt. p. 209. Viscerum spasmos excretorios sedant. p. 210. Quomodo opiatæ in sanguinem operantur. ibid. Sanguiinem illibatum & brevi (Alexiteriorem more) pertranfeunt, proindeque urinam & sudores movent. ibid. Hujusmodi effectus illarum, Historiis tribus comprebatur. p. 111.

SECT. VII. CAP. II.

De Of it nocumentie, item Cantiones circa ufum ejus.

Uot & quibus modis Opium lædere solet. p. 1213. Malignitas ejus interdum cerebro, quandoque etiam cerebello prius ac potius infertur. ibid. Narcotica mala producunt vell in capite, pectore, aut ventre. p. 214. Quomedo Turca, aliique Opii devoratores, ab eo affici solent. ibid. Effectuum istorum rationes. p. 215. Cujus modi Pectosis mala opium producit. ibid. Et que imi ventris. p. 216. Cautiones circa Opii usum. ibid. Primo respectu constitutionis Egroti. ibid. Secundo respectu morbi. ibid. Tertio respectu Spirituum Animalium. p. 217. Ultimo respectu sanguinis, & humorum, ibid.

SECT. VII. CAP. III. Opiatarum feccies, praparationes, & formula.

Edicamentorum Anodyne, diffinctio. p. 219. Narcoticorum recenfio. ibid. Primo, Papaver album, e quo parantur Opium, & Diacodium. ibid. Opii natura, & partes in quibus vis narcotica confistit. p. 220. In omnibus haud pari modo operatur, & præsertim non in cane, uti in fele ac homine. ibid. Experimenta circa Opium canibus exhibitum. p. 221. Opii præparatio. ihid. Veterum Opiata recensentur. p. 222. Neotericorum Opiata Laudana unde dica, item Nepenthes. ibid. Laudanistaram mala. p. 223. Laudana vel in forma extracti. ibid. Vel in forma liquida. ibid. Pro laudanis conficiendis menftruum maxime idoneum eft Tinctura falis Tartari. ibid. Laudanum Helmontii dictum. p. 224. Papaver erraticum ejusque praparata. ibid. Cynoglossus, ejusque praparata. p. 225. Nicotiana, ejufque fumifuctionis mos; effectus corumque rationes describuntur. p. 225. Compolitionum narcoticarum bases, & formula. p. 226. Medicamenta Anthypnotica, & speciatim de potu Coffee. Cujus mos, effectus, & corum rationes exponuntur. p, 228. Ejus commoda, & incommoda, notantur. 229.

e-la

-

i-

o

,

n

5

(6+3)#16+3%6+3%6+3%6+3%#16+3)

DE

MEDICAMENTORUM OPERATIONIBUS

IN

Corpore Humano.

SECTIO. I.

CAPUT. I.

Designatio totius operis.

Rtem medicinalem à prima inventione usque ad Hippocratis secula merè empiricam fuisse, ejusdem annales consulentibus compertum eft. Quippè cum varii homines varia tentarent remedia, fi quidpiam in aliquo affectu juvisse experientia comprobaverat, postea idem in simili casu etiam aliis adhiberi folebar. Quare, uti refert Herodotus. antiquiores Egyptii ægrotos suos non ad medicos, sed in compita, & publicas vias deferebant, populam pratereuntem pro morbi curatione consulturi. Porro & horum, & Gracorum Sacerdotes, quo quisquam remedio sanatus esset, scriptis mandantes, observationes suas in Templorum Adytis, etiam aliis subinde ægrotis communicandas reponebant. Postquam verò, accrescente indies observationum cumulo, largini in pracepta & methodum redigi cœpisset, in duplici hoc cardine res penè tota verfabatur; nempe ut materia medica cum toto ejus apparatu, & felectis præscriptorum formulis apte dispensaretur, ac insuper ut Indicationes Therapeutica, circa fupelledilis medicamentalis usum rite designarentur. Si quispiam hec utraque satis calluisset. in re pharmaceutica

ceutica omne pundum tulife putabatur. Verum enimyero in hoc negotio, inque medicinæ praxi inter defiderata meritò collocamus, quòd à nemine adhuc explicetur, quo ritu & quali partium corporis humani affectione, medicamenta intus fumta, aut exteriùs adhibita, operationes suas perficiant ; viz. quomodo, & quare hac vomitum, illa purgationem, alia diaphoresin, aut alterationem, aut quandam alterius generis operationem moveant ; quæ fit partium & particularum in agente & patiente affinitas, aut diffimilitudo, impulfio, pulfio, & reactio : dein quali ille invicem commifte luca aut fermentatione agitentur, & qua mechania aut cuepaia effectus suos producant. Super his solutio vulgaris folet esse, pharmaca quæque per virtutes quasdam specificas operari, & duvajues suas peculiares exercere. Quod equidem nihil amplius sonat, quam idem per idem explicare; quemadmodum si dicatur vomitoria quædam effe, quia facultate vomitum in nobis ciendi prædita funt. Quandoquidem igitur speculatio hæc Therapeutica hactenus à medicis fere intacta relinquitur, operæ pretium videtur inquirere de ratione quafi mechanica, qua medicamina cujusque generis in corporibus nostris vires suas exercent; scilicet ut, pro libitu nostro, illa in visceribus excretionum motus ciere, aut fiftere, fanguinis & humorum effervescentias excitare, vel compescere, cujusque insuper partis aut membri indigentiis, aut anomaliis peculiari quodam respectu, ac velut tributo subvenire va-leant. Hic etsi parum resert quo ordine pharmacorum species recensentur, tamen methodi gratia, corum rationes qualdam generales imprimis designare visum est, dein juxta has eadem in classes redigere. Itaque circa medicamentorum operationes primo diftinguere oportebit loca in quibus virtutes, five energias fuas primò, aut potifimum exerunt; que nimirum vulgo dividi folent in tres regiones, scil. 10. primas vias, quibus præcipuè comprehenduntur Ventriculus, Intestina, ductus Felleus, & Pancreaticus, nec non vasorum Meseraicorum oscula; 2º. Massam fanguineam cum appendicibus ejus fanguineis, scil. Pracordiis, Hepate, Liene, &c. 3tio. Cerebrum & fystema Nervofum, cum membris & habitu corporis. Præter has difindas adivitatis fphæras, quarum modò hæc, vel illa feorsim à ceteris, modò plures, aut omnes simul à pharmaco attinguntur; insuper secundo in loco considerare debemus fubjecta immediata in que medicamenta operantur; que himirum non folidæ partes, fed vel Spiritus animales, vel Humores

ve-

le-

ur,

e,

a-

æc

2-

e-

i-

e-

ut

et

as

d

2

m

12

-

â

S

٢

Humores sunt ; tametsi his mediantibus etiam illæ interdum afficiantur. Pharmaca intus fumta vel immediate agunt in Spiritus animales, eos nempe qui Oesophagi, Ventriculi, Intestinorum, aliorumque in primis viis ductuum fibris infident; vel mediante sanguine in eos qui Cerebrum & partium longius diffitarum fibras nerveas aut membranaceas incolunt. Sive hos, five illos cum illorum virtus attingit, eosdem vel irritando in motus excretorios cient; aut erigendo ampliùs expandi & velut ovare faciunt; vel demulcendo ipforum inordinationes fedant, & moleftias tollunt; vel denique consternendo eorum furores consopiunt. Humores, quibus pharmaca intus fumta vires fuas imprimunt, funt Ventriculi, & Intestinorum tum fermenta, tum oblinimenta, Sanguis, cum fucco nutritio, & recrementis, sc. Sero, Bile utraque, & succo Pancreatico, & humore Lymphico, atque liquor Nervolus; in quos modò fingulares, modo plures simul medicamina diversimode operantur, in quantum eos aut fundunt & præcipitant, aut ab eo statu reducunt; quandoque segnes exagitant, vel nimium effervescentes leniunt ac demulcent; vel denique eos qualitate, confistentia, temperamento, aliifque accidentibus enomes alterant, & fensim crasi genuinæ restituunt. Cum itaque circa pharmacorum operationes, totidem & tam variæ fint confiderationes, methodi nostræ filum juxta loca, in quibus vires suas primò aut potissimum exerunt, ducatur; eoque respectu à Catharticis tum Vomitoriis, tum Purgantibus incipiemus : dein proxime medicamenta Diuretica, Diaphoretica, & Cardiaca tra & abimus : ac ultimo de. Opiatis, & Specificis vulgo dictis, hoc est, de medicamentis cujusque particularis membri aut visceris anomalias, aut defectus respicientibus, dicemus. In singulis hisce traandis hæc tria observabimus ; sc. Primo in unoquoque pharmaciæ genere medicamenta in corporis humani five Spiritus, five Humores, five in utrosque simul & partes folidas operandi, & afficiendi modos defignabimus. Secundo cujusque medicamentorum classis species omnes, aut faltem præcipuas, unà & selectiores præscribendorum formulas notabimus. Tertio que ad fingulas spectant remedia Chymica prima nota describemus, corumque Ætiologias, hoc eft, mutationum & accidentium, quæ in corum præparationibus contingunt, variationes, nec non virtutum, & effectuum quæ in præparatis eminent rationes fubdemus. Quarto his superaddi possit, in re pharmaceutica exercitatio adhuc alia, nimirum ut præparationum Chymicarum Etiologiis rite perpenfis, ejulmodi medicamento-A 2.

rum apparatus alii, tum elegantiores, tum utiliores investigari queant. Verum hanc nos institutionem, quia Arcana, temerariis Agyrtis medicinas hodie quasvis verbo tenus perceptas, non fine Egrotantium periculo, passim impune sacitantibus facile violanda, continet, in aliud tempus reservabimus: quod proxime incumbit, in corpore humano primas vias vulgo dicas, viz. in quibus medicamenta operari incipiunt, & actionis cujusque pharmaceuticæ quasi proscenium sunt, breviter & accurate describemus.

SECTIO. I. CAP. II.

Partium intra quas medicamenta operari incipiunt Descriptio, Usus & Affectiones.

Uandoquidem medicamenta sicut alimenta iisdem in corpore humano ingeruntur viis, & per eosdem ubique feruntur ductus; ideirco velut ad Chylofeos, ita ad Pharmaciæ rationes, & fiendi modos ritè intelligendos, partium ac viscerum, in quibus dramata utraque ista peraguntur, schenographiam quandam delineare ex ufu foret. Attamen hoc opus plenum, & omnibus numeris absolutum tradere, esset totius corporis huma-Quapropter illas folummodo ni Anatomiam exhibere. partes in quas pharmaca recipiuntur, & ubi operari incipiunt breviter delineabimus. Sunt autem hæ, Oesophagus, Ventriculus & Intestina, cum appendicibus eorum; in quibus non tantum Vomitoria & Purgantia, fed & Cardiaca, Opiata, Diaphoretica, imo & alia cuju scunque generis medicamina virtutes suas primo exerunt, & ad cueppias quascunque edendas determinantur. Horum itaque non perfectam descriptionem (quæ jam jam ab aliis Anatomicis accurate satis traditur) at breves folummodo Commentarios, qui Pharmaciæ illustrandæ inservire possint, adjiciemus. Cumque insuper medicamenta quæque immediatius agant in Spiritus, aut Humores, aut fimul in utrosque; atque illorum subjecta sint fibræ, membranæ, vasa, & ductus; quomodo hæc in prædictis visceribus habent, & affici solent, particulariter exponemus.

Oelophagus, juxta omnium sententias, & communem observationem, tres habet tunicas. Harum interior in intima superficie quoddam quasi velum habet, sibris sen

villis

-

- - ·

villis tenuissimis constans, quod totam ejus cavitatem velut lanugine quadam investit : reliqua hujus tunicæ substantia tota nervea est, fibris varii generis & diversimode contextis donata, pariter ac Ventriculi & Intestinorum tunica interior. Porro hac membrana illi, quæ palatum, os, fances, & labia tegit, continuatur : infuper illa ufque ad Ventriculum descendens, os ejus circumeirea, & inferius spatio trium digitorum latorum oris latera intus obducit. Hze tunicæ istius nerveæ extremitas intra Stomachi orificium erassa admodum & villosa, & à Ventriculi tunica interiore, quam obtegit, valde distincta apparet, qued post levem elixationem plenius cernitur; tunc enim tunica ista à Gulà proveniens, secus ac interior illa Stomachi, mirè candicat. Pars ea procul dubio ad sensationem maxime exquisitam facit. Hinc enim grata comesta & deglutita, grata jucunditatis affectio usque ad Ventriculi ingressum comitatur : quin & ab ingratis comestis aut commemoratis, irritatione hic facta, nausea sæpe ac vomitus succedunt. Porro hujus tunica altior in Ventriculum insertio, intimum ac citiffimum illud inter Stomachum & Gulam commercium facit; ita ut, si pars alterutra in vomitionem cieatur, mox altera in TUWT OF OUT IN adducatur : cumque eadem tunica Palatum aliasque Oris partes investiat, etiam hæ cum illis circa vomitionem mutuo consensu afficiuntur.

2. Proxima Gulæ tunica carnofa admodum & crassa est, veluti si esset musculus perforatus. Hosmannus reverahane musculum esse, & Paralysi & Convulsionibus obnoxiam fieri afferit. Hujus Tunicæ fibræ carneæ vulgo rotundæ & transversæ habentur; sed Clar. Stenon. observavir eas spirales atque duplicis ordinis esse, que nimirum se mutuo intercussant, & binas velut cochleas oppositas constituunt. Super his, quantum observatione propria colligere potui, ut dicam; videtur totus Oesophagus duobus musculis compositis constare, qui quatuor parallelogrammos cum fibris oppositis, & se invicem decussantibus efficient. Hoc plane conspicietur, si hæc Gulæ tunica media ceteris, exuta, & in extremis ligata infufflatione diftendatur, fimul+ que aque ebullienti, ut fibre contrahantur & intumescare, aliquoties immergatur; ita namque duæ feries fibrarum descendentium cum tendinibus cernenture Dein fi hac runica inversa pariter infuffletur, fibrarum afcendentium ordines oppoliti in conspectum venient. Ultimo si tunica in medio. tendinum per longum secetur, & in planum explicerur, duo Parallelogrammi in una superficie, & totidem opposité in altera apparebunt.

A 3

3. Tertia & extima Oesophagi tunica, que huic & Ventriculo communis, atque à Diaphragmate (cui, dum foramen ejus pertransit, unitur) oriunda, tenuissima, & sibris tantum membranaceis & perquam exilibus predita existit.

Quod ad usu & officia harum partium spectat, dicimus in genere tunicam interiorem potiffimum ad sensus, mediam ad motus munia præstanda, atque tertiam, ut totius integumentum sit, componi: super his verò, quia primi Pharmaciæ aditus sive propylæa sunt, operæ pretium videtur ut

particularius, & paulo fufius disquiramus.

Primò igitur quod Oesophagi tunica interior crustà villosà seu velut lanugine quadam obducatur, (quæ item Palato & Linguæ communis est) hoc ita seri videtur ad comessationem, quæ pro vita tuenda necessaria est, magis invitandam; nempe ut, dum alimenta grata deglutiuntur, in toto Oesophagi transitu, à villis istis arripi, issidemque diutius adhærere, & jucunditatis sensum imprimere queant. Quod autem tunica ipsa fibris tantum nerveis varie intertextis constet, imprimis ad sensationem facit; dein ad robur & sirmitatem, uti cum sportula pluribus viminibus intextur; & 3° ut pars ea melius distendi queat. Præcipuum vero illarum munus est sensibilium appulsus suscipum vero illarum vero illarum munus est sensibilium appulsus suscipum vero illarum munus est sensibilium appulsus suscipum vero illarum vero illarum

entur, aut de novo excitentur.

Hic autem merito inquiritur, an non hæc Tunica prorfus nervea, fiquidem fibris ita numerofis & variis intexitur,
etiam motui cuipiam inferviat? Quippe cum Oesophagum ejusque partes inter deglutiendum, expuendum, evomendum, oscitandum, aliasque affectiones diversimode moveri constet; porro cum alia viscera membranacea, &
imprimis Ventriculus & Intestina, in varios spassmos, inflationes & distensiones, passim agantur: explicare oportet, à quibus sibris, & quo ritu affectis, istius modi variæ

five actiones five passiones obeantur.

Fallopius præstantissimus sui seculi Anatomicus, cum observasset in musculo (qui præcipuum aut unicum motus localis instrumentum est) partes geminas, alteram quidem qua musculi corpus carnosum contineus, sibris carneis; & alteram, qua chordam, sibris nerveis constat: atque ex his duabus, corpus tantium musculi scipsum movere, & contrahere, chordam verò tantium trabi, neque seipsam movere; tandem concludit, nullam particulam in Animali seipsam movere, nis sibrosa sit,

ac carnem veram habeat. Observ. Anatom. p. 412.

m

2,

e-

15

m

-

-

t

ł

Congruenter ad hac in peculiari trattatu nuper oftendimus, quod & quomodo omnis contractionis motus à fibris tantum carneis perficiatur : viz. Ha spirituum (qui à fibris tendinosis prosiliunt) incursibus subito inflata ac intumefacte, mor abbreviantur, proindeque partes appensas versus se corribiunt. Ceterum verò cum & planè conftes quasdam partes nerveas, ac imprimis viscera concava, non solum contrahi, sed expandi, multum inflari, inque majorem capacitatem ampliari, quod certe per contractionis motum fieri nequit : cumque infuper liquidò pateat spiritus animales intra fibras nerveas, haud minus quam intrà carneas moveri, inque iis non tantum blande scatere, sed interdum valde i rritatos aut explosos impetuosiùs exilire : His, inquam, præmissis, non dubitamus statuere, spiritus animales intra fibras nerveas five membranaceas scatentes, non modò sensiones, quæ proprium illorum munus funt, sed & motus quosdam locales, scil. expansiones sive inflationes efficere. Quippe dum fpiritus animales in explosiones acti, & infigniter rarefacti. has fibras (quæ fecus ac carneæ non certis ordinibus, fed quaquaversus disposita, plurimum attenuari, inque majores expansiones distendi, & dilatari possunt) impetuosius subeunt, necesse est viscus ex iis constans ubique inflari, ejusque latera quaquaversus explicata, summeque attenuata,in majorem capacitatem ampliari. Profecto ex inftituto natura, quandoque ad hunc modum fieri convenit; nimirum ut, dum partes quas membranæ constituunt, subtendunt, aut investiunt, hoc ritu expanduntur, humores superflui, aut molesti iiidem infixi, aut adhærentes, excuti & ablegari possint. In hunc finem & hac ratione, pandiculationes, oscitationes, & quosdam alios inflationis aut distensionis motus excitari putamus. Quapropter fiquidem in oscitatione, Oesophagi ductum nobis vel invitis ampliari, & quasi à vento quodam inflari, & expandi sentimus; concludere licebit, exinde hunc affectum oriri, quatenus Gulæ tunica interior, propter humiditatem nimiam (quâ aggravatur) discutiendam, à spirituum explosione quadam expanditur, & ampliatur. Porrò hunc oscitationis motum (quia molestus semper & indecorus videtur) dum inhibere nitimur, mox Tunica exterioris fibra carnea in contractionem cientur: quo fit ut inter oppositos hosce. expansionis & contractionis nixus in Oesophagi tunicis quadam quafi colluctatio (quam facile percipimus) oriatur. Quo ritu spiritus Animales in Affectibus convulfivis viscera membranacea valde inflent, ac attollant, ac, ut vivianimalis A 7

nimalis exilitiones mentiantur, intumet faciant, alibi à nobis oftensum est. Porrò cum à Pharmaco incongruo, aut veneno, Ventriculi aut Intestinorum distentiones & inflationes horrendæ, & non rarò totius Abdominis intumescentiæ subitaneæ, & immanes contingant; ita sieri solet, in quantum spiritus animales summe irritati, inque impetus explosivos adasti, sibras membranaceas simul omnes incurrunt, & quoad ultimum extendunt; proindè ut, viscus ab iis contextum, mox totum instetur, & quantum sieri potest amplietur. Verùm è diverticulo hôc de motu membranaceo regressi. Oesophagi tunicæ alterius usum consideremus.

2. Exterior Gulz tunica, carnota admodum & crassa, fiquidem duobus fibrarum carnearum ordinibus, qui oblique ascendunt & descendunt, seque mutuo decussant, conftat, duplex quasi musculus censeri debet; cumque unus fibrarum duplicatarum ordo fic descendens deglutitioni inferviat, alter procul dubio ascendens expuitionis & vomitionis opera perficit. Novi quosdam ob paralysin in hac. Oesophagi tunica carnea excitatam, deglutitionis magna difficultate laborasse, aliosque ob fibras penitus resolutas, fame interiisse. Porrò suspicari fas sit, ob sibras nerveas tunica interioris, dum spiritus in ils exploduntur, inflatas nimis & distentas, præfocationis sensum, & velut globi cujusdam ascensum in Hystericis evenire. 3º. de Tunica Oesophogi extima & communi non est ut multa dicamus: hæc enim fibris tenuissimis & membranaceis constans, ferè tamtum pro visceris hujus integumento esse videtur.

I.I. Ventriculus (in quem Oesophagus desinit, ejusque Orisicio sinistro. Tunicam suam nerveam inducit) instar manticæ oblongus est, cum sundo ampliori & orbiculariter expanso, cumque summitate plana, & breviori, in qua duo extant orisicia, ad quandam distantiam è regione consita; per sinistrum alimenta ducu recto & perpendiculari in stomachi cavitatem descendunt, quæ ibidem dissoluta, & in chylum mutata, per ossium dextrum, cujus ductus obliquus est, rursus ascendentia, exinde ad Intestina transcunt; adeo, quicquid alterutro stomachi ossio egreditur, sit per acclivem ascensum: arque, ut ventriculus contenta sua à læva per vomitum, aut à dextra per s'sedem amandanda excernat, necesse erit simul fundum & latera ejus unà contracta, & sursum lata, ad Orisicium hoc, vel illud tota inclinari.

Hac de Stomachi фаты exteriori : amplius in hocviscere (quod ad Pharmaciam attinet) considerare oportet. ejus Tunicas, cum fibrarum texturis; Orificia, atque vafa, & ductus, fimulque eorum omnium actiones, & ufus. Ventriculus pariter ac Oesophagus tribus constat Tunicis; una communi à Diaphragmate orta, & duabus propriis,

externa, internaque.

Hæc Interior tota nervosa est, ac (prout de Gula observavimus) in superficie interna, substantia villosa, seu filamentis rectis, Tunicæ ipli perpendiculariter insertis (prout in panno ferico qui dicitur velutus) ubique obducitur. Hæc crusta Ventriculum intus obtegens, post levem elixationem manifestissime apparet, distincta tamen ab ea quæ Gulam investit, (utpote levidensis & minus candida) similis videturilli, quæ linguam obtegit. Quippe tum hujus, tum ventriculi superficies afpera & crustata esse debet, ut alimenti tum libati, tum deglutiti particulæ parum in ea detineantur, & dein paulatim tunica nervola tradantur, quæ ab corum nudo & immediato contactu, nimis irritari & postea indurari periclitaretur. Porro hæc ventriculi crusta villosa, aliis etiam usibns inservit; Chyli enim reliquiæ inibi aggestæ, & ad acorem servatæ, in sermentum quoddam, & pro appetitu, & pro digestione requisitum, evadunt. Ceterum hæc lanugo vaforum, quæ tunicæ nervez densissime inseruntur, ora ubique obtegit, ac tutatur, nec non humores ab arteriis & nervis exudantes suscipit; dum interim venæ Chylum aliofve fuccos in hac parte fcatentes, exugunt. Crusta hac villosa in postica five convexa ejus superficie qua tunicæ nerveæ cohæret, glandulis annulatis numero fissimis ubique confita est, que procul dubio vasorum in tunica nervea dehiscentium ora contegunt, ac. uti videtur, humorem illis destinatum, aut ab iis depositum immediatius excipiunt & percolant.

Velum hoc, sive crusta villosa, post immersionem stomachi in aqua servida facilè separatur, & per se tunica satis sirma, & ab aliis distinca apparet, atque ob rationem modo dictam, haud impropriè tunica glandulosa dicatur. Hâc igitur amotà, occurrit ipsa tunica nervea sibris varii generis, & diversimode intextis constans; per cujus Telam A. A. raram, vasa sanguisera innumera, & ramisicatione densissima producuntur; inque superficie ejus interiori, ubi tunicæ glandulosæ cohærent, terminantur. Utriusque harum membranarum, scil nerveæ & glandulosæ portiones, per Iconas, in Tabula quarta elegantissimè repræsentantur.

Tunica ista nervea interiorem Ventriculi cavitatem, quasi vas Chymicum sive Matracium, in quo alimenta dissolvuntur, & in Chylum digeruntur, constituit. Fibræ ejus po-

tissime ad sensationem, & forsan quadantenus etiam ad motum faciunt. Quoad prius, hæ inanitæ famem excitant, atque præ ficcitate aut salsedine corrugatæ, ab Aromaticis aut potulentis vinosis ingestis excalefacta, fitim inducunt : fi quando humores acres, aut acidi has stimulant, aut vellicant, Cardialgia accietur. Denique in has fibras medicamina quæque imprimis agunt, &, juxta impressionem senfibilem iis inflicam, operatio hujus aut iftius modi (prout inferius speciatim declarabitur) succedit. Quamprimum ab alimentis idoneis Ventriculo ingestis, hæ fibræ implentur, illico spiritibus harum incolis complacentia quadam & satieras, dein horum consensu toti ipsorum systasi, sive Animæ fenfitivæ, refectio & velut ovatio quædam inducitur : Interim, quatenus venæ mox fubtilissimam Chyli portionem arripiunt, etiam flammæ vitali pabulum ditius exporrigitur.

Quoad Tunica hujus motum, etfi contradiones spontaneas et prorsus denegemus, attamen satis manifesto liquet, eam frequenter diftendi, inflari, intumescere, inque majorem capacitatem ampliari : quod ita fieri contingit, non solum à flatibus intra stomachi cavitatem genitis, sed longè sæpius à spiritibus fibrarum ipsarum incolis; qui, si valde irritati, inque impetum explofivum adacti, iftas fimul omnes dum tumultuose. & a pows incurrent, fumme inflant, & diftendunt, proindeque totam membranam quafi vesicam inflatam intumefaciunt. Nam fi fibræ ille nerveæ omnes effent cavæ & tubulatæ,iifque ventus fubitò infufflaretur, necesse foret vas quod contexunt, illico distendi & dilatari. Pariter habet quando spiritus, velut Oestro perciti, in eas impetuosius irruunt. Propter hujusmodi causam conjunctam, & afficiendi rationem Ventriculus in Paroxysmis Hystericis, & Colicis, & non raro in affectione Hypochondriaca intumescere solet. Hinc etiam singultus oritur, ejusque reciprocationes, propter ventriculum per has fibras modo inflatum, & per Diaphragmatis systolen modò depulsum, contingunt. Denique Pharmaca deleteria & venena, quatenus spiritus valde stimulant, inque has fibras furiose concitant, Ventriculi aliorumque viscerum distensiones, & inflationes sæpe horrendas inducunt; atque ob similem fere rationem Tympaniten oriri statuimus.

Interior hec tunica in corporibus sanis multas habet rugas sive plicas, in Ventriculi superficie concava eminentes, quæ videntur esse quasi totidem sepimenta, sive sulci, quibus chyli portiones hic illic tenuiter dispersæ, melius coctionis ergo ab invicem detineantur, ne simul in massam spissiorem consuerent. Plicæ istæ formantur, quatenùs hæc tunica exteriori carnea multo amplior est; quare ut ab ea contineatur, necesse habet in plicas, sive rugas istas colligi. In Bibonibus vero & Gulossis, quibus à crebra & nimia ventriculi impletione tunica carnea plurimum extenditur, etiam interior illi coextensa, rugas suas omnes amittens, plana & tenuis instar vesicæ instatæ evadit. Prædicæ rugæ ac plicæ in Tabul. 4. Figur. 1. exprimuntur.

2. Proxima Ventriculi tunica, quæ & propria & per totum carnosa fibris omnino carneis constat, tantum motibus, issque solum contractivis obeundis inservire videtur. Reverà totum Ventriculi corpus membrana, sive panniculo hoc carnoso, qui ipsum diversimodè pro variis, quæ occurrunt usibus & ossicis contrahat & componat, integitur. Quandoquidem enim stomacus circa Chylisicationis opus, & medicamentorum operationes, in varios gestus alterari, & modificari debet, id propter, hæc tunica multiplices fibrarum motricium ordines, nunquam satis admirandos, continet. Quamvis non sacile sit eos, utpote valdè intricatos, describere, quia tamen hoc ad Pharmaciæ rationes plurimum facit, idcirco pro virili nostro Anatomen hanc particularem, hacenus serè intactam, tradere conabor.

Propter hujus apparatum, Ventriculus hominis, aut Quadrupedis bidentis, inanitus, & ligatura circa utrumque orificium facta inflatus, aque ferventi, ut fibre paulatim contractæ intumescant, aliquoties immergatur, usque dum totus semicoctus appareat; dein Tunica extima, five membrana totum ventriculum obtegens, notetur. Hujus fibræ, ab uno Orificio ad alterum excurrentes, Stomachi fundum ac latera in tota earum longitudine circumdant, & juxta varium protentionis ambitum, breviores aut longiores, nec non magis recta, vel oblique existunt. Porrò in quibusdam locis, viz. propè orificia & circa stomachi fundum & fines, multo crassiores sunt quam in medio, revera ut ibidem quadantenus carnez & motrices videantur. Membranæ hujus fibræ nerveæ (pariter ac in plerisque musculis observare licet,) fibras carneas immediate substratas, ad rectos angulos secant; utpore quas non tantum obtegere, sed viere, ac intrà ordines suos fingulatim, ne diffiliant, continere debent. Hujus Figuram Tabula secunda aptè repræsentat.

Itaque hac tunica separata & amota, subtus ad rectos angulos jacet sibrarum carnearum series, quæ Ventriculi sundum

fundum & latera quoad profunditatem cingentes in plano superiori, quod orificiorum interstitium est, inque ipsis orificiis terminantur. Procul dubio harum munus est, dum contrahuntur, Ventriculi fundum & latera sursum ducere, & proinde cavitatem ejus plurimum arctare, adeò ut contenta superiùs lata per hoc aut illud orificium eliminari possint. Tunicæ hujus carneæ supersicies exterior sive convexa, cum sibrarum motricium ordine in

Tab. Tertia exacte delineatur.

Ut verò istius motus excretorius, versus hoc, vel illud orificium determinate fiat, & materies stomacho inclusa, per vomitum aut sedem amandanda foràs convehatur, alterà fibrarum serie opus est, que respectu priorum transverfæ, stomachi extremitatum unam, sc. lævam vel dextram, versus alteram ducant ; adeò, ut, dum utriufque generis fibræ coagunt, stomachus quoad omnes dimensiones suas contractus, & sursum latus, contenta sua per orificium, ad quod pro data occasione inclinatur, ejiciat. Et quidem tales fibras adesse, & prioribus subjacere, Tunicæ istius fuperficiem alteram interiorem five concavam intuenti planissimè constabit. Itaque Ventriculus compage ejus per Rylori Orificium paulo resedum traduda, invertatur adeo, ut superficies interior & concava, exterior & convexa evadat, & tunc membranæ interioris crusta villosa cum rugis & plicis, prout superiùs describitur, & in Tab. 4. Figura prima elegantiffime exprimitur, apparebit. Dein post levem immersionem in aqua ferventi, crusta Villosa separetur, & amoveatur, ipsamque ita Tunicam nerveam vasorum ramificatione densissima obductam videbimus; utriusque harum portiones, ut superficies ipsarum cum glandulis, & vasis quibus cohærent conspiciantur, in ejusdem Tabulæ Fig. secunda, & tertia, exacte describendas curavimus. Denique tunica nervea penitus ablata, carnex five medix superficies interior fibrosa, qualis in Tab. 5. ad vivum delineatur, in conspectum veniet. Itaque in hac fibrarum carnearum ramificatione ordo notabilis est, quæ pone os Ventriculi oriri,& finistram ejus oram cingere vifæ, antrorfum verfus stomachi regionem dextram ferun-Harum manipulus infignis in Ventriculi jugo, five summitate utrinque lineis rectis procedens, Pylori Antrum ingreditur, ejusque cavitatis longitudinem sparsim obducens, in ipso orificio terminatur, prout in Fig. quinta repræsentatur. Reliquæ autem hujus ordinis fibræ, utrinque per stomachi latera oblique, & prorsum versus fundum ejus tendunt, ibidemque conveniunt. Priorum

rum munus videtur, Orificium alterutrum, verfus alterum pro egestione per inseriora. & superiora respective facienda adducere; nam ezdem fibrz, juxta quod spasmus ab hoc, vel illo ipsarum fine incipit, ad dextram vel lavam trahunt. Prout in tractatu nostro de motu musculorum nuper edito ostendimus. Siquando contractio juxta Pylorum incipit, dum illic Ventriculi fundus, & latera per fibras alias, tum interiores tum exteriores colliguntur, etiam os ejus per has rectas versus Pylorum inclinatur; propterea ut stomachi contenta quaque ad intestina transmittantur. Sin vero contractio ab alteris fibrarum istarum finibus juxta os Ventriculi inchoetur; dum illuc. fundus, & latera ejus, per fibras alias contrahuntur, etiam Pylorus pro vomitu acciendo versus ipsum simul adducitur. Quod ad reliquas hujus ordinis fibras obliquas spectar, dum spasmo à dextris ipsarum finibus incipiente, deorsum ille, & oblique contrahuntur, mora suo Ventriculi cameram finistram, versus fundum & Pylorum pro cibis, dum coquuntur, stricius comprimendis atque illuc devolvendis inclinant : è contrario item, spasmo à finibus finistris inchoato, illa sursum, & oblique contracta Ventriculi fundum, & cameram dextram verfus os ejus pro vomitu excitando corripi faciunt. Juxta utrasque harum contractiones, fibræ carneæ exteriores. Tunica media superficiem convexam constituentes, in actione conspirant, adeoque Ventriculi cavitatem plus coardant, & pro evacuatione superne vel inferne molienda, aptius componunt. Quapropter secundum quod irritatione hic aut illic facta, contractio juxta Pylorum vel os Ventriculi incipit, tota Ventriculi capacitas simul collecta, furfum lata, atque huc vel illuc inclinata egeftionem supernam vel infernam molitur. Utrasque hujus tunica superficies, in iisque diftindas fibrarum motricium feries in Tabul. tertia & quinta per Iconas exactiffime describendas curavimus. Motuum contractivorum, quos hæc Ventriculi tunica carnosa peragit, species singulas res censere & explicare, hujus loci non est; cujusmodi in affectibus spasmodicis excitari solent, alibi ostendimus; & quales à medicamentorum operationihus accientur, cum de fingulis speciatim agemus, declarabitur. Interim verò annotamus, motuum, quos hac tunica carnosa obire folet, instinctus five impulsus diversimode communicari : viz. Imprimis ac potissime à tunica nervea substrata, quæ prout à Ventriculi contentis varie afficitur, mox illam, retentionis, aut expulsionis gratia, in hujus aut istiusmodi contractiones ciet. Ceterum nervi huic tunicæ carnosæ inserti, ei varios motuum instinctus ab la sa l

3. Tunica Ventriculi extima, ei cum Oesophago communis, cujulmodi fubstantiæ ac texturæ fuerit, modò innuimus : quod ad usum spectat, hæc totius Ventriculi integumentum existens. Tunica substrata fibras carneas investit, easque fibris suis viet, ac velut viminibus simul colligat. Membranæ hujus fibræ in quibusdam locis (prout fupra observavimus) crassiores sunt, ut, quando Ventriculus supra modum saginatur, plurimum distendi pessint. Hæ parum motui, sensioni tamen quadantenus inservire videntur; quanquam & hujus perexiguus tantum usus fuerit; utpote quia nihil exterius objectum, aut ore affumtum huic occurrere potest. Quod fi ferofus humor, aut abscessus, aut bilis constans suffusio in partibus vicinis aut contiguis accidat, in quantum hac tunica propterea multum ac crebro irritatur, in ftomacho nausea ferè continua, inappetentia, & frequens vomitio excitatur; prout in plutibus post obitum dissedis observavi. Tunica hujus pratipuus usus est, quod totius Ventriculi integumentum existens, membranæ substratæ carneas fibras investit, vaforum ramificationes fustentat, quinimò ad Ventriculi robur, ejufque calorem confervandum, inservit. Porrò non improbabile eft, in quibusdam locis hujus fibras nerveas, respectu fibrarum carnearum subjacentium loco Tendinum effe.

Ventriculus ad hunc modum instar manticæ à tribus istis tunicis tanquam à spanno triplicato constatus, bina habet Ostia sive Orificia, in summitate ejus è regione consta. Unum à parte sinistra, ex Oesophagi in os Ventriculi insertione consistit; ac simili ritu habet, ac si insundibuli tubus in vesicæ implendæ foramen inderetur: ductus hujus rectus & perpendicularis ingesta quæque ac deglutita in stomachum admittit. Orificium alterum à parte dextra, longo & obliquo ascensu in Duodenum continuatur, inque ipsum, Chylum in ventriculo elaboratum,

fensim deponit.

Nervi Paris vagi ad Ventriculum quafi ultimam fuam metam delati, juxta hoc Orificium plexus infignes, immo & quoddam quafi reticulum, quo totus ejusambitus obducitur, conftituunt: infuper & Octophagi tunica villosa & nervea hujus cavitatem altius investit ; hine ut os Ventriculi maxime sensile cum aliis partibus nobilibus, ac imprimis cum Cerebro & Pracordiis mire communicat, ut non prorsus de nihilo sit quod Helmonti-

us hic animæ sedem collocaverit.

Orificium alterum vulgò Pylorus diaus, à dextro stomachi latere cum antro capaci & longo fensim angustato, in foramen parvum definit, indeque retortum in Duodenum continuatur. Tunica hic multo craffiores, quam in alio quovis Ventriculi loco existunt. Intima nervosa multis rugis ac fulcis afperatur, inque ipfo foramine in molem oblongam, quæ instar Epistomii est, attollitur; in eum certe finem, ut chylus, fensim egressus, haud denuo in stomachum regurgitet. Tunica carnosa, prout ubivis præterea, binas habet fibrarum feries; aliæ namque antrum hoc circumdantes constringunt, ac pro data occasione occludunt; alizque per latera ejus in longum producta, ceteras stomachi partes sursum colligentes, versus hoc oftium ducunt. Quinetiam vice verfa, hæ fibræ ob contractionem ab alteris earum finibus incipientem, Pylorum versus orificium sinistrum sæpe trahunt, uti in Vomitione: cumque adeò spasmus ulteriùs continuatur, Duodenum sursum trahitur, & propterea bilis & humor

Pancreaticus in Ventriculum exantlantur.

Pylori munus est, non tantum Ventriculi contenta affatim, & simul in magna copia ad intestina transmittere, (quod quidem in Catharfi, & Diarrhaa frequenter facit) fed potius chylum fatis confedum, in finum fuum excipere, aliquamdiu continere, & dein paulatim, & per minutas portiones excernere. Enimvero hujus antrum longum & capax, quidam in Ventriculo recessus & diverticulum esse videtur, in quod masse chylacez portio magis elaborata & persecta secedere, & inibi manere queat, donec pars alia crudior, ut nuperius ingesta, in Ventriculi fundo plus digeratur. Hinc eft, quod è comestis sepe quod ingratum est brevi evomitur, cibis interim gratioribus in stomacho restantibus; viz. quatenus in Ventriculo plures quasi distinca celle sunt, in quas ingestorum alia ab aliis divertere, & permanere possint. Porro observare est medicamenta vomitoria cum mitiùs operantur, tantum Ventriculi pa tes orificio finistro proximas lacessere, sed cum fortius irritant, infuper ipfum Pylorum cum Duodeno appenso ir tes & furfum trahere, adeoque bilis in Ventriculum raptæ evacuationem facere. Vafa B 3

Vasa ad ventriculum pertinentia sunt nervi, arteria, & vena; priorum descriptio satis exactè in Neurologia nostra traditur, sc. quod nervi paris vagi utriusque lateris in stomacho desinentes, ramos insignes, plexus, & propagines multiplices eidem impertiunt; insuper paris intercostalis plexus nervei, in hypocondriis, & abdomine hic illic consiti, surculos plures, & insignes ad Ventriculum mittunt: Qua ratio est, quòd in assectiones Hystericis, Colicis, & Hypochondriacis vo-

mitio ita paffim succedat.

Vasa sanguifera quamplurima ad Ventriculum pertingunt; quod plane cernitur fi hominls, canis, aut porci stomachus, vasis cœliacis primò ligatis & resedis, eximatur, & orificiis conftriais infletur ; tunc enim jucundishmo spedaculo videbis minores Venarum & Arterierum truncos partim Ventriculi summitati, & partim fundo ejus insertos, qui mox in ramos minores, & deinde in ramusculos & propagines minimas divisi, sibi invicem occurrunt, mutuo inosculantur,& quaquaversus expansi totum stomachi ambitum perreptant, & velut coma fruticosa obducunt. Hæc vala sanguinea introrsum tondentia, & demum in propagines innumeras discerpta, in tunica intima nervosa terminantur; cujus interiorem superficiem præ densitate punctorum, in quæ vasa desinunt, rubore inficiunt, & quasi cruentant. Hoe manifesto liquet, si quando post stomachi immersioneni in aqua ferventi, tunica villofa feparetur; tunc enim tunica nervea ob denliffimas vaforum terminationes, quodam quasi reticulo sanguineo obte Sa videbitur.

Si usus horum inquiratur, qui calorem pracipuum coctionis & digestionis in Ventriculo peragenda instrumentum esse statuunt, hinc focum & fomitem satis uberem deducant; viz. in quantum circumcirca Ventriculi quasi lebetis sundum & latera omnia sanguis esservescent, quasi ignis accensus perpetuò detineatur; & quidem aliquatenus in hunc sinem, stagnum illud sanguineum ibi consinum esse videatur. Attamen praterea vasa hac sanguisera munus quoddam aliud, haud minus necessarium prastare censemus; viz. Arterias humorem aliquem in Ventriculo deponere, & venas alium quendam illinc perpetuò auserre, adeoque chyli cum sanguine, & è contra, commercium immediatum ac constans inter-

cedere.

Enimvero ut Alimenta ingesta non solum cocione, sed multo magis sermentatione in Ventriculo dissolvan-

tur, inque chylum homogeneum digerantur, illa ibidem liquore quodam spirituoso, qui instar fermenti sit, (uti cum flos cervisia cervisiam aliam fermentat) imbui debent: Hujusmodi humorem, (siquidem copia ejus requiritur) tantummodo Arteria suppeditare possunt; atque hic chyli reliquiis in crusta villosa herentibus conjunctus, proculdubio succum istum, qui vulgo stomachi fermentum dicitur, constituit. Porrò à comestis cum sepenumero resectio citissima postuletur, siquidem ea per longas intestinorum, & vasorum chyliferorum ambages fieri nequit, quid verifimilius eft, quam venas intra Ventriculi cavitatem consitissime dehiscentes, subtiliorem quandam chyli portionem excipere, & protenus cruori infundere ? Quo ritu vasa sanguifera stomachi fundo, & summitati inserta totam ejus superficiem, cum densa & multiplici ramificatione obducunt, in figura prima veriffime, & ad vivum exprimitur.

III. A Ventriculo ad Intestina descendimus, quæ cum duplicia suerint, tenuia sc. & crassa, non opus erit e-orum omnium hic historiam describere, utpote quorum numerus, & conformatio jamjaminon modò Anatomicis, sed & laniis quibusvis sunt notissma. In prioribus, quantum ad rem Pharmaceuticam spectat, considerare oportet primò eorum situs, & fabricam, secundò Tunicas, atque tertiò vasa, & ductus. Horum munus est, chylum in Ventriculo elaboratum suscipere, ampliès sermentare, ab eoque magis elaborato & persecto, succum nutritium in vasa chylisera exprimere. Intra hæc potissimum Intestina, medicamenta cathartica operationes

fuas peragunt.

Intestinorum tenuium licet unus continuus sit ductus, tamen, propter distincta quæ obeuntur munera, hujus tria velut stadia designantur, & quasi tot visceribus distincta imponuntur nomina. In Primo horum chylus à Pyloro descendens, mox novis fermentis, Bile sc. & succo Pancreatico inficitur; quibus cum tota ejus massa que portio celeri transitu hanc regionem, sc. Duodenum trajicit. In circo proximo, sc. Intestino jejuno, chylus fermentescens plus subigitur, ab acore vindicatur, & majorem volatilitatem acquirit; cumque hic etiam moram trahere non debeat, mox sermentatus, & ulterius provectus ductum hunc plerumque vacuum relinquit. Intra specum dein tertium, chylus volatilisatus, & perfectus copiosè aggeritur, & aliquamdiu sistitur, dumque B. Intestinum

Intestinum Ileon ità Chylo plenum à fibris carneis paulò constring tur, pars pur or & subtilior sanguine transmittenda in vasa lactea (simulque, ut nostra sert sententia, in venas mesaraicas) exprimitur, & tandem saces residua &

pene effætæ ad crassa intestina promoventur.

Cunda hac tenuia intestina, five totus corum dudus, easdem tunicas simili etiam ritu conformatas obtinent; quæ item à ventriculi membranis haud multum differunt, nisi quòd paulo tenuiores existant. Intestina omnia, tum tenuia, tum crassa (exceptis corum principio, & fine, & quadam Coli parte qua Omento affigitur) Mesenterii canquam plane circularis margini connecuntur : de quibus interim mirati subit, quomodo illa quorum longitudo 6 circiter ulnarum est, à peripheria ista, qua à centro spithamam tantum distat, comprehendi possint. Attamen super his observare est, Mesenterii planum in plicas multas & magnas collectum, in circumferentia fua trium circiter ulnarum longitudinem habere; Porrò Mesenterii circumferentiam, ut longitudinem intestinorum coarctet, in fingulis palmis, duodecim circiter palmos intestinorum complecii. Ad hunc modum cum ob multas rationes fieri debuit , ità præcipue tum ut intestina in parvo & angusto spatio, distinctim & fine confusione fubfifterent; tum infuper ut motu lento, & fucceffivo, & quafi proreptim ab uno termino ad alterum moveri possint. Quippe Fibrarum motricium, quibus intestinorum ductus, five cavitates contrahuntur, Tendines in Mesenterii simbria, sive margine collocantur, & ab hoc viscere motus cujusque intestinalis instinctus procedit, uti mox clarius oftendetur : interim de Tunicis intestinorum gracilium disserere pergamus.

Harum intima plurimas rugas transversas quasi juga eminentia habet, quæ etiam mobiles quasi totidem Chyli remoræ sunt, atque ad moderatam ejus retentionem saciunt, ne se debito citius, & priusquam satis persici, & exprimi queat, ad crassum intestinum ipsasque ad faces essuere. Adsunt rugæ istæ, prout optime observavit Fallopius, in quantum hæc tunica interna multo longior sit quan externa, & ideo crispatur, rugaturque. Nam si illa ab hac excoriatur, sinubus istis expansis, hujus

longitudinem triplo excedet.

Porrò tunica hæc interior penitus nervosa, atque vaso um tum lacteorum, tum sanguineorum oscula in se en tinens, ejusmodi crustà villosa qua ventriculus intus obducitur, & propter cosdem, uti videtur, usus;

viz. hæc vasorum ora obtegit, ac tutatur, insuper 1& Chyli aliorumque contentorum primos appulsus sustinet, eosque dein tunica nervea paulatim tradit. Hac autem tunica omni fibrarum genere constans, & dudus intestinalis cameram intimam constituens, ad sensationem imprimis facit, atque juxta impressiones ipsimet inflidas; tunicam carneam superstratam ad motus excretorios tardos, aut celeres, deorsum vet sursum (licet raziùs) obeundos ciet. Siquando vel hujus interna superficies à contentis acrioribus stimuletur, vel fibris ejus humores incongrui impingantur, proinde ob sensiones moleftas dolores ac tormina excitantur. Insuper hac tunica nervea tum distentionibus à flatibus inclusis, tum expansionibus, & intumescentiis ob spiritus intra fibras ejus explosos plurimum obnoxia reperitur. Ceterum illa præter fibras nerveas, quibus diversimode intextis constat. insuper vasorum sanguiterorum in ea terminatorum, ramificatione denliffima (pariter ae in stomacho habereadvertimus) ubique obducitur : Hinc ut suspicari liceat, Arterias humorem quendam forsan recrementitium in cavitates intestinorum passim deponere, atque venas mesaraieas haud minus quam vafa lacea Chyli portionem illic excipere, & fanguini immediatius inferre.

2. Secunda sive media intestinorum gracilium tunica paulo crassior, & penitus carnosa est. Fibrarum hujus metricium duo sunt ordines, alter alteri substratus; primus, & interior est Annularis, qui totos intestinorum omnium duesus, sive cavitates integras, ubique serie densa cingens. Mesenterii simbria tanquam tendini inferitur. Alter sibrarum ordo est recarum, sive longitudinalium, qua prioribus superstrata, easque ad recos angulos secantes, per totas intestinorum longitudines protenduntur; iisque tendinum loco esse videtur runica extima, qua prorsus nervea seu velut tendinosa, universa istarum

fibrarum seriei obvolvitur.

Quod ad usus earum spectat, cum intestinorum munus sit, chylum & fæces à parte in partem promovere, a-deòque prorsum urgendo, demum per totos ipsorum ductus trajicere; insuper dum ipsa contracta & abbreviata quoad cavitates coarctantur, subtiliorem chyli partem in vasa lactea & venas Mesaraicas exprimere; obvium est concipere, quomodo prædictæ sibræ utrumque hoc pensum exequantur: Quippe dum sibræ circulares successive sive seriatim contractæ, intestini profunditatem coarctant, codemque tempore longitudinales inslatæ, & intume-

intumefactæ ipsum amplius angustant, simulque decurtant, necesse erit viscerum horum contenta ponè com-

preffe, usque prorfum urgeri.

Interim haud putandum erit, fibrarum utriufque generis contractiones ità magnas, & continuas fieri, ut intestinorum contenta simul omnia à parte in partem propellantur, (quanquan & hoc in Catharfi & Diarrhaa interdum accidere censemus) verum ordinarie, spasmi isti leviores, & intercisi, sed tamen seriatim facti, & crebrò repetiti, intestina quasi succutiunt, adeòque chylum & fæces de loco in locum leniter promoveri faci-Ceterum ob talis intestinorum succussus, & contractiones repetitas chylus perpetim agitatus, plus elaboratur, inque vasa pro receptione ejus dehiscentia facile exprimitur, Quod fi inquiratur quo instinctu pradiaz utriufque generis fibræ in motum accieantur, atque ad partes modò has, modò illas seriatim contrahendas determinentur; dico circa intestina perinde ac ventriculum habere; viz. in utrifque Tunica carnea motus à nerveæ fensu pendere, ita ut juxta hujus irritationes illius contractiones sequantur. Quoties incongruum aliquod fibris nerveis sensationem tristem imprimit, mox propter iftud excutiendum, fibræ motrices intestini partem affectam contrahunt, ut quicquid moleftum eft depellant.

Fibras nerveas ordinarie ac blande irritant, 1 mo Chyli reliquiæ, quæ, postquam succus purior satis exprimitur, esseta ac molestæ evadunt; donec enim Chyli distributio peragitur, sibræ motrices à fronte contracæ, eum, ne citò nimis elabatur, sistunt, postea verò spasmis à tergo excitatis, eum utpote inutilem eliminant. adò Fibræ nerveæ paulo acriùs irritantur à bile & succo Pancreatico è ductibus suis, item ab humoribus acribus, a insestis ab Arteriis intro sussuis, quibus ibidem contractiones crebriores & sortiores succedant. 3tiò, Irritatio adhuc vehementior, & præternaturalis ab Alimentis incongruis aut improportionatis, item à Pharmacis & Venenis inferri solet; de quibus penultimis inferiùs

speciatim dicetur.

Porrò intestinorum sibræ carnez & motrices nonnunquam ob causas alsa remotiores in contractiones Alvi solutivas accientur. Quippe violentæ Animi aut corporis passiones Diarrhæam frequenter inducunt; viz. in quantum spiritus, intra incorpora aut principes quasdam appendicis nervosæ partes consiti, insigniùs perturbati,

pro-

protinus per nervorum aut propaginum nervearum duaus, inordinationem fuam spiritibus Intestinorum incolis tradentes, cos in spasmos cangacoluse cient. Irritationi quocunque modo faca contractiones succedunt, quatenus spiritus animales tum è tendinosa mesenterii fimbria in fibras carneas annulares, tum è tunica extima fibris tendinosis in carneas longitudinales prosiliunt, quas utrasque dum adeò inflant, & intumefaciunt, proinde breviores & contractiores reddunt. Nimis à proposito hic esset, insuper exponere quas partes in peragendo hôc Intestinorum motu peristaltico mesenterium obeat; præterquam enim quod fibrarum circularium tendines in hujus fimbria radicantur, porrò advertere est in ejus plano fibras motrices reca à centro ad circumferentiam tendere; quarum munus aliud vix excogitari potest, quam ut illæ pro dato instinctu hic, illic variè contracta, in his, aut illis intestinorum partibus, pares contractiones cieant.

De Tunica intestinorum extima non est ut multum disseramus; hæc à peritonæo orta & prioribus obvoluta, cum nervosa prorsus & tenuissima fuerit, vulgò serè tantum pro ceterarum integumento esse perhibetur; verum insuper, cum sibrarum longitudinalium series huic tunicæ immediate substernantur, nullique tendines illarum alibi reperiantur, revera hanc tunicam tendinosam esse, & ex hujus sibris nerveis pro carnearum istarum contractionibus spiritus animales prosilire, & in has spasmo

cessante reverti meritò suspicamur.

Vasa & ductus, quæ ad tenuia intestina pertinent, vel sunt spirituum, vel humorum vehicula. Prioris generis habentur nervi eorumque plexus, & propagines, quos omnes in Neurologia nostra satis suse explicavimus. Quod ad ductus alios spectat, vel humores ad intestina deserunt, utì meatus Cholidochus & pancreaticus, atque Arteriæ; quadantenus item nervi (prout alibi de morbo Colico disserentes ostendimus) vel humores è visceribus istis exportant, utì vasa lactea, & venæ Mesaraicæ. Singuli hi ductus, atque spiritus & humores qui in illis scatent, quique insuper aut in viscerum cavitatibus continentur, vel eorum sibris nerveis aut carnosis insident, Pharmaciæ subjecta sunt vel objecta, & à Medicamentis quibus cunque primo ac immediatius affici solent; quibus verò modis, in particulari cujusque Pharmaciæ generis Theoria designabitur.

De meatu Biliario, & ductu Pancreatico cum jamjam

ita plurima ab Autoribus dica sint, atque nihilominus veritas adhuc lateat, aut in ambiguo maneat, haud opportunum erit disquisitionem, (quam valde prolixam & intricatam sore necesse est) hoc loco instituere. Quid Vomitoria & Purgantia in has s'artes agant, inserius declarabitur.

Ad vasa sanguisera quod attinet, communis observatio est, Arterias & Venas quamplurimas per totum Mesenterium ramisicari, indeque surculos innumeros ad intestina omnia distribui. De quibus insuper advertimus, cum tunicæ extimæ inserantur, earum paucos tantum surculos huic impendi, majores vero ramos fere omnes mox intus immersos ad tunicam interiorem nerveam, in quo terminantur, propagines infinitas ac minutissimas. quæ supersiciem ejus densissimam obducunt, ubique

mittere.

Hic igitur mirari subit, quamobrem in hæc viscera ex se ferè exanguia tam ingens sanguinis affluxus destinetur. Haud verisimile est hoc solummodo pro calore ac nutricatu dispensandis fieri, cum musculi & intestinorum tunice exteriores, quibus his in copia magis uberi opus est, vasis paucioribus sunt contenti. Clar. Mabius , ut hunc nodum folveret, afferit naturam Arterias in tanta copia intestinis addidisse, ut in Embryone excrementa sanguinis materni quo nutritur eo tempore ad intesfina deponerentur. Cujus rationem subdit, eo nempe, quod intestina Embryonis aut infantis recens nati excrementum nigricans contineant. Verum enimvero hoc argumentum facile concidit, si cum Harveo & Neotericis Embryonem in utero materno sugere, & liquorem nutritium ore sufcipere (uti par est) concedimus. Quin potius dicendum erit, Arterias istas in adultis animalibus sanguinis recrementa, per diaphoresin aliasque vias amandari inhabilia, sæpenumero per intestina velut cloacam expurgare: Porrò interim venas quandam chyli portionem excipere, eamque fanguini reducendo protinus immiscere.

Circa intestina crassa, quod ad Pharmaciam attinet, non opus erit hic multa dicere; quia Medicamentorum ore assumorum virtus ferè tota exhauritur, priusquam ad hac viscera deveniatur; adeo ut horum irritatio partim per consensum à superioribus intestinis, partimque ab illorum contentis violenter exturbatis, potius quam ab ipso Pharmaco oriatur. Tunicas easdem ac gracilia obtinent; cumque in Colo faces restà ascendant, fibris carnosis robustioribus, qua contractionis motum fortiorem esseint, opus

cft.

eft. Hinc, fi inflammatio aut spacelus (uti sepius novi) circa Coli initium contigerit, adeò ut fibræ carnofæ læfæ, contractiones pro facibus fursum elevandis obire nequeant, ille versus Ileon restagnantes Passionem Iliacam incurabilem inducunt. Porrò in hoc intestino involucra ista concamerata five cavernæ adduntur, ut fæcibus alvi diutius detentis, crebrius desidendi molestia tollatur. Pharmacia ad hanc regionem pertinens in clysteribus præcipuè consistit. In quibusdam vero Coli tunica interior adeò valde tenera & fenfilis eft, ut ab Enemate, licet Anodyno, injecto, spiritus statim excandescentes, ac intra fibras nerveas explosi, membranas summe inflent, ac distendant, adeoque in toto abdomine maximas molestias excitent. Quæ circa viscerum motus excretorios, à fibrarum carnearum contractionibus dependentes, modò tradita funt, melius elucescent, si Hypothesis nostra de musculi fabrica, & motu, non ita pridem edita consulatur. Quod superest, pro partium istarum Anatome clarius illustranda singularum figuras, exactissime ac ad vivum à peritissimo Artifice delineatas, hic subjiciendas curavimus; & quamvis in descriptione Ventriculi, cum Oesophago, & intestinis, Fallopium aliofque tum veteres, tum recentiores fequuti, cujuique illorum tres tantum tunicas affignavimus; attamen separatione harum (post immersionem in aqua ferventi) paulo accuratius facta, quatuor diftinca apparebunt. Crufta etenim villofa, quæ tunicæ nerveæ tantum epiphyfis quædam habetur, membrana per se satis crassa & peculiaris existit, atque propter innumeras quibus superficies ejus exterior scatet glandulis, propriè tunica Glandulosa dicatur, prout ex Iconibus fatis liquet.

Figurarum explicationes.

TAbula prima repræsentat-Hominis Ventriculum, cum vasis sanguine turgidis exemtum, & instatum, ut Arteriæ & Venæ omnes cum ramisicationibus earum, (quæ verè & exactissime delineantur) conspici possint.

A. Oefopbagus.

B. Os ventriculi, juxta quod Oesiphagi sibra motrices superius obliqua, ob subitam illius occlusionem ac apertionem resta evadunt.

- C. Pylori orificium cum Duodeno appenso.
- DD. Dudeni portio, cujus fibra carnea illic loci crassi ores sub tunica extima apparent.
- FF. ad C. Pylori Antrum.
- GG. Ventriculi summitas, ubi vasa sanguisera inser ta descendunt, & quaquaversus suculos & propagin spargunt.
- HHH. Ventriculi fundus, cui vasa sanguisera inserta in ascensu suo ramulos & propagines quaquaversa densissime spargunt.
- III. Vasorum utriusque insertionis mutua inosculationes
- K. L. Stomachi finis dexter, ac finister.
- TABULA II. Exprimit Ventriculi Humani Tunicam extimam prorsus nerveam, cujus sibræ nerveæ per longitudinem ejus ducæ, carneas exteriores substratas ad rectos fere angulos secant.
 - A. Oesophagus, in cujus Tunica exteriori sibræ omne nerveæ retta descendunt, carneas substratas oblique decussames.
 - B. Os Ventriculi.
 - C. Pylorus cum Antro ejus D. & Duodeni appensi portione E.
 - F. Ventriculi summitas, ubi vasa sanguifera densissime consita apparent.
 - GGG. Fibra nervea & tenues per Stomachi longitudinem ab orificio uno ad alterum, & utrinque ulterim protensa.
- TABULA III. Exhibet Ventriculum Humanum Tunica extima nervea nudatum, ut Tunica media cum fibris ejus carneis superficies exterior sive convexa appareat.
 - A. Os ventriculi cai Oesiphagus a. a. a. inserimer, & quem sibre circulares carnea b. b. b. cingunt, ac produta occasione contracte, occludunt.

24 Figurarum explicationes. SECT. I

- C. Tylori orificium cum Duodeno appenso.
- DD. Duodeni portio, cujus fibra carnea illic loci crassiores sub tunica extima apparent.
- FF. ad C. Pylori Antrum.
- GG. Ventriculi summitas, ubi vasa sanguisera inserta descendunt, & quaquaversus succulos & propagines spargunt.
- HHH. Ventriculi fundus, cui vasa sanguisera inserta in ascensu suo ramulus & propagines quaquaversu densissime spargunt.
- III. Vaforum utriufque insertionis mutua inosculationes & mira communicationes.
- K. L. Stomachi finis dexter, ac finister.

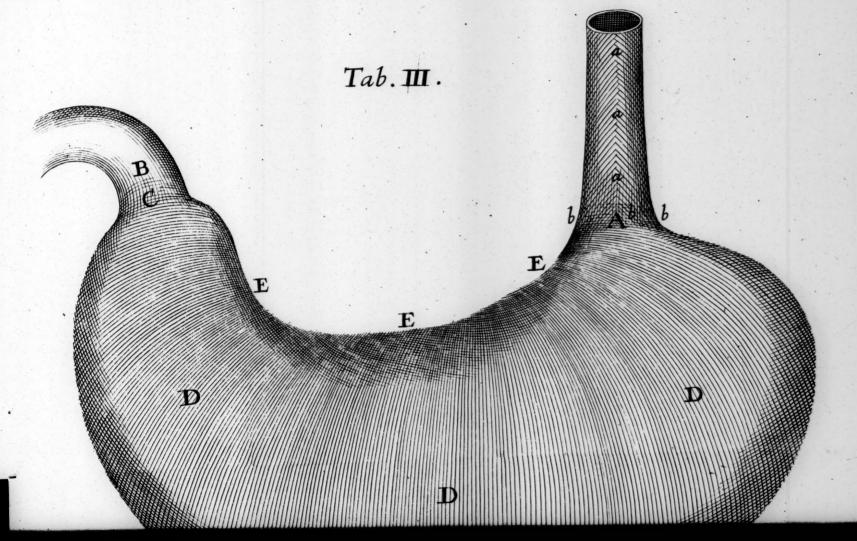
TABULA II. Exprimit Ventriculi Humani Tunicam extimam prorsus nerveam, cujus sibræ nerveæ per longitudinem ejus ducæ, carneas exteriores substratas ad rectos fere angulos secant.

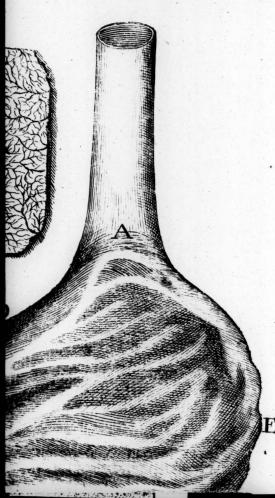
- A. Oesophagus, in cujus Tunica exteriori sibræ omnes nerveæ recta descendunt, carneas substratas oblique decussames.
- B. Os Ventriculi.
- C. Pylorus cum Antro ejus D. & Duodens appensi portione E.
- F. Ventriculi summits, ubi vasa sanguifera densissimo consita apparent.
- GGG. Fibra nervea & tenues per Stomachi longitudinem ab orificio uno ad alterum, & utrinque ulterius protensa.

TABULA III. Exhibet Ventriculum Humanum Tunica extima nervea nudatum, ut Tunica media cum fibris ejus carneis superficies exterior sive convexa appareat.

A. Os ventriculi cei Oesophagus a. a. a. inseriur, & quem sibre circulares carnea b. b. b. cingunt, ac pro data occasione contracta, occiudant.

B. Pylorus





- B. Pylorus cum Duodeno appenfo.
- · C. Pylori orificium & Antrum; qua utraque fibra circulares dum contrabuntur coarctant, ac (uti videtur) occludunt.
 - DDD. Fibra circulares ventriculum in toto ambitu ejus quead profunditatem cingentes.
 - EEE. Ventriculi summitas, sive jugum, ubt sibra ista oriunda, versus ipsum dum contrabuntur, totamstomachi compagem valde coaretatam ducunt.

TABULA IV. Cujus figura I. oftendit Ventriculum inversum, cum superficie interiore & concava in exteriorem & convexam mutata, ut crusta villosa cum rugis & plicis stomachum obducentibus conspiciatur.

- A. Orificium finifirum, five os ventriculi.
- B. Pylori Antram , in quo Tunica crassiores exi-
- C. Orificium ejus , cui Duodenum annectitur.
- D.D. Ventriculi summites sive jugum orificiis inter-
- EEEE. Latera, finis, & fundus ejus, in quibus Tunica interiris crusta villosa, in eaque ruga ac sulci, ad vivum exprimuntur.

Figura I I. repræsentat portionem Tunicæ nervez, in qua, crusta villosa exemta, superficies interior sive concava, cum vasorum ramissicatione densissima apparet.

Figura III. exhibet portionem Tunicæ villofæ, five glandulofæ, in qua superficies ejus exterior, qua Tunicæ nerveæ cobæret, glandulis, & vasorum osculis. resertissima conspicitur.

TABULA V. exhibet Tunicæ carneæ superficiem interiorem, & concavam exterius inversam, ut sibraruma motricium series altera conspiciatur.

A. Os ventriculi, juxta quod fibrarum feries exoriri vifa, an-

- BBB. Fibrarum manipulus insignis, qua os ventriculi cingentes supra jugum ejus, ad Pylorum tendunt, & Antri ejus longitudinem ebducentes, in orificio terminantur.
- D. Pylori orificitum.
- E. Pylori Antrum.
- FFF. Fibre carnee alie, que à stomachi parte lava versus dextram oblique tendentes, ad fundum ejus descendant.

TABULA VI. repræsentat intestinorum gracilium Tunicas omnes ab invicem separatas, ut sibræ nerveæ cum glandulis & vasorum ramisicationibus, nec non sibrarum motricium ordines, clare & distince observari possint.

- A A. Exhibet intestini integri superficiem extimam, cujus Tunica nervea tenuissima cum fibris nerveis tenuissimis in Orbem, uti videtur, protensis apparet.
- BB. Tunica carnea five media superficies exterior, qua, altera exemta, cum sibrarum motricium longitudinalium serie, sive ordine suo, plane conspicitur.
- CCC. Ejustem Tunica sibra circulares sive annulares, qua, priori serie sive ordine exemto, manifeste apparent.
- D D D. Tunica interior nervea, cujus superficies interior, crustà villosà sublatà, cum vasorum ramissicatione densissima in conspectum-prodit.
- E. E. Tunica villofa sive glandulosa superficies exterior five convexa, qua tunica nervea coharet, glandulis, & vasorum esculis constitisimis reserva.

BBB. Fibrarum manipulm insignis, qua es ventriculi cingentes supra jugum ejus, al Pylorum tendunt, & Antri ejus longaudentes ebductures, in orificio terminantes.

D. Pylori orificiton.

E. Pylori Attrion.

FFF. Fibre carnee alie, que à stomachi parte lave versus dextram oblique tendentes, al fundum ejus descendant.

TABULA VI. reprzsentat intestinorum gracilium Tunicas omnes ab invicem separatas, ut sibrz nervez cum glandulis & vasorum ramisicationibus, nec non sibrarum motricium ordines, clare & distincte observari possint.

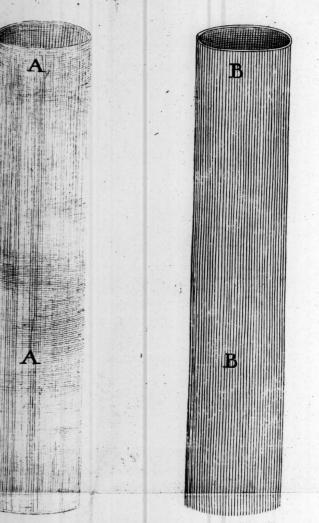
- A A. Exhibet intestini integri superficiem extimam, cujus Tunica nervea tenuissima cum sibris nerveis tenuissimis in Orbem, uti videtur, protensis apparet.
- BB. Tunica carnea five media superficies exterior, qua, altera exemta, cum sibrarum motricium longitudinalium forie, sive ordine suo, plane conspicitur.
- CCC. Ejusdem Tunica sibra circulares sive annulares, qua, priori serie sive ordine exemto, maniseste apparent.
- DDD. Tunica interior nervea, cujus superficies interior, crasta villosa sublata, cum vasorum ramissicatione densissima in conspession-prodit.
- P. F. Tamica villosa five glandulosa superficies exterior five convera, qua tunica nervea cohares, glandulis, ér vasorum esculis confirissimis reserva.

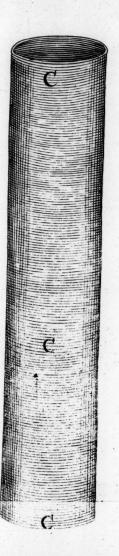
Tab.V.

SECT. II.

12 p. 25.

Tab. VI





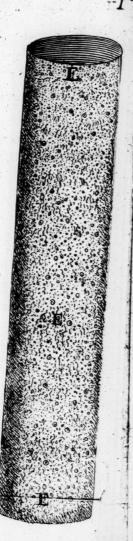
SECTIO II. CAP. I.

De Vomitione, & Medicamentis Vomitoriis.

D'Efignata ad hunc modum Actionis Pharmaceutice palestra, aut saltem primo ejus circo breviter adumbrato, jam proxime incumbit singula Operationum Medicamentalium genera, corumque rationes, cassiciendi vias describere. Itaque ab initio, quid in primo stadio, scil. Ventriculo peragatur, & quomodo Vomitoria operentur, disquiramus. Ubi imprimis explicare oportet, qualis assectiones, secundum aut præter naturam excitari soleat. Dein secundo ostendetur in quas partes, carumque ant spiritus incolas, aut humores irriguos, & quo ritu Medicamenta, dum Vomitum cient, operantur.

Quoad prius, siquando quispiam Vomitu afficiatur, in se persentit fundum Ventriculi sursum contrahi, atque orificium superius aperiri, Pyloro interim (uti videtur) occluso, aut introrsum deducto; simulque totum Oesophagi dudum motu inverso, sc. ab imo ad summum, velut cochleatione quadam conniti, ut contenta quaque ulque superius protrusa, demum per os egerantur. Hu-Jusmodi partium istarum motus, proculdubio perficiuntur per fibras carneas mediam ventriculi tunicam contexenres. Nam advertimus in hac binos distinctos sibrarum carnearum five motricium ordines, que stomachum quoad omnes dimensiones suas cingunt, atque simul contracta, fundum & latera ejus una colligunt, furfum dueunt, & versus hoc, velillud orificium inclinant; propterea ut contenta quaque per oftium, modo hoc, modo illud ejiciantur. Quoad fibras interiores, quæ ceterarum omnium contractiones ad hanc, velustam evacuationem determinant, fi irritatione leviori circa stomachi fundum, aut latera alicubi facta, spasmus juxta Pylorum incipiat atque fibra motrices interna in finibus fuis dextris prius ac potrus contrahantur, tota ventriculi compages illuc contracta, faburram fuam ad intestina fuffundit : fin vero irritatio vehemens, & valde lacessens in quavis stomachi parte excitata, facile compefci, aut versus intestina tranfferri nequeat, spalmus juxta fibrarum interiorum fines unifiros incipiens, & versus os ventriculi ducens, illuc





sotam flomachi capacitatem, fumme coardatam, & fimul contractam, corripi facit; adeout Pyloro intus deducto, vel occluso, atque ventriculi ore aperto, contenta quaque superius ejiciantur. Eædem fibræ carneæ, prout ipiritus animales varie proritati, ex his vel illis tendini-Fus prius in illarum fines dextros aut finistros profiliunt, ibidemque spasmos inchoant, respective ad secessum aut vomitum moliendum determinantur. Porro dum ad egeitionem fupernam Ventriculus pradicto modo disponitur, etiam Oesophagus propter cadem contenta ejus sursum efferenda in actione conspirat. Quippe cum in tunica hujus carnea fibrarum motricium binos ordines duplicatos, quarum aliz oblique ascendentes, alizque descendentes sese omnes mutuo decussant, notaverimus; priorum munus effe videtur , ut illæ in nixu Vomitivo feritim contrade , gulam pone faburram egerendam ufque occludant, eamq; adeo in oris hiatum propelli faciant.

Vomitio igitur, fiquidem stomachi motus violentus & sepissime involuntarius suerit, haud immerito convulsivus dicitur; quem insuper à spirituum animalium, qui istas subras carneas possident, explosione, sive magna quadam expansione, sinta spasmologiam nostram alibi traditam) procedere statuimus. Enimvero spiritus isti summe irritati, & proinde statim elastici, primo è tendinibus prope orificium sinistrum consitis, & deinde mox ex aliis, in sinistras carneas impetuose irruunt, easque summe instant, ac abbreviant; adeo ut Tunica istius partibus omnibus ad se invicem propius addusis, tota stomachi cavitas coarstata, & simul complicata, adeoque sursum versus sinistrum orificium contrasta, contenta quaque velut emboli impussu, su-

perius per Vomitum excernenda propellat.

In plerisque aliis spasmorum generibus motus convulsivus versus eundem terminum ac naturalis peragi solet : Vomitio autem videtur affectio, stomachi actioni ordinariæ & naturali contraria, aut saltem opposita. Hujus enim solennis & fere constans gestus est, quoad totum aut partes ejus deorsum, aut versus Pylorum contralii: tali namque motu, & tendentia ejus opus est, quo alimenta deglutiri, in ventriculi fundum descendere, ibidemque arctius comprimi, de latere in latus devolvi, in chylum digeri, ac demum ad intestina transmitti queant. Itaque propter hos usus sibra motrices utriusque ordinis, blandis ipirituum incursibus instata, Ventriculum ad eum modum, quen natura instinctus suggerit, facile componunt.

Quinimo si irritatio quapiam, stomachi fibris nerveis acciderit, donec noxa levior, & facile mobilis fuerit, contractio expulsiva versus Pylorum potius quam gulam instituetur : In Vomitu autem, fibrarum motricium spasmus ab alteris corum finibus, viz. finiftris incipiens, & ftatim violentus, & impetuolior factus, totam ftomachi cavitatem fimul collectam, & valde coarctatam, verfus finistrum orificium corripi, & illac evacuari cogit. Cujus ratio est, quoniam siquid valde incongruum, ac nature infestum ftomacho infederit, illud non ordinaria via per longas intestinorum ambages, ut tandem per anum expellatur, circumferri, verum exitu propiore rejici, & è vestigio, ne mora sua labem incurabilem afferat, excerni debet. Porro cum aliis partibus à Ventriculo diffitis molestia magna infertur, ne, dum natura circa eas occupatur, ftomachus (ubi primus vitæ fomes eft) noxium aliquod fuscipiat, in majorem ejustutelam sæpenumero Vomitus per consensum excitatur. Adeo summa Divini Conditoris providentia cautum eft, ut pro certiore corporis humani tanquam Arcis custodia, quoties hostis externus ingruet, aut inter proprias Accolas seditio exorietur, illico extra primos aditus, ventriculi porticum, hospites quicunque tanquam perionæ fufpedæ ejiciantur.

Itaque Vomitionis causa proxima sive conjuncta est, spirituum Animalium ventriculi Tunicæ carneæ insirorum subita & vehemens explosio, qua quidem illi plurimum irritati, proindeque expansi, & raresacti, cum è sibris tendinosis omnibus, tum prius & præcipue ex illis quæ prope os ventriculi constræ sunt, in sibras carneas impetuose prossitiunt, easque adeo repente instant, ac abbreviant, propterea ut stomachi latera & sundus ad se invicem propterea ut stomachi latera & sundus ad se invicem propius adducta, simulque versus orissicium sinistrum surfum correpta, contenta quæque in Oesophagi ductum ejiciant; unde (cum & hujus contractio ab imo ad summum è

vestigio succedat) per oris hiatum egeruntur.

Spiritus isti ejusmodi explosiones emeticas ineunt, quia summe irritantur: qua ratione id siat, in tractatu de Affectibus convulsivis ostendimus; nimirum illi, cum natura valde Elastica præditi sint, à quolibet oeuwik, immo interdum sua sponte ob copulam heterogeneam exiliunt. & se quaquaversus impetuose proripiunt. Attamen quibus de causis, & quibus afficiendi modis, eos ita irritari contingit, mox inquiremus. Interim observare licet, spiritus sibrarum su firmiores existere, ut non,

non, nisi ab irritamento fortiori, in explosiones Emeticas agantur; in aliis vero eos aut subtiliores, ant nimis elafticos effe, ut à levi occasione in spasmos Vomitivos incitentur. Porro cum noxa aut moleftia stomachi fibris carneis infligitur, spasmus excitatus in his versus pylorum, in aliis versus os ventriculi promtius fertur; proindeque aut Vo-

mitio, aut Purgatio succedit,

Quoditaque ad Vomitionis causas remotiores spectat, hujus census erunt, quæcunque spiritus, stomachi fibris carneis infitos, multum aut graviter irritant : Quod siquidem pluribus modis fieri contingit, eos ad certa quadam capita reducemus. Atque imprimis huc referri debent objecta improportionata ventriculi tunica alteri interiori ac nerveæ, seu potius spiritibus ejus incolis, admota; hæc enim vellicata, sæpe alteram superstratam in spasmos Emeticos ciet. Irritamenta ista funt vel ore ingesta; scil. Alimenta incongrua, Pharmaca, aut Toxica, vel Materies in ventriculo genita, vel denique è longinquo per arterias & nervos illuc delata. Aut secundo Spiritus fibrarum stomachi carnearum incolæ irritantur propter molestiam quandam spiritibus aliis, hic illic procul dissitis inflictam, & inde per fibrarum, aut nervorum du-Aus ventriculo communicatam. Vomitio priori modo excitata, dicitur propria ventriculi affectio, atque hac posterior per consensum fieri. Horum omnium instantias qualdam notabimus.

Primo igitur irritatio ventriculi tunica interiori facta, præ alia quacunque causa Vomitionem ciet. Etenim hæc pars nervea, & valde sensilis ab omnibus stomachi contentis, impressiones suscipit; & juxta quod he jucunde, aut molestæ fuerint, tunica carnea superstrata, ad complexionis vel excretionis motus stimulatur; & quoad posteriores hosce, prout objectum improportionatum plus, aut miaus naturæ infestum est, aut Vomitio aut Purgatio acci-Porro in hac stomachi tunica, peculiare quoddam densorium sive tactus sive gustus, à quovis alio in toto corpore distinaum collocari videtur : Quippe cum Pharmaca, aut alimenta quædam, uti Stibium, Mercurius vita, Flores Antimonii, ova Piscis Barbi, cum multis aliis ore masticata, nullam exhibent sensui molestiam, illa stomacho immersa tunicam hanc quam immaniter irritant, & brevi spasmos gravissimos cient. Porro si quis Alimenti per Antipathiam incongrui portiunculam, vel inscius deglutiverit, illud quam minimum licet, aliifque cibis obvolutum, & velut farva obtectum, à stomacho dignoscitur,

& tanquam esset hostis clandestino ingressus, impetu protinus concitato foras ejicitur: Irritamenta Emetica ore ingesta, sunt vel Pharmaca, quorum agendi rationes mox subdentur; vel Venena, quæ essecum istum producunt, quatenus naturæ plurimum insestæ spiritus stomachicos primo contactu percellunt, & velut in surorem adigunt; vel tertio Alimenta, de quibus satis vulgo notum est, ea si in qualitate manisesta aut occulta, vel quantitate, vel assumenta modo delinquant, stomacho improportionata evadere, proindeque non raro Vomitum ciere.

Secundo, Materies Emetica nonnunquam in ventriculo generatur; nempe cum affumtorum nulla fit culpa, quandoque chylus, aut ventriculi fuccus fermentativus in humorem acidum, aufterum, autamarum, aut alias infeftum, proindeque irritativum degenerat; prout in Cholericis, &

Hypochondriacis passim evenire solet.

Tertio, nec minus frequenter humor irritativus in ventriculum aliunde suffunditur. Præterquam enim quod Bilis ac (uti nonnulli opinantur) fuccus Pancreaticus, modo fingulatim, modo fimul congressa, & mutuo effervescentia, in stomachum exantlata, fibras ejus in spasmos Vomitivos cient; Insuper materies heterogenea per Arterias huc translata, Vomitus sæpe immanes concitat; ita in Paroxysmis, & crisibus febrium, & præsertim in peste, & variolis sepissime contingit. Interdum massa sanguinea turgescens recrementa sua, siquidem per Agmony expellere nequit, per Arteriæ Coliacæ ramos, ventriculi & intestinorum cavitatibus ingerit; adeò ut horum tunicæ. infigniter vellicatæ, Vomitiones horrendas, fimulque affectus dysentericos patiantur. Nec tantum per Arterias scd quandoque etiam per nervos materies Vomitiva descendere videtur. Hinc Colicam sæpissime oriri satis clare ostendimus. Quinimo in multis (qui Pathematis spasmodicis obnoxii fuerunt) observavi, post Cephalalgiam cum torpore, & vertigine diathefin Vomitivam successisse: ut absque notabili stomachi impuritate, quotidie ingesta vomitu redderent. Materia ita per Arterias vel nervos ftomachi tunicæ suffusa, modo laxa & facile distipabilis, brevi rursus excutitur, adeo ut affectio cito pertranseat; modo fixior iifque pertinacius adhærescens, immo nonnunquam in Tumores varii generis concrescens, diathesin Vomitivam diuturnam & non facile curabilem inducit.

Hæc de Vomitu, cujus causa materialis sive irritativa alicubi circa stomachi superficiem internam consita, & C 4 nudo contadu fibras nervas afficiens, spiritus fibrarum carnearum incolas, in Explosiones Emeticas ciet. Restant plures aliæ vomitionum species, in quibus irritatio sit in aliis locis, & mox stomachus per consensum in spasmos concitatur. Quippe inter hoc viscus, & plerasque alias partes, cum ranta sit necessitudo, & mutua dependentia, frequenter accidit, ob spiritus quosdam animales alicubi valde perturbatos, mox spiritus alios ventriculi hospites, aut sibrarum continuitate, aut nervorum commeatu, pariter

affici, inque explofiones Vomitivas adigi.

Hujusmodi Vomitionis sympathica loca, sunt vel propinquiora, scil. utraque stomachi orificia, cum duodeno; & Octophago; vel remotiora, scil. ¿ [Li tala & & Meninges, nec non Lien, Renes, Urereres, Mesenterium. Uterus, & alia forsan abdominis viscera; in quorum uno, vel simul pluribus, spasmus excitatus, & exinde per nesvorum dutus stomacho communicatus, sibras ejus carneas in contractiones Emeticas ciet. Pariter in Capite, cum spiritus
Animales valde perturbentur, horum inordinatio mox alios Ventriculi haspites per consensum afficit, inq; similes
aintius concitat. Singularum ex his instantias cum
earundum Leiologiis notabirmis.

Primò utraque stomachi orificia sive ostia, cum ob multiplices nervorum insertiones valde sensilia sint, facile irritantur; proindeque modo introssum, modo extrossum, deducia, varieque expansa, vel occlusa, spasmos excretorios in toto ventriculo, aut sursum aut deorsum tendentes excitant. Nullus fere in seipso quin persentiat, humores acidos ant amaros in stomacho ssusumes, & criscium sinistrum mordicantes, nauseam & vomitionem ciere. Nec minus à bile in Pylorum regurgitante

idem effectus producitur.

Nimis à propolito effet, Helmontii de partium harum dignitate, ac Dominio insomnia reserre: Orisicium sini-strum anime sedem statuit, atque deutrum scil. Pylorum appetitus, aliorumque Pathematum mere naturalium officinam esse; Porro ab hujus indignatione & obstinata occlusione, Vomitiones horrendas procedere. Quanquam his minime assentiamus, attamen propter hac ostia nimis obserata, Vomitum, aliasque stomachi assectiones malas oriri, Historiz sequences declarabunt.

Juvenis illustris diu Cache&icus, ac Vomitu crebro & dein per plures menses quoridiano, & sere continuo laborans, demum viribus summe attritis mortem obiit. Cadavere aperto deprehendi Pylorum tuberculis scirrhosis

valde teneris, & fenfibilibus circumcirca obfitum, qua hiatum ejus penè oecludebant; adeò, ut Chylus nodorum interititiis impactus, summe putresceret , Totumque proinde viscus sensu molestissimo, & spasmo ferè continuo afficeretur. Nec minus à finistri orificii occlusione vomitum ferè perpetuum excitari, Oxoniensis cujusdam casus oppido rarus indicabit: Vir robustus, & aliter satis fanus, à longo tempore vomitu crebro laborans, comesta quæque sæpius, etsi non semper, mox rejicere solebat: Tandem victis omnibus remediis morbus in eum statum devenit ut valde esuriens comederet ille, donec Oesophagus ad gulam usque impleretur, deinnihilo in ventriculum illabente, ingesta quæque cruda regereret; Cum Pharmacis minime juvantibus, præ fame summe elanguesceret, & propediem interire periclitaretur, instrumentum ei instar virgulæ, è pinna cetaceà, cum spongiæ fibula apici ejus affixa parabam; hoc agrotans statim à cibo & potu affumtis, gutturi, unaque Octophago immittens, Alimenta secus restagnatura in Ventriculum, orificio ejus reserato, detrudebat; atque hujus ope per sedecim annos pabulum quotidie sumsit; eademque adhuc machina utitur, & etiamnum vivit valerque, fecus inedia periturus. Procul dubio in hoc casu Os stomachi five à tumore five à paralyfi semper occlusum, nihil, nifi violenter reseretur, in Ventriculum admittit.

2 Nec minus frequenter propter irritamenta supra hoc orificium finistrum, ac infra Pylorum in vicinia habita, spalmus excitatus, & fibrarum continuitate in Ventriculum propagatus, contractiones ibidem Emeticas ciet. Cum inter deglutiendum Alimenta in Oesophagi ductu, ob Paralysin vel obstructionem hærent, & fibras nerveas ftimulant, mox carneæ furfum contradæ, etiam ventriculum in spasmi consensum rapiunt. Similis effectus à palato aut uvula irritatis passim succedit. Hinc à cibo, potuve ingratis, ferè tantum ore libatis, etiam à pluma gutturi indita, sæpissime vomendi nixus, aut vomitio cietur. Propter eandem rationem etiam in Phthifi, tuffim vehementem quandoque vomitus comitatur, aut sequitur; scil. ob vellicationem, sive concussionem ejusdem tunicæ, quæ pariter Gulam & fummitatem Tracheæ obducit. Pariter in Ventriculi appendice inferiore scil. intestinis si molestia cum spasmo alicubi contingat, sæpe affectus ifte, fibrarum continuitate fursum obrepens, vomitum ciet. Propter hanc rationem in morbo Cholera, Iliaca passione, aliisque Intestinorum torminibus, vo-

tos,

mitio excitatur. Hinc etiam nonnulli, quibus viscera teneriora sunt, ab Enemate admisso constanter vomunt. Facile esset hujusmodi instantias plurimas hic congerere,

verum ad alias vomitionis causas transeamus.

3. Præter has modò citatas, in quibus irritatio in ipso ventriculo, aut in appendice ejus habetur, quandoque accidit stomachum, ex se satis sanum & insontem, partium aliarum longe dissitarum culpas luere ; quod non fibrarum continuitate, fed nervorum commeatu five commercio peragitur. Quippe horum dudu, cum spiritus animales in uno loco perturbantur, alii procul degentes similem anagiar concipiunt, atque spasmos ineunt : hinc à vulnere aut plaga graviore capiti inflica, quatenus fpiritus intra i y zi panov perturbati, nervorum paris ocavi commeatu, alios ventriculi hospites in pares arazias concitant, vomitio frequenter succedit: propter eandem rationem, nonnulli in navigio aut curru vecti, vomitu immani tentantur : Cujus symptomatis causa, haudquaquam est (uti quidam afferunt) humorum agitatio; at verò spiritus animales cerebrum incolentes, in motus inordinatos coadi, nervorum principia tumultuose subeunt, corumque dudu viscerum contractiones emeticas cient. Interim materia vomitu rejecta, mera est bilis, quæ à vasis choledochis, propter spasmum prius inductum, exantlatur; tantum abest, ut causa vomitionis primaria fuerit. Porrò ex ejusdem octavi paris nervi trunco si quando propagines, & rami inferiores, ac in abdominis peculiaria viscera distributi, in spasmos irritantur, aliz haud infrequenter propagines quantumlibet intacta, pariles concipiunt Anomalias, & aliis ipsæ visceribus, ac imprimis Ventriculo motus convultivos impertiunt. Hoc manifestum est de vomitu, qui in Paroxysmis Nephriticis, item in affedibus Colicis, & Hystericis ità dictis, passim excitatur.

Hactenus de vomitione in genere, ejusque subjecto, ratione formali, causis, variisque siendi modis; ubi ostensum est affectionem hanc omnino à spiritibus Ventriculi tunicam carneam incolentibus summe irritatis, inque explosiones spassmodicas actis produci, eos vero plerumque ac potissimum in ejusmodi motus contractivos incitari, propter sensionem molestam tunica interiori nervez impressam; praterea tamen spiritus istos incitaris proptersum pressam; praterea tamen spiritus istos incitaris affici, ob spiritus aliis in locis perturba-

tos, & inordinationem suam aut sibrarum continuitate, aut nervorum ductu, ventriculo communicantes. His ità præmissis, restat proxime ut (quod secundo in loco erat propositum) de Pharmacis vomitivis agentes, quo ritu & quali discrimine illa in ventriculum, aliasque cor-

poris nostri partes operentur, ostendamus,

Circa hacobvium erit concipere, vomitiva ore ingesta, & in ventriculum suscepta, primo tunicam ejus interiprem prorsus nerveam irritare, eique molestia sensum assigere; dein hujus instigatione tunicam carneam superstratam affici, & ad molestum hoc ejiciendum in contractiones excretorias concitari. At vero in hoc opere, tum quoad irritationis modos, tum & excretionis vias, discrimina quadam subsunt, eorumque rationes non facile patent.

Primò enim cum Pharmaca Cathartica, stomacho immersa, fibras ejus carneas in contractiones excretorias stimulent, undenam contingit, ab his sapius ac porius vomitum, & ab illis purgationem, & non indifferenter alter-

utrum concitari ?

2. Porro ex iis quæ vomitionem plerumque & ferè constanter movent, observare est, quædam cia prése sive operandi ratione manifestà, essecum istum producere; uti cum assumta, sapore, odore, aliave qualitate sensibili prorsus ingrata sunt; aut quantitate peccant; insuper & alia dari Pharmaca, propriè magis, & specisice pro Vomitoriis habita, quorum virtus Emetica, sensibus nostris prorsus abscondita, tantum per essecus in stomacho editos se prodit. Horum solutiones pro Emetologià rite

condenda plurimum faciunt.

1. Quoad prius, ut medicamen quodpiam per vomitum potius, quam per secessium operetur, ejusmodi illud particulis constare debet, quæ, cum naturæ insestæ, aut saltem incongruæ sint, insuper quoad qualitatem vel quantitatem ità habeant, ut neque à stomacho prorsus subigi, neque tam diu ab eo tolerari possint, donec sibris, sive villisejus paulatim detersæ, una cum aliis succis sensim & per partes à Fyloro eliminentur: Quin verò siquidem illæ, aut Ventriculi sibras atrocius vellicant, aut pertinacius adhærent, aut motu suo insum aggravant, ac distendunt, statim carneæ sibræ ad spassios excretorios accinguntur, & dein naturæ instinctu illæ potius in eum modum contrahuntur, quo molestum hoc cum majore imperu, & breviore exitu soràs amandent. Quomodo sibræ carneæ moveantur propurgatione moliendà, ordine insta dicemus.

2. Quod ad Emeticorum distinctionem, & diversas operandi rationes spectat, cum vulgo duplicia audiant, scil. mitiora, & fortiora; quorum priora vim suam emeticam in aperto gerunt , & per manifesta indicia vim irritativam produnt; uti cum decocum Hyssopi aut Cardui, infusio radicum Scyllæ, aut Raphani; folutio vitrioli; aqua tepida vel mulfa pleniùs epota, & similia; que primo aspeau, vel libamine stomachum movent, ad vomitionem ciendam exhibentur : iifque exhibitis, ut vomitus fuccedat, fæpe palati aut gulæ irritatio fuccenturiari debet. 2. Emetica fortiora (quæ & propriè magis ad hunc cenfum pertinent) ejusmodi funt Pharmaca, quæ, si in debita quantitate assumantur, vomitionem ferè in omnibus concitant; qualia imprimis funt Helleborus albus, Nux vomica, Vitriolum, corumque, uti & Mercurii varia præpafata; quæ certe licet usui Medico satis commoda, immo perquam necessaria existant; tamen quoad eorum naturam , & vires , in quibus potentia Emetica confistit , parum à venenis differre videntur : quare fi in dofi nimià exhibeantur, non raro mortem accersunt. Quoritu & quibus afficiendi modis, hæc in Ventriculum aliasque corporis humani partes operentur, quandoquidem nunc disquirendum restat ; imprimis Phanomena, qua in hoc Pharmaciæ genere præcipuè notabilia occurrunt, fubdemus.

Emetica stibiata, aliaque fortiora stomacho ingesta, haud statim (nisi in prius nauseabundis) irritare, aut molestiæ sensum inserre solent; postea vero, modo citius, modo tardius nausea & perturbatio quædam sentitur, dein stomachi contractio, & ascensus, cum orificii ejus aperturà, & Oesophagi versus guttur exilitione succedunt, vomitu mox subsequente; dein hoc sinito, viscera hæc subsidunt, & paululum quiescunt: brevi tamen postea stomachi inquietudo, & nausea, atque hujus, simulque gulæ ascensus eum vomitione redeunt; adeoque per plures interdum vices vomendi impetus, & cessatio repetunt, donec, viribus Pharmaci penitus attritis, operatio

hæc definat.

A Vomitionis initio Ventriculus tantum sursum contrahi, & non immaniter lacessi videtur. Postea hujus spasmi vehementio es siunt, & se latius explicant, adeo ut duodenum motu inverso, contradiones suas sursum dirigat, & contenta quæque in stomachum (quibus irritatio Emetica intenditur) sussimilate. Si irritatio adhue amplius intendatur, non tantum spasmi, at sape distensiones,

fiones, & intumescentia, ac imprimis periculosior Ventriculi convulsio, scil. singultus, succedie: quinimo ob spiritus animales in tota systasi perturbatos, & quandoque dissipatos nimis, vel excitatos, Lipothymia crebra, sudores frigidi, & non raro membrorum aut totsus corpo-

tis spasmi lethales eveniunt.

Ab Emetico fortiori exhibito, quando stomachus evomere incipit, primo ejicitur illud quod in cavitate ejus fluduat; dein quicquid viscosi phlegmatis villis ejus adhæret, aut in plicis reconditur. Si vellicatio perseveret, serosi humores Afteriolarum, & nervorum osculis exprimuntur; dein spasmo Duodeno ejusque ductibus communicato, bilis & fuccus Pancreaticus, è meatibus extorti, inque Ventriculum suffusi, egeruntur. Hine biliofa plerumque ultimo rejiciuntur, & tunc non raro mera bilis copiose evomitur : quod si ita contingat, qua libet excretionis vice tormina paulò infra Ventriculum, in latere dextro excitata, furfum perreptant; que procul dubio funt à bile in duodenum expulsa, & istinc ob motum intestini convulsivum, ac inversum intra Pylorum fuffusa. Si irritatio nec dum cessat, Arteriæ (osculis ipfarum summe irritatis) humores è totà massa sanguinea

vomitu excernendos profundunt.

Ex hac Vomitionis historia conjicere licebit, quomodo & qua ratione Pharmacum Emeticum operetur : viz. hoc ventricule immersum, cumque humore istic contento fele immiscens, suique tincturam imprimens, à crusta villafa superficiem internam obducente paulatim suscipitur: inde fibræ nerveæ, tunicam interiorem contexentes, & hanc crustam sustinentes, tinduram, istam virulentam fensim imbibunt; qua cum aliquaterus saturantur, propter fucci incongruitatem, corrugari, & multum inquietari incipiunt : hinc fibræ carneæ fuperstratæ, propter molestiama nerveis conceptam irritata, spasmos primo leviores hic illic sparsim ineunt; unde nausca & stomachi perturbatio; mox verò, earum ordinis utriusque interioris omnium, spiritus incolæ summe excandescunt; & fimul explosi contractiones validissimas & emeticas, quò molestum illud fibris nerveis excussum vomitu ejiciatur, peragunt. Cumque hoc ritu fibræ iftæ fucco medicamentofo. quem imbiberant, liberantur, paululum ceffat vomendi nixus; donec tincturæ virulentæ, quam fubinde à crustà villosa hauriunt, novo penu rursus imbuta, in parem molestiam & irritationem Emeticam urgeantur. Atque ita aliquoties repetit vomendi impetus, usque

dum tincturæ venenatæ materies etiam à trusta villosa abstergatur, & demum tota foras ejiciatur, proinde ut tunicæ interioris sibræ nerveæ, virus illius non amplius

imbibant.

At verò non ideo semper Vomitionem finiri contingit; quin Pharmaco licet penitus rejecto; nulloque ejus contagio supersitite, seperamen spiritus isti stomachici; nimis lacessiti, furorem suum ægre dimittunt; adeo, ut à sueco quocunque alio (quem sibræ nerveæ imbiberint) irritentur, inque spassmos Emeticos agantur, quin & crebra interdum vice eos repetant. Quare tunc, ut vomitio cesset, nihil omnino potus sive alimentosi, sive Cardiaci ventriculo ingeratur; atqui, fotu calido externe adhibito;

fomno indulgeatur.

Porro nonnunquam humores alii è vasis expressi ac præsertim bilis è meatu choledocho in ventriculum sustusa, non tantum vomitorio vires addunt, sed operatione ejus sinità, stomachum ultrà lacessere & in contractiones exerctorias urgere perstant: quinimo sibra hujus nerveæ stavum istud virus, tincturà Emetica haud minus molessum institud virus, tincturà Emetica haud minus molessum imbibentes, spasmos exerciant, & supra Pharmaci vires, crebros vomendi impetus propter molesti istius exclusionem continuant. Ob hanc rationem, quando bilis exundat, siquidem à levi occasione illa in stomachum accessitur, sæpissime à pharmaco mitiori, vomitio immanis cum horrendis symptomatibus sexcitatur s'enjus interdum sedandæ gratià, Enema leniens, quo bilis turgescens versus inseriora solicitetur, exhibere convenit.

Quod verò interdum ab Emetico assumto vomitio immediate consequatur, cum scil. Pharmacum vix fundum ventriculi attigit, nec dum fibras ejus altius subierit; in causa est, vel quod crusta villosa ex parte detrita (uti in gulofis & bibonibus affolet) fibræ nerveæ nudatæ citò ac facile irritantur; vel quia phantafia, Medicinam aversata, nauseam priùs intulerat; vel denique quia stomachus materiæ excrementitiæ putrilagine pergravatus, sponte prius sua fuerat in vomitum proclivis. Quod ad fibras nerveas spectat, que tincuram Emeticam imbibentes, moleftiæ fenfum, à quo fibræ carneæ in spasmos convulfivos irritantur, concipiunt; prorfus exdem illx funt, quæ plurimum inanitæ famem five fromachi latratum, exficcate fitim efficient; ab alimentofis fucco grato faturità ventriculo complacentiam, & toti praterea corpori refectionem impertiunt. Cum

12

ut

us

1-

-

à) -

ì

Cum Pharmaca Emetica in forma liquida vel solida exhiberi soleant, satis obvium erit intelligere, quomodo priora ventriculi fibras nerveas subeant, easque ad plenitudinem irritativam saturent : Attamen de posterioribus merito à nonnullis ambigitur, quo nempe titu, pulvere perexiguo, prout stibii aut florum Antimonii, in trium aut quatuor granorum pondere exhibito, vomitio perquam immanis inferatur; cum à Pharmaco tantillo & non facile penetrante, videatur fibras illas vix ulla ex parte, faltem haud quantum pro irritatione Emetica sufficiat, Super his dicendum erit, Medicamenimbui poste. tum istud in substantia sicca exhibitum, illico dissolvi, & humorem fatis multum in ventriculo imprægnare; adeo, ut facta velut Croci Metallorum i fusione, sulphuris Antimonialis particulas folutas fibræ stomachicz imbibant, inque spasmos proinde Emeticos irritentur.

Quod à nonnullis afferitur, vomitorium in dossi quantumcunque magna exhibitum, non fortius operari, quam si in modica solum quantitate sumeretur, à veritate omnino alienum est, ejusque rei experimentum non sine periculo tentandum; quippe si plures adsint Medicaminis particula, sibras, etiam plures imbuent, easque altius subcuntes, gravius lacessen; adeo ut spasmi immaniores & crebriores

necessario consequantur.

Quod ad vulgi opinionem specat, Pharmaca vomitoria proprietate quadam specifica, humores sursum agere, & per superiora excernere, merè frivolum videtur; nam cujusmodi illa virtus fuerit, nullus explicare; nec quod talis revera existat, probare potest. Interim pro Emetologia intelligenda satis erit concipere medicaminis particulas natura plurimum infeftas, à tunica ftomachi interioris fibris nerveis imbibi, ipfisque molestiam magnam inducere; dein ad fuccum iftum subitò & viciniore via rurfum expellendum i tunica alterius fibras carneas irritari, inque spasmos Emeticos instigari. Quod verò à nonnullis urgetur Helleborum album umbilico admotum, & infusionem Croci Metallorum Clysteris forma exhibitum, vomitum movere; experimento fæpius facto, 'minime verum effe deprehendi. Quod si interdum ita fiar, quidni irritatio violenta intestinis inflica ibidem Spafmos & Contractiones inversas, & dein, secundario & per confensum, in ventriculo Vomitiones concitet ? (pari quidem ritu , ac cum hæ, ventriculi affectio, fapiffine Colica ac Iliaca paffiori supervenit.) Olim vinum stibii - D 2 infulione

chi.

infusione imprægnatum in canis robusti venam jugulavem ad Unc. vj. injiciendum curavi; post 5 vel 6 cireiter horæ minuta iste cespitare, inter progrediendum titubare, & dein immaniter vomere copit. Attamen arbitrari sas sit, essedum istum à Pharmaco, cerebrum positis quam stomachum imperente, excitatum sussisse sum par vomitio post linimentum aut sotum è succeaut decodo Nicotianæ capiti adhibitum passim succedar.

Nee minus fententiam iftam, quæ ftatuit quædam vomitoria in Bilem, alia in pituitam, aliaque in Melancholiam agere, & humorem hunc, vel illum à ceteris discretum & quafi fincerum educere, à veritate alienam. & fundamentis prorfus nugatoriis nixam judicamus. Circa delectum verò in Emeticis habendum, præcipua discriminis ratio carenus observari deber, ut in affectibus nonnullis mitiora exhibeantur, que ukra ventriculum nihil perturbent; & fola ea que in cavitate ejus fluctuant, ant tunicis adhærescunt, leniter educantur. aliis fortiora conveniunt; ut fpasmo etiam visceribus aliis impertito, quodeunque excrementitium in iis stagnat, autalicubi congeritur, è minera commoveatur, & prorinus furium aut deorsum foras eliminetur. Quod vero interdum materia viscosa & velut Phlegmatica poriffimum excernatur, in causa est, quoniam ventriculi saburra, inconcussis biliosi humoris receptaculis fere cantum expurgatur ; veruntamen quando emulgentur vafa choledocha, excretio maxima ex parte evadit biliofa. Humoris atri vomitio à medicamenti tindura ut plurimum depender; egeftam enim materiam vitriolica, nigredine inficiunt.

Evacuatio per vomitum uti violentior, quam per secessum; ita, si cum virium tolerantia peragatur, in nonnullis affectibus plus quam purgatio decies repetita prodesse solle continuo modo Phlegma ponderosum stomachi plicis coalestens; quod cathartica cetera quavis
praterlaberentur, veluti scopis purgatur; insuper partes
vicina, Pancreas, Mesenterium, Lien, ipsumque jecur,
concussione valida commoventur; aded, ut obstructiones
in iis sacta, etiam sanguinis & humorum stagnationes
quacunque hoc remedii genere facillime amoveantur.
Fernenta extranea, ubivis in corpore genita, atque altiora
morborum seminia, absque Vomitoriis adhibitis rarò extirpantur; pracipue autem in Cerebri & nervosi generis
affectibus Emericorum usus valde prosicuus deprehenditur. Etenim hoc pharmacia, genere non tantum stoma-

m

n

chi, & viscerum sordes, que chylum, & sanguinem inquinant, uberius abstergentur, sed etiam Glandula, quæ fanguinis & fucci nervosi emunctoria funt, in vifceribus confitæ emulgentur, vafa choledocha, aliaque excrementorum receptacula copiosius evacuantur, proinde ut eadem inanita, serum, & alia utriusque hu-moris purgamenta, & superfluites, secus in caput restagnare apra, promtius suscipiant. Insuper his, cum innumera Arteriarum oscula, sub crusta villosa in Ventriculum dehiscant, hæc à vomitorio infigniter vellicata, humores quosque vitiosos aut malignos in sanguine scatentes, ibi per vomitum excernendos profundunt; atque ob hanc potissime rationem est, quod morbi Herculei ab Emeticis optime, & vix fine ris curantur. Hæc enim pharmaca, fiquidem naturæ activæ ac indomitæ fuerint, non tantum Arterias vellicando, humores superfluos è massa sanguinea exprimunt, sed & venarum quæ illic innumeræ dehiseunt dudus fubeundo, Sanguinem fundunt , ejusque serositates, aliaque secrementa præcipitant ac fecerni faciunt. Interim vero pharmacia emetica haud indifcriminatim ab omnibus usurpari debet. Quippe in nonnullis Ventrieuli tonus nimis laxus, & debilis eft, & constitutio adeo tenera, ut à Vomitoriis statim spiritus fatiscant, & vires exolvantur; nonnulli etiam viscera seusationis immodice pertinacis obtinent, que licer difficulter evomant, Vomitio tamen semel incorpta hand facile fedatur; quin & crebemimo vomendi nixu, ufque ad magna virium dispendia, & non raro animi deliquia tentantur.

Quare ut vomitorium rite exhibeatur, perpendere oportet, quæ fint ejus indicantia, permittentia, & pro-Emetica indicari videntur, quando in Venhibentia. triculo humor biliofus, & amaricans fluctuat, ut exinde nausea, sapor ingratus, aut cephalalgia inducantur; item si stomachus Pituita viscida aggravetur, ut in virginum Pica, in viris post crapulam & victum inordinatum. In plerisque casibus, ubi cum respiratione difficili, Ventriculus oppletus Anorexia vel Nausea afficitur, Anacatharfis usui esse solet. Porrò dum stomachus fermento extraneo obsidetur, ut ingesta quæque statim vomitu rejiciat; etiam ratione partium diffitarum, non raro Vomitio cum frudu adhibetur : namque hoc pado vala choledoca quam maxime inaniuntur, ut propterea bile è sanguine uberius elutriatà, dyscrasiæ ejus febriles eximantur. Dein quatenus humoris nervosi superfluitates, aut stagnationes, hujusmodi excretionis methodo facillime curantur ; in Arthritide, Afthmate, Epilepsia, Mania, & plerisque aliis morbis, qui magni & Herculei habentur, Emeticorum usus haud minimam medendi rationem succenturiabit. Secundò hujus remedii exhibitionem permittunt viscerum robur, & corporis firma constitutio, ac imprimis quibus collo & pe-Rore curtiore præditis Ventriculus & os spatio mino-re distant ; huc etiam faciunt Vomitionis facilitas & Sipogia, materia excernenda laxitas, & promta fecretig, item natura fedatio, & huic operi infiftendi velut otium. Tertiò Emeticum prohibent, vomendi difficultas, sive ineptitudo priore experientia inventa, corporis tenera & mollis constitutio, statura gracilis, & procera, viscera infirma; & præcipue si adsir diathefis tabida, cum ulcere Pulmonum, aut Isputo sanguineo : item nimia Cachexia, in quâ periculum existit, ne humores à toto corpore alegos in Ventriculum exprimantur; Infolita etiam sanguinis effervescentia, febrium paroxysmi, & Crifeos exspectatio hujusmodi Pharmaciam omnino excludunt.

Medicamenta quæ Vomitoria perhibentur, distingui solent quoad operandi vim, in lenia, mediocria, & fortia; quoad materiam è qua desumuntur, in Mineralium, vegetabilium, & Animalium partes, aut præparata 3 quoad saporem, aut palato valde ingrata funt. ati Vitriolum, Nicociana, Radix Bryonia, &c. vel sapore pollent satis grato, uti siucus Mezerei, Nux Indica, ova piscis Mulli sive Barbi; aut sunt ferè insipida, uti flores Antimonii, Crocus Metallorum,

> community foliale as the same as the same 101. 11 222 233

> > hand hand a tree

Company of the same of

de siconst troppini Vi , to

Mercurius vita , &c.

SECTIO II. CAP. II.

Vomitoriorum formulæ, & quorundam ex iis quoad præparationes, & Analyses chymicas, Ætiologiæ.

R. Oximelitis scillitici Unc. if. vini scillitici Unc. if.

misc. f. vemitorium.

R. Folior. Asari recentium numero 6 ad 9. consussis affunde vini albi Unc. iij. f. expressio, qua sumatur cum regimine.

R. pul. rad. Afari Drach. j. ad Scrup. iiij. oxymelitis scillitici Unc. iss. misce, sumatur in baustu liquoris

poffetici

R. Salis vitrioli Scrup. j. ad Scrup. ij. vel Drach. i.

Sumatur in hauftu liquoris poffetici.

R. Infusionis croci metallor. Unc. f. ad Unc. j. wil Unc. iff. sumatur in haustuliquoris possetici cum regimine.

R. Infusionis croci metallor. Drach vi. vini soillitiei Unc. isf. syrup. acetos simp. Unc. sf. mise: f. vomitorium.

R. Sulphuris Autimonii gr. vj. ad viij. cremoris tartari Scrup. j. mise, detur in pulpa pomi aut pruni costi, vel in cochl. j. panatella.

R. Mercurii vita gr. iij. ad vj. sumatur eodem modi. Flores Antimonii, Aurum vita, sive Pracipitatum solare,

& Turbith minerale sumantur similiter.

Emetica, quæ præcipuæ notæ sunt, chymica parari solent primò ex Vitriolo, secundo ex Antimonio, tertiò ex Mercurio.

Sal Vitrioli.

Sal vitrioli variis modis præscribitur, sc. ex colcothare elixiviato, ex vitriolo cæruleo calcinato & elixiviato, juxta Angelum Salam, & ex Vitriolo albo crebris solutionibus, & coagulationibus purificato; quod
medicamentum Gilla Theophrasti vulgò appellatur, estque omnium tutissimum & paratu facillimum; attamen duo
pharmaca priora insigniter styptica, &, quatenus ignem
passa, nonnihil corrosiva existunt: posterius autem satis
D 4

benignum, stomachi sibras leniter convellit, & nonnihil corrugari facit, proinde ut, quod molesti est excutiendi gratia, illæ demum spasmos & vomendi nixus ineant; qui tamen citò pertranseunt, & Ventriculi perturbatio

statim compescitur.

Sal vitrioli ideo pluris æstimatur, quòd rarò ultra stomachum commoveat, nec uti stibiata viscerum spasmos & sanguinis inordinationes, aut spirituum deliquia inducat; illi tamen vitio vertitur, quod segnitis, & interdum vix omnino operatur; quare à vitriolo assumo, & liquore possetico copiose epoto sepe opus est Vomitionem penna gutturi indita provocare, aut possetum carduatum, vel oximel scilliticum

propinare.

2. Antimonium crudum, mixtione integra manente neque per Vomitum, nec sedem operatur; cujus ratio est quod particulæ sulphureæ, & salinæ, à quibus virtus emetica procedit, in eo ligara, aliisque obvoluta sese exerere nequeant; attament concreto hoc præparatione quadam relerato, & nonnihil foluto , particule ifta fatis libera & ad agendum promtz redduntur. Quod fi inquiratur utrum facultas Vomitiva à corpusculis sulphureis, an à salinis dependeat ? videtur quod à neutris singulatim, led ab utrifque fimul combinatis fiat : Quippe cum illa feorfim ab his, prout in tindura Antimonii, aut ha ab illis, prout in cerussa ejus exhibentur, Vomitio minime fuccedit. Alibi notavimus particulas merè sulphureas aut salinas gustum & olfactum vix movere, sed nerasque simul conjunctas sensoria ista valde afficere: Pariter habere putamus, circa peculiarem Ventriculi fenfum; eum nempe potiffimum à sulphureo salinis jucunditatem, & molestiam accipere, & ejusmodi compositionibus gratis aut infestis tum Cardiaca tum Vomitoria conftare. Stibium, quo in medicamentum fatis activum cedat, parari solet vel per se, quomodo vitrum, & flores Antimonii efficiuntur; vel cum falibus, adeoque vel cum fale nitrofo, uti crocus ejus; vel cum sale fixo, uti sulphur ejus, vel cum fale acido, uti Buryrum ejus, & qui ex eo efficitur Mercurius vitæ. Extant plures aliæ Stibii præparationes emetica, pradicta autem maxime nota, & communissimi funt ufus. Quo medicamina tum ifta tum alia queque rite preparentur, imprimis danda crit opera, art Antimonium purum, & plumbo impermixtum eligatur. Circa hoc præter fplendorem, & striarum elegantiam, certiffima probationis via cft, ut fruffulam

II.

hil

ndi

t;

tio

Ta

ef-

i-

1-

i-

e

1-

n

e

ė

Circuit.

masse emende cum equali nitri parte calcinetur ; bonitatis signum est, si totum in hepur, & scorias abeat; nam secus portio ejus in merum plumbum interdum liquescit. Hoc ritu quondam ex Antimonii lib. j. Saturni Unc. ij. elicui.

1 Vitrum Antimonii.

R. Antimonii electi pul. q. s. calcinetur in vase terrev, agitando donec fumare desinens, colorem cimereum sive griseum acquirat; materies exemta és in crucibulo satis susa, in tahulam aut pelvim effundatur; frigescens in vitrum pellucidum, és hyacinthinum abibit. Doss bujus pulveris gr. iiij. ad vj. insusanti in vino sacta doss Drack. vj. ad x. fortiter operari solet.

Prædidi apparatus ratio (ut opinor) hæc est. Antimonium inter calcinandum diu agitatur, ut, dum particulæ sulphureæ copiosè evaporant, salinæ ad vitriscandum aptæ denssus agglomerentur; quæ postea, dum massa ab igne intenso sunditur, terrestres etiam attenuatas prehendentes, sacilè in vitrum concrescunt: quod insuper ob particulas quassam sulphureas adhue relicæs rubescit, æ emeticum existit. Enimvero stibium sulphure sulphureæ ascendentes, massam istam penitus destituerant.

2, Flores Antimonii.

R. Antimonii selecti & pulv. q. v. in cucurbita cum alembico aut in vasis terreis in boc opus adaptatis sublimetur igne moderato, aut per se, aut cum arena, vel pulvere laterum, vel tartaro calcinato admixtis: flores ascendunt stavi, citrini, & albi, quorum qui albissimi sunt collegantur, & usui reserventur.

In hac præparatione Antimonii particulæ salinæ & sulphureæ, aquosis & terrestribus excussis ascendunt, ac una combinantur; quapropter, cum & corpus minerale plurimum reseretur, & corpuscula maxime activa

Giva (hebetioribus, que hec obtundunt, depositis) simul conjungantur, medicamentum hoc atrociter Vomitivum, & non facile tutum evadit. Doss gr. ij. iij. iiij.

3. Crocus Metallorum.

R. Antimonii electi, & nitri purisimi ana Unc. iii]. singulatim trita, & probe mista, murtario eneo indantur, & cambone vivo injecto igniantur; cum intonatione quadam efflagrabant: residua demum massa, subrobra (que ob colorem hepar Antimonii vulgo dicitur) à scoriis partim nigris partim albidis circumcirca sacentibus separeur, & usu servetur: hepar un substantia exhibetur ad gr. ii]. iii], vel v. vinum insussimis ejus, ab Unc. ss. ad Unc. i. vel Unc. iss. Hoe satis benigne operatur; & emeticum maxime usitatum est.

Processus hujus ratio est, quod Nitrum cum Antimonio pariter ac cum sulphure communitritum ac commistum habet; utraque sc. mixtura à levissimo incendiculo ignitur; in quantum utraque particula; sc. nitrosa ac sulphurea, ad quamcunque accentionem requistra copiose ac intime convenerunt. A destagratione hac corpus minerale satis aperitur, ejusque particula ab invicem laxantur; & quamvis sulphuris portio quedam avolavit, sat tamen relinquitur, quod sale combinatum & colorem croceum, & virtutem emeticam producat. In praparatione hac, si nitro in majore proportione admisso Antimonium plus solito calcinetur, massa destagratione residua, pauciori nunc sulphure imbuta, non amplius rubra, sed stava sive citrina, atque minùs Vomitiva evadit.

4. Sulphur Antimonii.

R. Salis Tartari, vel Abspribis. Une viis. erucibulo inditum in fornace Amemii fundatur, dein cochleatim injice Antimonii crudi pulverisati Une. is. sucre sinatur per bora quadrantem, dein essundatur in vas argenteum aut aneum. massa crocei coloris edulceretur crebris ablutionibus. Doss gr. v ad x longe mitius ac benignius operatur,
quam quodvis praserea Antimonii praparatum.

In hoc preparato sal fixus & ab igne fusus Antimonii corpus ex sulphure potifimum & sale acido compositum

H

5)

ter

gr.

ij.

n-

io-

uà

45

2-

ıb

2-

referat. Dum enim sales adeo combinantur, particulæ sulphureæ magis solutæ, atque spiculis salturs minus aculeatæ evadunt; quapropter summe licer subescar, stomachum haud valde, aur violenter irritat. Porro ob sulphur plus solutum, æ salem magis liberum, hujus pulvis spiritui vini tinduram sacile impereit; quæ cum particulis salinis prorsus destinuatur, vi emetica privata, in

figne confortativum evadit.

Quod vero Antimonium, & fulphur commune, forfan & multa alia ejufdem farinæ, ex faleacido & fulphure una combinatis constant, pluribus experimentis facile evincitur Preterquaiti enim quod ejulmodi concreta à fale fixo facillime referantur, infuper fiquando à menftruo fulphureo, uti oleo Terebinthina, Juniperi, aut Lini, diffolvuntur, particulis sulphureis, à solvente imbibitis, falinæ relidæ in crystallos (quæ destillaræ in stagma acidum abeunt) facile concrescunt. Hoc in præparatione balfami fulphuris evidentiffine liquet. " Ceterum fi ftagma acidum, scilicet Aqua fortis, aut Regia, pulverato Antimonio affundatur, & destillato igne forti urgeatur, fulphur citrinum à vulgari haud discernendum in magna copia sublimabitur; indicio certe manifesto, sulphur commune potissimum constare ex corpusculis sulphureis cum fale acido compactis. Ex fulphure Antimonii, prout suprà describitur , parato , liquorem deiformem conficio, qui, purum purum Antimonii sulphur, argentum primo illitu deaurabie, atque in medicina egregii usus est.

5. Mercurius vitæ.

R. Antimonit electi, & Mercutii sublimati ana. Unc. vj. simul trita, & probe mista destillentur in relativita vitrea calore arena, ascendit liquor gummosus glaciei insta valde corrosivus, qui collo retorta adharens, carbone vivo admoto liqueset, inque vas recipiens decidet. Hic restificatione depuratus, aqua sontana desuper insusa, mox in pulverem albissimum pracipitabisur; lympha interim saporem acidum instar Vitrioli spiritus acquirente; pulvis site edulcoratus, & exsecutus viullyo dicitur Mercurius vita, sed minur reste, cum nivil om ino Mercurii in se contineat; & ni caute exbibeatur, sapius mortis, quam vita autor esse solet. Dosts gr. iij. ad. vj.

In hac operatione spiritus acidi vitrioli, & nitri ; prius cum

cum Mercurio inter sublimandum combinati, cum denuo ab igne laxantur, hospitem istum primum deserentes, Antimonii corpuscula magis amica amplecuntur, cumque ipfis vicaloris elevati, in substantiam glacieiformem concrescunt : que nimirum constat ex Sulphure toto Antimonii, cum aliquanto ejusfale, nec non ex nitri, & vitrioli stagmate acido; ob particulas salinas instar glaciei obrigelcit, & propter sulphureas abigne liquatur. Materies, hæc aqua insusa præcipitatur in pulverem album, qui sc. corpufculis mere flibiatis conftat, floribus Antimonii analogis; interim fales acidi in menstruo foluti, eum quasi vitrioli spiritum acescere faciunt. Attamen pulverem istum nihil Mercurii in se continere, inde constat, quoniam hie alibus congelativis privatus, pristinam Argenti vivi peciem resumit, inque retorta totus colligitur. Revera Sales isti à Mercurio facile avocantur, ipsumque, quoties Corpusaliud magis amicum reperiunt, sponte deserunt: hinc fi Sublimarum eum laminis ferreis in agua communi coxeris, salibus mox ferrum amplectentibus, Mercurius reviviscet. Pulvis inte nimis atrociter Vomitivus, si cum fale marino calcinato teratur, & crebra ablutione edulcoretur, longe mitior, & fatis tutus evadit; in quantum fc. medicaminis aculei falini à falibus alterius indolis atteruntur, aut subiguntur. Porro fi ifte nitro in crucibulo fufoindatur particulis sulphureis in totum ablatis, vim emeticam prorfus amittit, atque Antimonium diaphoretieum purum putum evadit.

Hac de Vomitoriis Antimonialibus, quorum particulæ in Stomacho diffolutæ, tinduram fulphureo-falinam conflituunt, quam fibræ ejus imbibenter infignites adeo vellicantur, ut spasmus ibidem excitatus quaquaversus in totam ejus cavitatem , nec non viscera juxta consita , nempe duodenum, porum choledochum, ductum pancreatis protensus, corum omnium contenta exprimi, ac in Ventriculum exantlari, quinimo ex arteriarum ofculis humores ferofos emulgeri faciat; adeo ut vomitus atroces, & diu infestantes succedant. Ceterum probabile est, tin-Aura titius emetica aliquantulum à venis etiam excipi, que in massam sanguineam delara ob salium occursus, & colluctationes ac combinationes, materiæ cujusdam præcipitationes, & excretiones inducat : quapropter affectus partium longe diffitarum, fc. morbi cutanei, leprofi, ac arthritici à medicamentis stibiatis nonnunguam sanantur.

Attamen hoc multo efficacius medicamenta Mercurialia (de quibus jam proxime dicemus) efficiunt 3 utpote

quæ non tantum in ftomacho vellicationes, & excretiones vomitivas cieant, at insuper per particulas suas magis activas fanguini communicatas, diversimodas ejus fluxiones, atque feri aliorumque humorum fufiones, præcipitationes, & secretiones faciunt; unde præter vomitum & purgationem, diuresis, aut diaphoresis, ac interdum falivatio inducantur. Quapropter in morbis inveteratis, & contumacibus ad horum usum quasi, ultimum re-

fugium recurritur.

I.

110

n-

p-

n-

0-

li

i-

S, c.

3-

fi

m

C

ñ

a

:\$

i

-

1

Mercurius five Argentum vivum fi per fe & fimplex affumitur, pariter ac Antimonium, nec per vomitum nec secessium operatur, nullamque ferè in corpore humano perturbationem ciet. Sin verò mistione soluta, ejusque particulis activis in libertatem folutis, in pulverem redigatur, medicamentum summe elaterium evadit. Cum plures fint modi versatilem & fugitivum hunc Protea figendi, ac in usum medicinalem præparandi, potissimum his duobus infiftitur; nempe vel sublimatur, vel in Præcipitatum reducitur. Prioris generis præparata ejus, Emeticorum classi haud propriè accensentur; posterioris vero fere fingula buc referri debent. Attamen in rem noftram fatis erit, illorum pauca, quæ præcipuæ notæ funt, hic breviter perstringere. Itaque imprimis advertimus Mercurium pracipitari vel per se, vel cum metallis solis, vel cum falibus folis, vel cum metallis & falibus fimul.

1. Mercurius præcipitatus per fe.

R. Mercurii optime purificati Unc. iij. indatur vitro ad hocopus adaptato (quod sc. nonnibil ad clepsydra formam accedens, duplici constet fundo turbinato, sitque in utroque latum, & planum, ac in medio angustum, babeatque rostrum angustisimi orificii, à fundo uno in ventrem usque productum:) buic vasi in furno arena ad Aquilibrium cillocato subdatur ignis primo lentus, dein fortior, donec pars Mercurii in pulverem griseum, arque altera in fundum superivrem elevata sub forma argenti vivi bareat; dein vase inver so fundus superior arena immergatur, ac ita vitrum aliquoties invertatur, conec Mercurius omnis in pulverem abeat, qui vitro effracto colligendus, & aqua dulci abluendus : doss gr. iiij. ad v. vel vi. Vomitum fere semper movet , ac minime per falivationem operatur.

Processus hujus ratio videtur esse, quod ignis perennis effluvia, Mercurii concretionem primo laxant, ejusque particulas paulatim dissolvunt, & deinde ab invicem disstrahunt, ità ut aliæ ab aliis secedant, & quasi in minutias fracæ, distincæ permaneant; hinc corpuscula maximè activa, salina potissimum ac sulphurea, sui juris saca, in corpore humano, & sibras vellicando, & cum salibus effervescendo, perturbationes ingentes cient: attamen Præcipitatum hoc in sales sanguini insitos minus operatur quam Mercurius cum salibus tantum præcipitatus, quoniam salivatio ab hoc sacillime, & nequaquam ab isto concitatur. Quemadmodum Mercurius, ita quædam alia corpora mineralia, sc. plumbum, stannum, Antimonium, & serrum, constanti ignis obsidione, in pulverem sive crocum calcinari solent.

2. Mercurius præcipitatus Solaris.

R. Auri cum Antimonio purgati, & subtiliter limati Unc. j. argenti vivi optime depurati, sive ex cinnabare & sublimato eliciti Unc. viij. f. amalgama in crucibulo, Aurum candesactum in Mercurium actu calidum projiciendo; hoc sale & aceto probe lnum, & per linteum expresum, in tali vitro, ac simili apparatu ac Mercurius pracipitutus per se, in arena digeratur, donec in pulverem rubrum redigatur; cum aquis cordialibus edulcoretur. Dossis gr. iij. ad vj. per vomitum sere tantum operatur, nec uti pracipitata salina salivationem movet. Eodem plane ritu Lunare Pracipitatum, item Joviale parari posint.

Hujus processus ratio eadem est ac superioris, nimirum ignis corpuscula, quasi totidem pistilla, corpus minerale in particulas minutas contundunt, easque ad tempus ità frangunt, ut non facilè cohæreant & unà concrescant. Porro amalgama hoc, ob Mercurii & Solis corpora prius à se invicem reserata, multo facilius quam Mercurius per se, in præcipitatum abibit.

3. Mercurius Præcipitatus communis,

R. Mercurii optime purgati Unc. ij. Aq. fortis Unc. iiij. fiat folutio, qua vasi terreo vitreato indita primo leni calore evaporet, ad hamiditatis absumitionem, inde igne aucto usque ad vasis incande scentiam calcinetur, agitando cum stylo ferreo, donce colorem rubicundum acquirat: Materies exemta, expulverata primo crebris ablutionibus cum aqua dulci, deinde iterata accensione spiritus vini eidem assusseducoretur, ac usus

di-

ti-

mè

in efæ-

m

a-

2-

r-

n,

re

usui servetur. Doss gr. iij. ad v. vel vi. operatur per vomitum sat vilenter, & certius quam aliud quodvis Mercurii prafaratum, salivationem ciet.

Έπιχειρήσεως hujnsce chymicæ si ratio inquiratur, dicimus Mercurium ab aqua forti diffolvi, quatenus particulæ falinæ menstrui, falibus metalli occurrentes, eos fibi statim arripiunt, proindeque mistionis vinculo soluto ceteræ omnes particulæ manumiffe, & quaquaverfus expanfæ,intra poros menstrui delitescunt, dein postea humimiditate absumta, particulæ salinæ relicæ, & in conspeaum datæ, Mercuriales inclusas, & ubique permistas prorfus obtundunt. Quod autem Mercurius hoc modo cum aqua forti, aut Regia, spræcipitatus rubelcat, fecus ac cum oleo sulphuris aut spiritu vitrioli paratus; ratio est partim ex nitro colorem flammeum femper præbente, quod menstruum illud, & non hæc ingreditur; partimque ex ipio Mercurio, cujus foluti particulæ, dummodo liberæ & non ab aliis occultata, ex fua natura rubeicunt, prout cernitur in Mercurio præcipitato per se, & in solutione ejus que ab oleo Tartari infuso pulverem rubicundum, scil. Mercurialem deponit.

Medicamentum hoc falibus valde corrosivis, æquè ac particulis Mercurialibus solutis constans, in quantum Ventriculi sibras summè irritat, Vomitionem atrocissimam ciet, ita ut in hunc usum, solitarium raro exhibeatur. Siquando autem assumitur, atque Ventriculo & primis viis demum superaris, in massam fanguineam defertur, quatenus hujus sales insiti exinde plurimum fermentant ar, cumque ipsis particulæ Mercuriales ubertim insusa, ac intime commistæ, inviscantur adeo, ut nulla via commodius quam per ductus salivales (prout alibi ossendimus) rursus eliminari possint; id propter hoc pharmacum præ

aliis plerifque Iputationem movet.

4. Turbith Minerale.

R. Argenti vivi purificati, elei Vitrioli (vel fulphuris per campanam) dephlegman, ana partes aquales; retortæ vitreæ indita destillentur, igne per gradus austo, donce humiditas omnis abstrahatur, restame in fundo maysa alba, qua ab aqua smana affusa illico slavesett; hac crebra ablutione & spiritus vint acconsione edulcorata, & exsecuta detur à gr. iii, ad vj. vel vij. Per vomitum operatur paulo E 2

mitius quam Pracipitatum commune, quandoque item salinationem inducit.

Processus hujus quoad Mercurii pracipitationem ratio eadem est ac prioris; calx autem residua non uti prior rubescit, partim ob nitri absentiam, & partim quia Mercurius minus subactus, calcinationem non adeo intensam patitur, ut salibus magna ex parte dissatis ipse proprium, nempe coccineum colorem ostentet; quippe si hujus gratia igne violento urgebitur, prorsus avolabit; itaque à falibus qui Mercurii particulis adhærent, easque occultant, eolor albidus procedit; quibus postea aliquatenus ablatis slavedo succedit. Porro in quantum particula Mercuriales salibus non strictè adeo combinantur, proindeque haud tam uberi copià ab iis in massam sanguineam introducuntur, salivatio non ità promtè, ac certo ab hoc pharmaco excitatur.

Medicamentum hoc compendio quodam, & non minus

esticax, ad hunc modum parari potest.

R. Argenti vivi depurati, olci vitrioli, vel fulphuris ana Unc. ij. crucibulo inditis igne primum lento humiditas omiis evaporet, dein fortieri urgeantur, ut materia calcinata melius figatur.

5. Aurum vitæ.

R. Mercurii parificati Unc. v. Solis optime purgati Unc. ff. fingulatim folvantur propriis menstruis, folisiones conjungantur, & destillatione in retorta humiditas omnis avorectar; calx refidua calcimetur fuper laminum ferream ignitam, ut fales magna ex parte abigantur; materia relicta edulcoretur, abintione cum aq. dulci, & accentione spiritus vini.

6. Hercules Bovii.

Medicamentum hoc meliùs parabitur, si utrumque corpus metallicum codem menstruo solvatur, quod ex præscriptione Thomasi Bovii ad hunc modum consicitur.

R. Vitrioli calcinati, & nitri, ana lib. j. destillentur in furno reverberii, liquor extillatus assundatur salis marini calcinati lib. j. in retorta vurea, & avecetur leni calore arena; li-

io

or

ia 1-

)-

ſi

; e

-

,

S

arena; nam facillime ascendit: Hujus portio una Mercurium, & alia disolvat Aurum; den utraque solutiones conjuncta avocentur, & crebris cohobir, addendo qualivet vice ejustem menstrui partem subtriplam, destillatio repetatur, donce materies satis sigatur, qua edulcorata pradicto modo usus servetur. Doss gr. iij. ad vj. vel vij. (vel)

R. Mercurii purgati Unc. iv. Aurilimati Unc. ss. f. amalgama, ut supra ostenditur; cui loto, & retorto indito affunde pradictum menstruum Bovii avocetur in furno arena, & cum crebris colobii; addendo ejustem menstrui quaque voce partem subtriplam, destillatio repetatur, donec materia satis sigatur; qua super lamina serrea candente calcinetur, & crebris absutionibus & accensione spiritus vini edulciretur. Dossis gr. iij. ad vj. Per vomitum operatur nun adnodum violenter; &, quatenus ultra viscera in masam sanguineam operatur, in magnis sapemorbis juvamen consert.

Quod verò ad processus istius chymici Ætiologiam spectar, dicimus, dum bini hi pugiles simul litigantes se mutuò comprehendunt, ac invicem conterunt, tertius (ac interdum quartus) superveniens iis vincula, quibus paulo arctius complicentur, & minutius confringantur, injicit. Enimvero tum Aurum à Mercurio, tum utrumque à menstruis dissolvantur, inque minutias dirimuntur; dein humiditate abstracta Metallorum particulæ saline cum men-Arui falibus combinantur, reliquis interea corpufculis metallicis interjectis, ac intra salium poros occlusis. men hæc combinatio non adeo strica est, ac cum metalla inter fe, aut alterutrum cum proprio menstruo solutione & coagulatione, in Præcipitatum redigitur. Quippe in Præcipitato isto composito, cum particulæ tum metallicæ, tum falinæ menstruales, totidem, ac tam diversæ fuerint, iftæ omnes penitus aduniri non possunt : quapropter materies ista (prout sæpius observavi) non nisi ægrè admodum figi, inque calcem medicinæ idoneam reduci folet; nam fi pro menstruo avocando calor nimis intensus adhibetur, Mercurius ascendet, Aurumque relictum propriam speciem refumet; fin ignis debito remissior fuerit, falium cum particulis metallicis combinatio non fatis arca fuccedet, quin merà ablutione tollatur; ita, ut aqua communis Præcipitato affusa ipsum penitus diffolvat, totamque materiam in fe absorbeat, hinc ut pro medicamento conficiendo labor ferè totus reiterari del eat.

Pharmaci hujus bafis Mercurius est, cujus gracia exte-

ciatur, particulas ejus corporis humani succos omnes fermentare, & heterogenei cujusque tum in visceribus, tum in vasis aggesti secretiones promovere. Aurum videtur addi, propter Mercurium cicurandum, ejusque particulas nimis efferas, ac indomitas nonnihil refringendas. Porrò menstrui sales utrumque corpus in minutias frangunt, easq; in massam sanguineam se penitiores quosque recessus

promtius manuducunt.

In destillatione istius menstrui Epicceni à Bovio descripti (à quo sc. utrumque metallum dissolvitur,) salium congressus, & quasi pro aris focisque decertationes notabiles occurrunt: quippe cum Aqua sortis sali marino præparato affunditur, terram ejus occupat, & proprii velut soli possessionem capit, exinde spiritum salis velut emancipatum abigens. Hoc clarius liquet, siquando spiritus vitrioli, sali marino calcinato affusus, ad destillandum committitur; quippe à levissimo Balnei Arenæ calore spiritus salis purus putus quasi exul ascendet, stagmate vitriolico domicilium ejus invadente. Revera hi sales nimis congeneres sunt, quam uti simul combinentur; quare intra habitaculum nimis angustum commissi, cum nec uniri, nec cohabitare possint, potentior, dominium usurpans, imbecilliorem soras expellit.

SECTIOIL CAP. III.

De Vomitionis nimiæ Remedio, item de Medicamentis antiemeticis, sive vomitum sistentibus.

Atura ad motum violentum incitata, sæpe fines transgreditur, ac ultra metam excurrit, hinc interdum ut sufflamine sive remora opus sit, quo impetus ejus sistatur. Hoc in vomitu, siquando per medicamenti operationem, aut propter alias occasiones immodicus suerit, planissime cernitur: quapropter medicinæ, haud minus hunc stomachi surorem compescere, quam citre, negotium incumbit. Quot modis, & quibus de causis vomitio, absque Emetico assumo communi obvium est,

11

fer-

um

tur

las

rrò

lq; Tus

ri-

m

a-

æ-

ut

n-

us

m

re

i-

i-

e

C

evacuationem hanc à medicamine proritatam, quandoque adeo violentam, ac diuturnam evadere, ut, ni artis ope si-statur, exinde manisestum vitæ periculum incurratur. Quemadmodum igitur in praxi medicâ Pharmaca Emetica necessarii sunt usus; ita interdum excretionis istius (quoties nimia aut ptæternaturalis sueri) sistendæ gratia, remedia prioribus contraria, sive Vomitionis Antidota indicantur. Primo igitur quæ væspæjæpon ab Emetico inductam medentur, dein secundò qua ratione, & quibus remediis vomitioni præternaturali, ob alias causas industæ, succurratur, proponemus.

Quoad prius, Vomitio à Pharmaco illata vehementior evadit, ac diutius perfiftit, quia spiritus Animales supra modum irritati. & excandescentes, inordinationes suas haud facile, aut statim remittunt, quin illi crebrà vice explosi spasmos Emeticos violentos cient, & sepius repetunt. Porrò impetus iste explosivus, in Ventriculo inceptus, non raro in spiritus partium vicinarum incolas, & exinde in alios, & demum aliquando in totam eorum systasin propagatur, in tantum, ut vomitioni tormina & spasmi in visceribus, postea in præcordiis, & denique in toto corpore cum

manifesto vitæ discrimine succedant.

Spiritus supra modum irritantur, vel à solo Pharmaco ob quantitatem vel qualitatem iis improportionato; vel insuper ab aliis humoribus, ut bile, sero acriori, aliisque inter vomendum in ventriculum suffuss. Porrò in nonnullis spiritus animales adeò teneri, & elastici existunt, ut ab irritatione quavis emetica ut ut leviori, tum ventriculi hospites, tum vicini quique in explosiones spasmodicas concieantur. Hinc plures à Vomitorio, de Liene, utero, aliisque visceribus perturbatis & non facilè sedandis querentes, rem totam Vaporibus à pharmaci operatione suscitatis imputant; cum revera illud omnino ob spiritus animales promtè nimis commotos, & agre compelcendos accidat.

In hypercatharsi à Vomitorio inducta, patiens mox lecto commissus, remediis tum externis, tum internis sedulò tractetur; & primò, ut ventriculi hospites quietentur, aut fotus calidus è decocto Absynthii Pontici, Menthæ, & Aromatum in vino rubro adhibeatur; aut placenta è mica panis tosti, & clareto calsacto immersi applicatur. Enema ex lacte cum Theriaca dissoluti injiciatur: membrorum frictiones calidæ, & supra genu ligaturæ sortes, quæ spasmos ab iis partibus arceant, adhibeantur. Ventriculus interim, nisi lipothymia urgebit, vacuus servetur.

E 4

qna_m_

quamprimum verò iste quidpiam alimenti aut medicamenti recipere potest, Aqua cordialis, aut vinum ustum calidum affumatur. In perturbatione ingenti, si pulsus admittit, Theriaca Andromachi, aut Diascordium, quandoque item Laudani folutio, aut Tinctura opiatica con-

veniunt.

In vomitu præternaturali, ab aliis causis excitato, confiderare oportet, an criticus iste, vel Symptomaticus fuerit. In priori'nihil subito aut temere agendum est : excretio iftac, dummodo vires ferunt, minime fistatur; quin materiæ expellendæ exitus, aut facilitetur , aut festinetur, aut alio ducatur. Hinc nausea, aut nixu vomitivo urgente , cervisiam laceatam , aut simplicem, aut cum foliis cardui incoctis alteratam, quandoque item oxymel, aut vinum scilliticum, aut stibiatum exhibere conveniat. Eremata interdum ex usu erunt ; quandoque item lenis purgatio materiam in stomacho turgentem faciliore exclusionis via per intestina perducit.

In Vomitione symptomatica causa conjuncta (prout supra innuimus) aut in ventriculo subsistens affectum iftum idiopathicum producit, aut in aliis partibus defixa earum spasmos, &, communicatione per nervos facta, in ventriculo perturbationes emeticas ciet; uti in paroxylmis Nephriticis, Colicis, Hystericis, Vertigine, & multis aliis contingere foler; cujusmodi vomitionis sympathicæ medela à morbi

primarii curatione dependet.

Quando Stomachus primariò afficitur, in causa est, quod fibræ nerveæ fupra modum irritatæ, alteras motrices in spasmos excretorios cieant. Irritantur autem ista ab objedo improportionato: viz, in quantum materies quædam iis incumbit, quam rite concoquere, aut subigere, aut ad intestina detrudere nequeunt; quin necesse habent vomitu excitato cam ocissime foras ejicere. Materies ista adeò incongrua aut in lomita evadit, vel ex proprio ipfius vitio, quatenus qualitate, vel quantitate peccans, fibras nerveas lacessit; vel ipsius stomachi culpa, utpote cum tonus ejus laxus, & fibræ adeò debiles fiant, ut ne chylum ipsum, multo minus humores excrementitios subigere, aut tolerare queant, quin, farcinæ cujufque impatientes, contenta quaque per vomitum excernant. Utriusque horum cum varii sint casus, & afficiendi modi, ex iis pracipuos quosdam, una cum remediis, & medendi rationibus, hic breviter subjiciemus.

Materies emetica in Ventriculo subsistens, vel in ipsum aliunde suffunditur, vel ob coctionis desectium, aut depravationem

tionem illic progignitur: utroque respectu præsens saburra imprimis eliminari; dein ejusdem uberior proventus præ-

caveri, aut præscindi debet.

I.

1-

m

us

n-

1-

1-

-9

-

n

r,

1-

-

n

-

-

r

Itaque ut impura materiæ viscosæ colluvies è ventriculo abstergeatur, vomitio lenis cum sero lactis carduato, vel oxymelite, aut vino scillitico, vel cum decocto florum camomeli, aut radicum eupatorii, solutione salis vitrioli, aliisve similibus instituatur; dein reliquiæ per Enemata, aut catharfin, affumtis pilul. Mastich. Stomach. cum gum. vel Tina. facra, aut insusione rhabarb. blande subducantur. Porrò cum sanguis impurus aut rancidus materiæ incongruæ penum subinde novum, aut per arterias, aut per vafa choledocha fæpe exundantia ventriculo fuggerens, diathesin Emeticam infert, Phlebotomia non rarò juvamen præstat; & propterea gravidarum vomitiones hoc remedii genere crebro fanantur. Insuper ea conveniunt, quæ sanguinem attemperant, quo minus recrementa adulta in eo generentur. Hinc ferum lactis, acidularum potus, herbarum fueci, fal prunellæ, & similia, quatenus sanguinem fundunt, ejusque recrementa aliò perducunt, dispositionem vomitivam non raro tollunt. Hujusmodi remedia etiam in usu erunt, si vomitio crebra, ac quotidiana ab humoris Biliarii, & Pancreatici (uti quorundum fert sententia) congressu, & lucta, inque ventriculum regurgitatione procedat.

Vomitio crebrior, & curatu difficilior ea est, quæ à marteria incongrua proindeque emetica intra ventriculum genita provenit; quatenus nimirum ob visceris hujus fermentum vitiatum comesta quæque in putrilaginem irritativam degenerant. Quamobrem in hoc casu, post stomachi sordes per evacuantia lenia detersas, remedia vulgo Digestiva appellata, ex usu esse sollent; quæ juxta quod ventriculi succus fermentalis, indolis utplurimum salinæ, quandoque etiam sulphureæ existens, in vario sixitatis, sluoris, aut adustionis statu sueri, diversimoda existunt, & modo hæc,

modo illa potiùs juvant.

In ructu, & vomitione acida, Medicamina sequentia tententur, & à juvantibus methodi insistendæ ratio

desumatur.

R. Pul. Ari compos. Unc. iss. salis Absnt. Drach. is. sacchari rosace Drach. iis. f. pul. detur Drach. i. mane & bora quinta pomerid. in haustulo cervisia cum macere, & crusta panis cotti, vel in aq. destillata, aut Tinttura absn-thii Pontici.

R. Tul.

R. Pul. ebris, oculor. cancri, corallii rubr. ana Drach. ijcorallii calcinati Drach. j. fantali rub. Cinnamomi ana

Drach. f. f. pulvis. Dosis Drach. ff. codem modo.

R. Pul. ligni Aloes, santali citrini, corticis Wint. and Drach. ij. Greta albiss. Drach. vj. saccari candi Unc. ss. solutionis Tragacant. aq. Menthæ sakka q. s. f. paska, formetur in trochiss. pond. Drach. ss. comedat iij. veliiij. ter vel sapius in die.

R. Tinet. falis Tart. Unc. j. Dofis Scrup. j. ad Drach.ff.

bis in die in aq. destillata appropriata.

2. In vomitione acri, & calidà medicamenta fale acetoso & vitriolico prædita magis conveniunt.
Celebre istud Riverii in hoc casu locum habet.

R. Salis absynthii Scrup. j. detur in cochl. j. succi

limonii.

R. Gorallii prap. Drach. ij. salis absymbii Drach. iss. succi limonii Unc. iiij. stent in vitro capaci, adde ace Cinnamomi fortis Unc. ij. Dosis coch. j. vel ij. bis in die, vase prius agitato.

R. Pul. eboris, cirallii, ana Drach. ij. vitrioli Martis Drach. j. facchari candi Drach. j. misce, divide in 6 vel 8 partes, pars j. sumatur bis in die cum conveniente vehiculo.

In hoc casu aq. minerales purgantes, quæ plurimum nitri in se habent, etiam acidulæ ferratæ, quinimo & nostræ artificiales chalybeatæ, juvamen egregium conferre solent.

3. Siquando ftomachus, pleraque ingesta in putrilaginem biliosam, & amaricantem (uti crebro assolet) pervertens, propterea in vomitiones crebras sit proclivis, remedia tum acida, tum amara convenient.

R. Elixir. proprietatis Unc. j. Dosis Scrup. j. bis in die in vehiculo idoneo.

R. Rhabarh, pul. g. XXV. falis absint. Scrup. j. Aq Cinnam. Unc. s. succi limonii Unc. j. misce, samatur aut per se,

vel cum alio liquore.

R. Pul ari compos. Unc. if. Tart. albi chrystallini Drach. ii]. vitrioli Martis Drach. j. sacchari Unc. ff. f. pul. Doss Drach. ff. vel Scrup. ij. omni mane superbibendo haustum tinctura absynt. Pontici, vel Coffec.

R. Pul. oculorum can. Unc. sf. Tartari chalybeati Drach.

ij. saccari candi Drach. j. f. pul. Dosis Drach. ff. cum vehiculo idoneo bis in die.

Vomitionis crebræ, & habitualis fæpenumero caufa est non tam materies ventriculum irritans, quam sibrarum ejus nervearum debilitas, & nimia in irritationes propensio; in quantum sc. illæ teneræ admodum, aut insirmæ, neque ingesta concoquere, nec eorum onus sive gravamen sufferre valent; quin à quolibet iis incumbente mox irritantur, & proinde quod molestum est expellendi gratia sibras carneas

in spasmos emeticos cient.

.

a

o

ci

5

l

•

a

e

s

12

Hujusmodi affectionis duo sunt præcipui casus : viz. aut stomachi debilitas fibris ipfis infita à passionibus inordinatis, uti crapula, potationibus assiduis, ac immodicis, vinorum aut aquarum ardentium ingestione crebra, aliifque in victu erroribus contrahitur; quatenus nempe fibræ iftæ fupra modum diftentæ, aut nimis excalfacte, ac velut affatæ, spiritus animales, in uberi satis copia admittere, aut continere nequeant : vel fecundo fibra ifta, quanquam per se rece satis habentes, tamen propter nervos alicubi obstructos, debito spirituum affluxu destituuntur, proindeque languidæ & flaccescentes, ingesta quæq; haud tolerant, quin statim aggravatæ per vomitum rejici cogunt : ita novi plures fine ulla ventriculi impuritate, aut languore ab inordinationibus contracto, visceris istius quadam quafi Paralyfi affectos appetitu caruiffe, atque vomitioni affiduæ obnoxios fuiffe.

In priori affectu ejusmodi remedia indicantur, quæ fibras nimis distentas, & tenues stypticitate sua corrugari, ac in spatium brevius contrahi faciant, nec non quæ mulcimine suo pergrato spiritus illuc copiosius allectent, &

languidos refocillent.

R. Elix. vitrioli Mynfichti Unc. J. Dosis gt. 10. ad 15. bis vel ter in coch. aq. destill. sequentis, superbibendo e-

jusdem coch. 7. vel 8.

R. Summitatum Cupressi m. vj. soliorum Esclarea M. iiij. cort. exteriores 12. Aurant. Cinnam. Maceris, ana Vnc. j. rad. Cyperi, Galangæ minoris, an. Unc. sf. incisis, & contusts affunde cervisia Brunswicensis lib. viij. destill. organis communibus.

R. Tinet. bal fami Tolutani cum Tinet. falis Tart. extracta Unc. j. Doss gt. 20. cum eodem vehiculo. Tinct. Absynt. cum

eodem menstruo parata, etiam tentari botest.

R. Pul. folior. Absynt. Myrti aftivo sole exsiccat. ana Drach. ij. Drach. ij. cinnam. flor. rof. rubr. ana Drach. j. cubeb. rad, galang. minoris, ana Drach. ß. corallii rub. pra. Drach j. f. omnium pul. subtilis, inde sacchari albis. in aq. sinnam. solut. & ad tabulat. coët. Unc. vj. s. a. f. Tabulæ pond. Drach. fl. comedat 1. vel 2. sapius in die ad libitum.

R. Confer. Rof. rub. vitriol. Unc. iii]. Myrobalan. condit. Drach. vj. zinziberis in India condit. Unc. fs. spec. de Hyacint. Drach. ij. croci Martis rubicundifs. Drach. j. syrupi è coralliis q. f. f. electuar. Dosis Drach. j. bis in die superbi-

bendo bauftulum ag. deftill.

2. In ventriculi debilitate five resolutione propter nervos alicubi obstructos excitatâ, remedia Antiparalytica cum stomachicis adjunctis præcipui erunt usus.

R. Elix. Proprietatis Tart. Unc. j. Doss Scrup. j. bis in die cum aq. superius præscripta. Tinct. salis Tart. corallii, Antimonii, eodem modo usurpari possunt. In boc casu sp. salis dulcis, item sp. salis Armeniaci, aut slures ejus juvamen egregium prastant. Porro vomitoria, & purgantia, quin & diaphoretica sape cum sructu adbibentur. Novi hunc Assectum per balneationem in Thermis nostris Eathoniensibus aliquoties feliciter curatum.

SECTIO III. CAP. I.

De Purgatione, & medicamentis purgantibus.

Pllrgatio videtur assectio vomitioni contraria, seu potius inversa; siquidem in hac, & illà ab issem ventriculi carceribus, ad diversam tenditur metam.
Quemadmodum enim à vomitu sibræ carneæ stomachi interiores, à sinistris ipsarum sinibus per subitos spirituum
incursus instatæ. & proinde contracæ, fundum & latera
ejus simul colligi, & sursum versus orisicium sinistrum
adduci faciunt, propterea ut contenta quæque superius egerantur: ita in Catharsi eædem sibræ carneæ, à dextris
ipsarum

rad.

ch j.

am.

ach.

con-

de

rupi

rbi-

er-

um

bis

i,

lis

c-

0-

er

<u>i</u> –

ipfarum finibus pariter inflata, & contrada, totum ftomachi ambitum fimul colligi, & versus Pylorum inclinari cogunt, ut excretio per inferiora succedat. Sicut motus excretorius à ventriculo inceptus, in Vomitu per Oesophagum; ità in Purgatione per inteltina continuatur. & utrinque per fibras carneas, à parte ad partem usque ad exitum In utroq; affectu, stemachi motus est violenpropagatur, tus, & quodammodo convultivus; quinimo nonnunquam alteruter in alterum commutatur. Nam Purgatio, à stimulo acriori nimis confertim citata, sæpe Vomitum infert ; pariter à Pharmaco Emetico alvi excretiones frequenter fuccedunt : cujus ratio est, quia spiritus Animales vehementer irritati, & explosi, in sibrarum carnearum fines modo hos, modo illos diverfim infiliunt; fimili ferè ritu, ac fi equum generosum calcaribus nimium urgeas, eum modo

prorfum excurrere, modò refilire coges.

Itaque Purgatio est motus excretorius in Ventriculo, & in intestinis ob fibras eorum carneas celeriter, ac seriatim contractas crebrior & citatior; quo tum chylus, & faces ejus, tum humorum recrementa, & corruptela, illic genita . aut aliunde suffusa à parte in partem protruduntur, donec per sedem velut cloacam foras ejiciuntur. A Gathartici enim stimulis Ventriculus irritatus citius & strictius se verfus pylorum contrahens, quicquid intra finum fuum fovet, in Duodenum effundit; simulque intestina vellicata, crebriores & majores spasmos excretorios iterant, quibus plurima contenta eorum cavitatibus prius aggesta, aut isto tempore attrada, five expressa, excluduntur. Est autem Purgatio tantum ejusmodi excretio violenta, & coacta, qualem natura fedata cuncanter, & ex intervallis instituit : qualem insuper natura laceffita, non fine tumultu & perturbatione quadam peragit. Idcirco ad perfectiorem Catharfeos notitiam requiri videtur, ut primo oftendatur, quæ fint ventriculi, & intestinorum contenta tum propria, tum illic aliunde suggesta, quæ per sedem excerni solent. Dein his ita præmiffis, facile erit explicare, quo ritu, & quali discrimine Medicamenta Purgantia operationes suas perficiunt.

r. Quoad primum, Ventriculi & Intestinorum contenta pracipua sunt massa chylacea, ejusque post succi nutritii distributionem saces residua, mucus horum viscerum crustam villosam oblinens, atque lympha glandulis ejus inhærens; quibus accedunt latex serosus arteriarum osculis exudans, nec non sanguinis, & humorum recrementa, quæ per vasa choledocha, pancreatis ductum, Arteriarum

oscula, nec non per fibrarum nervearum extremitates, aliasque forsan vias in cavitates illorum interiores suffunduntur. Per ductus enim intestinales veluti per sentinam, non raro totius corporis impuritates expurgari solent; quæ siquidem intus restagnantes vel copia turgent, vel acrimonia prædiræ sunt. alvum lubricando, aut stimulando, dejectiones

crebriores, ac uberiores cient.

Præter hujufmodi contenta superest aliud quoddam ex his resultans, fc. Flatus, qui cum intra ventriculum, & inrestinorum cavitates plusquam in alia totius corporis parte quavis aggeri folent, ad hunc modum produci videntur : dum Alimenta in visceribus subacta, & digesta, à fermentis & calore ipsorum dissolvuntur, effluvia quamplurima decedunt, quæ fi fpatium liberum & apertum obtinerent, in auras migratura evanescerent; verum ea membrana conclufa, & fimul aggefta vaporum congeriem quafi ventum constituunt; qui intestina sæpe inflat, ac diftendit, & qua data via ruens, fecum excretiones promover; conclufus verò tormina, & non raro ventris inflationem creat. Flatus in visceribus ab alimentorum dissolutione emergentes, simili ritu gignuntur, ac cum Margaritæ, Corallia, aut alia concreta matracio imposita à menstruis suis dissolvantur : à solutionibus enim factis vapores quamplurimi dimanant, qui fi fricius coerceantur, vas continens diffindi, aut diffilire cogunt : pariter ab alimenti intra primas vias five dissolutione, five coctione, aut fermentatione, effluvia copiosa decedunt, quæ simul aggesta, ac intra membranas conclusa flatum efficient; cujus insuper proventui uberiori, causa quadam alia contribuunt. Hoc etenim infigniter praftat, fuccorum non rite mi cibilium colluctatio, & effervescen-Quippe dum humores adventitii, aut ingesta heterogenea, ac imprimis medicamenta cum aliis intescinorum contentis fermentescunt, à mutua particularum refractione, corpufcula quamplurima decedentia in vaporem aggeruntur. Porro ab ipio fanguine ebulliente cum halitus copiofi ubique decedunt, corum pars quadam ex arteriis in vifcerum cavitates erumpens, flatuum aggeriem ibi productam Ceterum ad uberiores flatuum proventus amplius adhuc faciunt, viscerum extensiones, & intumescentiz con-Quippe dum membranz, ob majores spirituum explofiones, & excurfus inordinatos plurimum diftenduntur, cavitas interna ficut vefica inflata multum ampliatur, proindeut humoris inclusi portio, intra vacuum istud spatium, velut cucurbitam post flammam extinctam, in flatum rarefiat; qui postea, quando membranæ tetanus remittit, cum

II.

25-

ur.

ro

em

æ-

nes

ex

n-

te

:

is

e-

in

1-

m

12

-

ıs

-

2

,

cum impetu erumpit, aut proximos subinde intestinorum anfractus tumultuose pervadit. Propter hanc rationem quando intestini pars aliqua ex phlogosi, aut humorum acrium decubitu, extensionibus convulsivis fuerit obnoxia, etiam flatus continuo producti molefti admodum evadunt. Cum plurium à Coli inflammatione defunctorum Cadavera aperui, reperi in omnibus cuncta intestina ad summum diftenta & quafi à vento inflata : quod proculdubio accidit, non quia flatus primo genitus viscera ista distenderat, sed cum membranæ à spiritibus valde irritatis, ac intra fibras ipforum explofis plurimum diftenderentur; iccirco ad vacuum implendum Flatus ifti fecundario, & per contequens progignebantur. Propter hanc causam, Tympanitin oriri supra innuimus, & alibi forsan aliquando fusius declarabimus. Quod itaque in Nephritide, passionibus Colica, Hyponchondriaca, & Hysterica slatuum proventus uberrimus elle folet, hi non, uti vulgo fertur, morborum ifto rum cause, sed tantum effectus funt : nempe dum istorum paroxylmis membranarum affectiones marades fuperveniunt, atque viscera cava à spiritibus violenter explofis intumescunt, hinc statim ut spatium inane occupetur, humiditas quædam inclusa in vapores, à quibus flacus emergant, resolvitur. Quamobrem cum partis affecta distentio relaxatur, flatus ita extempore productus, à menibranis concidentibus alio propellitur. Hæc de ventriculi, & intestinorum contentis, que Pharmacie Cathartice Objecta funt; jam proxime quod ad ejusdem Subjecta spectat. inquiramus,qualis fit vifcerum iftorum motus,quo fc. contenta istac aut sensim producta, ex debitis intervallis egeruntur, aut confestim deturbata, z'frows ejiciu ntur.

Quoniam ob vitæ conservationem, Animalia crebro & coptoso pastu resici debent, iccirco necesse incumbit alimenti, in succum nutritium jugiter satiscentis, reliquias tempestive amandari, adeoque chymi veteris exuvias penu ejus novo subinde locum cedere. Nam postquam chyli (in quo elementa persecte dissoluta à mixtionis vinculo liberantur) portio magis pura & elaborata in ductus chyliseros exprimitur, quod residuum est, Sulphuris crassicum Sale aculeato particeps, setorem gravissimum contrabit; quapropter è massa chylaceæ recentis vicinia, in crassiona intestina dimoveri, & demum è corpore penitus eliminari debet. Quo melius hæc siant, natura motum intestinis excretorium, serè constantem, & quasi solennem indidit, quo quidem alimenti sæces usque sensim promoventur, atque motus issius stimulos sive incitamenta varia constituit.

F . 2

1. Quoad prius, Intestinorum uti Ventriculi motus exeretorius omnino à fibris carneis utriusque visceris tunicam mediam contexentibus perficitur, atque illarum in toto chyli transicu, viz. ab Oesophago usque ad intestinum reaum binos ordines five feries notavimus. Fibrarum Inteftinalium ordo quidam Exterior, per Viscerum istorum omnium longitudines, in tota fuperficie recta protenditur ; uti in Tabulæ fextæ Figura fecunda exprimitut : feries aurem five ordo Interior, fibris circularibus, intestinorum dudus velut annulis confitissimis ubique cingentibus conftat ; uti in Tabulæ ejusdem Figura tertia repræsentatur : atriuique generis fibre fimul contracte, viscerum istorum cavitates, quoad omnes dimensiones coardant : quod dum successive & seriatim, ac velut per subsultus fit, necesse erit quæque intus contenta lente, & proreptim ufque provehi, parte anteriore ufque à subsequente protrusa. Hujusmodi Intestinorum motus vulgo dicitur Vermicularis, quoniam, velut in lumbrico repente, ab una parte in aliam continuatur; atque juxta natura usus, & indigentias plus aut minus, etiam nobis minime consciis continue peragitur : quia nimirum viscera ista sarcinam suam paulatim usq; promovere debent ; atque, ne interdum otiofa ab hoc pento deliftant, pro data occasione diversis stimulis urgentur.

Namque imprimis ipsa Chyli & fæcum moles pondere suo tunicæ interioris sibras nerveas, quibus incumbit, aggravans, & proinde irritans, iis molestiæ sensum quendam imprimit; proinde statim ut illæ succo nutritio jam jam saturæ, & ceteri cujusque oneris pertæse, sibras carneas ad centractiones vermiculares, pro contentis ulterius promovendis instigent. Quando hoc ritu alvi contenta, de parte in partem usque sensim protrusa, prope sinem Coli descendèrint, quia tunc presso ab Intestini Recti parte musculosa sentitur, iccirco motui naturali, voluntarius succenturiatur; quo nempe recluso Ani sphinctere, & musculis abdominis compressi, excrementa foras ejiciantur. Porrò huic motui intestinorum excretorio, Respirationis organa nonnihil contribuunt; quatenus nimirum illa ventrem inferiorem huc illuc perpetim deducentia, contenta ejus dum ita

conquassant, lente promoveri faciunt.

Præter Irritationem prædictam, qua fibræ corneæ naturæ inftinctu, & folenni ritu in vermiculationes crebras, & fere centinuas accientur, infuper accedunt stimuli quidam alii, & varia incitamenta, quæ pro dati occasione contractiones istas excretorias intendant, aut accelerent, & non raro in convulsivas adigant; ita, ut Alvus contenta sua conser-

Í.

X-

ım

to

e-

e-

m

3

1-

m

1-

m

n

it

i, li

1,

-

s,

Ì

tim, & impetuose, & quasi à cathartico proritata ejicere cogatur. Sunt autem intrinseca hæc alvi irritamenta, imprimis Alimenta incongrua aut immodica, chyli degeneris corruptelæ, sanguinis & succi nervei recrementa copiosa, vel acria è glandulis, aliissque viscerum emuncariis, & præcipue è cysti sellea, atque dustu pancreatis exudantia; quinimo serositates, aut humores supersui, vel incongrui è cruore, & Nervoso genere, vel habitu corporis intus restagnantes. De præcipuis horum, quoniam in catharsi sape emergunt, & pharmaei operationem intendunt, societatim ac breviter dicemus.

speciatim ac breviter dicemus.

Itaque imprimis Alimenta, si quando inter coquendum pervertuntur, aut subigi nequeunt, non raro Diarrhæam excitant; uti in crapula. victu inordinato, ab incongruis comestis, aliisque in Diæta erroribus, aut sermenti Stomachici depravationibus, frequenter accidit. Quinimo proprer Apepsiam, quandoque item proprer obstructiones in mesenterio; aut ductu intestinali, à viscolitate nimia Tunicæ glandulosæ aut vasorum osculis impacta, succi nutritii distributio impeditut, proindeque ingestorum materies serè tota in primis viis cohibita, dejectiones crebriores & uberiores producit.

2. Recrementa sanguinis & succi nervosi in viscerum glandulis, cysti fellea, ductu Pancreatis, aliisque forsan receptaculis congesta, siquando ob plenitudinem aut irritationem exundantia, in cavitates intestinorum affatim deponuntur, in quantum sibras ibidem nerveas vellicant, aut cum aliis succis effervescunt, sepenumero Diarrhæam producunt. Videtur slava bilis quoddam quasi Catharticum naturale, quod è vasis choledochis ubertim essuens, purga-

tionem spontaneam movet.

3. Materies \$200 @ 1909 à regione adhuc remotiore. nempe aut à massa sanguinea, aut è liquone nerveo ejusque emunctoriis, vel à totocorporis habiru, interdum ad inteftina transmissa, fibraseorum nerveas irritat proindeg; carneas in spasmos excretorios ciet. In prædictis enim partibus ac locis, ac imprimis in massa sanguinea, humores dege. neres aut superflui turgescentes, cum per diaphoresin aut diurelin nec facile nec fatis amandari queant, impe metastasi introrfum, facta, vaforum intestinalium osculis ubique consitissime dehiscentibus exudant, dejectiones crebras & aquolas inducentes. Quinimo ipfe interdum cruor, in crafi vitiatus, & ad congulandum aprus, cum per minuta iftxc vafa haud expedite circulatur, frequenter in magna copia erumpit, & dyfenteriam parit. Ceterum obiervare licet, F 3 quando .. quaido pori exteriores à frigore suscepto constringuntur, aut tumores cutanei subito evanescunt. Alvi suorem succedere. Novi plures ventris constipationi obnostiosi, hoc tantum remedii genere curatos susse; menum aparvos solitus asineta obitus, lecto assurgement. Quantum enim aparvos solitus adimitur, tantundem ad alvum subricandam additur.

His ita præmiffis de variis Intestinorum contentis, tum ingenitis; tum accessoriis, nec non de viscerum horum motu excretorio; tum insturali & solenni, tum violento sive coacto, item de variis stimulis; sive irritamentis quibus alvus sponte natura moderate solvi, aut inordinate perturbari solet; facile erit ostendere quo ritu. & quali discrimine medicamenta purgantia ventriculum & intestina ad excretiones movent, & eorum contenta modo hac, modo ista se-

orfim, modo plura fimul educi faciunt.

Cum Medicamenta Purgantia sumuntur in forma liquida, jam jam ad operandum fatis parata funt; fin vero folida substantia constant, ventriculo ingesta, & à fermento ejus diffoluta, ac imbura, quali Tincturam conftituunt, nua pari modo ac liquor purgans juxta rationem ac modos sequentes Cathartica evadit. Videtur enim quod ejusmodi latex, primo in ventriculo, & postea in intestinis conclufus, mox tunica interioris filamenta villola, cum glandulis imbait, iffque dum penitus adhæreat, particulæ ejus fibras nerveas, & vafa tum languifera, tum chylifera fubeunt, acunaqueque horum infuper & porum choledochum, & Pancrearis ductum'ad contenta fua reddenda, ac velut exfpuenda irritant. Interea cum Tunica interioris fibra nervea, partim à pharmaco imbibito, partimque ab humoribus in cavitatem ejus expressis vellicantur, tunicæ superioris carnex fibra spasmos excretorios incunt, quibas quod molestum est amoveaur. Quo fitte hæc primum'in venrriculo, & dein successive in quibufque intestinorum partibus fiunt, & cujulmedi humofes in toto tranffen eliciuntur. panlo accuratius perpendemus?

Quoad Ventriculum, juitea modum sequentem habere videtur, viz. Tinctura cathartica intra stomachum dissu-ia, imprimis tunicæ interioris silamenta villosa imbuit, issque pertinacius adhæresceus, inde paulatim sibris nerveis raditur; quas subsens, & brevi ad sauritatem implens, denium irritare incipit; quæ propretera statim corruigate liquorem imbibitum una cum proprio succo, & phleginate viscoso ventricultirugis impasto, exsolvete satagunt. Porro e nicena a co teamenti due in ventriculo moratur, parti-

culæ quædam aliæ, vaforum & glandularum ora fubeunt

& vellicant, iifque ferofitates, aliofque humores exprimi,

& emulgeri faciunt. Dumque adeo ventriculi fundus, &

fibra nervez à molestis hujusmodi contentis aggravantur

tum five salbari

cre-

fe-

III.

tur,

ece-

hoc

ulo,

tum

uifonto nt, dos noon-

us en, ut ræ

i-d n-i-r,

& laceffuntur, fibra carnea in contractiones excretorias consitæ, stomachi fundum, & latera sursum colligunt, & versus pylorum inclinant; proinde ut saburra ista una cum Tinctura medicamentosa foras eliminari, & ad intestina transmitti queat. Inde stomacho sedatio & quies parumper obtingunt, donec ejusdem Tinctura, filimentis villosis in partim adhuc adhærentis, fibræ nerveæ penum novum imbibentes rursus irritantur; cumque adeo nova saburra in ventriculi cavitatem exprimitur, & commovetur, fibræ carnez propter illius exclusionem spasmos excretorios repetunt; adeoque hæc crebra vice peraguntur, donec Pharmaci virus è filamentis villosis eluatur prorsus, & abstergatur; arque spiritus fibrarum incolæ excandescentias suas dimita tant; quod interdum brevi ac facile succedit, ita, ut ftomachus post horam unam aut alteram molestia quavis à Pharmaco impressa immunis siat, perturbatione reliqua omnino ad regionem intestinalem translata. Sæpenumero tamen accidit à cathartico assumto brevi vomitiones perquam atroces excitari, & nihilominus, pharmaco licet rejedo, purgationem latis copiosam succedere. Cujus ratio eft, quod irritatio nimis violenta ab initio facta, spasmos fortiores, id eft, emeticos concitat; dein poftquam irritamenti iftius impetus relaxatur, aut infringitur, contractiones mitescentes cathartica evadunt. Enimvero medicamenti purgantis, & vomitorii virtus, & operandi modus, non tam quoad qualitates specificas, quam sub hoc respectu potissimum differunt, quod molestia ab illius irritatione facta facilius aut diutius tolerari, & demum ad intestina tranfferri queat ; non autem qua ab emetico excitatur. Quod vero post carhartici operationem per sedes copiose factam, nonnunquam Vomitio oriatur, in caufa viderur etfe, quod medicamenti Tinctura, à Tunica villofaaltius imbibita, non facile abstergatur : quare, post nixus purgativos plures incassum habitos, demum ad eam penitus excutiendam spasmus emeticus accietur. Ustratum est à cibis, antequam stomachus pharmaco inanitur, ingestis vomitum cum nausea & molestia infigni concitari; quia nimirum ob peplin impeditam aut depravatam, chylus in putrilaginem incongruam ac irritativam degenerat : ut plurimum vero medicamentum purgans ventriculo nimis cito, & abique fordibus ejus deterfis elabitur, vires fuas maximas F. 4

mera dudus intestinales impendens : Quo ritu hoc fiat pro-

xime videamus.

2. Tinctura cathartica à stomacho deturbata, & secum exinde materiam quandam excrementitiam deferens, intestinis illabitur; ubi statim in Duodeni ac superioris Ilii transitu tunieæ villosæ filamenta imbuit, iisque tenaciter adharescit : deinde particulæ medicamentosæ uberius diffufæ fibras nerveas, nec non glandularum, aliorumque vaforum ductus subeunt, corumque spiritus incolas irritant, cum humoribus inibi scatentibus fermentescunt, eosque illine exprimi, & velut emulgeri cogunt, adeoque in cunciis perturbationem magnam cient ; quapropter fibræ carneæ à ipiritibus irritatis & in explosiones adis inflata, & contracte, spasmos molesti istius excludendi gratia excretorios ineunt. Hinc cum superior dudus intestinalis regio, in vermiculationes crebriores, ac fortiores, quibus contenta ulterius propelli queant, urgetur, excretionis motus illic inceptus ad reliqua intestina propagatur; fimulque hac à fuperiorum contentis in cavicates corum detrufis ftimulata. spasmos excretorios seriatim ineunt, donec alvi fæces, qu'æ extime confistunt, foras deturbantur, aliis ac subinde aliis usque in loca eorum succedentibus. Tincura cathartica; quatenus spiritibus infesta, fibras nerveas in corrugationes, & non raro, extensiones dolorificas, atque fibras carneas in foalmos excretorios (uti oftensum erat) irritat : dein quatenus eadem cum humoribus, & intestinorum contentis fermentescit, chullitione intra cavitates corum facta, & flatibus concitatis, membranas continentes varie inflat, ac distendit, proindeque alvi dejectiones cum torminibus & crepitu inducit.

Dum fibræ Nerveæ & Carneæ ob spiritus à Tinctura cathartica irritatos adeo in sensiones molestas, & spassos excretorios accientur, etiam porus bilarius & Pancreaticus
vellicati & succussi, humores suos profundunt, ac in cavitates intestinorum velut exspuunte à quibus utrisque, & præfertim à Bile copiosius sussidia, membranæ haud minus
quam ab ipso pharmaço irritatæ, in excretiones majores
crebrioresque urgentur; cumque adeo dejectiones humoris
istius slavedine tingantur, dicitun vulgo (licet falso) bilem
slavam à medicamento elici, & peculiariter educi. Quod
sic humores è ductibus istis sussidis mutuo effervescunt;
ac, uti quidam opinantur, cum insigni orgasmo invicem
colluctantur; propterea intra cavitates intestinorum perturbatio adhuc major cum humorum & statuum turges-

centia concitabitur.

III.

ro-

um

te-

Ilii

ter

Fu-

fo-

it,

il-

tis

à

n-

i-

,

ta

ic

4

2,

æ

is

5

Nec folum Bilis, & fuccus Pancreaticus, à Cathartico in ductus intestinales exprimuntur; sed insuper è glandulis tunicæ interioris, ob vellicationem constrictis, & arreriarum osculis affrictis, & reseratis, humores serosi velut emulgentur, qui alvi contenta plus diluunt, & tum lubricando, tum irritando excretiones promovent. Ceterum ipse mucus Intestinalis crustam villosam oblinens, siquidem ab humoribus serosis ita expressis eluitur, atque ob sibras nerveas corrugatas, & succussa abstergetur, alvi purgamentis accedit, corumque molem adauget. Quinimo interdum hoc muco plurimum absterso, & vasorum osculis insignirer vellicatis ac velut rasis, merus sanguis essuentas dejectiones cruentas constituit.

Ad hunc modum intra stomachi, & intestinorum cavitates medicamenta purgantia, quatenus spiritus irritant, cumque humoribus sermentescunt, operationes suas perfciunt. A cujusmodi autem pharmaci particulis aut elementis, tum vis istac Irritativa, tum virtus Fermentativa procedunt, mox inquiremus; interim advertimus Cathartici Energiam, longe extra primas vias, viz. in massam sanguineam; & liquorem nerveum, adeoque consequenter aliquatenus ad cerebrum, pracordia, aliasque

partes aut viscera extendi.

1. Quoad sanguinem, Cathartici particulas in massam ejus suscipi, & cum eo circulari inde constat; quoniam urina à quibusdam odorem, & colorem mutuatur. Lac Nutricis medicatæ, infantem purgat. Pharmaca quædam hydropicorum aquas per sedem evacuant. Jalapiæ ferum lixiviale odoris urinacei purgare folet. Porro ex communi tum veterum tum recentiorum observatione, Catharticum in febris declinatione opportune exhibitum, materiem febrilem prius maturatam, & secerni aptam Quapropter extra dubium ponatur, me licamenti purgantis corpufcula quædam in fanguinem admitte perque totum ejus liquorem diffundi. Et quidem circa introitus ejus vias, non est ut longe quaramus; quippe necesse erit quaidam Cathartici particulas fucco nutritio permiftac, per vafa lactea obrepere. Porro cum Venarum quædam quasi silva densissima coctionis viscerum omnium Tunicæ interiori ubique inseratur, satis obvium erit concipere, Medicamenti haud minus quam Alimenti particulas quafdam, his ductibus in fanguinem traduci, quæ copia ingenti primo intra venas, deinde etiam intra Arterias diffusæ (fiquidem heterogenex prorsus, ac indomitx fuerint) massam ejus exagitant, varie fundunt, suique unà cum aliis · fanguinis

fanguinis recrementis exclusionem proritant; atqui fangui adeo fusus, & in fermentationem excretoriam concitus? medicamenti particulas, una cum recrementis aliis expurgandis per Arteriarum Intestinalium oscula, tunc temporis ctiam à Pharmaco vellicata, & reserata, in viscerum istorum cavitates deponit, unde mox per sedem amandantur. hunc modum è Cruoris massa, una cum Tinctura Cathartica ad intestina remandata, serosa culluvies, alixque sanguinis superfluitates aut corruptela expurgantur. Porro cum vafa fanguifera hac ratione derleri incipiunt, humores alii superflui, aut recrementitii circa Viscera, Præcordia, Cerebrum, aut corporis habitum prius depoliti, in masiam fanguineam resorbentur, & exinde statim, perdurante adhuc effervescentia ejus excretoria, versus Intestina correpti, qua via tunc patet, foras ejiciuntur; adeoque ad hunc modum pharmaca Cathartica in totum corpus operantur, & à partibus quibusque remotis materiam incongruam, & excernendam educunt.

Quemadmodum igitur superius, Diarrham humoralis, five Catharleos Naturalis, tres gradus notavimus ; ita in præsentiarum totidem Purgationis Medicamentosæ Species, five classes constituere visum est. Harum prima sit, cum propter Intestinorum fibras nerveas leniter proritatas, carnez supra morem solitum paulo crebrius & strictius contraca, contenta quæque laxiora, celerius è parte in partem promovent, & demum blanda innomor foras ejiciunt. In fecunda Pargationis specie, humores quidam alii è Poro Bilario, dudu Pancreatis, & vasorum osculis à pharmaco vellicatis expressi, una cum alvi facibus deturbantur. In tertia tum dudus hi vehementius proritati, humoris cujufque generis copiam majorem, in cavitates Intestinorum profundunt; tum insuper è Sanguine propter admissas Pharmaci particulas fufo, & præcipitato, & per consequens eriam è Succo Nerveo, & partibus aliis materies recrementitia ad Intestina per Arterias delata expurgatur.

Ex his satis constare arbitror catharsin solummodo per irritationem, fermentationem, & expulsionem, ac minime (uti vulgo sertur) per attractionem peragi; nec quidem Philisophum, aut quempiam anologo, & ratiocinatione utentem decet asseree, pharmaca ulla propter substantia similitudinem, aut virtutes nescio quas specificas, in determinatum quemvis humorem agere, eumque sincerum & peculiarem foras educere. Quod autem interdum Bilis, Pituira, Serum, aut Melancholia seorsim à reliquis secerni putatur.

uiS

15

ur-

ris

um

Ad

ti-

ui-

ım

lui

a ,

m

uc

ti,

0-

82

&

s,

in

es,

m

T-

1-

m

t.

ro

0

n

(-

n

IS

-

r

putatur, illud adeo fieri videtur, aut quia Medicamenta diversa ratione in visceribus irritant, aut variis modis cum sanguine, aliisque humoribus fermentescunt, aut denique ipsis dejectionibus tincturam imponunt. Cujusque horum rationes & instantias quassam operæ pretium erit ut ex-

ponamus.

Primo igitur, medicamenta, juxta quod particulas magis volatiles aut fixas, lenes aut acriores, molles aut asperiores continent, intra viscerum cavitates diversimode irritant, proindeque ipalmos excretorios leviores aut fortiores, inqui locis modo his, modo illis, prius, ac potius cient. Ex. gr. Rofæ, Violæ, Cassia, Manna, aliaque similia, quæ sunt partium fubtilium, & valde tenuium, plerumque ventriculum minime perturbant; at Pyloro superato Duodeni tunicam nerveam exquilitius fenfilem irritare incipiunt, & priusquam ulterius pergant, vim suam ferè totam illic impendunt; cunique adeo à tunicæ illius vellicatione & corrugatione Porus Bilarius succutiatur, dejectiones Biliofæ iuccedunt. E contra alia, uti Gummi Ammoniacum, Opopanax, Sagapenum, Turbith, & similia, quæ materia crassiore & viscosa, atque particulis obtusioribus constant, non ita promtæ funt operationis, ut statim irritent; quin intra ventriculum foluta, indeque intestinisallapsa, in iis non statim sed aliquantum provecta, & postquam tunicis eorum aliquamdiu adhæserunt, infra Porum Bilarium vellicationes suas inchoant; quare præter alvi fæces, & serosa quædam vaforum ofculis expressa, mucum intestina oblinentem abradunt, & detergent, ideoque Dejectionum Pituitofarum apparentias faciunt.

2. In quantum Pharmaca particulis diversi generis prædita, variis modis cum sanguine, aliisque succis fermentescunt, propterea dejectiones modo serosa, modo biliosa, aut alterius indolis succedunt. Etenim nonnulla, uti imprimis Aloe, ac Rhabarbarum, quia particulas materia velut adustæ in se continent, tales in sanguine gignunt ; quin & recrementa ejus adusta in motum concitant, inque du-Aus choledochos uberius cogunt : cumque hac ratione Bilis copiosius aggesta, è receptaculis suis in inteltina exundat, dejectiones plus Biliofæ evadunt. Novi quosdam à lacte crudo & simplici ad lib. ij. epoto purgari folitos, omnino flavum dejecisse: cujus ratio est, quod lacipsum in bilem facesseret; prout ex ructu amaro, & sanguinis æstu (tanquam Bile turgescente) mox concitato inferre licuit. Porroalia Cathartica, uti Jalapium, Colocynthis, Elateri um, & quadam Mercurii praparata particulis acrioribus,

& nor

& non raro quali fepticis constant ; quæ propterea ab inteftinis suscepta, indeque sanguini transmissa, massam ejus insigniter fundunt, & in serositatem valde præcipitant ; immo interdum quasi venenant, & crasin ejus corrumpunt. Dein siquidem codem tempore, quo sanguis funditur, vellicatio in intestinishabetur, cruoris recrementa serosa, ejulque corruptela & liquamina, ex arteriarum osculis ibidem referatis in viscerum istorum cavitates exspuuntur ; adeoque dejectiones plurimum aquofæ inducuntur. Quod fi, post cruorem à Pharmaco ita fusum, & in crasi læsum, evacuatio per fedes parum aut minus copiosa succedat, sanguis à mixtura incongrua, & corruptiva usque magis depravatus, exinde aut dyscrasiam insignem acquirit, vel recrementa, & corruptelas suas in habitum corporis suffundens, pustulas, & veficas aquosas, in cure prorumpere facit. namque à Pharmacia perperam celebrata, mala fæpe ingentia sequentur. Nec enim de nihilo est quod vulgus adeo pertimescat, siquando medicamen minus operetur, ne virulentia exinde contracta, & derelica, postquam diu in corpore delituit, tandem aliquando affectus malignos produceret : à tali namque occasione interdum pathemata quasi Leprofa excitantur. Non ita pridem Oxonienlis cujuldam filiis duobus, cum pulvis Catharticus (ac uti videbatur Mercurialis) ab Empirico exhibitus fuerat; unus eorum spatio 48. horarum centies ad minimum cum torminibus, & magna spirituum satiscentia purgabatur : Interim alter ætate paulo major nullam habuit fedem, verum intra paucos dies capilli ejus decidebant, unques nigricabant; infuper & brevi postea pustulæ aquosæ in toto corpore crumpebant, quibus continue in scabiem crustosam induratis, & fubinde deciduis, statim novæ repullulabant : cujusmodi affectus, ob sanguinis crasin summe vitiatam, & quasi venenatam, nullis remediis cedens, supra biennium, antequam perfecte sanari potuit, misellum istum gravissime exercebat. Nec tantum à Mercurialibus, sed ab aliis interdum Catharticis, è Vegerabilium familia desumtis, massa sanguinea ita depravatur, ut non nisi longo tempore restituti aut renovari possit. Adeo non immerito prorsus calumniatur Helmontius, dicens pharmaca cathartica non semperaut solummodo humores in corpore prius existentes educere, sed potentia sua corruptiva depravatos efficere.

3. Purgationis Electivæ error altiores adhuc radices egit, ex eo, quod liquida per alvum excreta, cum interdum colores suos à Pharmaco mutuata sint, falso credun13

t.

l-

1-

n

i,

-

1

+

0

.

_

-

•

n

r

tur, Biliofa aut Melancholica prius existentia, seorsim ab aliis humoribus educi. Nihil usitatius quam à Rhabarb. Aloe, rad. Curcumæ, & quibusdam aliis medicinalibus affumtis, ficut Urinas, ita & Sedes flavedine tingi : pariter infusio Sennæ, Cathartiga etiam quibus chalybeata, aut vitriolica admiscentur, alvi fæces quas evacuant, atredine in-Porro diversimoda corporis constitutio, ac humorum crasis, diversas excrementorum apparentias producit. Quippe cum in his vafa Choledocha Bile turgeant, in illis fales vitriolici tinctura Atrata. parentes in primis viis ftabulentur, inque aliis propter malam victus rationem Serofitates plurimæ in toto corpore aggerantur; propterea cum ejusmodi sedes à quocunque Pharmaco sequantur, si contigeritillos humores à Cholagogo vulgo dicto, istos à melanagogo, atque hos ab hydragogo purgari, tales à Medicamento elective excerni perhibentur. Quod igitur spectat ad delectum in Purgantibus habendum, licet decantatæ istæ medicaminum, succo huic, aut illi appropriatorum classes minime arrideant : attamen non quælibet Cathartica in quibufvis calibus indifferenter usurpanda censemus; quin vero prudentis medici judicio, ac discrimine fagaci opus est, ut juxta patientium vires, temperamentum. vifcerum robur & tenorem, tolerantiam, confuetudinem, & imaginationem; quinimo juxta morbi naturam, tempus, & conditionem, purgatio lenior aut fortior, è calidis aut temperatis, blandis aut acrioribus, in substantia solida aut liquida, aut alia alterius cujusdam generis aut formulæ instituatur.

Antiquiores Medici, quibus etiam Neoterici plures aftipulantur, uti Purgationem electivam, ità humorum præparationem isti praviam, & quasi necessariam statuerunt : Quapropter in libris practicis quoties Pharmacia Cathartica præscribitur, ex more folenni, & quadam quasi pompa, præparantium cuilibet humori destinatorum series longa proponitur; quorum usus tametsi speciosus admodum, minime utilis videtur; quia tales humores revera non existunt, prout alibi clare ostendimus. At vero cum purgatio non omni tempore, nec in qualibet corporis conditione conveniat, ad eam rite peragendam, tum opportunitas, tum Apparatus quidam requiritur; atq; utra; hæc, & Primas

Vias, & Massam Sanguineam respiciunt.

Quoad prius, si quando Stomachus aut phlegmatis viscosi saburra aggravatur, aut bilis turgidæ æstuatione molestatur, catharsis sæpissime aut frustra aut perperana celebratur, nisi prius contenta istæc aut Vomitorio exhibi-

to everrantur, aut illorum aggravatio & effervescentia

Digeftivis emendentur.

Quod vero ad Sanguinem spectat, Purgatio sæpe intempestiva, quandoque item incongrua est; atque in neutro horum casu, Præparantia vulgo, sed tantum Alterantia conveniunt : Quippe non humores isti imaginarii versus Evacuationem disponendi sunt, verum ipse Sanguis vel à Sta-tu turbido, & confuso ad Sedatum; vel à debilitate aut Dyscrasia, ad vigorem, & æquabile temperamentum reduci debet. Dum sanguis sebriliter astuans in mixtione fua perturbatur, Catharfis semper nocua deprehenditur; ideoque ab Hippocrate, & veteribus damnatur: nec minus dum massa ejus languida & debilis, ad fermentationem debitam haud affurgit, pharmacia ifta interdicatur. Porro cum fanguis supra modum biliosus, aut aquosus existit, vel in Coagulationes aut Fusiones nimis inclinatur, purgantia ut plurimum, ejulmodi deliquia, aut depravationem ejus non submovent, verum sæpius adaugent. Quin potius in istis casibus remedia Alterantia indicantur, quæ nempe Salium, Sulphuris, ac Seri separationes, aut combinationes iniquas destruant, aliasque enormitates eorum tollant : Super his medicamentis pharmaciæ catharticæ aut præviis, aut, quod sæpenumero satius est, vicem ejus supplentibus, viz. Digestivis, & Alterantibus inferius speciatim dicetur.

Circa Medicinæ Purgantis Theoriam, haud multa amplius dicenda occurrunt: nisi quod siquidem (uti è prædi-&is liquet) Cathartica tum Spiritus fibrarum splanchnicarum incolas, fc. hos in Senfiones molestas, proindeque alios in Contractiones excretorias irritant, tum insuper humores & fanguinem fermentant, inque varias fuliones & partium fecretiones cogunt; inquirendum restar, à cujusmodi particulis five Elementaribus, five Secundariis, ac(ut ita loquar) Qualitativis, utraque ista virtus tum Irritativa, tum Fermentativa dependeat. Super his in Genere advertimus, quod postea instantiis confirmabitur, vim Irritativam in vilceribus exeri folitam, & cujus instinctu Spasmi Cathartici accientur, nequaquam è Medicamenti principiis, aut particulis Spirituofis, Aquofis aut Terrestribus procedere, nedum à Salinis aut Sulphureis unquam folitariis, fed ab iifdem semper combinatis, cumque aliis interdum adjundis exoriri. Quamvis enim Sal, & Sulphur præcipua Irritationis Catharticæ instrumenta sunt, neutrum tamen ex iis simplex visceribus adeo infestum esse solet, ut fibras motrices in spasmos excretorios concitet; illa simul conjuncta, fe mutuo exaltant & in aculeos adigunt; quinimo crasin corpora

II.

ntia

m-

tro

on-

va-

ta-

ut

e-

ne

;

us

e-

ro

٠,

1-

-

15

e

S

corpori nostro inimicam, & prorsus indomabilem acquirunt. Tin&ura Antimonii, item Cerussa ejus stomacho nullam molestiam inferunt, sed potius grata, & Cardiaca existunt. Attamen Crocus metallorum, Stibium, Butyrum Antimonii, aliaque ex Sulphure, & Sale conjugatis præparata, in Emetica aut Cathartica maxime Elateria evadunt. Pariter alibi advertimus particulas Sulphureas & Salinas ab invicem separatas, & solitarias, & odoris, & saporis, fatis grati existere, eas vero intime commistas, mox fœto-

rem, & ranciditatem contrahere.

Quod vero ad Fermentationem Catharticam specat, non ita plane constat utrum eædem prorsus particulæ, quæ spiritus in Spasmos excretorios irritant, etiam sanguinem fundunt, inque partes secedere faciunt, proinde ut recrementa ejus ex Arteriarum ofculis in cavitates viscerum exspuant. Profecto sanguis, quemadmodum & lac, fere tantum ab Acidis fundi, inque serolitates præcipitari solet; prout infra per experimenta, & rationes fute declarabitur. Sales Alcali, Fixus & Volatilis, immo & Nitrofus, fanguinis mixtionem minime diffolvunt, quin potius integram fervant, & folutam restituunt; pariter & spiritus vini, aliag; purissime sulphurea : at vero tantum abest Acida catharfin promovere, ut à nihilo magis pharmacorum vis pur-

gans infringatur, aut penitus tollatur.

Itaque de purgantibus ut examine per sensum facto judicium feramus, verifimillimum videtur, ea (fiquidem fapore plerumque acri, & nonnihil pungitivo prædita fint) una cum Sulphure, Sale quodam volatili, & acri, (qui in fortioribus quodammodo septicus est) imbui; atque tales eorum particulas Sulphureo-falinas non Acidorum, aliorumve Salium Præcipitatoriorum ritu cruorem fundere, quatenus ejus partes quafdam magis intime & amice dum amplexantur, ab aliis confeciis diripiunt, & filimet devinciunt ; verum è contra particulæ catharticæ toti massæ sanguinea, cunctifque ejus particulis incongrua, fimulque immiscibiles, & indomatiles cum fint, confusione sua eas omnes exagitant, inque effervescentiam expurgativam concitant ; quæ adicito mox cordis pullu citation, non prius fedatur, quam corpufcula quæque heterogenea foras elininentur, expulsis una serosi Humoris quo miscentur portione quadam, aliifq; interdum fanguinis recrementis.

Massa Sanguinea Cathartici fortioris particulis infect: fimili ritu effervescit, quemadmodum vina generosa ab heterogeneis dolio injectis, propter incongrui ilius exclusionem de novo fermentescere perhibentur, adeoque interdum

G 2

intra cadum ebullire perfiftunt, donec aut vas difrumpitur, out crasis illorum penitus vitiatur. Hoc autem non ita frequenter liquori sanguineo contingit; quoniam ex Arteriis passim ubique, & præsertim paulo apertius in cavitates intestinorum dehiscentibus, tum incongruæ cathartici particula, tum alia cruoris ab iis vitiata, & fecreta facile ejiciuntur. Quanquam, & purgantia interdum vehementiora ianguinis temperamentum valde pervertunt, & quali venenant. Enimvero istorum nonnulla plane fertica, & corruptiva, pari modo per ciarrhæam operantur, ac Cancharides per diurefin; nempe laticem fanguineum ex parte liquant ac corrumpunt, dein liquamina ejus cum medicamenti particulis rejectis, præ acrimonia fua partes quas pertranseunt plurimum irritant, & sæpe corrodunt. pter, quibus fanitas aut long avitas cura funt, Empiricos, pharmacia fere tantum Mercuriali aut Elateria utentes, cane pejus & angue devitent.

SECTIO III. CAP. II.

Catharticorum Species, Formulæ, & compositionum quarundam Ætiologiæ.

Atharticorum classi Mineralia haud multum contri-buunt ; etsi vomitoria, & diaphoretica magis celebria ex eo potissimum penu sumantur : verum purgantia, cum mediæ victoris, & diversæ operationis fint, ex impuris illis, & aurioribus concretis formari nequeunt. Nam fi vis Elateria, ut ut correctissima, velut aculeus aliquatenus in mixto relinquatur, quicquid irritationis in ventriculo exinde procedit, vomitionem inducet; fin ista penitus eximatur, nulla excretio in visceribus ciebitur, sed propter salis Alcali reliquias qualdam, vis omnis in Diaphorefin cedet. Enimyero pharmaca Emetica ejusinodi videntur esse. quæ cum nullo modo in ventriculo fubigi, & domari poffint, atque particulis acrioribus ceu velut aculeatis, nempe Sulphureo-falinis pradita fint, fibras stomachicas, quo illine via brevissima, sc. per vomitum è vestigio exterminentur, in spasmos violenter excretorios cient: è contra Diaphoretica, quamvis subigi & domari nequeant, siquidem vero stimulis five aculeis ademtis, particulæ eorum in minutias velut globulares & acierum expertes confringantur, stomachum minime irritant, in massam vero sanguineam tranIII.

itur.

1 Ita

rte-

par-

ejitio-

nafi

an-

rte

r-

0-

5,

a-

transeuntes, eam utpote immiscibiles & indomitæ sermentant, inque effervescentiam universalem, qua una cum seroso latice, aliisque cruoris recrementis evaporent, concitant. Purgantia autem, particulis incongruis, sed hebetioribus, & debilioribus prædita, fibras stomachicas nec statim, nec vehementer irritant; attamen postquam has paulo altius subierint. primo sensionem molestam cient, deir, ut, quod molestum est, sine perturbatione magna foras ejiciant, motus excretorios solitos, & ordinarios, sc. per dusus intestinales augeri, & multiplicari faciunt.

At vero è mineralibus nonnulla, uti Mercurius dulcis, lapis Lazulus, Armenus, & quædam alia, tameth improprie catharticis accenfeautur, funt enim operationis minus fidæ aut certæ, proinde ut rarius per se in sinem istum usurpentur; cum aliis purgantibus non sine fructu exhibentur.

Ad vegetabilia autem descendentes, campum hic latum & catharticis consitissimum ingredimur : que cum multiplicia fuerint, variis modis recenseri, & distribui solent; sc. in mitiora, mediocria, & vehementia; item in cholagoga, melinagoga, phlegmagoga, & hydragoga: porro in canga caling minorativa, & eradicativa. Non est ut fingulis hisce tribubus infistamus, verum ad tria tantum genera totam supelledilem Catharticam reducemus; sc. primo in loco habeantur, quæ in visceribus irritationem non nisi leviorem, inque sanguine & humoribus fermentationem tantummodo mitem præstant : cujus generis sunt Violæ, Casfia, Tamarindi, Rofa, Rhabarbarum, Senna, Myrobalani, Epithymum, Carthamus, Agaricus, Aloe, & fimilia. cundo, quæ tum in visceribus vellicationem, tum in humoribus effervescentiam paulo fortius cient; proinde ut in his perturbationes magnæ, & interdum febriles ; inque illis spasmi cum torminibus, etsi non immanes, excitentur : in quo censu ponuntur, Scammonium, Turbith, Hermodactyli, Mechoaca, Jalapium, Ebulus, Sambucus, Opopanax, Sagapenum. Ultimo constituuntur, quæ ventriculum & intestina atrociter vellicant, & lancinant, quinimo sanguinem aliofque humores vi quadam feptica plurimum exagitant, fundunt, inque mixtione folvunt : talia funt Helleborus, Elaterium, Soldanella, Euphorbium, Efula, Colocynthis, &c.

Vegetabilia non, uti mineralia, ad compages suas reserandas, longa præparatione semper opus habent: hæc enim sæpius, dum mixtio integra est, (secus ac de illis annotavimus) fortius operantur. Nam quorum virtus in systasi subtili, & sugaci consistit, haud magna integral & appa

77 Catharticorum species & Formulæ. SECT. III.

ratu chymico in Extracta, Magisteria, aut quintas Essentias reduci debent: quin plurima illorum, uti Rhabarbarum, Manna, Cassia, Senna, Myrobalani, &c. in pilulas aut pulveres redacta, aut liquore idoneo infusa, aut decocta, & melius, & facilius operantur; quæ, si nimio artificio vexentur, vim purgatricem aut penitus amittunt, aut pigre eam, & cum molestia exercent. Usitatum est ad eliciendas vegetabilium tincturas, liquorem, cui infundantur, Tartari vel Absynthii salibus imprægnare; ita namque saturatum colorem cito adipiscitur. Etsi morem hunc non improbo, quatenus sales herbarum fixi cum succis acidis ventriculi & intestinorum effervescunt; attamen dolum in eo latentem detegere licet : quippe tincturam istam saturatam sales non eliciunt, sed apparere faciunt. Nam Rhabarbari, Sennæ, aut alius vegetabilis infusioni jam fa&x, & colatx, si salem Tartari addideris, illico tincura, five color ejus multo faturatior evadet: cujus ratio est, quod particulæ salino-fixæ obtusæ admodum liquoris poros inferciunt, proinde ut lucis radii inter transeundum plurimum refringantur : quapropter tinaura quavis, ob falem Tartari faturatior facta, ab infuso spiritu Vitrioli, cujus particulæ sunt aculeatæ, fine materiæ cujusvis præcipitatione, mox clarior & tenuior evadet.

At vero Catharticorum vegetabilium nonnulla etiam præparatione chymica emendantur : nam, è quibus Sale ac Sulphure refertis, particulæ activæ & benignæ à reliquis hebetioribus & malignis secerni, inque extracta resinosa, aut alius generis compendiosa redigi possint; certe bono cum fructu horum Analysis, & nova synthesis instituatur. Quamobrem, pro Catharticis quibufdam rite præparandis, cum spiritu vini partem sulphuream & aliquotam salinam extrahimus; uti in magisteriis refinosis Jalapia, Scammomi, Mechoacæ, &c. Propter alia, menstruis salinis, sc. Aceto destillato, aut Aquis cum spiritu Vitrioli, vel sale Tartari exacuatis, utimur : idque fub duplici respectu; nimirum, vel ut particulis activis à materia terrestri separatis. pharmacum in minore mole, & forma elegantiore componatur; vel ut mixti qualitates efferæ quæque, aut virulenta, eximi, aut domari possint.

Infiniti res operis ac tædii effet, Cathartica hic cmnia fimplicia, eorumque Præparationes, Difpenfationes & Dofes fingulatim recenfere: Quod ad propositum nostrum fatis est, cum medicamentorum purgantium compositiones præcipuæ sunt Potiones, Pulveres, Boli, Electuaria, Morsuli tive Tabulæ, atque Cervisiæ, aut Vina Medicata; singu-

lorum

lor

oc

bu

CAP. II. Catharticorum species & Formulæ. 78

lorum ex his, Formulas quasdam selectiores, easque triplicis generis, juxta quod pharmaci operatio, lenis, mediocris, aut sortis esse deber, subjiciemus; quibus addentur quarto purgantium facile parabilium Recepta pro pauperibus.

I. Potiones lenes. R. Rhabarb. incifi Drach. iij. 1San: Citr. Drach. J. salis tartari Scrup. j. infunde frigide per notem in aq. Cichorei, & vini albi Unc. ii f. colatura clara Unc. iij. adde fyrupi Cichorei cum Khabar. Unc. J. aq. Cin-

nam. Drach. ij. f. potio.

I.

as

1,

1-

-

1-

,

n

>

2. Mediocres. R. Senna opt. Drach. iij. Rhabar. A-garici trechis. ana Drach. isf. Sant Citr. Scrup. ij. salis Tartari Drach. s. Sem. (oriand. Drach. j. infund. clause, & calide in vini albi & aq. sont. ana Unc. iij. per nostem: colatura Unc. iij. adde syrupi de pomis purg. Unc. j. aq. Mirab. Unc. ij. s. potio. Vel R. decost. Sen. Gereon. Unc. iij. syrupi Rosarum solut. Unc. j. cremoris Tartari Drach. s. Aq. Cinnam. Drach. ij. s. potio.

R. Senna opt. Casix fist. Tamarind. ana Unc. s. sem. Coriand. Drach. ij. coq. in aq. font. ana Unc. x. ad tertia part. consumt. colatura clarif. cum albumine ovi, addendo syr. de

pomis Unc. j. f. potio.

3. Fortes. R. Decosti Sen. Gereonis (cum additione fibrar. Hellebori nigri, & Agarici ana Drach. iff.) Unc. vj. Syrupi rosar. solut. vel stor. Persicor. Unc. j. Ag. Mirab.

Drach. ij. vel.

R. Sen. opt. Unc. sf. sibr. Helleb. nigr. Turbith, ana Drach. ij. Sant. Citr. Drach. j. sem. Cortand. Drach. isf. salis Tartari Drach. sf. s. infusio clausa, & calida, in vini albi Unc. viij. per noctem; colatura clara Unc v. adde electuarii è succorosar. Drach. iij. syr. è spina Cathartica Drach. vj.

Ag. Ginnam. Drach. ij. f. potio.

4. Potiones facile parabiles pro pauperibus. R. Lini Cathariici Mj. Sem. faniculi dulcis Drach. ij. coquantur in aq. font.q. s. ad Unc. vj. addendo vini albi Unc. ij. f. potio. Edem modo paretur haustus catharicus è stor. rosar. Damascen. item ex foliis Mali Persici, nec non ex radicibus Eupatorii Avicenna.

II. Pilulæ, primo operationis facilioris. R. pil. Hemach. cum Gum. Scrup. j. ad Drach. ff. Tartarivitriolat. gr. ij. balfomi Teru. q. f. f. pil. iij. vel iiij. Eodem modo paremur ex maffa pil. Ruffii, Mastichin. de Succino, item extracti nost.

solut. cujus descriptio babeatur in tractatu de scorbute.

2. Mediocres. R. pil. stom. cum Gum. Drach. s. resina falap. gr. iiij. ad x. Tartari vitriolat. gr. vj. Ammoniaci
G 4

79 Catharticorum species & Formula. SECT. III.

folut. q.f. f. pil. iiij. Evden modo parentur ex massa pil. de succino. Tart. Quercetan. Item loco resin. Jalap. subdatur seammonii sulph. gr. vj. ad xij. vel resin. Scam gr. viij. ad xiv. Vel R. pil. stom. cum Gum. ana Scrup. j. resin. Jalap. gr.

vj. ad xij. balom. Peru. q. f. f. pil. iiij.

3. Fortiores. R. pil, Kulii. Drach. ß. resin. Jalap. gr. viij. ad xij. balsam. Peru q. s. f. pil. iiij. sumend.cum regimine. Similiritu parentur ex. massa pil. coch. de sagapono. R. pil. ex duobus Scrup. j. ad Drach. s. Calamelanos Scrup. j. f. pil. iiij. sumend.cum regimine.

4. Facile parabiles & pretii minoris. R. Pul. Jalapii felect. Drach. j. Diagridii Drach. j. Caryophyll. Zinzib. ana & crup. j. Anmeniae. (blat. q. f. f. maßa, Dolis Drach. ff.

R. pil. Chechiar. Drach. B. ad Scrup. ij. f. pil. iiij.

III. Pulveres. Primò Mitiores. R. Rhabarb, pul. Drach. ff.fulis ab fynt. Scrup. s. caryephyll.gr.ij. f. pul. detur in coch!, j. aa. Cimam. tenuioris, vel in haustu brodii.

R. Tul. Sen. compof. majoris Drach. ff. ad Drach. j. de-

tur in kaustu liquoris poffet.

R. Pul. folior. sen. Scrup. j. Calamel. gr. xvii. Sant.citr.

Scrup. f. f. pul. detur in cochl. panatella.

2. Mediocres. R. pul. Diafen. Drach.j. Cremoris Tart. Scrup. j. f. pul. detar in haufta brodii.

R. Kefin. Falap. gr. x. Calamel. Scrup. j. Carpophyll. gr.

vj. f. pul. similiter sumend.

R. Specier. Diaturbith cam Rhabarh. Drach. f. ad

Drach. j. Cremoris Tart. Scrup. j. ad Drach. f.

3. Fortiores. R. Turbith, Hermodaet, and Drach. iij. Diagrid. Drach. j. Zinzib. Scrup. j. f. pul. Dosis Drach. sf. ad Drach. j.

R. pul. Cornachini Drach. j. Eodem modo detur pul. Her-

modactyl. compos. item pulv. hydroticus Rivern.

4. Viles, & facile parabiles. R. Pul. rad. Jalap. sclett. Drach. j. Zinzib. Scrup. j. detur in hastu vini albi. Pariter pul. radicum Mechaca, item folior. Sen. ad Drach. j. in quolibet liauere samantur.

IV. Boli & Electuaria. Primo que mitius operantur.

R. Electuar. Lenitivi Unc. f. Crem. Tart. Drach. f. fyrup. rofar. q. f. f. Belus. R. (afia recent. Unc. ff. vul. Rhabar. Drach. ff. Crem. Tart. Scrup.j. fyrup. rofar. q. f. f. Belus.

2. Mediocriter. R. Eleft. lenn. Vnc. ff. Cem. Tart. Drach. ff. refin. Jalap. gr. vj. fyrap. rofar. q. f. f. Bolus.

R. Electuarii Diaphanici Vnc. ff. pul. Hermodactyl. composit. Drach. ff. syr.sp. Sambuc. q. f. f. Belus.

3. Fortiter. R. Elect. e faces Refer. Vinc. ff. re-

CAP. II. Catharticorum species & formula. 80

fin. Falap. gr. x. Crem. Tart. Drach. ff. fyr. Sambu. q.

f. f. Rolus.

l. de

datur

ad

p.gr.

p.gr.

imi-· pil.

. pal.

apii

ana

ich.

b!.

te-

tr.

rt.

r.

d

Electuaria componuntur ex ischem in majore quantitate compositis addendo con fer. rofar. damasc. vel florum Persicorum : dofis q. nucis caftanea sumend. mane primo quotidie,

vel bis aut ter in fentimana.

4. Boli & Eleduaria facile parabilia. R. Pul. rad. Jalap. Unc. j Mechoaca Unc. J. Zinziberis Drach. ij. Caryophyll. Drach. j. Crem. Tart. Drach. iij. falis abfynt. Drach. j. facchari Unc. ij. fyrup. rofar. folut. q. f. f. Elett. dosis q. nucis juglandis.

Confectio Columbia, & paffula Laxantes, Disprunum Syl-

vii, Praxeos medica pag. 30.

V. Morfuli five Tabulæ, operationis mediocris. R. Pul. Mechace, Turbish gummafi, and Unc. If. Scam. fulphurati Drach. ij. rofin. Falap. 'Drach. j. Sant. citr. Drach. j. Crem. Tart. Drach. ij. confer. vislacea Unc. j. facchariin aq. rof. folut. & ad Tabulat. coct. lib. j. f. a. f. Tabula pond. Drach. j. dosts j. vel ij. Tabula purg. Sylvii praxeos medica pag. 28.

VI. Vina & Cervisia medicata, five purgantes mediocres. R. Folier. Sen. Unc. if. Turbith , Mechoaca, ana Drach. vj. fibr. Helleb. nigr. Drach. iij. Cubeb. rad. Galang. Cinnam. acuti, ana Drach. if. ponantur in vitro capaci cum vini Rhenani lib. inj. falis Tat. Drach. iff. ftent frigide & clause per 6. dies, adde sacch. candi Une. iij. & trajice per

manicam hippo. dofis Unc. iij. vel iiij.

R. Folior. Sen. Unc. iij. rad. polypod. qu. Lapathi acuti prapar. and Unc. ij. Turbith, Mecheaca, and Unc. iff. Epithymi, Sant. citr. and Unc. j. fem. Coriand. Unc. if incif. & contes. paretur f. art. facculus pro nij. congiis Cervifia. Dofis Unc. xij. ad lib. j. omni mane quotidie, vel bis aut ter in feptimina.

Præparationum quarundam chymicarum &tiologiæ.

Mercurius dulcis.

R. Mercurii sublimat. corrosivi Vinc. vj. Argenti vivi optime purgati Unc. tiij. fimul terant. in mortario vitreo ad perfectam mixtionem, dein fablimentur in furno Arena igne gradatim ad summum aucto, per boras xii. repetatur sublimatio semel, iterumque, addendo Mercurium, qui inter fablimandum crudus evasit : demum materies perfecie sublimata, pura, & albicans, recrementis rejectis colligatur, & ufui fervetur. Dofis gr. xv. ad xxv. per fe, vel cum catharticis I Catharticorum species & Formulæ SECT. III.

cis adjectis, que Mercurium sine periculo salivationis per sedem cito perducant.

Mercurius sublimatus corrosivus, ex quo dulcis efficitur.

R. Virioli calcinati lib. j. falis Marini calcinat. nitri optiana lib. s. Mercurii purgati lib. j. terantur in mortario vitreo, aut ligneo ad perfectam mixtionem, addendo parism Aq. fortis, aut sp. aceti: sublimentur in furno Arens, igno per gradus ad summum arcto; repetatur laber, si opu sucret, ut materies ad latera vasis ssublimata colorem niveum acquirat. Hoc opus multo faciliu, procedet si argentum nivum dissolvatur in aq. sortia extradictis mineralibus destilata, dein materies, humiditate abstrasta, sublimetur igne intenso.

Quod vero ad medicamenti prædicti Ætiologiam specat, imprimis de sublimato corrosivo satis obvium est, Mercurium à falibus (five in ipfis mineralibus, five in aqua forti illi scateant) dissolvi; cumque ipsis velut coagulatum, vi ignis in sublime ferri : Porro ab iisdem salibus, salinas Mercurii particulas congelantibus, ceterasque intra poros fuos occulentibus, colorem velut niveum produci; fimulq; ob corundem falium superficieculas summe aculeatas, vim corrofivam subnasci. Dein quod sublimatione post argentum vivum in æquali ferè quantitate adjectum & incorporatum repetita, acredo ista tollatur; ratio est quod aculei salini à particulis mercurialibus copia auctis, & iisdem ubique accrescentibus adeo obtunduntur, & refrin-Quittur, ut fioras fenfiles minime uti prius fodicent, aut lancinent. Insuper hujus sublimati in mortario triti pulvis ob Mercurii quodammodo emergentis copiam flavescit. Quod autem Præcipitatum commune, in quo particulæ mercuriales salinis congelatis præpollent, summe corrosivum existit, ratio est, quoniam ignis corpuscula particulas quasque minerales exacuant, in quantum mulcimina quæque abigunt, iifque ipfis fumme pungentibus accrescunt.

2. Refina Jalapii.

R. Rad. Falap. ponderof. nigr. & splend. crasiuscule contus. lib. j. sp. vini lib. iij. digerantur clause & calide per duis vel tres dies, dein spiritus tinctus in eucurbitam vitream essusus ad quarta partis remanentiam avocetur, cui cum aq. frigida instillatur. Resina ad vasis sundum pracipitabitur, qua à sordibus abluta, & exseccta servetur ad usum. Pul. ejus Doss gr. vi. ad xij. vel xiv.

In hac

CAP. II. Catharticorum species & Formula. 8

III

s per

ır.

opt'

reo.

2759

ad

ad

ul-

rti ate

e-

t,

ıa

n,

as

03

1;

n

3 Refina Scammonii.

Hæc simili ritu ac resin. Jalap. paratur ; verum in isto medicamine in quantum particulæ salinæ inter dissolvendum complures evadunt, nec in resina cum Sulphureis simul omnes colliguntur, operatio ejus mitior & debilior est quam totius mixti. Quamvis enim Sulphuris copia ingens Scammonio inst, à particulis tamen salinis operatio ejus plurimum dependet: quapropter dum pulvis ejus à sulphure accenso sumigatur, vis purgans multum infringitur; quatenus sales acidi cum sumo emissi concreti issus particulas aliusmodi salinas, subigunt aut sigunt. Eodem apparatu uti ex Jalapio, & Scammonio, ex Turbith, & Mechoacâ extraca resinosa consciuntur.

4. Extractum Hellebori nigri.

R. Fibrar. Helleberi nigri lib. s. contund. groso modo in mortario lapideo, irrorando cum sp. Salis opt. Drach. iij. de-in matracio inditis affunde sp. vini tenuioris cum sale Turz tari ad slavedinem impragnati lib. iij. addendo ligni Aloes & Caryophyllor. contus. ana vuc. ij. digerantur clause, & calide in arena per dies tres vel quatuor; liquor totus siltretur, & leni Balnei calore avocetur ad consistentiam extracti Dosis Scrup. j. ad Drach. j.

Pharmacum hoc, quatenus particulæ activæ & benignæ à reliquis tum hebetioribus, tum virulentis secretæ, ac insuper à menstrui salibus magis sixatæ, & subacæ per se in massam rediguntur, in minori copia, & mitius quam radicum pulvis operatur; porro ob sales adjunctos, qui cum viscerum, & humorum corporis nostri salibus effervescunt, efficacius existit.

Hæc de medicamentis, quæ ventriculo ingesta operationes suas fere tantum viis maxime apertis, & quasi regiis, nempe sursum ant deorsum, per Oesophagum in os, aut per intestina versus Anum dirigunt. Restantalia multipli-

cia,

cia- quæ utrumq; quo illa tendunt tramitem destinantia, aciones suas in sanguinem, & systema nervosum cum vario respectu ad Cor, Cerebrum, Renes, aliaq; viscera, aut totius corporis habitum exerunt. De quibus demum methodice dicemus, postquam de Hypercatharseos remedio, & speciatim Dysenteria Londinensi nonnulla subjecerimus.

SECTIO. III. CAP. III.

De Hypercathar seos remedio, seve de Medicamentis purgationem nuniam, aut Diarrhæam sistentibus Item de Dysenteria Londinense, in cujus Theoriam, & Therapiam inquiritur.

Irca Purgationem haud minus quam Vomitionem rite ordinandam, frenis æq ac calcaribus opus est. Quemadmodum enim medicamenta Cathartica ad alvum Inbricandam, aut copiosius dejiciendam necessarii interdum s int usus, ita, si Evacuatio istac immoderata, aut non facile tolerabilis fuerit, remedia opposita, seu Diarrhææ aut affectus Dysenterici Antidota indicantur. Quo ritu, & quibus afficiendi modis, Purgantia operationes suas perficiunt, item ob quas præterea causas, & occasiones Catharses spontaneæ frequenter eveniunt, in superioribus ostensum est. Præsentis negotii erit in quibusque his casibus, nempe tum in Hypercatharsi Medicamentosa, tum in Diarrhæa, & pathematis Dysentericis, Medendi rationes una cum sedicitis remediorum formulis proponere.

Medicamentum Purgans aut qualitate, aut quantitate improportionatum, fortius, & diutius operatur, & quatenus fibras nerveas nimium irritando, fpiritus animales in excandescentias non focile sedandas adigit, & quatenus funguinem, & humores sundit, & quasi liquat; proinde ut liquimina corum in viscerum cavitates deposita irritatio-

nes excretorias adhuc majores faciant.

Methodus Therapeutica, Hypercatharseos tum præcautionem, tum curationem respicit. Quoad prius ante pharmaciam in operatione ejus, & post eam, consideratione, &
cautela opus est. Primo namque imprimis perpendere oportet, tum corporis purgandi constitutionem, robur, &
consuetudinem; tum medicamenti exhibendi naturam, dosin, operandi modum, & esse custo ordinarios; dein, symbo-

lis

III.

, 2-

ario

oti-

odi-

pe-

tis

ite

n-

m

m

le f-

i-

i-

es

n

1,

lis collatis, agentis virtutem juxta patientis tolerantiam proportionare. Secundo dum Pharmacum operatur, coctionis viscera, sanguis & spiritus animales, à quavis alia perturbatione immunia serventur. Quare hoc tempore nee alimenta crassa, viscosa, aut copiosa, quæ ventriculum molestent, ingerantur; frigoris externi occursus, quo pori corporis constipentur, sedulo vitetur; denique animus placidus usque ac serenus curis & studiis severioribus vacet. Tertio Pharmaci operatione sinita, & spirituum animalium excandescentiam sedari, atque sanguinis, & humorum effervescentiam compesci oportet; in quos sines medicamentum Anodynum, aut blande hypnoticum exhibeatur, juxta formulas sequentes.

R. Aq. florum Paralyseos Unc.ij. Cinnamoni bordeat, syrup. de Moeconio ana Unc. ss. margarit. Scrup. ss. f. baust. bora somni sumendus. Vel R. conser. Ros. rub. Vitriolat. Scrup. ij. Diascordii Drach. ss. Margarit. Scrup. ss. Diacod. q. s. f. Bolus, sumatur bora somni.

Quod si omissa aut non obstante hujusmodi cautione medicamento purganti Hypercatharfis supervenerit, illico Patiens, lecto calenti impositus, methodo sequenti tractetur. Imprimis ventriculi, & totius epigaftrii regioni aut Emplastrum ex Theriaca, aut sotus è decocto Absynthii vel Menthæ, cum Aromatis in vino rubro, cum ftuphis laneis calidissime intinais,& expressis adhibeatur: ore protinus assumatur aut Bolus è Theriaca Andromachi, vel folutio ejus in aq. Cinnamomi faca. Porro vinum ustum, & aq. menthæ dilutum cochleatim crebra vice propinetur. tormina infestent, Enema ex lace tepido, cum Theriaca diffoluta injiciatur; interim membris exterioribus fridiones calidæ, ac interdum ligaturæ, quibus fanguis extra devocetur, & à nimia colliquatione, inque viscerum cavitates effufione detineatur, admoveri debent : dein vespere, fi vires constent, & pulsus satis robustus sit, aut Diacodii, aut Laudani liquidi dofis cum vehiculo idoneo fumatur.

Quod spectat ad alias Purgationis nimiz species, quz, fine Cathartico exhibito, propter varias causas, & occasiones exoriri solitz, medicinam postulant; dico plerasque illarum mere symptomaticas, ab aliis assectibus pendere, earumque Therapiam eandem prorsus esse, ac pathematum issorum, quorum soboles existunt. Ita siquidem in Scorbuto ac Phthis, usitatum est laborantes crebro ventris suxu molestari, Methodus medendi minime symptoma hoc, sed zgritudinis primariz causam summovendam respicit. At-

H

tamen præterea. Alvi fluor (qui aut Diarrhæa, aut Dysenteria appellari solet,) interdum per se morbus videtur. Et quidem in hac urbe Londinensi, cum hujusinodi Affectus, fere quotannis regnare solitus, vulgo Endemius habeatur, opportunum erit hic loci, in Naturam ejus, causas, & The-

rapiam paulo altius inquirere.

Quamvis Dysenteriæ vocabulum, communi acceptione Alvi fluxum cruentum, ficut Diarrhaa humoralem denotet; attamen impresentiarum, libet nomen istud morbo huic Londinenfi, etiam quando minime fanguinolentus eft, applicare. Etenim fæpe, & jamdudum observavi, fluxus istius, qui ferè quotannis hic circa Autumnum increbescere folitus, vulgo ventris tormina (five nostro Idiomate Griping of the guts) appellatur, duas, & longe diversas effe Species; in una fedes Aquofæ & quafi limpidæ cum fubita virium prostratione, in altera cruenta, attamen tolerabiles exiftunt; dejectiones interim biliofæ, aut phlegmaticæ (dum alteruter morbus graffatur) rarius eveniunt, & morbum non ita mali moris effe denotant. Quo utrique ifti morbi Dyfenterici, quoad rationes formales, caufas, & ab invicem differentias, clare innotescant, ex re fore videtur utriusque Typos, quibusdam annis quando endemii fuerunt, à me observatos, & tunc graphice descriptos, hic subjicere.

Anno 1670. circa Aguinoctium Autumnale quamplusimi Dyfenteria incruenta, verum atroci admedum, & valde periculosa laborabant. Affectus, & subito. & frequenter absque manifesta occasione invadens; laborantes cum vomitu immani & sedibus crebris, & aquosis cito in maximam debilitatem inque spirituum horrenda deliquia, & Virium omnium proftrationes redigebat. Novi plures pridie fatis fanos, & yalde robuftos intra 12. horas morbi hu-Jus tyrannidi adeo miserrime dejectos, ut cum pulsu debili, & exili, sudore frigido, arq; respiratione anhela & elata, jamjam moribundi viderertur: & quidem non pauci, quibus remedia idonea aut medendi opportunitas defuerunt, ab co cito interibant. Egritudo hac per menfem integrum defæviene circa Idus Octobris decrescere copit, & ante ealendas Novembris fere in totum evanuit, Pauci co tempore ledes cruentas, & non multi biliplas, plurimi ve o & vomitus, & alvi dejectiones aqualas, & fere limpidas, & copiofas, habuerunt. Dumque intra hane Urbem Dyfenteria ista popularis adeo inunaniter graffata eft, ruri aut fairem ultra tria milliaria fere nullus decubuit. Porro hie lock quamvis plurimi ægretabant, morbus haud per contagium Propagari, fed tantum prædifpolitos afficere videbatur.

Man

. Et

aus,

tur,

The-

ione

eno-

orbo

eft,

xus

cere

rip-

pe-

vi-

ex-

um

ım

rbi

cm

ue

me

4-

ıl-

n+

m

i-

Ł

i-

.

,

S

Nam in cadem familia cum affectis conversati, haud magis quam corum contubernia vitantes, corripiebantur.

Pro curatione hujus morbi, nulla evacuatio juvabat, quinimo phlebotomia, vomitus, & catharfis nunquam non nocebant; verum remedia fere tantum cardiaca eaque calidifima, fc. spiritu, ae sulphure aut sale volatili abundantia, commoda suerunt; in tantum, ut spiritus vini cum saccharo parum deslagratus remedium populare, & quasi epidemicum suerit, atque in tali dysenteria fere semper prosicum; etsi in altera cruenta indisferenter usurpatum sepenoxium deprehenderetur. Medendi methodus, quam implurimis satis seliciter tunc adhibui, & in simili casu etiamnum soleo, juxta modum sequentem suit.

R. Theriaca Andromachi Drach j. vel Drach i f. sumat in letto superbibendo Julapii sequentis cochl. vii. vel viii. &

repetat tertia vel quarta vel quinta quaque bora.

R. Aq. Mentha, Cinnam. bord, and Unc. iij. Aq. Cinnam. fort. Epidem. Theriacal and Unc. ij. Margur. pul. Drach. j. sacebari crystal. Unc. st. miser f. Fulap. Eodem tempore placenta, ex pane tosto Theriaca illinito, & vino generoso aut rubro calfatto intintta, ventricul o calidissime applicetur, & subinde mutetur.

Vesperi si pulsus, & respiratio satis robust a fuerint, propinentur Laudani liquidi Cydoniati gr. xx. in baustu Aq. Epi-

dem.

R. Diascordii Drach. j. Laudani liquid. Scrup. s. pul. d. chelis compos. Scrup. j. Aq. Cinnam. q. s. f. Solus sumend. bora sonni.

Quibus Theriaca, & Mithridatium nauseæ funt, aut minus congruunt, exhibeatur dosis pulveris sequentis, aut spiritus Theriacalis, tertia quaque hora cum Julapio.

R. Pul. è chelis compof. rad. contrayer. serpentaria Virgin. ana Drach. j. Cinnam. rad. Tormentilla, ana Drach. s. croci, eccinella, ana Scrup. j. f. pul. dosis Drach s. ad Scrup. ij.

R. Sp. Theriaealis Armoniaci Drach. iij. dosis Scrup. j. cum Julapio quarta quaque hora, vel intermediis temporibus inter doses pulveris. Eodem modo sp. (C. vel fulguris exhiberi possint. Potus sit cervisia cum crusta panis, macere, & Cinnam. cocis, & edulcorata; aut vinum ustum, & aqua Menthæ dilutum. Victus sit jusculum pulli, aut avenaceum, aut panatella cum rasura CC. eb oris, rad. Scorzon. &c. incocis.

Circa morbi hujus endemii Ætiologiam, imprimis quæ H a caufa gaufa ejus conjuncta fuerit, disquiramus : cujusmodi nempe humor peccans, & excernendus viscera adeo infestarit, inque spasmos excretorios cum torm inibus totius corporis percurbatione, & virium omnium subita prostratione irritaverit. Certe nullus hunc bilem, vel fuccum pancreaticum, aliumve quemvis intra dudus intestinales genitum putabit: nec quidem à mero fanguine (prout aliquando in febrium crifibus accidit) eum in viscera suffusum credimus. Quin potius (uti ex fubito languore, & cita fpirituum animalium concidentia, & partium omnium enervatione conicere licebit) suspicamur in hoc affectu succos corporis prafantiores, sc. nervosum, & nutritium solidis partibus adpositum, à crasi sua penitus vitiari, & quasi fluorem passos deliquari, inque massam sanguineam redundare; dein statim ex ea (fiquidem incongrui, & immiscibiles, atque per urinam aut diapnoen amandari inhabiles fuerint) versus stomachum, & intestina per vasa coliaca transferri, ibidemque arteriarum ofculis confitifimis exundantes, horrenda istac symptomata dysenterica excitare. Porro videtur quod infimul ipfe fanguis aliorum humorum gurgire perfufus una colliquescat, inque crasi solutus liquamina fua cum alteris recrementis in viscerum cavitates profundant.

Certe ex nulla alia causa fibræ omnes motrices, cum totius Animæ concidentia è vestigio resolvi possunt, nifi quod humor eos actuans, & in quo spiritus Animales hospitantur, cas prorfus destituens, efflueret; & quidem effluere cenfemus, quatenus in crafi vitiatus, & quafi lac coacefcens parres continentes moleftet, inque corrugationes, quibus excutitur ifte, irritet. Præterea morbum hunc fere semper cum rigore cepiffe advertimus, cui tamen calor & æftus febrilis minime succedebant, quia sanguis, licet per se parum in vitio, nihilominus fucci alterius invadentis diluvio pene obrutus, haud emergere aut se recolligere potuit, ut febrihiter ac in crifin effervesceret. Hinc Cardiaca non nifi fortiora, & calidiffima, uti aquæ ac spiritus ardentes, Theriaca, Mithridatium, & fimilia juvabant; quorum viz. particulæ summe activæ, dum vasorum splanchnicorum oscula facile subierint, humores exundaturos repellerent; porro sensim in massam sanguineam se infinuantes ipsam vigorarent, inque fermentationem & diaphoreseos motum cierent ; quo & crafin priftinam recuperare, & quicquid ei incongruum ingeritur, in habitum corporis xetorquere queat.

Hac de morbi hujus causa conjuncta five proxima; remotiores sunt acenysperson sive antecedentes, & manifesta

.III.

nem-

poris

irri-

reati-

itum

do in

mus.

con-

præ-

fos

fta-

per

rlus

ibiior-

fu-

um

ti-

od

ir,

r-

X-

er e-

n

i-

G

,

1

nifestæ five evidentes ; illæ denotant à qua weodad five apparatu diathesis hujusmodi morbida & epidemica procedit; atque hæ propter quas occasiones, in Affectum Dysentericum citius prorumpit. Quoad priorem, morbus hic fiquidem frequentius in Autumno graffatur, immoderata fruduum aftivorum seu porius Opas av comestioni, à pluribus ascribitur; quod equidem pro dysenteria cruenta in caufæ partem facile admittimus; quinetiam in aliquibus, morbum prædictum inde feminium quoddam habuisse merito suspicamur. At vero hanc causam istius morbi haud integram & adæquatam effe, vel hinc conftat, quia multi hujus urbis incolæ, frutibus abstinentes, aut parcius utentes, Dysenteria incruenta, dum epidemica fuit , passim laborabant; atque alii fructivori in pagis vicinis ab ea prorfus immunes, febribus aliis fine alvi torminibus, aut fluxu afficiebantur. Enimvero fæpius observavi (qued etiam hoc Anno contigit) post æstatem impense calidam & ficcam, in Autumno febrem Epidemicam, & Anomalam, in pluribus Anglia locis increbuiffe, atq, tunc temporis Londinentes pauciores quidem ab ista febre, quamplurimos vero à morbo Dysenterico decubuisse : cujus ratio videtur esfe, quod cum corpora nostra propter astatis pragressam intemperiem, in febres Autumnales disponantur, in fumoso &: spississimo hoc aere, illæ porius in hanc morbi freciem de-Quippe transpiratione impedita, humorum terminantur. degenerum corruptelæ per cutis poros efferri inhabiles, intus reftagnant ; ibidemque, ex arteriis fimul omnibus erumpentes, horrenda istac viscerum pathemara inducunt.

Porro tempestas æstiva, juxta quod magis aut minus calida aut frigida, insimulque humida vel sicca fuerit, magnam in corporum noftrorum humoribus, prout etiam in fuccis quibufque fermentativis, alterationem facit; eofque à craft fæpe genuina, in naturam acrem, aut acetofam, aut adustam pervertit. Insuper in quibusdam Annis muratio iftee potifimum Sanguini, inque aliis magis Liquori Nervoso imprimitur. Ratione prioris, plerumque febres Autumnales, vel synoche acute, vel intermittentes, atroces insequuntur; respectu alterius, febres anomala, & mak moris oriuntur; in quibus fine magna fanguinis incalefcentia, aut morbi crifi, cerebri & nervoli generis affediones periculofæ increbrefcurt. Porro in hujufmodi pathematis, aut liquoris nervon fenfim degeneris recrementa, pigri motus fine turgefcentia critica lente ac paulatim aggefta, ac intra partes continentes din permanentia tebres volocodes

cum torpore, & stupore (quales in spasmologia nostra o him descripsimus) pariunt : aut succi istius in crasi sua multum ac subito mutati corruptela, magis effera, & activa cum fluore quodam turgescunt, atque e fibris, partibusque nerveis, & folidis, ubique in massam sanguineam redundant, & exinde statim in viscerum cavitates exudantes, dysenteriam hujusmodi incruentam, qualis modo describitur, producunt. Et quidem hunc ventris fluxum aquosum à succi nervei, & nutritii potius, quam ipfius sar guinis depravatione, & colliquatione exoriri, propter subitas & magnas ipirituum dejectiones (quas tanta meri fanguinis effufio non pareret) hinc insuper constat, quoniam hoc morbo laborantes, non æstu ac faucium ardore, aut linguæ scabritie molestantur, quin medicamenta calidissima bene tolerant; & quamprimum ab its exhibitis humoris peccantis inversio, inque habitum corporis retorsio procuratur, illi fine febre, vigilia, aliisque sanguinis corrupti consequentiis facile convalescunt.

Circa morbi hujus causas evidentes non est ut multum disteramus, quando talis Auni constitutio est, uc propter iniquam aeris aut cœli influentiam succi à sanguine procreati, sc. nerveus, & nutritius, à debita crass, in alienam naturam insessam, ac uti videtur acetosam, & proinde dysentericam degenerent. Errores in victu aliisque non naturalibus tunc temporis admissi pravam ejusmodi diathesin fovent, adaugent, citiusque in turgescentiæ eccatharticæ plenitudinem perducunt: singulas, à quibus siunt, causas manisestas, & occasiones, non operæ pretium erit hic particulatim explicare, quin potius ad dysenteriæ alterius, nempe

ernentx, Theoriam exponendam transeamus.

De Dysenteria Cruenta.

Autumnum Anni 1670 dysenteria incruenta modo descripta insignem, Hyems impense frigida, qualem vix quisquam tune vivens cognoverat, insequuta est: nec minus alterius extremi particeps erat Æstas succedens, calidissima nempe & siecissima; ingruerte possible Æquino&io autumnali Febris epidemica exorta, per totam sere Angliam grassabatur. Hæc sebris intermittentis typum servans, paroxysmos modo quotidianos, modo tertianos habuit, cum nullo tamen aut perexiguo tantum frigore, sed calore valde intenso, qui per plures horas, & non raro ultra nychemeri spatium protracus, vix in sudorem, eumque non nis partialem, & supe interruptum transibat, antoposica minime

minime succedente. Laborantes statim languore insolito, vigiliis, vertigine, & frequenter cephalalgia immani afficiebantur: atque morbus raro aut nunquam crisi perse judicatus, diutissime protelabatur, & non raro capizi, aut pectori noxam incurabilem affigens, in affectionem Soporosam aut Phthisicam, & sape lethalem desinebat. Febrem huic similem in Puretologia nostra, una cum Theoria & Therapeusi, olim descripsimus; quam & similis Anni

constitutio præcessit.

III.

a o

nul-

tivæ

que

ant.

eri-

oro-

ucci

va-

nas

non

an-

itic

nt;

In-

illi

en-

m

- i-

re-

u-

e-

li-

0-

e-

2-

4-

pe

Dum vero hæc febris ruri per vicos, & oppida ubique fere palabatur, Londini Dyfenteria vere cruenta, utpote tum languinolenta tum crudelis, valde desaviens, complures in sepulchrum subito præcipitabat. A prima hujus morbi invasione, plerumque cum ventris dolore, & torminibus, cruor copiose & crebro dejiciebatur ; vigiliæ pertinaces, cum febre & fiti ingenti urgere solebant; usque tamen vires mediocriter constabant, ita ut affecti, postquam circiter hebdomadam ægrotantes, fere vigefies quotidie de jecerint, ledo exsurgere potuerint. Dejediones cruente licet terribiles viderentur, attamen laborantes haud cito interibant, quin plures septimanas, immo interdum menfes, sanguinem quotidie in magna copia excernentes persiflebant; & demum, fiquando morbus ufq; in pejus vergens in exitium tenderet, ante lethum symptomata alia, ac imprimis vigiliæ, linguæ ac oris scabrities, sitis, & nonnunquam Aphtha exitiales appare bant; quinimo fluxu intempeftive, & debito citius cohibito symptomata ista citius erumpentia, magnum vitæ periculum indicabant. Pauperes mala victus ratione, à longo tempore prius usi, etiam quorum cura ab initio prætermiffa, aut perperam adminifrata fuit, frequenter interibant, aut ægrius convalescebant; è contra meliori corporis habitu præditi, atque medicina tempestiva ac idonea freti sæpissime evaserunt. Porro ipfe morbus, licer Epidemicus, haud tamen pariter in omnibus malignus, fed in quibusdam mitior, inque aliis atrocior videbatur; viz. Alvi fluxus ab initio modo lenis, & diarrhæ non absimilis fuit, in qua dejectiones licet crebra, fine dolore tamen, aut multo sanguine facile, ac interdum cito curabantur. Modo affectus ifte valde teter, ac horrendus apparebat, in quo nempe fanguis in copia ingenti cum torminibus, & cruciatu acerrimo profundebatur. Ceterum dejectiones in his liquida, & fanguine diluto tinca, inftar loturæ carnium, in aliis craffiores cruore faturatæ, ac infuper muco albicante, & non raro membranarum frustis refertz fuerunt. Doloris sedes modo superior; modo in_ H 4

90 Dysenteria Londinensis Cruenta. SECT. III.

ferior, in his intestina tenuia, in illis crassa magis af-

fici indicabat.

Medendi methodus, cum remediis quæ in plurimis juvamen contulifie deprehendi, juxta modum sequentem suit. Imprimis ad sluxum paulo sistendum, aut moderandum.

R. Theriace Andromachi Drach. j. laudani liquidi Cy-

doniati gt. xx. f. Bolis bora fomni sument.

R. Confer rosar. rub. wiriolat. Unc. ij. Therioca And. Unc. j. pul. rad. Termentolia, contrayer. Margarit. corallii pra. ana Drach. j. srup. è rosis siccis q. s. f. e confect. sumat. quarta vel quinta quaque bora q. nucis castan. superbibendo Inlapii sequentis Unc. isj.

R. Aq. Menthe, Meliff. Cinnam. bord. and Unc. iiij. Theriacalis, Epidem. and Unc. ij. Marg. Drach. j. succhari-

Unc. j. mifce , f. Fulap.

Post diem unum aut alterum exhibeatur potio purgans & astrictoria.

R. Rhabarb. incis. Drach. ij. myrobalanor. citrin. incis.
Drach. iff. sant. rub. Cinnam. ana Scrup. j. f. infusio per notiem in uq. plantag. & sinnam. bord. ana Une. ijsf. f. express. forsis, cui adde Aq. Cinnamomi fort. Drach. ijsf. f. baustus.

Unoquoque vespere, ac insuper in quibusdam casibus interdiu, Laudani Dosin satis magnam exhibere solebam; nec unquam dysenterico cuipiam medicamentum hoc obsusses novi; sive quod medicamenti vis narcotica à ventriculi sacco acidiori perdometur & quasi cicuretur, seu potius, quod particulæ ejus ad sanguinem transmissa, exinde rursus, quo minus cerebrum afficiant, cum sedibus cruentis cito eliminentur.

Quibus Confectio fuperior, aut nausea, aut minus com-

moda fuerit, loco ejus pulvis fequens exhibeatur.

R. Pul. pannonici rub. Drach. j. rad. Contrayer. Drach. f.
f. pul. duvide in tres parte:, sunatur pars j. in quolibet liquore.
Vel. R. Boli Armen. Alexit. (buc est succis folior. Tormentil.
Bistort. ros. rub. &c. imprægnat. & sole exsiccat. rad Conurayer. ana Drach. j. Margarit. Corallii rub. succini albis. ana
Unc. s. f. pulvis. Dosis Scrup. ij. ad Drach. j.

R. Rad. Caryothyllat. Scorzoners, and Unc. j. Torment. Bistort. Centrayer. and Drach. iff. C. C. usti Drach. iij. rafura choris, C. C. and Drach. ij. Coccinincl. Drach. ff. stor. ros.

raid.

III.

imis uenaut

Cy-

ullii at. ndo

ns

5.

rub. Drach. ij. coquantur in f. q. aq, funt. ad lib. ij. circa finem adde conserv. ros. rub. Unc. iij. culatura clarific.tta adde Aq. Epidem. Unc. iiij. Dosis Unc. iij.

Ad sedanda intestinorum tormina, & erosiones sanandas en emara crebro ex usu esse solent.

R. Decest. summitatum hyperici, cum pedibus veruccinis aut mesenterio ovino Unc. viii. vel xis. Theriacæ Andr. Drach. is. olei hyperico Unc. is. s. enema.

Omitto hic plures alias medicamentorum formulas, quæ in libris practicis passim extant. & quas unusquisque pro re nata præseribere possit, ac debeat. Quod superest in morbi hujus Epidemici seu potius Endemii Ætiologiam

paulum inquiramus.

Dysenteriam, uti non incruentam, ita nec cruentam a meris intestinorum contentis acrioribus procedere ex pradictis fatis conftat. Porro ficut alter ifte morbus, à Liquoris Nervei, & Succi Nutritii degeneris fluore; ita hic potissimum à Sanguinis corruptela & vitio originem habuisse videtur ; ac ideo quemadmodum iftius hic loci Endemii alibi ægritudo voupudy; contemporanea fuit, ita cum Dysenteria cruenta Londinensis afflixit, febris intermittens tertiane hamitritaa (prout à Medicis describitur) fimilis reliquam Angliam infestabat. Et quidem satis obvium erit concipere, cum languis aftivis caloribus affatus, proindeque circa autumnum in effervescentias febriles, & tanquam vina excalfada in fermentationes, quibus expurgentur, immodicas aptus fuerit, si particulas degeneres & excernendas propter Diapnoen, in aura spissiori impeditam, ordinaria per diaphorelin via amandare nequeat; quod ifte effervescens adhuc, eas versus intestina transferat, perque arteriarum ibi consitissimarum oscula magis patentia eliminare satagat. At vero fiquidem cruoris degeneris recrementa incongrua, five with real vorsege ei penitius incoeta, & intime confufa non facile extricari , aut secerni poffunt , propterea iste faburra hac gravidus, ac onustus, inter circulandum, vafa exiliora dum pertransit, plurimum coar-Catur ; proindeque circa intestinorum superficies internas, ubi arteriarum tunicæ funt teneriores, & ofcula laxiora, furguis ibi turgescens, simulque ob particulas heterogeneas, quibus fatur est, incrassatus, & ad coagulandum aptus, facile erumpit; cumque recrementa sua secernere & exuere nequeat, suipsius portiones iis maxime infestas effundit.

Itaque

Itaque ad Dyfenteriam Popularem excitandam, tria hae concurrere oportebit. Viz. imprimis adfit maffæ fangui nea dyscrafia, propter Anni intemperiem exorta, qua in effervelcentias febriles, aut sponte, aut occasionaliter ineun" das, valde proclivis sit. Quapropter dum hic morbus Londini, febris Anomala in plerisque aliis locis grassari solet. Secundo sanguinis ita efferve centis, & crasi degeneris recrementa, & corruptele ipfi intime adeo confunduntur, & incoquuntur, ut neque facile fecerni, nec Diaphorefi , aut Diurefi, cito eliminari possint. Quare observavimus Febrem Dyfenteriæ huic contemporaneam ufque diuturnam, & judicatu difficillimam fuisse, ejusque paroxysmos vix unquam in ampeziau desiiffe. Tertio his accedat (quæ diathefis pradidas in Dyfenteriam cruentam determinat). pororum constipatio, propter fumosam & crassiorem aeris constitutionem induca : Hæc etenim sanguinis effervefcentiam net apores versus intestina dirigit; ubi cum purgementa ejus secerni, ac à reliqua liquoris massa facile abscedere nequeant, ipse per portiones maxime infectas, &

proinde extravalari aptas, sponte effluit.

Propter hujusmodi apparatum Dysenteria Londinensis ordinaria, & non admodum maligna exoriri folet; que licet præ sedibus cruentis, horrenda statim, & plerumque diuturna est, haud tamen valde contagiosa, aut sæpius lethalis existit. Verum insuper hic morbusinterdum virulentus & quasi pestilentialis plures interficit, & miasma suum per contagium late explicat. Porro in tali statu sanguinis portiones malignitate quadam tada, velut in peste corrumpi incipiunt, & statim à reliqua massa, ne tota mox pessundetur, fecerni, & eliminari debent; quæ tamen fiquidem crafficres, proindeque per alvum potius quam per habitum corporis aut urinam, expurgari aptæ, Arteriæ Cœliacæ, & mesenterice dudu intestinorum tunicis inferuntur; ubi cum à reliquo sanguine non facile abscedunt, partim è vasis erumpentes, sedes cruentas inducunt, partimque intestinorum membranis infixæ. diathefin in iis aut phlegmonoeiden aut ulcerofam, quandoque item sphacelosam, & cito exitialem pariunt.

Hac de Dysenteria cruenta, quatenus circa Autumnum hujus loci morbus endemius esse solet, causis, tum Conjuncta tum Antecedenti: quod spectat ad causas manifestas, sive occasiones qua diathesin vooregov citius in actum deducunt, huc imprimis referri debent mala victus rario, atque aeris inspirati pravitas; quapropter in quacunque re-

gione,

CAP. III. Dysenteria Londinensis Cruenta.

gione, ob pedorem, & vitiosa alimenta militum castris, & captivorum carceribus familiaris existit; porro ad hunc censum pleraque alia in non naturalibus errata pertinent, de quibus nec otium, nec operæ pretium erit hic particu-

larius differere.

III.

hac

gui

ef-

un"

on-

let.

re-

82

aut

Fe-

n,

12

t).

ris

c-

r-

Indicationes Therapeutica, in quas medendi ratio five praxis superius adumbrata resolvi potest, præcipuæ, sive primariæ funt quatuor, fc. duz respectu sanguinis, ac totidem respectu Viscerum. Primo quoad sanguinem, tum recrementa & corruptelas ejus intus vergentia exterius verfus habitum corporis, quo per Alestrono exhalent, propellere, tum coagulationes ejus dissolvere, & crasin, quantum, & quamprimum fieri poteft, restituere oportebit ; Prius horum Diaphoreticis, & alterum Alexipharmiais idoneis perficitur, Secundo quod spectat ad viscera, fibrarum nervearum fenfio molefta, & carnearum ad spalinos excretorios irritatio fedari, atque vaforum ofeula, ne fanguinem, & humores in ductus intestinales profundant, occludi debent. Prius horum Opiata, & alterum remedia Styptica five aftringentia efficere folent. Infuper his, symptomata maxime urgentia, & malos affectus huic morbo supervenire solitos, cujusmodi imprimis sunt Febris cum Siti ac Vigiliis, intestinorum termina, ac interdum erosio. inflammatio, ac ulcera, fanare oportet.

Indicationibus istis primariis non singulatim & successive insistendum erir, verum eas simul omnes complicare, & codem tempore prosequi incumbit. Quapropter medicamentorum formulæ, remedia diversi generis, se. Alexiteria, Styptica, Diaphoretica, & opiata comprehendere debent. Quoniam non facile erit hæc in methodum certam, & præcepta, quæ plurimis conveniant, redigere; ideo satius dusi curationum dysentericarum. Autumno Anni 1671, quando hic morbus arrociter desevit, sactarum, exem-

pla quædam nune in medium proferre.

Juvenis illustris 25, eirciter annos natus, temperamenti sanguinei, & constitutionis prius sant, circa calendas O-Gobris, sine causa manifesta in dysenteriam incidi: & quamvis à primo statim die, sedes copiosa & cruenta cum torminibus crant; attamen robustus, & viribus adhuc constans medicinam, ed tertiam usque diem distulit; quo tempere serà noste accersitus prasseripsi bolum sequentem.

R, Theriace Androja. Draeb. j. land. liquid. Cydonics. Scrup. j. mise., superbibat Julapit sequentis haustulum. R. Aq. Tormentille, Menthe, Cinnam. hord. and Unc. iii. Thetiacalis

94 Dysenteria Londinensis Cruenta. SECT. III.

ria alis Epidem. ana Unc. ij. Margarit Drach. j. : facchai Drach. j. f. Julap. porro tertia quaque hora cepit clessuarii sequent. circiter Drach. isf. cum eodem Julapio.

R. Conserv. Ros. Kub. Unc. ij. Ther. Androm. Unc. j. tul. rad. Torment. contrayer. Margarit. corall. pra. ana

Drach. f. fyr. papav. Rhead. q. f.

His remediis morbi ferocia cito minuebatur, ut nychemeri spatio vix supra 6 aut 7 sedes habuerit, quæ item non valde cruentæ ut prius, sed carunculis, & quali membranarum frustis resertæ apparebant; quod ita procul dubio siebat propter tunicæ villosæ portiunculas quasdam erosas. Unoquoq; vespere opiata cum laudano sumebatur.

Die morbi quinta cepit hauftum sequentem.

R. Rhabarb. incif. Drach. ij. myrabalanor. citrin. Drach. iff. sant. Drach. sf. Cinnam. pul. Scrup. j. salis absynt. Scrup. sf. f. infus. per noctem in ag. Plantag. & Cinnam. hordeat. ana Unc. iiss. colatura adde ag. Cinnam. fort. Drach. ij.

Ter vel quater purgabatur cum levamine, & die postero, febre imminuta, melius habuit, adeo ut convalescere visus carnes comederit; inde tamen mox recidivam passus est, ut dysenteria cum febre rediens statim atrocior quam ab initio fuerit; eo tempore, cum medicamenta priora nausca esse ceperint, juxta modum sequentem prascripsi.

R. Pul. Rad. Tormentilla, (ontrayer, boli alexiterii ana Drach. j. margarit, coral, rub. pr. fuccini albiff. ana Drach.

f. f. pul. dofis Drach. ff. in aq. deftill. Unc. iij.

R. Sunmit. (upress, Myrti, ana M. iiij folior. Vlmaria, pimpinel. Hyperici, Caryophillat. ana M. iij, rad. torment. Bistort. ana Drach. vj. storum ros. rub. M. iiij. Eaccar. Chermes Unc. iiij. Cunnam. maceris, ana Unc. j. concisiomnibus, & simul contusts assunde vini rub. Florentini, Aq. rosar. rub. ana lib. iiij. destillentur organis communibus, liquor totus misceatur, & edulcoretur inter sumendum, cum syr. è coralliis. Item ter, vel quater in die cepit decoctis sequentis Unc. iij. vel iiij. R. rad. (ariophyllata, Scorzonera, ana Unc. j. Torment. Drach. ij. (C. usti, & pul. Drach. vj. ras. Eboris CC. ana Drach. ij. summitat. Hyper. M. j. storus ros. rub. balaust. anap. j. coquantur in aq. sont. lib. iii. adi, addendo circa sinem vini rub. Lisbon. Unc. iiij conser. ros. rub. Vuc. iiij efervestant clause per horam j. dem coletur per Manicam Hippocratis.

Singulis

Singulis nectibus cepit Laudani liquidi Serup, j. in aq. dyfentericæ modo deferipta cum fyrupo caryopbyl. Drach.iii.

Pro potu ordinario decottum CC. usti, cum bordeo, crusta panis, macere, Cinnam. cujus lib. is. lattis recentis lib. j. addebatu.

Insusio purgans iterum sumebatur, cujus, & priorum usu, intra 10. dies febre evanescente dysenteria longe mitior, evant, que licet sine comminibus aut multo sanguine, usqua tamen cum carunculis, membranarum frustis, & phlegmate sive gelatina cruenta quotidie excretis, perstitit.

Itaque ad intestina corroboranda, & sananda sequentia

exhibebantur.

III.

chari

i fe-

c. j.

ana

he-

non

nz-

bat

no-

ch.

nt.

m.

71.

0,

us

t,

æ

4

R. Summitatum Cyperici, folior. vinca pervinca spilofell a ana Mj. stor. rosar. rub. pug. ij. coquantur in jure intestinorum vervecin. colatura lib. j adde olei Hyperici Unc. ij. mellia res. Umc. is. missa produebus elysteribus, quorum unus mana, er alser hora quinta pomeridian. injiciclatur. emplastrum de Minio er Paracelsi sup. abdomen gestabatur, porro bis in die cepit succi plantaginis cum Aq. Scordii er epidemica expressi unc. injestem quosidie comedebat pomum Cydonium excavatum atque pulvere olivani. Mastickis, er balsami Tolurani impletum, es sub civeribus costum.

His remediis constanter ulus, intra mensam perfecte

convalescebat. 4

Circa idem tempus Juvenis alter robustus in Dysenteriam terribilem incidit : à primo statim die sedes crebræ, & valde cruente cum dolore & torminibus erumpebant; inn super febris intensa, cum vomitu atroci, siti, & vigiliis infestabant: cum ab opiatis assumtis symptomata hac paulo mitigarentur, mox delirio, & vertigine, cum puliu intermittente, & rigoribus horrendis afficiebatur; in quantum ic. materies maligna intus cohibita, illico in cerebrum, & nervos redundaret; qui tamen affectus quoties alvi fluxus, & vomitus redirent, illico fedabantur. Die quinta materiam cruentam evomens, de infigni stomachi cruciatu, & dolore velut ulcerolo conquestus erat; revera ut suspicio esfet. illic phiegmonem, aut ulcus, prout circa intestina assolet . incepisse; verum à jusculis emollientibus, & laceatis adhibitis, vomitio, & stomachi tormina brevi cassabant, aucto interim alvi fluxu. Cepit ista nocte Diacodis Unc. j. cum aq. Paralyfeos, & Cinnamomi agu. ana Unc. iff. à quo remedio in tantum alleviabatur, ut nychemeri fpatio, fine vomitu, aut doloribus, & paucis tantum sedibus, cumque pulsu laudabilia

dabili, & crebro somno mediocriter habuerit, verum noce insequente repetita licet eadem opiata, alvi sluxus valde frequents, & cruentus redibat. Postridie cepit insusomem Rhabarh, cum myrobalan, sant. rub. & Cinnam. crebro dejecit biliosa, summe acria, & prorsus incruenta; dein vesperi isto sumstit laudani liquidi cydoniati gt. xxv. in cochl. aq. Cinnamomi hordeat. Somnos modicos, & magis placidos habuit. Postea medicamentorum plurium pertasus, cepit tantum opiatam unoquoque vespere, modo hanc modo istam, & brevi convaluit.

SECTIO. IV. CAP. I.

De Diuresi & Medicamentis diureticis.

Rinæ natales, compositionem, ejusque dum sanguinis aut pars aut recrementum est, officia, & secretionis modos olim fatis fuse declaravimus. Insuper hic loci annotamus huic cum sudore affinitatem quandam intercedere, ut non raro vices suas commutent, & alterutrius materia per alterius emunctoria foras convehatur. Quippe emanationes cutanez, fi fortiores, & impetuola fuerint, multum serosi laticis renibus destinati secum rapiunt, ac in sudorem transferunt; etiam vice verfa, quando ferum copioso affluxu per renes trajicitur, corpuscula quamplurima per cutem exhalare folita intus devocat, & torrente fuo involvens per vias urinarias amandat. Hinc accidit medicamenta Diaphoretica, & Diuretica, usus esse valde affinis, & interdum reciproci. Ab utrisque corum assumtis massa fanguinis funditur, aut pracipitatur, faltem in partes fecedere cogitur, propterea ut ferum à reliquo cruore diftradum qua data via faciliori foras abigatur.

Quanvis immediata urinæ materies tantum à sanguine profluat, & unico arteriarum emulgentium commeatu ad renes & ureteres deseratur; tamen sæpe ista mediate scaturigines multiplices, & quidem diversas, habere solet; quæ triplici ut plurimum respectu distingui possint: sc. Lotium aut mere excrementum est, atq; sanguinis inveterascentis pars aquosa existit, quæ cum eo aliquamdiu circulata à parziculis salinis. & sulphureis incociis tincuram lixivialem acquirit. Aut secundo illud chyli adhuc crudi dilutum est, quod, siquidem in magna copia sanguine sustunditur, rursus ab eo, priusquam tinctura inscitur, secretum, urinam plane

node le fre-

Rba-

it bi-

Cin-

s ha-

cepit

inis

nis

oci

ie-

te-

12-

il-

u-

i-

n2 n-

a-&

a

•

limpidam conftituit. Tertio deniq; non raro Lotii materies magna ex parte eft lympha quædam è fanguine in partes folidas, glandulas, & lymphæductus luffusa, seu velut extillata, quæ copiole aggeffa, ac dein sponce, aut pro data occasione Auorem concipiens, è receptaculis suis per lymphæductus, exudans, in venas regeritur; unde celeri tranfitu, fanguinem illibata trajiciens per arterias in renes deponitur; cumque huic falis & fulphuris particula, ob brevem in fanguine moram, minime incoquantur, exinde urina etiam limpida producitur. Urinæ fanorum fere femper fingula horum quodammodo participant, & juxta quod materies hæc aut illa, vel ifta præpollet, plus aut minus, aut non omnino tinda apparent. Serum undicunque veniens, & sanguini admixtum, ab eodem denuo inter circulandum, variis in locis, pracipue vero in renibus, fecernitur. Quippe fanguis intra arterias ebulliens,& plurimum rarefactus, quo exinde fecretus in venas transeat, & serositates suas exuere, & alio divertere necesse habet. Hoc cum ubivis in toto corpore, tum copiesius, & peculiari quodam modo intra renes peragitur. At vero hic loci seri secretionem fieri, quamvis vulgo satis innotescat, tamen de fiendi modis plurimum controvertitur, dum hi laticem serosum ad renes attrahi, isti illum ibi tantum percolari ftatuunt, aliique fermentum quoddam in renibus ftabulari autumant, cujus afflatu ferum fanguinis, veluti istud lactis, à coagulo acido fundatur, & præcipitetur: atque rem ita quadantenus habere visceris hujus odor, & sapor rancidus & ingratus arguere videntur. Priufquam de medicamentorum que urinam provocant virtutibus, & operandi modis quidquam certi determinare possumus, necesse incumbit hoc dubium explicare; quid ex solenni naturæ ritu in renibus, & quid in massa sanguinea pro seri fecretione peragatur.

Et primo serum ad renes non attrahi apud Philosophos probatione non opus est, cum nuper à plerisque Virtuosis similaris attractio penitus explodi ceperit, omnisq; motus localis impulsu tantum sieri perhibeatur. Et quidem ad rem præsentem quod spectat, quibuscunque sanguinis circulatio innotuit, etiam plane constat, uti sanguinem, ita serum ejus intra vasa comitem individuum, mero cordis motu sive impulsu ad renes propelli. Utrum vero ibidem Percolatione tantum, vel etiam Præcipitatione quadam secernatur, ut maniseste pateat, ex re fore videtur, in renig

Anatomen & usum paulo accuratius inquirere.

De Resum structura & usu cum varii tum prisei tum I 2 moderni

moderni Authores varia protulerint, eorum Anatomen clarissimus Bellinus accuratissime tradidit. Profecto fanguinem ad renes per arterias emulgentes deferri, & per venas reduci, unufquifque facile advertit. Hoc circulationis sanguinem leges & aurodia manifesto declarant, Attamen quibus in locis, per quos ductus, ac qua mecha-nica ferum in renibus à fanguine feparetur, ac in pelvim deponatur, perscrutarores maxime sedulos diu latebat; donec predictus Author felici invento detexit renum fubstantiam nec parenchyma effe, ficut hepatis ac lienis, nec fibras carrieas, uti cordis, & musculorum corpora, sed tubulorum membranaceorum aggeriem; atque horum du-Ribus, ut ut perexiguis, ferum, à renis peripheria verlus centrum ejus delatum, in pelvim extillari. Quippe Arteria emulgens in ramos majores, deinde in minores, ac demum in furculos perexiles divifa, fanguinem quaqueversus in extimam renis superficiem convehit, hic autem cum effervescens & rarefactus vasorum osculis exudat, dum pars cruenta à venis reducenda excipitur, pars ferola perangustis tubulorum poris cruori imperviis infinuatur, corumque ductibus undiquaque versus pelvim affluens in substantiam papillarem deponitur, è qua sensim in pelvim deftillar.

Ex his conflat ferum à sanguine percolatione quadam in senibus fecerni, pari quidem ritu ac cum idem ex arteriis patism in glandulas pro lachrymarum, falive, natis ftillicidii, aliarumque excretionum materia deponitur. Vesum insuper opinari subest hoc etiam sanguinis susione quadantenus fieri, nempe quod fanguis ex fua natura grumofus &cad coagulandum aprus, dum renes pertranht, à fermento lixiviali hujus partis fundatur plurimum, & attenuetur; proinde, ut latex ferefus ab ee facilius fecedat. Quippe Lotium falledine imbutum dum peranguños Renum meatus continue perluit, iis particulas falinas affigit, proindeque odore five oblinimento quodam lixiviali inficit, quo dum fanguis ea viscera pertransiens inspiratur, à grumefcendo ufque finidus, arque percolatione in partes ·lecedere aptus preservatur; quemadmodum etiam lac per falem Tartari infufum à coagulatione vindicatur. Quinimo ipfe fanguis, cum vafe emiffus station gramescere, 82 coagulari foleat, propter folutionem falis Tartari aut Armoniaci affufam fluidus perflat. kaque fermentum renale mon, uti vulgo creditur, fanguinem precipitat, verum à tali statu que liberius ipse circulari, arque serum ejus percolatione in debita quantitate fecerni possit, tuetur.

omen

o fan-

& per

rcula-

arant.

echa.

lvim

ebat;

fub-

, nec

d tu-

erfue

Ar

, ac

qua-

tem

um

an-

m-

ub-

ith

in

715

li-

-

ne

u-

à

t-

t.

+

Et auidem Renes tali fermento lizivishi imbui, fatisconfat ab eorum carnibus in efcam paratis, que propteres 85 faporem, 86 odorem valde rancidum & ingratum habent.

Dum ferum hoc ritu in renibus parcim percolatione partim fusione separatur, non modo pars cruenta, sed & nutritia, quoad maximam ejus portionem per angustos colaterii iftius poros evadens, cum fanguine per venes remandatur; iple interimilatex ferofus, falfedine tum in maffe fanguinea, tum à fermento renali imbutus, per rubos uris narios perpetuo in pelvim delabitur, atque fucci nutritif partem quandam tenuem, & magis elaboratem (qua urina

fanz hypoftalis eft) abluit, & fecum abripit.

At vero Lotium five uring materies quoad fubftantiams quantitatem, & qualitates feas potissimum à massa fanguinea procedit. Quippe cum hujus, prout alibi oftendimus tria fint munia præcipus, fc. accentio pro flamina vitali suffinenda, spirituum animalium in cerebrum instillatio, & nutrimenti in partes omnes diffributio; propter hæc omnia & fingula necesse habet multo aquoso humbre dilui, coque recenti continue perfundi, veterano ultrue amandato; atque hoc debito & constanti ritu fieri magni

momenti est pro fanitate confervanda.

Latex ferofus recens in fanguinem una cum fucco nutritio facili negotio introducitur, eique utplurimum fine ullo obstaculo permiscetur; attamen veteranus non ita promite femper ac rite , uti par eft , ab eo difcedit ; quin variis modis circa excretionem ejus delinquitur, & exinde plurium morborum occasiones præbentur. Enimvere serum quandoque sanguini importunius adhæret, ejusque amplexibus se extricare nequit; uti in febribus male aut non omnino judicatis, etiam in leucophlegmatia, & cacochymia. Interdum vero illud , licet cruore expulfum , relicis renibus (que precipus excretionis via eft) alto divertitur; uti in catarrhis, fluxionibus arthriticis aut forbuticis, etiam in hydrope quocunque; quandoque item è contra ferum à fanguinis confortio nimis cito evadens, antequam pensa obivit, aufugit, atque humorum magis utilium portiones absorbens eas secum abripit; uti in Disbete, magnifque urinæ profluviis, quæ interdum eveniunt, & mox iterum cessant. In huiusmodi casibus. quoties nimirum urinæ quantitas aut deficit , aut exfuperat, renes non femper vel pracipue, fed cerebrum, & potius fanguis in vitio effe folet; quatenus fc. malia ejus modo stricta nimis & compacta serum aliaque contenta excernenda non facile dimittit, modo laxa nimis & fundi

apta & ferum & fuccum nutritium fatis diu continere nequit : quibus de causis, & siendi modis tales Anoma-

liz contingunt , paululum disquiremus.

Et quidem ad hunc nodum solvendum sanguinis cum lacte analogia (quam, alibi fusius explicatam, hic breviter perstringemus) plurimum conducit. De lacte advertere elt, donec mixtio ejus integra servatur, etfi supra ignem effervescat, aut ebulliat, particulas ejus omnes promiscue temperatas liquorem uniformem constituere; sin vero eidem efferventi quidquam acidum instilletur, mox particulas crassiores in coagulatum spissius abire, atque aquofas interim cum plurimis falinis in laticem tenuem & copiosum fundi. Quinimo satis trita & vulgaris observatio eft, lac diutius affervatum ut coacescat, si quando super ignem effervescat, sua sponte & sine acido infuso coagulari. Insuper è contra si quando lac sale quopiam status à sale acido diverti, uti nimirum fixo, nitrofo, aut volatili, primum in eo dissoluto imprægnetur, ab acido dum supra ignem ebullitinfuso minime coagulatur. Hoc etenim cum fale Tartari, & Absynthii, cum Chrystallo minerali, cum floribus salis Armoniaci, spiritu C. Cervi, aliisque ejusdem farinz fapius expertus fum. Porro quod magis mirum fubeft, fi lacti super ignem efferventi & ab acido infuso coagulato quilibet è falibus iftis, aut folutio quæpiam in-Stilletur, coagulatio prius facta maxima ex parte tollitur, & crassamentum album & durum mox evanescit; atque liquor denuo tenuis & fere limpidus redditur, eth speciem lactiformem, & homogeneam, haud prorsus resumat. Et quidem hujusmodi mutationes constanter evenire experimento fæpius facto fatis didici : viz. fi lacti fuper ignem efferventi cervilia, aut vinum album, Pomaceum, acetum, aut fucci quivis acidi instillentur, totum illico lactis formam amittens, in crassamentum album, & serum dilutum abibit. Dein si toti adhuc calenti, sal Tartari, Absynthin, aut cujusvis vegetabilis deliquatus, vel solutio falis nitri, aut Armoniaci, quinimo hujus flores, aut spiritus, uti & spiritus CC. fuliginis, & similium infundantur, & mixtura parum agitetur, crassamentum fere tozum evanescet, residuis tantum portionibus minutis, & frustulis quibusdam coagulatis, que per totum liquorem sparsim innatabune. Porro è contra, si lacti ebullienti sal hxus aut nitrolus, aut flores, aut spiritus falis Armoniaci, vel etiam spiritus C. C. aut fuliginis injiciantur, & dein liquori efferventi cervifiam aut vinum album, Pomaceum, aut quemvis alium liquorem acidum infuderis, nulla exinde

nere

ma-

um

iter

tere

cue

ci-

par-

uoco-

tio

ig-

ari.

ale

ri-

ig-

ımı

m

lo

n-

ır,

ue

e-

u-

re

n,

CO

m

i,

0

i-

n

1

exinde lactis fusio, aut coagulatio succedet. Quibus de causis singula hac siunt, & qualem cum seri in massa sanguinea susione, aut inextricabilitate analogiam gerunt,

opera pretium erit hic confiderare.

Ex lactis Anatome plane conftat ei particulas spirituosas pauciores, aquosas plurimas, sulphureas & terrestres mediocres, pariter & falinas (quæ partim volatiles, partim fixæ funt) inesse; itaque dum mixtio integra servatur, particulæ falinæ fulphureis adhærentes eas ab invicem dividunt, etiam, ne avolent, aut cum terrestribus combinentur, impediunt; interim ferofæ ceteris æquabiliter ita permixtis interje & vacuitates omnes implent, totumque liquorem quasi homogeneum constituunt : quod vero ab acido instillato, liquoris statim fusio, & coagulatio fuccedant, ratio est, quia particulæ falis Fluidi in Acido, alias quascunque Salinas, nempe tum Fixas, tum Volatiles in lacte prehendunt ; quibus dum Arice uniuntur , particulæ Sulphureæ acido-falinarum complexibus elapfæ coeunt, adeoque mutuo inter fe, cumque terrestribus combinatæ, crassamentum illud à reliquo liquore secedens constituunt : interim latex aquosus, poris ejus Sulphure & Terra pene vacuis, atque falium combinationibus fere tantum imprægnatus, mox tenuis & dilutus eva-Rem ita se habere experimentis modo citatis plane constat, in quantum sc. ista lactis coagulatio salis aut fixi, aut nitrofi, aut volatilis injectione impeditur, aut tollitur; unufquifque enim è falibus iftis, falem acidum coaguli infusi prehendit, ejusque adeo combinationes cum particulis salinis lacti insitis præcavet, aut abrumpit : quod autem lactis coagulatione sublata, ejus forma pristina non restituitur, ratio est, quia salium adjectorum particulæ extranez, usque in misto permanentes, ejusdem mistionis redintegrationem inhibent; sin vero rursus illæ eliminari possint, certe mixtio prior & lactiformis rediret. Quapropter de sanguine opinari licet, eum, quandoque licet fusione aut coagulatione depravatum, quia particulas quasque heterogeneas à se exterminare soler, mixtionem debitam & priftinam recuperare poste.

Quod autem lac diutius affervatum & coacescens super ignem sine acido infuso sponte coaguletur, ratio est, quoniam in liquore isto, tunc ad putredinem tendente, particulæ salinæ volatiles (uti mos est) in sluorem depressa, acidæ evadunt: quamobrem hæ, lactis poris inter coquendum reseratis, particulas consocias salino-sixas corripiunt; quibus dum cohærent sulphureæ iis elapsæ, ac mutuo inter

14

fe, accum terrestribus combinatæ, chassamentum album constituunt, sero una cum salium combinationibus in aquositatem sus. Lac frigidum nec sponte, nec ab acido insuso coagulatur; quia, dum pori occluduntur, particulæ intestinæ quomodocunque dispositæ, quo nova conjugia aut divortia ineant, non facile se expediunt; meatibus vero per calorem patesactis, data occasione statim schismata,

& combinationes privata ineuntur.

His ita de lactis fusione & coagulatione, atque ab eo statu inhibitione & reductione pramiffis, confideremus modo an quidquam his fimile aut analogum fanguini competat. Et quidem licet cruorem vasis exemtum non, uti lac super ignem ebulliens, falinorum affufione in partes conflitutivas resolvere, varie fundere, & coagulare, & dein ab eo ffatu reducere detur ; quia nimirum fanguinis quam ladis confistentia crassior, & ad grumescendum aptior existit; insuper hac stamma five vita ejus extincta, plurimum ab ifta, quam in vafis habet, alteratur : attamen crebro tentamine didici, quod & aliorum experimenta confirmant, eofdem liquores que lac fundunt ac præcipitant, uti acetum destillatum, spiritum vitrioli, salis aut nitri dilutum, aliofque acidos, etiam languini calenti affusos, istum mox coagulare, & discolorare ita, ut cum tota massa statim nigresceret, portio una in placentam grumofam, atque altera in ferum tenue, & aquolum abiret. Insuper hac, que lactis coagulationem inhibent, aut tollunt, uti funt oleum Tartari, fales herbarum fixi, folutio falis nitri, calcis viva, fp. falis Armoniaci, C. Cervi, & similia sanguini casenti affusa mixtionem ejus integram conservant, vel emendant; prout ex colore rutilante, ac splendido, & consistentia æquabiliter diu manente arguere licebit; proinde ut hinc facile fequatur, ejulmodi particulis elementaribus, quibus lac, etiam fanguinem, in disparilicet proportione constare. Huic nimirum spiritus, sulphur, fal & terra copiosius, atque ferum parcius, quam lacti infunt. Unde concludere licebit sanguinem rite dispositum, sc. crassiorem, ad concrescendum five grumescendum nimis aptum, ad fundendum vero ac in serositates multas exolvendum minus habilem exiftere; ab eo tamen, dum inter circulandum renes pertranfit, aquolitates superfluas partim à renum colo, partimque ab eorum fermento, cruorem à nimia coagulatione vindicante, secerni, ac sensim amandari. At vero quando sanguis in crasi vitiatur, quoad Constitutionem ejus, & circa seri secretionem multifariam delinquitur. Quoad prius, cruor modo nimis calidus & acris, modo craffior & faculentus, quandoque item supra modum tenuis & aquosus existiz

um

ide

ulæ

gie

bus

ata,

atu

an

Et

er

ti-

1-

is

1;

b

1-

ľ

n

in

existit : & pro vario hujusmodi statu ejus degeneri mgritudines variz oriuntur, de quibus particulatim tractare hujus loci non est. Attamen utcunque Sanguis in crafi peccat. dummodo Serum ejus menfura ac modo debitis fecernitur. flatus admodum valetudinarius haud propterea flatim fuecedit. Plurium vero morborum origines propter feri fecretionem haud rite peractam contingunt. Quoad hanc vero, cum diversimodaffint delica, utplurimum vel in defectu, vel in excessu peccatur. Namque interdum latex ferofus in cruoris finu nimis pertinacher hæret, & è contra quandoque nimis cito elabitur ; atq; hoc respectu fanguis, feri incontinens, ipfum Arteriarum ofculis, pluribus in locis, & fere ubique expuit; adeoque in viscera aut habitum corporis deponens Afciten aut Anafarcam producit, & modo ad renes immoderate ablegans Diabeten infert. Sanguis seri nimis retinens, ut plurimum vel à febre efferve cens compagem fuam, particulis fimul craffioribus incoctis, & complicatis, nimis ftricam habet, ita ut particulæ tenuiores non facile erumpant; vel ifte, fale & fulphure fcorbuticis refertus, admodum viscidus ac tenax evadit, proinde nt serositates à reliquorum amplexibus ægre elabantur. Cum ita variis modis serofi laticis à sanguine decessus impeditur, aut pervertitur, etiam medicamenta Diuretica diversæ indolis, ac operationis existunt; quæ tamen distingui possunt : & primo quoad finemajuxta quod massam sanguineam, vel renes, vel utraque simul respiciunt. Secundo quoad materiam, quo respectu sunt vel Sulphurea, vel Salina; atque hae rurius varia existum, juxta quod particula falinæ in Fixitatis, Fluoris, aut Volatilitatis statu funt, vel insuper Nitrosæ, aut Alchalisatæ existunt. Tertio quoad formam medicamenta hæc diversimeda habentur, ut plurimum vero compositiones illorum quoad speciem sunt vel Porus, vel Pulveres, vel Boli, vel Pilula, vel liquores chy. mici, de quibus infra particulation disquiramus. Interea quamvis fingulos Diureticorum feopos five fines explicage ad Pathologiam potius, quam ad Pharmaceuticen spectare videatur, attamen ex refore arbitror pracipuos corum hic breviter designare : dein secundo medicamenta Diuretica quoad materiem, que in fingulis fere tantum Salina eft, in claffes qualdam diftinguere; acultimo in unoquoq; genere klectiores præscriptionum formulas subjungere.

Primoigitur, si quando cruor à sale sixe cum sulphure, & terra simul incoctis, & mutuo combinatis adeo crassus &c tonax evadit, ut particulæ aquosa à reliquis haud facile secedant; Diuretica, qua compagem ejus laxent, & serum

fundent

fundant, ejulmodi fint oportet, que sale volatili, vel acido pollent : tales namque particulæ combinationes à sale fixo initas potissimum dissolvunt. Quandoquidem vero hac Diathefis & febri, & Scorbuto communis est, in priori affedu Diuretica maxime propria funt, tum acida vegetabilium temperata, item fal nitri, fp. falis marini, vitroli, &c. tum sale volatili prædita, uti sp. C. C. Salis Armoniaci, sal fuccini, viperarum, aliaque hujus farinæ; qnæ fupra etiam in Diaphoreticorum classe recensuimus. In dispositione scorbutica cum urina & pauca & crassa est, herbarum succi. & præparata tum acria, tum acida, egregii funt ufus; item

fal, & fp. urinæ, falis Armoniaci, Tartari, &c.

Secundo interdum farguis ferum intra compagem fuam non diu fatis retinet, quin, vel fluxionibus feu potius coagulationibus obnoxius, illud hic illicin magna copia affatim deponens, catarrhos, aut tumores variis in locis concitat ; vel fanguis habitualiter debilis fimulque do one of 165 , fc. in acorem vergens, quoad particulas fuas craffiores ad coagulandum aptus eft; proinde ut tenuiores inter circulandum ubivis ablegata, ac in partes imbecilliores decumbentes, affectus modo cephalicos, aut thoracicos, modo Afciten, aut Anafarcam inducant. Porro à fimili causa Diabe-ten exoriri mox declarabitur. Enimvero plures difficiles morbi, qui viscerum dyscrassis perperam imputantur, ab hac caufa oriuntur; nempe quod fanguis male temperatus, & coagulationibus obnoxius, cum circulationis filum integrum continuare nequeat; ferum promte nimisabscedere aptum, variis in locis deponit. Diuretica in his cafibus exhibenda funt ejulmodi, quæ fanguinem haud fundant, fed coagulationes ejus tollant ; uti funt fale fixo, volatili, ac etiam alchalisato prædita; insuper quæ renum fermentum corroborant aut restituunt, uti sulphurea quædam, ac spiri-Ad hos fines Diuretica sulphurea & mixta, sales herbarum lixiviales, pulveres teftacei, fal, & fp. urinæ &c. millipedes, radices raphani filvestris, semen Apii, nux molchata, Terebinthina, ejusque præparata, spiritus vini; quorum omnium virtus non est sanguinem fundere, & serositates è massa ejus præcipitare (hæc acida imprimis faciunt, ac in iftis casibus diuresin fæpius impediunt) sed cruoris coagulationes dissolvere; proinde ut compages ejus mixtionem integram recuperans, & per vafa expeditius circulata, ·ferum ubivis extravafatum, aut depositum resorbeat, & demum renibus amandandum tradet: quo ritu, juxta utroiq; hos fere oppositos medendi fines, Diuretica cujusque generis operentur, & sub quibus potissimum formulis dispenfentur, jam proxime oftendemus. SECT.

acido

e fixo o hac

ri af-

tabili-&c.

ci, fal etiam

itione

lucci,

item

luam

coa-

affa-

nci-

65,

s ad

rcu-

ım-

Af-

be-

iles

ab

15,

ite-

ere

X-

cd

e-

ım

ri-

es

f-

;

)-

t,

,

Diureti-

SECT. IV. CAP.II.

Diureticorum Species, & Formulæ; nec non quarundam ex iis præparationum Chymicarum Ætiologiæ.

DRimo igitur quod spectat ad Diuretica Salina, huc referri debet, quod sæpius inculcavimus, sales quoscunq; diversi status simul commissos, se mutuo prehendere, & mox fimul conjungi; dumque ita combinantur, particulas alias à mixtura folutas in partes secedere, aut avolare. Hoc plane cernitur, quando Sal fluidus, five acidus, fixo, five Alchalisato, item quando fluidus, aut fixus volatili, five acri committitur. Revera ab unica hac falium affectione, solutionum & præcipitationum quarumcunque res omnis dependet. Quapropter cum sanguis, & humores corporis nostri plurimo sale, eoque ab uno statu in alterum varie immutari, proindeque diathefin morbidam inferre solito, abunder; cumque insuper Diuretica salina diversimoda, nempe fale fixo, fluido, nitrofo, volatili, aut Alchalisato referta existant, magna semper medici discretione & judicio opus erit, ut particulæ falinæ in medicamento ab iftis in corpore nostro discrepent. Quo ritu hoc fieri debeat, lingulas Diureticorum falinorum species percurrendo

delignabimus.

Inter Diuretica, sale acido imbuta, spiritus salis, aut Nitri, item fuccus Limonum, & Oxalidis, vinum album, Rhenanum, & Pomaceum, primæapud vulgus notæ funt, & intenrionem istam sæpius perficiunt : sola etenim hæc sanguinem fundunt, ac in ferofitates præcipitant, uti cum acidum ladiebullienti instillatur. Attamen hoc non pariter omnibus, nec etiam quibufvis ex æquo contingit. In conftitutione fana, aut non multura ab ea remota, Sal cruoris partim fixus. & partim nitrofus, partimque volatilis exiftit; Item in Scorbuticis & Hydropicis quibusdam iste plerumque fixus evadit. Quamobrem in fingulis his cafibus diuretica, sale acido prædita, cum frudu adhibentur : in affectibus autem Catarrhofis, & in quibufdam Hydropicis, & Scorbuticis, cum in fluoris statum sanguinis particulæ falino-fixæ evehuntur,ac volatiles deprimuntur, (uti crebro evenit) remedia Acetosa obesse potius, quam prodesse solent, quatenus sanguinem à crasi reca degenerem, magis pervertunt; quinimo his medicamenta fale fixo, aut volaili, prædita potius ex usu erunt.

Diureticorum, quibus fal acidus pro bafi eft, Formula.

R. Tartari albi selecti pulv. Chrystalli mineral. ana Drach. iff. Ocul. cancri pul. Drach. j. f. pulvis. Dofis à Drach. ff. ad Scrup. ij. in vehiculo idoneo, repetendo fexta vel octava quaque bora.

R. Tartari vitriolati vel Nitrati Drach. il. pulv. è testis Povorum Drach. iff. fem. Apii, vel Dauci filveftris Drach. R.

f. pulvis : dofis Drach. ff. eodem modo.

R. Sp. falis opt. Drach. ij. C. Cerviufti & pulv. q. f. ad imbibendum f. pulvis. Dofis Scrup. j. ad Drach. ff.

R. Succi Limon. Unc. ij. Aq. rapbani composit. Unc.iff. fyrup. è 5. radicibus Drach. iij. f. potio.

R. Succi acerofa Unc. ij. vini albi Unc. uj. mifce, f.

· hould

R. An. Raphani composit. Unc. ij. parietaria Unc. iiii. fp. V falis gut. xv. falis Tartari gr. xv. frupi violacei Unc. f.f. potio.

- 2. Medicamenta fale fixo, five [Lixiviali prædita urinas movere, ex medicina vulgari & Empirica pro fanandis Hydropicis adhiberi folita, fatis manifesto liquet : quippe usitatum eft in Anafarca, & nonnunquam in Ascite, quando viscera aut carnes aquarum aggestione plurimum intumes-cunt. Lixivium è cineribus Absynthu, vel genista, vel Aipitibus fabrarum, cum vino albo factum propinare; unde frequenter accidit mictionem valde copiosam succedere. & morbum tolli. Observavi tamen medicamentum illud in quibusdam minime diureticum extitisse, atg; Diathesin Hydropicam auxisse potius, quam sanasse: quorum ratio fi inquiritur, ex fuperioribus constat, fales lixiviales rieque lat, neque sanguinem fundere sive pracipitare, & proprerea ex propria virtute diuretica non effe; verunta-men effectus ifte nonnunquam fequitur, quatenus fal fixus. copiose affumtus, salis acidi & coagulativi in sanguine prapollentis energiam destruit; proinde ut cruor, cum antea nimis fundi aptus & feri incontinens, illud in quibufvis locis extruderet, salis fixi adventu crasin debitam recuperet; & propterea ferum extravafatum reforbens, & ad Remes continenter deferens, Asen , copiolam inferat.
- 2. Diureticorum, quibus fal fixus pro bafi eft, Formula.

R. Salis Tartari vel Absputhii Drach. ij. Coral, ad albed, calcinate Drach, iff. Nucis Moschat. Drach. ff. f. pulwis. Dofis Drach. ff. Scrup. if. R. Tinctura

R. Tinttura salis Tartari Drach. j. ad Drach. if. .49.
Raphani Composita Unc. iss. misce, detur in haustu liquore
Posseticicum radic. & sem. Bardana incottis.

R. Deliquii salis Tartari (dum tinstura extrabitur) subtus stuitantis, & vini sulphure impragnati Scrup. ij. ad Drach. is. vini albi Unc. iii]. ad vj. syrupi è 5. Radic. Unc.

f. m. f. bauftus bis aut ter in die repetendus.

R. Cinerum Sarmentorum vitis albiss. lib. s. Nucis mosohata Drach ij. affunde vini albi vel Khenani lib. iiss. stenz calide & clause per diem, dein colatura usui servetur: dosis Unc. vj. bis aut ter in die.

Silices in igne candefacti extinguantur in vino albo, vel Cerevisia verusta Marisali : Liquer propinetur ad Unc. vj. vel

viii. bis in die.

IV

læ.

ana

fis à

vel

Stis

, f.

ad

1

f.

ij.

as

yi-

lo

(-

t

n

R. Aq. Calcis viva Unc. iiij. ad. vj. Tinet. falis Tartari Drach.j. ad Drach.if. f. bauftus fumendus bis aut ter in die.

3. Propter eandem rationem ac sal sixus, etiam interdum volatilis in sanguinis dyscrasia acetosa ad movendas uninas cum sructu adhibetur; viz. in quantum hujus particulæ in cruorem admisse, salis sluidi in eo præpollentiam destruunt; proinde & sanguis, mixtionem debitam recuperans, atque coagulatione & Catarrhis immunis sactus, seri quicquid extravassatum est, resorbeat, & quod superssum est, Renibus per ureteres amandandum tradat. Interea tamen medicamenta è sale volatili parata, quia particulas nonnihil essens, & Elasticas habent, quando sanguinis crassin emendant, quod seri superssum est, per Diaphoressin æque interdum ac per diagnos excernendum disponunt. Huic Diureticorum classi, non tantum sal volatilis purus putus q.

Diureticorum classi, non tantum sal volatilis purus putus ex animalibus, aut mineralibus per destillationem elicitus, verum & Viventium & Vegetabilium partes integrales, (cujusmodi sunt insectorum & vegetabilium acrium pulveres, & extracta) accenseri debent.

3. Medicamentorum, quibus fal volatilis pro bafi eft, Formulæ.

R. Salis succini, salis Nitri purifimi, ana Drach. ij. f. pulvis. Dosis crup. j. ad Drach. sf. in vehiculo idoneo.

R. Flor. falis Armeniaci, (bryftalli Mineralis, ana Draeb. ij. m. Dosis Scrup. j. ad Dracb. s. in cochlear. aq. Raphani Composita. Sal urina exhibeatur evdem modo.

R. Pul. Apum Scrup. j. fem. Levistici Scrup. B. f. pul-

vis, detur in cochl. aq. destil.

R. Sp. urina Scrup. j. ad Druch. fs. Aq. Rapbani Com-

pos. Unc. j. ad Unc. isf. aq. Juniperi Unc. iif. misce, f. bauflus. Sp. Tartari exhib. eodem modo in dupla quantitate.

R. Milleped. prap. Drach.ij. Flor. falis Armeniaci Drach. J. Nucis mosehata pulv. Drach. J. Terebinibina Veneta q. s.

f. Pil. fumat mij. bis in die.

R. Pulv. sem. Bardana Drach.i). Dauci silvestris Drach. j. salis succini Drach. j olei Nucis Moschata Scrup. ss. Balsam. Capivii q. s. f. massa form. in pillu. exiguas, quarum iii).

Sumantur vesperi, & mane primo.

R. Rad. Charefolis, Petroselini, faniculi, Eringii, onmidis, ana Unc. j. Fol. saxifragia, Aparines, ana m. j. sem. seseleos, Milii solis, ana M. s. Bac. Juniperi Drach. vj. coq. in Aq. sontana lib.iii). ad medietatem; dein adde vini Rhenani lib. j. mellis opt. Unc. ij. f. Apozema. Dosis Unc. vj. bis in die.

R. Millepedum recentium lib. ij. Fol. Aparines, Charefolii, faxifragia, virga Aurea, ana M. ij. Rad. Raphani filvest. Unc. vj. Nucis Moschata Unc. j. Bac. Juniperi. Sem. Dauci sitvestris, ana Unc. ij. concisis & contusts affunde seri Lastis, eum vino albo facti, lib. viij. destil. organis communibus, squar

totus misceatur : dofis Unc. iiij. bis, vel ter in die.

R. Millepedum recent. lotorum num. 40. ad 60. Nucis moschata Scrup. s. simul contusts affunde Aq.destillata saxifragia Unc. iij. f. expressio, & ebibatur.

R. Fol. Charefolii, Petrofelini, Macedonici, ana M. iij. fimul consusis affunde vini albi lib. jff. f. expre sio fortis, serve-

tur in vitro; dofis Une. iij. bis in die.

Paretur tin Etura ex Milleped. ex Apibus, Cicadis, vel ex Cantharidibus ficcatis cum Tinet. falis Tartari. Desur ad guttas 15. vel 20. ad 30. in vehiculo idoneo.

4. Nitrum quoddam salis genus esse, ex sigura, colore, sapore, altisque ejus proprietatibus, & accidentibus, facile constat. Attamen diversum hoc ab alio quovis sale, aut particularum salinarum statu neque acidum, neque sixum, aut volatile, sed quasi in medio inter utrumque statum, existit. In tantum ae sale volatali participat, ut, dum conficitur, cum cineribus elixiviari & sali sixo conjungi debeat, ut concretionem quandam adipiscatur; porro cum liquatur, à sulphure quovis injecto, mox instammatur. & avolat: ceterum cum sale sixo in tantum communicat, ut, in crucibulo liquatum, sussonem diuturnam, & forsan perpetuam, absq; partium aut particularum dispendio quovis notabili, toleret. Revera nitrum illud est, quo planta mass vegetant, Animalia quaque vivunt, & respirant, atque samma,

bau-

rach.

7. 1.

rach.

Bal-

mij.

toni-

1. fe-

coq.

Inc.

kre-

vest. vuci

is,

uor

cis

C1-

ij.

24

x

flamma, five ignis omnis sublunaris accenditur, & sustentatur; prout in alio tractatu fusius ostendimus, quod non o-

pus erit hic repetere.

Quod vero ad præsens institutum est, satis vulgo innotescit, selem Nitri sanguinem refrigerare, & urinas potenter movere: attamen utriusque estectus ratio, non ita siquido patet; quippe tantum abest Nitrum particulas frigorisscas in se continere, ut è contra nihil magis igniparum suerit; uti cernitur in pulvere Pyrio: atque si destilletur, ssamma potius, quam vapor, aut sumus in recipiens prodire videtur: quinetiam stagma exstillatum, instar ignis actualis, corpora quæque apposita exurit, aut corrodit. Nec minus mirari subest, quomodo hic, cujus natura in tantum ignea est, sanguinem ita diluat, inque aquositates pro diuresi cienda fundat.

Verum insuper Nitrum, quatenus igniarium est, intus assumtum sanguinem essagrantem refrigerat, & urinas movet; in quantum scilicer (sieut prius innuimus) cruoris stammam, prius turbidam atque sumis interspersam, adventu suo plus accendens, eam claram magis ac puram, proindeque mitiorem reddit; cumque ita sanguis, dum clarius à Nitro ardescit, in compage sua plus laxatur, particulæ serosæcrassionistas sacilibus extricantur, & uberius abscedunt.

4. Diureticorum, quibus Nitrum pro bafi eft, formulæ.

R. Nitripraparati Drach. ij. Aq. Hordei eum radicibusi Graminin, & Eringii conditi incoetis lib. ij. fyrmpi violaces Unc. ij. misce. Dosis Unc. iiij. bis in die.

R. Salis Prunella Drach. ij. Sacchari candi Drach. j. fia pulvis dividendus in 6. partes ; sumatur una, in convenien s

liquore ter in die.

K 2

R. Salis

R. Salis Trunella Drach. iij. salis suceini Drach. j. s. pulvis: doss Drach. ss. ter in die.

R. Salis Prunella, Oculorum Cancri, salis Absynthii, ana

Drach. ij . mifce : dofis Drach. ff. ter in die.

- 5. Pulveres testaceos, & Lapideos quosdam, sale Alcalizato sive petrisicante præditos, quandoq; disensive promovere, eriam satis vulgo notum est. Quippe in magnis Ischuriis, pulvis è testis ovorum, è Chelis aut oculis cancrorum, nonnullis præsentaneo remedio suit. Quorum operandi modus & ratio si inquiratur, sacile constat Pharmaca hæc sanguinem non sundere, neque sensibiliter præcipitare. Itaque dicendum erit, hæc, in dyscrassa sanguinis & humorum acetosa, interdum diuretica existere, quatenus fales acidos combinatione sua ligant & competeunt; proinde ut cruor, sluxionibus & coagulationibus immunis, serum extravasatum resorbeat, & ad renes transferat.
 - 5. Medicaminum Diureticorum, quibus sal Alcalisatus pro basi est. Formulæ.

R. Pul. è testis overum Drach. s. ad Drach. j. detur in baustu vini albi, vel liqueris Possetici, vel decosti diuretici, bis in die.

R. Pul. é chelis, vel oculis cancrorum Drach. ij. salis succini, Nitri, ana Drach. j. nucis moschata Drach. sf. f. pulvis: doss Drach sf. ad Scrup. ij. in vehiculo idoneo. Vel pulvis pradictus excipiatur Terebini bina Veneta sf. q. & f. Pilula exigua; doss iij. vel iiij. vesperi, & mane.

Diureticorum familiæ non tantum Salina, aft infuper Sulphurea quædam, & spirituofa, quatenus effe dum iftum fæpe producunt, jure accensentur. Pleraque Laricea, uti imprimis Terebinthina, ex iisque præparata, olea Juniperi, Nucis moschatæ, ceræ, aliorumque pinguium stillatitia, intus fumta in plerisque urinam copiosam, & violaceo odore imbutam, cient. Novi in Hydropicis quibusdam & Scorbuticis spiritum vini, & Aquas ardentes, quin & vinum generosum uberius epotum oisen in promovisse : quorum omnium ratio est, quod, cum sanguis debilis, aut acescens, vel, ob fermentationis defectum, vel falis acidi, & coagulativi dominium, haud fatis vegete, & aquabiliter circulatur, ut ferum superfluum usque intra fe contineat, donec illud renibus tradat ; prædica remedia, quatenus cruoris mixtionem in tegram conservant, aut vacillantem restituunt, ad disent in promovendam conducunt.

· f·

ana

ile

עודס

12-

lis

m

r-

i-

is

13

-

n

R. Baccarum Hedera, Juniperi, & Lauri recentium, and lib. f. feminum Dauci silvestris Unc. iii]. nucis Moschata Unc. ij. Contusis omnibus affunde in retorta vitrea Terebinthina Veneta opt. lib. j. Sp. Vini Keltificati lib. iiij. deftil. in furno arena calore moderato ad siccitatem, cavendo Empyreuma, & babebis fpiritum, & oleum flavum, urrumque egregie divreticum : dofis fpiritus Drach. j. ad Drach.ij. vel Drach. iij. olei ad Scrup. j. in vehiculo idoneo.

Magmati in retorta residuo affunde Tinet. salis Tartari lib. j. digerantur clause in furno arenæ per plures dies, ut tin-Aura rubicunda extrabatur; cujus dosis Scrup. i. ad Scrup.ij.

vel Drach. j. in convenienti vehiculo.

R. Millepedum prap. Drach. iij. nucis Moschata Drach. j. contusis affunde spiritus Terebinthina puri simi, & tinctura Salis Tartari, ana Unc. vj. destil. leni calore balnei; & babebis firitum, oleum, & falis Tartari deliquium, unumquodque virtute diuretica infigniter praditum.

Præparationum quarundam Ætiologiæ.

1. Sal Prunellæ, five Chrystallum Minerale, quod solummodo est Nitrum purificatum.

R. Nitri selecti q. v. dissolve in aq. fontana, vel pluviali, parum coque, & in vafe vitreo altiori, ad Cryft allizandum, in loco frigido reponatur: Cryftalli candidiores tantum & purifima feligantur, que insuper crebris solutionibus, & cryftallizationibus, ad summam puritatem redigentur; qua denique, in erucibulo fusa, & in var argenteum effusa, in lapidem albisimum concrescent. Hujus pulverisats dosis Scrup. j. ad Drach. ff. vel Scrup. ij. fanguinem affuantem refrigerat, & urinas

Præparatio hæc in eum finem instituitur, ut particula nitrofæ, quantum fieri potest, puræ putæque à fale fixo fe parentur, & seorsim in Crystallos concreta habeantur: quippe cum Nitrum ex terra conficitur, & primo elixiviatur, particulæ ejus adeo ad concrescendum sive crystallizandum, inhabiles funt, ut necesse fuerit lixivium nitrosum amplius cum cineribus elixiviari, & fale fixo imprægnari; quo particulæ nitrofæ partim lixivialibus unitæ, partimq; harum interventu aquæ poris extrusæ, concretionem five quandam acquirant : quare .cum corpus Nitri eo ritu formetur , quo in usum medicum purius reddatur, ab eo particulæ falis fixi, crebris folutionibus, & crystallizationibus, quantum abelle possunt, ablegentur. 2, Spiri-K 3

2. Spiritus Nitri.

R. Nitri purissimi lib. j. pulv. laterum lib. ij. probe trita, & simul mixta, retorta vitrea lovicata, vel terrea indanuo, atque in furno reverberis igne per gradus aucto destil. Fumi rubentes recipiens quasi colore quodam stammeo rutilare facient, & condensats stagma acidum & summe corrosivum constituent. Dosis gutta iii. ad vj. in vehiculo idoneo.

Quamvis Nitrum, sulphure commixtum, ab incendiculo quovis citissime igniatur, ac in slammas erumpat; eo tamen destitutum, absque ulla deslagratione, in crucibulo liquari, aut in retorta destillari potest. Pulvis laterum additur, ut, cum sales ab igne funduntur, non mutuo se prehendant & concatenent, sed divisi, & ab invicem distracti, vi ignis

à subjecto suo foras propellantur.

Nitrum liquatum virtutem suam inflammabilem retinet; liquor vero destillatus, ignis extinctivus potius, quam incendiarius evadit. Si quando enim sulphuri committatur, mistura ista ægre, & minus quam sulphur, per se accendi potest; cujus ratio est, quod sal Nitrosus, sluorem passus, a statu primigenio prorsus alteratur, atq, parem fere indolem acetosam, ac alii sales sluorem passi, adipiscitur; quinimo ex sulphure stagma acidum prolicitur, quod ignem destruit potius, quam ut ab eo inslammetur.

3. Spiritus Salis Marini.

R. Salis marinifusi, pulverati lib. j. laterum crasiusculi pulver. lib. iii. simul tere, & misce, deinde adde frusta taterum majora ad lib. st. probe mista, & retorta suma indita, destil. igne reverberii sortisimo per 24. boras, liquorem exstillatum restessica cal re arena in cucurbita vitrea, avecando polegma sive partem aquosiorem. Spiritus coloris stavi aut subvirdis, ac odoris & saperis valde grati, in sundo manebit.

 ta,

ur,

5

0

۲,

Rem ita habere constat, quoniam, fi artificio adhibito hac falium inter fe & cum terra cohafio abrumpatur, facili negotio in stagma acidum urgentur. Ex. gr.

R. Spiritus vitrioli non redificati lib. j. in retorta vitres affunde bunc fali marino calcinato & pulverifato, & mox in arena destilla : spiritus salis, quasi ab altero abactius, facillime ascendet, Spiritu vitrioli ejus sedes occupante, viz. bic ponderosier, & fortior, simulque domicilii serreni orbus, & avidus, alterum fedibus fuis propellit, ea fque invadit.

4. Spiritus urina.

R. Vrina hominis sani vinum bibentis q. v. Cucurbit& cum Alembico caco indita putrescat in fimo per men sem ; dein Liquor extillatus in Cucurbita aliori destil. in arena. rectificatus, exhibet spiritum, & salem volatilem. operatio compendiosius perficitur, fi urina recens evaporetur ad quarta partis remanentiam, nempe ut phlegmate exbalante particulæ salinæ cum sulphureis & terrestribus densius agglomerentur. Craffamento buic , cucurbite indito, affundatur vellixivium è cineribus, vel sale Tartari, vel solutio Calcis viva ; dein Alembico imposito, destil. in furno arenæ ; facili negotio babebis fpiritum, & falem volatilem, qui rectificatione depurantur, & separantur.

Processuum horum ratio hæc est: quod, siquidem urinz constet sale duplici, scil. tum nitroso, tum volatili, una cum sulphure ac terra copiosis, particulæ salis volatilis (dum mixtio integra est) ab aliis salinis una cum aliis elementis craffioribus inviscantur adeo, & stricte combinantur, ut spiritus erumpere, aut vi ignis divelli & separari nequeant; attamen postquam à longa putresactione liquoris mixtio laxatur, particulæ falino-volatiles, se demum ceteris extricantes, inter destillandum primo ascendunt. Porro idem effectus etiam facilius fuccedit, quando Sal fixus à nitroso diversus infunditur; quippe, dum hujus particulæ ab istis alterius infusi occupantur, sal volatilis catenis suis elapsus, facile abscedit. Huc faciunt, quæ de falis Armoniaci destillatione infra advertemus.

5. Tinctura Salis Tartari.

R. Salis Tartari puri simi Unc. vj. liquetur, & fluat in crucibulo, donec colorem caruleum seu fere viridem acquirat; dein eidem dum incale cit pulverisato, & matracio firmo colle oblongi impofito, affunde friritum vini rectificatum, ad superemmentiami: j. autilij. digitorum; & digeratur in fur-

K 4

no arene, calore satis intenso per plures dies, donec tintura extrahatur. Quippelonga digestione spiritus vini colorem rubicundum acquirit, in quantum scilicet particula salis sixi, quadantenus exaltata, sulphuri vino miuntur. Interea sal Tartari residuus, Phlegmate vini dilutus, in deliquium insta substiticato, es per se subtus stuitans abibit; quod olee Tartari vulgari, in quantum sulphuris vino si participat, longe prastat; ac in quibus dam casibus ubi Diuretico lixiviali opusest, remedium laudabile existit. Dosis Scrup. j. ad Scrup. ij. vel Drach. j. Tinstura exhibetur à Drach. j. ad Drach. is.

Tincura falis Tartari, ob falis & fulphuris vinofi conjugium, tum fapore tum odore fragrantissimis imbuitur. Si liquorem ad medieratem destilles, pars residua plus salis ac sulphuris, sed parum spiritus vinosi in se retinebit; atque spiritus avocatus, & sali Tartari recenti assus, si digeratur, in quantum sulphuris qui cum sale uniatur expers est, haud sacile tincuram acquiret.

Profecto quod in spiritu vini pars sulphurea à spirituosa

distincta fuerit, hoc experimento didici.

R. spiritus vitrioli acerrimi lib. s. spiritus vini restificati lib. j. misce in retorta vitrea, & destilla in surno arena
denec liquore (qui primo bomogeneus videtur) avocato, crassamentum nigrum copiosum in sundo remaneat; spiritus bic
capiti mortuo reassum habebis duos distinctos liquores immiscibiles; viz. unum acido-spirituosum inferius subsidentem, & alterum impidisime oleosum supernatantem; qui procul dubio vini pars sulphurea pura putaque est, separata & per
se manens, dum pars spirituosa sali acido connubit.

6. Sal Succini.

R. Succini albißimi pulverisati lib. ß. destilletur retorts vitrea, aut fortißimo calore arenæ, aut levi reverberii; ascendet primo Phlegma, & oleum citrinum, cum aliquanto spiritu; dein sal volatilis in collum retortæ & latera recipientis sub-limabitur; ecultimo eleum nigrum prodibit antequam ascendat: boc, ne sal ab eo polluatur, eximi, & recipiens mutari, debet.

Sal iste primo albus, & satis grati odoris & saporis, nisi in vase strictim clauso asserverur, brevi slavus, ac dein cum graveolentia rubicundus evadit. Cujus causa est, quod medicamentum hoc multum sulphuris in se continet; cuus particulæ, donec sal dominium habet, subjugatæ &

liis

r-

bi-

14-

er-

fra

ari

t;

rel T.

S

aliis involutæ, prorfus obscurantur; postea tamen laxata mixti compage emergentes illæ, aliisque supe eminentes, plerisque sensibus nostris præpollentiam suam produnt. Doss ejus Scrup. st. ad Scrup. j. Optimus salem succini tum conservandi tum exhibendi modus est, si cum salis Nitri purissimi duplo misceatur.

SECTIO. IV. CAP. III.

De Diuresi nimia, ejusque remedio, & speciatim de Diabete, in cujus Theoriam, & Therapiam inquiritur.

D'abetes apud Antiquos morbus adeo rarus suit, ut multi celebres medici nullam ejus mentionem secerint, & Galenus tantum binos ab eo laborantes noverit; in nostro autem seculo compotationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito, assectus hujus exempla & instantiæ satis crebræ, ne dicam quotidianæ occurrunt: verum ut ut samiliaris, & quoad Typum satis sit notus; quæ tamen sint ejus causæ, & ratio formalis sere in totum nescitur. Super his ut philosophari seu potius conjectare ausim, imprimis morbi hujus descriptionem quoad omnia, aut pr cipua ejus phænomena trademus; dein, cujus partis aut humoris vitio ea singula oriuntur;

perquirere nitemur.

Diabetes, à ha Baiva transeo, dicitur materiæ potulentæ nimis celer transitus, item urinæ profluvium. Hoc affectu laborantes multo plus mingunt quam bibunt, aut alimenti liquidi assumunt; insuper sitim continuam arque febrem lentam, & quasi hecticam semper adjunctas habent. Quod autem plerique Authores potum aut pa um aut nihil immutatum reddi afferunt, à vero longissime distat: quoniam urina in omnibus (quos unquam me novisse contigit, & credo ita in universis habere) tum à potu ingeste, tum, à quevis humore in corpore nostro gigni solito, plurimum differens, quasi melle aut saccharo imbuta, mire dulcescebat. Prædicti erroris occasio, (ut opinor) fuit urinæ color, qui semper crudus, & aquosus, velut Pica, aut hydrope laborantium, apparet. Ut symptomatum horum rationes indagemus, primo inquiratur unde urinæ excretio tam copiosa, & celer est, dein ad reliquam affectus hujus Ætiologiam procedamus.

Quod nonnulli pro Diabetis causa, renum vim attractri-

cem affignant, nobis minime arridet : quippe sanguis ad renes non attrahitur, fed motu cordis pellitur. Porro nec ferum è fanguine eos perluente hauriri, aut emulgeri, sed partim percolatione, & partim fusione quadam sive pracipitatione (prout superius clare oftendimus) secerni vide-Quapropter Diabeten sanguinis potius & immediatius, quam renum affectionem effe, & originem fuam inde sumere credimus, quatenus cruoris massa velut deliquescit, & in serositatem copiose nimis funditur : quod equidem ex urinæ quantitate ita in immensum aucta, quæ non nisi à sanguinis deliquio, & consumtione procedat, facile constat: Propterea item cruor residuus, sero ejus ita ubertim abscedente, multo craffior, & ad coagulandum aptior evadit; uti ex pulsu celeri, & laborioso arguere licebit:nam iccirco cor rapidius movetur, ut fanguinem, plus folito dum exagitat, à coagulatione præservet. Porro ut hujus fluiditas, ob nimia ferofi laticis impendia periclitari apta, continuari possit, materies potulenta siti immani urgente coprofissime ingeritur, ac insuper humores folidis partibus impacti à languine resorbentur; quinimo ipsarum farcimenta in hujus reparationem deliquescunt; hinc ut morbo isto laborantes, plurimum sitiant, & brevi emarcescant.

Itaque, ut Diabetis causam conjunctam, & rationem formalem designare ausim, opinari ducor sanguinis crasin sive mistionem ita laxari, & quadatenus dissolvi, ut particulæ aquosæ à crassioribus contineri nequeant, quin illæ harum amplexibus cito elapsæ, & falinis imbutæ, per vias renum maxime patentes excurrant. Interim vero ad sanguinem diluendum, & à coagulatione vindicandum, humores alii, tum ab extra, tum intus in eum corripiuntur; atque præcordia magno usque molimine in motum

rapidiorem urgentur.

Praterea tamen in causæ conjunctæ partem aliquam renes quandoque accedere putamus, utpote quorum sermentum ità nonnunquam vitiari solet, ut sanguinem non salis lixivialis influxu in debita mixtione atque fluiditate contineat, proinde ut serum mera percolatione ab eo separetur; sed interdum accidità sale acido in renibus deposito cruorem, dum eos pertransit, velut à coagulo quodam in serositatem copiosam, quæ mox per ureteres amandatur, præcipitari. Hinc observare est, in plerisque Nephritidi obnoxiis paroxysmo ingruente urinam limpidam, & copiosam reddi. Cujus causa est, quod humor acidus per ductus nerveos illuc delatus, & dolorem (prout alibi

· IV

uis ad

o nec ri, fed

Præci-

Vide-

edia-

m in-

equi-

non

acile

ber-

tior

am

lito

ijus

ota,

nte

bus

rci-

or-

ef-

m

in

i-

2

25

-

oftendimus) excitans, imprimis fanguinem renibus illabentem fundit, serique uberioris ab eo decessum produ-

Ceterum non improbabile eft disen in copiosam, aliquatenus à renum mala conformatione procedere, in quantum fc. horum tubuli lymphatici nimis ampli, & patentes, serosum laticem nimis promte excipiunt, & fine remora quavis celeriter transmittunt, propterea ut imajor ejus quantitas in urinam excurrat. Verum enim vero ut tubulos hos quandoque, & præfertim in calculofis, nimis patere concedam; attamen proinde lotium cruentum potius, quam copiosum excerneretur. Et revera mictionem fenguineam à tali potifimum causa exoriri putamus. Porro cum urina copiosa, & cruenta simul existit, sanguinis dyscrasiam cum mala Renum conformatione concurrere cenfemus; prout in calu cujusdam ægrotantis notabili mox declarabitur.

Interea non est ut dubitemus, præcipuam & maxime crebram Diabetis causam, in sanguinis mistione dissoluta nimis, & laxa consistere; quinetiam pari ratione, disenor minutam, & debito pauciorem, fapenumero à fanguinis compage nimis stricta, & velut obserata pendere. Porro hic opportunum erit inquirere, an non totalis urinæ suppressio interdum à tali causa procedat? Quanquam enim fatis vulgo notum eft, Ischuriæ fortions & pertinacis causam, sapissime infra renes consitam, omnino à ductibus urinariis penitus obstrictis pendere; cumque egomet plures ab urina totaliter suppressa defunctos aperui, in omnibus reperi mortis causam invincibilem, ureteris unici paulo antea patentis (altero dudum occlufo) à calculo recens impacto, obstructionem fuisse. Attamen Doctiff. Dr Riverius dues refert Egrotantium cafus, in quibus Ischuria totalis & plurium dierum sola phlebotomia curabatur; & propterea morbi caufam afcribit Venis Emulgentibus supra modum distentis, adeo, ut propter feri expulsionem se contrahere nequirent ; quemadinodum observatur passim in vesica urinaria, que valde impleta non facile ad mistionem componitur. Verum enim vero, ut Historiis istis (uti par est) fidem præstemus , isti tamen Ætiologiæ affensus minime debetur. Quippe vasorum emulgentium non illud munus est, quod vir Clarissimus affignavit; non venæ enim, sed Arteriæ serum una cum languine, absque ullo urinæ plenitudinis aut rigiditatis periculo, constanter deferunt; cum autem serum in vias patentes non cito excurrat, ratio videtur effe, quod cruoris

vium

massa stricta nimis & compacta, laticem aquosum, intime

permixtum, è finu luo ægre dimittit.

Huc facit observatio Anatomica super cadavere Revarendissimi Episcopi Cestrensis nuper facta. Cum Illustrissimus ille Dominus, diu calculosus, demum à suppressione urinæ diuturna fatum obierat; mox præsumebant omnes lethi causam fuisse, ureteres à lapide aut materia sabulosa penitus obturatos; attamen disquisitione per Anatomiam accuratissimam adhibita, nulla omnino in ductibus issis obstructio aut lotii impedimenta deprehendi poterant. Similem huic observationem anatomicam haud pridem à se factam retulit mihi vir Doctiss. D. Lower, ubi nimirum Ischuria lethalis, nulla prossus circa vias urinarias sui vestigia reliquerat: Hinc ut conjicere obvium sit, siquidem renes insuper sarti tecti erant, morbi causam omnino in sanguinis concretione, & compactione nimia constitute.

At vero à diverticulo hoc regressi, post Diabetis causam conjunctam, & rationem formalem explicatas, ad causas eius procatarcticas eruendas procedamus. Itaque fi inquitur, unde fanguinis compages ita laxa, & diffoluta, inque serositates deliquescere apta evadat; dicimus, hujus sicuti & lactis, fulionem ex eo procedere, quod cum in massa ejus sales diversæ indolis conveniunt, & associantur, reliquæ particulæ falinis (quæ eas ab invicem fejungunt . & in mixtione continent) liberatæ statim in partes secedunt. Quod fi amplius inquiratur, undenam fales ifti, quorum privata combinatione, sanguinis mistionem solvi, ejusque fusionem introduci supponimus, adveniunt; non est pro illis designandis ut longe disquiramus: etenim plane confat masix sanguine particulas salino-fixas, & volatiles, naturaliter semper inesse; quibus si quando sal acidus, seu fluore potitus, fatis ubertim accedat, prædictam affectionem facile excitabit. Hinc eft, quod vinum Rhenanum, Pomaceum, & liquores acidi epoti disenon copiosiorem provocant; propterea item in quibusdam valetudinariis, quorum fanguis fale acido abundat, medicamenta fale fixo aut volatili prædita urinam movere folent. Nec tantum ab aflumtis, fed ab humoribus intus productis, affectus ifte passim evenit. Observare est plurimos pathematis spasmodicis obnoxios, ante, vel post paroxysmos, urinæ limpidæ copiam ingentem reddere; cujus certe causa est, quod fanguinis, & succi nervei recrementa in partibus solidis aggesta, siquando in acorem degenera turgescant, & sanguinem refluant, fusionem ejus, & proinde urinæ proflutime

eve-

riffi-

one

nes

lofa

iam

iftis

nt.

mà

ni-

fui

ui-

no

li-

m

25

i-

e

ľį

2

rium inducunt. Quapropter cum talis urinæ profusio confans, & habitualis existit, nihil verisimilius dici potett, quam, quod humores excrementitii in partes folidas ablegati, indeque, post quam acorem illic contraxerint, in finguinem reversi, hujus liquorem in serositatem nimiam fundunt, proindeque perennem adeo, & immensam excretionem cient.

In præcipuam vero hujus noxæ partem, fuccum nerveum merito referimus; quippe hunc, siquando à recta erafi desciscat, admodum malignum, aliisque tum humoribus, tum partibus folidis infestum evadere, alibi ostendimus; quapropter 2b eo depravato, etiam fanguinis mistio perverti maxime periclitatur. Ipium vero fuccum nerveum depravari arguere licebit, quoniam in Diabete spiritus animales plurimum oblanguescunt, & nutritio statim omnis frustratur.

Porro quod sententiam hanc egregie confirmat, observavi in pluribus huic morbo per intervalla obnoxiis, quod paulo antequam in urinæ profluvium inciderint, in toto corpore partium nervearum dolores vagos, & corrugationes, modo cum stupore, aut formicationis sensu, modo cum crebris spasmis, ac tendinum subsultibus, aliisque spirituum perturbationibus, & inquietudinibus paterentur : indicio sane manifesto liquorem fibras nerveas irrigantem , à crasi degenerem, & fæculentiis refertum, spiritus irritare, inque anticias cogere. Dein postea cum succi nervei recrementa, & superfluitates, fluore oborto in mallam fanguineam exundantia, Diabeten inferrent, prædicta lymptomata cessabant, sucedente vero spirituum languere, & virium concidentia.

Diabetes dicitur vulgo hydrops ad matulam, & nonnulli contendunt utrumque morbum revera eundem effe , eafdemque causas & rationem formalem habere, & symptomata tantum quoad serosæ excretionis modum variari; nempe quod fanguis in utroque pariter affectu feri incontinens, & arteriis exspuere coactus, in uno, ipsum in corporis habitum, & viscerum cavitates profundat; inque altero, idem in renibus affatim per ureteres amandandum deponat. Verum enim-vero, si res accuratius perpendatur, inter hos morbos notabilis differentia occurret. Nam Analarca plerumque originem fuam inde primo defumit, quia sanguis imbecillis, & nimis frigidus, non satis accenditur, & effervescit, ut chylum continenter advectum coquat, & affimiler, adeoque volatiliser, quo inter circulandum eum in finu fuo contineat; quin necesse habeat hunc

una cum larice seroso ubique locorum exspuere, & juza vaforum interkitia relinquere : dein pottes morbo ingravescente fanguis non modo debilis cruditatibus, verum in crafi degener fluxionibus, & coagulationibus obnoxius fiar, proindeque humores ferofos, & copiolius progignat, ac in partes indebitas impetuolius fuffundat. Verum è contra in Diabete cruer fatis, immo ut plurimum nimis effervescit & accenditur, ac chylum advectum celeriter & fupra modum coquit : quinimo partes folidas colliquat. earumque liquamina abforbet, fecum per vafa circumfert, & fuper quam fatis eft coquit ; attamen cum, ob falium concurfus, fanguinis compages penitus disfolvitur, ac in ferofitates funditur, pertiones, quecunque abscedere poffint, intra renes fecreta, per ureteres excurrunt. Si morbus Diabeti similis, fed inversus (fc. in quo fanguis in ferofitates exfolutus liquamina fua in totum corpus profuderit) uspiam ullus occurrit, procul dubio erat febris olim spidemica (Sudor Anglicus) dicta; ubi fanguis in aquohtates deliquescens humores omnes, tum utiles, tum inmtiles, usque ad pabuli vitalis impendium, in poros corporis per sudorem amandandos profundebar.

Hec de morbi Diabetis ratione formali,& caufis, fc. Conjunctis, & Procatardicis. Qued ad Evidentes spectat. propter quas nimirum occasiones, succiacidi, sanguinis fufionem five cosquiationem excitaturi, in corpore noftro gignuntur; he varii generis, ac originis existunt. Mala victus ratio, ac imprimis affiduus, & immoderatus pomecei, cervifia, aut vinorum acidorum potus; interdum moror, & triftitia diuturna, item affectus convultivi, alizque spirituum animalium depressiones, ac inordationes, diathefin hanc morbidam parere aut fovere solent. Novi quendam, vino Rhenano pro potu ordinario per 20 dies usum, Diabeten incurabilem contraxisse; ex qua, non obstantibus medicorum plurium infignium confiliis & remediis quibuscunque, intra mensem interibat. dues mulieres, pathematis spasmodicis & hypochondriacis obnoxias, quibus fubinde magna urinæ profluvia cum lan-

guore, & carnium intabescentia accidebant.

Explicata jam nunc morbi hujus Theoria, adhuc restat symptomatum notabilium rationes exponere. Harum non-aullas ex præmissis satis constare arbitror, sc. quamobrem in Diabete urinæ excretio ita celer, & copiosa existit: quod autem laborantes sebricitant, & valde sitiunt, ratio partim est, quoniam humores, & succi quibus tum sanguis, tum solidæ partes & humestantur & resrigerantur, continuo

UXU

ngra-

m in

Xius

mat.

ım è

mis

28 T

at,

ert,

um

in

of-

-10

fe-

fu-

m

10-

n-

r.

1-

,

1-

0

.

per diurefin impendio plus nimis exhauriuntur; quare auces arent, & pracordia infigniter aftuant: & partim, quoniam urgente natura inftinctu, cor & pulmones in motus rapidiores urgentur, ut fanguis, fero diluente privatus, à cangulatione five concretione vindicari, ac in cir-

latione debita continuari poffit.

Attamen explicatu magis arduum videtur, quare Agfomatum urinz adeo mire dulce scunt, sive saporem mellitum referunt; cum potius è contra, si juxta hypothesia
nostram sanguinis fusio, & (quæ propterea succedit) urinz
profusio ob salium combinationes accidat, certe liquor his
imprzgnatus potius salius esset quam dulcis. Verum huic
referre obvium est, dicendo imprimis urinam sapore salso
privari, in quantum plures sales, qui diversa sunt indolis,
in ea combinantur. Nam hoc multiplici in chymicis experimento constat, quod cum sales, qui diversa sunt indolis, uti sixus, aut volatilis, cum acido miscentur, utriusque
acrimonia obtunditur, aut amittitur; quare quod urinz
Diabete laborantium minime salsa sit, non est quod miremur. Cur autem instar sacchari, aut mellis ea mire dulcescat, nodus vindice dignus est.

Hunc effectum ex eo quispiam oriri putaret, quod una cum sanguinis sero, per renes excurrente, tum liquor recens nutritius, tum solidarum partium liquamina amandarentur; quare non improbabile videtur, dulcedinem istam ex succis hisce opimis lotio permixtis conciliari. Verum enimvero ex missione ista sapor tantum lenis, ac instar lactis aut jusculi carnium blande demulcens, sed non mellitus, excitabitur: quinimo ad hunc, qui non solium gratus, sed quodammodo pungens est, spicula salina, una ac mulcimina sulphurea (prout alibi ossendimus) concurrere debent. Quare prout saccharum, & mel merito ad concretiones salinosulphureas referimus; ita suspicicari fas sit, urinam in Diabete adeo dulcescere, eo quod Salibus in sero combinatis particulæ quædam Sulphureæ ex colli-

quatione folidarum partium delibatæ accrescunt.

Quoad prognosin hic morbus incipiens sæpe ac facile

quaterus nempe sanguinis crass paululum laxata, fine magno negetio reducitur; illa vero multum soluta, ita, ut plurima partes alia ab aliis secedant, vix aut ne vix

restitui potest.

Quod vero ad Therapiam spectat, difficillimum videtur in hoc morbo veras medendi intentiones delignare; in quantum causa ejus ita profunde later, altasque adeo, &c

vàlde remotas origines ducit. Nam quod vulgo putatur Renes, aliasque partes solidas, serum, & sanguinem continentes aut transmittentes pecare, quatenus contenta sua propere nimis dimittunt; proindeque Astringentibus potissimum, ac sere tantum institendum esse: dico huic tum hypothesi tum Praxi, & rationem, & experientam refragari; in quantum pauci, aut nulli hac methodo curantur: & summe improbabile (ut non dicam impossible) est, dienzy istamà tali causa procedere.

Itaque in hoc Affectu, ficut in plerisque aliis, tres erunt Primariæ Indicationes Therapeuticæ, viz. Curatoria, Præfervatoria, & Vi alis. Harum Prima morbum respieiens, & digenow nimiam cohibere nitens, abique Secunda quæ in morbi caufam collimans, fanguinis mixtionem. five crafin debitam præfervare, ac reftituere conatur, peragi nequit. Quapropter circa morbi hujus Therapiam præcipux medendi intentiones erunt, Sanguinis fulionem ne fiat præcavere, atque ullatenus factam tollere. Primo fanguinis fusio inhibetur, dummodo partes ejus crassiores, & Aquosiores se invicem contineant & contineantur, neque alix abaliis ita continuo & prapropere abscedant; quod quidem efficieur per Remedia Incrassantia vulgo dista; quorum ie. corpufcula viscosa admodum & glutinofa, in massam sanguineam admissa, particulis ejus activis pertinaciter conarent, adeoque eas ab invicem separant, & ne fluoribus obortis mutuo inter se; aut cum falinis aliunde futfusis combinentur, impediunt. Propter hunc finem Oryza, Amylum, vegetabilia mucilaginofa, nec non Gummi, & refinofa quadam in hoc morbo juvare folent. Secundo ut Sanguinis fusio aliquarenus facta tollatur, ejusmodi remedia indicantur, quæ salium concretiones dissolvunt, ita, ut particule quæque elementares infitæ, denuo fui juris factæ, fitus priores recuperent, adeoque sanguinis crasin primævam redintegrent. Hujusmodi effectum in lacte coagulate, falis fixi, volatilis, aut nitrofi additione, nec non spiritus C. C. salis Armoniaci & fimilium infusione produci supra oftendimus. Cujus ratio (prout ibidem innuimus) procul dubio hac eft, ut dum particulæ falino-fixæ, volatiles, aut nitrofæ, in uberi fatis copia lacti indita, particulis acidis five pracipitatoriis occurrunt, cumque iis combinantur, relique faline que prius ligabantur, jam liberatæ, perque liquoris massam diffufæ, fulphureas & terreftres inter fe combinatas diffocient, & quaquaversus dispergant, proinde ut particulæ rurfus omnes æquabiliter permixtæ, fe mutuo contineant.

tatur

nem

enta

nti-

dica

ien-

odo

im-

unt

ia,

pi-

ın-

m,

ra-

m

10-

e.

us

i-

re

1-

n

is

-

t

.

)

Recontineantur. Quantum hisse sin 2000 Sanguis propter sugmata selina ipsi calenti assus alteratur, per experimenta ibidem citata declaravimus. At vero procuranda
Diabete, medicamanta salina quaniam à plerisque sere
semper Diunetica estimantur, non facile, aut tomore exhibemus, quanquam interes huic methodo, uti non rano, ita nec dum experientia refragatur. Nam sepius in
hoc morbo cincumam Antimonii cum bono successi preteripsi, atque Anus solutionis calcia vive, cum rasure
salaphras seminous Anis, passule, & liquiritia, junta
secepeum vulgare à nonnullis eximie commendatur.

3. Indicacio Vitalis, per dixtam incraffantem, & modice refrigerantem, perque assisica temperata ac imprimis per Hypnotica ioonea, & rempaktiva perficieur, quonum species pracipua ac formula quadam selecta, in capite sequente subjiciuntur, inque hujus calce coronidis loco cujusdam Mobilis ab hoc morto, interna dum hac primo meditarer, ac postea seriberem, «Egrotantis Misto-

riam proponere vilum eft.

Comes quidam Infignissimus, tum natalium splendore, tum propter infigues Animi dotes pranobilis, temperamenti fanguinei, vultus floridi, atque in iplo atatis fue vigore, incertum ob quas acopules, ad diurela nimiam proclivis evalit; cumque adeo per plures menfes urinæ profluvium fubinde pati solitus effet , tandem in Diabeten (uti videbatur) confirmatam, ac pene deploratam incidit. Preterquam enim quod nychemeri spatio, urina limpida, mire dulcescentis, & quali mellita, fere sesquicongium excerneret, insuper fiti immani, actebre velut hectica, cum infigni spirituum languore, virium concidentia, & totius corporis intabescentia afficiebatur. Cum hoc rempore ad confulendum oum Medicis celeberrimis D. D. Michlethwait & D. D. Witherly accerferer, remedia sequentia f quorum usu brevi convalescere visus erat) præfcripta fuerant.

R. Summisatum Arberis (upreßi M. viij. Albumisum everum conquassat. lib. ij. Cinnamomi Unc. ss. minutim ineessis affunde lastis recentis lib. viij. destil. organis coummunibus, cavendo emporeuma. (apias Unc. vij. ter in die.

R. Gum. Arabiei, Tragacant. and Drack. vj. facchari. pened. Unc. j. f. pulvis. Sumat circa Drack. j. vel Drach. f.

bis in die cum aq. deftil. Unc. iij. vel Unc. iiij.

R. Rhabarb. pul. gr. 15. Cinnamomi gr. vj. f. pul. suman onane, repetendo intra 6 vel 7 dies. L. 3 R. Aq. R. Aq. Paralyseos Unc. iij. (innamomi hord. Drach. ij. syruji de Mocconi) Unc. s. f. f. baustus sumend. omni vespere.

Diæta fere tantum ex lacte, quod modo crudum, & vel aqua destillata vel aqua hordei dilutum, modo coctum, cum pane albo, vel hordeo aliquoties in die sumebat. Horum usu cum in dies melius habuerit, intra mensem pene sanatus videbatur. Quando modice convalescere cœpit, urina insipida liquidi assumti quantitatem haud multum superabat, & deinceps nonnihil salsa, potulentis ingestis copia minor suit; dein paulatim solito spirituum tenore, & viribus pollens, ad pristinam Diætam redibat.

At vero Diathesis in hunc morbum haud ita penitus cessabat, quin postea crebra vice, propter inordinationes in victu, & forsan ob mutationes circa Anni tempora, in recidivam lapsus, urinam primo copiosorem, & dein limpidam, & dulcescentem, cum situ & febricitatione, & spirituum languore reddebat. Eorundum vero medicamentorum usu, brevi rursus evadere solebat. Non ita pridem, post longius rect & valetudinis intervallum, paulo antequam urinæ profiuvium pati cæperat, magnas in nervoso genere enormitates, & deliquia passus est: viz. in cerebro torporem & vertiginem, in membris subitos spasmos, tendinum subsultus, & quasi venti huic illuc repentis varios transcursus presenti. Deinde cum remediorum idoneo-

rum usu, pradicta symptomata sanari videbantur, Diabetes more solito (sc. materia è fibris, & partibus solidis in fanguinem, & inde ad renes, & vias urinarias exundante)

Sub hoc tempore prædicii Medici in confilium vocati methodo, ac remediis pene iisdem ac prius utendum præcipiunt, quorum usu cum intra paucos diesmelius habere cæperat, Aquam calcis vivæ ter in die ad Unc. v. vel vj. sumendam præscribete visum erat; quo remedio per quatriduum usus utinam in quantitate modica, bene tiactem, & nonnihil salsam reddebat, & quoad reliqua fere

fanus, uti okim fuerat, videbatur.

CAP. IV. Medicaminum Ischureticorum, 123 SECTIO. IV. CAP. IV.

. Drach

mni vef-

, & vel octum, t. Ho-

pene

æpit,

ultum gestis

enore,

s cef-

es in

a sin

Ipi-

nen-

em,

nte-

ofo

bro

en-

ios

-09

be-

in

e)

ti

Medicaminum Ischureticorum species, & formulæ.

DHarmaca aftringentia proprie dida, nimirum auftera, acerba, & styptica, qua viscerum fibras corrugando ing; spatium brevius contrahendo, vim illarum expultricem, & excretoriam fiftunt, proindeque ava z xairo catharfin impediunt, etfi vulgo prescribi folita, pro Diurefi cohibenda parum aut nihil efficiunt : quippe horum virtus in massa sanguinea nihil valet, atque illa ad renes, & vesicam minime pertingit. Quare in Diabete frustra est, quod cortices Granatorum, balauftia, fructus mespilorum, radices tormentillæ, & fimilia, præscribuntur; uti ratio hoc diditat, ita experientia confirmat. Attamen remedia, quæ in Diabete maxime juvare deprehenduntur, atque hypothefi nostræ satis exacte quadrant, prout supra innuimus duplicis sunt generis; sc primo quæ salium combinationes, & consequenter sanguinis fusionem, impediunt; cujusmodi funt, quæ vulgo incrassantia dica, particulas viscosas & glutinofas habent, quæ in maffam fanguineam admiffæ,particulis ejus activis pertinaciter adhærent, easque dissociant; &, ne mutuo inter fe, & cum falinis aliunde fuffufis, combinentur, inhibent. Secundo que falium accretiones diffolvunt, proindeque Manguinis mistionem restituunt; cujusmodi sunt alterius indolis falina, quæ fali acido cohærere, ipsumque adeo à combinationibus, intra sanguinem initis, avocare apta existunt juti imprimis sunt medicamenta sale fixo, nec non volatili, ac ascalisato prædita. bina hæc primaria I schureticorum genera, restat aliud secundarium, sc. hypnoticum; quod sc. ceconomiæ Animali fufflamen ponendo, reginem vitale multo sedatius, proindeque cum minori fanguinis fusione, aut serosi nutritiique humoris præcipitatione, peragi facit. Restat modo cujusvis horum medicamentorum generis formulas quasdam selectas subjicere.

1. Primus medendi scopus, quo nempe sanguinem incrassando, fusionem ejus tollere, aut pracavere nitimur, se-

quentibus perficiatur.

R. Gum. Arabici, Tragacant, pul. ana Unc. j. facchari penedior. Unc. ff. f. pul. divide in 16. partes. Sumatur pars j. ter in die, differendo in aq. destillat. vel in decotto, ad. symphyti, in aq. font. vel lase.

L 4

R. Ek-

R. Electuarii resumtivi Une. iij. Specier. diatragacant. frigida Unc. j. Coral-rubri pr. Drach. ij. confect. de Hyacint. Drach. iff. gelatina de exuvis viperar. q. f. f. elect. capias ser en die quant, nucis Juglandis.

R. Succini albif. Mafticbis, Olibani pul. ana Unc. i: pad. Haly Unc. of balfami Tolutani Unc. R. f. ped. febriles,

dofis Drach. f. ter vel quater in die.

R. Rad. fympbyti majorie, Nymphae, and Voc. iej. da-Mylerum incif. Unc. ij. fem. Malva, bombacis, plantag. Pfyllis, and Unc. ff. coq. in aq. fout. lab. mij. ad medietatom, estatura adde fyrupi de Nymphaa Vnc. ij. dofis Unc. aisj. ter an die.

R. Docal. hard curs redicibus Nymphae lib. if. amyrdelar. dod. pr. Une if. fem. papaverie albi, porsulare, latinas, and Une. ff.f. ars. f. emulfio : dofes Unc. inj. ser in die.

R. Summitat. Cupre fi M. vj. folior. Efelarea M. iiij. for. Lamis, symphysis Nymp. and M. iiij. rad. Nymob. Symph. and lib. f. maceris Unc. j. omnibus figual minus concefes affende lattie recentis lib. veig. de Sillent. organis communibus. Dales Uns. iiij. ser in die cum pulyore ceu ele-Huaros fapra præferipeis.

Secundo quamvis medicamenta fatina cujulque generis ; & flatus, diuretica habeantur, & unaquaque illorum in quibuldam calibus, quatenus languinem fundum, & ferontates ejus copiolius ablcedere faciunt, aliquatemus Diuretien existant, proptered ut horum usus in Diabete merito suspe-Aus fuerit; attamen ob rationem fupra citatam, nempe quod fale acido (quando in fanguine præpollet) occurrendo, bujus fusionem, & deliquescentiam tollunt, & pracevent, minime dubito quin ad urinæ profluvia fananda nonnunguam cum frudtu exhiberi poffint ; &, quamprimum opportunitas dabitur, hujus veritatem, caute tentando, explorare statutum est: & quidem hoc tuto fatis experiri licere, inde conftat; quoniam infufione calcis vivæ quendam Diabete laborantem curatum fuiffe pro certo audivi.

Quandoquidem autem medicamenta falina (quæ falis acidi dominium tollere, ipsumque velut catenis ligare supponimus) aut sale fixo, aut volatili, aut alcalisato predita funt; Ischureticorum, quibus finguli horum pro basi funt,

formulas quasdam citabo.

Primo igitur quando sal fixus per se aut sulphure conjunctus pro bafi requiritur.

R. Tintture falis Tartari, aut deliquii egus q. f. detur in baseft alo desotti, vel aq. deft illat. modo defeript. ser in die.

R. Tim-

gacant. Jacint.

r. IV.

nc. j:

tag.

ter rde-

Pb.

.

R. Tincturæ Antimonii, sumatur eodem modo ter in die, buj is usum crebra experientia didici in hoc morbo valde prosteuum esse.

125

R. Tinet. falis coral. Scrup. j. fumatur codem modo.

R. Infusionis calcis vivalib. j. dosts Unc. iij. vel Unc. iiij. ser in die, pramissa dost Elect. vel pulveris supra prascripti.

R. Conf. flor. Lamii, & symphyti majoris Unc. iiij. croei martis rubicundi simi Unc. ff. Corallii ad albedinem ealcinati Drach. ij. syrupi de symphyto q. s. f. elect. doss Drach. iij. ter in die.

R. Lapidis specularis calcinati Unc. j. dosis Drach. sf. ad Drach. j. bis vel ter in die. Rustici hoe pharmaco jumenta saa

mictione eruenta laborantia fatis feliciter curant.

R. Coral. ad albedinem calcinst. & pul. Drach. iij. pul. Gum. Arab. Tragacant. ana Drach. j. f. pulv. divide in 10. part. sumatur j. ter in die cum vehiculoidoneo, sc. decocto, vel aq. destil.

R. Croci Martis rubicundif. Drach. vj. Gum. Iac. pulv. Un: ff. ant. rub. Drach.j. f. pul. divid. in part. 20. quarum j.

Sumatur ter in die.

- R. C. C. ust. & pul. Unc. ss. coquatur in aq. extinctionis feri lib. iiij. ad medictatem addendo circa sinem crustam panis, rad. symphyti majoris, Nymphææ siccat. ana Unc. iss. celatura adde sacchari perlat. Unc. ij. capiat Unc. iij. ter in die.
- 2. Medicamina sale alcalisato prædita, cujusmodi sunt Corallia, Margaritæ, os sepiæ, C. C. ebur, pulveres testacei, & similia, veluti contra assecus Rheumaticos, ita & ad Diabetem satis vulgo usurpantur: & quidem juxta hypothesin nostram, quatenus salem acidum in sanguine scarentem excipiunt, proindeque massam sanguineam à susione liberant, ab iis commodum, & sæpe non frustra, expectatur.

R. Corallii rub. tenui sime lavigati, osis sepia ana Unc.ff. C.C. philosophice calcinat. Drach. ii. Margaritarum, eboris, oculorum cancri, ana Drach. j. misce, f. pul. dosis Drach. sf. ter in die cum vehiculo idoneo.

R. Ejusdem pulveris Unc. iij. specier. diatragacant. frig. Unc. ij. sacchari candi Unc. ij. s. pulvis, cum q. s. solutionis gum. Arabici s. pasta, sormetur in trochiscos pond. Drach. ss.

sumanturiij. vel iiij. ter vel sapius in die.

R, Ejustem pul. Unc. ij. Electuarii resumtivi Unc. iii j... conser. stor. Nymphæa Unc. ii j. styrupi ejustem q. s. s. Electuarium; sumat quantitatem nucis sastanea ter in die superbibendo bibendo haustum Apozematis, vel aq. deftil. supra praferipta.

3. Propter eandem rationem, qua medicamina sale fixo & alcalisato, etiam volatili prædita, pro Diabete sananda convenire videntur: Hæc enim, pariter ac illa, salem acidum (à quo sanguis in serositatem funditur ac deliquescit) excipiunt, avocantque, proinde ut hujus liquor crasin suam debitam recuperet.

R. Tinet. folaris cum fale Armoniaco (preut ego facile foleo) parati Unc. j. dofes gt. 20. ter in die. Np. fanguinis, fuliginis, C. C. etiamin boc morbo tentari posint.

R. Salis faccini Drach. j. croci Martis rubicundi simi Drach.ij. misce dividatur in partes 12.dosis pars j. ter in die.

Quod speciat ad tertium in Diabete remediorum genus, sc. Hypnotica, quæ, spiritus Animales sistemdo, sanguinis cursum retardant, proindeque effervescentiam, & suinonem ejus nonnihil impediunt; soleo in quibusdam Diacodium omni vespere sumendum præscribere; & si quando illud minus efficit, Laudanum liquidum, aut Cydoniatum, aut Tartarisatum noctibus modo singulis, modo alternis bono cum successu exhibere.

R. Decott. bordei cum rad. sympbyti siccat. Unc. s. Une. wj. sem. papaveris albi Drach. ij. amygdalar. dul. pr. numero vj. s. art. s. emulsio, sum. hora somni singulis noctibus.

R. Aq. destil magistralis supra prascrip. Unc. ii). solusimis Tragacam. Drach. ij. Diacodii Unc. s. ad Drach. vj.

Sumatur bora somni.

R. Canfer, forum Nymp. Drach. ij. Landani Tartarizati vel Cydmiat. Serup. j. Tinet. croci gt. vj. f. bolus bora fomni sumend.

SECTIO. V. CAP. I.

De Sudatione, & medicamentis Hydroticis.

Pronutriendis Animalium corporibus, unico tantum aditu, scilicet per os, alimenta ingeruntur; at natura satis provida, exitum multiplicem, sive plures evacuationum modos esformavit, quibus materiz alibilis recrementa, vel particulz quevis incongruz, aut aliunde suscepta, aut intus genitus, foras ejiciantur. Eodem semper Odio, quiequid pabuli offertur, ingredi oportuit; aempe ut satis

ipta.

fixa

nde

ci-

fu-

mi

3,

is

n

ď

t

fatis dignofci, & examinari queat ; per plures enim aut poficas fores, introrfum patentes, facile cum alimentis una irrepunt venena. Quod fi invita hac oftii fingularis cuftodia materia quæpiam hostilis intraverit, aut interni regiminis culpa, progenita fuerie; hac in nullo receffu, aut angulo latere poreft, quin ibidem pro exclusione ejus foramina pa-Nam fi heterogeneum aliquid in primis viis subfiftat, Vomitu aut Purgatione excernitur : quod fi ulterius pergens Sanguini vel Liquori Nervoso se immisceat, aut folidis partibus adhæreat, mox Transpiratione, & Sudore, aut etiam Urina eliminatur: lin vero per has vias Natura, utpote fegnis, aut impedita, res extraneas fua sponte, aut non cito, aut satis amandat, Medicina, quibus omni circa Excretionum modos, aut vias defecui, aut vitio succurratur, remedia perquam idonea suppeditat. Quemadmodum igitur de vomitu, Purgatione, & Diureli, in superioribus fatis fuse differences, cujusmodi tum Humorum, tum Spirituum, tum Viscerum affectionibus pharmaca ad fines istos destinata Operationes suas producunt oftendimus; ita jam proxime explicandum reftat, quo ritu, & quibus Medicamentis, Diaphorefis uberior, aut sudatio, si quando indicatur, provocari soleat. Quo hac melius innotescant, imprimis declarere oportet, quanam Sudoris Materies, & ratio formalis fuerit, & in quibus & quot modis i pidowore absque Pharmacia propter accidentia externa, vel intestino humorum aut spirituum orgasmo, sepenumere contingat.

In Diaphorefi, contra ac in Catharfi, à primis viis ac velutintimo corporis centro, versus Peripheriam excretionis motus tendit : in utrifque His Arteria ad Evacuationum loca plus deferunt, quam vene regerunt : interim à locis, que iftis opposita funt, Venæ plus referunt, quam Arteria perduxerunt. In Catharfi, Arteriis splanchnicis simulque Venis habitum corporis respicientibus, major sarcina bajulanda imponitur : at omnino è contra habet in Diaphorefi; quippe in hac dum Arteriæ plus folito versus corporis ambitum corripiunt, Venz Mesaraice à cocionis visceribus majorem penum auferunt, quam arteriz illuc attulerunt. Pariter in altera Evacuatione, dum Arteriæsplanchnica plus debito visceribus suffundunt, venæ extrinsecz plus à corporis habitu regerunt, quam Arteriæ illic deponunt. Quapropter cum utraque Evacuatio pluribus modis, ita, non minimum hac etiam via, procuratur : viz. dum Arteriz, aut ad viscera, aut ad habitum corporis specantes, in motus rapidiores urgentur, in venas, que ditionis oppofite

funt

fint, major humorum saburra urgebitur. Quo ritu Diaphoretica utrasque has intentiones perficiunt, mox dicetur: Interea circa Diaphoresin in genere advertimus, Sudationem respectu (20,000,6) ordinariæ, pariter habere, ac Diarrhæam ad Secessium Alvi naturalem; illa nimirum est tantum transpiratio citatior, & magis intensa. Nam quoties sanguis, plus solito effervescens, ac velut efflagrans, effluvia calorissica copiosius emittit; hæc, complures seri particulas secum convehentia, Sudorem constituunt.

Sudoris Materies dicatur aut Elementaris, aut Humoralis; quoad priorem hic, pariter ac Urina, constat ex Spiritu, fale, ac Sulphure mediocribus, sero copioso ac terra pauxillo. Rem ita habere, ex spirituum inter sudandum dispendio, excrementi hujus substantia aquosa, sapore salso, unctuofitate, & faculentia, facile colligitur. Enimvero dum fanguis, pro vita Animalium prorogando, in pulmonibus continue accenditur, & dein efflagrans, è corde per Arterias in partes omnes corripitur, è liquore ejus rarefacto; & accenso particulæ subtiles, nempe spirituosæ quædam, ac fulphurex, utpote ad avolandum maxime habiles, copiofe decedunt; quæ per poros corporis emanantes, secum seri corpufcula complura, & reliquorum aliquota una foras ra-Quod si hujusmodi donipiotes pauciores fuerint; fensim effugiunt, & modice exhalantes fere inconspicuæ in auras evanescunt; sin vero effluvia hæc magis agglomerata dense erumpunt, dum poros cutis vix pertranseunt, in aquam condensantur ; pari sc. ritu , ac cum vapores , ab aqua ebulliente emissi, operculum ollæ impositum madefaciunt.

Sudoris materies humoralis ordinarie vix alia est quam Serum sanguinis, cui interdum, siquidem excretio istac inordinata suerit, liquoris Nutritii, & Nervosi portiones, aliique humores è visceribus, glandulis, vasis lymphicis surrepti, immo & partium solidarum sarcimenta, aut liquamina adjunguntur: iste tamen qualiscunque suerit, potissimum ex arteriis ejicitur, etsi præterea haud inficias imus, etiam è nervis nonnihil exsudare; insuper è fibris, & partibus solidis humoris quidpiam vi caloris in vaporem attenuari, quod rursus circa cutem in madorem concrescit. At vero ipse tantum est sanguis, qui calore suo humorem quemvis evaporare facit, & è proprio sinu, istius qui exsudat, partem maximam emittit.

Ut sudor copiosus, & facile erumpat, hæc Tria requiruntur, sc. primo ut sanguis plus solito effervescens rapidius circuletur; secundo ut latex ejus particulis pluribus aquou Dia-

icetur:

datioac Di-

um eft

440-

grans.

s feri

nora-

Piri-

dum

alto,

vero

mo-

per

ao;

am,

ofe

eri

ra-

it;

in

ta

2-

n,

n

is, iisque solutis, hocest, à reliquo liquore seceni, inque saporem resolvi apris, abunde scateat. Tertio demum ut soius corporis por latis reclus, & parentes sucrint.

1. Primæ conditionis ratio satis manisesta videtur: nisi enim sanguis rapide circulatus, per Arterias in tanta copia estertur, ut à venosa reductione residuum, in totum à vasis lymphicis excipi. aut per Agavon insensilem exhalari nequeat, nihil supersituum erit, quod per sudationem emanet: hujus enim latex ex illorum ductum materia supersitua aut rejectanea constat. At vero sanguis pro cienda solopional rapidius circulatur, quatenus ob crebriores, & vehementiores cossis systolas, cum majore impetu circumpellitur. Cujus effectus cum plures sint causa evidentes, illæ omnes, aut saltem præcipuæ, ad duo genera sequentia reducantur.

Pro Cordis motu tum actuando, tum varie 'alterando, caula efficiens sunt spiritus Animales à cerebello affluentes; caula autem finalis, est sanguinis circulatio: namque hujus gratia uti motus ejus primitus institutur, ita juxta quod sanguis, propeter multas occasiones, subinde citius, aut tardius, vehementer, aut sedate, alissque modis circulari debet, etiam cordis pulsus diversimode variatur. Quotieicunque igitur adeo intenditur iste, ut sudationem cicat, ita seri contingit, aut sanguinis necessitate sive indigentia, vel

spirituum Animalium instigatione.

1. Quandocunque sanguis plus debito effervescit, sive accenditur, ne intra cordis sinus suffocetur, rapidius circumagi de et. Talis vero effervescentiz sive accensionis nimiz plures sunt causa, & acopians. Nam cruor interdum à proprio sulphure nimis evecto, vinorum ritus spante turgescit. Porro iste à calidis ore assumits, propter assum ambientem, motum corporis citatiorem, pororum occlusionem, & multas occasiones supra modum agitatus aut excalsatus, & plus solito accensus, adeo rapide cir-

cumagi postulat, propterea ut sudatio succedat.

2. Interdum languis, ex se quietus, spirituum Animalium instigatione, in esservescentiam hydroticam cietur. Enimyero in doloribus acutis, passionibus violentis, sunctionum naturalium aut vitalium magnis impedimentis, ipso mortis agone, aliisque spirituum deliquiis, aut affectibus, ubi corporis salus valde periclitatur, Anima sensitiva, ut sanguinis stammam vitalem ab exspirando conservet, cor in motum rapidissimum, quo, dum cruor impetuosius circumpellitur, plerumq; etiam sudor accietur, instigat.

M

Secun-

Secundum pro sudatione excitanda requisitum est, ut dum cruor valde effervescit, sive plus solito accenditur, & effluvia copiosa emittit, latex ejus humore seroso, qui insuper à massa reliqua ejus, ad abscedendum, & exhalandum aptus sit, abunde scateat; secus enim evaporatio tantum sicca, velut ab oleo cocto, urgente licet calore sebrili, aut alias intenso, ac minime sudor erumpet. Quorum sanguis sero resertus compagem laxam, & nonnihil solutam habet, à levissima quavis incitatione, in sudorem exsolvitur. Veruntamen si serum desiciat, aut à cruore nimis compacto, vel ob faculentias incoctas valde incrassato, non facile secenitur; & si febris Causonis incendium urgeat, simulque Diaphoretica potentissima exhibeantur, sudatio vix omnino succedet.

Tertio ad sudationem rite procurandam requiritur, ut dum cruor effervescit, & humore aqueo facileque separabili satis diluitur, etiam cutis pori satis recluss, & patentes suerint; niss enim corpus sit perspirabile, frustra erit quod diaphoresin moliamur. Quorundam cutis valde crassa, & fere impersorata existit, cui si frigus hybernum accedat, sape aquam ex pumice citius, quam corum co-

rio, exprimas.

Hæc de præcipuis ad ¿Pípwon ciendam necessaris, quæ prout interdum ex parte deficiunt, propterea ut sudor ægre, aut vix omnino succedat; ita aliquando propter horum excessus, insuper ob alias quassam circa Humores, aut habitum corporis inordinationes, Sudatio crebra, & copiosa nimis quossam insessario circa su fuertitius, haud citius sanguini convehatur, quin totus starim, cum latice seroso, è poris cutis exsudans, in madorem profundatur. Hujus rationes si inquiramus, hæc tria potissimum occurrunt, in quorum aliquibus, aut simul omnibus,

Illæ consistere videntur.

1. Nimia igitur in sudationem propensio, interdum oritur, quoniam sanguis in crasi vitiatus, & debilior sacus succum nutritum, quem è chylo excipit, assimilare nequit; quare, velut stomachus toni perfracti, humorem insusum, quamprimum ejus satur est, evomere cogitur. Hinc est, quod sudationes nocturnæ, ac valde molestæ febribus duturnis ut plurimum succedunt; quatenus nempe in his massa languinea (instar lactis acescentis, quod superignem incalescensssua sponte, & sine coagulo adjecto sunditur, & serositatem præcipitatur) compagis adeo laxæ existat, ut à levi quavis occasione in mixtione solvatur. Cui accedit, quod sanguis depauperatus haud plane accenditur,

, ut

r. &

nfu-

um

fic-

lias

fero

le-

un-

lob

cer-

que

0-

, ut

ra-

ites

bot

Ta,

ac-

co-

uæ

z-

ımı

12-

ofa

u-

m,

0-

li-

ıs,

i-

us

t;

,

,

is

1-

[-

ii

quapropter succi crudi, quo minus per B slagrationem abfumantur, eo necesse habent, dum sanguis incitatur, copio-

fius per sudorem erumpere.

Secundo non improbabile est nimiam in sudores propensionem aliquatenus etiam ab hac causa pendere, viz. quod aut renes, aut lymphæduæus, ubique officio suo non satis defunguntur. Namque si forsan hac aut ista via sanguinis arteriosi serositates supersua non statim eximantur, necesse erit eas alicubi ad plenitudinem congeri, proiudeque, nist per sudorem excernantur, sanguinis circulationem impedire, & non raro hydropem inducere.

Tertio siquando ob rationes prædicas diathesis hydrosica invaluerit, eadem insuper augetur, & sudores crebri & copiosi magis emanant, si cutis pori, & meatus solito apertiores suerint; cujulmodi affectio interdum à natura inest, quandoque propter accidens quoddam contrahitur. Novi quorundam corpora adeo cribrosa extisse, ut ne levissimum aeris afflatum sufferre potuerint; qui etiam à motu quovis citatiore, aut à solis, ignis, aut lecti calore protenus in ma-

dorem folverentur.

Ex his quæ, ad i phoors omnino acciendam requiruntur, atque nimiam faciunt, ita statutis, facile erit colligere, quæ sit sudoris tum Ratio formalis, tum Causa conjuncta; utraque nimirum in eo consistit, quod sanguis sero scatens, & in compage nonnihi solutus, dum à cordis pussu circulatur, adeoque plus effertur per arterias, quam ut pars cruenta per venas regeri, & serosa per renes, & lymphæ ductus mox tota amandari queat; iccirco necesse erit, quicquid seri supersum est, particulis etiam aliis im-

butum, per cutis poros fatis patentes exfudare. Quod spectar ad alias sudandi Causas, sc. Procatarcticas & Evidentes; quæ Prioris generis sunt, vel massam sanguineam, vel spiritus animales respiciunt. Hi namq; (prout supra innuimus) affectionibus spasmodicis, aliisque apomaliis obnoxii, interdum aut sponte, aut occasionaliter motus explosivos, & inordinatos ineunt; quibus etiam præcordia im maniter agitata, sanguinem impetuosius circumpellunt, proindeque in sudores exsolvi faciunt. At vero έφιδρώσεως spontanea Causa Antecedens sa pius in massa sanguinea delitescit. Siquando enim particulæ hererogeneæ & prorsus incongruæ in hujus sinu ad pleniaudinem congerantur, ifte demum aggranatus fluore oborto effervescit, ut, quod molestum est, una cum larice seroso secernatur, & per sudorem foras ejiciatur. Cujusmodi sudor juxta materiæ peccantis facilem, difficilem, aut impossibilem

M 2

excretionem, dicitur vel Criticus (qui infuper plus aut minus perfectus eft) vel Symptomaticus. Super his in mups la socia nostra satis fuse disservimus, ut non opus

fit hic plura dicere.

2. Sudationis Caufæ Evidentes, quæ nempe fine procatarxi, aut indicatione medica i Didpwow folitarie, & per fe passim cient, cum variz ac diversimoda fuerint, fc. ore affumta, exterius admota, nimia animi, aut corporis commorio, cum multis aliis; libet hic illarum præcipuas una cum diftinctas afficiendi rationibus breviter notare. A quibus rite intelledis, melius innotescet, quo ritu & quali difcrimine, pharmaca in hanc rem destinata, Diaphorefin cum

findore movent.

- . Imprimis igitur, à motu corporis citatiore, laboriolo, ac diuturno ludor provocari folet; uti passim cernitur in curfu, faltatione, ponderofi vedione, tradione, & fimilibus. Cujus ratio est, quod musculi totius corporis vehementer exerciti, vafa interjeda comprimunt, proindeque fanguinem exagitant, & huc illuc rapide impellunt; cumque hoc modo venæ potissimum constringuntur, sanguis per earum ductus magis usque ac magis patentes, facilius elabitur, ac multo celerius versus cor proripitur; cumque adeo intra dextrum ejus finum copiofius aggestus, ipsum opprimat, aut fere suffocet, & cor, & pulmones pro sanguine rapidius circumpellendo, per nixus crebriores, & fortiores impigre laborant: hinc demum uti ifte intra præcordia magis accenfus, proindeque rarefactus, & compage folutus, caloris, hoc est, spiritus, & sulphuris corpuscula longe plura exhalet; quæ serofitates (dum vasa omnia ita turgent) reduci inhabiles, secum foras convehentia, sudorem constituunt. Prout corporis, lic etiam Animi exercitia immodica fudores movent.
- 2. Calor ambiens, prout à fole, igne, Balneo, hypocaufto, & similibus, sudorem provocare aprus est; quoniam effluvia calida, corporibus nostris ab extra immissa, & cutem subingredientia, tum poros, & meatus ejus reserant, tum fanguinem effervefaciunt, ipfumque velut aquam ab igne supposito, ebullire cogunt; proinde ut è compagé ejus toluta, & rarefacta, vapores sudorifici copiosius exhalentur. Nec tantum calor mere extrinfecus, fed etiam proprius circa ambitum corporis, à quo exhalavit, detentus, fudorem mover. Nihil enim usitatius est, quam ut quisquam in ledo jacens, dum pluribus stragulis cooperiatur, in sudorent incidar. Cujus ratio satis liquet, in quantum halitus jam-

s aut

is in

opus

DC2-

er fe

af-

um

bus

fif-

umi

ofo;

in

us.

ter

ui-

mac

ra

at,

us

re

n-

5,

1-

ci

-

2

jam decidui, & circa superficiem corporis coerciti, Balnei

ficci naturam habent.

3. Transpirationis solitæ cohibitio nonnunquam sudorem accersit; cujus ratio est, quia sanguis à Agron liberiore prohibitus, velut mustum dolio arce nimis inclusum, impetuosius sermentescit; proindeque magis rarefactus, & consequenter circuitu rapidiore agitatus, necesse habet in sudorem exsolvi. Olim Hybernis in more suit sebre quapiam laborantes, pannis se laneis, aqua frigida madefactis, involvere, ex quo sudor copiosus succedens non raro morbum solvebat. Simile huic experimentum, etiam apud nostrates, bono cum fructu tentatum audivi.

4. Alimenta calidiora affumta, præsertim sale, pipere, & Aromatis condita, item aquarum ardentium, cervisiæ sortioris, & vini generosi potus, quatenus aut sanguinem particulis activis, velut stimulis sive æstro quodam, imbuunt, aut eidem estagranti pabulum sulphureum, & instammabile, velut oleum lampadi, ministrant, uberiorum materiz halituosæ alamodu, proindeque seri abundantis ex-

ludationes majores cient.

Hac de fudoris natura, & causis tum conjunctis, tum ma-Quod ad differentias ejus spectat, multiferiam diftingui felet; nimirum quod fit spontaneus, vel coadus; vel partialis, vel univerfalis; vel criticus, vel fyinptomaticus; quorum omnium rationes ex prædictis fatis clare innotescunt. Porro sudor aut Calidus ett, de quo hactenus disferuimus, vel actu Frigidus, cujusmodi frequenter à timore panico, dolore valde acuto, in lipothymia, & subito quovis spirituum deliquio, inque mortis agone excitatur. Hujus caufa in eo confistere videtur, quod à passione subita, ac immani tota Anima subsidens, Ambitum suum. contrahit; proindeque spiritibus consternatis, & sanguine cum: calore versus cor retracto, effluvia extima per cutem emanantia à sequentibus derelica, & calore destituta, illico in vaporem frigidum condenfantur : pari quidem ratione, ac inter destillandum accidere solet. Nam si ignem subito reprimas, vel extinguas, mox exhalatio calida, Alembicum replens, in madorem exfolvetur.

Ex his ita præmissis, & ostensis, quæ sunt præcipua ad sudorum provocandum requistra, & propter quas potissis mum occasiones, & accidentia ordinaria hic excitari solet; non difficile erit designare quibus potentis & particulis medicamenta Diaphoretica pollere debent, & qua ratione costessis usos edunt. Et primo, quod ad illorum sundueses

M 3

Spedar:

fredat, Hydrotica intus fumenda ejusmodi effe debent, qua fanguinem plus folito effervescere, & per consequens evaporare faciant; item que massam ejus, sepe compadam nimis & incrassatam, quadantenus referent, & fundant; proinde ut ferofitates ejus facilius decedere ac fecerni poffint, fimulque cas ita fecreras per Diaphoresin potius quam per Urinam aut Sedem eliminandas disponant. Hzc funt duo ad ¿pidpwow primaria requisita, five indicantia; quibus rite complendis Diaphoretica varii generis, & coeppeias adhiberi folent. Quod ad Tertium requifitum (cuius fupra mentionem fecimus) sc. Pororum Apertionem spedat, hoc fere tantum per Administrationes externas peragitur; quo tamen ritu, & quot modis fieri folet, infra oftendetur. Interim ut de medicamentis Hydroticis ore affumendis dicamus, imprimis oftendere oportet, qua Ratione Generali hac operantur; dein quo diferimine, & particulari afficiendi modo; quibus demum cujusque speciei, nempe aut totius mixti, aut unius cujufdam elementi, viz. fpiritus, fulphuris, aut falis virtutibus infignita, tum in vifceribus tum in humoribus circa sudoris provocationem, vires suas exerunt.

1. Quoad prius igitur, circa medicamenta Diaphoretica in genere, annotamus ea ex particulis ejulmodi constare, que ventriculo ac inteftinis fatis amice, nullum in ils fpafmum, aut excretionis motum cieant; insuper ut nullatenus ab iis fubigi, aut alimentorum inftar affimilari queant ; at vero stomacho ingesta, illico tum spiritus animales, tum fangninem ad ¿ piopu (in obeundam disponant. vero quadam ex iis ventriculo immerfa, & diffoluta, mox Spiritus Animales intra fibras nerveas (ex quibus Tunica interior conftat) ubique fcatentes exsuscitant, recreantque, proinde ut totius Animæ fenfitivæ hypoftafis ftatim ereda, ac in majorem ambitum expanía, præcordia vegetius aduari, adecque sanguinem rarefactum, & plus accensum rapidius circumagi, proindeque in Diaphorefin adigi faciant. Porro interea ejusdem pharmaci particula, etiam sanguini vafa ftomachica (que Tunicam nerveam denfiffime obdacunt) perluenti fefe ingerunt, ipfumque dum mox fermentant, & effervefaciunt, per venas folito rapidlus verfus præcordia urgeri cogunt; quibus cum impetuofius inferrur, flatim audo cordis pulfu, tota cruoris mada ratefacta, & magis accensa, simulque à medicamenti particulis intime admistis agitata, per Arterias ad pa tes omnes exteriores citatius provehitur; uti, cum

nt,qua

is eva-

padam

t, pro-

offint,

m per

nt duo

quibus

pytias

us fu-

eaat,

ritur;

detur.

s di-

ierali

Iffici-

aut

itus,

ribus

fuas

etica

are,

paf-

ate-

nt s

um

ım-

TOX ica

ue, 2,

11-

riıt.

ni

b-

r-

r-

notuseius latex, per venas, aliofque dudus reduci, aut exeroi nequeat, necesse incumbit plurimum ferosi humoris in sudorem exfolvi. Ceterum pharmaci hydrotici particulæ, juxta modum prædictum in fanguinem admiffæ, non modo liquorem ejus fermentant, & exagitant, at fape mistionem ejus ita laxant, referantque, ut serum aliaque ejus recrementa facilius secerni, & amandari possint. Quandoquidem autem hoc vario ritu, juxta diversimodam tum languinis constitutionem, tum medicamenti indolem aut apparatum, fieri contingat, operæ pretium hic videtur, pracipuas circa diaphorefin adhibendam indicationes, & varios easdem prosequendi modos, una cum singulorum Etiologiis breviter explicare. Super his autem imprimis adnotetur pharmaca hydrotica quoad operandi vias, & opentiones cum Cardiacis plerisque ita vulgo dictis, magnam affinitatem habere, in tantum, ut multa utritique generis, plus fint communis, five reciproci; cumque adeo potisti-. mum quoad majorem, aut minorem efficaciam differant, quoties à genere uno ad alterum transire incumbit, fere tantum opus erit dolin augere, aut diminuere, & maxime idonea exhibendi tempora eligere.

Quod itaque fpectat, ad variam materia tum fpeciem, tum apparatum, ex quo medicamenta hydrotica conficiuntur; illa aut plurimum mixti cujusdam aut partes Integrales, aut Elementares existent. Nempe aut concreta naturalia in tota fubstantia fua aut fimplici , aut extracta exhibentur; velut cum folia, radices, aut femina, Cardui, Contrayervæ, Angelicæ, aut fimilium in pulvere, decodo, conferva, aut magisterio fumuntur: vel Diaphoretica particulis hujus aut illius Elementi, nempefpirituofis, fulphureis, aut falinis, velfimplicibus, vel quibulvis alis præpollentibus conftant; veluti fi ex Carduo, aliove corpore vegetabili, minerali, aut animali, aut fal, aut Spiritus, aut ofeum, extrahantur, & feorfin per fe, aut cum aliis præparatis in medicamenti formam rediganfür. Singulas, aut faltem præcipuas, harum species brevi-

ter perftringemus. 1. Diaphoretica, quorum virtus in totius concreti particulis integralibus confistit, inæqualiter milta, etiam uno quodam elemento (viz. falino) pra ceteris eminenti pollere, eique virtutem fuam potissimum debere videntur. Atqui sal iste, à quo vis hydrotica dependet, sub duplici fatu occurrit: Nam in quibusdam concretis ifte Volatilis, & acris, vel amarus est; inque ahis Alcalifatus, & quodammodo fixus. 1. In priori censu pleraque vegerabilia,

M 4

1a i

à veteribus pro Antidotis habita, uti folia Scordii, Cardui, Scabiofa, Vincetoxici, flores Calendula, Chamomeli, radices Petafiridos, Zedoaria, Galanga, &c. Item confectiones Mithridatii, Theriacæ. Diascordii; item Guiaci, Buxi, aliorumque decocta similia conuntur. Cujusmodi pharmaca ventriculo ingefta, & diffoluta, tinduram constituunt, cuius particulæ, utpote calidiores, & exoticæ, spiritus Animales exsuscitant, unde præcordia, vegetius actuata, sanguinem in valis stomachicis scatentem subeunt, & fermentant, ipsumque adeo dum versus cor citatius per venas regeri faciunt, etiam in causa sunt, ut ifte per arterias in habitum corporis vehementer, & sudorifice propellatur. 2. Diaphoreticorum species altera, quæ, dum ex misti partibus integralibus constant, salem Alcali præpollentem habent, funt lapides, & Animalium, ac vegetabilium partes Offez, vel Testacez; uti Bezoar, Margaritz, oguli, & chele Cancrorum, & fimilia, quorum virtus Diaphoretica potifimum à sale Alcali procedit; quatenus nempe hujus particulæ, Sali Acido tum in visceribus tum in languine interdum occurrentes, cumque eo effervelcentes, proinde maffam fanguineam fundi, ejusque serostates secerni, inque fudorem exfolvi faciunt.

II. Medicamenta hydrotica, quæ post Analysin spagyricam particulis elementaribus, aut his, aut illis virtutem suam debent, è variis subjectis, & cum diversimodo apparatu formata, potissime sunt aut spirituosa, aut salina, aut utragssimul inter se, aut cum particulis aliquotis sulphureis combinata. Nam quæ sunt mere, aut maxima ex pane Sulphurea, huic intentioni minus accommoda existunt; quippe talia, ut plurimum visceribus insesta, sæpe nauseam, & non raro vomitum cient. Porro quæ ob sulphuris copiam oleosa, & pinguia sunt, particulas suas. intra sanguinis massam non ita promte insinuant. Quoritu, & quali spirituum, aut sanguinis affectione istæc altera Diaphoressin

movent, speciatim disquiremus.

1. Et primo ad Spirituosa reserimus Aquas Ardentes, & liquores quosvis spiritu vinoso præditos; cujusmodi passim è vegetabilium fructibus, aut succis sermentatione maturatis, aut putresacione resolutis, arte chymica destillantur; uti sunt spiritus Vini. Pomacei, Cervisæ, Baccand Juniperi, Sambuci, Cerasorum nigr. cum multis aliis, quæ vulgo spiritus dicuntur; atque vel simplices & simpidi per se sumuntur, vel aliorum simplicium infusione imprægnati, rursus destillantur, aut sub sorma tincturæ exhibentur. Hujusimodi liquores vinesi intus sumti, & quate-

rdui.

radi-

iones

, ali-

maca

cu-

ima-

gui-

ant,

fa-

um

lia-

bus

nt ,

ez,

an-

Mi-

ar-

er-

af-

ue

i.

u-

tu

95

is

te

;

,

i

nus spiritus Animales erigunt, inque majorem expansionem (qua itidem cordis motus intenditur) cient, & quatenus languinem exagitant, & (velut olei ad flammam accessu) plus accendi faciunt, Diaphoresin movent. Propter eandem rationem, & afficiendi ritum, quo hæc Diaphoretica, etiam Cardiaca, siquidem in minori dosi exhibeantur.

appellari folent.

2. Ad Diaphoresin ciendam Preparata Salina varii generis, & diversimodi status, & quidem bono cum fructu præscribl solent; quæ tamen non, uti particulæ totius mixti, aut mere spirituosa, sanguinem vel ob heterogeneitatem exagitant, vel inflammabilitatem accendunt, at folummodo in falinas ejus particulas agendo; quas dum in amplexus suos rapiunt, à combinatione cum aliis nimis strica divellunt, proinde ut laxata sanguinis compage, & pullu aucto, serositates superfluz, aliaque recrementa facilius secedere, perque sudorem amandari possint. Ad hunc censum (quod pariter in diureticis habere supra oftendimus, etiamque in Cardiacis, uti postea liquebit) sales cujusque fere status, præsertim vero sal Volatilis, Fluidus, Fixus, & Nitrolus referri debent; ex quibus fingularibus, aut intra se compositis, Diaphoretica præcipuæ notæ conflantur; quæ intus fumta, atque falibus aliis tum intra viscera, tum intra massam sanguineam scatentibus occurentia, colque à particularum aliarum complexibus avocatitia; fanguinem referant, ac rarefaciunt, proindeque ad Diaphorefin disponunt. Pracipuas horum species & operandi modos inferius explicabimus ; interea tamen cum eadem medicamenta falina, quæ ad fudores, etiam ad urinas movendas; quandoq; etiam pro Cardiacis exhibere foleant; oftendere oportet, quo apparatu, & quibus insuper requisitis, dum eadem pharmaca propinamus, Diaphoresin seorsim ab alteris istis intentionibus prosequi debemus.

Et quidem advertimus, Sudorifica intus sumta, raro aut nunquam sua sponte, sicut Emetica, Cathartica, aut Diuretica, operari; quinimo regimine semper opus est, ad Medicamentum actuandum, ac ad areopter istam determinandam. Quapropter à Diaphoretico exhibito, illico Patiens eo ritu tracandus est, tum ut pori corporis aperiantur, tum ut cordis pulsatio plumimum intendatur. Propter hos sines, vel in lecti, balnei, aut Hypocausti calore detineatur, vel corporis motu citatiore, aut duriore exerceatur; qua ut melius pro sudore concitando succedant, & Tempus & Subjectum, quoties in nostra potestate suerit, maxime idonea eligantur; quando nimirum sanguis crasi sauda.

bili

bili, aut non admodum maligna potitus, tum seroso had more satis abundat, tum quoad particulas suas, haud nimis consusuas perturbatus existit, quin facile researi, inque partes secedere ac fundi aptus sit. Quippe in temperamento bilioso, constitutione gracili, ac sicca, inque medio causone, cum omnia perturbata, ac indigesta sunt, Diaphoretica sex usu fore videntur, non qualibet indisferenter exhibere convenit; verum juxta variam sanguinis conditionem, & diversimodas in eo elementi modo hujus, modo illius prapollentias, atque salium status, etiam pharmaca appropriat seligantur. Super his, quo cum delectu, & in cujus modi formulis prascribi debent, in sequentibus dicemus.

SECTIO. V. CAP. II.

Diaphoreticorum species, ac Formulæ, nec nonrundam ex iis chymicorum Ætiologiæ.

M Edicamenta Sudorifica quandoquidem multiplicia,& diversimoda existant, atque vario respectu ordinari, inque classes redigi soleant; ideo imprimis tum quoad formam five constitutionis modum, tum quoad materiam ex qua conflantur, eadem hic loci diftinguere, ac recenfere visum eft. Formulæ eorum maxime ustatæ, funt 1. pulvis, 2. liquores Chymici, 3. potio, 4. bolus, 5. Dixta. Cujusque horum Materies aut totius mixti partes Integrales funt mixta cujufdam per spagyriam r. foluti Partes quadam Flementares ; illæque aut fimpliciores, viz. aut Spirituofa, vel Salinæ; quæ itidem posteriores, aut Volatiles, aut Fixæ; aut etiam Acetolæ, aut nitrofæ existunt : aut denique particulæ sudorificæ, ita per chymiam divisæ,& separatæ, funt Elementares inter se compositæ, viz. Spirituo-faline, atque Salino-fulphurea. Dum fingulas hasce species ordine percurrimus, uniquique materiæ generi, selectiores præscriptionum formulas adaptabimus.

1. Diaphoretica quorum Bases sunt mixti partes integrales, in quibus itidem sal aeris, sive volatilis præpollet; sub hac ratione ad sudorem provocandum sæpe conferunt, quatenus eorum particulæ in sanguinem admissæ, cum immiscibiles simulque indomabiles suerint, massam ejus exagi-

tant,

hu-

imis

nque

men-

cau-

reti-

otics

bere

, &

rx-

riaiodi

80

ri,

1-

1-

.

1.

-

fant, valde dividunt, ac quasi in minutias distrahunt; proinde demum ut cruoris compage plurimum laxata, atque in effervescentiam acta, una cum pharmaci particulis, protter heterogeneitatem eliminandis, ac serositates superssuz, atque sanguinis recrementa, ac corruptelæ foras ejiciantur. Quæ sunt hujus census, exhiberi solent in specie Pulveris, Boli, Potionis, & diætæ, juxta sequentes præscriptionum formulas.

R. Pul. radicum Contrayerva, serpentaria virginidna, Petasitidos, ana Drach. j. Cocinell 2, croci, ana Drach. sf. f. pul. dosis Drach. sf. cum vehiculo idoneo.

R. Pul. viperarum Drach. j. detur in liquore convenienti.

R. Pul. Bufonum pr. Drach. ff. ad Drach. j.

Cum Diaphoretica sale alcali singulari, aut prioribus admisto pollere debent;

K. Bezpar, orientalis Scrup. f. ad Drach.ff. desur è cochl. ag. destil. aut alterim vehiculi.

R. Pul. è Chelis compos. Scrup. j. ad Drach. ff. exhibe-

atur eodem modo.

Pul. Bezoarticus ad hunc modum conficiatur.

R. Tul. rad. Contrayerva, è Chelis Can. simp. ana Unc. ij. Margarit. Corallii utriusque, succini albis. oculor. Can. C. C. Obrystalli prapap. ana Unc. j. Beyoar. occident, terre Lemnia, ana Unc. s. Cerus. Antimoni Unc. ij. occimella Unc. s. Ambra grisea Drach. is. moschi Drach. sf. f. pul. subilis, qui cum gelatina è viperarum exxivisi in glubulos formetur. Doses Scrup. j. ad Drach. j.

R. Pul bujus Bezoart. Scrup. j. Bufonum pr. gr. vj. f. pul.

detur in cochl. j. aq. Theriacalis.

2. Boli. quorum bases sunt partes mixtrintegrales, in confectionis, extracti, aut conservæ formam redace.

R. Mithridatii Drach f. ad Drach j. pul Bezoart Scrup. j. ad Drach f. fyrup. è succe citri q. f.f. bolus. Leco Mithridatii substitui potest Theriaca, aut Diascord vel confec. liberans, dei Hyacini. etiam pulveris Bezoartici locum supplere potest Bezoar pulverat. aut rad. contrayer. aliorum ve similium pulvis.

R. Extract. Theriacalis Drach. ff. ad Drach. j. pul. Te-

Zoart. Scrup. j. f. bolis.

R. Extract. Cardui Drach. S. pul. Beznart. Scrup. j. falis absynt. gr. 15. cum q. S. Syrup. e succe citr. f. bolus.

3. Potiones, quarum bales sunt vegetabilium decocta communia, vel insusnoes, & Tincu.

R. Rad.

R. Rad Petafitidos Unc. j. sem.ejusdem Drach.ij.rad. Eryn. condit. Drach. vj. sem. Cardui Drach. ij. coquantu in aq. font. lib. j. ad lib. s. in colatura clara dissol. Mithridaii Drach. sf. vel Scrup. ij. sumatur calide in lesto.

Pari modo felia Cardui, flores Calendule, aut chamoneli, coquantur in q. f. liquoris posset. Cujus Unc. vj. vel viij. dentur calide per se, vel cum pulvere, consectione, aliove

diaphoretico adjecto.

4. Infusiones, & Tincturæ varii generis Diaphoretica parari possint extrahendo virtutes vegetabilium simplicium, & consectionum cum vino, aceto, aut aq. destillat quæ dein colatæ, & per subsidentiam clariscatæ, aut per se, aut aliis liquoribus adjectæ, sæpius cum fructu exhibentur. Huc referri debent aque, vina, & aceta Bezoartica per insusionem parata, quorum formulæ passim apud Authores prostant. Porro vegetabilium Tincturæ, in parva dos plurimum essicaces, ad hunc modum consiciuntur.

R. Rad. (ontrayer. lib. j. contus. & Matracio indit. affunde spiritus vini lib. iij. digerantur ad extrabendam tin-tturam, qua coletur, & in balneo abstrabatur ad consistentiam mellis. Spiritum primo abstractum serva scorsim a reliquo, reaffunde residentia, & denno Tinetucam extrabe; cujus doss Drach. sf. ad Drach. j. in vehiculo idoneo.

5. Dietz, quorum Bases sunt liquorum Decosta pro luis venere. , & quorundam aliorum Affectuum Chronicorum, in sanguine , & humoribus altius radicatorum , cu-

ratione designata.

Enimyero pro morborum quorundam fanatione fudatio valde intenfa, & crebra, viz. per longum tempus, affidue requiritur; nempe ut viscerum, & humorum non tantum impuritates, & corruptele expurgentur, verum & tindure morbifice iildem altius impresse deleantur prorfus, feu velut eradicentur. In hunc finem non fatiserit pulverem, aut Bolum sudorificum per vices quasdam exhibere, verum Dizta integra in hunc scopum institui debet. Quapropter potus omnis fit decoctum Diaphoreticum, post cujus dolin quoque mane assumtam, adhibito insuper Balnei, aut laconici calore, sudatio copiosa provocetus. Deinde cum hac ratione, & cutis pori referantur, fimulque natura ad Diaphoresin inclinatur, toto præterea die fanguinis, & fucci nervei recrementa per Alaman, ufu ejusdem potus usque continuatam, evaporent. methodo non tantum lues venerea tutiffime, & plerumque

que certiffime curatur, fed & alii quidam morbi Herculei interdum feliciter fanantur.

R. Rasure lignisanti Unc. iiij. sarsap. Unc. vj. China. Unc. ij. sant. omnium ana Unc. j. rasure Eboris, C. C. ana Unc. sf. Antimonii pul. & nodulo ligat. Unc. vj. s. art in-swidantur & coq. in aq. sont. lib. xvj. ad medicatem: & fiat colatura: Magmati Ingredicutium residuo assunde parem aq. quantitatem; s. insuso , & decestio ad testsa partis consumionem, addendo passularum lib. j. liquiritia Unc. j. colatura servetur pro potu ordinario.

In temperamento biliofo, & fanguine acriori, & calido omittatur lignum Guiaci, augendo quantitatem China? & Sarka.

Diaphoretica, quæ ex totius mixti particulis integralibus constant, pro pauperibus facile parabilia, junta formulas sequentes præscribantur.

In febribus malignis. R. Confer. Lujula Drach. j. Mithridatii Scrup. iisf. mifce, sunatur superbihendo haustum liquoris posset. cum soliis Card. Scordii aut storibus chamomeli, vel Galend. incoctis.

R. Rad. pul. serpentaria virgin. Drach. s. ad Drach.j. detur cum vehiculo idoneo. Vel R. pul. rad. Petasitidus Drach.j. eodem modo.

In casibus ordinariis exhibeatur Decostum milii solis, rad. Perastridos, vel serpentaria Virg. velrad. & sem Bardana. In lue venerea Decostum Saponaria, vel rasura ligni Buxi, & similiam, Decosti ex lignis que majoris sunt pretii vicem supplere possunt.

24. Medicamenta fudorifica è mixti partibus Elementaribus parata, pro basi habent aut spiritum, aut salem, modo simplicem, modo cum sale attero vel cum sulphure combinatos. Spirituosa juxta formulas sequentes prascribantur.

1. Spiritus Theriacalis camphorat. Drach. f. ad Drach j. vel Drach. iff. exhibeatur in conveniente vehiculo. Eodem modo spiritus plures alii, è vegetabilium succis sermentatione maturatis exstillati, & affectibus quibussam appropiati, ad sudationem, siquando indicatur, ciondem exhiberi possum. Cujusmodi nimirum sunt spiritus ceraforum nigrar. è baccis sambuci, Hedra, & funiperi, cum mulius aliis. Sp. C. C. fuliginis, sanguinis, & similium, salinerum patius classi accenseri debent.

2. Diaphoretica, quorum bases sunt spiritus cum par-

thodofi

r. V

. rad.

tur in idatii

meli,

liove

eticz

oliciillat,

er fe.

ben.

tintintenrelicu-

cocudaffion

8

luis

rit xlen, er

ir. lie fu

i-

ticulis aliis elementaribus combinatis, ad hunc modum præscribantur. R. Mixtura simplicis Drach. j. detur in conveniente vehiculo. Huc etiam referantur, que ex spiritus, sale sixo, aut suspine combinatis constant. Cujusmodi Tintura salis Tartari, Antimonii, quarum doss Scrup, j. ad Scrup.ij. in alio liquore. Porro aqua destillata, in quibus particulæ spirituosæ aquosis diluuntur, ad sudores movendos sape cum fructu exhiberi solent.

R. Kad. Petastiidos, Valeriana, ana Unc. ij. Zedoaria, Contrayerva, Serpentaria virgin. ana Unc. isf. storum Petastiidos M. iiij. croci Drach.ij. incisis & contus. asfund. vini Xeroensis lib. iiij. destil. s. a. liquor totus misceatur. Doss Unc. iis. ad Unc. iij. Vel R. rad. Angelica, Imperatoria, ana Unc. iv. Zedoaria, Ennula campana, Vincetoxici, Centian. Galang. min. an. Unc. j. summit. Cardui, Ruta, Angelica ana M. iij. Cort. mediani fraxint Unc. vj. incis. & contus. adde Mithridatii, Theriaca Androm. ana Unc. ij. misce, & affunde. vini generosi lib. vj. Aceti destil. lib. ij. destil. s. a. dosis Unc. ij.

Aquarum prædictarsum doses actuari possint additione liquorum aut salium chymicorum. Hujusmodi medicamenta spiritu vinoso prædita senibus, item temperamento frigidiori præditis, atque paralysi, aut hydropi obnexiis præcipue, ac ferè tantum conveniunt; in constitutione autem calida, cumque adest viscerum æstus, aut sanguiais effervescentia sebrilis, quatenus ista torresaciunt, & hunc plus mimis accendunt, obesse potius, quam juvare

folent.

Diaphoretica, quorum basis salina est, prout variæ sunt indolis, viz. (juxta quod sal volatilis, sixus, acetosus, aut nitrosus existit) ita diversimodi sunt usus, & operationis, hinc in quibus dam casibus ut melius hæc, inque aliis illa, vel ista adhibeantur; quemadmodum in Diureticis habere

fupra notavimus.

1. Sal fixus, & volatilis maxime conveniunt iis quorum sanguis seroso humore plurimum scatet. Insuper siquando succus tum viscera, tum nervosum genus irrigans, in acorem vergit, prout habere solet in hydropicis, cacochymicis, & qui affectibus spasmodicis chooxis sunt, medicamenta ista ad ioidpost, ciendam utilius adhibentur; quin, dum particulis humorum acido-salinis occurrunt, cumque iis combinantur, sanguinis compagem referant, simulque, ob mixturam heterogeneam, ejus massam exagitant; hinc ut serositates sacilius secernantur, & exterius

per cutis poros adigantur, prateribuntur ista, in forma pulveris, boli, & liquoris.

R. Florum falis Armoniaci Scrup. ff. Chrystalli mineralis gr. xv. pul. Bezoart. Scrup. j. misce; detur in cochl. Aq. sudorif.

R. Salis Tart. Scrup. j. Ceruf. Antimonii, gr. 25. f. tal-

vis; detur eodem modo.

V.

um

:0n-

fale

ura

in.

ulæ

cpe

rie,

ta-

ini

ofis

ias

an.

lde

ide.

fis

ne

2-

3-

b-

u-

n-8c

re.

t

tt

5,

e

-

,

R. Pul. Bezoart. mineralis Scrup. j. ad Drach. fs. pul. Gafcon. Scrup. j. f. pul. detur similiter.

R. Ceruf. Antimonis Scrup. j. ad Drach. ff. florum falis

Armoniaci Scrup. S. f. pul.

- 2. Exhibeantur ista in forma boli, miscendo doses prædictas cum Theriaca, Mithridatio, vel Diascordio, aut cum extracto Cardui, Gentianæ, vel similibus.
 - R. Bezoart mineralis Scrup. j. florum falis Arm. gr. 2.j. Mithridatii Scrup. B. f. Bolus.

R. Salis C. C.gr.viij.pul. Bezoart. gr.xv.extracti Theriac.

Scrup. j. f. bolus, vel til. iij.

3. Si in forma liquoris magis conveniet, R. Sp. C. C. vel fuliginis, vel salts Armoniaci gt. 15 ad 20. Aq. su-dorif. Unc. j. ad Unc. iij. f. haustus sumatur cum regimine.

R. Florum Jalis Armoniaci Scrup. B. Salis Tart. gr. 15.

Ag. Sudorif. Unc. iij. misce f. bauftus.

3. Diaphoretica, quæ pro basi sua salem nitrosum ha bent, in iisldem sere casibus, ac superiora ex sale sixo, & volatili constata, juvare solent; quatenus nimirum salis acidi præpollentias destruunt, adeoque sanguinis mistionem disponunt, ut, dum estervescit ille, serum, & recrementa ejus sacilius secerni, & am andari queant.

R. Carystalli mineralis Drack. iij. falis (. (. aut fuliz.aut uperarum Drack.j.mi/ce. Dosis Scrup.j. ad Drack.ff. in vehiculvidoneo.

R. Salis prunella Drach. ij. Bezoart. mineralis, vel ceruf. Antimonii Drach. j. f. pul. Dosis Scrap. ij. ad Drach. j.

4. Diaphoretica, quorum basis est sal acidus, præcipue contra salis sixi, ac sulphuris præpollentias valent. Siquando nimirum ob particulas salino-sixas cum sulphureis vel terrestribus combinatas, sanguinis massa obserata nimis, & constricta evadat, ut serositates suas per sudorem amandandas haud facile dimittat (prout interdum in febribus continuis, & assectione scorbutica sieri solet,) Sal acidus à medicamine exhibito, sali sixo in corpore occurrens, inque amplexus suos rapiens, combinationes ejus iniquas tolit, N2

proindeque fanguinem effervelcentem relesat, ac in εριδρωσ, disponit.

R. Spiritus Tart. Drach. ff. ad Drach. j. Aq. Sudorif.

Une. iij. florum falis Arm. Scrup. I. mifee.

R. Mixtura simpl. Drach. ff. ad Scrup. ij detur in cockl. Aq. Theriac. vel Bezoartica.

R. Aceri Bezoart. Unc. R. ad Unc. j. Aq. Card. Unc.

ij. Ag. Peftilent. Drach. vj. mifce, f. bauftus.

R. Sp. Guiaci Drach. j. Aq. Sudorif. Unc. iij. mifce, f. bauft.

5. Diaphoreticorum classi, qu'dam mere, aut maxima ex parte sulphurea vulgo accententur; uti nimirum Balsama quædam naturalia, aliaque sactitia, insuper olea chymica, ac imprimis Guiaci, Buxi, Camphora, C. Cervi, & suliginis; item lignorum ponderosor. extracta resinosa, cum multis aliis, qua sudori ciendo licet per se parum esticiant, attamen aliis salinis conjuncta haud prorsus intilia sore arbitror; quatenus in constitutione frigidiore, & nimis phlegmatica, sulphureo-salina, haud minus quam spirituosa, sanguinem nimis aquosum rarefaciunt, & ad liberius evaporandum disponunt.

R. Opobalfami gt. vj. ad xij. Aq. Melifs. vel hedera terrestrir Vnc.iij. Sudorifica Unc.ff.fumatur omni mane per plures dies provocando è фідраціу. Convenis Pthificis, & in Vl-

ceribus renum.

Pariter, sed in majori dosi exhibeatur Balsamm Peruvianus, item Tind. Balsam. Tolmani, enam Balsam. com-

po fita Hillatitia.

R. Refina Guiaci pul. Drach. ij olei chymici e justem Scrup j. Bezoart. mineralis, Gum. Guiaci ana Drach. iff. Balfam. Peruv. q. s. f. massa pilularis: Doss Drach. ss. ad Scrup. ij. superbibendo dosin Aq. Sudorif. vel Decott. lignor.

Diaphoreticorum quorundam præparationes chymicæ, cum earundem Ætiologiis.

Bezearticum minerale.

R. Butyri Antimonii restificati Unc. iij. affunde guttatim spiritus nitri, vel aq. Stygia tantundem; absirabe in calore Arena, & reassunde, addendo menstrut ejusedem novi Unc. j. iterumque abstrahe, repetendo per iij, vel iiij, vices. Materia exemta, & pulverata calcinetur crucibulo per horam, dein edulcoretur abluendo, & de super accendendo spiritum vini ter, quaterve; Dossi Scrup. j. ad Drach. j.

In hujus præparatione observatu dignum est, quod dum liquores hi acerrimi committuntur, mox salessibi invicem in

orif.

chl.

nc.

e,f.

ma

fa-

y-

8

fa,

m

n-

e,

us

t,

7-

11-

14-

9

cem occurrentes stricte combinantur ; interim particulæ sulphurez, quæ uberi copia suppetunt, prorsus exclusz, & manumissæ avolant, atque falina quædam corpuscula fecum auferentes, calorem, & fumum (quali aliquid a&u combureretur) valde tetrum cient ; dein his abactis, falinæ relica cum aliquotis Antimonii terreis strictius combinantur, demumque ignem pasia, ut sulphur Emeticum penitus exhalet, atque falium aculei corrolivi destruantur, Diaphoreticum infigne constituunt; in quantum sc. medicamenti fales diverfimodi, corporis nostri falibus occurrunt, quibus dum uniuntur, fanguinis,& humorum compages laxantur, ut recrementi feroli exitus patefcat: pari omnino ritu, ac cum spiritus nitri Butyro Antimoni', etiam Aque fortis limature ferri affusa, ebullitionem magnam cum calore,& fumo nigrescente ciet; in quantum sc. particulæ fulphureæ, dum fales combinantur, velut ab igne accento confertim avolant. Quodque flamma actualis hic non accenditur, ratio est, quia particulæ plures falixa, mi cum fulphureis afcendunt; à quibus hæ, ne prorfus cocuntes efflagrent, ubique fejunguntur.

Bezoart. minerale compendio magis parandum perhibetur ad hunc modum. Butyrum Antimonii aq. font, infusum, pracipitabitus in pulverem album, Mercurium vita dictum: qui exsecutus injuciatur sinsim sali nitro in crutibulo suso, & per horaquadrantem una stucre sinatur. Posteanitro aq. sint. affusiore crebra solato, calx alba, & sixa remanebir. Quax tamen, etiamipro disphoretico usurpetur, longe differt à Bezoart. minerals; quoniam in illa sales menstruorum, à quibus medicamenti virtus plurimum depender, sere in totum abluuntur: quinimo illud propius ad naturam Cerusia. Antimonii ac-

cedit, seu potius idem cam ea esse viderur.

2. Antimonium Diaphoreticum.

Antimonium bis, vel ter calcinetur, cum nitri aquo pondere, deinin Crucibulo liquatum, vel aliquamdiu fundatur, vel carbone injecto tamdiu detonet, donec, fulphure penitus absamio, cal a sale ès terrà fere tantum constans, aque particulis igneis imbuta remaneat : qua, cum crebra ablutione (uti more th) edule r sur, mere caput mortuum, sive terra inspida evadit. Et, quamvis diaphorerici nomine infigniatur, nescio cajnsmodi ejus jarticulis hac virtus attribui possit; atque talem estectum abhoc pharmaco sapius stustra expectavimus. Pro sistendis seri, aut sanguinis sluxionibus non raro cum sructu adhibetur, eo quod hac terra propriis salibus orbata, alienos (quibus forte in corpore nostro occurrit) acidos sales im-

N 3

SECT. V.

bibit; qualem energiam Crocus Martis, per reverberii ignem paratus, à fimili causa, prout alibi innuimus, obtinere videtur.

Cerussa Antimonii, è puriore ejus parte, sc. Regulo cum nitro calcinato, parata, solummodo calx ejus purior, seu magis desacta existit. In cujus praparatione Tartarus additur, quoniam Regulus Sulphure (sine quo nitrum non essagrat) pauciore dotatur; quamobrem ut calcinatio melius peragatur, Tartari, qui particulis sulphureis abundat, additione opus est.

3. Flores falis Armoniaci.

R. Salis Armoniaci pul. lib. j. limatura ferri Unc. xiij. fimul trita, er mista destillentur in retorta colli amplioris, igne reverberii per gradus autto: liquor stavescens, qui spiritus satis est, in recipiens exstillabit, atque stores partim in bujus latera, partimque in retorta collum sublimabuntur, qui collesti in vitro serventur. Dosis gr. v. ad 15.

Hæc operatio peragitur miscendo salem Armoniacum cum colcothare loto, etiam cum casce aut sale tartari. Hujusmodi mixturæ ratio est, Primo ut sal Armoniacus à susione impediretur. Secundo ut cum salis fixioris particulæ serro, colcothari, aut calci Tartari adhærent, volatiles eorum, vinculis libere, facile ascendant. Tertio ut flores, dum ascendunt, quidpiam alterius conceti, sc. Martis, Veneris, aut salis Tartari secum vehant, ejusque virtute imprægnentur. Quando sublimatio cum serro, aut calce Tartari peragitur, è capite mortuo utroque, Tincturæ cum spiritu vini non contemnendi usus eliciuntur.

4. Spiritus falis Armoniaci.

R. Tartari cum nitro calcinati, & falis Armoniaci, ana lib. sij. singulatim pulverata, & mista, ponantur in cucurbita ampla, assumadendo aq. sont. lib. vi. vel viij. & destillentur suno arena. Spiritus lenissimo salore ascendes, purus, & valde penetrans, sinc ullo empyreumate; bunc si Cucurbita alsiore rectifices, sal volatitis puri simus in alembicum sublimabitur.

Processus hujus ratio hac est. Sal Armoniacus constat fale volatili ex suligine, & urina, & sale marino; qui omnes cum inter sublimandum combinantur, particula salino-volatiles, sulphureis adharere solitis exutae prorsus, à salino-marinis siguntur adeo, & statuminantur, ut ausugere nequeant. Quamprimum vero hoc vinculum solvitur, viz. quando hic sal compositus, cum sale Tartari in aqua dissolu us intime missetur, Particulae salis marini, salino-fixis.

Berii

, ob-

nitro

icata

lota-

par-

ceij.

ig-

tus

jus

eti

ım

u-

fi-

læ

es

s,

e-

1-

-

Tartari coherent; proindeque volatiles earum complexibus dimisse, & ad avolandum paratæ, facillime ascendunt; quod autem spiritus sale Armoniaco extillatus, nullam, u ti suliginis, aut urinæ stagmata, graveolentiam habet; ratio est, quoniam in compositione ista, sal volatilis, salis marini interventu, particulis quibusque sulphureis exuitur; quæ, cum fuligo auturina per se destillantur, sali volatili pertinaciter adhærent: quod ex utriussque settore plane liquet: tum insuper quia liquores è concretis istis extillati, primo limpidi & clari, postea slavescunt, ac demum rubri, ac nigri, & opaci evadunt; viz. in quantum particulæ sulphureæ à salinis primo subjugatæ, & occultatæ, sensim emergentes, sese explicant, aliisque supereminent.

Quod vero in compositione salis Armoniaci, particulæ Salis marini, urinæ, ac fuliginis partem sulphuream abigunt, atque salem volatilem figunt, etiam hoc experimento (quod Claris. Zwelseri, pro figendo sale volatili inven-

tum est) manifeste patet. Ex. gr.

R. Salis volatilis è viperis, urina, aut (. C. proliciti q. v. huie Cucurbita fritti, &, excepto parvo foraraine, clausi oristicis indino, guttatim instilla spiritum salis marini, ad eminentiam is, vel iij. digit. donec sal omnis dissolvatur: solutionem hanc siltra, & in excurbita ad siccitatem abstrabe. In fundo sal boni odoris, subacidus, & salini saporis remanebit; cujus usus ad plures affectus eximie prædicatur: super hoc amplius expertus sum, nempe quod, salem tuum volatilem si recuperare velles, huic salem Tartari committas, & iu phiala sublimes, & sal volatilis purissimus ascender. Hoc modo spiritus suliginis, C. C. & sanguinis ita rectificare possis, ut sulphure eorum penitus abacto, remedia magis grata, & minus corruptibilia evadant.

Spiritus salis Armoniaci etiam aliis mediis destillatur, viz siquando salis istius solutio cum lixivio salis sixi, aut calcis vivæ in æq. p. miscetur; namq; his, & forsan quil usadam aliis modis, dum particulæ salis marini nova connubia ineunt, priores nuptæ ausugiunt. Pariter habet circa de-

fillationem urinæ, uti proprio in loco oftenditur.

5. Spiritus Fuliginis, Sanguinis, C. C. &c.

R. Fuliginis è lignis combustis ponderose, ac instar picis cum nigredine splendescentis q. s. ut retorta terrea supra medietatem impleatur; dein recipiente amplo adaptato, destillatio igneroverberii, per gradus ad mediocritatem austo instituatur; brevi ascendem spiritus in sumo albicante, dein cleum stavum, empsale velatili, ac ultimo eleum nigricani; sut per se colli-

N 4

gatur ,

gatur, liquor reliquus ab oleo nigro per filtrationem separatus restissicetur, destillando in Balneo Maria, aut arena, bis vel ter : estam sal volatilis, restissicando in cucurbita altiore depuratus servetur ad usum. Dosis sp. gt. 12. ad 20. salis à gr. vj. ad xij. vel 15.

Frustula vel romenta C. C. vel eodem modo, igne nudo, vel in revorta vierea furno arena destillentur; Pariteritem è cranio, osibus, er sanguine, spiritus, cum sale volatili ac oleo

fatido prolicimentur.

6. Guiaci, Buxi, aliorumque lignorum ponderoforum

spiritus, & Extracta relinosa:

Hujusmodi ligna Diaphoreticis merito accenseri inde constat, quod decocta sudorisera posissimum ex its parantur. Horum virtus Hydrotica in principio tum salino, tum sulphureo consistere videtur; quippe utriusque generis particulis hac corpora abunde referciuntur. Quare prater communem per insusionem, & coctionem, praparandi modum, Analysi chymica principia illorum activa, nempe salis, & sulphuris, seorsim educuntur, atque in concreta peculiaria, nempe in spiritum, oleum, & resinam redaca, Diaphoretica elegantia, jucunda, & magis essicacia constituunt.

1. Spiritus, & oleum ad hunc modum parantur. R. Scobis ligni Guiaci lib. ij. destilles igne reverberit, vel in furno Arena cum calore forti, Prodibis liquor acris, & nomibil acidus, oleumque flavum, ac nigrum; ultimum bec separa, & reliquum in cucurbita rellifica, habebis spiritum charum, & odore acrem, anque etiam flavum & ponderosum oleum, quod in fundo laticis aquosi subsidet. Dosis spiritus Drach. si. ad Drach. iff. olci gi.

uj. ad 15 in convenienti vebiculo.

Medicamentum utrumque Diaphoreticum est, & cum fructu in Hydrope, Scorbuto, & Lue venerea usurpatur. Proculdubio hujus concreti pars salina, qua partim in sluore est, partimque volatilis, una cum phiegmate. spiritum ita dictum constituit; & parts sulphurea purior oleum savum, quod insuper ob salis portionem adhærentem grave est, ac subsidit: Quinimo spiritui, sive stagmati acido-acri, particulæ quædam sulphureæ pertinaciter adhærent, propterea ut semper sæteat, & simpiditatem cito amittens in slavum, & rubrum degeneret. Oleum nigrum constat sale, & sulphure crassiore, hoc est, cum terræ portione admista. In Guiaco Elementum salinum, quoad maximam partem, ultra sixitatis, in sluoris, & volatilitatis statum evehitur; quare lixivium è cineribus ejus, minus salis exhibet. Longe

ratus

is vel

pura-

lis à

, vel

cra-

oleo

rum

ndè

tur.

ful-

rti-

ter

ndi m-

n-

am cia

bis

114

m-

in

1-

1-

t.

n

Tv

n

,

1

feus habet in Tartaro, cojus pareiculæ salinæ aliquotæ inntum in fluore, &t volatilitatis ftatu funt ; plurimæ timen manent fixæ.

7. Refina Guiaci paritur eodem modo, quo refina Scammoni, ant Jalap. sc. tinstura extrabitur cum spiritu vini, dein abstrabitur ad medietatem, atque dympha cucurbita insusa, resina in copia ingenti pracipitabitur, qua exsiccata es pulverata, detur à Scrup. j. ad Drach. sc. cum aliis sudorissicis in sorma solida.

Refinam hanc Guiaci partem sulphuream este, inde constat, quia post extractionem hujus, si magma residuum in retorta calore Arenæ, aut igne nudo destillabis, phlegma, & liquorem acidum in proportione solita habebis; olea vero in perexigua tantum quantitate predibunt. Quamobrem à spagyrica hac ligni istius Analysi concludere licebit, elementa chymica, quot, & qualia olim alibi asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non ab ipsa a salici asseruimus, mixtis revera inesse; & non a salici asseruimus,

8. Spiritus Tartari.

R. Tartari albi electi, ac splendescentis, luti, & exsecut. (su potius uts Zwelserus prascribis soluti ac unica vice chrystalizati) lib. itij. destil. in Reterta cum recepiente amplogique per gradus autto, donec fumi penitus cessabunt. Habebis phugmas, spiritum, oleum slavum, & nigrum: boc ultimo separato, liquor reliquus cucarbita vitrea inditus, calore Arena bisserve redisfectur, abstrabendo quaque vice tertiam solummodo partem. Dosis sp. Drach. ss. ad Drach. j. olei Scrup. ss. ad Scrup. j. in corpore praparato satis potenter sudores movet.

Tartari genefin, & Analyfin, confideratione multa dignam, non est ut hic loci plene tradamus: verum, ut breviter Anatomen ejus perstringamus, concretum hoc plurimo fale (cujus particula plurima in fixitatis, & aliquota in fluore, & volatilitatis flatu funt) multo sulphure, pauco spiritu, atque phlegmate, & terra mediocribus constat. In destillatione sal volatilis cum spiritu ascendens, liquorem nonnihil acrem, & pungentem reddit; qui insuper, ob falis fluidi, & fulphuris copiam , aliquantulum acidus eft , ac infigniter adeo fœtet, ut vix ulla rectificatione bo-Quoad hujus stagmatis exstilnum odorem acquirat. lati contenta, haud multum à Guiaci producto discrepat, nisi quod spiritus minus acidus est, ac non ita promte corallia, ac testacea dissolvit : verum inter hujus, & illius caput mortuum discrimen ingens occurrit

rit, quoniam è Guiaci cinere falis fixi minimum, ze è Tartari calce ejus plurimum elixiviatur. Cujus ratio è prædictis patet.

Sicrio. V. CAP. III.

D: Diaphoresi nimia aut Depravatas ejusque Remedio.

Um vita nostra in perenni sit fluxu, ideo sicut nova addi, & apponi, ita vetera, & effata continue substra-Quapropter ut particula hi, & amandari debent. quaque superflux, aut incongrux, perpetim amoveantur, multiplices extant deceffuum & excretionum viæ; in quibus tamen faciendis natura sape nescit modum, & vel citra vel ultra illud, quod maxime commodum est, subsistit. Quomodo Evacuationes istas, que à Peripheria five exteriori corporis ambitu introrfum ducentes, per cloacam quandam particularem excernunt, quoties in excessu, vel defedu peccant, moderari, aut corrigere oporteat, in superioribus oftendimus : Methodi ratio nunc postulat, etiam ut Diaphoreseos, (quæ à centro versus circumferentiam tendens, excretio maxime generalis, & diffusa est) siquando nimia aut depravata fuerit, medelam tradamus.

Er quidem ejusmodi Assectionem sæpenumero accidere observationi vulgari satis obvium est. Quippe nihil usitatius est, quam quossam Phthisi, aut Scorbuto laborantes, aliosque à febribus diuturnis tandem ægre convalescentes, quinimo nonnullos absque alio morbo, aut ægo ad evidenti sudoribus assiduis, & sæpe immensis obnoxiis degere. Itaque circa i pissono nimiam, primo inquiramus quot modis, & quibus de causis talis evacuatio exoriti possit, deinde quæ remedia, & quales Administrationum modi in singulis ejus casibus maxime convenium,

exponamus.

Quoad prius horum. Sudatio crebra, & immodica nonnunquam alterius cujusdam morbi presentis symptoma est; namque in Phthisi, & Scorbuto (prout jam dictum est) hoc familiare est: cujus ratio in eo consistit, quod nempe cum sanguis aut miasmate quodam impuro inquinatus, aut dyscrasiam nactus, succum alibilem massa ejus jugitur suffusum rite concoquere, & assimilare nequit,

um

eum usque degenerem, & subinde cum aliis recrementis ad plenirudinem aggestum, secernit, & per sudorem soras

ejicil

, 20

ratio

e

lov2

tra-

ulx

ır,

ui-

itra

tit.

te-

am

vel

be-

m

am

do

re

ti-

,

5,

od

-

15

ri

)-

Sudationis hujus Cura omnino à morbi, cujus fymptoma est. Therapia dependet; interea circa hanc, quantum ad victus rationem pertinet, ex fymptomate isto Indicatio utilis, & necessaria desumitur; nempe, ut cumasse tibus istis sudores nocturni, copiosi superveniant, Diata ex alimentis omnino tenuibus, viz. lacte, jusculis avenaceis, cremore hordei, & similibus, quorum particulas lenes ac molles massa sangueira ferat, ac minime ex carnibus, aut

cibis fortioribus, instituatur.

Eoidowers nimia,interdum alterius morbi prægreffi, & aboliti Effectus est, uti cum febribus diuturnis fuccedit: namque ita passim accidit, incendia febrilia, in madores hydroticos terminari (uti cum æstas torrida in Autumnum pluviofum cedit,) ut vix quifquam à morbo ifto longiore, absque indispositione hac relicta convaluerit; qua tamen in aliquibus moderata, & facile curabilis eft, in aliis vero gravior, & affectu ifto, cujus foboles erat, haud minus in-Novi Adolescentem, qui, postquam à sebre quartana decimestri convalescens, paroxysmis carere c perat, in sudores adeo profuses quotidie deliquescebat, ut necesse habuerit camifiam, & lodices per totum (veluti fi aquis immergerentur) madefactos ter in unaquaque nocte mutare. Propter evacuationem hanc, ita per plures hebdomadas continuatam, adeo caro contabuit & vires exhaufte fuerunt, ut fere in sceleti marcorem redigeretur. Hic, cum variis remediis fine magno fructu diu usus fuisset, demum lactis Afinini vespere & mane potu, & dizta reliqua ex lacte vaccino inflituta, brevi tempore convaluit.

In hujusmodi casibus sanguis contenta sua perpetuo rejiciens, & per Arteriarum oscula velut evomens, haud solummodo chylum, è visceribus suffusum, statim foras eliminat; ast insuper in pabulum suum, & succum nerveum, & partium solidarum farcimenta resorbens, ea mox omnia una cum liquore nutritio sastidiens, per cutis poros

expellit.

Affectus hujus causa potissima in sanguinis dysersia & debilitate consistere videtur; quatenus nempe liquor ejus instar lactis acescentis continue fundi, inque serositates pracipitari aptus suerit; quapropter tum propria ejus deliquia, tum humores quique aliunde sussui, fiquidem assimilari aequeant, protenus secerauntur, cumque pori cutis valde pateicant, per diaphoresin potius quam per

aliam quamvis excretionis viam foras amandantur. Quod autem fanguis adeo in fufiones five fluores disponaur, plerumque in causa est, Salis sluidi, sive acidi (quemadmodum in lacte acestente) in massa ejus dominium. Interdum vero Succus Nerveus in acorem degener, prius est portius in culpa est, proinde namque recrementa ejus sciin sanguinem remandata, massam ejus sundunt, inque se rostates precipitant: porro è tali causa Diabeten, & sudorem Anglicum (ita dictum, quoniam hic Endemius suit

origines fua habuifle cenfemus.

Edidewots hujulmodi nimia, haud tantum à languihis crasi & fermentatione viriatis, verum quandoque propter accensionem ejus depravatam exoriri folet. Quo ritu fanguis, ob fulphuris exceffum febriliter effervescens, subinde in fudores erumpit, superius oftenfurn est. Porro haud minus ob luiphuris defectum, fymptoma hoc interdum fuccedit: fiquatido enim fanguis depauperatus, & aquolior factus, minus accenditur, propterea, quories à calore adfcititio, sut corporis agitatione, in motum rapidiorem urgetur, necesse erit serositates ejus, siquidem efflagrande abfumi, aut insensibiliter exhalare nequiverint, in sudorem exfolvi. Sulphur in fanguine deficit, vel quoniam a'lumitur, uti post febres diuturnas, vel quoniam ob pabuli inopiam non fatis progignitur. Posterius hoc obserware licer non tantum in plerifque hominibus, qui aut Annona angustati, aut Diæta Quadragesimali usi, a cursu aut deambulatione citatiore, moxin ¿ pidpwow incidunt, fed infigniter etiam in jumentis, quæ cum gramine aut fono. recenti vescuntur, à labore quovis plurimum sudant, & cito oblanguescunt.

Quod spectat ad im egedichierus, ob prædictas causa & wee puod; oriundæ, curationem; Intentienes Therapentica erunt potificaum hætres, viz. primo humorem dyforasias, aut debistates tollere, vel emendare. Secundo cutis peros aiunium patentes paululum constringere. Tertio sanguinis serum, & recrementa aquosa versus renes

derivare.

1. Harum prima, ejulmodi remediis perficitur, qua falia acidi in languine; aut succo nerveo prapollentias defirmant, icem qua sulphuris (si forsan deliciet) exaltationem promovent; In quos fines Antiscorbutica, Chalybeata, item medicamina sale volatili, nitroso, & alcalisato praedita sapius juvant: singulorum ex his formulas quafdam subjiciemus;

R. Conser

R. Confer. florum cichorei, sumaria, ana Unc. ij. pul. eboris, C. C. Corallis prap. ana Drach. j. Margaritar. Drach. s. Spec. diarrhod. Abbatis Drach. j. ligni Aloes, sans. Citrin. rub. ana Drach. s. f. salis prunella Scrup. iiij. cum s. q. srupi de fumaria; f. confessio, sumat. quant. nucis Fuglandis vespere, sprimo mane, superbibendo aut Fulapii sequentis, aut aq. defillata Unc. iij.

R. Aq. fumaria, Jugland. simp. ana Unc. vj. Limacam, Lumbri. ana Unc. j. sacchari Drach. vj. misce. f. Julapium.

R. Summitat. Abietis, Tamarife. Cupres. and M. siij. Myrti M. ij. solior. Nast. aq. Becabun. Eupatorii, Hyperici, ling. Gervina, veronica, ana M. sij. cortices exteriores 12 Auran. ineis. & contus. affund. cervistæ Brunswicensis lib. viij. destil. organis communibus; liquor totus mist. & edulcad placitum. Doss Unc. sij. bis in die.

R. Foliorum Taraxici, Nastur. aq. Plantag. Becabung. and M. iij. eoniusis assumd. aq. destil. præscripta lib. j. f. expressories. Dosis Unc. iij. adiiij. mane bora noma, & quinta pomerid.

Formeria

V

Quod

atur.

mad-In-

us &

cida

e fe-

uit)

libis

pter

ian-

inde

mi-

fuc-

fior

ad-

ur-

do-

iam

p2-

ler-

An-

aut

fed

no.

&

Eas.

-115

vf-

do

er-

res

2-

-

DL:

2-

10

f.

r

Juxta hanc methodum in virium languore, & nocturnis sudoribus post sebres diuturnas præscribere solee; quæ tamen remedia si minus juvabunt, ad chalybeata perveniendum erit.

R. Syrupi de Chalybe Unc. vj. sumatur cochl. j. mane &

bora quinta, cum aq. supra prascript. Unc. iij.

R. Pul. eboris, Corallii pr. ana Drach. ij. croci Martis, salis chalybis, ana Drach. isf. f. pul. Dosis Drach. s. bis in die

cum. aq. ejufdem destillat. Unc. iij.

R. Tintiuræ salis Tart. Unc. j. doss gt. 20 ad 30 bis inz die eum aq. destil. Eodem modo Tindura è coral. item è gum. & balsamis parata exhiberi possunt. Porro in bis casibus sp. C.C. urina aut fuliginis sæpe cum fructu exhibentur.

Secunda intentio pro sudationis nimize Therapia in pororum debita constitutione consistens, fere tantum per administrationes exteriores persicitur; in quem sinem totius corporis inunctiones cum oleis amygdal. Palmeti, unquento è floribus Aurantiorum, & similium, adhibeantur; quinimo lintea his imbuta gerantur. Nonnunquam Baleationes in aqua frigida, aut fluvio, quandoque aeris mulationes conveniant. Circa horum usus (cum satis vulgo innotescant) non opus erit, particulare hic regimen prafcribere.

At vero hic opportunum videtur de affectu quodam mo-

lefto ad Diaphorefin, aut faltem ad Aarvolu nimiam, aut inordinatam, fpectante, verba quædam facere. Sæpius ob. fervavi quoldam poros corporis (five transpirationis organa) eo modo dispositos habuisse, ut à nihilo magis, quam ab aeris appulfu inaflueto, læderentur; in tantum, ut,cum Euxpgoi & ivoripxeis, etiam quoad appetitum, fomnum, & membrorum robur recte habentes, fatis fani viderentur, attamen ne levissimum illi nudi aeris aut venti afflatum perferre potuerint, quin fatim maxima spirituum perturbatio, cum facultatum omnium concidentia, & totius corporis indispositione sequeretur; cujusmodi a meziar adeo leviter contractam nec cito nec facile excutiunt, verum ægre & non nisi post longum tempus ad pristinum statum se recuperant : in hanc down a gan proclives, aerem, plusquam alii ignes, aut aquas formidant. Hinc quidam extra fores progredi non audent, alii intra cameram clausam degentes, nec oftium, aut feneftram aperiri patiuntur, & si forsan levis aura alicubi per foramen occultum inspiraverit, illico persentiunt, & noxam ejus luunt. Novi quosdam à tali aco d'and per plures menses lecto affi. xos. Memini Pedaneum fatis fanum, & robuftum, qui fipra decennium cubiculo fuo non exivir, nulloque ad exeundum pretio, aut suasu adduci potuit : cumque postea, Ædibus incendio conflagrantibus, vi extraheretur, per plures exinde menses, fine alia quavis læsione periculose decumbebat. Alii super aream, aut pavimentum lapideum, terreum, aut lateritium stare, aut ambulare verentur, magnam exinde noxam contrahere foliti. Pluresalii hujufmodicafus paffim eveniunt, quibus insuper hæc infelicitas accedit, quod taliter affectos pauci miserentur, nec reipfa fed tantum imaginatione laborare credunt.

Îtaque in Pathematis hujus naturam, ut paulo inquiramus, haud prorfus de nihilo esse, quod querantur isti, censemus, quin proculdubio penam quandam, sive molestiami ipsis à frigore suscepto, sive Agarons, modo alterato institutam persentiunt: ut vero constet, quanam ea sit, & in quo ratio ejus consistat, imprimis considerare oportet, quo ritu ordinario, aeris ambientis particula in cutis nostra poros agunt, corumque subjecta, nempe spiritus Animales, circa corporis supersiciem ubique distusos afficiunt. Enimero hos, siquidem atherea cujus dam indolis, sive natura suerint, à congeneribus tum aura, tum lucis particulis, dummodo iis proportionata adveniunt, refici valde, inque blandam quasi expansionem accieri constat: Pariter & san-

.IV.

n, aut

orga-

quam

,cum

rum,

ntur,

tum

rtur-

COT-

adeo

rum

tum

m,

lam

lau-

un-

um

No-

ıffi.

ft.

xe-

ea,

per

ofe

m,

12-

uf-

ci.

EC

2-

1-

m.

1-

n

0

,

guis, dum circuitu suo exteriorem corporis oram pertran-li, ibidem perinde ac in pracordiis, tum fuligines suas per arteriarum ofcula exhalar, tum pabulum nitrofum pro flamma sua sustinenda per venarum hiatus suscipit. Propter hac & fanguinis, & spirituum animalium beneficia, pori cutis rite conformari, eoque modo patefieri debent, it aeris, & lucis particulæ in copia moderata nonnihil refraca, cumq; blando allapfu utriufque iftorum hypotta-Nam fecus fi agentis ad patiens feos oras extimas feriant. hoc, aut illud, vel simul utrumque, appulsus improportionitus fuerit, statim in hac, vel illa, aut fimul in utraque animæ parte perturbationes oriuntur. Nam fi spiritus exterius degentes aut ex se debiles, infirmi, ac cito diffipabiles fuerint, aut ob poros cutis nimis apertos Aeri nudo & asperiori objiciantur, passim accidit, eos à levi quavis occasione in fugas, & distractiones adigi ; proinde ut non tantum circa corporis partes exteriores, dolores, spasmi, aut resolutiones hic, illic excitentur; sed nonaunquam a frigore (uti dici folet) fuscepto , totius animæ concidentia (que non cito nec facile sublevatur) succedit. Et quidem hinc prædica circa algenon inordinationes potistimum oriuntur, in quantum Anima fensitiva, aut non robusta, aut non munita fatis, aeris externi injuriis nimium patescit; proindeque ad appulsus ejus forciores, in hac aut illa parte, simul in tota ejus hypostasi, perturbatur, inque wrazing non statim recuperabiles adigitur. Porro hinc etiam Anima pars flammez, consensu, hand minus quam idiopathia, propter aeris occursum improportionatum affici, & commoveri solet. Quippe fibra & p ropagines nervez in corrugationes, & spalmos adacta, vafa languifera ab ipfis circumligata, varie stringunt, proinde ut fanguis in fluctuationes inordinatas compellatur. Insuper massa sanguinea per fe,tum quoad accensionem, tum crasin ejus transpirationis depravatæ vitia plurimum luit. Respectu prioris, slamma vitalis, circa corporis superficiem gliscens, à duro aut asperiori ejus fufflatu in nutus,& trepidationes, variasque inaqualita. tes (quibus tota anima fuccutitur) cogi folet. Dein fatis vulgo innotescit, cruoris mixtionem à nihilo magis quam à Agenron vitiata periclitari : hinc enim fluores , & in maffa . ojus serositatis præcipitationes, à quibus catarrhi, tusses, paroxysmi Asthmatici, nephritici, & Arthritici contingunt, eriuntur.

Ex his facile erit Affectionis, de qua nunc agitur, rationem formalem, fimulque causas, & curationes designare.

0 2

nim-

dr

m

CU

1

Enimvero quod aliquis à frigore, aut nudi aeris occursu protenus in hoc, aut illo membro dolorem, aut stuporem, vel paralyfin contraliat, ideo fit, quia spiritus Animales, intra Abras membranaceas scatentes, perculsi, & fugati in di-Aractiones aguntur : quod fi amplius à tali @ Odor totius corporis languor, & virium proftratio contingunt, non privatus spirituum manipulus, sed tota eerundem hypostafis, five integra anima sensitiva plecti videtur; qua nempe perculfa, adeoque in minorem ambitum contracta, & decurtara, intra corporis organa subfidit, ejusque faculrates flaccescere finit. Insuper his, si cuipiam aeri incauzius exposito, brevi tumor, aut phlegmone, odontalgia, catarrhus, tuffis, aut pleuritis superveniunt, vel si rigor Subsequente mox altu, & incalescentia febrili exoritur, indicio est fanguinem, haud minus quam spiritus Animales, ab improportionato aeris appulsu affici, proindeque liquorem ejus, aut in motu, & accensione perturbatum, ad effervescentias febriles disponi, aut mistione solutum, in varios fluores & feroli laticis præcipitationes adigi. Immensi hic operis ac tœdii eset, singulos affectus describere, qui interdum tali acopaior origines suas debent. cephalalgia, vertigo, affectus soporosi, catarrhi, Coryza, Angina, ophthalmia, tuffis, vomitus, diarrhæa, aliorumque morborum Ilias sæpenumero procedunt; in tantum, ut vulgus, morborem tere omnium causas evidentes ad bina hac genera, fc. crapulam, & frigus contractum referre foleat.

Hacteaus Alemon, depravatæ rationem formalem, & causas conjunctas descriptimus. Quod vero speciat ad procatarxin sive prædispositionem, propter quam alii præ aliis ad frigus captandum apti sunt, dico hanc, aut in spirituum Animalium, aut sanguinis, aut pororum (sc. unius ex his,

aut fimul plurium) vitio confiftere.

1. Spiritus Animales quandoque in culpa sunt, quia debilis admodum nihil durum, aut asperum, quod exterius iis objicitur, sufferre valent, quin statim à nudi aeris appulsu in sugas, & distractiones vertuntur; quemadmodum plurimi post longas ægrotationes, sub dio versari horrent, & quamprimum aprico exponuntur, sepssime in recidivas incurrunt: porro spiritus interdum ad Diaphoreseos vitium istud inclinant, quatenus degeneres illi, indolemq; acrem, & irrequietam nacti, à quovis aeris appulsu in alexime aguntur. Quapropter qui ob spiritus ita dispositos hypochondriaci

r. V

pro-

a, vel

intra

n di-

d to-

non

ypo-

cta.

cul-

cau-

gia,

gor

ur,

na-

lue

n,

m,

n-

e,

nc

a,

1-

1,

ď

driaci fiunt, etiam affectioni (quam descripfimus) obnoxii, ilevi quavis occasione frigore tentantur.

2. Sanguis duplici ratione ad Alamons depravara habitudinem disponit : viz. tum respectu temperamenti, tum mistionis ejus. Quoad posteriorem hanc, sape cruoris compages adeo laxa, & diffoluta existit. ut à mes Daord quavis exigua, & præcipue ob aeris frigidi, aut humidi appullum, in fluxiones, & ferofitatum pracipitationes vertatur, in tantum, ut tali sanguine præditi, nequaquam extra fores progredi, immo vix prospicere audeant. Ceterum massa sanguinea quoad temperamentum suum sape calida & vaporosa admodum, effluvia summe acria, & penetrativa exhalat; à quibus dum cutis pori reserantur nimis & patentiores fiunt, tum spiritus, tum flamma vitalis, aeris nudi, ventique injuriis, plus debito exponuntur.

Tertio mala pororum constitutio, aut ab ægrotatione, vel aliis modis producta, aut etiam naturalis & ingenita, ad istum pravæ diaphoreseos habitum valde inclinat. Nam fiquidem meatus ifti nimis patuli, fere semper dehiscunt, fanguis, & spiritus in toto, aut partibus quibusdam, contra externi aeris occursum haud satis muniuntur. Talis pororum amplitudo quibusdam insita & naturalis eft, utpote qui carne molli, & laxa præditi funt, cutem plerumque tenuem, & valde cribratam habent. Insuper propter varia accidentia frequenter contrahi folet. Post diætam sudorisicam diu continuatam, item post sudationes crebras, quæ circa febrium declinationes erumpere solent, cutis pori per longum tempus ad fummum extenfi, & parefacti, diu postea dehiscunt, & fere semper apertiores manent.

Affectio hæc, etfi mortem non minetur, quia tamen vitam valde molestam aut prorsus inutilem reddit. Therapiam adprime meretur : ad quam moliendam intentiones Curatoriæ erunt potiffimum hætres : viz. primo ut tum Spirituum, tum fanguinis debilitates, five dejectiones, aut Secundo ut utriusque illorum depauperationes fanentur. dyscrasiæ (si forte adsint) tollantur. Tertio ut pororum

conformatio debita procuretur.

1. Præcipuus hujus negotii cardo, circa primam Intentionem quatenus ea spirituum Animalium corroborationem five totius Animæ fensitivæ ampliationem respicit, vertatur : quippe nisi Parientibus considentiam quandam affumere persuasum sit, ita, ut foras prodire, wires ultimas exerere, & naturam ad duriora indies aspiranda affuefacere tentent, medela omnis frustratur ; quapropter vidu lautiore, & alacritate haud minus quam medicina opus erit, nimirum ut spirituum Animalium copia, indies instaurari ac augeri, illaque insuper ausis subinde majoribus obstrmari queant: in quos sines, vina generosa cum cibis opiparis moderate sumta egregie conveniunt. Porro studiis & curis (quibus Anima deprimitur) omissis, tempus otio. & recreationibus, aut exercitiis modicis teratur. Per hajusmodi victus rationem rite institutam uti spiritus animales resiciuntur valde, ita sanguinis casus, & depauperationes instaurantur.

Propter eosdem fines etiam medicamenta sequentia

eum frudu exhiberi poffunt.

R. Sp. succini Armoniaci q. s. sumantur et. 15. ad 20. vespere, & primo mane in cochl. j. Aq. destillatæ sequents,

superbibendo ejusdem cochl. 9.

R. Folior. Salvia, rori marini, thymi, satureia, majorana, balsamita, ana M. iiij. rad. Angelica, Imperatoria, ana Unc. vj. Zedoaria, Galang. minoris, calami aromatici, Ireos Florent. ana Unc. iss. Cubeb. Unc. iss. nucis Moschat. Caryophyl. Cinnam. ana Unc. j. Cort. exteriores 12. Aurant. 6. Limon. incis. & contus. affunde vini albi, & Canarini ana lib. siij. destil. organis communibus, liquor totus misceatur, & eduloretur eum saccharoperlato: inter destillandum Alembici cupitello suspendatur nodulus ex ambra gris. Scrup. j. Mosch. Scrup. ss.

R. Tindt. Antimonii, vel balfami Tolutani Unc. J. sumanzur gt. 15. ad 20. mane borâ nonâ & quinta p. merid in webl. Aq. prascrip. superbibend. ejustem Unc. iij. seu potius mane superbibatur baustus Tea vel Cossee vel Checolat. ex de-

cotto falvid paratus.

Paulo ante Prandium, sumatur haustus vini Xeroenss. Quando hæe aliquamdiu usurpata intermittere visum erit, sequentia eorum vices subeant.

Loco fp. Electuarii sequentis dofis vespere & primo ma-

ne fumatur, cum aq. deftil. aut cum vino viperino.

R. Cort. Cirri humide condit. Unc. is. Myrobal. condit. Unc. j. nucis moschat. Zinzib. condit. ana Unc. s. Confec. de Hyacintho, Alcherm. ana Drach. iij. Margarit. pr. co-tal. rub. pr. ana Drach. is. cum syrupo de succo chermes, f. Elest.

Pro potu ordinario bibatur alla medicata juxta modum sequentem parata, viz. doliolo iiij. Congiorum indatur sacculus sequens.

R. Gal-

rit,

rari

fir-

s &

38

uf-

ma-

ra-

tia

10.

tis,

ne,

eos

yo-

ib.

b

bi-

j.

nin

45 e-

-

R. Gallum vetulum semicottum, & minutim incisum, folior. Salvia, lingua cervina siccat. ana M. ij. Dattylos incis. numero 6. rasura sassaphras Unc. ij. incis. & contus. misce, f.sacculus post fermentationem indendus.

2. Intentio secunda, spirituum & sanguinis dyscrasias, aut depravatas indoles emendandas suscipiens, iisdem remediis, quæ in Assectione hypondriaca & melancholiz conveniunt, persostur; quare ex Assectionum istorum Therapia olimà nobis tradita, præscriptionum formulæ hue

referri possunt.

3. Circa intentionem tertiam, que ad poros cutis rite conformandos, debitam quoad vestitum, aera, & focos viaus rationem instituit, medico haud multum relinquitur. Nam affecti fele, & vires luas juxta propriam imaginationem metientes, ita fe vestiunt, intra cameram velut clauftrum obfirmant, lecto, aut foco indulgent, quemadmodum ipfi, à genio suo, nullis amicorum aut medici præceptis aufcultantes, ducuntur. Quicquid circa res illas alii confulant, isti experientiam suam, & indicationem à juvantibus. & lædentibus sumtam objicientes, plerumque repudiant. Confilii ratio, quæ ab illis accipi. & juvare folet, fere unica est, uti Cœlum, & Solum (unde non raro Animum quoque) mutent. Nam ædibus claufis, aut cubili quantumvis addicti, ad regiones exteras, ubi Auram calidiorem, & magisserenam spirant profecti, vix credibile est quam brevi convalescunt. Hæc de Diapnoe perversa, sive depravata. Cujus affectus Theoriam ideo plenius tradimus, quoniam ab aliis intadus relinquitur : nunc, unde digreffi fumus, ad Diaphoresin nimiam revertamur.

Restat adhuc Tertia pathematis hujus, nempe sudationis immmodicæ species, quæ non uti prior, morbi alterius prælentis, aut prægreffi fymptoma aut effectus eft; verum ipfa ptimo incipiens, aut per se morbus est, autaffectionis morbidæ parens existit. Ad primum censum præcipue spectat fudatio ista pestilens, apud nostrates olim endemia, proindeque per totum orbem fudoris Anglici nomine infignitus, in cujus Ætiologiam mox inquiremus. Ceterum ut de sudore sanguineo, nigro, aut caruleo, fætido, aut suaveolente (quorum mentio ab Authoribus fide dignis facta eft, & quorundam ex iis Typi observationi nostræ quandoque occurrerunt) nihil hic dicamus; fæpe advertimus quofdam fine causa manifesta, in ¿ o soporea habitum incidisfe, & deinde evacuationem istam indies adauctam, non raro in immensum excrevisse; in tantum, ut totius corporis

04

humiditates in sudorem profundi viderentur. Et quidem haud mirum est affectionem hanc semel inceptam quotidie augere; nam multum aut crebro fudantes, valde litiunt, proindeque immaniter bibunt, atque dein quo plus bibunt, eo magis sudant ; adeoque reciproce bina iftæc, causæ & effectus vices gerunt, & longa ferie fe mutuo producunt. Vivit adhuc in hoc regno Domina illustris, jam à multis annis ob ¿ Oi dowor immensam, seu potius ftupendam celebris; quippe fingulis nocibus non folum lintea, & leci contenta quæque madefacit, seu potius inundat, sed insuper in pelvim femoribus suppositam meri sudoris plures unciæ, immo juxta vulgi famam, plures libræ extillant ; interea necesse habet ob fitim continue urgentem paulo uberius potum ingerere; à quo uti vires instaurantur, ita fudatio perennatur. Admirandi hujusce affectus historiam tum à multis fide dignis, tum à proprio Dominæ laborantis ore (etsi nunquam pro valetudine ejus recuperanda consulerer) accepi. Cepit tamen à pluribus medicis remedia, diversimodas circa victum, & 6. non naturalium regimen methodos tentavit, Acidulas cujusque fere generis bibit, Regionum exterarum, & imprimis Galliæ auram experta eft; verum his omnibus invitis Infignissima Domina stillicidio hoc perquam molesto etiamnum laborat. Quandoquidem quæ circa hujus morbi initium, progressus, & alterationes contigerunt, quæque à juvantibus aut lædentibus observanda fuerunt, mihi nondum innotuere, & solummodo eam semel videre, & in transitu tantum colloqui dabatur, non facile erit casus hujus Ætiologiam tradere : utcunque Suspicari fas est, in hac, ficuti in aliis naturæ instantiis, fanguinis serum promte nimis abscedere aptum, relicis per renes, lymphæductus, glandulas, aliifque excretionum ordinariis viis, hanc per poros cutis primo occasionaliter cœptam, & postea habitudine quadam facilitatam deinceps affectaffe, & constanter observaffe; cui forsan accedat, quod falis fluidi in fanguine, & fucco nerveo præpollentia, fanguinis fusionemperennem, seriq; secretionem uberiorem efficiat. Al morbum hunc fanandum, quando nunc habitu diuturno confirmatus, simulq; naturæ œconomia ab co ; enitus inversa fuerit, nescio an remedia quævis, aut medendi methodus quicquam prodessent. Mihi certe nulla, cum forte quondam eam alloquerer, proponere visum erat. Si magnum illud pro diapnoe vitiata remedium, sc. aeris mutatio repetenda foret, non amplius Gallia, verum Dania potius, aut Suecia adeantur.

V.

m

lie

t,

it,

&

ıt.

13

e-

Q:

1-

es

1-

e-

1-

m

is

1-

,

n

2

-

0

Appositum ad hane rem esset de sudore Anglico apud nostrates tum domi, tum foras olim endemio, & sunesto admodum, parumper hic disserere. Veruntamem cum morbus hic intra seculum haud conspectus sucrit, aque Typum ejus solummodo ex aliorum scriptis cognosere datur, non licebit circa naturam, & causas ejus hypothesin quamvis contexere, sed, post historiam ex Authoribus descriptam, commentarii loco, conjecturas

nostras proponere.

Sudor Anglicus cœpit Anno 1485. circa initium mensis Augusti, duravitque usque ad finem Octobris: & quamvis Sennertus dicat, hoc malum deinceps 40. annos regioni huic familiare, & perpetuum fuisse, tamen Nostrates & Medici, & Historici, qui tunc aut prope ea tempora vixerunt, eum perfeda, & magna intervalla habuisse observabant; cumque 66. annorum spatio solummodo quater redierit, viz. 1506. 1517. 1528. 1551. vix unquam supra fex menses desæviisse, & nonnunquam spatio trimestri terminatum fuisse, eumque, tempestatem valde humidam semper præcedaneam habuisse. At vero singulis, quibus increbuit annis, maximas ubique edidit mortalium strages; utab unoquoque ejus regno, quibusdam in locis tertia pars hominum brevi desideraretur. Tanta fuit ejus malignitas, ut, quamprimum urbem aliquam invaderet, fingulis dicbus quingentos, aut sexcentos occuparet, & ex ægris primo vix centelimus evaderet. Morbi Typum à Sennerto compendiose, & methodice descriptum, etiam nostris Autoribus confonum hic inferere visum eft. Morbo boc co: repti statim fine bubone, Carbunculo, exanthematibus, languore disolvebantur, & animo deficiebant cum summo virium languore, inquietudine, nonodiwy wa, capitis dolore, pulsu crebro, celeri, inequali, cordisque palpitatione maxima; sudore vero diffluebant perpetuo, & copioso, qui non finiebatur, antequam morbus solveretur, quod intra 24. boras contingebat. Nam qui sudorem non proliciebant, neque cardiacis utebantur, & qui impatientius calorem ferebant, auramque frigidam captabans, ii omnes subito intra 34. boras moriebantur. Postea ubi morbi hujus ratio innotuit, ut agri sudores elicerent, ac Cardiacis se munirent, pauciores moriebantur. Sen. de feb. lib. Iv. cap. xv. Circa curationem paulo accuratius scribit Polydorus Virgilius. Post agrotantium plurima experimenta & observationes, à juvantibus, & ladentibus factas, ita usu venit, ut remedium unicuique promti simum inventum sit, quod bujus modi est. Si quis interdiu sudore corripiebatur, cum vestitu protenus cubatum eat; fi nocte & in lecto, tum quie scat, nec se à loco moveat, usque ad 24. boras exactes ;

exactas s interim ita se stragulis oneret, quo non provocetur sudor, sed sua sponte molliter stillet, cibi nihil capiat, si tam diu samem tolerare posit s neque suls potions consuce, ac calsatta bauriat, quam modice saits sit ad sitim extinguendam; inter banc curationem imprimis caveat, ne manum quidem aut pedem sum restigerandi, recreandique causa extra stragula prosent, quod sacere lethale est. Addunt alsi toto isto nytibemeri spatio à somne prossis abstinendum suisse. Assectus iste, quia tam brevi intervallo, in vitam, aut mortem terminari solebat, à medicis plerisque sebris Ephemera dicta suit. A sudatione hac pestilenti recuperati postquam aliquamdiu sani perstitissent, quandoque in eam rursus, immo interdum vice tertia, incidebant.

Ex hisce Phænomenis, ut diri hujus pathematis Ætiologiam tradere præsumamus, Imprimis suspicari sas sit, ຂໍ້ ທໍາ ທີ່ ທໍາວະພິດ istius pestilentis rationem formalem simulq; causam conjunctam in eo consistere, quod sanguis materiæ cujusdam malignæ, sive venenosæ occursu insedus, proindeque statim in crass dissolutus, inque serostates susus, proindeque statim in crass dissolutus, inque serostates susus, proper mixturæ istius virulentæ citissimam expulsionem, illico in sudationem, utpote universalem simulque amplissimum excretionis modum exsolveretur; qua quidem enestas illico foras propelli, morbus brevi in salutem, secus vero fre-

quenter in mortem terminabatur.

At vero his inquirendum sequitur, utrum materies ista maligna in fanguine primo gignatur, vel annon aliunde in ipfum fuffundatur ? Si prius dicatur, supponendum erit cruoris massam, quemadmodum in peste, ob malignam Anni, & aeris conftitutionem, diathelin on med wood acquifivisse; quæ postea aut sponte, quatenus ad plenitudinem evecta fit, aut per contagium, velut accensa in turgescentiam periculosam, & sæpe corruptivam erumperet. Quo minus in sudatione istac maligna rem ita habere supicer, hoc imprimis facit, quod nulla fanguinis corrupti, aut multum vitiati signa, ante, vel in paroxysmo, vel post ipsum occurrerent. Præterquam enim quod febris hæc haud valde intenfa maculis, exanthematis, bubonibus, aliifque fanguinis venenati aut plurimum effervescentis indiciis careat; in-Super nychemeri spatio terminatur : quod vix unquam evenire folet in affectibus intra massam sanguineam altius

Quamobrem existimare potius adducor, morbi hujus labem, in liquore nerveo primitus fundatam, exinde in cruorem,

rem, dum ¿ φιδρώσεως iftius malignæ tragredia peragitur, Videtur enim quod humor ifte, fibras omnes totius corporis irrigans, & spirituum animalium ubique vehiculum existens, propter Anni intemperiem, à crasi debita, nempe à spirituo-salino-volatili desciscens, versus indolem acetosam, aliamve plus vitiosam, & demum malignam degenerarit; cumque is ad depravationis statum illum pervenerit, ut vel sponte, ob plenitudinem, vel propter contagii fermentum excitus, turgescentiam sive fluorem conceperit, è partibus istis irritatis excussus, inque massam sanguineam redundans, hanc illico totam venenet, compagem ejus dissolvat, inque effervescentiam, illius mox expellendi gratia, maximopere eccriticam incitet. Hinc fudores (quoniam hac excretionis via tum proxima, tum ampliffina eft) copiosi erumpunt ; quo naturæ nifu extremo fi forfan accidat virus totum è sanguine in habitum corporis remandari, indeque per ¿ did wor, universalem, & aliquamdiu continuatam prorfus ejici, brevi falus, velut sudum post nubes penitus discussas, effulget; sin vero'à fermentatione ista, & expertes nisu, in quam sanguis miasmatis maligni expellendi causa excitatur, particu-la venenosa non subito, nec in totum ejiciantur, cruoris massa tum quatenus sero orbata, tum crasi pessundata, ad flammam vitalem amplius prorogandam inhabilis evadit.

Ex his non difficile erit symptomatum causas & curationis ejus Empiricæ rationes assignare. Nam quod morbo urgente, aut circa primum ejus insultum, antequam febris accendi videbatur, languor statim insolitus, Animi desecció, summa varium prostratio, capitis delor, cordis palpitatio, cum pulsu crebro, celeri, & næquali, aliaq, nervos generis pathemata laborantes insessant, indicio erat, partes nerveas, prius sanguine assici, ab iisque malum illud origi-

nem fuam ducere.

2. Cum sudor copiosus (qui & symptomaticus, quandoque etiam criticus erat,) circa sebris hujus principium, secus ac in plerisque aliis, exoritur, ratio est, quod latex morbissicus, è fibris, & partibus nerveis in massam sanguintam redundans, exinde statim à primo ejus appulsu rejicitur, nec diutius in sanguine morari, aut intime permisseri sintur. Enimvero, in statu non admodum invaletudinario, liquor Nerveus cum Sanguineo vix unquam congruit quare siquando iste per vices quassam in hunc regurgitet, mox iterum excutitur; & , priusquam tincura lixiviali inscitur, per renes amandatus, urina limpida prosluvium

exci-

excitat ; quod quidem in affectibus spasmodicis sepius evenire advertimus. Sin liquor nerveus degener, aut depravatus in sanguinem continuo refluit, modo Dysenteriam incruentam, qualem supra descripsimus, modo Diabeten, prout prius oftendimus, producit. Ceterum propter ejuldem humoris restagnationes minores & privatas, tumores cancrofos, strumosos, scirrhosos, aliosque mali moris exoriri olim evicimus. At vero in affectu, de quo nunc agitur, latex iste nerveus, siquidem valde malignus, & pestilens existat, sanguinem primo contactu venenat, inque serositates per sudorem citissime amandandas fundit; secus enim fi per horas aliquot intra massam sanguineam manere, cumq; ea circulari, & penitius commisceri permittitur, ipsum penitus corrumpit, & plane mortificat : hinc in medendi methodo ista, per experientiam crebram inventa, ita sedulo cautum est, ut primo morbidi insultus momento, laborantes confestim (non opperiendo dum vestibus exuantur, lectoq; inferantur) stragulis cooperti ad sudandum componantur, atque ¿pidpwow mox æquabilem in toto corpore excitatam per 24. horas continuent, interim ut nec manum, nec pedem movere, nec cibum aut somnum capere sinantur; hoc est, nihil omnino agant, quo latex iste pestilens cum sanguine plus, aut intime magis confundatur, aut quo celerrima, & totalis ejus exclusio inhibeatur. Quod si ejusmodi cita, copiola, & æquabilis fudatio per naturæ instinctum accita, perque medicinam regulata tam diu producatur, ut virus totum per cutis poros exhalet, affecti ftatim fine eruptionibus cutaneis, febre lenta, infirmitate diuturna, sudoribus no-Aurnis, aliifq; fanguinis vitiati consequentiis integre convalcicunt. In quantum vero liquor nerveus, post corruptelas ita expurgatas, rurfus codem more depravari, & dein, ob plenitudinem aut contagium commotus, è partibus nerveis in sanguinem redundare, ipsumque pariter venenare aptus est, propterea nonnulli postquam perfecte convaluerant, ab ecdem morbo fecundo, immo nonnunquam tertio, corripi solebant. Non opus erit medicamentorum formulas in hoc casu ullas subjicere; quia totum Curationis negotium, fere tantum à rece Egrotantium tractione, five admini-Ceterum valde an ogo diovoor stratione dependet. effet, pharmaciam, ac methodum præscribere contra morbum adeo infolitum, quem speramus nunquam rediturum; &, fi forfan olim aliquando redierit, incertum est, an eadem rursus medendi ratio in omnibus observari debeat.

SECT. VI

2

el

CI

tr

.

l-n

[-

:

r,

15

-

m

q;

e-

lo

es

35

1,

m

m

t,

ne

8

0-

2,

us

i-

0-

n-

e-

1,

1-

re

e-

0,

as

m,

ni-

עסו

12

e-

1-

US

7

SECTIO VI. CAP. I.

De Medicamentis Cardiacis & Alexiteriis.

N veteri medicina, etiamque in nostra adhuc vulgari & Empirica, quam mulierculæ & Agyrtæ passim exercent, medicamenta dica Cardiaca & Alexiteria communissimi femper usus & maximi fuerunt census. Horum simplicia numerofiffima habentur: eorundem compositiones Ditpenfatoriis quibusque tum Antiquis tum modernis molem addunt, & fere cunctas implent paginas: quod vero ad effeauum rationes & operandi modos specat, Viz.à cujusmodi particulis corum virtus dependet, & quali aut cordis aut languinis vel spirituum vel aliorum humorum affectione potentias suas exerunt; super his, inquam, nihil uspiam quod animo veritatis avido fatisfaciat, à Medicis aut Philosophis dictum reperio. Ad explicandas Cardiacorum virtutes non, uti in reliqua pharmaceutice, qualitatibus manifestis & sensibilibus insistitur; verum ad occultas, & specificas, immo ad totius substantiæ actiones recurritur : interim fi res attente consideretur, ejusque Atiologia ven & genuina eruatur, facile constabit, ipsam remedii cardiaci notionem omnino perperam institui, atque errorem vulgarem effe.

Remedia Cardiaca ejusmodi habentur, que cordi quovis modo laboranti succurrant; quare passim ab Autoribus dicuntur hoc cor insigniter consortare, illud cor ab omni puttedine illussum priestare, quinimo alia cor imbecillum, autoribus directium priestare, tremorem, aut deliquia ejus sanare, ipsumque à corruptione preservare. Porro, quoniam in Peste, variolis, & febribus malignis, cor veneno, aut malignitate correptum aut obsessiments effected in morbis is in juvare solent non simpliciter Cardia, que in morbis is juvare solent non simpliciter Cardia.

diaca, sed Alexiteria, & Alexipharmaca dicuntur.

Hæc de medicamentis tum Cardiacis tum Alexiteriis opinio inde exorta videtur, quatenus olim putabatur, & etiam vulgo creditur cor vitæ omnis & caloris principium este, & proinde falutem, aut mortem nostram, ab immediamillius affectione pendere: hinc quæcunque animam recreant, atque nos vividos, & alacriores faciunt, illud agere creduntur, quatenus cordi benigna & amica sunt; & è contra alia mærorem & melancholiam inducere, quatenus cor-

di inimica, & incongrua existunt.

Verum enimvero cum alibi satis suse ostendimus vita subjectum minime cor, sed imprimis & fere tantum sanguinem esse, ipsamque Animam (à cujus existentia, & actu in corpore, vita dependet) partim in sanguine, partimque in spirituum animalium aggerie sundari; sacile sequetur remedia, qua vitam integram conservant, aut periclitantem instaurant, has anima partes, nempe sanguinem, & spiritus animales potius & immediatius, quam cor respicere. His enim non viscus nobile & princeps est usque adeo uti perhibetur, sed merus musculus, carne tantum & tendinibus more ceterorum constans, & sanguini circumpellendo inferviens: quoties autem ab hoc munere rite peragendo deficit, aut delinquit; hoc non propria ipsius culpa, sed aut sanguinis, aut spirituum animalium, quibus actuatur, vitio contingit.

Itaque ut medicamentorum, quæ cordialia dicuntur, rationes & operandi modi innotescant, considerare oportet hæ duo; sc. primo quot, aut quibus præcipue modis, sanguis aut quoad accensionem, aut quoad mistionem suam perperam habens, & non raro periclitans, subsidia, quibus præservetur aut emendetur, medica requirat. Secundo quo ritu ob desedum aut delidum in regimine animali cor à debito motu impeditur, aut pervertitur, & propterea medicamenta, que spirituum copias adaugeant, & redius com-

ponant, indicantur.

Quoad prius fanguis, respectu accensionis suz, aut desicit, aut excedit; & utroque respectu, medicamenta diversimoda, nempe calida, aut frigida, ceu velut oleum, aut aqua requirentur; & propterea vulgo Cardiaca appellantur, etfi cor non omnino afficiant. Nam licet ab iis affumtis fæpenumero cordis motus alteretur, & proinde pulfus ftatim crebrior aut tardior, fortior aut debilior evadat; attamen hoc ideo fit, quia cordis motus, omnino à spirituum animalium in fluxu dependens (miro inter utramque anima portionem consensu, & συωπεάζει,) juxta sanguinis accensionem, exactissime proportionatur: quare prout fanguis à pharmacis ingestis effervescentiam sive æstum suum intendit aut remittit, è vestigio spiritus animales, qui cor agitant, conditioni ejus ad amussim oblequentes, cor ocius, aut tardius vibrare faciunt; dein, il ab eodem medicamine spirituum animalium systasis afficitur, propterea item pulsus magis, aut minus fortis, aut vehemens efficitur; cum interim istius medicamenti virtus haud magis ad cor ipsum, quam ad manus, aut pedes, aut ad musculum quemvis alium pertingat. Itaque ut caræ i-

in

in

-9

1-

15

C

-1

us

1-

.

ut

0

٠,

et

1-

m

us

lo

or

2-

1-

i-

i-

ıt

1-

1-

15

t-

1-

le

1-

C

re 15

)-

ſi

i-

ıt

-

diacorum, quibus fanguinis enormitates fanantur, classis prima rite inftituatur, perpendere oportebit, quot, & quibus modis liquor ejus tum quoad Accensionem, tum quoad Crasin suam perverti aut depravari solet, dein cujusmodi remediaCardiaca vulgo habita, pro quibufq; ejus vitiis requiruntur.

Primo igitur fanguis interdum non fatis accenditur, nec cum vigore circulatur, prout observare est in multis languidis, sc. ab ægritudine diuturna decumbentibus, aut hæmorrhagias magnas, aliasque evacuationes moderatas patfis, aut fenio confectis; quibus utique cum pulsu debili, & viribus prostratris, extrema ut plurimum frigent, & pallent : quorum ratio est, quod cruor, ob particulas fulphureas nimis absumtas, & depressas fere vapidus & estatus evasit; proindeque parce admodum, & minutein pulmonibus accenditur : cui fæpenumero accedit , quod regimine animali etiam fatiscente, cor pleniore spirituum influxu destitutum, sanguinem, quo vegetius efferve scat, & accendatur, non latis exagitat.

Remedia in hoc casu adhibenda sunt vina generosa, Aque ardentes, aut mitiores cum aromatis destillate; pulveres, species, & confectiones Aromatica; olea & spiritus chymici; Tincturæ, Elixires, aliaque particulis fulphureis & spirituosis prædita; quæ nempe sanguinem exagitent magis, eumque magis inflammabilem, & turgidum reddant cumque eadem simul spiritus animales exuscitent, & confortent, propterea cor vegetius & fortius pullare faciunt.

Horum formulæ in calce hujus capitis subdentur.

Secundo sepenumero sanguis ob particulas sulphureas nimis folutas, & in effervescentiam actas, plus debito accenditur, ac calorem nimis intensum, & valde molestum in toto corpore dispergit : quapropter, ut iste ita plurimum rarefactus, & efflagrans, intra vafa contineri, fimulque eventilari possit, cor vehementer, & celeriter pulsans sanguinem magno labore & nixu circumpellit : iccirco in hoc casu remedia cardiaca frigida, & attemperantia, quæ sanguinis fervorem restinguant, & sedent, simulque spiritus animales, quo magis ardua nunc vitæ pensa præstare poslint, blande refocillent, adhibere oportet : in quos fines aquæ destillatæ Borraginis, Melissæ, florum paralyseos, Calendulæ, Tunica totius citri, nec non fyrupi, & conferva è floribus & folis ejulmodi vegetabilium, fuccus acetolæ, citri, Aurantii, Chrystallum minerale, & similia ex usu este folent; quibus opiatæ sæpissime cum tructu adjunguntur; nam cordis impetu nonnihil refrænato, sanguis effervescentiam fuam facilius, ac citius remittit.

Hæc funt Cardiaca fimpliciora, quæ unicam intentionem, nempe flammæ fanguineæ elationem, aut depreffionem efficere defignantur. Verum insuper, fanguis haud folummodo quoad accensionem, sed etiam mistionem five crasin fuam depravari, & diversimode perverti solet. Attamen non statim quibuslibet dyscrasiis ejus cardiaca exiguntur, ded tantum iis, quæ in febribus excitatæ, cum fubitæ ac immanes fuerint, massa sanguinea corruptionem tota-

lem minantur.

1, Sanguis febriliter effervescens, duobus pracipue modis quoad crasin suam periclitatur : nempe aut mistionis vinculum nimis ftriaum existit, proinde ut particulæ omnes ita inter se complicentur, ac mutuo combinentur, ut inutile & excrementitium ab utili, & tenue à crasso, nequaquam extricari, aut secerni queat ; prout in febribus quibusdam continuis, & putridis accidit ; quæ licet parum aut minime fint malignæ, quia tamen per sudorem, aut diapnoen judicari nequeunt, quandoque in mortem terminantur. Quare in hoc cafu pro Cardiacis exhibeantur, quæ fanguinis compagem referant, & aperiunt, proinde ut latex ferofus cum recrementis aliis, à reliquorum concretione absce-

dere, & amandari possit.

2. Sanguinis crasi, alio insuper, & plane diverso, modo in febribus fubverti periclitatur, proindeque remedia aliufmodi Cardiaca, viz. Alexipharmaca, five Alexiteria indicantur. Enimyero sæpe accidit compagem ejus à particu-Iis heterogeneis, aut intra proprium finum genitis, aut illic aliunde suffusis laxari nimis, & quoad crasin dirimi, proinde ut mistionis vinculo communi foluto ubique in partes secedatur; atque dein sanguinis coagulati, aut extravasati, & stagnantis portiones hic, illic defixæ putrefiant, & corrumpantur; & demum liquor totus sanguineus in tantum vitietur, ut non amplius ad flammam perennandam, aut ad spiritus Animales in cerebrum extillandos idoneus exifat : quamobrem tunc necesse erit functiones omnes sensim fatiscere, & denique vitam perire.

Cardiaca, in hoc casu maxime requisita, ejusmodi particulis constent, que in sanguinem traducte, cumque eo circulatæ, indomabiles usque, simulque benignæ perstent; quare dum massæ sanguineæ poros omnes, & meatus Subeunt, particulas alteras malignas ubique exagitant, à concretionibus suis divellunt, & demum aut subigunt, aut foras expellunt. Cumque adeo fanguis à mistione istac venenofa liberatus, fimulque à coagulationibus quibufque privatis expeditus, in particulas rurlus minimas, & elementares dirimitur, mistionem suam pristinam, & brevi

falutiferam recuperat.

Profecto ut melius constet, quo ritu Alexiteria sanguinem, & succos corporis nostri, ab afflatu pestifero confervant, aut eo jamjam tactos à corruptione vindicant; confiderare oportet quomodo alii liquores putrefactioni obnoxii diu præservari, aut ea correpti denuo restitui possint. Itaque de Cervisia observare est, eam, ex sua natura cito coacescere aptam, florum lupuli incoctione durabilem effici: quinimo aquam communem, cum alias brevi putresceret, vegetabilium amaricantium (cujusmodi etiam Alexipharmaca existunt) coctione aut infusione imprægnatam, diutius illibatam perstare : præterea herbarum succos, & liquores quosdam alios jam jam putidos, si modo sulphure accenso fumigantur, pristinum vigorem recuperare : insuper vina, cervifiam, aliaque potuum genera fere vappida, e exoleta, per fermentationem in iis de novo concitatam sæpius reviviscere. Quorum ratio est, quod siquidem rei cujusque corruptio in particularum elementarium exolutione, & mutuo ab invicem decessu consistit, quicquid eas ad fugam, & confusionem tendentes, adhuc in motu & perfeda mistura detinet, concretum istud usque fartum tectum præservat. Porro siquid Elementa ab invicem soluta & mutuo decessura, denuo simul cogit, ing; novam fermentationem suscitat, putredinem, licet inceptam, à concreto arcet, eique constitutionem rursus firmam conciliat. Hujusmodi alterationes, & à corruptione vindicias, liquoribus ab arte paratis induci, cuivis è plebe notum est. Et quidem in pefte, & morbis malignis, Alexipharmaca eundem effectum præstare videntur. Hæc enim sæpius assumta, quatenus fanguinem continue exagitant, inque fermentationem altiorem cogunt, non obstante wias ugita, noxiorum influentia, mistionem ejus integram conservant; quinimo post malignitatem impressam, atque sanguinis crasin prædico modo laxari, & folvi inceptam, ejusmodi remedia uique ad diaphoresin promovendam exhibita, quatenus labis lusceptæ miasmata decoquunt, & fermentationem novam alteri corruptiva oppositam inducunt, sapenumero luis peltiferæ impetus, aut impressiones obliterant. Hujusmodi pharmacorum Alexiterian species & formulæ inferius fubdentur.

Interim, quod spectat ad Cardiaca istac altera, à quibus nimirum sanguinis effervescentis compages nimis constricta laxatur, & pro materia febrili, aliisque recrementis manumitter dis aperitur; ut horum durapes & operandi P 3

n

(

rationes melius innotescant, huc referri deberent, quæ superius circa Diureticorum & Diaphoreticorum superius quibustam valde affinia sunt, immo interdum usus communis, aut reciproci existunt; in quantum sanguinis crasis vitiata interdum relevari nequit, nisi prius reserata ejus compage, feroso latici, per renes aut cutis poros amandando, exitus patestat. Singulos hosce medendi scopos Salina potissimum exequuntur. Nam, prout olim sapius notavimus, corporis eujusque tum liquidi, tum solidi apertio clave fere tantum

falina perficitur.

Quomodo ob varias falinorum infusiones lactis coagulatio, atque ab co statu reductio, aut inhibitio præstantur, & quantum (1000) in sanguine hæc siunt, in capite de Diuresi per experimenta declaravimus. Quemadmodum in Iace, aut sanguine sluido, pariter in metallis sixissimis, alissique mineralibus res habet. Etenim concretio sive compassito sere omnis à Sale unius generis, dissolutio à quodam elterius, qui salem primum in complexus suos rapit, & dein præcipitatio sit à sale quodam status diversi, qui priorum combinationes destruit: hæc omnia tam clare, & sus sus sus sus priorum expositimus, ut non opus sit hic repetere. Quod itaque salina Cardiacis haud minus quam Diureticis & Diaphoeteticis accensemus, atio ca demest in omnibus: restat modo, quæ hujus generis ad censum illum pertinent præcipuas species, & operandi rationes & Ætiologias breviter

defignare,

1. Itaque in primo ordine fese offerunt, & plerisque alias facil palmam præripiunt Cardiaca fale volatili prædita, mti spiritus C. C. sanguinis, salis armoniaci compositi, viz. sum fuccino. Theriaca, radicibus ferpentaric virginiana, allisque Alexiteriis destillati sitem, qued nurer Doctoris Medici ad sectam Empiricam transinigrantis medicamen-.zum unicum & universale fuit, Spiritus craniorum è sepulchris effosforum. Huc etiam fal viperarum, item pulvis Bufonum clause calcinatorum (quem olim in febre petti-Ientiali Oxonii An Dom. 1643. Epidemica celebrem & valde proficuum novi) cum multis aliis referri delent. Hujusmodi remedia multos ab ipsis se ulchri faucibus revecarunt : & quidem respectu vario, & multiplici, sape juvamen præstant; viz. imprimis quatenus fali, aut fixo, aut acido occurrendo, cofque in amplexus fuos rapiendo sanguinis ab effervescentia febrili nimis inspissati, & confrici maffam aperiunt, adeoque materia morbifica fepaionem & excretionem promovent; tum insuper quod **spiritus**

fpiritus animales relevant, atque fegnes ad munus fuum defungendum exufcitant; quibus accedat, quod in febribus malignis pharmaca hæc materiæ morbificæ particulas vene-

nosas subigunt, & non raro extinguunt.

(1-

ras

uf-

IS.

ata

e,

ım

ris

m

a-

ie

n

-

-

n

2. Secundus inter Cardiaca falina locus, remediis fale alcalifato five petrificante præditis, jure debetur; bæc enim vulgo Cordialia maxime infignia habentur. modi nimirum funt lapis Bezoar, Margaritæ, Corallia, os è corde Cervi. & cornu ejusdem, pul. eboris, oculi & chelæ Cancror. aliique pul. lapidei, & testacei; quos sæpenumero cum fructu exhiberi communis experientia testatur! atque juvaminis ratio in hoc confistere videtur, quod, salis alcali particulæ in medicamine, falis acidi intra corpora nostra particulis occurrunt, & mox intime coharent, eorumque proinde efferationes, & quascunque alias combinationes iniquas destruunt. Hujusmodi Cardiacorum classi Bolus Armena, terra Lemnia Sigillata, aliaq; cretacea etiam merito accenfentur; non ideo tamen, quod cordi laboranti (uti vulgo perhibetur) fuccurrunt, fed quatenus falis acidi aut fixi, aut in visceribus, aut in massa sanguinea, præpollentias destruunt, atque enormitates, ab iis productas, mox fedant, aut corrigunt.

3. Si medicamenta acetofa, five sale fluido prædita, ab hoc Cardiacorum censu excluderem, Medicorum fere omnium, ac imprimis veterum, Autoritas contra me insurgeret. Hæc enim plerisque contra pestilentiam Alexiteria eximia habentur. Pro curatione sebrium malignar. Aceta Theriacalia, & bezoartica summe piædicantur; quinimo aquas in eum usum destillatas, Acetum, aut acetosa ingrediuntur. Propter eandem rationem spiritus vitrioli, succuscitri, lujulæ, Granatorum, eum multis aliis ejussem farinæ, in cordialium, & Alexipharmacæv numero habentur; & quidem jure optimo, quoniam hæc salis sixi cum sulphure adusto combinationes optime dissolvunt, atq; esterationes subigunt; proindeq; hujusmodi rem dissolvunt, atq; esterationes subigunt; & extravassationes, in febribus malignis eve-

nirefolitæ, præcaventur fæpe, aut curantur.

4. Propter easdem aut confimiles rationes, quibus falina prædicta, etiam alia quorum basis sal fixus est, Cardiacis annumerantur, aut eorum compositiones inglediuntur. Quippe cum fales diversimodi in corpose nostro giguantur, illique passim ab uno statu in alterum transeaun, hinc propter quamcunque intentionem salina non unius sed varii generis exhiberi debent. Qua ratione sale sixo sive lixiviali prædita, salis acidi, intra viscera vel san-

P 4

guin m

guinem præpollentis, enormitates tollunt, aut corrigunt,

Superius oftensum eft. 5. Sal nitrosus jure optimo Cardiacis accensetur, utpote fine cujus particulis cum aere inspirandis vita animalium non potest subfistere : ceterum hic intus ore assumtus celebre Antipyreuticon habetur, quatenus sitim tollit, atque zitum febrilem valde compescit; quod tamen efficit, non tantum fanguinis mistionem, sed etiam ejus accensionem juvando. Alibi oftendimus ad flammam conflituen. dam una cum particulis sulphureis, nitrosas requiri; & quo uberius illæ fubeunt,eo clarius, & nitidius ardescere. Quapropter cum materies, quæ maxima ex parte fulphure cum fale & terra admiftis conftar, accenfa flammam non nifi obscuram cum fumo & fuligine vitiatam emittit; si nitrum adjiciatur, ea mox iplendida, & mitis cum candore effulget. Pariter in febribus habere censemus, quando sanguis, faculentiis adustis refertus, cum calore suffocativo fumigat, potius quam aperte efflagrat, nitri particulæ ore affumtæ, in sanguinem traductæ, eum mox clarius, & propterea benignius, ardescere faciunt : proinde ut , liquoris compage magis referata, recrementa ejus tum ferofa, tum fuliginosa liberius decedant. Quamobrem rece observat Verulamius noster, Nitri particulas tum ventriculo ingestas, tum una cum aere inspiratas, ad vitam nostram & tuendam, & prolongandam plurimum conducere.

Hæ funt præcipuæ medicamentorum Cardiacorum fpecies, quorum operatio potiffimum in maffam fanguineam destinatur, cujus nempe compagem, aut nimis strictam, & coctione diuturna inspissatam, nonnihil fundunt, & aperiunt, ut materiæ morbificæ exitus patefiat : vel ea cruorem à mistura heterogenea, & maligna, dissolutum, inq; portiones venenatas, proindeque stagnationibus, & coagulationibus corruptivis obnoxias fractum, à putredine vindicant; in quantum fc. Cardiacorum istorum Alexiteriay particulæ, in sanguinem traditæ, cumque eo inter circulandum confusæ, haud tamen ab eo assimilatæ, aut subactæ, particulas venenatas ubique adoriuntur, easque aut subigunt, vel foras expellent; proinde ut massa sanguinea malignitate omni liberata, & coagulationibus quibusque extricata, brevi crasin pristinam recuperer. Utraque hac pharmaca, quatenus sanguinem à corruptione ant extinctione præservant, vulgo Cardiaca, sed proprie magis Vitalia di-

cantur.

Quod si amplius inquiratur, quomodo hæc, aut illa ventricula ingest., abique notabili actione, vel passione ibidem excitaI.

ıt,

0-

li-

us

at-

it,

0-

n.

&

e.

re

ifi

m

1-

is,

u-

if-

ris

m

at

as,

n,

100

m

8

6-

m

ti-

0-

it;

u-

m

u-

el

te

1,

2,

r-

1-

n-

m

1-

excitatis, energias suas fere illibatas tam subito in massam sanguineam transferant: dico imprimis, pharmaca istac spiritibus Animalibus neuriquam adversari, sed valde congruere; quare ventriculi fibras nerveas, nec in molestiæ fenfum, nec in motus excretorios irritant; quin potius spiritus earum incolas in ovationem quandam, five complacentiam cient; cujus undulatione tota mox Anima latius ex-Dein ecundo, è ventriculo in fanguinem tranfitus non, prout olim putabatur, tam longus est, aut per tantas ambages producitur, ut timor fit, ne medicamenti virtus in via amittatur; veruntamen è vestigio, è finibus his in illos proditur. Nam, prout supra observavimus, interiorem ventriculi tunicam nerveam vafa fanguifera innumera consitissime obducunt, proinde ut pharmaca non folum cathartica, verum alia quæque in præcordia aut cerebrum, immo in extimam corporis oram destinata, nondum ventriculo egressa operationes suas in sanguinem

Hactenus de Cardiacis ita vulgo appellatis, quatenus fanguinem quoad accentionem, aut mistionem suam, nempe aut alteram, aut simul ut: amque depravatam restituunt, vel ad meliorem crasin reducunt. Quorum operatio & virtus cum vitæ periclitanti suppetias ferat, ea prout innuimus) proprie magis, Vitalia dicantur. Verum insuper medicamina quædam, isto cordialium nomine infigniuntur, quatenus prius, & immediatius in Spiritus Animales energias fuas exerunt, adeoque Anima fentitiva aut portionem quandam, aut totam hypostasin nimis contractam, depressam, aut alias perturbatam, erigunt, vigorant, & componunt. Et quidem hujusmodi remedia cor ipsum, eth remotius, quadantenus tamen afficiunt. Quippe cum abillis exhibitis, tota Anima Senfitiva elevatur, & latius expanditur, etiam spiritus, præcordiis destinati, in eadem uberius influunt, & vegetius actuant; proindeque pulsus, prius debilis, aut vacillans, mox fortius vibrat, & languis cum majori impetu circumpellitur. Hujulmodi Pharmaca, pro Cardiacis jure quodam habita, quoad materiam ab alteris vitalibus, fanguinem imprimis respicientibus, haud multum discrepant; immo nonnulla utrique generi communia funt. Quoad afficiendi rationes posteriora hac ad duo capita fatis apte reducuntur, & quatenus aut Lenia, aut Aspera sunt, eundem scopum assequuntur ; ea nimirum, vel spiritus Animales demulcendo, & quasi blande, & molliter palpando erigunt, & confirmant; vel ipsos vexando, arque velur stimulis, ac contis ur-

gen-

De Medicamentis Cardiacis. SECT. VI

gendo, in motus citatiores, & quandoque magis regulares, cogunt.

Cardiaca prioris generis quamprimum flomacho ingeruntur, immo interdum ore tantum libata virtutes suas exerunt, & cum grato appulfu, spiritus in primis viis, sive corporis velut porticu, degentes refocillant, aut instaurant; dein horum continuitate, ovatio eadem in spiritus alios, & fubinde in alios, successive tradita, brevi per totam Animæ lensitivæ compagem undular; proinde ut tum cerebrum, tum præcordia pleniore spirituum quasi exultantium influxu irradiata, functionum fuarum munia multo vegetius, & alacrius obeant. In hunc finem (cavendo nimiam fanguinis incitationem) faciunt Aquæ vulgo cordiales dicta, cum vino aut spiritibus vinosis, cumque Aromatis destillatæ; item moschi, & Ambræ griseæ præparata; etiam pulveres Aromatici iisdem commisti. Porro huc spectant coralliorum & Margaritarum magisteria, & tinctura, item elixires, aliaque quamplurima ejusdem farina, faporem, aut odorem gratum spirantia: hinc etiam suaveolentia, ac visibilia jucunda, quatenus spiritus Animales recreant, Cardiacis annumerantur : quacunque enim spiritus, Sensorii cujusque prasides, blande afficiunt, & dele-Etant, mox totam Animam erigunt, & amplificant. Interim alia hujus census Cardiaca, fine magna spirituum in vestibulo consitorum affectione, immo primis viis,& masfa fanguinea fere infalutatis, intra έγκεφαλον primo operari videntur : cujulmodi funt Cephalica quedam ita dida, quæ cum palato aut ventriculo minus grata fint, & cruorem vix fermentent, aus exagitent, tamen cerebrum illuftrant, ejufq; incolas spiritus animales exacuant, & corroborant. Hujus indolis videntur ese Salvia, Betonica, Rosmarinus, Verbena, cum multis aliis.

2. Medicamenta quædam alia, & Administrationum genera (quæ non immerito Cardiacis accenseantur) modo longe diverso operantur, & ob rationem prorsus aliam juvamen præstant: ea nimirum spiritus Animales non blande demulcent, & æquabiliter expandi faciunt ; verum irritant potius, & huc illuc excurrere, & efferri cogunt, eum nempe ob finem, ut, cum ipfi, prius inordinate habentes, & inæqualiter dispersi, in quibusdam locis densius, inque aliis tenuius scaterent, proindeque functionum suarum munia quædam, ac potifimum intra cerebrum, aut præcordia intermitterent, aut perverse agerent ; optimum tunc remedium est, ut à pharmaco ingrato perturbentur, & exagitentur magis : propterea namque illi tanquama

1.

u-

ze-

uas

ive

nt:

os,

ni-

re-

an-

lto

ni-

or-

ro-

ta;

uc

in-

næ,

eo-

re-

ri-

le-

te-

in

af-

pe-

92,

10-

il-

or-

ca, im

10-

on

nt,

en-

15,

13-

lut

m

ur,

ris.

loris inflictis exuscitati, & velut flagellati, a regias priores relinquunt, & sponte sua in ordines regulares redeunt. Ita namque ulitatum est in lipothymia, syncope, cerdis oppressione, aut spasmo, immo in quibusque fere aliis spirituum deliquiis, languoribus, aut Anomaliis, aut spiritum C. C. fuliginis, Salis Armoniaci, aut tincturam Castorei, Asæfætidæ, cum aliis liquoribus propinare; hæc, & limilia, uti imprimis sales volatiles, & olea chymica empyreumatica, naribus admovere; porro in subitis Animæ defectionibus, faciei aquam frigidam inspergere, na es convellere, corpus valde concutere, & non raro alapam infligere expediat. Hujulmodi Administrationes levamen conferunt, quatenus spiritus Animales oppressos, vel distractos, velà proprio munere aliud agentes, exuscitant, iplosque dein expansos, ac velut in aciem conscriptos, ad pristina officia sua jubent. Quod vero nonnulli juvamen illud inde procedere existimant, in quantum sanguis, in cursu suo impeditus alicubi, ac præsertim intra præcordia stagnans, prædictas affectiones parit, illisque remediis, & administrationum modis in motum vindicatur; dico pathematum istorum, & causam, curationem secundario tantum, & mediate à sanguine pendere; primitus vero, & fanguinis stagnationem, à cordis motu animali impedito procedere; & non, nili ab hujus restitutione, illius impedimenta tolli. Recensitis nunc variis medicaminum pro Cardiacis habitorum speciebus, eorumque in Sanguinem, aut Spiritus, vel fimul in utroque operandi modis, & rationibus (uti opinor) rite delignatis, restat adhuc illorum, unicuique ex prædictis intentionibus medicis appropriatorum felectas quasdam formulas subjicere.

SECT. VI. CAP. II. Cardiacorum species, ac formulæ.

Uandoquidem Pharmaca, pro Cardiacis vulgo habita, in duo genera distinximus, viz. alia quæ sangumein, & alia quæ spiritus Animales potissime ac immediatius afficiunt; in primo illorum censu, quæ ad sanguinis accensionem regulandam destinantur, ea positimus, quæ liquorem ejus nimis frigidum, & motutardum, plus æstuare, atque particulis sulphureis copia magis auctis, aut exaltatis, uberius accendi, & estlagrare cogunt; qualia sunt

funt vina generosa, Aquæ ardentes destillatæ compositæ, spiritus, & tinctura Croci, Elixir vitæ Quercetani, Tinctura salis Tartari, Chalybis, aliaque spiritu imprimis ac sulphure copiosis referta; quorum modo hæc, modo illa pro eujusque patientis libitu sumantur. Quoties ob sanguinem minus accensum, proindeque intra præcordia aggestum nimis, & sere stagnantem, languor & spirituum satiscentia, magna cum cordis oppressione, infestant; in hoc casu Aqua mirabilis, Cinnamomi, Carophyl. Absynthii compositem è cort. Aurantii cum vino destillatæ conveniunt; quibus interdum spiritus, elixiris, vel Tincturæ cujusdam dosis addatur.

Attamen hic magna cautione opus est, ne frequenter nimis hujusmodi cordialibus indulgeatur. Novi enim plures tum viros, tum feminas insignes à crebriore horum usu, in malam hanc consuetudinem lapsos, ut necesse habuerint apius in die, aut vini generosi, aut spiritus, vel aque cujusdam fortioris haustulum ingerere. Porro eorundem doses (siquidem natura extraordinariis parumper assueta, haud diu issementa perstat) indies augere, ae sapius repetere; proinde tandem ut stomachus nihil mediocre sustere, aut digerere possit, potentiora, usque & calidiora expetens. Ceterum viscera alia, ac imprimis hepar exsicantur adeo, & assantur, ut, sanguine quoad penum sum diminuto, & quoad crassin depravato, cacochymia morbise-

ra, aut vitæ abbreviatio supe venerit.

Plures, & variæ funt occasiones, propter quas multi in pessimum hunc liquores Cardiacos pitissandi morem adducuntur. Nam præter subitos languores, forsan ab ingenti mœrore, labore improbo, sudo ibus immensis, aut dolore acuto excitatos; insuper figuando Alimenta minus congrua stomacho gravamen, aut nauseam interant, vel propter diathefin spasmodicam syncope, aut evaco nota impendere videatur: porro ob multas alias causas, usitatum est spiritus vinosos, sive Aquam vitæ, etsi minus proprie ita dicam, ingeri; dein poltquam ejulmodi cordialia aliquoties fumta congruere, & delectare incipiunt, à quovis eorum libamine, massa sanguinea paulo uberius expansa, & magis accenfa, totius Anima hypostafin ampliari, ing; ovationem quandam accieri facit; quæ postquam denuo subsidit, Anima istius complacentiæ memor, & præsenti statu minime contenta, eandem denuo affectat, eique rurfus captand mox inhiat. Quare ad omnem melestiam corporis, aut Animi, quamprimum spiritus paulo fatiscunt, ad cos statim erigendos, haustus cardiacus experitur, &,

o

-

,

a

s.

n

1

1

fi præsto suerit, ingeritur; adeoque propter Animæ velæ sæpe inutiliter expansa, ipsius corporis, tanquam navis, sabrica labesactatur. Nec tantum apud gulosos, & bibones, mala hæc consuetudo invalescit, sed viri interdum docti, seminæque perbellæ, ac ingeniosæ, quo mentis indelem excolant magis, aut exhilarent, spiritus, & aquas ardentessæpius libando, sanitatem propriam subruunt, & non raro penitus evertunt. Non opus erit hujusmodi cardiacorum formulas vulgo satis notas, & tritas hic adjicere: abunde satis videtur, hic eorum abusus innuisse.

In secunda Cardiacorum classe posuimus ea, quæ sanguinis esservescentiam nimiam nonnihil sedant, ejusque incendium immodicum paulo cohibent, & attemperant, uti a-

quæ destillatæ, acida, nitrofa, &c.

R. Aq. Lujula, (itritotius, Fragraria, ana Unc.iii), fyrupi è succo citri Unc. j. Margarit. pul. Drach. j. f., Julap. Doss Unc. ij. ter vel quater in die.

R. Ag. pomorum redolentium, rubi Idai, ana Unc. vj. [j-

rupi violacei Unc. j. fp. vitrioligt. 12. f. Julap.

R. Aq. font. lib. iff. succi limonii Unc. ij. sacchari Unc.

iff. f. potus; cujus sumatur ad libitum Unc. iij.

R. Rad. Graminis Unc. ii]. Eryngii condit. Unc. vj. poma duo incisa (vel uvarum (orinih. Unc. ij.) ras. Ebor. C. C. ana Drach. ij. foliorum lujula M. j. coq. in aq. sont. lib. iij. ad ij. colatura clarif. adde salis prunellæ Drach. iss. jrup. violacei Unc. iss. f. Apozem. Doss Unc. iij. vel 4. ter in dic.

R. Confer. Rof. rub. vitriolat. Unc. iiij. Aq. font. lib. ij. - dissolve claue, & calide; dein celetur: Doss Unc. iij.

ad libitum.

R. Confer. oxycant. rob. rubi Idai, ana Unc. is. Margarit. pr. Drach. s. confect. de byacint. Drach. j. syrup. è facco citrì q. s. f. confect. Dosis Drach. s. ter in die.

Tertia Cardiacorum classis ejusmodi medicamenta suggerit, quæ, contra sanguinis esservescentis vitia destinata, compagein ejus stricam reserant, & aperiunt, quo recrementa ejus secerni, & amandari possint. Hæc cum præcipue, & fere tantum salina suerint, pro multiplici particularum, è quibus constant, salinarum statu, etiam diversimoda existunt; ut plurimum vero eorundem basis, aut est sal volatilis, aut alcalisatus, aut acidus, sixus, aut nitrosus. Cujusq, horum formulas quasdam proponemus.

Primo Cardiaca fale volatili prædita, tum in febribus

guori-

guoribus respectu spirituum animalium, justa prescripta

R. Sp. (. C. gt. 15 ad 20. Aq. Theriacalis Drach. ij. detur è cochleari, super biben do baustulum liquoris appropriati: eodem modo sp. sangumis, cranii humati, fuliginic, vel sp. salis Armon. compos. profinari debent.

R. Salis vipesarum Drach. j. chrysfalli mineralis Drach.
j. pul. è chetis com of. Drach. iff. mifec f. pul. Dofie
Drach. ff. ad Scrup. ij. in cochl. Fulagii cardiaci, superbi-

bendo hauftulum ejufdem.

R. Florum salis Armoniaci Scrup. J. Bezoart, mineralis Scrup. J. f. pul. detter è cochl. liquoris appropriati.

Secundo Cardiacorum memine apud vulgus maxime infigniuntur, quorum bafis fal alcalifatus, eft, five petreficans; uti imprimis Bezoar orientalis, margaritæ, corallia, aliique pul. teftacei, & lapidei.

R. Pul. Gascon. sive de chelis compos. Scrup.j. ad Drach.

ff. derur in eachl. Fulayu cardiaci, sujerbibendo ejustan

Unc. ij.

R. bezoar. orient. gr. vj. ad xx; detur eodim modo.

R. Pul. e coclie, & ocules Cancror. ana Drach. j. Marg. ecralisi unsufque pr. ana Scrup. 1113. Lezvar. ussusque ana Drach. jj. bolt. Armen. opt. Auri Diaphores. ana Scrup. ij. Dezvars. mineralis Drach. j. mijoe, f. pul. cardiacus: Doft Scrup. j. ad Scru, . ij. vel Drach. g. cum vensculo sdonev.

In Pleuriticis sequentia pro cordialibus maxime appropriatis habentur, quatenus nimirum, salis acidi praposlentias destruendo, sanguinis coagulationes, coextravasationes, tollunt, aut pracavent.

- R. Tul. dens: Arrigni Drach, st. ad Drach. j. chry. Halli mineral. Scrup. j. pul. storum papavers: Rhead. Scrup. st. f. pulvis sumendus in quolibes liquore. Eodem modo pul. oculor. Cancr. & mandibula pises lucis exhibetur.
- 3. Huc speciant etiam nitri præparata, que juxta formulas sequentes, in sebribus sæpe cum frudu exhibentur.

R. Chryft alli mineral. Scrup. j. salis volatilis C.C. gr. iij. ad vj. misce, f. pul.detur e cochi. Julapii cardiaci.

R. Chryfi al. mmeral. Antinomi diaphoret. and Scrup. j. pul. Bezoari. Scrup. J. f. pul. detur coaim modo.

4. Medicamenta, quorum bafis fal fluidus five acctufus

est, in febribus ad referandam sanguinis compagem, juxta formulas sequentes præscribantur.

R. Spiritus vitrioli gt. iiij. ad vj. Aq. Card. Unc. iij. Theriacalis Unc. ij. Brupi e succ citri Drach. iij. Margarit. Scrup. ff. f. haust. sumend. bis vel ter in die. Eodem modo sp. salis vel nitri sumantur. In eundem sinem potus de Cherbet. himmenl. in aq. sont. dissolut. item potus divinus Palmarii conveniunt.

R. Pul. C.C. calcinat. vel Antimonii Diaphoret. Drach. iij. sp. vitrioli vel salis Drach. j. terantur in mortario vitrco, & exsiccentur. Doss Sorup. j. ad Drach. ss. in cochl. 34-

lapis cardiaci.

VI.

iptą

detur

odem

Ar-

ach.

Defis

erbi-

ralis

in-

efi-

ral-

tch.

lem

irg.

1114

sj. ofis

0.

n-

0-

E.

5. Sales herbarum fixi five lixiviales Alexipharmacorum compositiones sape ingrediuntur. Insuper medicamina, quorum basis illi sunt, quatenus sebrisuga plurimum insignia habentur, etiam Cardiacis accenseri debent. Exempli gratia tritum illud proponimus.

R. Salis absynt. Sonn. j. Ag. Card. Unc. iij. sp. vitrisli vel olei. sulphuris Sonup. j. syrupi violacei Drach. iij. f. baust. sumend. bora secunda vel tertia ante paraxysmum.

R. Aq. Circi totius, Lujula ana liv. If. falis Tart. Drach. is. succi limonii Drach. ij. sacchari Unc. If. misce, f. Fula-pium, cujus usus in februbus Anomalis, qua sine apyrexia exacerbationes quatidianas habent. Doss Unc. iij. bis in die.

Ultima Cardiacorum classis, & quidem aliquo respectu potissima, Alexiteriis debetur, quatenus nimirum ca sunt maxime vitalia. Horum species, & formulæ ita numerosæ prostant, ut, singulas, aut præcipuas tantum, si modo recentere vellem, opus hoc ai volumen ingens excresceret. Hujusinodi pharmacorum, & mulra, & magna jam jam extant Ancidoraria; preinde ut nobis super hac re paulo compressiva agendum sit. Quandoquidem igitur Alexiteria, vel præcervat eta, vel curatoria sunt; Imprimis remedia ielesta in statu adhuc sano contra Pestilentiæ aut malignitatis cujuicun que contagium adhibenda subdemus, mittendo interim quid circa aeris ambientis curationes & alterationem præscribi soleat; dein secundo prescription aum formulas selectas, post contagium susceptum usurpandas, proponemus.

1. Antidota Præservatoria.

R. Confer. foliorum Ruta Unc. iiij. Mithridatii, confe-Stionis liberantis, ana Unc. j. Confec. de Hyacint. D. ach. ij. Q 2 falis abfynt. Drach. iiff. pul. pannonici rub. Unc. ff. Aceti Bezoart. q. f. f. Elect. Dofis quant. nucis Caftanea , ter in die.

R. Tul. radicum ferpent. Virginiana, Contrayerva, Zodoaria felett. Spec. liberamis, and Drach. ij. Camphora Scrup. ij. sacehari solut. in aceto Bezoart. & ad tabular. costi vne, vj. s. a. f. Tabula pond. Drach. s. comedat 1 vel 2 sape in die.

R. Kad. Sergentaria virgin. Unc. iij. coq. in aq. fint. lib. iii. ad medietatem colatura adde mellis opt. Unc. ij. Theriaca Androm. Unc. j. diffolve calide, & clause, & cola.

Dofis cochlear. ij. vel iij. ter, aut quater in die.

R. Florum Calpburis Unc. iiij. liquefiant in tigillo, dein oochicatim injice falis abfint. Unc. mij. fimul agitando donec tota maffa rubefeat, dein adde pul. Alves, Myrrha, olibant , and Drach. j. croci Drach. f. agitentur amplins , per hora quadrantem , donce incorporentur. Massa frigefacta , & patine vitrea imposita, deliquescere sinatur in oleum rubini instar affectui pulcherrimum. Dofis gt. 10. ad 20. in ag. Beznart. Unc. if. vel ij. bis in die.

Vel pulveri pradicto affunde Spiritum vini, Super radices Contraverus, ir Serpentaria virg. redificatum, ad alisudinem ii j. digit. eliciatur tinctura , cujus dofis gt. 20. ad

30. in vebiculoidoneo.

Vel R. ejusdem pulveris Unc. ff. affunde vini generosi lib. ij. diffolve claufe, & calide. Dofis cochl. j. bis vel ler in die.

2 Post contagium susceptum atque sanguinis crasin vitiatam, & corrumpi incipientem, ejulmodi ulque remedia, fed in majori dofi & crebriore vice adhibenda conveniunt; quinimo Alexipharmacis tum aceta, tum fales herbarum fixi, bono cum fructu fæpissime adjunguntur; à quibus nempe fanguinis coagulationes resolventur, & dein, particulis cujusque heterogeneis evaporatis, aliisque in mixturam debitam coactis, liquor ejus statum pristinum recuperet tandem , & retineat. In hos fines cum innumera in libris medicis remediorum formula paffim extent, unum aut alterum folummodo hic proponere visum est.

Antidota Curatoria.

R. Ag. Bezoart. Unc. iiff. aceti Bezoar. Unc. f. Theriace Androm. Drach. j. misce conquasando in vitro, f. hau-Aus, sumatur provocando sudorem.

R. Pul. Gascon. rad. Contrayer. Serpent. Virginian. ana Scrup.

Serup. j. ad gr. 25 . f. pul. detur in cochl. aq.tberiacalis , fuperbibendo bauftulum ejufdem, aut Julapit cardiaci.

R. Pul. Bufonum pr. pul. e chelis compos. ana Drach. f.

f. pul. detur eodem modo.

VI.

Aceti

s ter

Zo-

rup.

inc.

Sape

int.

be-

ola.

lein doba-

per 1 , ini

q.

4-

i-

ad

e fe

er

i-

à

Ł

e

n

R. Bezoart. mineralis Drach. B. Theriaca Androm. Drach j. camphora gr. vj. aceti Bezvar. q. f. f. bolus fumend. codem modo.

R. An. Lujula, Dracontii, and Une. iiij. Scordii composit. Unc. ij. Theriacalis , Bezourt. and Unc. j. Margarit. pul. Drach. j. fyrup. caryophyt. (vel è succo citri) vnc. ij. fp. vitrioligt. 12. f. Julap. Dofis Unc. iij. Sapius in die, mudo per fe, modo cum alus medicamentis.

SECTIO VI. CAP. III.

De Passionibus Cardiacis, earumque remed is.

Doft Pharmaciam Cardiacam, ita vulgo, licet improprie, dictam, modo tractandum sequitur de Passione cardiaca; in qua nempe cor revera laborat, proindeque remedia vere cordialia postulat. Sub isto vero nomine duo affe-Aus, inter se nonnihil diversi, communiter denotari solent; nempe Tremor cordis, & Palpitatio ejus: in utroque pathemate cordis motus, five pullus inordinatus, & quodammodo convultivus effe videtur: attamen prioris inordinatio in Vibrationum ejus crebritate, acalterius in earundem vehementia confistit. In posterioris hujus Atiologiam primo inquiremus, & deinde alterius etiam Theoriam & tandem utriufq; curationem tradere nitemur.

Cordis Palpitario adeo vehemens, & immanis interdum existit, ut non folum tactu manifestius percipi, verum & oculis conspici, immo interdum ad distans quoddam audiri poffit. Porro ab Autoribus fide dignis narratur, à vehementiore cordis vibratione, & costarum percussione, eas interdum effringi, aut in junioribus foras propelli, protu-

berantelque manere.

At vere hic motus quamvis ad Sensum ita multiplicem perceptibilis fit, attamen rationi nondum conftat, que pars ita moveatur, ut quovis pulsu suo pectoris latus sinistrum exilire faciat. Credo omnes tum doctos, tum imperitos, uno ore profiteri partem ita motam,& fortiter evibratam, ipfummet cor effe; fed interrogo utrum cordis tota compages, aut aliqua pars ejus ita exiliat, & folitam vibrationis

Q_3

brationis suz spharam transgrediatur; si dicatur corpus ejus totum ita efferri, assignent vellem, an hoc in Systole ejus, aut diastole siat: certe non prius, quia dum cor contrabitur, autobica patet, molem ejus quoad omnes uas partes minui; nec magis in Diastole dicatur, quomiam in eo statu cor ad situm, & magnitudinem tantum nodo naturalem, & ordinariam redit, inque eo aliquan-

lum manet. Hinc fiquidem cor juxta vibrationis fuz, quantumliber aucha, aut intenfa, leges, adeo palpirare, & exilire nequit; (quod eriam amplius constat, quoniam in paroxylmo febrili, ubi vehementissime pulfat , non extra falit,& costas percutit;) olim suspicatus sui ipsum durance affectu illo, motum convultivum, & ordinario plane diversum obtinere; quo nempe, velut membrum spafmodice agitatum, cor prorfus totum eleverur, & è loco fuo moveatur. Attamen neurologia plenius intellecta, ab hac fententia ftatim receffi, quia certum eft, cor à nullo alio musculo, præter suas ipsius fibras motrices, quaquam attolli aut efferri posse. Quapropter super hac re serio magis cogitanti, demuma animo occurrit, quod dum cor ad sanguinem, è sinubus suis excludendum contrahizur, atque mucro, & latera undique concidunt, & propius adducuntur; fi tamen fanguis illico totus quaque syftole penitus ejici, & eliminari nequeat , necesse erit , vasorum radices ad fummum impletas, & plurimum extensas cum impetu quodam exilire, dein, propter reverberationem hic factam, roram cordis compagem valde concuti.

Profecto à tali interdum causa, Affectum istum oriri, ex observatione Anatomica nuper confirmarum vidi. Theologus infignis, & pius, postquam palpitationi cordis per crebras vices modo sponte, modo occasionaliter ob noxius degisset, randem ea continue dies, & noctes, cum gravi dyfpnoea affligi coepit, & deinde intra paucos menles, à morbi molestissimi assiduitate attritus, fatum obibat. Cadavere aperto, Cordis finus dexter mox fanguine concreto tumidus apparuit; cujus item auricula, in immenfum anda, & extenia, crnoris grumoli copiam ingentem continebat. Contentorum horum ratio statim apparebat, viz. quia pulmones fumme obstructi, & cruore atro extra vafaro, & ubique ftagnante infarcti , fanguinem, è ventriculo ifto jugiter explodendum, haud totum admittere potuerint; quapropter dum cor, exclusioni ejus totali fumme adlaborans, unaquaque fystole juxta conum, & medieratem intus contrahitur, & quoad magnitudinem diminuitur; Bafis ejus ob fang linem ibi coacervatum, 20

n

13

e

es

)-

1-

1-

e,

m

K-

1-

aé

I-

CO

2,

1-

12-

e-

m

ıi-

us

lė

m

m

m

ri,

di.

dis

-de

n-

at.

en-

em at,

ra

ri-

ere

8

em 20

in

in transitu hærentem , aut reverberatum , valde impleta extuberat , atque propter Auriculæ molem magis tumida

amplius evibrat, & latus attollit.

Verum enimvero, haud solummodo ab hac causa, cor palpitare constat; quia morbus iste, non semper constans, & perpetuus est, sed plerumque vagus, ac incertus per vices quasdam insestat, & deinde sponte, aut remediorum usu cessat. Perro nonnullos, quorum pulmones satis sani

& tabe quavis immunes funt, passim incessit.

Utcunque tamen , licet morbus iste à causis diversis exoriri posit, in iis tamen omnibus, eandem usque afficiendi rationem esse judicamus. Videtur enim quod cor solummode palpitat, quatenus in systole ejus, dum conus, & latera simul contracta angustantur, basis cum vasorum radicibus, ob sanguinem illic aggestum, & non nihil hærentem, aus repercussum, ampliata extumescat. Revera fanguinis curlum hic loci nonnihil præpediri, aut repercuti inde constat, quia dum cor in latere vehementer, & fortiffime vibrat, arteria in carpo plerumque languide, & debiliter pulsat, utpote sanguinis rivum non nisi exilem convehens. Cum itaque morbi iftius causa conjuncta, sive ratio formalis, omnino in fanguinis circa basin cordis, & valorum radices remora, & aggestione consistat, inquirendum fequitur, quot modis, & ob quas alias causas ejusmodi affectio produci foleat.

Super his, ut cordis carnes, five fibras proprias motrices non multum culpemus, vitium hoc potissimum, & maxima ex parte, aut fanguini, aut valis cordis appenfis imputandum videtur. Prioris ratio fatis constat, in quantum languine aquolo, atque ad effervelcentiam aut accentionem minus apro præditi, uti virgines χλωρώσι laborantes, atque viri, aut mulieres, cachectici, huic morbo plerumque obnoxii reperiuntur, & insultum ejus à corporis motu quovis citatiori fere constanter pari folent. Cujus causa eft, quod cruor, fiquidem particulis segnioribus, & non satis activis conftans, è cordis finubus non libere & expedits ejicitur, fed partim in iis fæpe refidet, & facile stagnat: iccirco quoties à corporis motu iildem uberius infertur, ut penus ejus totus quaque systole eliminari nequeat, cor Jummo nifu laborans, in bafin fuam & vaforum radices, & vix ultra propellit; ubi cum aggeritur, & paululum lublitens partes continentes extume cere facit, passionem cardiacam una cum dyfpnoca infert.

Præterea tamen affectio iffæc cardiaca quoldam fanguine præfervido, & promte fatis accendi aut formentelegre

apto, præditos fæpenumero infestat. Pletisque enim pasfioni hypocondriace. Hyfterice, ant alias spasmodice multum obnoxiis, hoc malum frequens, & familiare eft: quapropter in his cafibus, Arteria cordi appenfas in culpa habendas merito suspicemur. Quo pacto harum obstructio, fanguinis è corde effluxum liberum impediens, cordis palpitarionem inducat, historia modo citata manifesto declarat : porro vasorum istorum occlusiones, & infarctiones aliis modis excitate, cundum effectum producere possune Novi fenem Cervifix fortioris ac vetufta, nec non vinorum potui crebro à multis apnis affuetum, prædicti morbi insultus crebros pati solitum; cujus postea, à stomachi sphacelo, cum vomitu quotidiano, spirituum languore, aliifque sympromatis defuncti, cum cadaver aperirem, deprehendi arteriz magnz truncum mox à cordis egresiu plane offeum, feu potius faxeum, ejusque latera valde compressa fuisse, ut rima tantum relicta, sanguis vix per dimidium, quo debebat torrentem, effluere potuerit, proinde ut huic causæ palpitationem cardiacam, ei sæpius molestam, meritoascriberem. Ceterum probabile est pathema istud à sanguine, intra cordis sinus, & vasa appensa grumescente, ac in frustra quasi carnea concreto, interdum procedere.

Verum insuper his, siquidem palpitatio cardiaca affe-Ausalios spasmodicos, prout modo innuimus, sapenumero comitari folet, etiam suspicari licet, illius causam quandoque mere convultivam esfe. Olim in neurologia nostra ex observationibus Anatomicis oftendimus, nervos, & propagines nerveas fere innumeras, in pluribus locis, ac præcipue juxta bafin cordis, arteriarum truncos complecti, & circumligare; quorum usus, & actiones ejulmodi fuisse putabomus, ut dive simodi fanguinis aftus, fluxus & refluxus, immo interdum stagnationes propter vehementes ira, timoris, gaudii, triftitia, aliofque affectus, excitari folitæ, propterea contingant, quatenus funiculi ifti nervei vafa hæc fanguifera varie ftringunt, comprimunt, aut forsan aliquando penitus occludunt. Porro haud multum improbabile est, ob vasa ista spasmodice affecta, & paulo diutius conftricta, ita ut languinis è corde exilitionem liberam præpediant, palpitationis cardiace infultus nonnunquam exoriri. Profecto tum hanc, tum alteras istas cordis passiones, tali causa merito in putamus; Verum circa efficiendi rationem à fententia ista paululum recedere vifum eft. Postquam enim nervorum actiones, & ulus exactius perpenderain, deprehenditancem iplos, corumve

f-

1-

1:

2

0,

2

es

.

obi

ì

H-

e

7

.

13

ì

ā

stagnance.

eorumve propagines nihil omnino trahere, aut constringere, sed totum hoc negotium omnino à fibris carneis perfici, atque nervos solummodo, in has partes motrices, novas subinde spirituum copias, insuper & motuum obeundorum instinctus convehere: quale pariter munus erga sibras mem-

branaceas pro sensionibus peragendis exequuntur. Dum itaque serio perquirerem, quibus usibus totidem nervi per vasorum tunicas disseminati inserviant ; demum reperi, Arterias istas proprio marte, pariter ac alia præcordia se contrahere, & dilatare, atque pro motibus illarum tum naturaliter, tum pathetice obeundis, & spirituum copias, & instinctuum rationes, per nervos istos deferri. Enimvero ex observatione Anatomica plane constat, Arteriæ cujusque tunicam mediam esse plane muscularem, atque fibris carneis (cujusmodi sunt ventriculi, intestinorum, & quorunda m aliorum viscerum) per totum constare. Quæ fibræ Annulares denfa velut capillamentorum ferie, Arteriz dudum, five Tubum ubique cingentes, proculdubio fystolas suas proprias, & Diastolas, æque ac cor ipsum, ob-Quapropter imprimis, dum fibræ cardiacæ, & dein ha Arteriofa luccessive, & seriatim contrahuntur, necesse erit sanguinem è meta una ad alteram rapidissime propelli. Quare haud prorfus de nihilo est, quod medici quidam etiam Arteriis facultatem pulfificam attribuerunt : quippe multum improbabile est, mero cordis tanquam Emboli impulsu, sanguinis circuitum peragi. Quanto verilimilius eft, Arteriam in toto ductu fun, à fluctus cujufque sanguinei tergo aliquatenus contractam, ipsum usque prorfum per rivulos, licet minores, & spatia magis angustata, urgere ? Juxta hunc ritum ordinarium, languine æquabiliter circumpellendo, Arteria constantes fystolar & diaftol vices habere videntur. Qua licet celeres admodum, & idu oculi citius, successive tamen per omnes Ceterum vero cum tubi arteriofi partes peraguntur. advertamus æquabilem fanguinis curfum, juxta paffionum impetus diverfimode interrumpi, & perturbari; necesse erit tantummodo ita fieri, quatenus Arteriæ (propter instindum per nervos & fibras motrices datum) variis in locis fubito conftrica, fluentum fanguineum aut fiftunt, aut reprimunt, aut prorfum impetuolius adigunt. In timore, tristitia subita, pudore, Amore, aliisque pathematis, Animi consternationem, aut confusionem magnam inducentibus, probabile est Aortæ truncum, à fibris istis subito, & diutius conftriais adeo contrahi. & coaraari, ut fanguis agre tantum, & non nisi per minutas portiones è cordis sipubas exiliar. Quamobrem ab illo ibidem aggesto, &

flagnance gravamen ingens, & oppressio magna statim sentiuntur: deinde si huic sanguinis Remora, cordis ad sanguinem ejiciendum pulsatio fortis, & vehemens superveniat, necesse erit, ob cruorem quaque systole in cordis basin ejectum ibig; repercussum, partes eas plurimum distendi, pro-

indeg; palpitationem cardiacam inferri.

Quemadmodum autem vehementes Animi passiones, affectum istum fere quibulvis accerfunt ; ita Hypochondriaci, & spa modice d'spositi insultus ejus de levi qualiber occasione, immo interdum fine ulla causa manifesta subeunt. Enimyero in quibus nervi Iplanchnici, & cardiaci materia morbifica fæpius obfideri folent; proinde ut illa, ob plenitudinem aut irritationem commota, spiritus istarum partium, & vicinarum incolas frequenter in spasmos, & contractiones inordinatas adigat; passim accidit propter nervos Arteriarum Cardiacarum radicibus infertos, à tali causa affectos, etiam vasorum horum fibras spasmodice affectas, & contractas eo, quo dictum est, modo palpitationem car-diacam excitare. Quo ritu nervi cardiaci à causa propinqua, aut remota, à materie morbifica, aut in capite juxta originem nervosam, aut circa præcordia, aut hypochondria sublistente irritantur, inque spasmos varii generis aguntur, alibi à nobis oftensum est ; unde palpitationis cardia z, quoties eadem etiam spalmodica fuerit, caulæ deduci possunt.

Quod spectat ad assectus hujus Therapiam, siquidem causa ejus varia, & multiplices existunt, etiam curatio diversimoda institui debet. Nam quod nonnulli statuunt, ejusmodi remedia, qua cardiaca vulgo dicta, cor resocultare, eique laboranti supperias prabere creduntur, in quibusque his cassibus convenire, tum rationi, tum experientia communi restragatur. Cum iraque supra declaraverimus, Cordis palpitationem, vel à sanguin s, vel ab arteriarum cordi appensarum vitio procedere. & utrasque horum varias afficiendi rationes innuerimus, modo restat, unicuique morbi istius speciei abtam medendi methodum, una cum

selectis remediorum formulis accommodare.

r. Primo igitur siquando morbus hic à sanguinis vitio procedat, Intentio Therapeutica primaria erit sanguinem rimis aquosum, & accendi, & fermentescere inhabilem ad meliorem crassin exaltare, ejusq; principia activa depressa aut diminuta evehere, aut augere; in quem sinem medicamenta spirituosa, item salina cujusq; generis, sulphurea, & imprimis chalybeata conducunt. Quinimo huc referri possint, qua in Pica, leucophlegmatia, & scorbuto frigidiore prescribi solent.

R. Conser. Absynt. pontici, flaved. Aurantii, & limenii, ana Unc. ij. Cort. Winteran. pul. Drach. ij. specierum Diacurcuma Drach. j. chalybis prap. cum sulphure Drach. iij. salis absint. Drach. iss. cum q. s. syrupi e cort. citri, f. etectuari- um: Doss qu. nucu Moschat. mane, & hora quinta pomerid. superbibendo Jula; ii sequento Unc. i j. & deambulando.

R. Aq. foliorum Ari lib. j. Pulegii, Eyffopi, ana Unc.iiij, Aq. lumbri. Limacum, Mirabili, ana Unc. j. facchari

Vnc. j. mifes, f. Fulap.

R. Iin Animonii Unc. j. Doss gt. 20. ad 25. bis in die cum evdem Julapio. Porro nuc Tinctura chalybis, aut syrupus cjustem, item elixir Proprietatis, cum multis aliis accenseri possum.

Secundo Cordis palpitatio, & crebiior, & multo immanior ab arteriis cardiacis in vitio habentibus exoritur: & tunc il arum culpa, aut Obstructio est, aut Affectio

fpalmodica.

-

5

ś

1

77.1

5,

8

-

e

n

0

n

d

9

\$c

re

13-6

Prior iste morbus plerumque continuus. & non raro incurabilis existit; prasertum vero, si à pulmonibus tabidis, aut arter arum radicibus propter Tuberculum, aut excrescentiam osseam semisppletis, aut compressis excitatur. Cupulmost cause si quando subsint, & perfecte dignosci posint frustra esser arum sublationes moliri, quin potius id unice agatur, ut levamine quadam per hypnotica subinde procurato, agrotantium vita, eti mitera, paulo diutius protrahatur.

Ceterum vero non improbabile est (prour modo innuimus) Arterias interdum à concretionibus polyposis ibidem,
acinterdum intra cordis sinas, progigni solitis, magna ex
patte impleri, proindeque sanguinis exilitionem liberam,
à totalem impediri. Hujus vero uti diagnosin valde disfacilem, ita curationem non minus raram putamus. Quando illius suspicio est, maxime ex utu fore videntur medicamenta falina; a ex tis sale volatili aut acido prædita, exhibenda: eadem vero non simul, sed quodam temporis
spatio hæc; quibus non juvantibus dein istæcaltera expenri oportet.

R. Sp. salis Armoniaci compos. viz. cum milleped. vel cum alies Antastebmaticis destil. Drach. iij. Doses gt. 15. ad 20. ter in die, cum Fulap. vel aq. destil. approp. iatu: codem modo sp. C. (. fulig. sang. Cranii desossi teniari pessunt.

R. Sp. falis marini, aut vitrioli cum sp. vini berbis pneumonicis impragnati, destil. & sepius cohobati Drach. ii. Dosisgi. 15. ad 20. coaem modu. In his usus sp. Tartari, ligni Guaci, aut Buxi usurpari solent.
3. Pal-

- 3. Palpitatio Cordis, sæpissime affectio convulsiva est, & à simili causa, & afficiendi ratione, qua pathemata alia hypochondriaca, vel asthmata produci solet. Cujus item curatio per remedia antispassmodica pariter tentari deber: horum vero delectus, sub discrimine quodam, juxta quod morbus in temperamento aut calido, aut frigido contingit, instituatur.
 - 1. Respectu prioris sequentia præser? Lur. R. Sp. succini Armoniaci Drach. isj. Doss gr. 15. Lo. bis in die cum Fulap. vel aq. dest. appropriata; codem modo Tinet. Tart. Chalpho, vel Antimonis per vices exhibers possunt.

De Cordis Tremore.

F Tremor cordis (qui etiam sub nomine passionis cardiaem vulgo cedit) assectus à palpitatione ejus distinctus, immo diversus existit. In eo namque ipsius sibra carneae, sive motrices per se assect, prout in altero isto pathemate, causa morbissica in sanguine, aut in Arteriis cardiacis subsister videtur.

Cordis tremor optime describi potest, quod sir, carnium, ejus convulsio spasmodica, seu potius trepidatio; qua nempe sibræ motrices celerrime, at tantum semicontractæ, systolæ, & diastolæ, vices ocissimas, verum abruptas, & quasi dimidiatas efficient; proinde ut sanguis per minutissimas tantum portiones, tum cordis sinubus inferri, tum

ex iis efferri poffit.

Quandoquidem hæ affe&io fit musculi cujusdam, se cordis motus convulsivus, ad pleniorum ejus notitiam huc referri deberent, quæ alibi de motu musculari, item quæ de pathematis convulsivis disseruimus. Ne plura repetendo tædio suerim, verbo tantum adnotetur, unumquemque musculum, duobus tendinibus, & ventre carneo constare; atq; contractionem inde peragi, quatenus spiritus animales, è shiris utrisq; tendinosis, in carneas profiliunt, quas dum insant, & intumesaciunt, propterea decurtant, & contractiquas reddunt; motu autem sinito spiritus in tendines redea unt, & shiræ carneæ relaxantur.

Cum Functio motiva sit duplex, sc. spontanea, & mere naturalis; in priori advertimus spiritus è tendinibus in sibras carneas, per appetitus imperium evocari, atque intra las in actione manere, donec illius nutu dimitruntur; deinde vero in tendines reversos quiescere, donec rursus foras jubentur; hinc ut illorum motus & quietis tempora, sint inæqualia, incerta, & pro libitu nostro varie determinanda.

In functione mere naturali, multo secus habet: quippe Spiritus Animales, è tendinibus in carnes, perpetua vice sive constanti reciprocatione, efferuntur, & contractione brevi sacta, mox ex his in illos resiliunt, ac ita vicissim; ad quem modum cor ipsum, arterix, & respirationis organa, quinimo ventriculi, & intestinorum sibræ carneæ, nusi propter objecta sua alias determinentur, per systolas & diasto-

las perennes agitantur.

0

9

0

e

;

s,

n

i-

1

re

i-

ra

e-

as

n-

n

Juxta hos ritus ordinarios, functionis utriusque motivæ munia peraguntur. Quæ tamen juxta quod spiritus Animales, motuum istorum executores, varie afficiuntur, diversimode perverti, aut perturbari folent. Enimvero satis manifesto liquet, motus cujusque contractivi, à quocunque musculo obeundi, instinctum, à cerebro, aut cerebello, juxta appetitus justum, aut naturæ indigentiam per nervos convehi ; viz. Spiritus Animales intra horum ductus fcatentes, juxta impressionem à capite traditam exciti, ac in tota ferie commoti, mox alios tendinum incolas exuscitant, ing; motus analogos cient : pari fere modo, ac si quisquam pulveris pyrii acervos, per funem ignarium ad diftans accenderet. Quamdiu igitur spiritus isti tum in principio, viz, intra synepador, tum in via, fc. ductibus nerveis, tum in fine, viz. intra tendines confiti, reste ac ordinatim habent, motus cujusque ab Anima aut natura requisiti infindum illi formant, isti convehunt, atque hi demum exequuntur: fin vero spiritus ad functionem motivam destinati, intra quamvis ditionem præternaturaliter affecti, in alazias adigantur, propterea statim in membris, aut musculis respectivis motus convultivi excitantur. Quo ritu ob causam morbificam, juxta originem nervosam in capite, quo item, propter eam alibi intra ductus nerveos confitam, membrorum aut viscerum aut præcordiorum affectiones spasmodicæ exoriri solent, alibi satis fuse declaravimus; viz. in quantum spiritus intra nervos scatentes, à causa quadam præternaturali,& vehementi irritati,ac velut æftro quodam perciti, dum in has, aut illas partes ruunt, motuum ciendorum figna injusta, & falfa deferunt, necesse erit in his, vel illis musculis, aut membranis, contractiones aut distentiones violentas, ac convulsivas accieri. Varias huiulmodi affectuum species, & rationes formales in Spasmologia clare defignavimus; at vero, quod illic præterm: ffum, atg; ad rem propositam spectat, nunc insuper advertimus, dari alia spasmorum genera, quæ sine præsenti aut magno τε έγκεφαλε aut nervorum vitio, ob spiritus Animales ipforum tendinum incolas potissimum, ac fere tantum in

culpa existentes, oriuntur.

Affectionis hujusmodi singularis, & velut privata, duz species observanda occurrunt : una satis vulgo nota est, in qua spiritus injusti sæpe è tendinibus profiliunt, atque fibras carneas valide arque moleste inflantes, non statim, aut facile recedunt. Altera, licet minus notabilis, tamen frequenter occurrit; in qua fc. spiritus musculares, neque intra tendines, neque intra carnes diu permanere possunt, verum fumme irrequieti, ex his in illos, & vice versa appetitu vel natura invitis excurfus, recursusque suos valde crebros. fed debiles ufque, & ordinatos faciunt. Super his affectibus spalmodicis (quoniam à plerisque adhuc medicis fere intacti manent, corumque notitia ad paffionis cardiacæ naturam, & causas rite explicandas plurimum facit) operæ pretium hic duco, quamvis extra rem propositam, & quali in diverticulo, pauca tamen subjungere.

Prior ifte Affectus qui proprie Terrevos (atque Idiomate tum nostro, tum Gallico, le cramp appellari folet) plerumque exoritur, in quantum spiritus animales injuffi, è tendinibus fc. aut uno, aut fimul utroque in musculi ventrem sponte profiliunt, unde pro more solito mox regredi nolunt, verum diutius intra carnes manentes, eas valde inflant, & summe contractivas reddunt; dein siquidem alii musculis hisce neg; cedunt, neg; in contractione conspirant, pars rigida, & cum summo dolore tensa evadit. Huius causa est, materies quædam heterogenea, & Quo adas quæ per dudus nerveos, una cum fucco eorum in mufculos descendens, & spiritibus cohærens, eosdem elasticos, simulque obstinatos reddit; proinde ut intra fibras tendineas contineri nequeant, sed, spatia ampliora desiderantes, in carnes excurrant, ibidemque, donec deferbuit eorum tumor, permaneant.

2 Ad posteriorem istam motus convultivi speciem proprie spectar Passio, sive tremor cordis. Porro ad hunc cenfum referri debet Affectus fatis vulgo notus, & plerisque familiaris; nempe, ut interdum musculi cujusdam privati, puta, in labro, gena, in oculis, aliisve membris subfultus, five trepidationes valde crebras, & æquales patiantur; quæ poftquam per duo forfan aut tria minuta perduraverint, sponte cessant. Non ita pridem per literas è Gallia huc missas, consulebar pro viro quodam Illustri, cujus musculos omnes, in toto corpore ejusmodi subsultus, 1 velut trepidationes fere perpetim exercebant; adeo

T.

in

æ

in

25

n-

ra

m

el

s,

re

a-

ræ

ali

0-

c-

n-

đi

n-

lii

nt,

us

115

os

1-

25

in

11-

0-

n-

ue

1-

b-

n-

u-

1-

us

è

carnes exteriores, ubique exilientes, ipfius cordis vibratio-

nes, five pulfus, ad amussim æmularentur.

Hujusmodi Affectuum, uti & Tremoris Cardiaci, ratio formalis in eo consistere videtur, quod spiritus Animales ad musculos quosdam pertinentes irrequieti, ac velut cestro perciti, è tendinibus continue in carnes profiliant, redeantque, adeoque perpetua vice excursus suos recursusque iterent; interea cum exiguis tantum copiis efferuntur, ut sibras carneas haud plene instent, in iisque minimo tantum spatio morentur, nixus motivos, creberrimos licet, tamen non nisi debiles, & valde minutos edunt; in tantum sc. ut membra, & artus à musculis ita perpetuo agiratis, haud loco moveantur, & cor, durante tremore ejus, ut ut celeriter concussum, tamen vix, & ne vix sanguinem circumpellere valeat; uti plane constat ex pulsu parvo, ac velut tremulo, atque virium omnium fatiscentia.

Quod spectat ad pathematum istorum causas, viz. conjunctam, & procatarcticam, à quibus nempe spiritus musculares ita instabiles sunt, sive vim istam desultoriam acquirunt; videtur, quod materies quædam heterogenea, & elastica, cerebrum & ductus nerveos transgressa, demum in musculos, eorumque sines tendinosos defertur; ubi spiritibus subinde accrescens, eos irritet valde, ac velut cestro quodam afficiat, proinde ut nullibi consistant; verum huc, illuc continue discurrant, atque interim pensa

debita aut omittant, aut non strenue præstent.

Tremoris Cardiaci causa communiter in lienem rejicitur; etenim vulgo supponitur, ab hoc viscere obstructo, aut alias perperam habente, vapores tetros ad cor elevari; qui iplum ferientes, adeo concuti, & trepidare cogunt, immo quodam velut rigore afficiunt. Opinioni huic fides, aut faltem probabilitas inde aftruitur, quod hypochondriaci (seu quod idem fere sonat, splenici) huic passioni cardiacæ plurimum obnoxii reperiuntur. Qualis, & quanta Lienis in præcordia fit influentia, olim fat fuse declaravimus. Ex istis, partimque ex modo dictis, satis liquet, sententiam istam, receptissimam licet, de corde à vaporibus affecto, futilem prorfus,ac erroneam effe. Quod autem pro Lienosis, etiamque Hystericis vulgo habiti, Tremore cordis ita passim infestantur, in causa est, magna ista affinitas,ac intima communicatio,quam nervi splanchnici cum cardiacis habent, adeo ut non folum partis unius affectio alteram facile in consensum trahat, verum is quando materies spasmodica nervorum ramos, ad lienem, aut viscera imi ventris pertinentes, insederit, raro abest,

quin eadem pariter nervos ad præcordia fpedantes occu-

parit.

Quod spectatad Therapias rationem, in tremore cordis adhibendam, quandoquidem hac assectio sit mere spassionedica, iccirco remedia non cardiaca, quin potius cephalica, aut reve do indicantur; que tamen juxta temperamentum, & constitutionem patientis, aut calidora, aut moder rata, aut modo hujus, modo illius nature esse cichent. Ut rem paucis comprehendam, cum in morbo isto tria remediorum genera maxime prosicua esse solo sistema, viz. testacea, chaly beata, & fale volatili predita, cujusque illorum sormulas quasdam, & usus hic breviter designabimus. Itaque imprimis, fasta per evacuantia totius provisione, & pharmacie, que magis usus fore videtur, delestu habito, juxta modos sequentes prescribatur.

R. Corallii pr. Margarit, and Drach, ij. Bezoar, utriufque and Drach. If. succini albif. Scrup, ij. Ambragoif. Scrup, j. f. pul. Dosis Drach. If. bis, vel ter in die, cum aq. destil, aut Fulap, appropriato.

R. Pul. è chelis compos. Drach. ij. pul. rad. Pæonie maris, Cranii humani prap. ana Drach. j florum Pæonie maris, Lilierum convallii, ana Drach. sf. f. pul. sumend. codem

modo.

R. Eloris, Corallii rub. pul. ana Drach. iij. specier, diambre Drach. j. suchari albis. in s.q. Aq. Napha, solut. & ad Tabulat. c. Et. Unc. vij. s. s.a. Tabula pond. Drach. ss. comedat j. vel ij. sepius in die ad libitum.

R. Confer. florum lilio. conval. Une. vj. pul. corallii preparat. Marg. eboris, oculor. Can. ana Drach. is. vivioli martis Drach. j. q. s. syrupi è coralliis f. electuar. Doss Drach. j. ad Drach. ij. bis in die, superbibendo haustum zulapii sequentis.

R. Aq. Napha, Citri totius, ana Unc. vj. è cort. Aurant. cum vino destil. Unc. ij. sacchari Unc. S. f. Jula-

pium.

R. Syrupi nostri de chalsbe Unc vj. Dosis cochl. j. mane, & bora quinta pomerid. cum Unc. ij. Julapii prescript.

fine faccharo, vel cum aq. destil.

R. Pul. eberir, coradii, ana Drach, ii f. specier, diambra Drach, j. salis chalybis Drach, ij. sacchari Unc. viij. Ambræ gris. solut. Scrup. sf. f. Tab. pond. Drach. sf. Doss Drach, iij. vel iiij. bis in die.

R. Fragorum recent. lib. viij. cort. exterior. 12 Auvant. limatura ferri recentis lib. ff. sinnul consusts affunde

vini

vini albi lib. viij. fermentari finantur in olla claufa, per 24 boras, dein destil. organis communibus.

R. Sp. C. Cer. aut fang. aut similium Drach. iij. Do-

fis gut. 20 bis in die cum vebiculoidoneo.

R. Florum salis Armoniaci, Corallii prap. ana Drach.ij.

Dosis Scrup. j. bis in die.

cu-

dis

110-

ica,

en.

de-

Ut ne-

ea,

Oi-

lue

ar-

us-

if.

ag.

3.0

4-

m

cr.

6-

d.

e-

oli

is

u-

4-

4-

.

t.

A

is

R. Chryst. mineral. Drach. ij. salis succini Drach. j. salis C. Cer. Scrup. j. misce. Dossis gr. 15. ad 20. lis in die cum aq. destillasa.

De pulsu intermittente.

Passionibus cardiacis porro accenseri debet pulsus intermittens, & quidem merito; quoniam in hoc Assecu, aut saltem in quadam specie ejus, cor ipsum laborat; tamen more nonnihil diverso, quam in palpitatione, aut tremore ejus: quippe in his, quoad motum suum, in isto vero quoad quietem, perperam & irregulariter habet; hæc nempe interdum duplo longior est, quam juxta ritum ordinarium assolet.

De Pathemate hoc imprimis distinguere oportet; cujus (ni valde fallor) duæ funt distinctæ fiendi rationes. Nam licet quandoque pullus intermittat, quoniam cor pro eo tempore à motu ceffat; attamen præterea tactu indice pulsus nonnunquam in carpo intermittere videtur, dum cor in pectore celerrime ac incessanter (uti fit in tremore ejus) vibrare lentitur : cujus causam esse suspicor, quod urgente ista cordis passione, sanguinis portio tantum perexigua quaque systele in Aortam projicitur. hac inanita, & flaccescens, atque farcina promovenda carens, ne frustra sæpius agat, contractionem suam quandoque intermittit. Pariter hoc fieri videtur, ac circa navem exonerandam, viz. quo tempore merces difficilius, & impedite admodum depromuntur, bajulatores exportaturi ituum, & redituum vices quasdam prætereunt. Porro in febribus malignis, aut funeitis, si quando pulsus creber, & debilis fit , etiam is subinde intermittit , cujus ratio est non quod cor à motu interdum cessar, (hoc enim tunc imprimis indefinenter laborat) fed quatenus fanguis non uberi satis penu, quaque systole in Aortam profertur; quare hæc, opere fatis agendo carens, nonnunquam o-

Verum insuper pulsus quandoque interm trit, quia cor disipsus contractio, pro vice quadam suspenditur, six e paula ejus duplo longior existit; quod quidem manu pedori admora quispiam in seipso, autaliosacile depreheatar.

R 3 dat,

dat, immo laborantes per gravamen pectoris, & oppreffionem , plane in fe perfentiunt , quotics cor à motu ceffat. Porro hac affectio non tam languidos, moribundos, aut periculose agrotantes, quam satis validos, & quoad plurima recte habentes passim incessit: quare non semper juxta vulgi opinionem pro morbo, aut figno perniciofo admodum, aut valde sontico sumi debet. Huic obnoxii plerumque etiam vertigine, cephalagia, aut pathematis ipalmodicis molestari folent. Ceterum ifte cordis defectus quoad typum varius est; nam intermissionum periodi modo funt certa, & ad pulsus vicem quandam, puta, tertiam, quartam, quintam, aliamve aut crebriorem aut rariorem, determinatæ; modo incertæ funt, ac vagæ, ut ceffatio post pulsus jam pauciores mox plures contingat. Arteriæ vibrationes, dum continuantur, fatis validæ five fortes existunt, & plerumque sunt æquales; quandoque tamen pulsatio prima post intermissionem maxima est, quæ succedir paulo minor, ac ita sensim minuuntur, donec intermissio repetat; dein postea pulsus magnus incipiens, quali per scalam rurfus ad agoogiav descendit.

Novi quosdam pulsu intermittente (quantum observationi neitræ res constare potuit) semper præditos, ur nulto non tempore, Arteriam tangens, ita habuisse deprehenderem; interim ut illi satis sani visi, de nulla alia ægritudine quererentur: attamen quosdam alios adverti tantummodo cum adesset, vel immineret, cephalalgia immanis, aut capitis assedio quæpiam gravior, etiam pulsum so-

lito tardiorem, & intermittentem habuisse.

Ex his constare arbitror, pathematis modo descripti causam, sive rationem formalem, non à sanguinis missione aut crass, sed tantum ab irregulari spirituum Animalium, à cerebello in nervos cardiacos, indeque in tendines cordis dispensatione p. ndere. Enimyero sufficialistis, propter nervos istos nonnihil obstructos, spiritus Animales, haud pleno satisalveo, aut influxu ad musculi hujus tendines descendere; quare cum penus corum nonnihil desicit, cordis motus pro unico pulsu subinde cestat, donec spirituum copiis mox denuo instauratis, actio ejus redintegrari positi: ita vidimus molendinum à rivo perexiguo circumactum, lympha interdum subsidente, & pene exhausta, paulo subsistere; & deinde mox, cum assurgeret aquarum cumulus, circuitus suos repetere.

Quorum pulsus ex se magnus, & satis fortis intermittere solet, illi non tantum cephalalgiis, & assectibus ver-

tiginofis,

tiginosis, sed plerumque etiam Incubo, & raro Apoplexiæ obnoxii degunt: nam si contigerit, nervos cardiacos, prius non satis apertos, & expeditos, postea in totum obstrui, propterea necesse erit, corde (quod primus Elater est) immobili facto, corporis Animati machinam mox totam

à motu, & consequenter à vita, cessare.

0

i

5

i

-

3

ri

li

1-

t,

13

-

-

-1

-

Quamvis affectio hac præsente incommodo, aut periculo sapissime carens, curationem præproperam non exigat, attamen præservationis gratia, ne morbi graviores insequantur, remedia, & methodus quædam therapeutica, adhiberi debent, saltem in tota, quæ supererit, vitaratio victus quoad omnia rite ordinetur: quinimo medicinæ cursus quidam levis vere, & Autumno solenniter observandus instituatur, viz. ut, quantum sieri possit, morbida quævis seminaria in έγκεφωλον jasta, aut ibidem progigni apta, tollantur, & præcaveantur. In hunc sinem huc referimus methodum, cum medicamentis contra Apoplexiæ insultus, prophylacticam, alibi à nobis præscriptam.

Arteria Descriptio Anatomica.

Quandoquidem affectus quossam, pro cardiacis vulgo habitos, ab Arteriis potius, quam à Corde affecto procedere; atque sanguiuis inordinationes, circa animi pathemata excitari solitas, propter vasa istac irregulariter contracta, exoriri supra ostendimus; iccirco hic loci opportunum, exoriri supra ostendimus; iccirco hic loci opportunum, exoriri supra ostendimus; iccirco hic loci opportunum, pracipue illarum, qua cordi immediatius appenduntur, descriptionem Anatomicam, una cum usibus, & muniis, brevem subjungere; idque potius, quia cum Medici Antiqui super his vasis multum disferuerint, recentiores, soli fere cordi, quatenus musculus est, totum circuitus sanguinei negotium attribuentes, circa arterias parum soliciti suere.

Itaque imprimis ut quod veteres dixerunt recolam, Galenus lib. 7. Administ. Anatom. cap. 5. dicit, quod unaquaque Arteria conster diplici timica, quibus (inquit) possunt addi terita, & quarta. Rursus lib. 3. de facult. naturalibus. Cap. 11. dicit, quod Arteria habent sunicas securi culus; & quod interior tunica, haben sibras longas, & obliques, currier veto transfoersales. Quomodo, & quan congruenter ad hac, observationi nocira Anatomica res constitit, paucis exponam.

Pro Epocapies has rite instituenda, sumatur Arteriæ magnæ, sive Aortæ, homini aut bovi exemtæ, portio, quæ

R 4

bacillo

bacillo (quo extensa servetu) superinducta, Aquæ ferventi aliquoties immergatur, ut tunica, & fibra nonnihil contracta, & tumidiores facta, melius dignosci, & ab invicem divelli possint; tum, separatione per cultellum facta, tunica quatuor diftina apparebunt. Harum extima tenuis, & nervea, pro totius valis integumento inferviens, exterius multas propagines nerveas, huc illuc varie perreptantes habet; in superficie vero interiore, vasorum omnis generis, ac præcipue sanguiferorum textura quasi retisormi & densissima per totum obducitur. Arte-tiæ primo à vasis coronariis, & deinceps ex Aortæ trunco, ejusque ramis ubique ascendentes in hac tunica, cum venis è cava ejusque ramis pariter emissis, ramificantur. Porzo propagines nerveæ utrifque illis occurrentes varie complicantur; adeoque ex omnibus intertextis quoddam quasi reticulum, ubique tubum arteriosum obducens, conffituitur; è quo furculi perexiles vaforum cujufque generis in reliquas arteriæ magnæ tunicas fubftratas exporri-

2 Tunica huic retiformi altera glandulosa succedit, seu potius huic superposita ista intime coharet. Membrana hac glandulis perexiguis, & albicantibus, per totum consita, pari modo habet ac ventriculi ac intestanorum tunica interior glandulosa, crusta villosa substrata; à cujus item tergo, plexus vasorum retiformis ubique disponitur.

3 Tertio in loco habetur Tunica muscularis, sive sibrata, viz. à sibris transversis sive annularibus densissime accumulatis contexta. Hæ sibræ carneæ, & motrices, tubum arteriosum cingentes, haud serie tenui & singulari, prout in tunica venosa struuntur, verum aggerie quadam, aliæ superalias stratæ, pellem valde crassam constituunt. Earum strues sive ordines, in Arteria semicocta, facillime separari, & ab invicem divelli possunt; quæ pariter omnino (ac sunt istæ ventriculi, & intestinorum superius à

nobis descriptæ) carneæ, ac motrices videntur.

Arteriæ Tunica quarta, ac interior, cavitatem ejus investiens, & tunicam substratem obducens, tenuis, & fere tantum membranacea est. Fibrillæ ejus nerveæ in longum protensæ, sibras annulares ad recos angulos secant; & videtur, quod hæ sint sibræ isæ recæ, quarum mentio à Galeno, aliisque Anatomicis passim facta est: quas autem prædicant obliquas, tantum imaginarias suisse reor; quoniam eas nullibi in hoc vase reperire datur. Constat vero errorem istum Medicis quibussam familiarem suisse, nempe ut visceribus plerisque, & partibus membranaceis assignarent sibras recas, transversas, & obliquas, ex salso supposito, quod unicu-

unicuiq; istorum facultas attractix, retentrix & expultrix inesset, quodq; tria hæc munia sibræ trium istorum ordinum distinctim obirent: quæ quidem omnia gratis, & perperam assumi, cuipiam penitius inquirenti facile liquebit. Interim Galeno catenus assentior, ut Arteriæ quatuor distinctas tanicas agnoscam, quinimo eas in hoc vale, quemadmodum in ventriculo, habere; excepto tamen, quod in visceribus, vasorum plexus retisformis, una cum tunica glandulosa, subter tunicam sibratam, sive muscularem, in Arteria vero supra eam collocetur.

Hæc de Arteriæ conformatione in genere, ejusque partibus constitutivis: quod spectat ad earum munia, & rationes, videtur, quod tunica muscularis, sibris carneis orbicularibus prædita primarii sit usus, & operationis. He mempe, prout supra innuimus, cordis motui obsequens, in singuine circumpellendo, perpetuas Systolary & Diastolary vices obit; quippe dum hujus sibræ carneæ successive, & mira celeritate, pone sanguinis rivum stringuntur, necesse erit cursum ejus à corde usque ad arteriarum extremitates,

apidiffime peragi.

1

2

nq.

t

æ

-

-

n

i-

n

n

d

Quoad Tunicas reliquas. & vafa per eas distributa, videntur omnia in unius Tunicæ muscularis commoditatem, & usum institui. Namque imprimis nervi, corumque propagines, super Aortæ truncum, ejusque ramos majores ubique disseminata, & exterius apparentes, fibris carneis & motricibus substratis, more suo, tum spirituum copias, propter continua systola v pensa obeunda, important, tum insuper contractionum sympathicarum instinctus. (prout supra oftensum est) deferunt. Dein (quæ proxime occurrunt) Arteriæminores, tunicæextimæ superficiem interiorem densissime obducentes, erga tunicam muscularem substratam, quemadmodum Arteriæ aliæ erga musculos alios, & partes solidas, duplici munere defunguntur; nempe, ut fuccum alibilem, quo nutriantur, & accrescant illa, & particulas Elasticas, spiritibus jugitur instaurandis, convehant & apponant; dein venæ, arteriarum conjuges, quicquid languinis non alio impenditur, reducant.

Quod autem hæc vafa fanguifera extra tunicam muscularem constituent, & inter se complicata, plexum quasi retisormem constituent, è quo propagines tantum minutissima, & perexiles dimittuntur (prout etiam habet circa ventriculum, & intestina) cum in musculis plerisque aliis, vasa istac cum fibris earneis intexantur, eaque proinde rubere faciant; discriminis hujus ratio videtur esse, nempe quod opus sit vasa sanguisera à sibris Aorta, & viscerum motri-

cibus,

cibus, aliquantulum seponi, ac ad distans quoddam locari ne forsan cruor, has uberius perluens, interdum obstruatur adeoque Phlegmonen, aut abscessium cito lethalem pariat? Quapropuer, in majorem contra tale accidens cautelam, va forum istorum plexui retiformi tunica glandulosa semper coharet; eum nempe ob sinem, ut serositates, tum à nervis tum ab arteriis superslua, & per venas non statim reducta, à glandulis istis numerosissimis statim excipi, & donec sanguini remandantur (ne in sibras motrices irruant, easque spassmodice afficiant) contineri possint.

Quod autem plexus vasorum retisormis, eique tunica glandulosa conærens, in Aorta supra tunicam muscularem, ac in visceribus subter eam disponantur, ratio, ni sallor, hæc est, viz. ut vasa istæc minuta, quæ sanguinem, & succos leniter, & moderate dispensare debent, à torrentis sanguinei intra Aortam æstuatione (quantum sieri potest) procul amoveantur. Veruntamem in ventriculo, ac intestinis, propter cocionis munia rite obeunda, sanguinis so-

co priori opus eft.

Tunica Aortæ interna, cavitatem ejus investiens, præcipue in hos usus constitui videtur, ut canalem sanguineum intus obducat, & reliquas hujus vasis partes terminet: verum insuper huic sensus aliquid, fortasse etiam motus nonnihil, concedere oportebit. Enimvero hæc sibris nerveis prædita, non secus ac cordis sinus, à sanguine pertranseunte afficitur; proinde juxta hujus sensionem, tunica muscularis in systol. & diastol. motus crebriores, aut tardiores, æquales aut inæquales urgetur. Porro hæc tunica prope cor spatio duarum circiter unciarum sibras rectas sive longitudinales majores, & quasi carneas habet, in tantum, ut suspicier hic loci, propter majorem sanguinis impulsum Arteriam pone sanguinis rivum, haud tantum quoad amplitudinem stringi, & coarctari, sed, pariter ac in corde, cam quaque systole etiam quoad longitudinem nonnihil con rahi, & decurtari.

Possim hic plura alia, circa vasis hujus structuram & usus, haud minus utilia quam jucunda scitu, adjicere; adeo
uberis, & secundæ contemplationis unaquæque, vel minutissima corporis animati pars aut portio est, ut singularis
cujuspiam Theoria plenius exarata, multas paginas, immo
librum integrum impleat. In digressione hac si amplius
pergam, sequeretur jam proxime de vena agendum; verum
hujus consideratione (siquidem ad pharmaciæ rationes explicandas parum aut minime faciat) omissa, ad medicamentorum genus aliud, nempe ad hypnotica, transeamus.

SECTIO.

SECTIO VII. CAP. I.

De Medicamentis Opiatis, sive somnum inducentibus.

DOR pharmaciam cardiacam, ex me hodi lege quadam Hypnotica succedit. Quippe somnus, quoties moderate, ac tempestive advenit, ex se remedium maxime Verum hæc passio nec semper quando. Cardiacum existit. nec quemadmodum oporteat, adesse solet; sed modo præsentia importuna, modo absentia sua, nos male asseit. reco natura instituto, somnus, & vigilia, tanquam Castor, & Pollux, secundum justos regnandi limites, vices suas alternare, atque alter invicem alteri locum cedere debet. Viciffitudo hæc quamdiu rite observatur, tum ad corporis fanitatem tuendam, tum ad Animi dotes excolendas plurimum conducit: fin vero alterutrius dominium nimis longe protendatur, propterea statim haud diu conceditur, ut sit mens sana in corpore sano. A somno immodico sunctionis tum naturalis tum Animalis facultates quæque obtorpefcunt admodum, hinc ut quispiam sepulchro magis, quam societati idoneus evadat : è contra immensæ vigiliæ proterunt vires, & potentias Anamales infirmant, aut pervertunt. Quamobrem, intra remedia indigentiis noftris accommoda, sapientissimus Creator his usibus abunde prospexit; nimirum, ut in nostra potestate fuerit, somnum, & vigiliam, quoties opportunum videbitur, accersere, aut repellere, &, figuando in excessu aut defectu peccarint, moderari. Que medicamenta & quibus in corpore humano operandi modis, defideratos hoice effectus procurare folent, jam oftendere incumbit; atque imprimis de Opiatis, five remediis fomnum inducentibus, dicendum erit.

Ut melius constet, quid medicamenta Hypnotica agunt, & quali Cerebri, spirituum Animalium, aliarumque partium Affectione soporem inducunt, huc referri oporteret, quæ alibi de Somni natura, subjecto, causis, & essedis satis sus disserumus. Nimirum ostendimus Subjectum Somni immediatum esse Spiritus Animales, non omnes, sed tantum Cerebri, ejusq; appendicis nervosæ incolas; viz. qui Sensuum omnium, atq; motus cujusq; spontanei munus exequuntur; illis interim exemtis, qui facultatis mere Natu-

ralis, & Vitalis actionibus obeundis inserviunt.

His itaque præmissis, circa Opiatas inquirendum erit, imprimis, quo ritu spiritus Animales afficiunt, ita, ut à me-

dica.

at'
va

per
is'

I.

ri '

ica

or, ucanft)

foræum veon-

reis uncudinicz

ive m, um

le,

deo nuaris mo ius

ius um ex-

n-

dicamenti velut afflatu, hi tanquam vinculis constricti illico subsidant, & pensa sua dimittant. Secundo designare oportebit, ubinam pharmaca hypnotica operationem suam incipiunt; viz. utrum in Ventriculo, aut Cerebro, vel annon simul, aut successive in utroque. Tertio determinandum erit, quousque opiatæ cospyciae suas extendant, utrum in spiritus tantum cerebri ejusque appendicis innon etiam in alteroscerebelli, ejusque ditionis præsides exporrigantur. Quarto denique operæpretium erit, hypnoticorum præcipuorum essentia, una

cum eorundem Ætiologiis subjicere.

1. Quoad prius horum, nempe ut constet, quo ritu Opiata spiritus Animales, dum eos consopiunt, assiciunt, sententiam nostram alibi satis fuse declaravimus. Est nimirum quod arbitrer, illa non vapores in caput elevando, nec cerebri poros, quo materies vaporofa aut alias foporifera admittatur aperiendo, vires suas exerere; at folummodo spiritus quoidam Animales perimendo, five profigando, propterea ut ceteri aut consternati, aut interius compulsi, aut faltem ab effluxu in partes nerveas solito revocati, pensa sua derelinquant, aut aliquantisper remittant. Rem ita habere manifesto liquet, quia Narcotica, si in dosi nimis magna affumantur, quatenus spiritus in tanta copia pessundant, ut functio vitalis non amplius obiri possit, mortem accersunt. Verum illa in justa quantitate, cumque aliis circumstantiis apte congruis exhibita, quatenus spiritus quosdam debellant, & consternunt, aliosq; prorfus extinguunt, Anima fenfitivæ efferationem nimiam, & impetuolitatem compefcunt; proinde ut illa contractior facta, & velut se intro subducens quieta jaceat : pari fere ritu, ac cum flammæ vehementius erumpentis aquarum inspersio mox ambitum coerceri, ac intra lamites moderatos redigi facit.

Quod si amplius inquiratur, in quali materia, & quomodo disposita medicamenti virtus Narcotica consistat? Nulla hic qualitas manisesta, ut trigoris, caloris, aliusve hujus
generis prætendi debet; neque statim ad occultas, nescio
quas, confugiendum est. Arbitrari sas sit, opiatas ejusmodi particulis constare, quæ spiritibus Animalibus maxime
adversantur, eorumque extinctoria, seu porius venena sun.
Non facili erit designare, qualis subsistentiæ, aut consirmationis particula utriusque generis contrariæ suerint, quia
sensu non sunt perceptibiles, atque in nullis aliis subjectis
particularum pariter adversantium Analogia occurrit. Attamen, ut conjectari liceat, videtur quod, cum spiritus ani-

males

1

e

2

n

.

-

)-

it

12

e

f-

ut

t.

115

1-

n-

ſ-

ro

e-

m

0-

11-

us

cio

0-

me

nt.

12-

nia

tis

At-

niles males fint corpuscula subtilissima, è spiritu, ac sale volatilissimul unitis, ac summe exaltatis constata; Opiatæ è contra sulphure sœtido, hoc est, è sulphure, cum sale sixo, & materia terrestri simul combinatis, & ad esferationem evechis constent; cujusmodi concreta satis notum est subtili spirituum Animalium texturæ in tantum adversari, ut interdum ad distans per mera essumiativa aut ne vix per odorem perceptibilia, prosligent; eorundem vero (postquam intus sumuntur) particulæ per sanguinem, & succum nerveum dissus, è spirituum animalium copiis, ubicunque iis occurrunt, quosdam quasi manipulos venenant, & velut extinguunt. In quibus autem locis hoc primario, aut potissimum siat, jam proxime dissquirendum erit.

2 Olim de somno agentes ostendimus affectionem hanc, juxta ordinarium naturæ ritum, à cerebri cortice incipere ; viz. spiritus ibidem degentes, inque ultimis finibus velut excubias agentes, primo recedere, & quasi positis armis otiosos desidere; dein statim reliquos omnes, quibus hæcotia permittuntur, pariter decumbentes somno indulgere.

Spiritus ifti primipili, requie potituri, stationes suas relinquunt, vel quoniam delassati, & copits suis diminuti. pensa sua, donec recreari possint, sponte dimittunt ; vel quoniam exinde pelluntur; vel denique mulcimine quodam interius allectantur. Prius horum ordinarie, & affidue contingit, propter fucci nervei, atque interdum laticis ferob influxum, aut inundantiam. Etenim humores isti è fanguine (dum fatur oft) cerebri oras extimas perluente. in tubstantiam ejus corticalem suffusi, poros, & meatus oranes implent, proindeque spiritus reprimunt, & à libera expansione sua (qua fiunt vigilia) prapediunt. Horum omnium rationes, & fiendi modos, in alio tractatu jam jam fule declaravimus : ex quibus, rite perpenlis, æquum erie fentire, Opiatæ cujusque, paulo postquam assumitur, particulas in fanguinem traditas, cumque eo circulatas, juxta cerebri corticem, potentiam fuam narcoticam potissimum exerere; illas nimirum hic loci, primis spirituum Animalium copiis occurrere, horumq; plures in extrema acie collocatos perimere, seu prorsus extinguere; dein propterea spiritus hujus catervæ reliquos, tenuiores jam factos retrocedere, &, emanatione sua cohibita, versus cerebri medimllium refugere; dumque adeo hi fe ab acie fubducunt,& receptui canunt, ceteri omnes intra sensoria, velut tot speculas, ubiq; politi, subsidiis amistis, mox obsequuntur, & excubias fuas relinquentes recedunt, otioq; indulgent. Ad hunc modum Opiatarum particulæ, quatenus spiri-

tus quosdam Animales, juxta cerebri corticem in prima acie stantes, profligant, & perimunt, proindeque proximos quosque repellunt, inque fugam vertunt, proindeut eorum ad fenforia influxus suspendatur; soporem inducunt : attamen qua ratione, tam brevi interdum spatio, (uni nonnunquam accidit) viz. mox à pharmaco ingefto, & vix dum intra ventriculum foluto, fomnus obrepat, cum aliquanto tempore opus videatur, quo particulz soporifera, a stomacho in sanguinem, & dein commeatu ejusad cerebrum deferantur, non obvium est explicare. Huic imprimis refero, iter à ventriculo per sanguinem, ad finciput fatis expeditum este, & exiguo tempore transigi posse: verum insuper opinari ducor, Opiatas nonnunquam immediatius in ventriculum agendo, atque mero contactu ejus, ante ullum fanguinis commercium, fomnum aliquatenus invitare. Alibi inter affectus hujus caufas evidentes, merito affignavimus stomachi aggravationem; quotus enim quisque est, qui cibis crassioribus, & dyspeptis comestis, atque ventriculo molestiam, & onus facessentibus, non statim somnolentus evadit? Cujus ratio videtur effe, quod cum inter spiritus stomachi, ac istos cerebri incolas maxima necessitudo, & sympathia intima intercedat, ita, ut utrique alterutrorum afflictiones, & mala invicem luant, (quod quidem plurimis instantiis satis obvium est declarare) hinc facile accidit, ob spiritus illos, qui ventriculo præsident, summe oppressos, & ab expanfione libera præpeditos, & quasi repulsos, mox totius Ani. mæ hypostasin, ac imprimis partem istam principem cerebro præpolitam, pariter coarctari, vela fua contrabere, & se totam somni jugo submittere. Quanto magis opinari fubest, siquando spiritus stomachi, succum Opiaticum imbibentes, venenantur, ac in magna copia destruuntur, flatim cunctos illos circa in xa Que dor excubantes concidere prorsus, & somno, (qui non tantum imago mortis, fed & interdum eadem & ipfa eft) opprimi? Profecto hujusmodi ab Opio assumto effectus Historiam verissimam, & oppido raram alibi retulimus, viz. de viro quodam robusto, & mediocriter sano, qui à Laudani don nimis magna, propter dolores Colicos fedandos affumta, illico circa ventriculum de gravamine intolerabili ac stupore conquestus, intra quatuor horas interiit, neque tamen prius somnum ullum, quam ultimum, & lethalem inibat.

Hæc funt loca præcipua, & maxime ufitata, viz. ventriculus, & Cerebri cortex, in quibus Opiata potentias suas exercentia somnum inchoant, aut perficient. Attamen

præterez,

I.

na

ci-

ut

u-

0,

e-

e-

z

tu

e.

n,

1-

1-

ro

1-

1-

1-

s,

18

1-

05

12

1-

is

5,

-

.

i

,

præterea, ex observatione communiconstat, eadem pluribus aliis modis adhibita, toti Animæ sensitivæ, aut saltem portioni ejus, quæ somni naturaliter, & ordinarie capaæ est, narcosin quandam imprimere. Linimentum ex opio fronti applicatum, necnon Enema solutione ejus imbutum, soporisera existunt. Similem essectum nonnulli ab eodem, denti cavo aut naribus indito, suo cum damno experti sunt; proinde ut constet pharmacum hoc, ubicunque ad spiritus animales admitti potest, eorum proximos quosque mero contactu suo prossigare; adeoque interdum, ut totius Animæ quasi commotæ contractio sive subidentia, cum facultatum principum ecclipsi succedat: quanquam insimul verisimile est, Opii particulas è locis illis, sanguinis commeatu, ad cerebri corticem deserri.

3. Defignatis jam opiatarum telis, per quæ effascinant, atque Dramatum locis, ubi primo aut potiffimum operantur; modo agendum fequitur, de illorum Activitatis fphæra, viz. in quas corporis nostri particulas, aut partes, & quousque in illas, vires suas extendunt. Ex prædictis fatis liquet, illa in spiritus Animales agere; quæritur annon etiam in fanguinem, & alios humores? Certe quo minus fanguinem ab iis vitiati existimem, huc imprimis facit perexigua illorum dofis, à qua fumme improbabile est, totam massam sanguineam venenari, aut corrumpi posse: deinde quod à narcoticis, crebro licet adhibitis, nulla stigmata aut exanthemata, que sanguini quocunque modo venenato supervenire folent, in cute, aut visceribus apparent. Porro quibus Opii usus familiaris evalit, ut spiritus Animales non lædat, quamvis in magna quantitate quotidie fumatur, nulla exinde fanguinis dy ferafia produci foler. Interea non putandum est Opii particulas sanguini congruas, & ab eo affimilari, quin potius heterogeneas prorsus, & immiscibiles esse: quapropter haud citius maffam hujus fubeunt, quam ab eo denuo mox expelluntur, indeque partim in cerebri corticem suffusæ, soporem inducunt, partim per cutis poros ejectæ sudorem, & non raro pruritum (prout in multis observavi) valde molestum cient. Quod ad alios humores spectat, profecto nen elt, ut judicemus Opiata, labem quamvis fero, aut liquori nerveo, aut denique succo nutritio affigere; adeo, ut illorum virtus & segresa, tantummodo ad spiritus Animales pertinere videatur.

Attamen hos omnes non pari modo afficere folent, quin Opiata in dofi modica exhibita imprimis ac fere tantum ad spititus eos pertingunt, quibus somni naturalis ac or-

Quod fi pharmacum Opiaticum debito potentius extiterit, non tantum fpiritibus cerebri ejufque appendicis incolis vincula fortiora, quibus diutius ligantur, imponit, ded & vim fuam narcoticam latius in regiminis Animalis provinciam alteram explicat; ita, ut post majorem ejus dosin, appetitus plerumque obtundatur, respiratio anguftenir admodum , & non tantum difficilis , fed etiam inzqualis reddatur; quandoque item ipfius cordis motus in tantum labefactur, ut pulsus mox debilior, cum sudore frigido,& facultatum omnium torpore aut eclipfi quadam evadat, proinde ut tali medicinæ fomnus interdum perpetous fuccedat : cujus ratio eft, quod virus Opiaticum, longius diffufum , cerebelli globum fubeat , ejufque fpiritus incolas in magna copia perimens, aut profternens, cordis motum primo vacillare, & dein prorfus ceffare faciat, proinde ut flamma vitalis aboleatur.

His ita præmissis circa Opiati naturam, operandi modum, subjecta, & limites sive Activitatis sphæram; jam denique incumbit, essecta, & accidentia præcipua, tum bona, tum mala usui ejus supervenire solita, recensere; & dein cautiones aliquot circa rectam medicinæ Hypnotieæ methodum subjungere. Itaque imprimis despiciamus, quali modo, ac in quibus casibus pharmaca Opiatica

juvare folent.

Bona, five Emolumenta Opiatarum usu procurari solita pertinent, vel ad spiritus Animales, vel ad sanguinem, & humores: illi quidem primo & immediatius, hi vero secundario, & non nisi istis mediantibus afficiuntur.

Quoties spititus Animales supra modum incitati, circa munia sua obeunda, aut nimis, aut irregulariter agunt, ad sedandos eorum impetus, aut inordinationes, narcotica tempestive exhibita opem suprenumero egregiam prastant: tales illorum exorbitantiæ, à quibus Opiatarum usus indicatur, aut sensum aut motum respiciunt. Functio prior cum sit duplex; sensum internorum vitia præcipua sunt, vigiliæ ac delirium, externorum vero ægricudo, medicinam hanc potissime requirens, est Dolor. Motuum Anomaliæ, à narcoticis regulandæ, imprimis sunt pulsus vehemen-

Ì.

ut

n-

j-

tu

is

80

.

1-

n-

it,

lis

us

u-

Ż-

in

re

m

e-

n-

us

lis

0-

0-

m

m

e;

0-

ia-

C2

ita

8

e-

ca

ad

CZ

it:

i-

or

ua

e-

m

7-

vehementior, præcordiorum, aut viscerum spasmi, quin & horum excretiones nimiæ ac violentæ. Adeo plures, & diversimodi sunt casus, in quibus, dum spiritus animales, tanquam equi serocientes aut suriosi decurrunt, aut extra orbitas dessiunt, ab Opiatis, tanquam srænis injectis, coerceri, aut reduci debent. Cujusque horum instantias, una cum siendi modis, & medendi rationibus hic breviter subjiciemus.

1. Primo igitur Opiatæ necessario & maxime proprie indicantur à Vigilia; in quantum sc. somnus affectio huic contraria, proindeque curativa ejus existit. Quot modis, & ob quas causas vigiliæ excitari, & diutius permanere folent, in nupero tractatu fatis fuse declaravimus; in quibus fingulis cafibus, quandoquidem spiritus Animales nimis efferi, & irrequieti sele importunius exerunt, & tum organa fensoria, tum præcipue extimam, cerebri oram, usque quaque inflant, & irradiant; particulæ opiatice fanguinis commeatu huc traducte, illico spiritus in prima acie excubantes perimunt, aut consternunt, proinde ut proximi quique intro compulfi fistantur, & ab emanatione sua quaquaversus habenda multum coerceantur: quapropter mox spiritus omnes extrinseci, tum sensus tum motus cujusque spontanei organa incolentes, capitalium istorum assluxu solito destituti, etiam excubias suas dimittunt, ac intus recedentes otiofi decumbunt.

Secundo in affectibus Deliris, Opiata sepe cum fructual adhibentur: (quamvis interdum ea noxam potius afferunt, prout infra declarabitur.) Prioris ratio est, quod cum spiritus, intra cerebrum nimis incitati, ac velut cestro perciti, meatuum suorum vias solitas, & tritas facile transiliunt; tunc medicina narcotica, juxta cerebri oram appulsa, assi tuus eos, tanquam canes venaticos exspatiati aptos, reprimit, & è motu omni paululum sistit; ut sepius, cum denuo moveantur, tractus suos priores repetant, &

functiones pristinas rite obeant.

Tertio Opium pro doloribus quibuscunque sedandis præstantishimi semper usus habetur; quamobrem merito Nepenthe appellari solet, & remedium vere divinum existit. Et quidem satis mirari vix postumus, quomodo urgente visceris aut membri cujuspiam tortura insigni, & intolerabili cruciatu, pharmacum hoc, incantamenti instar, levamen & aradinatur, substami, immo interdum absque somno, aut saltem prius quam advenerit, concedit. Porro adhuc magis stupendum est, quod donec particulæ Opiaticæ operari, & potentiam suam narcoticam exerce con-

5 3

tinuant, immo etiam aliquamdiu postquam somnus sini tur, summa alleviatio, & indolentia in parte assecta persistit; dein vero, exactis medicamenti viribus, illico redeunt tormina, nec atrocitatem sum remittunt, aisi dum

ab eodem pharmaco rurfus incantantur.

Hujus rationem inquirenti non facile occurrit, in qua parte medicamentum Anodynon potissimum operatur, & virtutem fuam exerit, dum absque somno, aut post eum finitum, dolores fedat, & pro ftare quodam tempore κιαλοησίαν continuat: viz. utrum vis ejus narcotica in partem dolensem, vel in commune fenforium, vel in totam Animam sensitivam impendatur. Propositorum discriministratio est, quia delorin uno loco excitatus, in altero fentitur, ejusque effectus per totam animam diffunditur. Productio ejus in hoc confistit, quod fibra nervez à quodam incongruo, & valde improportionato irritantur plurimum, & ab invicem divelluntur, proinde ut fpiritus in iis fcatentes , mox diftrahantur , & ab zquabili fua expansione correpti in confusionem agantur: attamen doloris sensus efficitur, quatenus illa spirituum perturbatio, undulatione quadam per ductus nerveos ad commune fentorium, fc. corpora ftriata, delata, fpiritus ibidem confitos, in parem diftractionem concitat; cujufmodi affe-&io, ulterius ad cerebri meditullium pergens, imaginationem commover, indeque mox reflexa per totam fpirituum hypoftafia moleftiam, five inquietudinem quandam diffundit. Cum itaque dolor passio ita late extensa, & tam varii respectus fuerit, jure inquiritur cujusmodi activitatis fphæram Anodyna habeant.

Super his nullus dubitandi locus est, quin quoties ab Opio assumto primo sommus inducitur, consequenter sivalymosa succedit; tunc enim hac illius immediatus estedus, è vestigio sequitur; quatenus nempe cum spiritibus cerebri incolis, etiam qui negare accenticato aduant, ligantur; & proinde, quantumliber pars dolens irritatur, doloris sensus omnis inhibetur: at vero quod, cum patiens evigilet adeoque persistens, functiones quasque Animales vegete exerceat, per totidem ab Opio exhibito horas indolens maneat, & deinde phaimaci viribus absumtis mox eadem tragædia redeat, hic certe nodus vin-

dice dignus videtur.

Ad quem folvendum, non est ut dicamus spiritus partis dolentis, aut communis sensorii incolas, viz. aut hos aut illes singulatim, aut simul utrosque', à pharmaco Anodyno ligari ligari. Quippe haud credibile est, Opii particulas cerebrum, & nervosum genus ita penetrare, acaltius subire, ut illo superato, & illæso, ad ultimas hujus oras tambrevi descenderent: porto nec putandum est, spiritus corpora striata incolentes, (cum durante vigilia ἀναλγηστα aliquamdiu maneat) pro captandis quibusque aliorum sensibilium impressionibus expergesactos, solummodo ad appulsus à parte dolente sactos obsurdescere. Quandoquidem igitur indolentia, post somnum sinitum, neque ad partem dolentem, neque ad primum sensorium, ab Opio stupesactum referri debeat, videamus quomodo hujus Ætiologia à totus Anima sensitiva assectione quadam narcotica deduci possit. Hoc autem facile liquebit, postquam hac duo pramismus.

Primo ad dolorem quemvis excitandum aut continuandum peropus este, ut spirituum copiæ satis uberes usquo in parte assecta scateant: quippe horum tumultuantium excandescentia, distractio, & mutua aliorum in alios allisso, ipsissima causa conjuncta sunt molesti istius sensus, qui dolor appellatur; quapropter si nervis constructis, spirituum ad locum dolentem assus inhiberi, aut multum diminui possis, necesse foret dolorem cessare; eo nimirum quod spiritus isti subsidiis, aut supplementis usque novis destituti, tenuiter, & sparsim adeo in sibris jacerent, ut vix se mutuo tangerent, saltem in surorem & indignationem

minime erumperent.

n

r

a

-

e-

0-

m f-

m

ab.

er

us

i-

n-

ri-

m

ue

ito

b-

n-

tis

aut

no

ari

2. Cujusmodi hic pro avadynoia accienda spirituum destitutio, five subductio requiritur, nulloque alio remedio, aut inxesent procurari potest, sapissime ab Opio exhibito produci folet. Enimvero à pharmaci hujus particulis To synepals oram oblidentibus, non folum spiritus quidam extimi, & velut præcurfores (uti dicum eft) perimuntur, fed illorum intra cerebri , & cerebelli meditullia, mox primæ scaturigines, indeque in nervosum genus effluxus valde supprimuntur, adeo, ut durante Opii ineyela multo parcius, & diminutius illi in præcordia, viscera, immo & in quascunque alias partes dispensentur. Hinc pulsus, & respiratio de vehementia, & crebritate sua remittunt, & nonnunquam fubito hac difficilis, & ifte debilis evadit; plerumque etiam membra quæque ac artus languor infolitus, ac pigrities incessit. Porro hinc viscera in spalmos five excretorios, fc. per vomitum, aut fecessum; ive dolorificos, uti in colica, aut Nephritide prius irritata mordinationes suas deponunt : viz. ob hanc rationem, quia dum in parte affecta spirituum copiæ subsidiariæ, & supplementa desiciunt, pauciores illi superstites tumultui, & excandescentiæ non amplius vacant; quinimo, ut omnino subsistere, & se tueri possint, quieti jacent: deinceps vero quando dissatis Opii particulis, spirituum intra escape penus, eorumq; inde in partes nerveas emanatio redintegratur, ita, ut pleno rursus alveo, illi ad partes affectas descenderint, earumq; rursus sibras adimpleverint, illico, ob spiritus iterum accumulatos, & sicut antea prosi-

tatos, iidem fpalmi, aur dolores redeunt.

Proculdubio juxta hunc afficiendi modum, & juxta rationem modo affignatam, Opiatæ dolores atrocifimos plerumque sedant, atque indolentiam cum, vel absque, somno procurant eamque post hunc finitum aliquamdiu, & pro ftato quodam tempore continuant; quo spatio elapso dolores mox recrudescunt, & brevi ad solitam ferociam augentur. Hujusmodi narcoticorum effectus, in curatione Colica fcorbutica fatis vulgo notus, exorcismo cuidam fimilis videtur; quatenus nempe dolor, tanquam dæmon aut spiritus malus, solummodo pro tempore quodam determinato ligari possit, deinde ut rursus desavire incipiat, Inter affectus dolorificos, quibus Opium fuccurrit, jure hic locum vindicant Podagra, & calculus vesicæ. In doloribus Arthriticis Anodynon iftud opem fæpe egregiam, & quafi divinam præstat. Posterier hic morbus, cum in senibus immaniter fæviat, & per lithotomiam curari nequeat, à nullo alio remedio praterquam à narcoticis levamen admittit. Quamobrem in hoc casu nonnullis Laudani aut Diacodii usum constantem, & quotidianum suasi; quod cum magno vitæ folatio, nullam ab eo noxam fortiti, fecerunt, quamvis dofin ejus subinde augentes, ad magnam quantitatem ascenderint. Hac de medendi, aut juvandi rationibus, quas circa functionis fensitiva enormitates regulandas, Opium præftare folet videamus tandem quomodo, & quantum hæc Panacæa, pro Motuum Anomaliis fanandis, aut sedandis conferat.

2. Functionis motiva immoderatio, aut irregularitas, pro quibus rite componendis Opiatarum usus indicatur; pracipue specant ad pracordia, & viscera; (nam spassimicirea caput aut membra non ita necessario hanc medicinam requirunt.) Ad prius illorum referri debet Pulsus, & Respiratio, quoties hac, vel iste debito crebrior, aut vehementior fuerit: quippe cum in sebribus cordis, & pulmonum motus, intensiores saci, sanguinem rapidistime circumagant, proinde ut tum quoad accensionem, tum crasin suam

valde

Ł

,

S

0

-

-

.

0

0

.

-

-

n

.

t.

C

13

à

n

valde pervertatur, & recrementa sua ira penitius incola secernere nequeat, à narcotico exhibito partium istarum imperus nonnihil refringitur; ita, ut sanguis, mox leniter, de temperate circulatus, calorem minus intensum dissundat, atque in compage solutus, serum, & impuritates suas per sudorem, & urinas excernat. Opiata Pulsus, & Respirationis acus extenuant, & deprimunt; quatenus spirituum Animalium in cerebello scaturigines nonnihil sistunt, eorumque exinde in nervos pracordiis destinatos essuum diminuunt; quod si nimis tsieri contigerit, propterea functionis vitalis dejccio magna, immo interdum lethalis

luccedit. Respiratio non solum quà vehemens, sed insuper quatenus eadem interrupta, convultiva, aut alias diverlimode irregularis fuerit, non raro medicinam narcoticam deliderat; hac in Tuffi violenta aut valde crebra, & continue molefta, præ quibusque aliis remediis juvare solet. Ceterum in paroxylmis Afthmaticis, ubi Respirationis organis laberiolissime exercitatis, affecti in iplius mortisagone politi videntur, Opiata peridona dofis quafi Jeds don jungarns omnia mox serena, & tranquilla reddit. Cujusmodi affeauum ratio eft, quod in pathematis istis, ubi molestum aliquod partes maxime vitales obfider, spiritus harum incolæ fumme irritati in excandescentias immanes irrumpunt, atque nimis agendo, omnia perturbant & invertunt: quare cum à narcotico affumto, spiritibus ita debacchantibus suppetiz detrahuntur, illi mox extenuati, & velut orbi, inordinationes suas dimittunt. Porro medicina Narcotica haud minus contra viscerum, sc. ventriculi, & intestinorum, motus immoderatos, aut convultivos necessaria videtur : namque hæc in vomitu horrendo, in catharfi nimia, aut violenta juvamen sæpe maximum præstare solet. Aftectus Dyfenterici fine Opio vix curari possunt; non quod pharmacum hoc fuccos, & humores ebullientes, & efferos ngit, sed fibrarum spasmos excretorios sistit; idque partim intra viscerum ipsorum cavitates mero contactu suo spiritus ibidem infitos stuperaciendo, partimque intra cerebellum spiritus inde ad partes illas affluxuros supprimendo; quorum subsidiis illi destituti excandescentias suas spalmodicas facile dimittunt. Possim hic partium aliarum aut spasmos, aut dolores, ab Opio sedari, aut tolli solitos recensere; sed de pharmaci hujus cueppie, & effectis Anodynis, quæ primo ac potissime, in spiritus Animales exeruntur, jam faris dictum est; modo videamus cujusmodi in fanguinem, & hamores virtutem, ac vim alteratricem obtineat. Et

Et quidem Opiata in sanguinem, & succos corporis nofiri operari, corumque inordinationes compescere, nullus
fere è plebe est, quin satis perspectum habeat. In catarrhis
& defluxionibus cujusque generis, sepe ad hæ, tanquam
ad ultimum Asylum, consugimus; excretiones sanguineas
hæ potenter sistumt, item serosas, siquando nimiæ, & colliquativæ sucrit, cohibent, aut reducunt: cruoris sebriliteræstuantis ebullitionem immodicam reprimunt, ejusq;
accensionem nimiam imminuunt. Denique hæc sluctus
omnes quacunque sere de causa in corpore nostro excitatos,
felicissime sedant, & sanguini, ut ut perturbato, statum sæ-

piffime halcyonium inducunt.

Quanquam hujusmodi effectus magna ex parte, propter mediantes spirituum Animalium affectiones (prout supra innuimus) producuntur (nam in quantum fibræ nerveæ inordinatini contracte, fanguinem, & humores exagitant, inque varias fluctuationes, & exundationes cogunt, iccirco spasmorum illorum per Opiatas suppressio, horum æquor mox tranquillum reddit :) veruntamen etiam probapile videtur, particulas Opiaticas, dum fanguini confunduntur, mera mengeod fua, liquori ejus alterationes quasdam inducere: enimvero has cruori heterogeneas prorfus, & immiscibiles, simulq; indomabiles esse supra oftendimus : quæ propterea, fiquidem latici ejus minime hostiles, aut injuriæ apparent, pro alexiteriis quodammodo habeantur; ejusmodi nimirum, quæ sanguini confusæ, masfam ejus cito, ac fere illibata percranfeunt, atque transitu suo poros, & meatus omnes aperiendo, sero aliisque recrementis, aut miasmatis malignis intime conclusis, & conftrictis, exitum patefaciunt, immo eadem ante se foras propellunt. Quapropter, non immerito prorsus est, quod Antidotorum præcipuorum, uti Theriaca, Mithridatii, & Diascordii compositiones, Opium (quasi Alexipharmacum effet) ingrediatur.

Profetto Opii devorati particulas, brevi in sanguinem traduci, ejusque massam celeriter pertransire, indicio est, quod illæ derepente, postquam medicamen assumitur, ad ises caso provectæ somnum, & indolentiam procurant. Porro eas (ubi congruunt) sudores provocare, & urinam movere experientia communi constat; in tantum, ut hi effectus Opii Virtutibus vulgo accenseantur. Porro hujus particulas haud sanguini venenosas, sed potius Alexiterias existere inde colligitur, quoniam in peste, variolis, febribus malignis, immo in quibuscunque aliis, Laudanum em ma-

gno

Ī.

9-

us

is

m

as

1-

i-

1;

IS

r

,

gno sæpe fructu exhibetur: interim vero quas nonnulli huic pharmaco qualitates, sanguinem figendi, & incrassandi attribuunt, non facile deprehendimus; nisi forsan illud dicatur essicere, quatenus, compagem ejus reserando, serositates ejus copiose secerni, & amandari facit, proinde ut li-

quor reliduus spissior & compactior evadat.

Enimyero medicamenta Opiatica sanguinem fundere, atque interdum Alexiteria, ritu tum fudores, tum urinas potenter movere, uti ex crebra observatione compertum habui, ita per Historiam sequentem (quam Coronidis hic loco adjicio) omnibus manifestum reddetur. Olim pro Generoso quodam valde cacochymico, & doloribus nocturnis à lue venerea, male, aut minime curata, oriundis misertime divexato confulebar. Multa præscripsi, sed incassum; quia medicamenta plurimum abhorrens, fere nihil præter Laudani dolin semel tantum aut bis in hebdomade pro sedandis doloribus ei concessam sumere voluit; brevi Hydropicus factus, ab Ascite, simulque ab Anasarca in tantum intumescebat, ut vix à latere in latus, fine ministrantium auxilio, se devolvere potuerit. In hoc statu ad eum denuo accersitus, & præceptis medicis obstinatum reperiens. quod supererat, mortis non longe abfutura, & pro certo expectanda, propterea ut fe, & res fuas propter aternita. tem componeret, prognosticon dedi. Ille, non multum perturbatus, obnixe rogabat, ut si fava ta gratia Laudanum nostrum, parcius ante permissum, ad libitum, aut saltem quoque vespere sumeret : hoc cum admonitione quadam concedens discessi, ac, uti putarem, supremum vale dixi. Postea pharmacum illud quotidie sumsit ille, & quotidie dofin auxit, ita, ut brevi tempore quantitatem ejus vix credibilem absumfisser. Pharmaco hoc unico constanter usus indies melius habuit, ac intra mentis spatium in tantum convaluit, ut, tumore omni, & doloribus immunis factus stomacho valeret, & foras obambularet. Abaffiduo hujus Opiatæ ufu, fitis, antea multum urgens, ceffabat; & quaq; nocte in sudorem magnum dissolutus, insuper & urinam copiosam excernebat. Possim hic plures aliorum affeduum, pro deploratis habitorum, curationes folius Opii beneficio perados attexere; verum hoc cum tædio, & nonnihil extra rem foret, ideo libet hic unam tantummodo, aut alteram breviter notare.

Tribus fere abhine annis femina prænobilis, post febrem Autumnalem in Colicam atrocem cum vomitu, & doloribus acutis, & viscera, & membra miserrime affligentibus, incidit. Remedia cujusque generis, tum interna, per plu-

res

res septimanas sedulo exhibita ne hilum profuere; quin nobilissima Domina intra 20. dies ad tantum languorem, & corporisextenuationem redacta fuit, ut de falute recuperanda spes minima, aut vix ulla superesset : nam lecto affixa, & fere semper infomnis, ventriculi molestia five agrotatione constante afficiebatur, ingesta quæque tum pharmaca, tum'alimenta vomitu rejiciens; insuper circa ventrem, & lumbos, quandoque etiam in capite, & artubus tormina, & cruciatus pene continuos perpessa erat : ad hanc accersitus cum medicamina varia tentarem, nibil congruebat przter Laudani liquidi dofin; quam ad levandos dolores, primo bis tantum in hebdomada, idque non fine cautione, & metu exhibere audebam. Impetravit illa tandem ut nocibus alternis, & dein ut fingulis remedium illud affumeret. Itaque hoc fine ullo incommodo quotidie usa, nocu fomnum uberem & fatis placidum atq; interdiu indolentiam, & stomachi supociau obtinuit, adeoque vires fenfim recolligens lecto exurgere, & alimenta quotidie ingerere copit; quin alia medicamenta affumere tunc potuit, & voluit, donec tandem integre convalesceret.

Nec minus pharmaci hujus divini laudes prædicare folebat femina quædam lectiffima, doloribus subinde colicis atrocissimis per plures annos obnoxia. Nam quoties ab eo morbo decumbens, cruciatus intolerabiles sentiebat, à nullo remedio præterquam ab Opio relevari potuit; quare hujus dosin quaque nocte sumebat, donec, materia morbisca sensim absumta, demum languore omni, & doloribus im-

munis evaderet.

SECT. VII. CAP. II.

e

2

d

8

De Opii nocumentis, ac incommodis; squibus subnectuntur cautiones circa usum ejus.

Flacienus Opii bona, seu faciem velut Angelicam, una cum juvandi modis, ac rationibus ostendimus. Pharmaci istius, velut numismatis inversi, si φασις altera inspiciatur, plane diabolica apparebit; in qua haud minus damni, ac malesicii, quam in priori ista emolumenti vidimus, detegere licebit; adeo Panacea huic plurimum toxici adjungitur, ut de usu ejus crebro, ac familiari, minime liceat securos nos esse; quare prout commodorum, ita & noxarum

uin

, &

pe-

af-

10-

12-

m,

12,

fi-

2-

ri-

&

i-

t.

tu

i-

m

re

0-

e-

is

0

1-

1-

noxarum ejus admonerinos oportet; proinde ut circa pharmaciam hanc, non secus ac profectionem maritimam, cum ex utraque parte, tum portus adpellendi, tum scopuli evirandi plane innotescant, minus periculi, aut discriminis incurratur.

Opti usum quandoque noxium, & maleficum fuisse, trifts quorundam experimento ratum vidimus; in quantum nonnulli statim ab hoc assumto somnum perpetuum inivere alique propter nimiam, aut intempeftivam ejus dofin, aut vitam fuam corripuere, aut facultatum principum læfione eam incommodam postea, aut infelicem reddidere. Instantiz, & exempla hujus generis ab agyrtis, & empiricis passim facta nimis crebra occurrunt. Memini quosdam, à Laudani pilula devorata, illico soporem adeo profundum obdormivisse, ut nunquam expergesieri potuerint : vixerunt quidem per tres aut quatuor dies, quoad pullum, respirationem, & calorem satis rece habentes; nullis interim remediis, aut torturis, ad fenfum, & vigiliam revocandi. Attamen observavi alios ab Opio assumto, mediocriter cantum, immo interdum, parum aut vix omnino dormiviffe; quoad pulsum vero, & respirationem, & calorem mox deterius habuisse: illi nimirum statim ab hoc pharmaco affumto languescere, dein anhelosi magis atque magis desicere folebant; nec cardiacis ullis illorum vigor instaura: i potuit, quin sensim fatiscentes vitam exhalarent. Alibi Histotiam recitavi cujusdam viri robusti ab Opio interemti, cui fomnus plane nullus, priufquam ultimus ac lethalis, vizmors ipla supervenit; ille statim ab assumto pharmaco de infigni ventriculi gravamine, & frigore conquestus, mox languore inligni cum ipirituum omnium concidentia, & extremorum infrigescentia afficiebatur, atque intra quatuor horas oculos suos caligare, & prorsus cacutir quernans, expirabat.

Ex his facile colligitur, opium non uno semper, eodemq; modo vitam destruere, sed binas salvem præcipuas trucidandi vias obtinere. Unius ratio in eo consistit, quod pharmaci assumti particulæ, prius ac potius cerebrum; ac alterius, quod ita cerebellum assiciant. Quod posterius hoc, res juxta modum sequentem habet: si, post pharmacum assumtum, forte accidit cerebelli ambitum à corpusculis marcoticis in tantum obsideri, ut, spiritibus extimis illico deletis, interiorum versus præcordia assuus minuatur, & deinde paulatim rescindatur; necesse erit cor, & respirationis organa, circa sunctionis vitalis munia primo satiscere, & dein prersus ab opere cessare sinterim ut ægrotantes torpote graviori immunes evigilent, sais animo constent, &

ufque

usque dum vivunt sensu vigeant. Sin vero particulæ Opiaticæ primo, & pleno agmine in cerebri oram irrumpentes, ejus incolas potissimum adoriantur; in tantum ut spiritibus extimis mox prosligatis, etiam interniquique, meditullia ejus occupantes, valde consternantur, &, ne rursus emergant, & acies suas de novo conserant, prorsus supprimantur; tunc statim sopor altus seu veternus invincibilis, & perpetuus succedit, pulsu interim, ac respiratione in debito statu aliquamdiu perstantibus.

Præter exitiales hujusmodi clades, quas Opium vitæ humanæ passim intentat, insuper hoc pharmacum plures alios nocendi modossortitur; quibus privatæ cuidam functioni, aut corporis parti, sæpe maleficum existit. Cum tædio fuerit noxarum minorum, quas narcotica ulpiam excitare solent, species omnes recentere, hic tantum referre libet, quæ mala ab improprio, aut intempestivo ejus usu, in capite, quæq; in pectore, quæ item in ventre imo quandoque

accidunt.

1. Quoad prius fatis vulgo notum est. functiones Anima principes, viz. memoriam, discursum. & ingenii acumen sapenumero à narcoticis infigniter lædi. Frequens eorum usus in multis hominibus memoriam debilitat. quendam à Laudani dosi majori, cum febricitaret, assumta, facultatem istam penicus amifisfe; dein post aliquot septimanas, quando usus ejus redire cœperat, tantum que intra peculiarem temporis tractum, & nihil corum quæ ante, & post gesta fuerunt, recordabatur. Scio quosdam ab hoc pharmaco ingenii tarditatem, aut thupiditatem, aliofq; amentiam contraxisse. Hinc (notante Freitagio) cum Profer Alpinus, & Bellenius tradant Egyptios, & Turcas vefci Opic, ad comparandam alacritatem, Audaciam, venerifq; appetitum ; aldunt tamen Opis devoratores, etfi ejus ufu recte valere, & minime ladi videantur, tamen frigidiores reddi, corum functiones e se deteriores; ebri s, & torpidos fere perpetuo apparere; fieri comatofos, stupidos, inconstantes; modo affirmare, modo negare; adeo, ut caveant tractare de conversari ; ut etiam in dicterium , convitio non absimile, quod sibi mutuo objiciunt, abierit, Tu edisti opium; non aliter quam cum nostrates alieus temulentiam vel ebrietatem exprobrant. Freitag. lib. de Opio cap. 3. Horum Etiologia ex superioribus satis manifesto liquer ; viz. Op ium affectus modo citatos producere, quatenus cerebrum primum, ac potissimum imperat ; dumque ibidem spiritus quosdam Animales destruit, aut profligat, plerosq; alios à solitis emanationum viis pervertat, inque tractus devios deflectat. Quod vero opium à Turcis (addam & quibufdam è nostratibus propter diutinam consuctudinem cont a virus

virus ejus munitis, ac velut armaturam quandam nacis) in magna quantitate impune, vel faltem absque vitæ periculo devoretur; ratio eft, quoniam particulæ ejus, etiamfi fpiritibus primo infestæ, & venenesæ, crebro tamen usu tandem magis congruæ, & familiares evadunt; quemadmodum observamus circa nicotianæ fumum per tubulum ore exceptum : cum enim primis diebus vertiginem, ac fæpe vomitum, aut purgationem, quinimo sudorem frigidum, cum tremore, & crebris animi deliquiis inserre soleat, poftez tandem, eum imperturbate, immo cum magna delectatione assumimus. Qued autem major Opii doss, illis Animi fiduciam, adeoque, ut intrepide pugnam ineant, audaciam infignem addat; in caufa videtur effe, quod pharmacum illud, spiritus nonnihil stupefaciendo, attonitos reddat; proinde ut sensibilium ut ut terribilium occursus immoti perferant. Quod denique afferitur, Opiata venerem stimulare, cum potius videretur ea spiritus extinguendo celtrum illud supprimere, & domare; dicimus (si modo effectum istum revera habeat) humorem gen talem, spiritusque in co scatentes, non à cerebro descendere, sed immediate in vasa spermatica suffundi; id propter, quatenus Opiata spirituum intra cerebrum genefin impediunt aut imminuunt, cos forfan uberius ad membra genitalia diverti faciunt

2. Opiata præcordiis, & pectori inimica interdum existere, inde fatis constat, quia pulsum, & respirationem deprimunt, & diminuunt ; quandoque item (prout supra ostensum est) vacillare, & sensim penitus cessare faciunt. Quare in febribus, ubi sanguis, insigniter depravatus, crifin nullam aut non bonam habiturus videtur, fimulq; ifte, spiritus regimini Animali perpaucos tantum, & debiles suppeditat, narcorica fere femper malefica & quafi venena Nam quamvis in pefte, & febribus malignis, donec pulsus & respiratio vigent, Theriaca, Mirhridatium. & Diascordium, immo & Laudanum fæpe cum frudu exhibeantur ; attamen fi quando in morbis iftis, aliifque in febribus haud multum malignis, functio vitalis languet, Antidotis istis celebribus parce admodum, fortioribus vero Opiatis non omnino utendum erit. Porro in tuffi laboriofa, phthifi, pleuritide empyemate, aliifque morbis Thoracicis, in quibuscunque viz. natura ad illud quod molestum est, ac pe-&us aggravat, subito excernendum incitatur, magnoq; fuo molimine urget ; fimulque respirationis organa, spirituum copia fatis uberi destituta, vacillant, atq; opus suum ægre, & difficulter peragunt ; ab Opio haud minus quam Aconito abstinendum erit : nam in tali casu narcotica pondus amovendum augent, figuntque ; atque partium, quæ istud amoliri debent, vires minuunt.

3. Opiata intra coctionis viscera, aliasque ventris imi partes operari, iifque vario respectu sæpe juvamina insignia conferre, supra oftendimus; attamen illa regioni huic non ndeo femper amica, & benigna existere, quin & magnam quandoque noxam inferre, æq; facile erit declaratu. Enimvero narcotica crebro assumta facultati principi, sc. alimentorum Appetitui (à quo nutritio omnis, & vitæ radix dependet) nonnunquam valde injuria funt ; utpote que hunc plurimum obtundunt, & non raro prorfus deftruunt. Quippe cum spiritus, Tunicam ventriculi interiorem incolentes, à particulis Opiaticis stupefiunt aut perimuntur, ita, ut fibre ifte nervex quantumvis inanita, non amplius corrugentur; proinde fames omnis ceffat, atque alimenta minime appetuntur; quin eadem, stomacho oblata, quia moleftiam potius quam delicias exhibitura funt, mox respuun-Porro ob eandem rationem ventriculi vis concoarix fæpe debilitatur, atque tum hujus, tum intestinorum motus excretorii pigrefcunt. Nam communis observatio est Beadon Isas & Alvi fegnitiem, medicina Opiatica familiares effectus effe.

Ex his non difficile erit præcepta, & cautiones medicas, circa recum pharmaciæ Opiaticæ usum designare; quod equidem siet, quatuor hæc tequentia observando; Viz. prinsiquam medicamen narcoticum exhibetur, perpender opportet. 1. Cujusmodi sit patientis constitutio. 2. Qualis sit morbus quo laborat. 3. In quo statu spiritus Animales respectu sun circum animalis tum vitalis versentur. 4. Denique in qua conditione sanguis aliiq; humores suerint.

1. Quoad prius, quando hypnoticum indicatur, vide fis me contra indicent Agrotantis temperamentum, corporis habitus, vel indispositio, consuetudo, vitæ genus. E. gr. qui statura mediocri, corpore sirmo, & quadrato, sanguine calido, a speciu vivido aut acri præditi sunt, medicinam issam melius serunt, & sæpius cum emolumento sumunt; qua insuper multo securius utentur, si prius eidem affueti suerint: è contra autem ea minus convenit, inmo interdum valde officit illis, qui obesi nimis, vel admodum graciles sunt, insuper qui aut rarioris texturæ spiritus facile dissipabiles, aut temperamenti frigidioris cames molles, & saccidas habent, atque indolis pigræ & indocilis ex se hebetes, & somnolenti existunt; quibus scrupulus hic accedit, & reliquorum pondus auget, si medicinam istam prius nunquam experti sunt.

2. Morbi natura, propter, vel contra Opiata magni interdum momenti est. In Sevioribus affectibus (juxta Septalium) Adulatoris medici est, eadem in usum ducere. Potro in II.

ni

ia

on

m

1-

n-

e-

RC

p-

n-

ut

1-

i-

e-

1-

x

15 (t

1-

d

į-

t

.

quibusdam magnis aut vetatur iste, aut valde suspectus habetur. In Paralysi, Vertigine, Incubo, Apoplexia, item in Orthopnœa, Hydrope pectoris aut abdominis, in membrorum stupper aut tremore, in febribus admodum malignis, inque intermittentium paroxysmis, aut aliarum crisibus narcotica sepissime interdicuntur. Porro in tussi cum sputocopioso, & crasso, Asthmate, & in quibusso; aliiscum pulmonum oppressione assectibus thoracicis, inque passionibus hystericis, aliisque convulsivis rarius, & non sine cautela, & prudentis medici consilio exhibenda sunt. Veruntamen in cephalalgia immani, catarrhis, colica, pieuritide, sebribus ordinariis, in vomitu, dysenteria, in paroxysmis nephriticis, arthriticis, & doloribus quibuscunque pharmacia Opiatica non modo conceditur, sed ad ipsam, quasi ad panaceam divinam, accurritur.

3. At quoties hac proponitur, aut in deliberationem venit, insuper considerare oporter, in quo tenore spiritus Animales cujulque ditionis præsides fuerint : nam si pauciores, vel oppressi jam jam concidunt, & vela sua non satis explicant; nequaquam certe à pharmaco amplius minui, aut consterni debent. Quapropter dummodo facultates Animales quoad fensum, vel discursum non clare vigent, aut satis vegete se exerunt ; aut cum pulsus & respiratio reciprocationum fuarum vices non nifi debiles, item celeres, aut etiam folito tardiores, impeditas, & inæquales habent; aut denique si membra, & partes motivas stupor, & enervatio cum languore infolito occupabit, pharmaciæ cuivis hypnoticz omnino supersedendum erit. Eandem vero in usum ducere non hæstabimus, siquando ob graviores affectus jindicatur, fimulque spiritus animales secundum hos aliosque respectus fatis robusti existant, aut etiam expansi nimis, vel

fupra modum efferi, ac feroces evadant.

4. Interea tamen sanguinis, & humorum status haud negligendus est; quippe interdum iniqua, aut improba horum conditio Opiata prorsus vetat, aut non nisi parcius, & cum restrictione quadam sumenda permittit. Sanguis eorum usus contra indicat, quatenus vel quantitate, vel qualitate, sive in crass sua peccat. Quoad primorem, latex cruentus vel superabundat, vel desicit; & utroque respectu pharmaciam narcoticam excludit. Primo enim siquando sanguis copia turgens, simulque in sebre ebulliens. vasa me alicubi stagnet, aut exundet, circumpellendum cum systolio vicibus celerrime repetitis summe adlaborant; tu c certe narcoticum exhibere, quo isse cotis labor & tu c certe narcoticum exhibere, quo isse cotis labor &

ultimi ad vitam tuendam necest mezpediantur,

venefici potius, quam medici officium effet. Quare in fanguinis plethora, phlebotomia Opiatarum usui femper przmitti debet. Secundo nec minus malum à narcoticis imminet, quoties in sanguinis desectu, five penuria, uti post magnas hamorragias, longas inedias, aut diuturnas agrotationes exhibentur : quippe, cum fanguinis rivus perexiguus eft, & præ exiguitate vix continuus, ne fluor ejus interrumpatur, & proinde ceffet, cor pulsu admodum veloci agitatum velut nixibus duplicatis circumactionem ejus celerrimam molitur. Hinc obvium est concipere, quantam Opiata, que huic cordis molimini, tunc apprime necessario, sufflamen sive remoram imponunt, noxam inferant. Profecto ob hanc rationem videtur este, quod mulieribus, mox à puerperio, lochiis copiose fluentibus, & quibusvis à libera sauguinis missione, aut immensis hæmorzhagiis, somnum interdicimus; viz. ne cor, quibus sanguinis rivum diminutum ocius circumpellat, spiritus inter dormiendum revocati destituant. Porro interdum Sanguis qualitate (five ut proprie magis loquar) in Crasi sua peccans, Opiatarum usum contra indicat : quippe dum in cacochymia, aut febre, cruor recremenzis plurimum refereus majori cordis nixu agitari, & velocius circulari debet, nempe ut particulæ heterogenez Subjugentur, & cito evaporent; narcotici operatio interveniens, hac pracordiorum molimina fufflaminat, proindeque fanguinis luftrationem retardat, & nonnunquam fruftratur.

Quod speciat ad alios humores recrementitios, intra ventriculum, aut intestina accumulari solitos, etiam hos per vomitum, aut secessum subduci, & expurgari oportet, priusquam Opiatum propinatur; secus enim illic defixi, pertinacius harebunt. Quippe sibra splanchnica, à phaimaco stupesacta, non uti prius irritantur; nee recrementis istis expellendis spasmos excretorios sacile ineunt, aut vegete persiciunt: quare, juxta vetus praceptum, si quid evacuandum suerit, ante pharma-

ciam Narcoticam evacuetur.

SECTIO VII. CAP. III.

Opiatarum species, praparationes, & formula.

Post pharmaciam Natcoticam in genere nunc traditam, ejuique rationes, & operandi modos satis suse explicatos, proxime incumbit medicamenta tali virtute prædita tum simplicia, tum composita recensere, & particulari

ft

LS

-

IS

m

1-

t.

-

i-

.-

1-

1-

m

in

1-

-

æ

1-

,

12

18

i-

1-

13

expendere, adeoque Opiologiam quandam instituere.

Itaque imprimis, juxta methodum à plerisque Authoribus observatam, remedia pro Anodynis habita, in binas hic classes, viz. prout fortiora aut debiliora existunt, distinguere visum ess. Enimyero quædam ex illis plane narcotica non modo somnum præternaturalem cogunt, sed cum occasio requirit, indolentiam, & stuporem, atque indebite exhibita non raro serbum accersunt; attamen alia hujus generis medicamenta perhibentur, quatenus spiritus excandescentes, non perimendo, aut stupesaciendo, sed rantum leniendo, & demulcendo in quietem allectant, &

blande componunt.

1. Ad priorem ex his (quæ proprie tantum Opiata five Narcotica dicuntur) classem referri folent, Papayer tum album, tum erraticum, Hyofcyamus, Cynogloslus, Mandragora, Solanum, & quædam alia venenola magisadeoque nunquam medice præscribenda. Quorundam vero ex iis, non adeo infalubrium, radices, folia, flores, femina, & fucci inspissati, crebro funt in usu, & maximo sæpe cum fructu (prout supra oftensum est) sumuntur. At vero, quandoquidem fingula hac quidquam toxici admixtum habent, iccirco non, prout in alia pharmaceutice, licebit modo hæc, modo ista indisterenter præscribere, sed tantum, quæ maxime tuta, & longa experientia comprobata funt, Hinc demum mos obtinuit (à quo fine vitæ humanæ periculo recedere non licebit) ut papaver, ejufque præparata fere totius pharmaceutices Opiatica basis, aut complementum fint. Semina hyofcyami, arque radices, aut fuccus cynogloss, hypnoticorum quorundam compositiones ingrediuntur: attamen, quoties somnum efficaciter, simulque tuto provocare studemus, tota medicinæ vis in Opio, aut Diacodio collecatur. Non opus erit Papaver album, ex quo liec conficiuntur, hic describere, neque succi Opiatici extractionem, aut syrupi istius compositionem tradere; figuidem hac omnia tum in veterum, tum recentiorum libris Botanicis, atque Antidotariis fatis fuse declarantur. Quod itaque superest, arque maxime ad propofitum nostrum facit, Opii partes elementares exponere, indeque tum illius, tum Diacodii virtutes, & intoxicandi rationes eruere nitemur.

Opii corpus integrum, & illibatum melius, quam spagyrice resolutum, quoad partes ejus constitutivas examinari, & dignosci potest: quippe si per ignem destilletur, propter sulphuris impuri copiam, empyreuma horrendum contrahit, simulque sectorem valde nocioum dissundit. Attamen sensui obvium est, particulas sulphureas in hoc

Concreto abundare ; quod etiam odor ejus teterrimus, & inflammabilitas manifesto declarant : & quamvis æque certem eft, fulphuri huic particulas falinas adjungi, adeoque concretum hoc, his duobus una cum terra aliquanta porissimum constare, attamen cujus indolis, & in quo staru fal ifte fuerit, definire non licet; tantummodo autem ab effectis statuere possumus, concretionem hanc fulphuresfalinam fpirituum Animalium texture , que fpiritufa , & falino-volatilis eft, omnino contrariam, & deftructivam existere. Et quidem pluribus instantiis colligere datur, vim narcoticam in fulphure cum fale aculeato, (unde fœtorem adeo tetrum acquirit) latere; hujus enim naturæ funt Papaver album, Mandragora, hyofcyamus, Nicotiana. & cetera Opiata , que omnia graveolentiam fere similem, & inter olfaciendum fpiritibus nostris valde ingratam , habent. Porro juxta quod spiritus Animales in variis corporibus texturæ nonnihil diversæ fuerint, iccirco Opiata fortius, & virulentius in aliquibus quam in aliis operantur. Turca ac Egyptii, quibus ex adusto sanguine spiritus fixieres , aut minus volatiles procreantur , Opium impune. aut faltem absque vitæ periculo comedunt; non adeo Europæi, qui spiritus magis subtiles, & puriores obtinent. Canes Opium in quantitate magna, absque sopore ullo, aut letho devorant. Dosis ejus perexigua felem è vestigio perimit; eo nimirum, quod hujus spiritus, admodum falino-volatiles, fulphur narcoticum non omnino fufferre possunt. Arque hinc est, quod gt. unica olei nicatiana, hujus Animalis lingua imposita, mox spasmos, & stuporem excitat; quibus illico mors fuccedit. Olim cani gregario Opii panis offæ involuti Drach. ij. exhibitas vidi: brevi postea valde ægrotans ille torpidus seu potius stupidus fiebat, atque difficulter, & laboriose suspirans plane moribundus videbatur; deinde vero intra semihorulam, a'vum cum fotore teterrimo, & maxime omnium qua unquam sensi molesto, copiose dejecit, & derepente sanus. ac vegetus evasit. Quod autem tanta Opii quantitas Animali huic minus nocuerit, in caufa forfan ex parte fuit ventriculi ejus fermentum infigniter acidem, à quo partiticulæ fulphuris narcotici retringi, & aliquantulum fubigi potuerint; adeoque propter hoc fulphur, à stomachi menftruo acido plurimum dissoluto, alvi dejectio summopere fætida processit. Quippe de aliis corporibus observare est, dum acidum in sulphureum agit, fætorem ingratum excitari: Ita namque fieri folet, cum aqua fivgia, aut spiritus vitrioli limaturæ ferri affunditur. Pariter item, cum spiitus aceti, lixivio Antimoniali committitur. Possim & multa

82

ue

0-

ta

tu

ab

9-

82

m

r,

e-

æ

2,

1,

1-

-

r-

r.

15

,

.

.

multa alia hujus generis notare. At vero haud negandum est, Opii particulas in spiritus caninos operari, qui tamen fortius, quam aut hominis, aut aliorum quadrupedum ipiritus, veneno narcotico refiftunt; prout ab historia modo citata liquet; quatenus nempe cum torpor, & reipiratio difficilis ac impedita, propter spiritus as eyne ans hospites narcosi affectos, oriri coperunt, symptomata iltæc, quamprimum fomes narcoticus per catharlin fubducebatur, mox evanuerunt. Porro hujus sententiæ veritatem experimento Anatomico amplius confirmatam novi. Ante multos annos Opii tincturæ, in vino Canarino ad faturitatem facta, circiter tres uncias in venam jugularem canis vivi transfusam vidimus; vase composito canis solito more discurrebat, parum aut nihil affici aut immutari vilus; post quartam horz partem parum obstupescere, caput nutare, & tandem somno obrui cœpit; cui tamen ne indulgeret, eum verberando, terrefaciendo, & in curfum urgendo cum aliquamdiu impediremus, demum aftectione soporofa ita prorsus abacta fatis fanus , & vegetus evalit : hinc ut conftet virus Opiaticum adeo vel intra coctionis viscera, à fermentis eorum subigi, vel ab ipsis spiritibus animalibus refifti, ut non semper nec pariter in omnibus, aut hypnoticum, aut exitiale fuerit.

Quod spectar ad Papaveris albi capita, cum seminibus, è quibus Diacodium, item decocta, emultiones, alixque confectiones hypnoticz parantur; facile constat, hac longe minus, quam concretum Opii succum, sulphure narcotico pradita esse; quodque hujus illis inest, multo purius atque innocentius existere. Quapropter remedia ex his composita sapius, & secure magis exhibemus: Neque enim ad Laudanum sas sitascendere, nisi quando pra symptomatum vehementia Diacodiata minus essiciunt. Porrocum hac minus virulentiz in se continent, non multa praparatione egest, quin simplici aut decoctione, aut intusione, aut expressione facta in usum medicum adhibeantur: Opium vero, raro admodum simplex, & per se praescribitur, sed vario, & diversimodo apparatu cerrigi, &

componi folet, quo Anodynon fatis tutum evadat.

Opii preparatio, aut simplex est, aut cum dissolventibus, & corrigentibus adjunctis. Prioris ratio fere tantum in hoc consistit, ut massa ejus in taleolas discissa, calori ignis, aut solis tamdiu exponantur, donec, sulphure narcotico ex parte evaporato, reliquum friabile, & minus graveolens siat: cujusmodi preparatio ejus, plerisque aliis premitti solet. Nam sive Opii tincturam, extractum, aut consectionem molimur, prius in estand hac previa exficcatur, & in pulverem redigitur. Porro huc referri debet fumigatio ejus cum fulphure, eodem fc. ritu quo Scammonium cicuramus: quippe vapor acidus à fulphure communi, dum effiagrat, afcendens, fulphuris utriufque alterius, tum narcotici, tum cathartici virulentiam fubigit,

aut multum infringit.

Opii præparationes cum adjunctis, feu potius compositiones ejus, plures ac diversimodæ existunt; quarum aliæ apud Antiquos, aliæ inter recentiores usitatæ magis ac celebres suere. Veterum Opieta maxime insignia sunt piluæ de cynoglosso, Requies Nicolai, & Philonium, cujus ultimi quatuor habentur, sc. Romanum & Persicum (quorum usus etiana aliquatenus retinetur) atque Philonium

Galeni, & Meinæ,

Horum emnium descriptiones, in plerisque Antidotariis satis vulgo prostant, ut non opus sit eashic repetere. Compositionum istarum maxime Anodyna ratio, etsi sundamento erroneo innixa, quoad alium respectum satis recta deprehenditur. Quippe ex supposito salio, Opium in quarto gradu frigidum este, Philoniis, qua plurimum ejus recipiunt, multa in eodem gradu calida, sc. Pyrethrum, Euphorbium, Piper album, & similia aduntur: qua quidem Opii correctiva haud impropria existunt. Attamen non quatenus horum caliditas, illius frigiditati contravenis, squippe revera non srigidum, ied calidum potius existit, verum acria istac, sale volatili referta, Opii sulphur narcoticum perdomant, & virulentiam ejus infringunt.

Neutericorum Opiata, propter talis pharmacı laudabilitatem vulgo Laudana dicuntur; quibus insuper à nonnullis, quia dolores tollunt, Nepenthes nomen imponitur. Quo tempore hæc prime innotuere Renodæus perquam ingeniofe queritur, Pfindo-medicarum cohortem coortame fe ,qui, pro tilulis de cynoglo so ustati simis, confectionem Opiatam, Laudanum illis diffam , exhibent , qua non tantum fomnum conciliare, sed morbos questois abigere pollicentur. Hujus (inquit) pharmaci nunc apud circulatores adeo invaluit Encomium, ut nullus fit Empiricus , nullus tam hebes Medicaster , nullus vel plebeius Tonsor, qui se Laudanistam non profitetur. Proculdubio hic mos,ut ut pessimus,ac in vitam humanam valde perniciosus, nondum exolevit. Quippe etiamnum apud noftrates pseudochymicorum, & Agyrtarum non cohors, sed potius examen est : quorum unusquisque peculiare fum Laudanum jactar, quod in unoquoque morbo, ejulque statu temerarie exhibent , & , si forte contigerit agrotantem dormire, & rurfus evigilare, protenus le canunt, & fibi gallum deberi clamitant; cum fæpe furcam petius mereII.

de-

m-

m-

te-

zit,

osiliæ

celu-

jus

10-

um

riis

m-

da-

ecta

121-

re-

Eu-

em

non

nit,

tit)

ar-

ili-

ul-

tur.

in-

7111,

au-

nci-

nit)

ut

vel

cul-

lde

pud

ors,

iare

uf-

10-

int,

ius

erc-

mercantur, in quantum pulsu, & respiratione propter Opiatam intempestive exhibitam dejectis, non raro criscos, & curationis spes omnis frustratur: quare à Laudanistis illis imperitis ut sedulo caveatur, quibuscunque vita in

pretio est, admoneri oportet.

Nec tantum Opiatarum ufus, fed multo magis earu dem inventio, & præparatio empiricis,& Agyrtis interdicantur: enimvero Medici prudentis, & docti opus eft, toxica ita temperare, ut non in venenum fed Antidotum cedant. Quapropter Laudana, non, nifi à peritis inventa & diu experta, in praxin admittantur; cujulmedi fatis multa jamjam publice recepta, & probata extant, ut minil opus iit nova quotidie procudi. Laudana Antiquiora à Paracelio, Croll.o, Quercetano, Hartmanno, altifque Chymicis celebrioribus tradita, in plerifque item pharmacopæis delcripta, tantummedo sub forma Extracti componuntur; in quibus omnibus pro basi est Opii tinctura cum menstruo idoneo prolicita, cui tinctura alia, fc. Croci, Caftorei (quod Guianerus Opii Bezoar appellat) specierum Diambræ,& fimilium adduntur; adeoque omnes fimul contufæ destillentur in balneo, ut menstruo avocato, residium ad mellis confistentiam redigatur; in cujus denique complementum, Magisteria, pulveres pretiosi, olea chymica, aliaque pro cardiacis habita adjiciuntur : Pharmacum ita confectum in forma pilulari fere tantum exhibetur.

Quamvis hujulmodi Laudana fatis efficacia, & eleganter compolita videantur, Neoterici tamen, formam nonnihil variantes, confistentiam corum (quo melius possint in liquore quolibet affumi) liquidam recere; cui accedit, quod cum Pilula Opiatica (haud minus propter nocumentum, quam commoda infignis) quibuidani terrori fuerit, dolis Laudani liquidi (fi forfan patiente reluctante necessaria videatur) melius obicurari possit, atque a teri liquori affusa pro cardiaco potius, quam hypnotico cedat. Et quidem circa Opiatarum ulus, zgroti interdum nimis, zque ac minus cauti existunt, adeoque ficut in uno casu admonendi sunt, ita in altero traduci ac falli debent. Pro Laudano liquido pariterac solido consciendo, pari tere ritu, Opii, & adjunctorum tinctur e feorfim extrahantur; quibus dein confusis, & menstruis ad medietatem avocaris, manebit pharmacum splendide rubescens; cujus dosis

Scrup. ff. ad Scrup. j. effe folet.

Circa hæc utriusque generis Laudana, maxime interest cum quo menstruo Opii tinctura extrahitur; adeo, ut hæc res inter quossam haud minoris notæ chymicos in magnam contentionem venerit; dum quidam illud frigidum

Supponentes, fpiritu vini utuntur, aliique è contra ad refrænandum Opii calorem, ipsum in spiritu aceti, aut succo citri diffolvunt : profecto utrumque menftruum fetis, & fere ex æquo convenit, dummodo in extractum redigatur : attamen fi in forma liquida, nullum præftantius Opii folutivum occurrit, quam spiritus vini, sale tartari volatilisato imprægnatus. Hic namque massam ejus promtifime distolvit, tinduram instar rubini fplendescentem recipit; porro fulphur narcoticum nonnihil fubigit, eiufque graveolentiam tollit. Revera fal tartari Opii correctivum optimum, feu potius antidoton, existit. Hinc Empirici cujusdam pilula Opiatica, in qua Opii dissolvens eft fal tartari, oleo Terebinthinz imbutus, usus non contemnendi habetur: compositioni isti additur pulvis Hellebori albi; verum ideo tantum, ut opinor, quia paradoxi quidam afserunt, venena cicurata in medicamina præstantissima evadere.

A nuperis annis increbuit usus Laudani cujusdam liquidi, cujus Author, Helmontius vulgo perhibetur : pro men-Aruo ecipit, succum Cydoniorum in fermentationem per flores cervifiz concitum; cum hoc fimul Opii, & croci tin-Aura faturata extrahitur, quæ colata, & aromatifata, ad medietatem in balneo avocatur ; dein refidui pars ufu: fervatur, eftque laudanum hoc liquidum : cujus dofis à gt. 15. ad 20. Pars altera destillatione ulteriori in formam pilularem redigitur, & à gr. j. ad ij. exhibetur. Opiatum iftud liquidum, in affectibus dyfentericis, fæpius cum felici fucceffu exhibui: Laucanum vero nostrum liquidum, (quo sc. frequentius utimur) pro menstruo habet tincturam salis tartari, ad fummam rubedinem longa digeftione evedam; cumque Opii inctura per hanc extrada medicamenti befis fit, pro complemento addimus Crocum, Caftoreum, Caryophyl.

& lignum Aloes : dossà gt. 15 ad 25.

2. Post papaver album, ejusque præparata Opiatica, dicendum lequitur, de filveftri five erratico, quod certe virtutem quandam hypnoticam, sed longe mitiorem & benigniorem, quam illud alterum obtinet; quare in quibufdam cafibus eximie convenit, & circa usum ejus securiores esse licebit. Ex hoc iyrupus, & aqua destillata parata in pharmacopoliis proftant, que in febribus plerifq; continuis fepe cum frudu exhibentur, inq; pleuritide, vi quadam fpecifica juvare creduntur; quia nempe dolores toliunt, atque pulsum nonmhil sufflaminando, sanguinis æstuationem febrilem deprimunt. Porro ex floribus hujus, in spiritu vini infuits, tindura paratur, quæ apud Empiricos, & mulieres Beneficas, celebre medicamen eit, & contra crapulam valere perhibeperhibetur. Cujus juvaminis ratio videtur esse, quod spiritus vini stomachi contenta à putresactione vindicet, atq, slorum

Virtus narcotica febrem ingruentem pracaveat.

3. Exacta Meconologia, in narcoticorum classe succedunt, Mandragora, Hyoscyamus, Cynoglossus, Nicotiana. De binis prioribus, quia in usum medicum vix omnino (exceptis hyofcyami feminibus) recipiuntur, non est, ut verba faciamus ? Cynoglossus vero odorem plane soporiferum spirans, indolem luam narcoticam aperte profitetur, & formæ pulcritudine ad seipsum affumendum nos ultra quan invitat :est enim planta perelegans, folia habens mollia, & grate virentia; floribus puniceis, & amanissime purpurascentibus coronatur : Pulvis radicum ejus ingreditur ac denominat antiquum & celebre istud Opiatum diaum, pilulæ de Cynoglosso: succus ex tota planta, circa initium veris collecta, expressus, & digestione claufa & calida depuratus, & à fœcibus decantatus, liquorem exhibet clarum, & instar rubini splendide rubescentem. Hie usurpari potest vel pro menstruo ad componendas alias confeaiones narcoticas; vel syrupus hypnoticus ex eo paratur; vel denique blande evaporatus in extractum redigitur, ex quo, ficut ex Opio, cum idoneis menstruis tinaura, & extra-

da conficiuntur.

--

e

n

i

.

i

2

d

Narcoticorum agmen claudit, & inter ea jure locum vindicat Nicotiana; quamvis enim corum compositiones minime ingrediatur, attamen fumus eius per tubulum hauftus eundem sæpenenumero quem illa effectum producit : quinimo, quod magis mirandum est, non modo ipsum somnum, sed quandoque contrarium ejus, nempe vigiliam accerlit. eft ut instituti hujus originem, aut morem, communissime notum, utpote ab hominibus cujulque fexus, atatis, & conditionis ulitatum, describere facessam : profecto quod Opiatis illud accenseam ideo est, quoniam tere idem apud nostrates, quod Opium apud Turcas, præftat : utraque nimirum fpiritus animales motu quodam inaffueto afficiendo, & velut attonitos reddendo, abfque magno moleftiæ aut laffitudinis fenfu, ad quodvis agendum aut patiendum disponit. Quapropter Nicotiana fumo, juxta morem vulgarem ore fuscepto, virtutes & effectus non folum multiplices, fed diversimodi, immo (ficut jam diximus) contracii, & fibimet invicem repugnanres ascribuntur. Quippe vulgo dicitur nos infrigidatos live algentes calfacere, atque aftuantibus refrigerium prabere; fomnum inducere, aut abigere; pariterque famem atque fitim restinguere, aut excitare: quorum omnium ratio in eo consi-Ait, anod spiritus animales ab enthymiamate hoc blande agitati, & velut in choreas qualdam conciti, ad molesti cujusvis appulfus plane obsurdescunt; immo quicquid difficile ab its agendu naut patiendum incumbit, infehfiles fere ac imperturbati

turbati obeunt : quapropter militibus, & nautis Tabaci usus (ubi congruet) non modo utilis, fed pene necessarius videtur; in quantum fc. utrofque illos, ad pericula quævis intrepidos, atque famis, frigoris, & laboris patientes reddat. At vero fumum hune valde narcoticum, & spiritibus (priusquam crebra affuetudine iis familiaris evafit) valde infeftum effe, inde constat; quoniam à primo ejus tentamine, & usu, nullus fere eft, qui non maximas in cerebro, & genere nervoso perturbationes patitur. Si quando enim ad potationem hanc ficcam quispiam initiatur, mox quasi ebrius vertigine, & scotomia afficitur; dein vomitio immanis, & non raro purgatio succedit; vacillant pedes, tremunt manus, lingua balbutit, aut delira loquitur. Non raro item sudor frigidus, & lipothymiæ terribiles sequentur; quorum omnium causa est, quod spiritus Animales à fulphure narcotico velut intoxicati, in toto regimine suo, distrahuntur plurimum, inque ametias adiguntur ; nec tantum prima aut fecunda vice, verum ab initio fepiffime perquam diu eft, priusquam Tabaci fumus, fine magna spirituum confusione hauriri potest. Quamprimum vero mos ifte cuipiam fit affuetus & familiaris, etiam gratiffimus evadit; & cum tanto lenocinio spiritus Animales captat, ut nonnulli cibo, aut potu citius, quam usu ejus interdici mallent. Cujus ratio eft, quod fumi-fuctio ifta, spiritus Animales uspiam legnes, & delides, blande exsuscitans, & quali titillans, in motus lenes, & expansiyos, quibus mire tanquam à vini potu recreantur, ciet.

Hzc de Narcoticis pracipuis, corumque praparatis, ac utendi modis, quorum omnium census ad ivegetabilium genus Specat ; attamen ut putetur mineralia nihil non efficere posse, ctiam ex durioribus hisce concretis quidam Opiata præstantissima, prorsus line Opio, se parasse venditant. Quercetanus ex vitrioli fulphure narcotico, atq; oleo folis, & lunz, cumq; rinctura coralliorum, aliorumque cordialium infignium, Nepenthen quoddam, ad dolores, & languores omnes tollendos adprime efficax, conficiendum præscribit : cujus medicamenti tantum abest me virtutes admirari, ut potius existimem, fulphur ac olea ista metallica aut revera non esse, aut parum vel nihil posse: itaq; his posthabitis ad narcotica genuina & realia reversi, demum coroni dis loco, corum selectas quasdam formulas subjiciemus : quas insuper in classes quasdam digeremus, juxta quod Opiata pro basi sua vel papaveris erratici syrupum aut aquam desillatam, vel Diacodium, vel laudanum extractum, aut liquidum, vel pilulas de Styrace vel de Cynoglogo,

vel denique Philonium habeant.

R. Aq. Papaveris erratici, Paralyseos and Unc. vj. syruti pataveris rhead. Unc. ij. salis prunella Drach. sl. misce, f. Fulap. dosis Unc. iij. vel iiij. ter in die, in pleuritide, debribus, ac vigiliis sinc sibre, aut causa manijesta.

R. Aq.

R. Aq Papaveris, Unc. inj. ad vj. sumatur interdum per fe bis aut ter in die propter eastlem intentiones.

R. Diacodii Unc. ff. ad Unc. j. Aq paralyfeos Unc. iij.

Aq. Theriacalis Drach. iij. f. poti.

II.

lus

r;

05,

u-

e-

de

re

2-

m

nia

:e-

ut

iæ

i-

e-

n-

2-

2-

ro

us

ut

1-

es

S

ai

-

15

e, [-

S

;

•

5

,

2

R. Aq. Cardui Unc. iij. Diacodii Unc. R. f. C. Cervi Scrup. ff. ad Scrup. j.f. hauftus ad somnum, to sudores provocandos. R. Diafcordii Une. f. pul. Gafcon. Scrup. j. Diacodii Drach. ij. mifce, fumat, è cochleari.

R. Diacodsi Unc. iij. Aq. Limacum Une. j. mifce. Convenit in tußi, & phthyfi : dofis cochl. j. bora fomni, & fi opus fie-

rit, repetator poft mediam noctem.

R. Laudani Londinensis gr. j. pul. è chelis compos. Scrup. ff. ad Scrup. J. cum q. f. syrupi caryophyl. f. til. 3. Sumenda bora somni.

R. Laudani gr. j. pil. Stomach. cum gummi, Drach. f. f. pil.

inj. Sumend. bora Somni, in Colic 1.

R. Laudani gr. j. ad j f. Diafordii Scrup. j. f. bolis, loco Diaf-

cordii add. confect. Alcharmes vel de Hyacint.

R. Laud. gr. j. disfol. in cochl. j. Aq. Theriacalis, adde aq.

paralyseos Unc. if, f. baustus.

R. Laud. nost. liquidi Tartari sati, gt. 20. detur in cochl. j. aq. Mirab. vel Cinnam. aut cujusvis alterius idonea : Convenit in doloribus colicis, nephriticis, aut arthriticis.

R. Specier. biera Drach. ff. Landani ejus dem gt. 20.f. pil.iiij. sumantur bora somni ad purgand. simula; delores sedand. in Colica.

R. Land. liquidi Cydoniati gt. 15. ad 20. desur in cochl. j. aq.

Cinnam tenzis, ad affectus dysentericos. R. Conf. rof w. rub. Unc.j. Theriaca Androm.confest. de hyacinthe ana Drach.ij. pul. Pannonici rub. Drach.j. Laud Cidoniati Draco. ij. Syrupi è corallin q. s. f. confect. do sis Drach.j. quarta vel quinta quaque bora in Dyfenteria valde cruenta, cum torminibus.

R. Pil.de ftyrace gr. v. ad vj. lactis fulphuris Scrup. ff. olci Anifi gt.j.balfami peru. q.f.f. pil. iij. in tußi, Aftbmate, &c. fumend.

R. Pil. de Cynogloßo gr. vi. ad vinj. f. pil. ii. devorand. bora. Somnis protter easdem intentiones.

R. Philonii Komani Scrup. j. ad Scrup. ij. confer. Caryophyl. Drach. ff.mifce, f. Bol'ss fumendus bora fomni. Convenit ad Colicam.

in ten peramento frigido.

Post remedia narcorica modo satis suse explicata, proxime dicendum effer, de medicamentis mere Anodynis : que viz. spiritus animales quovis modo perturbatos, aut excandescentes, non profligando, aut stupefaciendo, sed tantum leniendo, & demulcendo in quietem allectant, & blande componunt. Attamen circa horum 7 on utrum talia revera existunt? manifelto constare oportet, priusquam al Të Aon disquisitio inftituitur : præterquam enim hoc, quod Fotus, Cataplafmata, Linimenta, exterius exhibita. arq; Enemata inteftinis injecta

Uz

injecta dolorem quandoque fedant, nullum alium effectum ab ejufmodi mere Anodynis, saltem quando intus ore affumuntur, præstari novi: quare super his, quibus pro somno conciliando, aut torminibus quando atrociter urgent sedandis minime sidendum sit, haud operæpretium videtur Ætiologi-

am quamvis contexere.

At vero cum hactenus de Opiatis, earumque præparatis, & operandi modes ita plene differuimus : juxta methodum fuperiorem de medicamentis hisce contrariis, five Antihypnoticis, que viz. fomnum nimis urgentem arcendo, nos vigiles reddunt, modo tracandum fequeretur; nifi quod olim in cerebri parhologia (ubi de Lethargo altifque affectibus foporofis, corumque remediisagitur) pensum hoc omnibus fere numeris absolutum peregerim; ita ut non opus fit eadem hic repetere. Quandoquidem vero tum ibidem, tum aliis in locis, liquoris cujusdam Coffee dichi ad narcosin pellendam summe efficacis, frequens à nubis mentio facta est; haud omnino ex re fore videtur de poru hoc, ejusque effectibus, & agendi rationibus (quas alibi innuimus) pauca quadam amplius hic fubjungere. Circa Antiquitarem, & communifi num ejus modo 2pud Turcas, & olim Arabas, aliofque orientales ufum, exera propolitum nostrum effet hie differere : quandoquidem vero a nuperis anuis, hic potus etiam inter nofrrates in morem abiit, & virtutem ejus profomno abigendo fere nullus est quin experimento facto fatis efficacem perfentit; iccirco in effectus hujus fetis noti, & experti rationes modo inquiramus. Hujus Ætiologiam (in capite de Pervigilio) diximus, in eo confiftere, quod potus ifte particulas adultas (quibus abunde fenfu tum gultus, tum olfactus indice, fcater) mox fanguini, & dein fucco nerveo infinuat, que proinde tum incongruitate, tum mobilitate five inquietudine fua,& cerebri exterioris poros usque apertos detineant, & spiritibus copula quavis alia, & torpore exutis celtra quadam, ac stimulos, à quibus ad munia fua diutius obeunda excitantur, addunt : enimvero ad fomnum ineundum, hac duo necessario requiruntur,quorum modo unum, modo alterum in efficiendo prius ac potius existit. Nimirum oporter cerebri exterioris, five corticis ejus poros, & meatus omnes à liquore ibidem, à sanguine velut extill ato, ac inundante inferciri plurimum, ac impleri, proindeque occludi; dein præterea ad affectum istum acciendum, opus est, ut fpiritus Animales poris, & meatibus illis exclufi, ac infuper particulis nutritiis, & ferofis fæpe onufti, verfus cerebri meditullium se recipiant otio indulturi. Circa hac pensa ad somum requilita non semper unus, idemque ordo est. Quandoque enim spiritus Animales primo, & sponte sua istac spatia derelinquint, fucco nerveo in eadem inanita mox irruenste; interdum vero humor nerveus cum fero uberius fuffufus, meatus

I.

.

1-

10

is

i-

Ł

e-

1-

.

s,

is

e.

13

-

-

.

-

2

0

ŋ

3

Z

meatus istos primo invadit, spiritus exinde licet invitos pro"

pellens, ac intus cogens,

At vero operatio Coffee utrifque his effectibus contraria videtur. Nam statim à potu ejus, particulæ adustæ, summe agiles, ac impigre in sanguinem delate, liquorem ejus nonnihil: fundunt, feroso latice versus renes, & habitum corporis detrufo; porro illæ cerebrum adpellentes, poros ejus facillime aperiunt, quos & mobilitate sua valde apertos detinent; dein spiritibus illæ accrescentes, eos particulis quibusque aliis tum gravativis, tum nutritiis denudant, adeoq; leves, & pernices ubiq; in motus cient, atque per totum cerebri ambitum opple-

tione gravi, & obstructione liberum, expandi faciunt.

Interea tamen, dum spiritus ad hunc modum jugiter, ac indefessim exerciti, succi nervei accessu, & assimilatione privantur, copiz illorum haud facis, ae folito more instaurantur. Spiritus quidem veterani agiliores, ac impigri magis redduntur, at novorum fublidia minuuntur. Hinc ut facile conflet, potum hunc communissimo licet in usu, ac in quibusdam cafibus valde utilem, & adprime medicum, in aliis forfan noxium aut minus salutarem existere. Ita quidem rem habere, non tantum ratio, sed & vulgaris observatio passim dictitat; in quantum Coffee potatores nimii, macilenti, fæpenumero item paralyli, atque veneris impotentiz obnoxii, evadunt. Prior effectus ita frequens & passim notus eft, ut pluribus Coffee potum ideo tantum interdixerim, quoniam ad macilentiam disponit.

Quippe cum fanguis ex assiduo, & nimis crebro ejus usu aeris, & magis retorridus fiat, proinde ad nutriendum minus habilis existit. Quoad cerebri autem & nervosi generis affectus, existimo me ad eos interdum curandos, hunc potum adeo frequenter præscribere, ut non alius quispiam magis: quippe ad Tabernas, ubi venditur iste, Agrotantes quosdam potius

quam ad pharmocopolia ablegare foleo.

Profecto in morbis, & ægritudinibus plerifque cephalicis, viz Cephalalgia, vertigine, lethargo, catarrho, & fimilibus, ubi cum pleno corporis habitu, & temperamento frigido, aut minus calido, atque fanguine aquofo, adfint cerebrum humidius, at spirituum Animalium legnities, & torpor ; potus (offee magno fæpe cum fructu fumitur : nam affidue hauftus utramque animæ partem mire clarificat, & illustrat, atque functionum quarumcunque nebulas omnes diffellit : verum è contra, qui graciles, & temperamenti biliofi aut melancholici, sanguinem acrem, aut retorridum, cerebrum calidius, atque spiritus animales nimis incitatos, & irrequietos habent, à potu ifto, prorsus abstinere debent ; utpote qui tum spiritus, tum humores magis pervertit, & functionibus quibufque obeundis inhabiles prorsus, simulque impares reddit. Observavi cnim: enim multos spirituum copia haud satis uberi præditos, ac insuper cephalalgiæ, vertigini, palpitationi cordis, artuum tremori, aut supori obnoxios, a potu Coffee illico deterius habuisse quoad istos affectus, & statim in toto corpore languorem insolitum persensisse.

FINIS.

INDEX ALPHABETICUS.

A.

A Lexiteria languinis compagem nimis laxam,	lut jointam
A restituunt.	P. 168
Eorum formulæ.	F. 179
Antimonium crudum non vomitum ciet.	P. 44
Antimonii vitrum, flores, crocus, fulphur.	P. 45
Una cum præparationum corum Ltiologiis.	P. 45. 46
Antimonium Diaphoreticum.	P. 146
Cerussa ejus.	ibid.
Aptitudo ad captandum frigus.	P. 154
Affedus hujus descriptio, inftantia, & Ltiologia.	ibid.
Ratio formalis, & causa ejus.	p. 157
Curatio.	ibid.
Arteria habent fibras musculares, & moventur ficut	
Etiam fpalmis afficiuntur.	ibid.
Arteriæ descriptio Anatomica.	p. 195
Astringentia in Diabete parum juvant.	p. 123
Aurum vitæ.	P. 52
B.	
Bellinus renum ductus per quos ferum fecernit	ur primas
notavit.	p. 95
Bezoarticum minerale, ejufque Ætiologia.	P. 144
Bilis in Dyfenteria Londinent rarius ejicitur.	p. 84
Bovii Vemitorium, Hercules dicum.	P. 52
	100
Cardiaca, & Alexiteria.	p. 159
In fanguinem, & spiritus agunt, potius quam in co	r. p. 198
Cardiaca fanguinis accensionem moderantur,	aut au-
gent.	p. 168
Eorum formule.	p. 178
Catharfeos tres velut gradus.	p. 70
Cathartica quomodo operanter intra ventriculum	p. 66
	Quomodo

INDEX.

Quomodo intra duodenum, & tenuia intestina.	p. 68
Illorum adio in porum bilarium, dudum Panerea	tis,Glan-
dulas, & Arterfarum ofcula.	ibid.
Eorundem actio in fanguinem.	p. 69
Non per attractionem, aut electionem operantur.	P. 70
Eorundem differentix, & rationes notantur.	p. 71
Cathartici virtus à quibus particulis dependet.	P. 74
Catharticorum species, & formulz.	P. 57
Raro è mineralibus, sapissime è vegetabilibus d	elumun-
tur.	p. I
Præparatione chymica minime egent.	P. 77
Catharticorum formula sc. potiones, pilula, pulve	res, boli,
morfulæ, vina, &c.	P. 78
Ceivifix, & Vina medicata.	p. 80
Coffee potus, ejusque effectus boni, & mali	notan-
tur.	p. 229
Cordis Palpitatio quid sit.	p. 181
Ejus descriptio & ztiologia.	ibid.
Cynoglossus ejusque præparata.	P. 225
D.	
Diabetis descriptio ejusque atiologia.	
	p. 113
Diabeten ipalmodici affectus pracedunt, aut	
Ab Hydrope quomodo differt.	p. 117
Ejus causa, & iymptomatum rationes.	P. 118
Diabete laborantium quare urinæ dulcescunt.	p. 119
Morbi hujus curatio, cum medicamentorum	formu-
	120, 121
Curationis Historia.	ibid.
Diaphoresis nimia ac depravata.	p. 150
Affectus hujus descriptio ac atiologia.	p. 151
Diaphoreticorum materies, & particulz quales	
bent.	p. 135
Eorundem rationes, & operandi modus.	p. 136
Diarrhæa fymptomatica.	p. 83
Diuresis quomodo à Diaphoresi differt.	P. 94
Diurelis nimia ejusque remedium,	p. 113
Diureticorum distributio quoad fines, materian	
Diversimoda existunt juxta quod pro basi habe	
volstilem, fixum, acidum, Alcalifatum, a	ur nitro-
fum. p. 104.	105. 106
Singulorum rationes traduntur.	p. 103
Dyfenteria Londinensis, ejufque duz species.	p. 84
Sc. Aquoia, & cruenta.	ibid.
	. 84.85
	. 04. 05

ALPHABETICUS.

	Medicamentorum formulæ.		ibid.
	Morbi ztiologia.	p.	85
	Quare in Autumuo desevit, & in hac urbe	end	emia
		p.	., 87
	Ejus causæ remotiores.		ibid.
	Dysenteria cruenta describitur.	P.	88
	Methodus medendi cum medicamentorum form	ulis	pro-
	ponitur.	P.	90
	Morbi ztiologia.	P.	91
	Differentiæ ejus.	p.	
	Indicationes curativa		93
	Curationum Historia.		ibid.
	S.		
	Electuaria purgantia.	P.	79
	Emetica stybiata quomodo operantur.	p.	48
	Emetica Mercurialia quomodo agunt in corpo	ore	no-
	ftro.	p.	49
	'E tinung ob quas caufas, & occafiones excitari fol	er n	126
	Experimenta de liquoribus chymicis sanguini	cal	leuti
	affusis.	P.	1.00
	Extracta cathartica refinosa quomodo parantur.	p.	77
	Extractum Hellebori nigri.	p.	81
	F.	•	
	얼마 아이를 하는 것이 되었다. 그리고 아이들은 사람들이 되었다.		
	Figura earumque explicationes quibus Ventricul	us,	Oc-
	Sophagus, Intestina, corumque parces, &	ont	enta
	exprimuntur, p. 23	28	
	Flatus natura, & quomodo in visceribus gignitur.	10.	62
	Flores falis Armoniaci.		146
	Quomodo ab aliis spiritibus acribus differt	•	
	Fuliginie Chigigue		147
	Fuliginis spiritus.		bid.
	G.		
	Galenus Arteriæ quatuor tunicas reche affignavit.		195
	Glandul & denfiffim & Tunicas interiores Ventriculi		
		9. 9	
	Pariter fere in Arteriis habet.	P.	198
	Guiaci spiritus una cum atiologia.		148
	Ejus refina.	p.	149
	H.		
	Helmontii laudanum.	p.	321
	Hercules Bovii, cum atiologia ejus. p.	73	.74
1	Humorum praparatio ante purgationem, haud	nece	iia-
	ri³.	p.	73
1		p. :	
d	The state of the s		um

INDEX.

IN DUA.	
Eorum species ac formulæ.	P. 138
Que pro bafi habent mixti partes integrales mentares.	, vel ele- ibid-
Utriusque species, & formula recensentur. p.	
Hydrotica salina varii generis.	p. 142
Hypercatharleos caufe, & curatio.	p. 13
Hypnotica medicamenta.	p. 199
Niesand (maiffine in insoftinie craffic avieur	
Pliaca paglio sapiffime in intestinis crassis orieur.	P. 22
Intestina duplicia sunt, crassa, & tenuia.	p. 17 p. 16
Priorum fibræ, connexiones, & dimensiones. Necnon Tunicæ, Vasa, cum singulorum usibus c	escribun-
tur. Crassa intestina describuntur.	•
Intestinorum motus excretorius, per quas fi	p. 64
quibus stimulis pe sicitur. Quot, & quales humores educit.	p. 66
	p. 123
lichureticorum species, & formulz.	P. 123
Lactis coagulatio quo ritu fiat, & quibus modis	inhiberi .
aut tolli poffit.	p. 98
Singulorum rationes traduntur.	p. 99
Lacis futio & reductio varias sanguinis altera	
luftrant.	ibid.
Laudani opiata.	P. 44
In forma folida, & liquida parantur.	P. 55
Laudanistarum mala.	P. 33
М.	
Medicinz initia, & progressus.	p. 1
Medicamenta Anodyna, corumque distinctio.	P. 219
Hydrotica.	p. 138
Cardiaca, & Alexiteria.	p. 159
Antihypnotica, corumque rationes.	p. 228
Mercurius viræ cum atiologia ejus.	p. 47
Mercurius pracipitatus per fe, folaris, commu	nis, cuiti
	49.50
Sublimatus & corrolivus, & dulcis, cum corr	III 22110-
loguis.	. 80. 81
N.	
Narcotica quo ritu spiritus Animales afficiunt.	p. 200
Quomodo in cerebrum operantur.	p. 201
Quomodo in ventriculum.	p. 202
Quomodum in cerebellum.	p. 204
Franchalle the chreaterath	Narco-

ALPHABETICUS.

Narcoticorum bona five emolumenta recenfentur.	ibid.
Hzc aut spiritus, aut sanguinem, aut alios respiciunt.	
Quomodo dolozem sedant absque somno.	p. 205
Quo ritu spasmos fiftunt.	p. 207
Qua ratione in calculo, & Arthritide juvant.	p. 208
Quomodo urinas, & iudores movent, & qua	
iteriis accenfentur.	p. 211
Narcotica nocent capiti, pedori, & visceribus.	p. 214
Singulorum modi, & rationes, exponuntur.	p. 215
Nepenthe.	P. 216
Nervi Arteriis inserti quibus ufibus in erviunt.	p. 183
Nicotiana, ejusq; fumisuctionis mos, & effectus.	p. 225
0.	
Oesophagi descriptio.	P. 5
Tunicæ ejus.	ibid.
Operationum medicinalium atiologia utilis est,	fed de-
fideratur.	p. 2
Loca & subjecta notantur. Operationis Emericæ modus, ratio, & accidentia	P 3
Opiata in quibus locis operari incipiunt. Quomodo in cerebro, ventriculo, aliifque lo	p. 201
rationes suas edunt.	p. 202
Ea non fanguinem uti spiritus Animales venenant.	P. 202
Eorum effedus tum boni tum mali.	
Opii nocumenta, & cautiones circa usum ejus.	p. 204
Opium in omnibus haud fimili modo op eratur.	p. 193
Opiologia, & contenta ejus.	P. 193
P.	
Paffio Cardiaca.	p. 181
Papaver erraticum ejusque præparata.	p. 224
Pharmacia tria pracipue consideranda continet.	P. 3
Pharmaciz subjecta immediata sunt spiritus, &	humo-
res; med ata funt fibræ, & membranæ.	p. 4
Pilulæ purgantes.	P. 78
Pulveres purgantes.	P. 79
Pul us intermittens una cum atiologia ejus.	p. 193
Primarum viarum descriptio.	P . 4
Que sunt Oe ophagus, ventriculus, & intestina.	ibid.
Purgatio quid sit.	p. 61
	p. 65
Purgantia operantur tum irritatione in primis vi	is, tum
fermentatione in sanguine, & humoribus.	P. 66
Purgationis Elateriæ mala.	P. 72
Bjus notabilis instantia.	ibid,
	Pylori

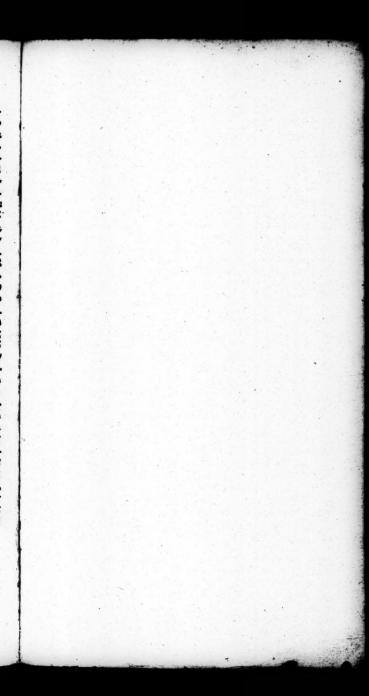
INDEX

Pylori descriptio, & usus.	p.	15
R.		
Remedia Cardiaca, & Alexiteria.		***
Renum structura, & usus notantur.		96
Resina Jalapiæ, & Scammonii.	P.	
	P.	01
S.		
Sal Prunellæ, sive Chrystallum minerale.	p.	109
Sal vitrioli, & ztiologia ejus.	p.	44
Sal fuccini.	p.	112
Sal tartari pro Tinduris Catharticis quantum val	et. p.	77
Sanguinis alterationes qualem cum lactis fusie	one &	co-
agulatione analogiam gerunt.	. p.	100
Sanguinis compages nimis Aria, qualia reme	dia rec	qui-
rit. Viz.	P.	169
Imprimis salina, eaque varii generis, & status.	p.	170
Seri à sanguine secretio in excessu vel desectu per	cat. p	IOI
Somni, & vigiliz viciffitudo, ad vitam necessaria	eft. p.	199
Stomachus quo ritu à Cardiacis afficitur.	p.	173
Spiritus nitri.	P.	110
Spiritus falis marini: ejus conficiendi modus diofus.	comp	bid.
Spiritus Urinæ.		III
Sudationis ratio, & caufæ.	•	127
Ejus materies tum elementaris, tum humoralis,	•	128
Ejus requifita five conditiones.		129
Sudorifera Cardiacis funt affinita.		135
Sudor Anglicus.		161
Descriptio, & atiologia ejus.		162
Symptomatum rationes.	P.	
Diabeti , & Dysenteriæ Incruentæ affinis eft.		oid.
Sulphur five oleum vini.		112
	P.	
T.		
Tartari spiritus.	p. :	149
Tinctura ejus, ejusque ætiologia.	p.	
Transpiratio cohibita quomodo sudorem excitat.	p. 1	
Tremor cordis.	p. 1	
Etiologia ejus, & curatio.		oid.
Non à vaporibus oritur.	p. 1	91
Tunicæ quibus Oesophagus, Ventriculus, & prædita sunt.	Inteff	ina
Tunicæ Oesophagi quibus usibus inserviunt.	p.	8.
Ventriculi quot funt, & quibus ufibus infervius	P. il	id.
Justich minerale.		-
Tympa: itis cau fa innuitur,	p.	15
	P. entric	

ALPHABETICUS.

V.

Ventrieuli plice, & ruge quomodo nescuntui	, & qui-
bus usibus inserviunt.	p. 10
Ventriculi fibra carnea : earum ordines,	p. 12
Nec non munia, & usus.	ibid.
Quibus & quot modis, & propter quos inftir	dus con-
trahuntur.	p. 13
Ventriculi orificia describuntur. Quibus nervi	
xibus nerveis instruuntur.	p. 14
Ventriculi quæ vafa, & quomodo distributa,	
usibus inserviunt.	p. 16
Ejus paralysis ut curanda.	p. 82
Vomitio quid fit.	P. 27
Quomodo ventriculus, & Oefophagus in ea afficius	ntur. ibid.
Elt motus convultivus.	P 28
Ab aliis spasmis, & à catharfi differt.	ibid.
Quot & quibus modis, & ob quas causas excitaris	olet.p. 29
Vel Idiopathica, vel Sympathica est.	P. 30
Huius varii cafus & caufe notantur,	ibid.
Singulorum rationes explicantur.	P. 33
Vomitoria quo pacto operantur.	P. 35
Alia fortiora, alia mittora.	p. 36
Qualem, & quotuplicem materiem utrag; educun	t. p. 37
Non virtute specifica, nec in peculiarem hur	norem a-
gunt.	P. 39
Eorum species; & formula.	P. 43
Chymica parantur ex vitriolo, Antimonio,	vel Mer-
curio. ibid. a	
Vomitionis nimin remedium.	P. 54
Affectus hujus species, & cause varie notantur	. p. 85
Curatio ejus cum medicamentorum formuli	s descri-
bitur.	. 57. 58
Uring materies, & fecretionis modus.	p. 95
Potissimum à sanguine procedit, à quo mod	o facile,
modo ægre iecernitur.	P. 97
Urinæ fecretio per lactis fusionem, coagulatio	nem, &
reductionem ontime evolicatur	n 00



159 B HMZ91





PHARMACEUTICE RATIONALIS,
SIVE

DIATRIBA

DE

Medicamentorum
OPERATIONIBUS

IN

Humano Corpore.

PARS SECUNDA.

AUTORE

Tho. Willis M. D. in Univ. Oxon. Prof. Sedleiano.

OXONIÆ, E THEATRO SHELDONIANO, M. DC. LXXV. PREMISSION OF STREET

ATHENIS

BRITANNICIS,

Literati Orbis lumini Splendidissimo, UNIVERSITATI OXONIENSI,

Et ibidem

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI

JAC. ORMONDIÆ DUCI CANCELLARIO

RAD. BATHURST

DECANO WELLENST

VICECANCELLARIO

DIGNISSIMO.

Reverendis admodum, & perquam Eruditis

D O C T O R I B U S, PROGURATORIBUS,

Facultatum omnium PROFESSORIBUS, Collegiorum & Aularum Præfectis, NEC NON

Venerabili Magistrorum Senatui Diatribam hanc Pharmaceuticam Pieratis & gratitud nis ergo D cat Dedicatque

Alumnus & beneficiarius adstrictissimus

THO. WILLIS.

Imprimatur

A Micissimo Authori, post tam Immortale opus, nihil mortale facturo, tanquam Lumina morienti claudens, extremum hoc ofsicium præstat

DRITANNICES

Oxon. Novemb. 12. 1675. RAD. BATHURST Vice-Cancellarius Oxoniensis.

CANDIDO LECTORI

Profession !

PRÆFATIO.

Quo primum Medicamentorum Lin corpore humano operationes, & agendi modos considerare caperam, & super has re aliquamdiu meditatus, tandem Pharmaceutice Rationalis Specimen quoddam edideram; tanto istius speculationis ulterius prosequenda studio tenebar, ut horis subsecivis (quoties nimirum à praxi Medica vacare liceret) vix alind quidquam intendere, aut cogitare potuerim: idque non tam ut aliis placerem, quam ut ejusmodi Meletemata sapius in animo versando, & scribendo, pro Egrotantibus melius prascribere discerem. Enimvero rationibus. quibus medicamenta operantur, non rite expensis, fatrice omnis quasi adhuc mere empirica, casu ac fortuna

Præfatio.

potius quam consilio regitur ; & sapius usu venit Pharmacum temere exhibitum, nil alind effe quam alea de vita hominis jacta. Quapropter ut mihimet ipsi satisfacere, & medicinam cum salva (nt dici solet) Conscientia practicare possim, energeiwy Pharmaceutinwy Atiologiis eruendis operam nostram adhuc am-Plius impendere libuit. Et quoniam in hoc tractatu, medicamina, privatas quasdam corporis partes, aut regiones, earumque morbos peculiares respicientia, pracipue consideramus, idcirco in re proposita hac tria imprimis expedienda suravimus; viz. Primo, ut partium, quarum affect us & remedia tractantur, descriptio Anatomica, quoad vasorum omnium fabricas & usus (si satis non jam jam prostat) accuratissima exhibeatur. Quamobrem in pectore, & pulmonibus, quoad intimos quosque recessus,

Præfatio.

cessus, & penetralia diligentissime perlustrandis versati, quicquid notabile super his veteres ac recentiores protulerunt, & porro quicquid amplius cultro ac Microscopio detegere licuit, exposuimus. In quo penso, uti prius in quibusdam aliis ejusdem natura exactius peragendis, Amici mei, & Doctiff. D. D. Edmundi King opera sedula inque dissecando dexterrima, plurimum me debere fateor. Et quidem adeo necessarium duxi Pharmaceutica nostra Rationali, partium Historias quasi basin substruere, nt sine istis crederem quod tota moles imposita, quasi mere Phantastica, prorsus instabilis, aut saltem inutilis futura esset. Enimvero Medicinam aut facere, aut operationes ejus in corpore humano, sine exacta partium, & du-Etuum, in quas & quibus agunt, notitia designare velle, pariter absurdum videtur, ac si Philosophus rei Mecha-4 4

Mechanica ignarus, Automati horologici lationes & technas, juxta Motus Naturalis Theoricen ab Aristotele traditam, explicare, & dirigere pra se ferret. Itaque imprimis in corpore nostro Pharmacia subjecta, sive operandi loca, quasi Circum in quo discurrere oportet, summa cum diligentia & accuratione perlustravimus. Dein secundo hand minus soliciti fuimus, ut juxta partium quarumcunque Phanomena, per observationes Anatomisas nuperrime detecta, affectuum, quorum remedia designamus, hypotheses vera, & reales conderentur; ut non trita medicina veteris semita usque insistendo, caco quodam & implicito obseguios ac, uti in proverbio est, pecorum more, tantummodo antecedentium vestigiis duceremur. Quin morborum causas, & rationes formales ab ipsis fontibus derivantes, ubique oftendere nitimur, à auà

à qua sanguinis, & humorum diathe. si, à qua spirituum Animalium affectione, item à quali fibrarum, aliarumque partium solidarum habitudine unumquodque vooteov procedat. Atque his ita pramissis & solidi fundamenti instar jactis, demum tertio in loco ut Pharmaceutica nostra structura rite compacta, feliciter assurgat & firmiter confistat, medicamina privatas plerasque partes, aut corporis regiones, earumque affectus peculiares respicientia, hic quamplurima, viz. tum simplicia, tum composita, & vetera, & nova, & dogmatica, & Empirica, tum ex libris medicis cujusque seculi excerpta, tum vulgo apud Agyrtas, & mulierculas maxime celebria congessimus; quorum omnium, aut saltem ex iis pracipuorum formulis (electioribus, & utendi modis apte designatis, quoad ipsorum, tum praparationes, tum operationes, Etiolo-

Ætiologias subdidimus. At vero quod in tractatu boc, ea omnia que in priori omissa erant minime comprehenduntur, quod tamen futurum (peraveram, propter materia copiam, operisque molem pra manibus indies accrescentem, acciderat. Hujusmodi. enim Pharmaceuticen completam, & omnibus numeris absolutam exbibere, certe non unius hominis, aut Ætatis res effet. Quippe huic Disquisitioni, si plenius & quoad latitudinem suam instituatur, non tantum materia omnis medica, que pene infinita est, sed etiam tota Medicina sese ingerit. Quare nostra hac incapta, non Tractatus sed Specimina tantum audiant. Profecto non opus erit plerosque Medicos, saltem qui natura phanomena negligunt, praxi & lucro unice intenti, circa pharmacia omnis rationes erudiri: verum ad eas è re nata semper eruendas, & serio perpenden-

pendendas, Artis genuinos filios opera pretium erit si non dirigi, saltem incitari. Atque si leves bi conatus, alios ad studium istud melius excolendum instigarint, quicquid ab invidis ac malevolis opprobrii metiar, operame mea neutiquam panitebit. Enimvero cum bene conscius mihi fuerim, quod facultates meas tenues licet (ceu Talentum à Deo opt. max. mihi concreditum) per ignaviam perire non sim passus, adeoque illas non terræ fuisse defossas, ut cum fænore aliquo ultra sorbem reddantur; erit unde placeam mihi, imo serio gratuler atque triumphem.

POSTSCRIPTUM.

Du M hac prelo subduntur, tristissimus affertur nuncius, Autorem immortalitate dignissimum, Pleuritidis inelectabili impetu oppressum, è vivis excessisse, nec profuisse Domino artes, qua aliis omnibus profuerant. Dabit veniam Lector, si memoria tam sacra aliquantisper parentemus; nec supervacuum ducet paucis audire, qualis ille Vir suerat, qui talia scripserat: porro intelligere gestiet, quam bonus erat ille, qui tam doctus; quam etiam in Pietatis praxi exercitatus, qui in praxi Medica versatissimus.

Res quidem justum Commentarium poscit; sed illa breviter proponemus, quæ raptim cogitanti, & animo tam inexpectato fulmine perculso, prima fronte obversabantur.

Honesta familia ortus, Patrem habuit

habuit ingenuis studiis enutritum, qui, Magistri in artibus gradu in Academia hac suscepto, ruris otio captus ad pradium, quod suburbanum habuit. secessit, & domesticis curis & familia alenda unice vacavit: satis terrarum orbem demeriturus, qui talem natum genuerit. Is vero, gliscente civili bello, febris castrensis contagio correptus, filium viginti fere annorum, prima studiorum Tirocinia in Ede Christi ponentem, Orphanum reliquit: qui ad hareditatem curandam evocatus, per aliquod tempus ruriegit; sed rebellium incursionibus, qui ad quintum lapidem præsidia satis valida tenebant, & pradas passim egere, fatigatus, Oxoniam, Regis juxta ac Musarum castra, se denuo recepit; ubi in Legione Academica miles conseriptus, per plures annos meruit; donec oppressa Optimi Principis causa, Cromwelliana Tyrannis pacem

pacem bello omni saviorem misera genti attulit. Inde Ecclesia pessundata, & Theologia una cum facerdotibus conculcatà, ad Medicina studium conversus, in ea brevi profectus eximios fecit. Pietatis interim findio nihilo minus addictus (cujus non leve fuerit indicium; qued cum Liturgia Ecclesia Anglicana templis exturbaretur, nec impune liceret Officirs (acris avito more interesse) Religionem quasi profugam hospitio excepit; & Domus sua parte sacris usibus accommodata, id egit ut conventus & preces publica, aliaque Pietatis Officia ad ritus Ecclesia Anglicana illic perpetuo haberentur. Scripsit interea temporis ediditque egregios tractatus, quibus primum orbi innotuit, de Fermentatione, de Febribus, & Urinis.

Reddito tandem Rege, cum aditus fibi ad gradus Academicos & munia publica

publica pateret, Doctoratum suscepit, & Professor Philosophia Naturalis renunciatus est; quam Spartam summa cum laude ornabat; editis insuper Anatome Cerebri, & tractatu de Scorbuto, & Morbis Convulsivis.

Circa annum vero 1667. Londinum ad Medicinam faciendam evocatus, mirum dictu, quam cito & quanta cum laude inclarnerit, prafertim cum ita esset natura & moribm factus, ut nec verbis ad fucum faciendum compositis, nec vafris Aggrtarum technis se venditare posset-Sed licet totos dies, & tantum non noctes in agrotantium cura exhauriret, Arti sua excolenda librisque conscribendis usque vacavit, unde inter mille interpellationes nati sunt tractatus, De Sanguinis accensione, & Motu Musculari, De Anima Brutorum, De Morbis Cerebri, Pharmaceutices

maceutices Rationalis pars prior, & demum altera quam nunc damus. Qua omnia cum animadversionibus Autoris, scriptisque ineditis D. J. Hemming pharmacopai fidissimi cura commissis, in unum volumen colletta, Typis nos aliquando hic loci mandaturos speramus.

Porro pientissima Anima divini numinis cultus eadem usque cura insederat; & quandoquidem horis Canonicis in Ecclesia Parochiali Ædibus suis vicina precibus publicis per
negotia interesse non liceret; ut officia sacra primo mane & sero vespere
ibidem celebrarentur, procuravit;
iisque, negotiis quibuscunque frustra
reclamantibus, semper fere vacavit.
Insuper cum videret institutum illud
utile admodum fuisse pluribus, qui in
vicinia pariter toto die in mercatura aliisque artibus exercendis distringebantur, Sacerdotem id munus

per futura secula obiturum idoneo Salario dotavit.

Sed leve hoc documentum egregie in Pietatem animi. Quanguam ipfo neme magis frugalis & ad rem attentus, nemo magis munificus; omnia scilicet sibi, nibil autem pauperibus & miseris negaverat. Prater illa qua propria manu elargitus est, Eleemosynaries & dispensatores in Urbe, Rure, & Academia sparfos habnit. Rem multis experimentis mihi compertissimam loquor; facilius quis ab ipso centum Aureos, idones pietatis opere proposito acceperit, quano à plerisque aliis exterserit totidem Asses. Et quanguam diutina dilizantia & perpetua fragalitati amplas quas collegerat Opes jure merito quis potnerit imputare, ego imprimis effasissima quam dixi largitioni, & benedictioni insuper divine acceptum referendum censeo. A prima ejus adolescentia ad

ad ultimum vita diem, nullam pecuniarum quam acceperat summam pro
suo habuit, donec Deo & Pauperibus
partem non contemnendam sacram secisset: cumque ante paucos dies, quodque mihi semper dolendum, ultimo
una colloqueremur, de rationibus istis
dispungendis (tanquam venturi fati
fuisset prascius, & de pauperibus magis quam prole sua solicitus) consilia
diligentissime agitabat.

Mitto dicere, quam in adversa
fortuna infractus, in affluente fuerat
temperans; quam in summa eruditionis fama modestus: cum indigne
lacesseretur, quam ad injurias condonandas facilis; quam Principi ultima
passo fidus, Ecclesia oppressa obsequens, in Artis professione candidus
co apertus, in studiis indefessus, sermone parcus, in toto vita statu Christianus. Qua omnia pro merito exequi, non unius hora, paginave res
eset.

eßet. Breviter dicendum, quod perpetuis precibus, studiis, laboribus eleemosynis, vigiliis exercitus, tandem annos fere 57. natus sub prasentis Novembris initium, Tusti (nunc temporis epidemia) laborare visus est; qua (cum ceu leve quiddam spreta effet) in Plearitin, & Peripneumoniam illico transiit. Cumque Vir consultissimus (anquine sapius misso, & remediis diligenter adhibitis non relevaretur (Amicis meliora ominantibus) vita exitum advenisse statim animadvertit; & post triduum, constituta re familiari, sumto S. Eucharistiæ viatico, & pace Ecclesia accepta, integris ad extremum spiritum sensibus, piam animam Deo commendavit, vitamque laudatissimam pari exitu clausit.

Tables

and the second of the second and a feeling to one eledespite a training to the rate plant and the commence of the commence of the commence of and the second of the second 19 6 Michigan 20 1 Feet 18 20 1 8 50 Aller of the man with a -sing not an about a returnible a land ing wild believe a vocal to facing enimaduentit : Froft triduom conlimin refamiliari, lamio e l'ucha-ंगी एक मानाहरू हैं। इस राहित्वी ही महत्वfile inserte ad extremum (piritum ! allow of am animam Deo commendesires with the land different part

AUTORI CLARISSIMO, nec non mihi (de quo jure glorior) AMICISSIMO, in illius Pharmaceutices RationalisPartem utramque

Carmen Gratulatorium.

SEcula follicitos fuderunt anxia questus, Demirata diu, cur tot Medicina per annos Nondum zratem habuit, nondum matura Hymeneas Accendit pro more faces, nec robore crevit Firmo, nec stabilem folidæ rationis ad usum Pertigerit, sed adhuc rudis, infans, brutaque mansit. Scilicet Egregium nondum Illi fata dederunt WILLISIUM, Illo, Illo sub vindice flosque, vigorque Seraque Phæbææ perfectio contigit Arti. Illa prius risu potuit cognoscere Matrem Naturam, blandamque Patri tibi. Phœbe, falutem Dicere, sed proprio pede non stetit, omnia cacis Fortunz auspiciis, casuque edocta Magistro Crediderat, vario successum errore requirens; Et sua per mediam librans vestigia noctema Miscuit incertis temeraria pocula fatis: Dum tibi succurit, medicasque accommodat ultro Languenti Medicina manus, dum discutit umbras, Admittitque Diem late, nova lumina pandens WILLISIUS; Lynceus, Phæbeius, intima doctus Corporis humani penetralia, doctus in illis Quaque vià tacito ferpunt Medicamina greffu; Quoque modo herbarum hinc, hinc vis contraria morbi Bella falutifero movet intestina tumultu.

Olim cum vulgo Medicus simul ipse profano, Ignarus propriz stupuit Magnalia dextrz; Et stetit ad dubios czci medicaminis haustus, Vota tibi, Fortuna, ferens, atque anxius hzsit, Vilibus an lateat tam sacra potentia succis.

Tandem aliquando datur rerum causaque modosque, Sympathiasque sugasque diu per opaca latentes Mechanice explorare, & sida indagine rerum Deprensas, facilem mira arte resolvere in usum. Quippe volubilium vaga copia Particularum,

Exercet medicas in fluxo corpore vires: Exileique atomi, naturæ, artifque Ministræ Proripiunt agili, fese hinc, sese inde volatu : Inque finus refugos, diversaque claustra recepta, Exagitant varios pariter, reprimuntque tumultus. Nunc fuccum à stomacho nimis indignante reposcunt Morbificum, liquidæ profluis nunc ductibus alvi Præcipitant denfo glomeratas agmine fæces, Diversoque modo morborum semina pellunt, Hinc dum constringunt fibras, atque inde relaxant. Nunc patulas subeunt venas, atque agmine facto, Purpureo rabiem torrenti, æftusque remittunt; Effervescentem veluti Sal missus in Ollam. Æquora prætumidis inducit pristina lymphis. Nunc in stagnanti glaciali frigore Malsa, Nativos reparant curfus, tepidosque finores: Sic aqua liberior limofæ immiffe paludi, Continuum jugi deducit flumine rivum. Nunc vitæ penetrant sedes, & perpetis arcem Lampadis, irriguos quæ dat per membra calores. Lucida nunc agilis subeunt confinia sensus, Spirituumque vagis miscent commercia turmis. Nunc præclusa diu vitæ spiracula, rupto Expurgant aditu, tabifque reposta futura Semina, diffiffis depellunt undique rimis. Distentosque replent leni spiramine folles. Nunc in fanguiferas Jecoris penetrare cavernas, Et male cessantem gaudent urgere laborem. Vel cute stagnantes satagunt depellere lymphas, Aut relevare gravem membrorum tabe lienem. Sic fub mille viis at a, fub mille figuris Extrudunt morbos pariter, pariterque repellunt. Harum agiles motus, vestigiaque abdita nosse, Qualque habeant vires, ac quare dicere, & unde, Hic labor, Hoc opus est, studiumque & cura Sagacis WILLISII, cujus matura ope, vindiciisque Conscia Virtutis propriæ Medicina triumphat, Nec veram, Ratio fi delit, se putat Artem. Illa fui certos præbet Mortalibus ufus, Dum Methodum fequitur facto & ratione probatam. Interea merita veheris super æthera fama, Natura interpres fidus, Phobique Sacerdos, Abbrevians artem panter, vitamque perennans.

Gul. Dawkins.

QUERELA

LIBRI POSTHUMI

DE OBITU

AUTORIS

Uisquis, es O sicci procul absint Lector ocelli; Tingatur lacrymis pagina quæque tuis. Gettiet hasce pati charta officiosa lituras, Deflens WILLISH fata inopina sui. Scilicet hinc almæ vocor ad confortia lucis, Ut videam Dominum non superesse meum? Personet ingratus nostris vagitibus Orbis, Discat & à nobis funera tanta queri. Credideris Lector scripta immortalia volvens, Quod potuit fato jura dediffe fuo. Quanquam mille aditus late panduntur in Orcum. Mille fagax vitæ repperit ille vias. Cefaris ad magni ritum, contra agmina mortis, Pugnavit totos Marte favente dies. Cumque hosti intentum premeret nox sera, redegit. Pernox fuccessus victor in acta suos. Viderat autumno quot restituisset in illo, Spargebat segnis quo pituita neces. Indoluit Fatum ; jamque æmula regna timebat, Atque novus pallor Mortis in ore fuit. Portitor infernus raptos flevisse trientes Creditur, & vacuam deseruisse ratem. Tandem adit immites Mors indignata forores, Nilque agimus, clamat, fospite WILLISIO. Quin hunc pallentes properè damnemus ad umbras, Non aliter regni robora salva mei. Annuerat truculenta trias, mora nulla fecuta est, Concita per medium transit arundo latus. Invida Thabigenam sic dextera misst in Orcum, Cum medica fatum perdomuisset ope. Sic etiam Eurypylus straviste Machaona fertur, Aufus adoratum contemerare caput. Hac fed flebilior nulla unquam victima, nunquam Intravit Stygias fanctior umbra domos.

Aurea præreptum Cythereia flevit Adonin,
Heu mage WILLISIUM flet Medicina fuum.
Extinctum magicæ refonabant Memnona chordæ,
His at in exequiis carmina furda tacent.
Orphea Calliope mæstis est questa Camenis,
Non patitur blandos nostra querela modos.
Interea dictis Libitina abliste superbis,
Luctibus hæc olim gaudia sæva lues.
Posthuma perpetuis reparantur prælia chartis,
Et nova jam vindex Pagina bella geret.

GUL. DAWKINS Med. Bac.

ELEN-

SECT. I. CAP. I.

De Medicamentis thoracis, & primo De Respirationis Organis & usu.

Peris institutum p. 1. Partium Thoracis recensio p. 2. Pulmonum substantia prorsus membranacea est. ibid. ex lobulis pene infinitis constans. p. 3. Quos interstitia quædam diftinguunt. ibid. Et lymphædudus comitantur. p. 4. Vaforum Pulmonis recentio. ib. Eorum ad Tracheam habitudo. p. 5. Trachez & Laryngis descriptio. ibid. Bronchiorum descriptio. p. 8. Arteriæ & venæ pneumonicæ descriptio & usus. p. 10. Tuntæ venosæ, vasculosæ, & Muscularis usus. p. 12. Quare nullus in venis pulsus ratio reddita. ibid. Sanguinis in venis Pneumonicis diathesis qualis. p. 13. Lymphæduduum & propaginumnervearum descriptio. p. 14. Tunicarum pulmonis descriptio. p. 15. Pulmonis syftole & diastole Mechanice explicantur. p. 16. Musculorum inspirationi & respirationi inservientium descriptio. p. 17. Ratio readitur quare musculus triangularis in homine parvus, in cane per totum os pectoris protenditur. p. 20. Diaphragma abdominis motum sequitur. ibid. Motuum inspirationis & respirationis caufa. p. 21. Quæritur an respiratio fit actus spontaneus, an mere Naturalis. p. 22. Quare lobulorum interstitia inter fe, & inde in Lymphæductus transitum habent. p. 24.

SECT. I. CAP. II.

De Respirationes læsæ varies speciebus, causis & Symptomatum rationibus.

Respirationis organa multisariam lædi periclitantur.
p. 30. Pulmones cum Horologio comparantur
ibid. Respirationis usus & sines qui lædi solent. ibid.
Pul.

Pulmonis in officio suo defectus & deliquia. p. 31. Primo quando fanguis non rire cordis finum & arterias Pneumonicas pertransit. ibid. Cl. Sylvii opinio circa fanguinem in pulmone effervescentem, ibid. Ea minus verisimilis videtur, ibid. Autoris super ea re sententia, p. 32. Sanguinis circulatio Pneumonica inhibetur, modo ipfius cordis vitio, ib. Modo fanguinis culpa, ibid. Item aliquando ob vias obstructas, ibid. Sanguis in pulmone im peditur modo quia minus accenditur, p. 33. Mode quia nimis. ibid. Impeditur etiam ob crasin ejus viciatam, ibid. Primo quatenus sanguis in compage sua nimis folutus eft, p. 34. Quare ferum in Pulmone deponit. ibid. Variæ hujus caufæ & fiendi modi. ibid. Sanguis diffolutus etiam miasmata corruptiva in pulmone deponit, p. 35. Sanguis etiam in pulmone impeditur ob compagem ejus nimis ftrictam, ibid. Uti cernitur in Febre, Pleuritide, & Peripneumonia. p. 36. Infuper fanguis in Pulmone impeditur cordis vitio, ibid. Primo quatenus spiritus ejus deficiunt, ibid. Secundo quia inordinate moventur, p. 37. Demum fanguis in pulmone impeditur ob vias obstructas. ibid. Que occluduntur variis modis, & ob diversas causas, quæ recenfentur, ibid. Quandoque tubi bronchiales implentur, interdum obrigescunt. p.38. Vasa aliquando concretionis polypolis inferciuntur, ibid. Tertium fanguinis in pulmone impedimentum fit ob aeris defectum aut vitium, p. 39.

SECT. I. CAP. III.

De Inspiratione Læsa.

Nspiratio la ditur ob aeris vitium aut desectum. p. 40. Aeris vitia notantur, ibid. Aeris desectus inspirationem la dens ab organis Pneumonicis procedit. p. 41. Quorum vel motus desicit, ibid. Vel meatus obstruuntur. p. 42. Varii obstructionum modi, p. 42. Primo Catarrhus, ibid. Secundo turgescentia sanguinis qua via comprimuntur. ib. Tertio ductuum trachealium spalmi. ibid.

SECT. I. CAP. IV.

De Exspiratione læsa.

Exspirationis actus inspiratione facilior. p. 43. Exsipiratio læsa quandoque ab inspirationis vitio procedit, ibid. Interdum ea solitaria à variis causas dependet. p. 44. Primo à solutione continui in parte motrice, ib. Secundo in Tussi, ibid. Tussis descriptio, ibid. Ratio ejus formalis & siendi modus, ibid. Causa ejus primaria. ibid. Causæejus evidentes, p. 45. Ejus species. ib. Prima Tussis humida, ibid. Secunda Tussis ficca. p. 46.

SECT. I. CAP. V.

De Phthifi, sive Tabe in genere.

DHthifis inter morbos pectoris prima habetur. p. 47. Vocabuli hujus variæ acceptiones, ibid. Atrophiam quamcunque denotat, ibid. Atrophia imprimis à fanguine quod are porme; fit dependet. p 48. . Sanguinis dyscrafiæ areadiuge aut ipsius propriæ funt, aut aliunde communicatæ, ibid. Prioris species recensentur. ibid-Sanguinis status are obies ipsi communicatus, procedit vel à visceribus, vel partibus solidis, p. 49. Vel à succo nerveo. ibid. Liquor nerveus quandoque per se & primo Atrophie causa est, p. 50. Atrophie due species primaria, ibid. Tabes Dorfalis, & pulmonaris, ib. Duæ tabis dorfalis species. ibid. Prima à succo nerveo in lumbis inhibito aut depravato, p. 51. Secunda ab humoris per partes genitales dispendio, ibid Humor iste primo aut semen est, cujus nimia jactura Atrophiam inducit. ibid. Hujus dispendia aut voluntaria sunt aut involuntaria, p. 52. Aut secundo ichor, sive putrilago in partibus istis ob continui solutionem estluens. ibid. Goporrhæ e virulentæ ratio formalis, ibid.

SECT. I. CAP. VI.

De Phthisi proprie dista, sive de Tabe Pulmonum vitio excunta.

Hthiseos pulmonaris definitio. p. 54. Cause à veteribus affignata, ibid. Materies tabifica que fit. ibid. Quibus viis pulmones subeat, ibid. Aliquatenus per Tracheam , non tamen à capite deftillans, ibid. Sed ex vasis lateribus exudans. p. 55. Materies tabifica pulmoni potius & uberius per arterias Pneumonicas infertur. ibid. Tuffis & expuitio hoc modo excitata quandoque falutaris, p. 56. Sæpe tamen nimia & periculofa existit, ibid. Materies Tabifica quare pulmonum partes primo, & dein gradatim afficit & lædit. ibid. Pulmonis ulcus quomedo hat, p. 57. Pulmonis ulcus callo obductum, nimis noxium. ibid. Phthiseos causa evidentes, ibid. Phthiseos caulæ procatarcticæ, aliæ ex fanguinis, alixque ex parte pulmonis funt. p. 58. Sanguinis dyscrasia propria ad morbum istum disponit, ibid. Quandoque ille labem tabificam à succo nerveo suscipit. p. 59. Sanguis interdum tabificus propter noxam à lymphæductibus impertitam, ibid. Etiam propter evacuationes solennes inhibitas aut suppressas, ibid. Quinimo ob transpirationem prepeditam, p. 60. Noxa tabifica ex parte pulmonari. ibid. Ob pectus male conformatum, ibid. Propter diathefin hæreditariam, ibid. Ob pectoris morbos przvios, ibid. Propter aura inspirata incongruitatem, ibid. Prioris ratio exponitur, ibid. Diathelis ad Phthilin hæreditaria quæ fit. p. 61. In quibus existit, ibid. Pectoris morbi tabifici qui funt. p. 62. Aëris ad tabem excitandam influentia, ibid. Aura crassior & urbana Phthificis quibusdam salubris, aliis noxia, p. 63. Hujus rationes inquiruntur, ibid. Multis Phthisicis aura sulphurea salubris. ibid. Et medicamenta sulphurea maxime sunt congrua, p. 64. Horum ratio discutitur. ibid. Tussis tria tempora five tot status distinctivi, ibid. Quando recens phthiseos suspicione vacat. Secundo quando Phthisin inducere incipit, ibid. Tertio quando in phthisin confirmatam cedit. ibid. Methodus therapeutica, & primo contra Tuffim incipientem, p. 66. Indicationes tres, ibid. Prima fanguinis effervescentiam respicit.

ibid. Secunda seri aliorumque recrementorum à pulmone derivationem respicit. p. 67. Tertia Catarrhi suppressionem & pulmonis corroborationem intendit, ibid. Medicamentorum formulæ, quæ magis recepta funt. p. 68. Mixtura, ibid. Lindus, ibid. Eclegmata. ibid. Tindura, p. 69. Balfama, ibid. Trochilci. ib. Tabula, p. 70. Pulveres. ibid. Pilula, ibid. Decocta. p. 71. Aquæ destillarz. ibid. Puerorum tuffis convulfiva (chin-cough dica) describitur. p. 72. Ejus ratio formalis, ibid. Causa partim catarrhus, p. 75. Partim pectoralium diathefis spasmodica, ibid. Morbi prognosis, ibid. Curationes empirica, ibid. Muscus pyxidatus magnum remedium, p. 76. Cujus ratio inquiritur, ibid. Terriculamenta in hac tush conveniunt, ibid. Morbi curatio rationalis, ibid. Purgatio, p. 77. Vesicatoria. ibid. Potus, ibid. Mixturz, ibid. Cujusmodi tustis Phthiseos initium fit. p. 78. Circa Therapeiam ejus indicationes tres, ibid. Primo fanguinis dissolutionem inhibere. Secundo tabum in pulmone aggestum educère. Tertio pulmones la sos sanare, ibid. Indicatio prima tres medendi intentiones suggerit, p. 79. Prima intentio ut fuccus nutritius fanguini proportionetur, & ab eo affimiletur, ibid. Secunda ut fanguinis aliorumque humorum aciditates tollantur, ib. Tertia ut fanguinis recrementa à pulmone avocentur. ibid. Indicatio secunda remedia expectorantia requirit. p. 80. Tertia indicatio balfamicis perficitur. ib. Remediorum ad phthifin formula. p. 81. Mixtura, ib. Syrupi, ib. Syrupus de allio, ibid. Syrupus de raparum radicibus, Syrupus limacum, ibid. Linetus, ib. Eclegma, ib. Tinetura & balfama, ibid. Trochifci, tabulæ, & pulveres. p. 83. Piluke, ib. Decoda ib. Aquæ destillatæ, ib. Vaporatio & suffitus. ib. Prioris formulæ, ib. Suffitus lenioris formulæ, ib. Item fortioris, ib. Arfenicalis, ib. Auripigmenti fumus, p. 85. De phthisi confirmata, ib. Ejus ratio formalis, ib. Remediorum formulæ in phthisi deplorata. p. 86. Decocta,ib. quæ destillatæ, ib. Hynoptica. ih. Eclegma, ib. Cujufdam tuffis quæ fæpe phthisin minatur historia. p. 87. Historia secunda notabilis. p. 89. Tussis clangosa, ibid. Ejuscaufa conjuncta. p. 90. Medendi methodus ufitata, p. 92. Purgatio, potus, mixtura, ibid.

SECT. I. CAP. VII.

De Sanguinis Sputo.

Æmoptoe pulmonis affectus valde frequens, p. 93. Circa eam tria funt confideranda. ib. Primo è quibus vasis sanguis erumpat, p. 94. Quali tum horum tum fanguinis vitio contingit, ib. Que potiffimum arteriæ & ubi confitz fanguinem expuunt, ib. Tum pneumonicz, tum tracheales in culpa funt, ib. Hamoptoe ex arteriis trachealibus, p. 95. Secundo, in quibus locis fanguis deponitur, ib. Vel in larynge, vel in mediis bronchiis, vel intra venculas orbiculares, ib. Tertio, quot modis furfum ejici soleat, ib. Causa ejus procataraica, & evidentes, p. 96. Morbi hujus prognofis, p. 97. Curatio ejus, ib. Indicationes ejus duz, fanguinis fluxum fiftere, & continui solutionem sanare, ib. Prima sanguinis fluxionem inhibet, & valis aperturam claudit, p. 98. Indicatio lecunda præfervatoria respicit sanguinem in crasi reda continendum, ib. Pulmonis conformationem debitam procurandam, ib. Medicamentorum formulæ, p. 99. Julapia, ib. Aquæ destillatæ, p. 100. Decoda, tinduræ, & emulfiones, ib. Herbarum fucci, & expressiones. p. 101. Pulveres & pilula, ib. Eclegmata & Electuaria, ib. Indicatio secunda præservatoria, p. 102. Intentio ejus prima respicit sanguinem, ibid. In quem finem præscribuntur evacuantia, ib. Vel mere alterantia, ib. Intentio secunda pulmones respicit, p. 103. Morbi hujus Historia pr.ma, ibid Casus Ætiologia, p. 106. Præscriptionum formula, ib. Historiasecunda, p. 107. Casus Ætiologia P. 108.

SECT. I. CAP. VIIL

De Peripneumonia.

Peripneumoniæ descriptio, p. 110. Phlegmone quomodo in Pulmone excitatur, ib. Peripneumoniæ causa conjunsta in duobus consistit, ib. Primo ut sanguis effervescat, secundo simulque intra ductus hæreat, p. 111. Diathesis modo hæc modo ista prior est, ib. Qualis ea siz Phlebotomia detegit, ib. Cujusmodi sanguinis assectio eam

eam parit, ih. Pulmonum vitiofitas ad eam disponit, p. 112. Peripneumoniæ causæ evidentes, ib. Sæpenumero pleuritidi succedit aut supervenit, ib. Hujus ratio inquiritur, p. 113. Morbi hujus differentiz, p. 114. Prognosis ejus,ib. Ex symptomatum apparentia,ib. Ab excretis,ib. A virium statu, p. 115. Curatio duas habet indicationes primarias, ib. Prima indicatio quatuor suggerit medendi intentiones. ib. Intentio prima ut sanguinis affluxus præscindatur, ib. Secunda ut extravasatus circulationi reddatur, ib. Regulz circa phlebotomiam, p. 116. Tertia medendi intentio, ut fanguinis lentor five.viscolitas tollatur, p. 117. Quarto ut symptomatis urgentibus oceurratur, ib. Indicatio secunda materiæ morbificæ maturationem & expectorationem respicit, ib. Remediorum formulæ, p. 118. Julapia, apozema, catharfis, ibid. Enemata, p. 119. Medicamenta sanguinis lentorem dissolventia, ib. Pulveres, ib. Spiritus & liquores chymici, ib. Hauftus,ib. Symptomatum curatio, p.120. Lindus, eclegmata, apozema, ib. Medicamenta contra vigilias, ib. Ad dolorem, ib. Maturantium & expectorantium formulæ, p. 121. Historia prima, ibid. Historia secunda, P. 122.

SECT. I. CAP. IX.

De Pleuritide.

PLeuritis & Peripneumonia morbi affines, p. 123. Quo-modo inter se differunt, ib. Pleuritidis sedes, ib. Causa ejus proxima, p. 124. Morbi hujus causæ remotiores. ib. Differentizejus, p. 125. Prognosis, ib. Curatio ejus, p. 126. Tres se offerunt indicationes, curatoria, przservatoria & vitalis, ib. Indicatio prima fanguinis obstruchionem tollendam curat, ib. Phlebotomia fere in omni pleuritide necessaria, ib. Quæ vena in pleuritide aperienda, p. 127. Variæ opiniones recensentur, ib. Cucurbitulæ cum scarificatione Phlebotomiæ vicem supplent, p. 128. Cathartica & vomitoria utrum in pleuritide exhibenda, ib. Quæ alia remediorum genera in hoc morbo conveniunt, p. 829. Indicatio fecunda præservatoria, ib. Tertia vitalis, ib. Cardiaca imprimis præscribit, ib. Et contra dolores anodyna, p. 130. Remediorum formulæ ad phlegmonen tollendam, ib. Julapia & apozemata, ib. Pulveres, catharlis, p. 130. Ad fanguinis lentorem tollendam

sendum conveniunt stercoris equini insusio, & aqua destillara. ib. Sylvii antipleuriticum, p. 131. Medicamenta maxime efficacia sunt pulveres, ib. Et liquores chymici, p. 132. Indicatio tertia remedia requirit, cardiaca & anodyna, ib. Pleuritici historia, p. 133.

SECT. I. CAP. X.

De Empyemate.

Mpyema affectuum aliorum pectoralium productum eft, p. 135. Raro aut nunquam per fe incipit, ibid. Mareria morbifica que fit, ib. Puris & materie purulentæ differentia, p. 136. Quare utraque modo cum, modo fine fectore, ib. Neutrum Empyematis causa eft, p. 137. Empyematis figna dum in fieri, ib. Dum in facto effe, ib. Morbi prognofis, ibid. Specilli à materia Empyematica deauratio quid fignificat, ib. Morbi curatio, ib. Sectio, five lateris apertio, p. 139. Materies Empyematica à crebro aëris ingressu fætere folet, ib. Paracentesin que suadent aut prohibent, p. 140. Remediorum formulæ, ibid. Cardiaca ib. Decedum vulnerarium, ib. Historia Empyematici, cujus fectio fuit lethalis, ib. Alrerius qui ab eo remedio convaluit, p. 141. Historia cujusdam quia non secabatur defuncti, ibid. Historia quarta priori similis, ibid.

SECT. I. CAP. X.L.

De Pulmonis Vomica.

Pulmonis Vomica morbus raro notatus, p. 142. Ejus ratio formalis & causa conjuncta, ib. Materies morbisca, p. 143. Indicationes tres, ib. Prima remedia expectorantia requirit, ib. Remediorum formulæ, ib. Secunda indicatio præservatoria, sanguinis depurationem & pulmonis corroborationem molitur, p. 144. Indicatio retria vitalis remedia cardiaca & anodyna, & idoneam victus rationem præseribit, p. 145. Fontanella in latere sapenumeto in hoc morbo insigniter juvat. ib. Pulmonis vomica laborantium tres historiæ, p. 146.

n

t

SECT. 1. CAP. XII.

De Al. hmate.

Sthme morbus maxime terribilis, p. 149. Respirationis læfæ caufæ, ib. Veteres caufam ejus, vel tantum bronchia obstruca agnovere, p. 150. Vel vapores à liene, vel utero; sed perperam hoc. ib. Bronchiorum angustia quot modis oritur, ib. Quicquid fanguinem effervefacit afthmatis causa evidens, p. 151. Quare Asthmatici in lecto pejus habent, ib. Asthma convulfivum, ib. Sedes ejus multiplex & diffufa, ib. Materies morbifica in variis locis confistit, p. 152. Primo intra fibras musculares, ibid. Secundo intra nervos eorumque plexus, ib. Tertio juxta nervorum origines, ib. Afthma mixtum, five partim pneumonicum, & partim convulfivum, p. 153. Afthmatis causa recensentur, ib. Morbi prognofis, p. 154. Due primariæ indicationes, curatoria & præservatoria, ib. In paroxysmo quid agendum, ib. Intentio prima, respiratio facilitanda, p. 155. Secunda, partes motivæ à spasmis avocandæ, ib. Remedia in hunc finem profunt, que spiritus dissipant, ibid. Aut consopiunt, ib. Tinctura, pulvis, mixtura, ib. Indicatio prafervatoria, quid extra paroxyfmum agendum proponit, p. 157. Duas medendi intentiones suggerit, ib. Remediorum formulæ, ib. Pilulæ, mixturæ, ib. Aquæ deftillatæ, Syrupi magistrales, p. 158. Decocta galli veteris, p. 159. Juscula cum, & fine purgantibus, ib. Historia prima Asthmatis convulsivi, p. 160. Curatio ejus, ib. Historia secunda morbi mixti, p. 161. Casus Ætiologia, D. 162.

SECT. I. CAP. XIII.

De Pestoris Hydrope.

Hydrops pectoris facile dignoscitur, p. 163. Causa ejus occulta est, ib. Quot modis igignatur, ib. Primo per vapores illic condensatos, ib. Secundo per serum ibi depositum, p. 164. Quod interdum arteriis exundat, ib. Quandoque item ex lymphæductibus, ib. Hujulmodi casus historia notabilis, ib. Ætiologia ejus, p. 165. Guratio per pectoris paracentesin, p. 166. Signa diagnostica.

ftica, ib. Curatio ejus, ib. Indicationes tres, prima aquas evacuandas respicit, secunda ne nova illuvies colligatur præcavet, tertia vires instaurandas & symptomata tollenda procurat, p. 168. Medicamentorum formulæ, ib. Hydromel purgans, tinæuræ, Julapium, ib. Pilulæ, aqua calcis, bochetum, p. 169. Ægrotantis historia, ibid. Curatio ejus, ib.

SECT. II.

De Medicamentis splanchnicis, sive quæ viscera imi ventris respiciunt.

CAP. I.

De Ictero, ejusque remediis, eorumque op:randi modis & Ætiologiis.

Pfedus hepatici, p. 173. Iderus quid fit, p. 174. Ejus causa, ib. Sylvii opinio de Icteri causa, ibid. Autoris sententia, p. 175. Morbi hujus causa interdum in fanguine, ib. Iceri curatio, p. 176. Tres medendi intentiones, primo ut ductuum obstructiones aperiantur, fecundo ut sanguis ad debitam crasin reducatur, tert io ut symptomatis vires lædentibus occurratur, ib. Remediorum formulæ, p. 177. Vomitoria, Cathartica, p. 178. Bolus, apozema, potio, pilule, ib. Medicamenta deoppulativa, Elixir, apozema, p. 179. Remedia empirica, ib. Electuarium, aquæ destillatæ, p. 180. Sylvii remedia empirica, ib. Pro indicatione secunda requiruntur remedia anticterica fale volitili animali prædita, p. 181. Variz eorundem formulæ, ibid. Item quæ fale volatili minerali pollent, ib. Medicamenta chaly beata varii generis, p. 182. Remedia anticterica externa & fympathetica, ib. Quorundam ex iis Ætiologiæ, p. 183. Indicatio terria, cardiaca, & idoneam victus rationem. præicribit, ib. Cardiacorum formulæ, p. 120.

SECT. II. CAP. IL

De Remediis aliis Hepaticis.

Remedia hepati dicatorum genera, p. 185. Circa vista cus hoc duæ generales medendi intentiones, ib. Medicamenta splanchnica vulgo dicta, primo ac potissimum in sanguinem operantur, p. 186. Qualiz sunt quæ hepat specialius respiciunt, ib. Hepaticorum somulæ quædam, p. 187. Remedia ad alios hepatis assectus dicata simplicia sunt vel composita, ib. Primo simplicia, ib. Chalybeata, p. 188. Hepaticorum compositiones officinales, ib. Compositiones magistrales, ib. Electuarium, aqua destillata, p. 189. Pilulæ, ib.

SECT. II. GAP. III.

De Remediis ad Hydropem Afciten.

Scitis caula remotiores, 191. Primo respectu fanguinis, ib. Non semper ab hepate vel liene procedit, ib. Humores è quibus giguitur, sunt, primo sanguis, p. 192. secundo humor lacteus & lymphicus, p. 193. Hydrops Ixpe Ideri produdum, ib. Hydropis species, ib. Ascitis descriptio, p. 194. Morbi differentia, p. 195. Prognosis ejus, ib. Ascitis curatio, p. 196. Quibus & quot remediis aquarum eductio molienda est, ib. Primo per catharlin, ib. Cathartica funt vel emetica vel purgantia, p. 197. Pracipua utriulque generis medicamenta, ib. Gummi gutta. Varia ejus præparata, p. 198. Hydragogorum ex eo praparatorum formula, ib. Efula five Tithymali, ib. Ejus præparata & formulæ, ib. Hercules Bovii, p. 199. Pilulæ Lunares, ibid. Hydragoga purgantia, ib. Sambucus & ebulus, foldanella, fuccus ireos, ib. Elaterium, p. 200. Hydragogorum formulæ, ib. Tinctura, pulveres, Pilulæ, Electuarium, ib. Hydragoga diuretica, p. 201. In Ascite quid proficiunt, ib. Quo delectu & discrimine exhiberi debent, p. 202. Diaphoretica in Ascite quantum valent, p. 203. Enematanc emplastra, p. 204. Formulæ eorum, ib. Paracentesis in Ascite quibus & quando conveniunt, ib. Curationis hiftoria, p. 205.

SECT. II. CAP. IV.

De Tympanite.

Ympanices haud proprie Hydropis species, p. 207. Caula eius quare occulta, ib. Flatui vulgo afcribitur. ib. De flatuum sede inter autores non convenit, ib. Non intra dudus corum, ibid. Non intra viscerum tunicas, ib. Quot & quibus de causis venter intumescit, ib. Primo à vilcerum in ea tumoribus, p. 209. Secundo ab aquis aggestis, ut in Ascite, ib. Tertio à flatibus, ib. Quarto à fibrarum propter spiritus perturbatos inflatione Terravades, ib. Cujusmodi affectio Tympanites eft, p. 210. Ejus caufa & ratio formalis explicantur, ib. Et argumentis ac instantiis probantur, ib. Tympanites universalis, p. 211. Ejus causa inquiritur, ib. Vera affignatur,ib. In defundis cur venter intumescit, p. 212. Spiritus animales opuay-& non flatus Tympanitis caufa, ib. Hoc fucci nervei vitio accidit, p. 213. Cujus obstructione spiritus intra fibras detinentur ac immobiles fiunt, ib. Morbi descriptio, p. 214. Caufæ ejus procararctica, ib. Affedus alii spasmodici przvii, ib. Casus Asthmatis in Tympaniten definentis, ib. Morbi caulz evidentes, ib. Prognofis ejus, p. 215. Therapeia, ib. Remedia in flatus deftinara haud profunt, ib. Tres indicationes Therapeutica, 216. Curatoria prima, & difficillima, ib. Que & qualia remedia in hoc morbo profunt aut obsunt, ib. Cathartica tantum blandiora & enemata conducunt, p. 217. Medicamentorum formula, p. 218. Liquor folutivus, ib. Enemata, ib. Diuretica, aqua deftillata, pilula, fpiritus, expressio, p. 219. Apozema, Topica, fotus, ib. Emplaftrum, p. 220. Indicatio secunda remedia alterantia requirit, ib. De medicamentis chalybeatis, ib. Cujusmodi ex ferro præparata non conveniunt, ibid. Qualia admitti possunt, p. 221. Chalybeatorum formulz, ib. Liquor è floribus Tapfi barbati, ib. Electuarium, julapium, p.222. Indicatio tertia remedia prescribit potissimum contra Spirituum deliquia, & dyspnæam, & contra vigilias ac fitim, ib. Cardiaca, Hypnotica, & fitim extinguentia,

SECT. II. CAP. V.

De Anafarca.

Nafarca descriptio, p. 224. Quomodo ab Ascite differt, ib. Origo ejus à fanguine, ib. Causa materialis & efficiens, ib. Sanguis caufa ejus efficiens duplici refpectu, ib. Primo quod non rite languificat, p. 225. In cujus rationem inquiritur, ib. Hæmatofeos ratio & modus explicantur, ib. Sanguinis diathefis hydropica exoritur duplici respectu, p. 226. Viz. ob vitium aut defectum quoad ejus vel primo fermentationem, ib. Vel fecundo accensionem, p. 227. Causa ejus protatardica ad tria capita reducuntur, ib. Primo quia fancinis pasticulæ activæ nimis absumuntur, p. 228. Secundo-quia non fatis reparantur, ibid. Tertio quoniam à particulis hebetforibus obruuntur, p. 229. Cujus tres funt cafus, ib. Primo à nonnaturalibus immodice ingestis, ib. Secundo à naturalibus indebite retentis, ib. Tertio à præternaturalibus in corpore genitis, ib. Hujus varii modiac rationes recensentur, p. 230. Analarca causa materialis parrim fanguinis ferunt, & partim fuccus nutritius, ibid. Quare humor hydropicus fit limpidus & non cruentus aut'laceus, p. 231. Morbi differentiæ, ib. Curatio ejus, ibid. Indicationes duz, primo ut aqua interius evacuentur, secundo ne nova continue generetur, ib. Prima materiz morbificz evacuationem intendit, primo per cathartica, p. 232. Fortiora conveniunt, sed non omnibus, ib. Eorum operandi modus, p. 233. Secundo per Diuretica,ib. Ac imprimis lixivialia, ibid. Egrum operandi modus & ratio inquiruntur, p. 234. Diureticorum lixivialium formulæ, ib. Diaphoretica, p. 235. Diaphoretica conveniunt, que in dosi largiori sumuntur, ib. Eorum formulæ, ibid. Hydragoga externa, p. 236. Eorundem pracipua species, & administrationum modi, ib. Frictiones, ib. Linimenta, & forus, ib. Balnea, vesicatoria, p. 237. Escharotica, ibid. Ejusdem modus empiricus, 238. Acus punctura, ib. Indicario secunda præservatoria cujusmodi remedia suggerit, p. 239. Eorundem formula, ib. Electuarium, ib. Chalybeara in hoc morbo profunt, ib. Sed tantum sulphure prædita, ibid. Pulvis, pilulz & julapium, p. 240. Aqua destillara, ib. Diæta, ib. Hydropis Anafarcz curatz exemplum, p. 241. Morbi prognosis & curatio, ib. Conclusio hujus sectionis, ib. SECT.

SECT. III. CAP. I.

De Phlebotomia.

Hlebotomia medicina maxime generalis & antiqua, p. 243. Natura per hæmorrhagias eam primo commonstravit, ib Hæmorrhagiæ criticæ cum vel fine febre. 244. Earum cause procedunt, vel primo à sanguinis accensione, ib. Vel'à fermentatione ejus, ib. Hæmorrhagiz critica quandoque in symptomaticam cedunt, p. 245. Hæmorrhagiæ fymptomaticæ oriuntur, primo vitio fanguinis, ib. Secundo vaforum culpa, quatenus vel male conformantur, p. 246. Vel spasmodice afficiuntur, ib. Tertio à sanguine & vasis simul in culpa existentibus, ib. Sanguinis missio ab arte procurata, primo vel naturam imitatur, p. 247. Vel secundo eam præcellit aut regulat, ib. Vel tertio ars à natura superatur, ib. Phlebotomia & Hæmorrhagia spontanea differunt quoad subjectum & materiem, p. 248. Phlebotomiz usus & effectus, ibid. Quomodo sanguinem afficit alteratque, ib. Primo copiam ejus minuit, ib. Sanguinis missio nec prodige nec minus facienda, p. 249 Prioris rationes innuuntur, ib. Phlebotomia primo fanguinis mixtionem emendat, ibid. Secundo crasin ejus restituit, p. 250. Quædam sanguinis dyscrasiz phlebotomiam non admittunt, ib. In quibusdam casibus de phlebotomia valde ambigitur, ib. Et præcipue in febre continua putrida, ib. Quomodo lis dirimenda eft, p. 251. Tertio, phlebotomia fanguinis motus inordinatos corrigit aut fistit, ib. Quos & quarum partium morbos Phlebotomia præcipuè respicit, p. 252. Post phlebotomiam indicatam deliberare oportet super quatuor sequentibus, ib. Primo de loco unde sanguis mittendus eft, p. 253. In quibufdam cafibus à brachio, ib. In aliis è vena frontis temporum aut juguli, ib. Vena brachialis Cephalica aut Jecoraria aut Salvatella perperam ita dicta, ib. Vena Jugularis tutislime pertunditur, p. 254. De venis in manu aut pede, ib. Considerare oportet, quo modo aut quo instrumento sanguinem detrahere oportet, ib. Singuinis detractionem quidam ridiculè tum veteres tum neoterici damnarunt, ib. Quare anter venam secandam, Arteriæ pertusio adeo periculosa, p. 255. Tertio fanguinis mittendi tempus in confiderationem venit, ib. Primo respectu morbi, ib. Secundo respectu atatis, ib. Tertio respectu anni & partium ejus,

p. 256. Lunz & siderum aspectus nullius hic momentiunt, ib. Quarto Tempus diei circa phlebotomiam confiderandum, ib. Quinto sanguinis mittendi quantitas perpendi debet, p. 257. De phlebotomia nimia cavendum, ib. Quin & parcior sape officit ac febrem intendit, ib. Hujus ratio assignatur, ib. In quibus dam casibus sanguinis missio omnino vetatur, p. 258. Phlebotomia semper siat cum orificio satis amplo. ib.

SECT. III. CAP. 11.

De Remediis iquiquois, sive sanguine n sistentibus.

TEmorrhagia non omnis fistenda est, p. 260. Sed antum immodica aut inconveniens, ib. Posterioris calus præcipui recensentur, ib. Item & prioris, p. 261. Hæmorrhagiæ narium in præfenti curatio tantum proponitur. ib. Vafa è quibus fanguis effluit describuntur, ib. Eadem funt è quibus serum ad nares destillat, ib. Sanguis è valis istis copia immodica effluens valde incommodus, p. 262. Talis effluxus immoderati caufz, ib. Primo fit languinis vitio, ib. Secundo vaforum culpa, ib. Prognois, p. 263. Curationis tres indicationes primiriæ, ibid. Indicatio curatoria tres fuggerit medendi intentiones, ib. Remedia externa ad fanguinis affluxum revocandum, ib. Primo Ligature, p. 264. Secundo, venæ fectio, ib Tertio, frigidorum applicatio, ib. Quarto, cucurbitæ, ib. Quinto, frictiones, ib. Sexto, cauteria, p. 265. Septimo Leipothymia, ib. Octavo, remedia per fympathiam au antipathiam " yasug, ib. Primo, pulvis lympatheti cus, ibid. Secundo, lignum fraxini virginez, ib. Tertio bufo ficcarus, ib. Quarto, lapis hæmatitis, p. 266, Quinto, usnea, ib. Topica vasorum ora occludentia, ib. Nono, Injectio aquæ vitriolica, ib. 10. Turunda, ib. Stercus porcinum, p. 267. Sanguis combustus, ib. Remedia interna, ib. Quorum duz funt intentiones, ib. Primo sanguis effervescentiam sedare, ib. Julapia, ib. Tinctura, ib. Secundo, cordis motum sufflaminare, p. 268. Fit per hypnotica, ib. De hæmorrhagia in febre maligna, ib. Remedia, ib. Indicatio secunda vitalis, p. 269. Ægrotantis litus, ib. Modo in lecto, modo extra hunc, ib. Indicatio tertia præservatoria, p. 270. Medendi intentiones

tiones habet duas, ib. Remediorum formulæ, ib. Hæmorrhagiærarioris historia, p. 271. Ætiologia ejus, ib. Curatio, ib.

SECT. III. CAP. III.

De Vesicatoriis.

TEficatoria à veteribus Phænigmi & finapismi dicta, p. 273. Ex quibus parantur, p. 274. Primo ex igne actuali vel eo imbutis, ib. Secundo ex corporibus quæ dicuntur potentialiter ignea, ib. Vesicatoriorum formulæ, ib. Veficatorium elegans cum dropace, p. Quomodo veficatoria operantur, ib. Ostenditur exemplo ignis, ibid. Cantharides quomodo vesicas excitant & aquas educunt; p. 275. Quare dyfuriam ferventer inferunt, p. 276. Veficatoria urinas & fudores movent, p. 277. Veficatoriorum effectus. ib. Pirmo quoad humores cutaneos, ib. Secundo respectu sanguinis, p. 278. Quem expurgant & alterant, ib. Tertio respectu nervorum & humoris in iis ex partibus nerveis scatentis, ib. Quibus morbis sanandis Vesicatoria conducunt, p. 279. Primo affectibus quibusque cutaneis, ib. Secundo sanguinis impuritates ac dyscrasias tollunt, ib. Hoc remedium utile est ad morbos quos sanguis in aliis partibus producit, ib. Tertio etiam ad affectus omnes cerebri ac nervosi generis, p. 280. Quibus morbis Vesicatoria intenduntur, ibid. Quibus constitutionibus Vesicatoria optime congruunt, p. 281. Quibus item minime, ib. In hominibus temperamenti calidioris partem discruciant, & aquas non attrahunt, ib. In aliis, quatenus ichorem nimium educunt, haud congruunt, ib.; Vesicatorum ulcera in febribus quandoque ubertim fluunt & morbum judicant, p. 282. Et non funt fananda, ib. Exemplo res declaratur, ib.

SECT. III. CAP. IV.

De Fonticulis five Fontanellis.

Pontanella remedium præservatorium potius quam curatorium, ib. Super histria sunt disquirenda, ib. Primo quos humores evacuant; ib. secundo in quibus morbis

morbis przcipue conducunt, p. 284. Tertio in quibus corporibus minus conveniunt, ibid. Viz. Primo ubi evacuant nimis, p. 285. Quare humorem fæpe nimium profundunt, ibid. Quare spiritus nimis absumunt, ib. Fontanella inconveniens eft, quando minus quam par eft evacuat, ibid. Fonticulorum loca defignantur, juxta quod eorum fines funt, Primo evacuatio generalis, vel secundo evacuatio simul & revulfivo, vel ista fimul ac derivatio, p. 286. Diversa corporis partes in quibus fontanella incidi debet, ib. In futura coronali, ib. Inbregmate & occipite, p. 287. Inter homoplatas, ib. Qui ad plures morbos funt utiles, ib. Fonticulus in hypochondrio finistro, ib. In inguine, ib. In femore, p. 288. Membri locus idoneus detegendus, ut procul à vasis & tendinibus siat, ib. Symptomata sonticulis accidentia ut curanda, ib. Quæ potissimum medelam requirunt, p. 289. Primo inflammatio, ib. Quz cum fonticulo recenti accidit, ejus atiologia & curatio proponuntur, ib. Inflammatio tres habet criseos modos, p. 290. Harum ordinarius & optimus est, ut sanguis extravasatus educatur, ib. Quomodo hoc siat, ib. Quibus remediis opus eft, ib. In hunc finem fæpe purgatio & Phlebotomia requiruntur, ibid. Inflammatio interdum fonticulo antiquo supervenit, ibid. Fonticulus ichorem nimium & fætidum profundens medelam exigit, p. 291. Primo ut fanguinis crafis restituatur, ib. Secundo ut loci ulcerati tonus præservetur, ib. Fontanella exicca & molefta medelam exigit, ib. Fonticulus interdum invitis omnibus cum fovea fanabitur, p. 292. Quandoque carnem spongiosam circa labia succrescentem habet, ib. Hujus ætiologia traditur, ib. Vulgaris error est fonticulos ad sterilitatem disponere, p. 293.

SECT. III. CAP. V.

De Afectibus Cutaneis evrumque remediis.

Descriptio cuticulæ, p. 294. Cutis, ib. Papilæ pyramidales organum Tactus, p. 295. Cutis glandulæ & pori, ib. Pori duplices, majores & minores, ib. Cutis rugæ ac sulci, ib. Cutis lævitas & asperitas unde, ibid. Multum dependent ab humore poros implente, ib. Quin & à pororum subita constrictione, p. 296. In poris majoribus sunt pilorum radices, ib. Cuticulæ morbi nulli, d 3

ibid. Affectus cutanei recensentur, ibid. Affectus cutanei cum tumore vel sine tumore, p. 297. Primo maculæ Ephelides dictæ. ib. Ephelidum descriptio, ib. Earum materies & causa, ib. Maculæ lenticulæres, p. 298. Maculæ hepaticæ perperam ita dictæ, ib. Earum descriptio & causa, ib. Maculæ pessilentiales & scorbuticæ, p. 297. Maculærum curatio, ibid. Cosmeticorum formulæ, ibid. Primo quæ cutim detergent, ib. Secundo quæ materiem maculosam repellunt, p. 300. Lac wirginis, ib. Aqua cosmetica mercurialis, ib. Virtus ejus. ib. Usus ejus samiliaris non tutus, p. 301.

SECT. III. CAP. VI.

De Pfora cum Pruritu.

OSora morbus proprie cutaneus, p. 302. Ejus descriptio, ib. Qualis humor fit materies ejus, ib. Non quispiam è quaruor vulgaribus, p. 303. Sed humor glandulis cutaneis infitus, ib. Latex five humor ifte de-Icribitur, ib. Quomodo degener & Jugudys evadit, ib. Hoc fit tribus modis, primo ob fanguinem impurum, p. 304. Secundo mera stagnacione, ib. Terrio, contagio ab extra suscepto, ib. Contagii hujus citissimi ratio explicatur, ib. Contagium alicubi susceptum mox in totam cutim diffunditur, p. 305. De pruritu, ib Ad fenfum Tactus fpectat, ib. Cujulmodi fit affectio ejus, p. 305. Tactus affectiones prima funt dolor & voluptas, ib Doloris ratio formalis, p. 306. Solutio c'ntinui semper ejus causa est, ib. Voluptas quid sit, ib. Ejus ratio formalis, ib. Præcipue consistit in molesti remotione, p. 307. Pruritus quid fit, ib. Quomodo spiritus in eo moventur, ib. Medium quiddam est inter dolorem & voluptatem, ib. Plore differentia primo quoad originem ejus, ib. Secundo quoad formam, p. 308. Prognosis ejus, ib Pueris & cachecticis maxime periculofus, ibid. Therapeia ejus, ibid. Indicationes, ib. Prima indicatio curatoria, ib. Secunda indicatio præservatoria, ib. Remedia tum interna, tum externa simul adhibenda, p.309. Catharfis, Phlebotomia, & alterantia, & dein topica requiruntur, ib. Purgantium formulæ, ib. Apozema, ib. Cereviliz

revisiz medicatz, p. 310. Remedia alterantia, ib. Ele-Etuarium, ib. Aqua destillata, ibid. Vnguenta quorum basis przcipue sulphur, ibid. Eorum formulz, p. 311. Pharmaca alia ຂ້າກ ψωρώδη, ib. Unguentum potentissimum ex Hydrargyro, ib. Sed periculosum, ibid. Formulz ejus, tbid. Aqua Mercurialisad psoram, p. 312. Quare sulphur Psorz antidotum, ib. Ratio ejus, ib. Quomodo Mercurius hunc morbum sanat, ib. Virtutis ejus Ætiologia, ib.

SECT. III. CAP. VIE.

De Impetigine, sive Lepra Gracorum!

Moetiginis varia appellationes, p. 314. Describitur fecundum phanomena ejus, ib. Morbi hujus differentia. p. 315. Quomodo differt à Plora & lepra, ibid. Caufa materialis non humor cutaneus, ib. Sed concretiones Tartarez in fanguine genitz, p.3 16. Caufa ejus proxima. ibid. Caufæ evidentes, p. 317. Inordinationes in victu. ib. Carnis porcina ac piscium esus assiduus, ibid. Hujus ratio inquiritur, ib. Sapius scorbuto ac lui Venerea fupervenit, ib. Prognosis ejus. p. 318. Therapeia, ib. Indicationes dux primarix, ib. Morbus per se incipiens ut curandus, ib. Causæ evidentes primo amovendæ, ib. Causa proximores ut tollenda, p.319. Remedia pracipua notantur, ibid. Catharfis, ib. Infusio Cathartica, ibid. Serum lactis, ib. Electuarium, ib. Acidulæ chalybeatæ, p. 320. Decocta ex lignis, ib. Medicamenta ex chalybe. ib. Salivatio, ib. Salivatio hunc morbum non femper curat, p. 321. Quare Impetigo difficilius quam lues Venerea fanatur, ib. Impetigo scorbuto superveniens ut tra-Ganda, ib. Antifcorbutica calida non congruunt, ib. Neque Thermz, p. 322. At folum remedia temperatiora, &c fale nitrofo vitriolico aut volatili prædita, ib. Nitroforum formulæ, ibid. Liquor Taraxici, ib. Fructus cucumeris, ib. Acidulæ purgantes, ib. Acidulæ vitriolicæ, ibid. Remedia ex stanno & Antimonio, p. 323. Medicamenta fale volatili prædita, ib. Præcipua ex viperis parata, ib. Sed non Chymica, ibid. Viperarum juícula & infufiones, ib. Impetigo lui Venerez fuperveniens ut curanda.

ELENCHUS RERUM.

da,p. 324. Indicatio fecunda curatoria, ib. Topica ex pice liquida funt opcima, ib. Balnea, p. 325. Linimenta, ibid. Micia, ib. Fortiora ex pice liquida, ib. Fortifima ex Mercurio, ib. Historia notabilis, p. 326. Salivatio Impetiginem pro tempore curat cum recidita, ib. Remedium istud repetitum morbum non penitua impor, p. 327.

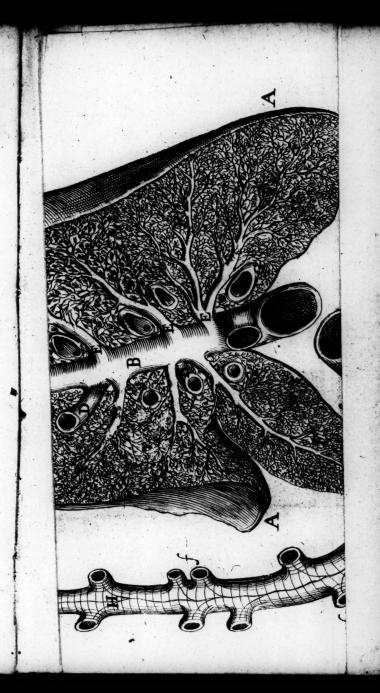
e water the same and the same a

in Colors present the color of the color of

re and a second of the second of the second second

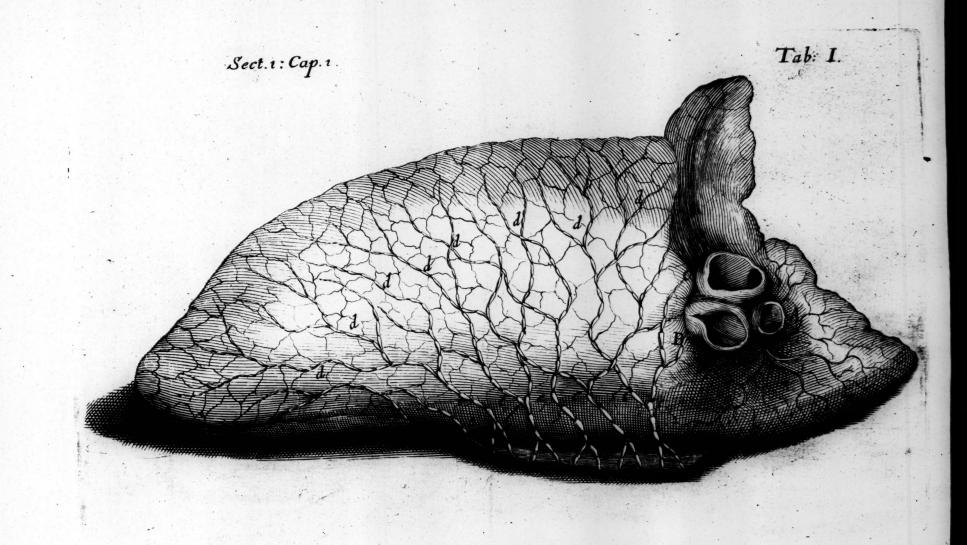
managht to great the and and the

DE



ELENCHUS RERUM.

da, p. 324. Indicatio fecunda curatoria, ib. Topica ex pice liquida funt optima, ib. Balnea, p. 325. Linimenta, ibid. Micia, ib. Fortiora ex pice liquida, ib. Fortifima ex Mercurio, ib. Historia notabilis, p. 326. Salivatio Impetiginem pro tempore curat cum recidita, ib. Remedium istud repetitum morbum non penitua finabar, p. 327.

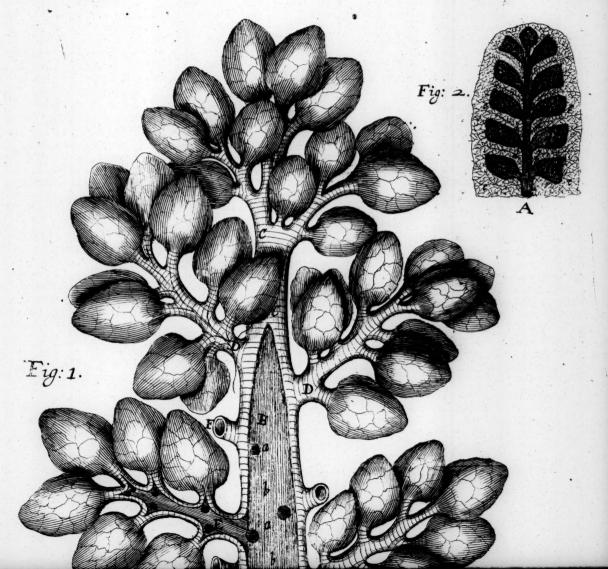


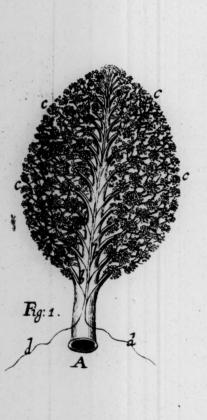
Tab: IV.



cipuorum

Tab: III.

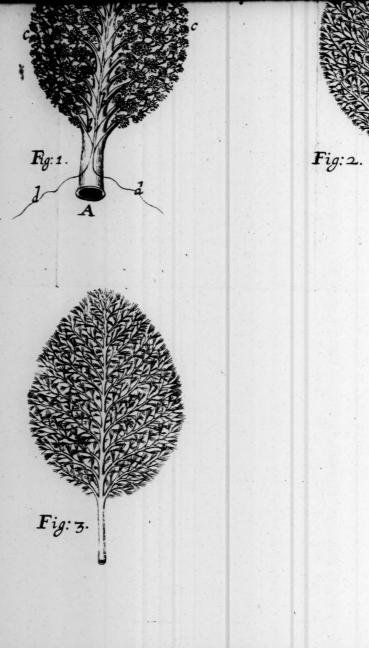




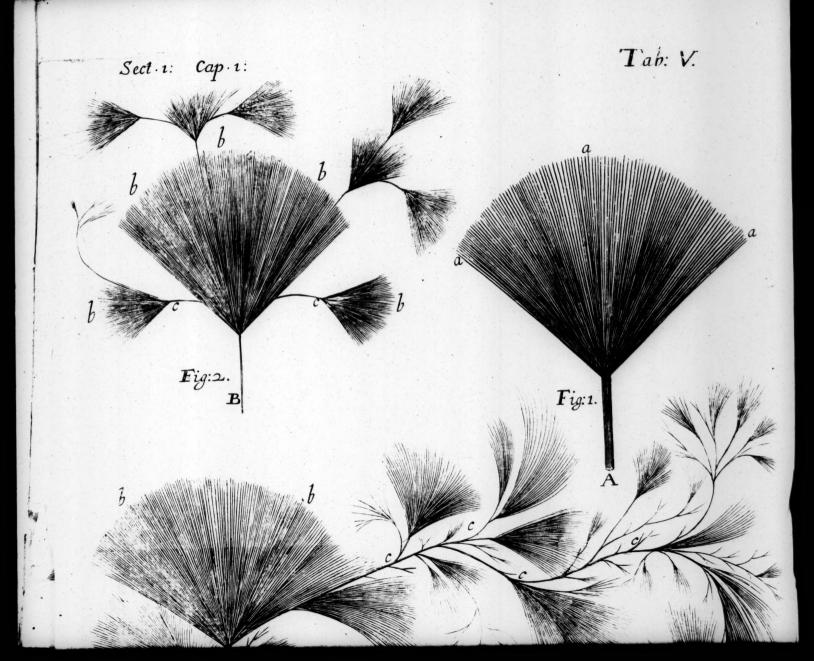
Tab: IV.

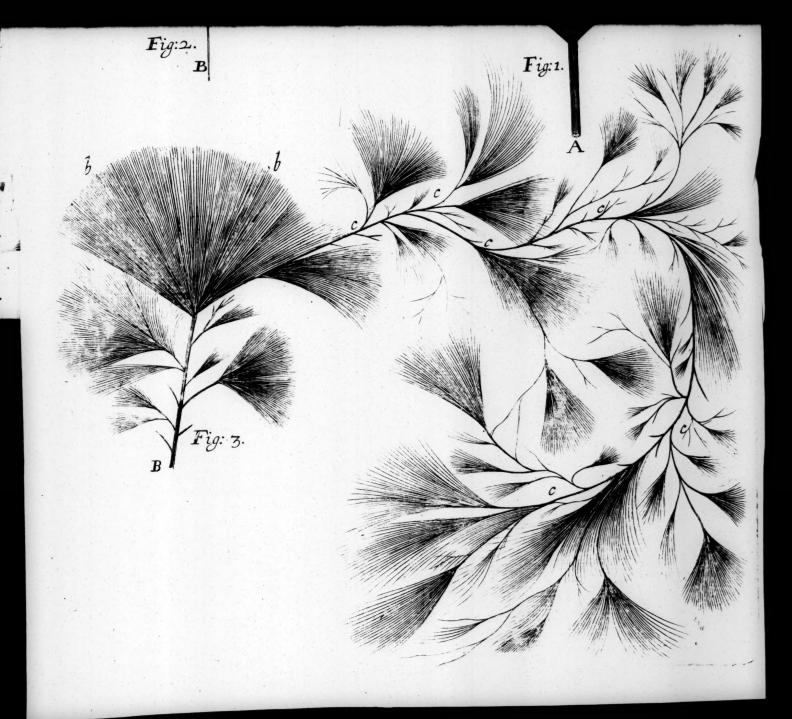
Sect. :: Cap. 1.



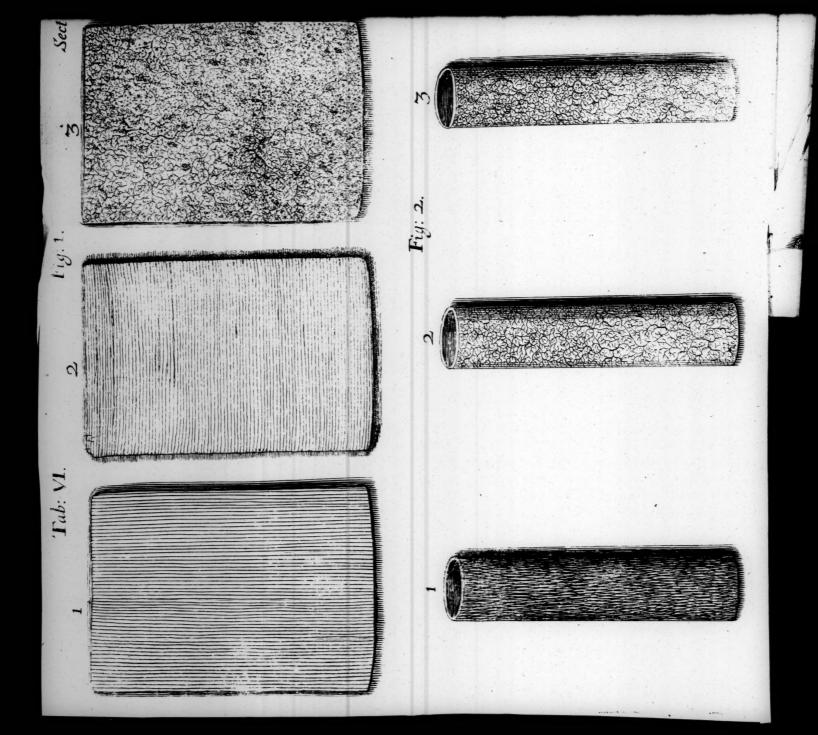


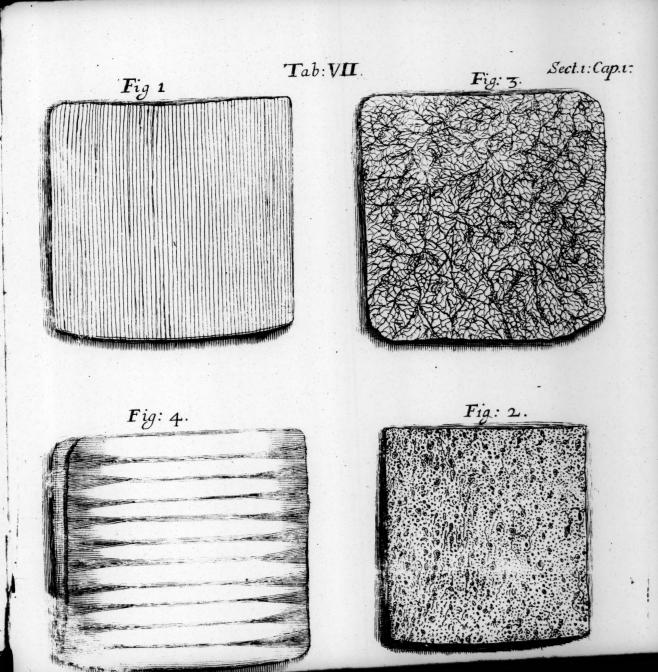










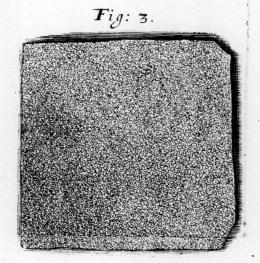


Sect. 1: Cap. 1.

Tab: VIII.

Fig: 1.



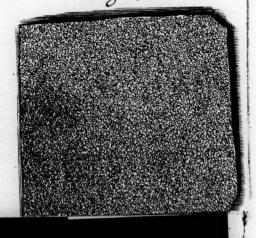


The state of the state of

nimi verùn orum ris par inque câ del

T.

Fig: 3.



PHARMACEUTICÆ RATIONALIS,

SIVE DEMEDICAMENTORUM OPERATIONIBUS

In Corpore Humano

PARS SECUNDA.

SECTIO I.

De Medicamentis Thoracicis.

Caput I. De Respirationis Organis & usu.

N priore tractatu, Pharmaciæ cujusque rationes explicare aggressus, medicamenta sere tantum generalia, quæ nempe evacuationem aliquam cient, aut spiritus vacillantes erigunt ac instaurant, vel nimisferocientes & irrequietos consopiunt, attigimus: verùm insuper multa alia & diversimoda extant remediorum genera, quæ scilicet peculiarem quandam corporis partem, aut singularem aliquem morbum respicere, inque sines istos virtute sive operatione quadam specisica destinari perhibentur. Circa horum, aut saltem præcipuorum

fenfum

cipuorum ex iis tum ori, tum olori, viz. utrum ita revera habet, & ob quam rationem ita fiat, nunc opeze pretium videtur inquirere: atque imprimis de medicamentis Thoracicis, quæ videlicet contra Tuffim,
Phthisin, Catarrhum, Asthma, Dyspnæam, aliosque

pectoris affectus præscribi folent, dicemus.

Quandoquidem verò tum hujusmodi affectuum, tum in iis fanandis operationum medicinalium rationes valde abstrutæ, & explicatu difficillimæ videntur: idcirco, priufquam hoc penfum aggrediar, quædam circa partes iplas, earumque tum ufus & actiones ordinarias, tum ægritudines five affectiones præternaturales præmitti debent. Quoad prius, Thoracis partes aut principes sunt, uti Cor, & Pulmones, cum vafis eorum appendicibus; aut subservientes, ut membrana, & musculi, cum Diaphragmate; item cofta, cum vertebris; vafa pneumonica, cum nerveis fibris & glandulis. Cordis & vaforum ejus confideratio propriè non hujus loci est, quoniam inter Pathemata ejus non tam privati pectoris, quam totius corporis ægritudines generales haberi folent. Cum itaque remedia ad curandos iftius regionis morbos destinata, præcipue pulmones, aliaque respirationis organa ipfis famulantia respiciant; idcirco imprimis partium harum fabricam & ufus, deinde earundem affectiones, una cum medendi methodo, & remediis describemus; ac denique horum omnium Ætiologias fubdere nitemur.

Pulmonum substantia ab Antiquis, & fere hactenus à Modernis, instar compagis viscerum aliorum, pro carne semper & parenchymate haberi solebat; quæ tamen levior & spongiosa (quatenus ab aere insuffato plurimum diftendi, & in aquis supernatare apta fuit) dice. batur. Porrò cum & pulmones embryone exemti rubefcant, & submergantur; & quorumvis adultorum cocti & elixi, fatis compacti & folidiores appareant; eos revera carneos existere ferè nullus dubitabat : donec nuper Malpighius, diligentissimus naturæ scrutator, partes iltas prorfus excarneas, & merè membranaceas effe comperit; & proinde statuit pulmonis compagem, si nervi & vasa quædam cum Tracheæ ramis excipiantur, vestcularum aggeriem quandam esse; atque vesiculas istas ubique protenfus & sinuatas, talem situm & nexum obtinere, utileastem ex aspera Arteria, dein ex aliis in a'ins aditus pate cat; done comnes tandem in membranam pulmones investientem dejinant. Et quidem rem ita habere experimento ad

fenfum declarat. Accipiatur nimirum pulmo calide exemtus , inque arteriam Pneumenicam aqua per Sphenem toties inficiatur, donec fanguine pentius abluto tota compages fubalbida, de fere diathana apparent; dein aqua ifta per compressionem expressa, & aere per Tracheam immisso, to concluso, pulmo turgidus exfeccetur: non tantum lumini objectus, externe diaphanos exponit orbiculos ; ed & interne fectur, candidam vesicularum moiem ocalis exhibet. Porro microscopio adhibito detexit rete quoddam mirabile lingulas iftas veficulas vinciens, & colligans; quod nimirum ex arteriæ & venæ productionibus & ramificationibus minutis conftat; que vafa fanguinem per exiles & tortuofos ductus, perque multiplices tubulorum flexus circuma-

gunt.

Præter has vesiculas, maxima ex parte pulmonis compagem constituentes, novum & mirabiliorem visceris hujus apparatum Vir infignissimus adinvenit: viz plane ostendit molem pulmonariam, ex lobulis penè infinitis proprià membrana circumfeptis, qui communibus vasis donati propaginibus asperæ arteriæ adnascuntur, conflari: cujusmodi lobulorum insertio, & situatio diversimode habent, juxta quod modo Trachez basi, modò costæ, aut cono ejus affiguntur; etiam juxta quod desinunt in pulmonis vel superficiem externam & planam, vel angulos; insuper secundum quod ipsi inter se situm, nexum, & interstitia debita ad pulmonis compagem ritè adimplendam obtinere debent. Lobuli ex quibus unufquifque pulmonum lobus contexitur in

Tabula ?tia accurate ac ad vivum exprimuntur.

Hos lobulos, (qui in pulmone majore, aut alio quovis semicocto clare apparent) interstitia quædam distinguunt; quæ (prout notavit vir Clar.) non nudæ cavitates, aut intercepta inania spatia sunt, sed plures habent membranas, modò parallelas, modò angulares, à lobulis propagatas; & vasis etiam plurimis obductas, ità ut interstitia hæc fint vesiculæ quædam membraneæ, diaphanæ tamen, & tenuissimæ. Si in pulmonis lobo quodam fingulari, unum exhis interstitiis cultelli cufpide leviter aperias, & foramini perexiguo facto per tubulum insufflaveris, illico totus iste lobus interstitiis omnibus inflatis plurimum extendetur; dein fi compagem istam luci objicias, interstitia diaphana facta lobulos quosque, etiam valde conspicuos, magnis intervallis interstinguent; adeoque lobulorum series quaque velut Polypodii folium apparebit, & fub ejulmodi figu-

A 2

ris quales Malpighius descripfit, atque in Tabula Noftra tertiæ Figura secunda repræsentantur. Cum vero à liquore congelabili ductibus Trachealibus injecto lobuli implentur & extenduntur, φάσις eorum nonnihil diversa. & quasi uviformis videtur: quemadmodum in ejusdem Tabulæ Figura prima exprimitur. Hancasperæ arteriæ fobolem venæ & arteriæ ubique comitantur; quæ nexu quodam, & pari ramificatione per totam excurrent pulmonum substantiam. Hoc jucundo spectaculo, in pulmonis lobo inanito ac turgido, & quibufdam vafis Mercurio vivo injecto, aliifque liquore tincto impletis, plane cernitur. Ceterum in vivisectionibus vaforum genus aliud, viz. Lymphæductus, pertotos pulmones diffeminari zolo La patet : quinimo & nervos quamplurimos & propagines nerveas per eos ubique diftribui, alibi fatis clare oftendimus. Preter has partes, & Vala pulmonis primaria, aliæ quædam, & velut fecundaria adnotanda occurrunt. Quippe Vena & Arteriæ pneumonicæ, vasis sanguiferis aliis, ab Aorta oriundis, porrò & glandulis, nec non fibris tum nerveis. tum motricibus præditæ funt; arque Trachea his omni-

bus, ac insuper cartilagineis, instruitur.

Unde licebit inferre, pulmonis integram compagem merè fistulosam, ac ex tubis diversi gene is & magnitudinis, & varie, imò intricatissime dispositis conflatam esse: qui licet, mirabiliter complicati, multifariam contorti & perplexi videantur, ubique tamen continui, & cum mutua ad fe invicem habitudine protensi, aërem, fanguinem, lympham, & spiritus animales, propter accessarios quosdam usus, huc illuc ordinatim usque,& regulariter convehunt ac disponunt. Hanc pulmonis molem, unà & vasorum ejus omnium ramificationes, divaricationes, & mutuas complicationes anaglyphice describere, pensum haud minus difficile effet, quam. ferici admodum contorti & perplexi fasciam, sive glomerem, quoad fingula fila, eorumque ad se invicem habitudines delineare. Nihilominus, ut juxta propofitum noftrum Thoracis tum Pathologia, tum pharmacia rite innotescat, ex re fore videtur, pulmonum vasa omnia sigillatim hic percurrere, eorumque tum descriptiones, tum usus & affectiones præternaturales tradere; quibus demum methodus Therapeutica subjungetur. Sunt autem vafa, è quibus integra pulmonum moles conftat, Traches, cum Bronchiis, & Veficulis;

Arte-

Arteriæ, Venæ, Lymphædudus, & Nervi; quibus addantur vasorum istorum partes, & appendices, viz... vasorum majorum tunicæ; quæ vasis sanguiseris aliis, & glandulis, nec non sibris nerveis & muscularibus donantur.

Quod itaque ad pulmonis vasa primaria spectar, quamvis hac fingula propter mutua omnium inter se officia mira necessitudine communicent : attamen Arteriz., & Venæ Pneumonicæ Tracheam, ejusque partitiones, name meda observant; nam cujusque horum rami & propagines è truncis fimiliter oriundi, & huc illuc protenfi, pari passu ubique incedunt; ita ut Trachea ejusque rami medium usque locum teneant, supra hanc vena, & infra Arteria Pneumonica ferantur, omnesque æquali & focia ramificatione distribuantur: quin & surculi & propagines compares, à fingulis emissi, comparibus suis ftatim applicantur, inque plexus feu velut retia mirabilia, è quibus pulmonum textura ferè in totum est conflara, abeunt. Impossibile erit horum omnium simul incedentium, quoad furculos & propagines minores; protensiones, & varias inter se complicationes describeres fi tamen unicuique vafi fingulatim Argentum vivum, gyplum calidum & fluens, ceram oleo terebinthinæ dilutam, & liquefactam, aut aliusmodi materiam, que dudus omnes aut præcipuos implebit, diftentolque retinebit injeceris, inde figuram exacte fatis adumbrare licebit : adeoque ex singulis per se & particulatim descriptis, totius pulmonis compages five textura concipi potest. Itaque super his, & quibusque aliis Pulmonum vasis, & partibus, ordine dicemus; & primo de Trachea.

Trachea, sive aspera Arteria est sistula oblonga ex cartilaginibus & membranis constans, quæ à gutture sive faucium imo incipiens, gulæque incumbens, inque Pulmones descendens, per totas eorum compages ramificatione multiplici dispergitur. Hujus partes duæ à veribus assignantur, viz. superior quæ Larynx, & inferior quæ Bronchus vulgo dicirur; quibus eriam tertiasive insima, à Malpighio vesicularis dicta, addatur.

Prior harum, quæ asperæ Arteriæ initium, vociferationi porissimum inservit, ex pluribus varissque cartilaginibus conformatur, quibus etiam musculi appropriati adjunguntur; quorum omnium descriptio, & usus ab Anatomicis adeò exactè traduntur, ut non opus sit isi-

in

dem amplius describendis immorari: methodi gratia compendio tantum advertimus, laryngem cartilagines qualdam majores diversiformes, aliasque un iformes habere; priores ob similitudines, quas ad res alias gerunt. dicuntur Epiglottis, Cartilago scutiformis, Annularis, & devravoesdie. Huic ultima continua cartilaginum eadem prorsus figura & ratione conformatarum series fuccedit; que fingule, cum circuli cujusdam sed nonabsoluti formam referant; eo modo disponuntur, ac si quis plures ligneos circulos ita componeret, ut ex parietibus eorum, aliorum ufque aliis superpositorum,. quædam fistula, five canalis velut costis infignitus, af-Surgeret. Cartilagines hæ circulares ductu toto æqualiter à le invicem diffant, & membrane interioris beneficio, quæ velut periostium, interstitia eorum adimplet, tanquam ligamento connectuntur. Porrò cujufque cartilaginis annularis pars posterior, ubi Oesophago incumbit, quo melius deglutitioni ciborum inferviat, in membranam abit; quæ & prorfuseadem eft, ac illa vimina. cartilaginea colligans, atque totam laryngis cavitatem obducens, unauoso femper humore perfunditur; quo scilicet tum contra aerem afperiorem infpirandum, tum halitus acriores exspirandos, muniatur.

Præter hanc membranam internam, etiam altera externa, tenuior licet, totam Tracheam inveftit; cujus ope tum cartilagines inter le firmius connectuntur, tum tota canna partibus vicinis alligata, tutius & firmius ad Thoracem descendit. Porro utriusque membran alios quosdam usus ac munia este censemus, quam ut Trachez parietibus conformandis, aut muniendis merè inferviat: quippe hic plures nervos & propag n s nerveas passim inferi, tum & interiorem iplam alpera Arteria tunicam fibris tum nerveis tum carneis five muscularibus pr. ditam effe , plane advertimus : unde concludere licebit Tracheam aut quoad se totam, aut saltem partes ejus, & sensu & motu quodam po iri. Et quidem obser. vatione maxime vulgari patet, interiorem ejus ductum lenfu acutifimo pollere, quatenus à tenuisimo offendiculo in tantum irritatur, ut illico in motum convulfiyum, feilicet tuffim, mire cogatur. Ceterum uti moleftiæ fenfus, proindeque motus obeundi inftinctus, fæpiffime ab hoc vafe exoritur, ita & vim five impetum quendam motivum, five in respirardo, five in tuffiendo, fibras ejus proprio marte quadantenus obire censemus. Profecto faper his non eft ut dubitetur, quoniam

in hac membrana interiore observare est binos fibrarum muscularium ordines, eo quidem ritu ac in Aorta & intestinis dispositos: nimirum unus extat fibrarum rectarum ordo superior, quæ dum contrahuntur, Cartilagines omnes circulares propius ad se invicem adduci. proindeque valis hujus truncum fuccessive secundum ejus partes omnes abbreviari faciunt: subter hunc jacet alter fibrarum circularium ordo, quibus (dum inflantur) contractis, ejusdem Trachez cavitas plurimum coarctatur. Cum itaque fibræ utriusque generis motrices , valis istius ductum quoad omnes dimensiones angustari faciant; fatis obvium est eos ad exspirationis actus obeundos conducere, atque plus aut minus agere, juxta quod celerius vel tardius, intensius vel remissius, exspirare incumbit. In tuffi, exfpuitione, exfuffiatione, & quibuldam aliis exspirationis fortioris actibus, hæ fibræ vehementius contracta, spiritum, aliaque aspera Arteriæ contenta violenter expelli cogunt : porro ab hac a-Etione interdum depravata aut præpedita, Afthma, Dyfpnæam, aliosque circa respirationem affectus exoriri

inferius declarabitur.

Tunica hæc interior musculosa binas alias etiam quasi adnatas habet, scilicet glandulosam, & vasculosam. Nam, ficut alibi circa Arteriæ fanguiferæ anatomen notavimus, etiam advertere licebit, fistulam interiorem Trachez, textura valorum omnis generis ac præcipue fanguiferorum denfissima & quasi retiformi obduci. Arteriæ non à vasis Pneumonicis, sed à ramo bronchiali (quem ab Aorta Clar. Dominus Ruisch oriundum detexit) profecta, huic inseruntur; quas etiam propagines venofæ, originem fuam Venæ Cavæ debentes, comitantur : binis hisce surculi nervei occurrentes, variè complicantur; adeoque ex omnibus intertextis quoddam quafi reticulum, totum Tracheæ dorfum obducens, constituitur; cui vasorum plexui glandulæ perexiguæ & albicantes ubique substernuntur, seu potius coherent; pari quidem ritu, ac in vasis plerisque aliis majoribus, & visceribus quibusque membranaceis, habere alibi oftendimus : quibus omnibus Lymphæductus adjuncti famulantur: Quod spectat ad usus horum, proculdubio Arteria & Venæ Tracheæ tubum rivo fanguineo, propter nutricatum ejus, perluunt; atque Nervi spirituum copias & motuum obeundorum instinctus, ad fibras musculares deserunt ; dein quicquid humiditaris superflux, ab Arteriis deposita, Vena reducere nequeunt,

glandula excipiunt, & retinent, donec maffa fanguines per Lymphæductus remandari possit. Si quando, ob lympham copiofius depositam, nimis inplentur illa, humor tum è glandulis, tum ab arteriis in Trachez cavitatem exftillans Catarrhum infert. Afperæ Arteriæ Tunica omnes diftinda & ab invicem separata in Tabula feptima exprimuntur.

Trachew pars secunda, Bogyme, vulgo dicta, à pulmonum ingressu incipit: nam juxta quarram thoracis vertebram filtula illa magna descendens, in duos truncos dividitur, quorum unus pulmonis partem dextram, alter finistram res, icit : dein utrique pulmones ingressi, & propter lobos majores subdivisi, surculos quamplures, quemadmodum fere piscium branchiz habent, lobis minoribus five lobulis per totam pulmonis compagem distribuunt. Horum omnium ductus, prout in larynge, Cartilaginibus, fed ritu nonnihil diverso conformatis, instruuntur : quippe in bronchiis, hæ non annulares, fed velut loricata existunt, ita ut, cum opus sit ductus istos contrahi, cartilago inferior superioris cavitatem subeat; simili ferè ritu ac in locusta, tunica cruflaræ juncturis habet. Adeò quidem divino artificio cautum eft, ut, cum pulmones dilatantur, Bronchia in Jongitudinem maximam protendantur; cumque illi contrahuntur, partibus aliis intra alias diductis fumme abbrevientur.

Bronchiorum, uti & Laryngis, tunica, fibras musculares utriusque generis, una cum glandulis & vasorum plexu retiformi, obtinent. Unde concludere licebit, etiam minores quasque asperæ Arteriæ fistulas constantes fuftolar & diaftolar vices habere; scilicet omnes, dum exspiratio peragitur, contrahi, dumque aer inspiratur, relaxari: porro ex iildem glandulis & valorum reticulo, ubique fere intra intimos quosque pulmonum recessus continuatis, humorem Catarrhalem depluere. Trachex ramus quidam Bronchialis ad fingularem pulmonis lobum pertinens designatur in Tabula 2da H. H.

Bronchia utriusque lateris ramificata, non tantum lobos dues, aut plures majores, verum, uti Malpighius observavit, plurimos minores, five lobulos inter se di-Aindos constituunt; unusquisque enim ramus Bronchialis plures hic illic ramulos, five furculos à se mittit, qui finguli pares Arteriæ & Venæ Pneumonicæ surculos fortiti, in minores inde propagines fere innumeras fin-

duntur,

duntur, quæ omnes ubique sociæ, ac inter se complicatæ, quinimo nervos & Lymphæductus peculiares adeptæ, inque pulmonis superficiem extimam terminatæ,
quoddam quasi nemus secretum constituunt; adeoque
tota pulmonum compages è pluribus prædictorum vasorum ramificationibus complicatis, quasi totidem distinctis nemoribus, constat. Quorum comæ, & latera extrema, licet se mutuò tangere, & cohærere videantur; tmen alia abaliis disjuncta, & quæque intra proprios sines limitata existunt, longe secus ac vasorum præductiones & communicationes in cerebro habent, ubi Arteriæ & Venæ, in diversis ejus angulis emergentes, quaquaversus excurrunt, & per totam ejus aream perreptantes, & mutuò inosculatæ, inter se omnes communicant.

Prior ista vasorum conformatio perquam necessaria ad. pulmonum usus fuit. Nam fiquidem aër in eum solummodo finem pulmones ingredi, ut sanguini particulas nitrolas pro accentione seu vitalitate ejus suffundat, & mox regredi debeat; cumque sanguis ideo pulmonem. pertranseat, ut secundum omnes suas partes aeri inspirato occurrat; idcirco oportebat utrumque horum, scilicet aerem, & sanguinem, in minutas portiones dividi, & secundum eas congressus ubique distinctos & breves facere. Hujus ratio in Branchiis piscium elegantissime cernitur : cum enim Bronchia fint quafi totidem lobi majores, unusquisque ex his in plurimas spiras, vasorum omnis generis complicatione instructas, quasi in totidem lobulos dividitur; in quibus fingulis fanguis per minutas portiones, quasi rivulos, expromitur, ut secundum omnes suas partes, particulis nitrosis occurrat, & mox in alveum redeat.

Fistulæ Bronchiales in cavitates ulteriores, scilicet in vesiculas numerosas, à Malpighio inventas, ducunt; quæ quidem asperæ Arteriæ continuæ quædam partes sunt, verum à prioribus distinctæ, eòsquod cartilagines iis prorsus desunt, &, quæ vices harum supplent. spatisis longioribus à se invicem distant. Enimvero rami quique Bronchiales, surculos minores quaquaversus à se mittunt; quorum ductus esti cartilaginum expertes, ad certa tamen intervalla quibusdam quasi ligamentis coarcantur; atque horum intercapedines aëre inspirato impletæ, cellulas istas vesiculares ex parte efficiunt. Revera ductus isti haud ineptè conserri possunt muris colo intessino, cujus cavitas continua, quatenus variis in locis. succincta est, in plures quasi loculos dividi videtur.

Porro

Porrò ductus ifti veliculares ex utroque latere finus breviores, tanquam veliculas fingulates densissimè accrescentes habent, proindeque cellularum omnium aggeries uvarum recemo haud multum absimilis videtur. Harum imagines, quantum exide licuit, in Tab. 3tia repræfentantur. Cellulæ iftæ veficulares, ut nixus pro exspiratione contractivos edant, etiam fibras, uti per Microscopium plane conspicere eft, musculares obtinent. Quandoquidem enim aëris copia ingens intra pulmones artrahi . & ne unquam deficiat, ex parte refervari debet; ideireo præter ductus superiores, qui tanquam vestibuhum ac antra funt, insuper camera interiores & capaciores requiruntur, in quibus aer recondi, indeque propter usus emergentes depromi queat. Quippe interdum accidit aerem externum nimis afperum, aut alias pulmonibus incongruum existere; proinde ut summe necessium fuerit, eum parcius inspirari, ejusque violentiam mox ab aure infito retundi, aut temperari. Porro ifte nonnunquam in quantitate fatis idonea attrahi five inspirari nequit; uti in cursu, cantu, aut lequela longiore, item in affectibus quibusdam morbidis: & tunc aer internus sarefactus exterioris defectum quodammodo supplebit.

Quandoquidem igitur cellulæ istæ vesiculares majorem aëris penum excipiunt, quam ut totum quaque exfipirationis vice mox reduere reneantur; idcirco vimina cartilaginea iis desunt, earumque cavirates ex se ampliores existunt, ut amplius distendi possim exsussemen ut pro data occasione majorem aëris copiam exsussemen ut materiam extussiendam ejiciant, sibris muscularibus donatæ, sese arctius contrahunt, contentaque sua penitus exterminant. Etenim ordinariæ pectoris systolæ, quas musculorum relaxationes ex parte efficiant, aërem forsan totum à Trachea & Bronchis, haud tamen à vesculis, quaque vice ejiciunt: propter has (quoties opus erit) inaniendas, & totius pectoris cavitas plurimùm angustatur, & cellulæ ipsæ vesiculares à propries fibris con-

Arictis coardantur.

2. Vas proximum, ècujus ramis denfissimis huc illuc quaquaversus protensis, cumque aliis ramis contortis, & complicatis, pulmonum compages existit, Arteria Pacumonica est. Hæc è cordis sinu dextro egressa & versus Tracheam inclinata, in ramum dextrum, & sinistrum sinditur, qui paribus Tracheæ ramis sese applicantes, cos ubique comitantur, seu potius iis submittuntur; nam inferius consiti sunt, & primo in pulmonum lobos majores,

reref-

ries

la-

oto

ber

es

er:

u-

0-

er

i-

i-

n

x

14

ri

n

3

majores, deinde in lobulos universos feruntur: in quibus fingulis Arteriæ ramulus, in longum protenfus, utrinque plurimas à le propagines emittic, que flatimpropaginibus aliis tum Bronchialibus, tum Venolis aflociantur, & varie complicantur; &, ubi afperæ Arteriæ prcpagines extremæ in cellulas orbiculares abeunt , Arteriæ cum Venis (uti per microscopium detegitur) complicara, veficulas iftas denfa ramificatione circumdant, & quasi corymbis vinciunt : unde conjicere licebir, haud pro nihilo este, quod in pulmonibus ubique sanguiductus, alteros istos aeris religiose observant, iisque adeo intime se immiscent, ac ubique infinuant. Certe quicquid aliis visum fuerit, haud facile crediderim, hoc in languinis, ejulque partium utut diffimilium miscelam exactiorem fieri. Nam ad hanc, ecquid aëris accessu tam pleno opus eft, quem in alijs mixtionibus (quarum pertectiores digeftiones vocantur) rite obeundis data opera excludimus ? Nam fi iste admissus itus ac reditus habere finatur, particulæ commiscendæ magna ex parte avolarent. Dein quod afferitur, tantum melioris zuy nonotos gratia fieri, quod in pulmone sanguis intra ductus adeo exiles, tortuofos, nec facile pervios feratur, dico hoe intentioni ifti prorfus repugnare; nam optima cujufque liquoris mixtio (ut etiam ipfius fanguinis) fermentatione perficitur; atque liquor fic miscendus five fermentandus, ficut vinum in cado, spatium liberum & capax requirit : trajectio autem per ductus exiles & angustiores velut colatoria, partium fecretioni potius quam mixtioni infervit : quapropter nife fanguis intra vafa majora exactè miscetur, ac rite fermentatur, dum pulmones pertransit, fæculentias & particulas quasque non rite mixtas ibi relinquit, eorumque ductus infercit, ac plurimum obstruit; uti observare est in Pica, Cachexia, & Leucophlegmatia affectis, quibus respiratio difficilis, ob fanguinis non rite mixti recrementa ibi derelicta supervenit. Quare pulmonis usus videtur este, ut fanguis per vala minora, tanquam rivulos exiles, fecundam omnes fuas partes explicetur, adeoque his omnibus nitrofa agris particulæ occurrent, easque vitalitatis gratia inspirent seu accendant. Arteria Pheumonica, pariterac Aorta & Trachea, tunicam muscularem, binis fibrarum, scilicet re-Carum & circularium , ordinibus inftructam haber; qua proculdubio, dum contrahuntur, arterias etiam Pneumonicas pulfare, & fanguinem ufque prorfus urgeri & circumpelli faciunt. Huis tunice musculose glandule

numerofæ cum vasorum reticulo incumbunt. Arteriæ Pneumonicæ intra pulmonis lobum quendam singularem Fabrica & ramificatio exprimuntur Fab. ada. Vasis hujus Tunicæ omnes distinctæ & ab invicem separatæ designantur Tab. 6tæ Fig. 1ma, item Tab. 4tæ Fig. ada.

3. Vena Pneumonica, in sinistro cordis ventriculo radicata, & in ramos primò majores, & deinde, juxta pulmonum lobos & lobulos, in minores ac minimos divisa, & multifariam subdivisa, supra Tracheam defertur, inque progressu suo tum Arteria Pneumonica, tum Trachea ramisicationi exactissime respondet, cumque illis utrisque pari passu ubique incedit; &, ubi Trachea in vesiculas definit, propagines venosa, cum arteriolis (uti dictum) complicata, reticulum sive corymbum, quo cellula ista circumdentur, constituunt, vena Pneumonica, parum aut nihil à Vena Cava ejusque ramorum Anatome dissert. Singula hujus generis vasa quatuor tunicas à se invicem distinctas habent.

1. Harum extima fibris (uti videtur) nerveis, quæ forfan aliquatenus musculares & recæ in longum (licet
ferie minus regulari) protenduntur, constat. Hæc venæ pulmonaris tunica admodum laxa, & à reliquo vase
folutaiexistit, in tantum ut iubivis aperta per totum instari, & quasi vas distinctum esset, plurimum extendi
possit; unde suspicari licuit, hoc ductu peculiari lympham aut serum è sanguine secretum reduci: at vero
magis probabile videtur extimum hujus vasis ambitum
ita laxe conformari, ut pro sanguinis impetuosius esservescentis reditu viæ summopere distendi sive ampliari
possint.

2. 3. Huictunica duz aliz (Venz cum Arteria communes) viz. vasculosa, & glandulosa substernuntur; prioris munus est parti nutricatum suppeditare, & alte-

rius serostrates superfluas excipere & amandare.

4. Tunica Quarta & intima plane muscularis, fibris annularibus, uti similis Arteria tunica, donatur, qua proculdubio pone sanguinis rivum successive contracta, cursum ejus reducemaccelerari, & pro data occasione corripi faciunt. Attamen hinc dubitatio oritur, quamobrem, cum venis aque ac arteriis sibra musculares contractiva, (quain his pulssica existunt) conceduntur, cumque utraque pariter vasa cordi perenniter pulsanti appenduntur, quamobrem non Vena aque ac Arteria, juxta constantes in corde systolai & diastolai vices etiam solenniter pulsent? Huic imprimis obvium erit referre.

riz

la-

fig

Itæ

2.

ra-

fa,

n-

lis

in

iti

uo

u-0-

2-

r-

et

ele

n-

di

1-

0

n r-

ri

-

-

is

æ

i

referre, Arterias fibrarum motricium ftrue five aggerie longe dentiori quam Venas donari; quare cum illa, fuccessive fortiter contracta, fanguinem velut emboli impulsu foras ejieiunt, & vi cujusque impulsus vala continentia fuccutiunt, fufficit ut Venz pone fanguinis rivum lenius contracta, ipfum sponte ac velut in declive refluentem. blande ac æqualiter prorfum urgeant. Verum insuper, hujus ratio nonnihilà vasorum conformatione dispari seu potius inversa pendere videtur, liquidem sanguis intra Arterias trajectus, à spatiis amplioribus ufque in angustiora, saltem minus patentia propellitur, quare hac cum impetu pervadens ubique distendit, vasorumque latera attollit, adeoque pulsum excitat : quippe dum lequens Arteriæ cujulque portio per fibras musculares contrahitur, necesse erit anteriorem, ab infiliente languinis gurgite impletum, evibrare: in Venis autem è contra, sanguis versus cor redux è spatiis usque minoribus in majora, five è rivulis in alveum magis capacem & profundum decurrit, proindeque ta-

cite & fine pulsus fluctuatione quavis prolabitur.

Sanguis intra Venas Pneumonicas pariter, imo plus quam intra Arterias ab acre, ubique à Tracheæ ductibus aut vesiculis adjunctis sese infinuante, animari, sive

de novo accendi videtur, in quantum fcil. ifte primò in Venis Pulmonaribus ab atro-purpureo in coccineum mutetur; cujus ratio est, quod fanguis juxta vaforum intercapedines, via, dum ab arteriis in venas transia, particulis aereis ubique ac plurimum occurrit. Quamobrem fi liquor quilibet Arteria Pneumonica injiciatur, non ita promte & cito pulmonem trajiciens per Venam redibit, ac fi in membro quopiam, aut in aliiscorporis partibus experimentum illud feceris; quin pars liquoris injecti in Trachez ductus, aut lobulorum interstitia exudabit; & parsalia, in spumam abiens, tarde admodum per Venas redibit; indicio fanè manifetto, eum in tranutu pulmonari inter valorum ofcula harere, eumque particulis aereis commifceri. Sanguinis circulatio per pulmones quiddam diversum, seu potius contrarium habecab en quæ per reliquum corpus peragitur:in quantum feilicet Arteriæ Pneumonicæ fanguinem atro-purpureum, & Venæ coccineum continent; cum in toto præterea corpore, Aorta cruorem coccineum, & Vena Cava atro-purpureum transferat. Porro de Vena Pulmonari observare est, totum ejus ductum, excepto ubi

cordi affigitur, valvulis carere. Hoc inde constat, quod

iquor trunco ejus injectus (pariter ac in Arteria habet) omnes illico ramos & furculos fine obtee quovis pervadat. Quod quidem in hunc finem ita fieri oportuit, ut fanguis intra præcordia, ob passionum impetus, suctuationes ac regurgitationes quaquaversus libere semper habeat. Insuper ne sinister cordis sinus à sanguine impetuosius irruente obruatur unquam, naturæ instinctu, sibris in Venæ radice contractis, cursus ejus inverti, & retro sluere potest. Venæ Pneumonicæ quoad ramisicationem ejus extremam descriptio habetur Tab. 4. Fig. 3.

4. Huic vasorum prædictorum, quibus aer & fanguis convehuntur, Triumviratui Lymphaductus aquam exportantes adjunguntur. Horum ingens fatellitium, per pulmones dispositum, Arterias & Venas stipat : porro surculi omnes, à pulmone exteriore versus radices ejus tendentes, in plures truncos majores coeunt; qui dudui Thoracico communi inferti, lympham, à fanguine & humore nerveo superfluam , ingerunt. Profecto vasa hujus generis quamplurima in pulmonibus requiruntur; quippe cum sanguis hic maxime efflagret, & rapide circuletur, nihilque exterius per diapnoen exhalet, Venæ haud facile totum cruorem ab Arteriis excipiunt; porrò Glandulz, quod in ils depositum eft, non diu continent ; quare Lymphaductibus, quafi alveis permultis, opus erat; quibus humor continuo superabundans amandari possit. Si quando hos obstrui, aut difrumpi contingat, pulmonum aut pectoris hydrops, quinimo tuffis & affectus Phthifici fæpenumero oriun-Hæc vafa pulmonum lymphica optime conspiciuntur, fi inter canem vivum diffecandum, ductus Thoracici fummitatem, ut nihil Venz Subclaviz infundatur, comprimas : tunc enim pulmonum lymphæductus. fiquidem in commune receptaculum obturatum ac impletum fefe exonerare nequeant, fumme intumescunt, & valde confpicui fiunt. In cane saginato si talis compreffio aliquandiu fiat, humor lacteus è ductu Thoracico, valvulis referatis, in pulmones exundabit: quinimo idem Lymphæductus, etiam longe infra renes confitos, pervadet, eofque humore diftentos quali lactescentes reddet. Lymphæductuum exteriorum in lobi pulmonaris superficie perreptantium delineatio rudis habetur Tabula prima.

y. Valorum pulmonarium genus ultimum funt Nervi, & propagines Nervez; quorum ingens copia (prout alibi innuimus) ubique per pulmones dispergitur.

Circa

T.

12-

ut

12-

2-

e-

fi-

38

0-

3.

is

r-

1-

li

1-

)-

1-

1-5

.

3

u

-

G-

-

Circa horum munus olim ambigentes, opinari ducebamur, motus Pneumonici primos impetus, aut saltem instinctus ab his Nervis pendere; quoniam alias haud intelligere datur, quomodo pulmonum motus in respiratione, tusti, rifu, alii sque ipsorum actibus, juxta quasque natura exigentias adeò semper exacte proportionentur. Nam prout sanguis plus aut minus in præcordiis aftuat, ac ebullit, etiam prout Trachea contenta quapiam fibras Nerveas irritant, celerius aut tardius respiramus, & sape, invito licet, tussimus. Attamen præterea Nervorum horum ulus alius, & magis necelfarius occurrit : nam ex quo liquet fanguiductuum, & Trachez tunicas ubique fibris muscularibus, five motricibus, quibus contrahuntur, donari, satis obvium est Nervos Pneumonicos tum spirituum copias, tum contractionum instinctus ad fibras istas convehere : quin & verisimile est, propter Nervos istos spasmodice affe-Aos, Palpitationem cordis, nec non Asthma & tustim Convulfivam fapenumero excitari. Nervorum Pneumonicorum Anatomen sive descriptionem in Neurologià nostrà, scilicet pag. 311. olim tradidimus, ut non opus sit eadem hic repetere, aut ampliare. Vala prædicta quinaria, in distributionibus suis mutuò associata, & multifariam, quasi in nemora secreta cum vesiculis, velut lacunis ubique intertextis divifa, cum inter se variè complicentur & contexantur, Telam quali carneam, que ipfa pulmonum compages est, constituunt : que insuper instar parenchymatis solidioris apparet, quatenus Arteriæ & Venæ fanguine oppletæ inferciuntur, atque Trachez & Lymphæductus vafa, tum aëre tum aqua inanita, concidunt ac coalescere videntur. Hujusmodi fabricam pulmonis carniformem, ex meris vasis & vesiculis contextam, minus admirari subit, dummodo perpendatur, Testis Seminarii compagem nihil aliud esse quam glomerem ex filamentis quodammodo cavis, five extubis spermaticis simul intextis, complexam. Nervi Pulmonaria & quoad fibrarum quibus constat fascigulum, & quoid surculorum ejus propagasionem, descripțio habeiur Tabula quintâ.

o Rumonis Telam, uti dictum ett, ex vasis & vesiculis confestam, & juxta illorum ramificationes majores & minores, in lobos & lobulos divisam, membrana, quali communa integumentum, investit. Hujus binætimo tunica, cilicet unica exterior & tenuis, quæ silamentorum Nerveorum textura quædam (uti in ple-

B 2

rifque aliis visceribus habet) subtilis videtur, altera interior, que & afpera, & nonnihil craffa eft, è vasorum & velicularum extremitatibus fere meris conftans : &c propter foveas ab his passim factas, intima superficies ejus instar favi apum apparet. Harum forma Tab. 8. fatis aprè designantur. Membrana è binis hisce tunicis conflata poros quamplurimos & fatis magnos habet, in fantum ut, fi hydrargyrus lobi alicujus minoris ramo Tracheali infundatur, membranam fere totam intus obducens ubique è poris erumpat. In hanc membranam velut aggerem tum cruor Arteriofus, tum aer impingens reflectitur; ifte nimitum per venas in cordis ventriculum finiftrum refertur, parte quadam aquofa per Lymphæductus amandata; interim aer per cofdem Trachez ductus quibus influxit, revertitur. Enimvero aura continuè tecens, que fanguini particulas nitrofas suppediret, inspirari; eique ut concedator locus altera vetus, jam effeta ac inutilis, prius exspirari debet. Quandoquidem igitur utrumque munus intra eosdem ductus peragendum fit, partitis vicibus modò hoc modò illud fieri oportuit. Dum inspiratur aër, pulmones quali vento immisso inflantur; dumque idem exspiratur coneidunt, & ejus excludendi gratia arete comprimuntur; adeoque follium ritu , perpetuas fyfto w & diafto ar vices obeunt. Quo tamen impulsu, & quibus organis hoc fiat, operæ pretium videtur hic paululum expen-

Super his igitur observatione vulgari constat , pulmonis diastolen pectoris ampliationi, ejusque systolen hujus contractioni semper obsequi; proinde ut concludere liceat, quando thoracis cavitate dilatata pulmoni expandendo spatium majus conceditur, aerem externum, five circum pulsum, five ob propriam vim elasticam (nam eodem res recidit) sponte in Tracheam infilire, & mox truncum ejus, Bronchia, & vesiculas omnes subire, ac ad fummum inflare; in eum nempe finem, ut particulæ ejus nitrofæ fanguini, pulmonis loca omnia perluenti, ubique occurrant : deinde quando pectus, à dilatatione ista recedens, quoad cavitatem suam angustatur, etiam pulmo compressus à diastole sua concidit, aëremque modò inspiratum excludit. At verò, quoniam aër non ea copia sponte exilit, qua insiluit, neque pectoris cavitas arctè adeo contrahitur, ut pulmones valde comprimat; idcirco Trachez ductus omnes fibris mufcularibus donantur, quæ inter exspirandum seria-

tim

tim contracte Aeris expulsionem promoveant. Itaque ut respirationis causa & fiendi modus planè innotes-cant, inquirere oportet, quo ritu, & quibus organis vicissitudinaria ista pectoris dilatatio, & contractio per-

agantur.

Circa hos motus, divini Conditoris mechanicen, ad regulas Mathematicas plane adaptatam, fatis admirari non possumus; siquidem nulla alia in re manifestius o Orog yemusteel videatur. Quippe cum pectoris tum. ampliatio, tum coarctatio à quibusdam musculis (quorum munus unicum est contrahere) perfici debeat ; res. ita instituitur, ut costa, que thoracis, velut parallelogrammi oblongi versus Cylindrum incurvati, latera efformant, in figuram modò quadraram, cum angulis rectis, pro pectoris ampliatione, modò in Rhomboeidem, cum angulis acutis pro ejusdem contractione, ducantur. Quod verò à partium fitu ità mutato sequitur. ut cum latera ab invicem longius abscedunt, fines propius adducantur, & è contra; proindeque spatii capacitas. alterari potius, quam augeri aut diminui soleat; ne itacirca thoracis cavitatem accidat, per Diaphragmatis motum miro artificio sic cautum est, ut, dum coste superius pro pectore ampliando versus quadratam figuram ascendunt, ne fines interius abbrevientur, Diaphragma, quod finem inferiorem claudit, deorsum versus abdomen extumescat; adeo ut thorax quoad longitudinem simul, ac quoed profunditatem amplietur: dein vice versa, dum costa inferius ad pectus coarctandum versus Rhomboeidem figuram ducuntur, ne fines ex more longius abscedant, Diaphragma superius ascendit, proinde ut thoracis capacitas inter exspirandum, etiam quoad utramque dimensionem angustetur.

Quod autem ad musculos pestoris, tum ampliationi propter inspirationem, tum constrictioni propter expipirationem inservientes, spestat, sapientissimus natura. Conditor plura & diversimoda utriusque muneris instrumenta instituit; propterea quidem ut respirationis opus, ad vitam adprime necessarium, incessanter usque & perquam robuste obiri possit. Musculorum prioris ordinis, à quibus scilicet thoracis cavitas dilatatur, alii costas attollunt, & posterius retrahunt, proinde ut arcuentur illa magisque amplientur; in quo censulunt musculi tres scapulares, unus lumbaris, ac intercostales externi undecim: atque alter internus musculus, nempe Diaphragma, pestoris fundum deprimit, ejusque

B. 3.

longitudinem, una cum profunditate dilatata, ampli-

ari facit.

Prædicti musculi, viz. scapulares, lumbares ac intercostales, etiam cum Diaphragmate ad respirationis munus destinati, à pluribus Anatomicis, ac imprimis à Fallopio fatis jam accurate describuntur, ut parum opus videatur hanc telam nunc retexere; præfertim, quia plenior & permanens harum partium notitia non nifi per crebras diffectiones, & avolution Anatomicam acquiri foleat. Quatuor musculi priores diversiformes, ad inspirationes tortiores & violentas potissimum conducunt; intercostales verò exteriores propter ordinarios inspirationis actus, quoad vivimus, operam perennem & viciflitudinariam navant. Hi finguli uniformes, cum bafi carnea & crassiore, in costa superioris imo radicati, fibris obliquis & antrorfum latis in coftæ subjacentis summitatem feruntur, eique cum fine tenuiore ac tendinosoimplantantur: unde seguitur fibras istas, dum circa radices suas intumesacti abbreviantur, costam inferiorem versus superiorem ducere, & retro trahere; dumque adeo hi musculi omnes simul contrahuntur, costa omnes furfum elevata, & ab angulis cum spinis obliquis in rectas alterate, thoracis truncum capaciorem, fed aliquante breviorem reddunt : cui Ellipsi ut succurratur, Diaphragma (quod, prius à systole liberum, intra pectoris cavitatem reconditur) una cum costis furfum tractis, inferius ad tenfitatem ducitur; proinde nt pectus, quasi tympanum undique strictum, capaciffimum evadat ; ac interea pulmones, spatio ampliore iis concesso, ab aere, qua data via, irtuente inflentur, & totam thoracis ampliati cavitatem impleant.

Hæc de musculis inspirationi inservientibus: quibus fübinde à contractione cessantibus, costæ statim à positione recta in obliquam decidunt; simulque Diaphragma à tensitate laxum, in pectoris cavitatem ascendit, seu potius à visceribus abdominis illuc protruditur; adeoque, ob partium situs ita mutatos, scilicet pectus constrictum, & pulmones compresso, exspirationis actus succedit. Hunc nonnulli meram alterius intermissionem esse, & tantummodo à motus muscularis (quo respiratio peragitur) quiete, seu vacatione procedere statuerunt. Quinimo costarum à rectis angulis in obliquas declinatio, & Diaphragmatis ascensus, partium harum situs naturalis perhibetur, quoniam in defunctis sub tali positione reperiuntur. Huic opinioni assensum

haud

haud facile deberi existimo, quia interdum exspirationis multo fortius & vehementius, quam inspirationis munus peragi debet; prout in tuffi, cantu, rifu, vociferatione, aliisque affectibus, quorum exercitia pectoris labor difficilis, & graviores nixus funt. Quapropter non. est ut arbitremur exspirationis actus hujusmodi intensos. à merà musculorum prædictorum quiete seu vacatione. quin verò ab aliorum oppositorum motu excitari. Porro non tantum propter vehementes, verum ordinarios & folennes carrone vices, faltem ad librandum respirationis munus, musculi modo citati oppositi, & pectoris constrictivi requiri videntur: lecus enim ifti alii, quorum officium est thoracis cavitatem dilatare ac ampliare. interdum penfi fui immemores, aut fortius aut diutius quam par est agunt; quare opus est eos abaliis, Antagonistis scilicet, exspirationi inservientibus subinde admoneri, & in officio contineri. Sunt autem musculi ad pectus constringendum dicati, facrolumbus, triangularis, intercostales'interni, ac musculi quidam abdominis; quorum omnium usus & descriptiones cum à pluribus Anatomicis, tum accuratiffime à Fallopio traduntur. Musculi intercostales interni uti situm, ita & munus intercostalibus externis contrarium obtinent; quod nimirum est costas deprimere, & pectoris cavitatem, in figuram Rhomboeiden ducendo, coarctare. Quippe observare est, cujusque horum basin carneam & crassiorem costa inferioris imo implantari, atque fibras motrices, inde oblique & antrorfum ascendentes, atque alteras intercostalium exteriorum decussantes, cum fine tendineo & tenuiore, costa superioris imo inseri; hinc ut nullus hac perpendens dubitet, quin hi mufculi interiores costas omnes deprimant, sive inferius ducant. Ceterum dum coftæ ita deprimuntur, ut pectoris truncus angustior & magis acuminatus reddatur, hi musculi interni, secus ac alteri externi, non solum costas, sed etiam appendices earum cartilagineas deorfum trahunt. Enimvero appositissimè ad hanc rem notavit Fallopius, musculos intercostales exteriores solummodo costarum, ac minime cartilaginum intervalla, internos vero utraque spatia adimplere : cujus ratio , Architectontces divinæ speculationem jucundissimam præbens, ad hunc modum habere videtur: viz. dum coftæ ad insprrationis actum furfum ducuntur, simulque versus spinam retrahuntur, motus iste à postico incipiens, à coftis ipsis perficitur; quibus primo commotis cartila-B 4

gines, velut funes appensi, facile obsequentur; quare his rite componendis subsidio musculari parum opus videtur; ad costas verò agitandas, non solum prædicti musculi intercostales, sed & quatuor alii majores operam continuam navant: verum è contra, ut costæ deprimantur, simulque antrorsum ducantur, vis potissima anterius incipiens, à cartilaginibus persicitur, qui, tanquam funes ductarii, quo tendendum est secum co-

ftas facillime deflecunt.

Porro ob hunc finem, nempe ut costarum appendices cartilaginez ad exspirationis actum deorsum & propius invicem trahantur, non folum musculi intercostales interni cartilaginum æque ac costarum intervalla implent, verum insuper musculus triangularis huic negoțio totus destinatur; hic enim inferius ab offe sterni enatus, & furfum oblique ascendens, cartilaginibus inferioribus inferitur, quas versus caput suum, & invicem propius adducens, thoracem constringit. Quod circa hunc musculum annotavit Fallopius, consideratu dignum est; viz. cum in homine parvus adeo & subtilis iste fuerit, ut vix pro musculo accipi queat, in cane per totum os pectoris protenditur, & cartilagines omnes etiam verarum costarum sterno inosculatas, occupat. Cujus discriminis ratio divinam circa Animalium fabricas Providentiam planè indigitat. Quippe cum hoc animal ad cursus velocissimos & diu continuandos natum, quo fanguis, dum intenfius agitatur, rite accendatur eventileturque, aërem celerrime & fortiter uti inspirare, ita etiam exspirare debet; (nam ut recens aura liberius hauriatur, oportet veterem ufque totum fortiter ejici & velut explodi :) idcirco propter hunc actum firmius obeundum (cujus in homine haud magnus est usus) musculus caninus molem ingentem & tanto operi parem fortitur.

Hæc de musculis pectoris truncum coarctantibus: ex quorum apparatu satis constat, musculorum oppositorum relaxationes huic negotio non sufficere. Ceterum ut interea, dum pectus constringitur, Diaphragma superius ascendens cavitatem ejus abbreviet, haud satis est ipsum à contractione sua remitti, verum etiam necesse est ut, quamprimum hæc cessat, musculi abdominis contracti viscera comprimant, & superius propellant; à quibus statim Diaphragma relaxatum attol-

litur, inque thoracis truncum altius adigitur.

Ex horum omnium rationibus supputatis, inferre licebit,

licebit, haud minores musculorum nixus circa exspirationis actum, quam ad inspirationem requiruntur, impendi: imo majores dicamus, poliquam his addetur, quod Trachez & Bronchiorum Tubi fibris mufcularibus (prout fupra oftenfum eft) præditi fint, quæ folummodo inter exfpirandum contracte, zerem intus contentum cum majore impetu explodi faciunt. Et quidem ita fieri oportuit, quoniam aër vi elaftica pollens in ductus pulmonares, quotics aperiri finuntur, fua sponte satis promtè infilit ; illinc vero ut denuo statim penitus excludatur, impetu quodam & partium. compressione velut explosione opus est. Namque licer inspiratio ordine sit prior, tamen exspirationem mox subsequi, & juxta istius tenorem proportionari necesfum eft; quippe, ut ifta fit magna, hujus vices usque majores exiguntur. Quapropter in vehementi aut totius corporis, aut solius pulmonis exercitio, ut aura recens copiolius inspiretur, vetus omnis non solum ex Trachea, & Bronchiis, verum etiam ex ultimis veliculis quaque chavons vice commoveri, & quoad maximam partem explodi debet: idcirco cum ad inspirandum, pulmonibus otiofis, tantum musculi pectoris occupentur, ad exspirandum fortius, tum muscali pectoris oppositi, tum & ipsi pulmones laborant.

Explicatis ad hunc modum respirationis organis, adhuc inquirendum restat, quo instinctu illa ad motum concita , perpetuas adeo fystoli, & diastoli, vices iterent; ut modò hi musculi ad inspirationem, modò illi ad exspirationem contrahantur, atque oppositi interim quiescant; adeoque vicissim moveanrur, ut sibi invicem mutuo locum cedant. Super his imprimis obvium est (quod etiam alibi fuse declaravimus) spiritus animales, pro musculorum motibus contractivis obeundis, ètendinibus in fibras carneas infilire; & dein pro iisdem relaxandis, ex his in illos recedere. Porrocum functio mutua fit duplex, sc. spontanea, & merè naturalis, olim oftendimus in priore, spiritus è tendinibus in fibras carneas per appulsus juxta appetitus imperium evocari, atque intra has in actione manere, donec illius nutu dimittuntur; deinde vero in tendines reversos quiescere, donec rursus foras jubentur; hinc ut illorum motus & quietis tempora fint inæqualia, incerta, & pro libitu nostro varie determinanda.

In functione vero naturali multo secus habet : quippe

spiritus animales è tendinibus in carnes perpetua vice, sive constanti reciprocatione efferuntur, & contractione brevi sacta, moy ex his in illos resiliunt, ac ita vicissim: ad quem modum cor ipsum, Arteriz & respirationis organa, quinimo ventriculi & intestinorum sibrz carnez, nisi propter objecta sua aliàs determinentur, per systolas & diastolas perennes agitantur.

Non opus erit hic repetere, quod etiam alibi circa hac bina motuum genera notavimus, sc. spiritus Animales sunctionis motiva spontanea, omnino aut potissimum à Cerebro, aliosque merè naturalis Autores à Cerebello dispensari; porro & spirituum utriusque generis tum copias, tum actuum ineundorum instinctus, per

nervos convehi.

Attamen hic ambigitur, ad quod genus functionis motivæ, scilicet spontaneæ, aut mere naturalis, respirationis acus referri debeat; cujus etiam ditionis, viz. Cerebri an Cerebelli, spiritus animales negotio isti de-Rinati, fuerint. Satis liquet munus hoc motus spontanei quodammodo particeps esse; quoniam in nostra potestate estillius actus modo corripere, modo producere, aliasque diversimode alterare, imo interdum parumper cohibere: porro nervi ad razcipua consiergana motiva, scil. Diaphragma & musculos thoracis, pertinentes, è nervis Brachialibus & Lumbaribus oriundi, prosapiam fuam Cerebro deberi, eorumque spiritus incolas ad mofus voluntarios potissimum ordinari plane confitentur. Verum insuper è contra, respiratio in tantum functio mere naturalis est, ut illius organa in somnis absque notitia nostra, inque vigilia nobis non advertentibus, constantes systol & & diastola, vices reciprocent : por-To licet actum five exercitium ejus aliquantulum fistere aut variare pro libitu nostro possimus, integrum vero respirationis munus penitus abrumpere, aut diutius uspendere nequimus. Præterea licet nervi, ad musculos pectoris & Diaphragma destinati, à nervis Spinalibus procedant, ramen hi posteriores, à ramis Brachialibus profecti, in progressu suo cum nervi intercostalis propaginibus communicant; quinetiam ab his nervis (qui ex Cerebelli ditione funt) nervi reliqui omnes, per Tracheam & Pulmones disseminati, oriuntur.

Ex his plane sequitur, respirationis opus actum qualt mixtutti utriusque functionis motiva, scil. tum spontanes tomaturalis participare; atque spiritus ac nervos utriusque provincia, qui tum à Gerebro, tum à

Cere-

Cerebello procedunt, in hoc negotio occupari. Et quidem juxta Oeconomiam animalem ita fieri oportuit : nam licet respirationis actus quidam , ad vitam fustinendam necessarii , constantes & perennes este debent, funt tamen plures alii Pectoris & Pulmonum motus occasionales tantum, & fapius pro libitu nostro obeundi; uti cernitur in rifu, ploratu, cantu, vociferatione, fibilatione, aliifque privatis Pulmonum & Trachez operibus, quibus fortiter peragendis musculi thoracis conspirant, & operam conjunctam navant. Porro in violentis totius corporis laboribus & exercitiis, à quibus sanguis plurimum incitatus eventilatione majori indiget, Brachia vehementer agitata, etiam Pectoris musculos, aliaque organa Pneumonica ad respirationem crebriorem in motus citatiores adigunt. Et revera, propter hujusmodi Brachiorum & Diaphragmatis மயுகு முழ்த்தை, nervi hujus motui inservientes, ab illorum ramis nerveis procedunt. Porro hac ratione cautum est, ne corporis exercitia Pulmonum vires, & respirationistenorem excedant unquam aut labefactent; quippe cum hujus organa difficilius laborant, aut fatiscere incipiunt. Diaphragmatis nervi, alteros Brachjales vellicantes, & quali officii admonentes, à motione nimium intensa desistere jubent.

Enimvero cum respirationis munus in plures usus, quorum alii merè naturales, aliique spontanei aut violenti funt, destinetur? id propter spiritus & nervi, qui utriusque regiminis tum à Cerebro tum à Cerebello proficifcuntur, in hoc opere conjungi, & nixus fociales præstare debent; ea tamen lege, & mutuo quali pacto, ut alii aliis ad opera quæque maxime necessaria, aut convenientia imprimis obeunda invicem cedant, & mutuo obiequantur. Hinc respirationis ordinariæ aut merè vitalis instinctus, à nerveis Pneumonicis incipiens, illico nerveis Diaphragmatis, & exinde Thoracicis quibusque communicatur ; adeo ut partes motivæ omnes mutuo statim in adu conspirent, atque pedoris ejusmodi fyftolas & diaftolas efficiunt, quales ad præsentem fanguinis statum requiruntur. Attamen è contra quoad alios. respirationis, aut spontanez aut violentz, actus habere videtur; viz. horum instinctus five primus impetus, à musculis modò his, modò illis incipiens, mox organis quibusque aliis communicatur; ita ut, pro respirationibus actibus designatis obeundis simul omnium, ictu ocu-

li citius, focia opera accieatur.

Que hactenus circa respirationis organa, eorumque munia ac usus disseruimus, ut clarius elucescant, ex re fore videtur, quarundam ex sis partium maxime notabilium Icones ad vivum delineatas, una cum Tabularum explicationibus subjicere, prius tamen hic pauca quedam circa Pulmonis Lymphæductus, & lobulorum intersticia in superioribus pratermissa, inserere visum est.

Cl. Malpighius hos Pulmonis lobulos, corumque interstitia primus detexit; quibus tamen usibus inserviant. hand fatis clare denotavit. Videatur forfan hofce loculos five spatia intra Pulmonem inania, etiam aeris (quo fit amplior eius condus) receptacula quadam effe. At vero experimento fapius facto evidenter conftat, aerem Trache fiftulæ (quæ unicus ejus in pulmonem adirus eft) infufflatum , hac lobulorum interftitia minime fubire. aut inflare : attamen fi foramini in quoliber ex his interstitiis facto infufflaveris, illico spatia hec omnia in toto Pulmonis lobo inflata intumescent, adeoque jucundo spectaculo lobuli omnes magnis intervallis distincti apparebunt; uti exprimitur Tab. 2. Fig. 2. Porro lymphaductus pulmonis superficiem perreptantes, ubique fere membranulis interstitia integentibus includi, corumque fines in ipfa interstitia delinere videntur. Ceterum vafa lymphica, cum unaquæque valvulis, ita quæ ad pulmonem fredant numeroliffimis inftruuntur; prout in Bovis lobo ampliori calente evidentiffime discernere est, & ad vivum exprimuntur, Tab. 1. d. d. d. d.

Circa horum usus ut conjectari ausim, verisimile est cavitates istas quosque lobulos intercipientes, vapores à sanguine accenso quaqueversus copiose emanantes (cum nullibi melius detrudi; aut seponi possint) excipere, qui sc. è vasorum sinibus in cavitates hasce per tenussimos ipsorum parietes transudant; indeque mox userius propulsi, in aquam per hæc vasa appropriata, è pulmone deportandam condensantur: insuper ne lymphæ intra ductusistos, à vaporibus sactæ, ac ita condensatæ, in pulmones (magnam ipsis noxam illaturæ) regurgitent,

densissimi valvularum obices impediunt.

Enimvero sæpe sæpius miratus sum quid siat de effluviis vaporosis, quæ perpetim è sanguine in præcordiis efflagrante copiosissime, & nonnunquam impetuosissime dimanant. Quamvis enim plurima corum per Tracheæ ducius unà cum aère inter exspirandum avolant; attamen iis quaquaversus in orbem densissime erumpentibus unica exitus via, sive emissarium singu-

lare

lare haud sufficit: quapropter loculi sive spatia istac inania ubique ex omni parte disponuntur, quæ vapores in Pulmone occlusos excipiant, & eosdem mox condensatos per Lymphæductus, quasi per totidem Alembici rostra, excillent.

Vasa Lymphica pulmonibus egressa, cum surculis numerosis versus ductus Thoracicos tendunt, issque magna ex parte inseruntur; in itinere vero Oesophagum, nec non Trachez & Aortza truncos superscandunt, in issque varia insertione propagines multas amittunt; proinde ut videatur aliquantum humoris Lymphici pro vasorum issorum parietibus lubricandis impendi.

Figurarum Explicatio.

TABULA Prima exhibet Pulmonis lobum unum integrum revolutum, in cujus superficie Lymphæductus, huc illuc perreptantes, conspiciuntur.

- A. Traches in medio vasorum jacentis resecta orificium.
- B. Arieria Pneumonica subjacentis orificium.
- C. Vena Pneumonica superposita orificium.
- d.d.d.d. Lymphaductus exteriores per lubi istius superficiem disseminati.
- e.e.e.e. Lympheductus plures in dors bujus lobi coêuntes, unde transeunt in ductus Thoracicos.

TABULA II. exhibet Pulmonis Ovini lobum unum in medio fectum, ut portione superiore (in qua Venz caudex est) amora, & Asperz Arteriz Trunco seposito, Arteriz Pneumonicz per totam ejus compagem, sc. lobulos minores & minimos, ramificatio ostendatur. Hujus ductus omnes, sc. propagines & surculi, ut ut minuti, à liquido quodam injecto impleti & colorati, ad vivum delineabantur.

- A.A.A. Lobi Pulmonaris divisi medietas inferior, Arteria Pneumonica ramificationem continens.
- B.B.B. Arteria Pneumonica truncus ad hunc lobum pertineus.
- C. Foramen unde ramus ejus alter amotus resecabatur.
- D.D.D. Caudices è quibus rami ejus alii (fiquidem in hac Tabula exprimi nequibant) resecabantur.

E.E.E.R

E.E.E.E. Trunci hujus Arteriosi, in longum protensi, ramilaterales utrinque in dextram & lavam protensi.

F.F.F. Surculi & propagines minores, qui paribus venofis, & Bronchialibus ubique complicantur; ac ultimo cum Venosis velus contexti, vesiculas orbiculares ubique circumdant, & quasi corymbis vinciunt.

G.G.G.G. Kami Bronchiales, qui à Trachea caudice fe-

Sanguiferis affocianiur.

H.H. Aspera Arteria caudex ad hunc lobum pertinens, qui Arteria Pneumonica incumbebat, resectus & se-

pofitur.

f.f.f.f. Caudices ramorum Bronchialium, qui partim in lobs portione descripta G.G.G. immerguntur, partimque in medietate ejus altera abscissa distribuuntur.

TABULÆ III. Figura I. exprimit Pulmonis lobum unum, juxta Asperæ Arteriæ ramificationes, in lobulos minores & minimos divisum, cujus vasis surculi & propegines à liquido prius injecto impleti, & deinde quoad lobulos ab invicem sejuncti, etiam ad vivum delineabantur.

A. Aspera Arteria truncus, à reliquo ejus corpore abscissus. B.B.B. Pars ejus inferior per sectionem aperia, un ium foramina in singulos ramos ducentia, tum villi ejus reéti musculares conspeciantur.

a.a.a. Foramina prædicta in ramos hue illue protenfos du-

centia.

b.b.b. Villi musculares recti, quibus alis circulares in-

C.C. Caudicis Imjus Trachealis pars superior integra, five clausa, ut Cartilagines Americares appareant.

D.D.D.D. Rami Trachedes lobulos minores constituentes ibidem integri & clausi, etiam ut in in Cartilogines Annulares appareant.

E.E.E.E. Rami pares per sectionem aperti, ut foramina

& villi musculares recti conspicianiur.

F.F.F. Caudices, e quibus rami Tracheales absoisis removentur, ut reliquis post divisionem expandendis spatium concedatur.

G.G.G. Lobuli 2 darii Bronchiorum caudicibus tanquam uva aptenst, qui etiam in lobulos adbuc minores dividi pussiunt, quorum omnium ductus interiores è Bronchiis incellulas vesiculares transeum.

h.h.h.h.

h.h.h.h. Vasa fanguifera lobulorum istorum superficies perceptantia.

TABULÆ III. Figura II. exprimit portionem lobi Pulmonaris, in quo, interstitiis membranosis instatis, lobuli omnes in propria figura apparent, atque Polypodii folium nonnihil repræsentant.

A.A. Aspera Arteria cum reliquis unsis complicata portio, cui caudici ex omnibus istis constato, lobuli instar foliorum arboris accrescunt.

b.b.b.b. Lobuli ipfi.

cc.c.c. Vafa fanguifera eos perreptantia.

d.d.d.d. Lobulorum interstitia membranosa, que item vasis sanguiseris e.e.e.e. obducuntur.

TABULA IV. exprimit vasa tum Trachealia tum sanguisera, pro uno lobulo constituendo ab invicem separata & distincta, nec non cujusque illorum consormationes peculiares.

Figura I. repræsentat rami Trachealis intra lobulum unum distributi divaricationem, inque Tubos & vesiculas orbiculares ramissicationem.

A.A. Asser Arteria caudex, in cujus superficie Cartilagines Annulares apparent.

b.b.b.b. Kami minores à caudice isto profetti, in quibus etiam Annuli apparent.

c.c.c.c. Ramorum istorum in vesiculas orbiculares, qui nvarum racemis similes videntur, transitus.

d.d. Vasa sanguifera à Pneumonicis distincta, qua Tracheam obducunt, cique enuriendo inserviunt.

Figura II. & III. Arteriæ & Venæ Pneumonicæintra eundem løbulum pares ramificationes distinctim oftendunt; quæ ambæ cum vasis Trachealibus complicatæ, compagis pulmonaris texturam maxima ex parte constituunt.

TABULA V. exhibet Nervum Pulmonarem subsidio microscopii paulo accuratius descriptum: adeo ut plane constet truncum ejus sibrillarum innumerabilium unà colligatarum quasi tasciculum esse; quinimo & caudicem ejus, dum in serpilli modum Pulmones perreptat, surculos à se varios huc illuc propagare.

C z Figura

Figura I. Trunci Nervei portionem abscissam refert, cujus extremitas una aperta, & per microscopium inspecta, in sibras serè innumeras explicabilis videtur.

A. Nervi truncus.

a.a.a. Fibrillæ circa extremitatem abscissam ab invicem divisse, & late expansa.

Figura II. & III. tum trunci, tum rami cujusque fibras quasdam explicatas, ac insuper surculorum è varia stirpe propagationes, crebro iteratas ostendunt.

B. Truncus primarius.

b.b.b.b. Fibrilla circa extremitatem abscissam explicata. c.c.c.c. Surculi è fibrillarum fasciculis propagati.

TABULA VI. imprimis Arteriæ sanguiseræ Anatomen, quam in nupero tractatu descripsimus, hic aptis Iconibus delineatam exhibet.

Hujus Figura prime ac superiores, vasis istius quatuor tunicas distinctas, sc. nerveam, muscularem, glandulosam & vasculosam repræsentant.

I. Tunica imima nervea, quæ forsan aliquatenus musculosa est, sibris rectis sive longitudinalibus constans, que contractæ Arteriæ Tubum abbreviari saciunt.

II. Tunica proprie muscularis, fibrarum circularium aggerie constans, quæ cum successive pone sanguinis rivum contrahuntur, circuitum ejus corripi faciunt. Ab harum motu est quod Arteriæ pulsant.

III. Tunica glandulosa, quæ (secus ac in Intestinis habet) tunicæ musculosæ superposita, è glandulis per-

exiguis & numerofissimis contexitur.

IV. Tunica extima vasculosa, sive vesicularis, que è vasis sanguiseris inter se, cumque propaginibus & fibris nerveis varie complicata & contorta, quoddam quasi reticulum videtur.

TABULÆ VI. Figura 2dæ & inferiores, Venæ Anatomen, five quatuor ejus tunicas Iconibus idoneis expressas, ostendunt; quæ tunicæ, utè vasis portione quadam (exterius incipiendo) successive eximuntur, integræ apparent.

I. Tunica extima, fibris nerveis (quæ forsan aliquatenus musculares sunt) quodammodo rectis, sive in longum (licet serie minus regulari) protensis constans.

Ц. Ш.

CAP. I. Figurarum explicatio.

II. III. Tunica vasculosa & glandulosa, que pariter ac in Arteria habent.

IV. Twica intima muscularis, etiam fibris circularibus. ficut in Arteria constans, que pone sanguinis rivum contracta, cursum ejus reducem accelerari faciunt,

TABULA VII. Afperæ Arteriæ tunicas distinctas, & ab invicem feparatas exprimit.

I. Figura prima Tunicam intimam, fibris muscularibus rectis, five longitudinalibus præditam oftendit.

II. III. Figura 2da Tunicam glandulofam, & 3tia vafculosam (quæ pari fere ritu ac in vasis sanguiferis, ac

etiam in intestinis habent) designat.

IV. Figura 412 Tunicam exteriorem (quæ partim cartilagenea, & partim muscularis est) exprimit. Hujus fibræ transversæ, five Annulares, cartilaginum interstitia adimplent & connectunt.

TABULA VIII. Tunice pulmonaris extime, totam ejus compagem obducentis, portionem, microscopii ope elegantissime simulque accuratissime descriptam. exhibet.

Figura I. exhibet prædicte tunice portionem, que partim ob vaforum cujufque generis in ea terminatorum extremitates, foveolis quafi puncturis denfiffimis excudi videtur, & partim è vasorum sanguiserorum complicationibus, velut corymbeis, venculas orbiculares: cingentibus, in plures velut areas regariçà des diftingultur. sacatel suis oust ouer agener Wernere sien

Figura II. repræsentat membranæ extimæ portionem à vasorum corymbis avulsis separatam, & sine areis, folummodo foveis minutifimis quafi puncturis infi-

gnitam.

Figura III. exprimit Tunicæ prædictæ aream quan-'dam fingularent, ope microscopii magnitudine aue gige inducting. ctam. Victoria for

the competition of the contract of the contract of the contract of or the first first more over the city the

SECT. I. CAP. II.

De Respirationis lasa variis speciehus, earumque causis, & symptomatum rationibus.

Actenus pulmonem, partesque ejus motui, & consequenter functioni vitali, quoquo modo infervientes luftravimus; quæ cum plures & diversimode fint, adeoque multiplex & respirationi valde accommodus organorum apparatus existat : ita multifariam , & propter diverlas occasiones eadem perverti, aut vitiari periclitantur. Revera Horologium ex elastro, rotis, modiolis dentatis, spiris, libramento, summo cum artificio fabrefa-&um, haud magis aut faciliùs depravationi obnoxium eit, quam hac pectoris machina pneumonica, per quam aërem inspirando, fanguinis flammam vitalem cum moto & calore ejus tuemur. Enimvero cum ad respirationis munus spectent pulmonum vasa, scilicet trachea, cum bronchiis & vesiculis; item cor cum arteriis & venis; infuper adfint nervi cum fibris tum mufcularibus, tum nerveis, lymphædudus, & glandulæ; perre cum & vaforum horum contenta, fc. aer, fanguis vetus & recens, cum fero ejus, lympha, & spiritus animales; vitium quodvis in unoquoque horum contingens, fape totam functionem Pneumonicam perturbat. Nec minus etiam organa pectoris motiva, sc. musculi cum diaphragmare, atque nervi iis deftinati; quinimo interdum fpiritus animales, antequam nervos cas subcunt, perperam se habentes, non raro magnas circa respirationem amegias inducunt.

Cum pracipua pulmonum functio & usus fuerint, sanguinem & aërem per totas partium compages, intimosque recessus, atque ductus quosque minutissimos traducere, & ubique invicem committere; in eum nempe finem, ut sanguis venosus à circuitu redux, & chymo recenti dilutus, proindeque crudus & velut semiextinctus, tum perfectius misceatur & velut subigatur, tum potissimum ut secundum omnes suas partes ah aëre nitroso de novo accendatur; hinc primaria cir-

ca hoc negotium, sive munus pulmonare, delicta, ux plurimum in his duobus consistent; sc. primo quod fanguis non rite trajicitur per cordis sinus & vasa Paeumonica; & 2do quod aër haud debito modo in Tracheam ejusque ductus inspiratur, exspiraturque. Utriusque horum duæ sunt partes: primo enim quoad sanguinis trajectionem, culpa interdum intra cordis sinum dextrum, aut arterias pneumonicas; quandoque item intra venas pulmonares, aut cordis ventriculum sinistrum committitur: dein 2do quoad aerem modo in inspirando, modò in exspirando, imprimis ac potius delinquitur; quanquam insuper utraque funccio interdum ex æquo peccet. Singulorum ex his varii sunt casus, plures item causa, & siendi rationes; quarum præcipuas hic breviter perstringam.

Primò igitur, quando fanguis non rite cordis finum dextrum & arterias pneumonicas pertransit, aut proprio ipsius vitio, aut ductuum modò istorum, modò ulteriorum culpà illud contingit. Quippe nonnunquam sanguinis rivus in citeriore pracordiorum regione subsistit, proprer obicem in altera sactum; quinimo interdum acris inspirati desectus, aut vitium,

fanguinis trajiciendi remoram facit.

Quod spectat ad sanguinis vitium, quo minus expedite hic cordis finum dextrum & arterias pneumonicas trajicit, Clariffimi Sylvii opinio, nifi operis prolixi, & longe à proposito nostro estet, hic discutienda foret. Enimvero supponit ille, sanguinis venosi ramum descendentem, chyma simulque bumore lymphatico à toto corpore reduci imbutum, spiritus acidi-dulcis indolem babere ; ejufque interea ramum afcendentem bile è cyffi fellea in cruoris maffam fuffufa impragnatum, falis volatalis oleoft participare; deinde ex horum subcontrariorum, intra dextrum cordis finum confluxu , blandam & natura amicam excitari pugnam five effervescentiam; in qua, & ob quam, latentes conclusaque in utroque partes ignea , compedibus foluta, & in libertatem vindicata, chyli & sanguinis partes omnes rarefaciunt, ac ita muiant & alterant, ut tum vita & calorie, tum motus & nutritionis in toto corpore munia obeant. Hypothesi huic perquam ingeniosa, & concinnè adaprata, ne statim affensum præbeam, plurima faciunt. Præterquam enim quod multi circa bilis genefin , & dispensationem longe aliter statuunt, adeoque, non fine firmis rationibus & experimentis persuali, talem fanguinis diverfæ indolis, & in cordis finu dextro litigantis.

rigantis, avmilia edodi, effervescentiam negant: Nostra, que fuit olim, adhuc fert sententia, utrumque fanguinis rivum, pariter chymo recente perlutum , prorfus homogeneum existere; atque id propter, vafa lactea thoracica tam longo itinere chyli partem circumducere, quam trunco venz cava descendenti, requè ac partem alteram vala melaraica trunco ejus afeendenti infundum: quod eriam una cum chylo humor lymphaticus vafis fubclaviis infundatur, ita ut in fanguinem reduci percommode queat; nec quidem eliis aut pluribus ejus ductibus opus videtur. Porro humorem istum recte constitutum, zquè ac chylum. ipfum dulcefactum, moffe languinez abique lucta in corde excitatà, fimul congruere & facile affimilari fta-Sin verè humor lymphaticus, à cerebro & nervolo genere aquè ac à glundulis redux, à debita crasi degener, (uti crebro affolet) acorem contraxerit, idcirco fanguini venoso reinfusus ipsum fundit, & in ferofitates præcipitat, proinde ut magna uring profiuvia inducantur. Porro à tali caufa diabeten excitari alibi oftendimus. At vero tantum abeft o ut talis humoris lymphatici fluor in dextro cordis finu majorem fanguinis effervescentiam concitet, ut potius è contra exinde cum pullu debili, sepe totius infrigidatio, aut rigor, non rato etiam spirituum deliquia aut affectus fpalmodici excitentur, & urinam copiolam & pallidam comitentur. Quorum ratio proculdubio est, quod tum humor limpidus è cerebro & nervolis partibus exundans fanguinem in ferofitates fundit, & nimis diluendo refrigerat; proindeque spiritus animales, vehiculo suo destituti, aut desiciunt, aut motus inordimatos incunt.

At verò fanguinis in cordis finu dextro, à partium dissimilium lustà, esservescentiam elasticam uti prorfus negamus; ità quoties exinde in pulmones non debito modo ejicitur, illud non tam proprio ipsius, quam facultatis animalis vitio aut desedu accidere statuimus. Si quando enim spiritus, cordis sibras motrices actuantes, aut desiciunt, aut in arazia, spasmodicas adigantur, cor proinde inordinate vibrans, laticem cruentum aut insume, aut irregulariter foras propellit.

Quòd autem fangors corde egrefius arcerias Pneumonicas haud femper expeditè trajicit, id interdum proprià ex culpà, quandoque item ob vias obstructas, n

-

-

t

n

0

n.

n

a

quin & alias ob causas passim contingit. Ipse sanguis duplici respectu, sc. aut quoad accensionem, vel quoad crasin suam peccans, proprio per pulmones transitui officit. Utriusque horum varii sunt casus. Primo enim quatenus iste aut minus, aut nimis quam par est, accenditur, in circuitu pulmonari impeditur. Si quando in massa sanguinea, spiritu ac sulphure absumtis aut depressis, partes aquex, terrestres, aut salino-fixæ prapolleant: id propter latex ejus agre aut parum ab aere nitrofo accenfus, non facile intra ductus pulmonares rarefit, eosque exilientis instar flammæ fua sponte vix · trajicit; sed gravis & quasi limosus usque in viis hæret, atque plurimum molestia ac laboris, quo circumpellatur, cordi creat. Hinc quoties à totius corporis, aut partium ejus motu citatiore, fanguis paulo uberius in præcordia urgetur, cor & pulmones pro circumpulsione ejus difficillime, & extremis quasi cum nixibus laborant. Atque in hoc casu verisimile est sanguinem, intra cordis finum dextrum rapidius aggestum, aliquatenus stagnare; quia nimirum in ductus à fronte oppletos statim transferri nequit. Porro ob hanc caufam concretiones ista grumofa five carnofa, cordis Polypi dicti, interdum exoriri videntur. Hinc & in pica, leucophlegmatia, hydrope, ac scorbuto inveterato, à corporis motu citatiore, respiratio valde difficilis, ac laboriosa existit.

2. Sanguis nimis interdum accenditur, totusque ferè in slammam erumpens, ac supra modum expansus, intra ductus pulmonares, quos plurimum instat & extendit, vix contineri potest, quin eos imslammare sive accendere periclitatur; quare, ne diutius in is moretur, pracordia creberrimis simulque fortissimis nixibus vibrant, ut sanguis ita nimis accensus satis eventilari & circumagi posit: secus enim iste, intra pulmones aggestus, eosque totos inslammans, functionem vitalem cito destruet.

Præter hæc sanguinis quoad accensionem, restant alia quoad crassin, sive mixtionem ejus vitia, propter quæ ductus pneumonicos minus libere aut expedite trajicit. Enimvero quando compages ejus aut minus laxa, aut supra modum stricta existit, per exiles pulmonum meatus haud sacile pertransibit; quin sepe in sissem bærere & stagnare, aut etiam excurrere, &

extravafari periclitatur.

Sanguis in compage diversimode folurus, aut deli-

quia, aut recrementa, aut corrupțelas suas in pulmonibus exuir; quæ in vasorum recessibus deposita, aut parietibus eorum assisa, rivi sanguinei cursum variis

modis inhibent, aut pervertunt.

Primo Sanguinis dissolutio, quæ pulmonibus sæpissime (quamvis non periculose admodum) insesta est, contingere solet, quatenus serositates, intra massamejus contineri inhabiles, cum non satis per Diaphoresin, aut diuresin è vestigio amandantur, intra pulmones à cruore abscedunt; adeoque effervescentes, & è propriis vasis exundantes, tum aeris tum sanguinis transitus perturbant, aut præpediunt; proinde ut recrementi hujus serosi expellendi, & circuitus sanguinei continuandi gratia, pulmones in tussim crebram, & valde molestam, irritentur. Quæ autem sit tussis ratio formalis, & fiendi modus, interius exponemus.

Cum plures fint causæ & occasiones, propter quas latex ferosus, è sanguinis compage solutà abscedens, in pulmones exundat, plerumque illud ob unam aut alteram ex tribus contingit: sc. primo & fapissime, quia poris exterius à frigore constrictis, serofitates, per diapnoen amandari folitz, in massam cruoris regurgitant; quam flatim effervescere, & superfluitates serolas intra pulmones exuere cogunt. Ab hujufmodi causa catarrhi & tusses frequentissimè oriuntur, proinde ut vulgo cujufque tufis initium tali me pares . nempe frigori contracto, constanter imputari soleat. 2do liquorum acidorum, uti pomacei, vini Rhenani albi, Clareti Parifienfis, aliorumque tenuiorum potus, nonnullis tuffim , aut affectionem catarrhalem fere femper accersit : cujus ratio est, quod sanguis, in crasi debihis, uti lac ab acidis injectis, statim funditur, inque ferofitates, que arteriarum interiorum statim osculis exudent, pracipitatur. Hoc equidem in meiplo quotannis expertus fum, cum æstivo tempore (quando fanguis fulphure abundat) pomaceum, & vina meraciora impunè, imo fæpe commode biberim, eadem hyeme (cum fanguis ad acorem proclivis est) vel modice libata illico tuffim excitare. 3tio subest altera diluvii ferofi in pulmones exundantis causa, viz. quando lympha, parres nerveas & folidas irrigans, fubito fluorem patitur, proindeque è fibris & glandulis, aliisque ductibus & receptaculis in languinem regurgitat; cujus liquorem illico fundit, inque ferositates, quæ pulmones non raro infestant, præcipitat.

Propter

I.

-

ıt

is

a

i

0

Propter hanc rationem tussis subitanea ac molesta affectus spasmodicos supenumero comitatur; quæ vulgo, tussis vaporesa dicta, vaporibus ascribitur. Verùm insuper in magnis acris mutationibus, & pracipuès quando tempestas à sicca in humidam alteratur, & propterea sales volatiles aut sixt deliquescunt, tussis & catarrhi valde increbescunt.

Nec tantum latex serosus, sed & plures alii humores, aut sanguinis recrementa, in pulmonibus deposita, coram ductus sape inferciunt; adeoque tum acris, tum cruoris transitus prapediendos dyspneam, aut tussim inducunt. Hoc in cachochymicis, item in gulosis, bibonibus, alirsque vitam inordinatam, aut desidem agentibus, passim cernitur. Quapropter cursores, us pulmones humorum illuvie & sanguinis recrementis usque immunes habeant, diatà tenui & perquam exactà utuntur. Observavi quossam melancholicos, sanguinis facte adustà intra dustus pulmonases acudante, son instante dustus pulmonases acudante, son, aut istericos, savum, & quandoque summè ar maricans (siquidem pura puta bilis suit) excrevisse.

3. Insuper pulmones interdum fanguinis corruptelas & purrilagines luere, plures instantiæ fatis manifestò declarant. Si quando enim massa ejus miasmate, aut contagio pestilente aut venenato taeta, corrumpi incipiat, inque portiones coagulatas, & sphacelatas faceffat, pulmones inde labem præcipuam, unde fc. maximum vitæ periculum imminet, fuscipiunt. Hoc in morbillis, variolis, peste, & febribus malignis notius eft quam ut explicare aggrediar: à quibus affectibus quoties agrotantes intereunt, ita fieri videtur, vel quia fanguis intra cordis aut pulmonum vafa grumefcens, proprie ibidem circuitus viam obstruit, proinde statim ut influxus ejus in cerebrum præpediatur; vel quia fanguinis corruptelæ ductuum pulmonarium parietibus affixæ, affectionem quafi phlegmonod, iis inducunt; proindeque tuffim molestissimam, aut dyfpnæam, & non raro sputum sanguineum accient.

Hactenus de circulationis sanguinea impedimentis; que intra puliriones, propter cruoris massam nimis disfolutam, inque partes aut portiones (que ibidem relicular inforum ductus obstruunt) abscedere aptam, contingunt. Supersunt aliæ præcordiis haud minores injuriæ, que à sanguinis compage nimis constricts, & nibil à se dimittente procedunt: cujusmodi ob causam aut fedimittente procedunt: cujusmodi ob causam aut fedimittente.

bris causus, aut pleuritis, vel peripneumonia, oriuntur. In priore affectu sanguis plus debito sulphureus, simulque craffus, sero non satis diluitur; quasque hujus in se particulas continet, à complexu suo zere. deponit : quapropter intra pulmones uberius accenditur; cumque horum ducius rum ob majorem effervescentiam, tum ob crassitiem suam difficilius pertranfit, cor, impigre & vehementissime vibrans, circumpulsionem ejus totis viribus molitur; nihilominus, à flamma ejus majore intra przcordia gliscente, zstus, & fitis moleftiffima, cum lingua fcabritie & velut torre-

factione quadam, oriuntur.

In altero affectus genere, viz. pleuritide, aut peripneumonia, fanguis æque crassus, sed minus sulphureus five inflammabilis existit; quapropter incendium haud tantum concipit : attamen, ob crassitudinem fuam, cum ductus thoracicos aut pulmonares non ita facile & expedite trajicit, sæpenumero extravasatur, atque ductuum interftitiis aut parietibus hærens, ob-Arudionem & phlogofin brevi excitat; quibus fæpe dolor, cum sputo sanguineo aut discolori, succedit. Observare est à phlebotomia in hujusmodi morbis facta, cruoris, postquam subsederit, superficiem pellicula albicante, autalias discolori, crassa & viscosa semper obduci: cujus ratio est, quod sanguis, cum inter circulandum particulas veteres non à se dimittit, novasque in se haud satis recipit, diuturna coctione inspisfatur, ac, inftar carnis elixe à colore sanguineo verfus albidum mutatur; in quo statu, siquidem vasorum ductus exiles haud facile pertransit, extravasari periclitatur, & pleuritin, aut peripneumoniam facile excitat.

Prater has fanguinis, dum præcordia pertransit, remoras, ob propriam ipfius noxam excitatas, funt infuper alia sufflamina, & impedimenta ejus, que aut cordis, aut viarum, aut etiam aeris inspirati vitio, vel

defectu contingunt.

Quot modis, & quibus de causis, cor in motu peccans, sanguinem minus recte aut debite è sinu suo dextro per pulmones in finistrum propellit, in nupero de affectibus Cardiacis tractatu, fatis clare oftendimus: nimirum musculus iste, nonnunquam spirituum inopia, aut defectu laborans, vibrationes suas haud satis vegete & robustè peragit. Revera cum à corporis exercitio, cruor solito uberius è Vena Cava in cordis sinum

num urgetur, fiquidem hoc firmiter fe contrahere nequit, juxta vires suas impigre laborans, pulsus creberrimos fimulque debiles exerit : porro huic ut suppetiæ ferantur, tum Arteriæ Pneumonicæ, tum alia in variis corporis partibus, que fanguinem quoquo modo circumpellunt , contractiones crebras & inordinatas edunt. Hoc observavi in virginibus pica laborantibus, aliisque interdum cachecticis, à motu corporis citatiore non solum cordis palpitationem, sed in collo, & temporibus, aliifque locis arterias irregulariter pulfaffe. Nec tantum spirituum defectus, sed quandoque etiam illorum inordinatio in causa est, quòd præcordia minus recte sanguinem trajiciant; quippe interdum spiritus, nervorum cardiacorum incolæ, à copula incongrua irritati, & spasmodicè affecti, cordi aut arteriis contractiones irregulares, quibus sanguinis iter varie pervertitur, aut impeditur, imprimunt; uti passim in cordis palpitatione, tremore, pulsu intermittente, aliifque hujus farinæ pathematis accidit.

3tio Sanguinis iter pneumonicum quandoque ob vias non fatis patentes varie inhibetur : cujusmodi impedimenta contingunt quatenus meatus five ductus isti vel obstruuntur, vel abrumpuntur. Prioris due sunt rationes, seu fiendi modi: viz. viæ aliquando occluduntur, quatenus vasorum ductus, à fibris carneis contractis, ad se invicem propiùs adducuntur; uti in cordis palpitatione, & Afthmate spasmodico nonnunquam accidere alibi oftendimus. Cujufmedi affectus, propter clausum sanguinis intra præcordia rivum, respiratio difficilis & anheta, pullus exilis, & totius infrigidatio comitari folent. Porrò interdum fanguinis meatus occluduntur, quatenus vasorum ductus à corpore, aut humore quodam exterius incumbente comprimuntur: quare cum cellulæ, aut Tubi Bronchiales. (uti frequenter affolet) à phlegmate viscoso, materià purulentà, fanguine demum extravasato implentur, quemadmodum in ipsis liberior aeris, ita in vasis adjunctis etiam fanguinis transitus inhibetur. In ejusdem caufa rationem veniunt tumores, tubercula, vermes, nec non concretiones, velut lapidofæ, arenaceæ, calcolæ, aliæve alius generis diverfimode excitari folit.e; quarum pracipuas inferius speciatim attingemus. Insuper quandoque vidimus tum arteria, tum venz pneumonica canales plane offeos alicubi factos, eo-

rumque parietes ita compressos, at rima tantum exigua ad sanguinis transitum relinqueretur. Non ita pridem Iuvenem, à tali venæ pneumonicæ mala conformatione extinctum, diffecuimus; in quo vasis hujus truncus, prope cordis infertionem lapidescens, adeo coaluerat, ut sanguis non nisi guttatim, aut cum perexiguo tantum filo cordi instillaretur. 2do du-Etus fanguiteros sepenumero impleri, & obturari, proprerea ut fanguinis rivus obstruatur, aut angustetur, plures inftantiæ & observationes Anatomicæ satis manifesto declarant. Ex his enim liquidò constat sanguinis concretiones grumosas, seu veluti carneas, ipsius cordis finus & vaforum majorum radices ita nonnunquam opplere, ut Huenti sanguini cursus ferè in totum obstruatur. Quinimo hoc in vasis minoribus fæpius contingere, & ratio suadet, & experientia concludit: quippe (prout modò innuimus) sanguis in Rheumatismo, peripneumonia, & pleuritide, per phlebotomiam emiflus, postquam refrixit, pellicula comfimilis omnino substantia cum concretionibus istis polypofis, obducitur; indicio (uti videtur) manifesto, eum, propter crassamenta ista viscosa, vasorum minorum ductus ægre pertransire : quapropter ut quoquo modo evadat, ea plurimum diftendit; quandoque etiam perrumpit; sape item corundem ora reserat, inque Tracheam hiatus aperit, proinde ut cruoris extravasiti portiones crebro tusti ejiciantur. Novimus quoidam dur nesc & anhelofos obiifie, quorum pulmones, ulcere aut continui solutione quavis graviore immunes, adeò intumuerant, ut illorum intra thoracis cavitatem motui spatium desideraretur : cujus ratio proculdubio fuit, quod fanguis crassior & faculentior, proindeque vafa ifta non facile pertrantiens, arterjas & venas ubique extenderet, inque minoribus eorum tubis stagnaret. Insuper chuoris faculentia, modo falinæ diversi status, modo futphureæ aut terreftres cum illis combinata, sape vasorum ductibus exilibus impacta, ibidemque fixa, eos penitus obstruunt; propterea ut sanguinis circulatio pneumonica in spatium brevius contrahatur, & consequenter Tubis aut cellulis compressis respirationis ambitus coarctetur; Plures & diversimodi talis obstructionis casus, & species extant, que fi omnes aut przeipuæ enumerentur, talis pathologia iu molem immensam excresceret. 30 sanguinis commeatus pneumonicus non tanL

xi-

ri-

n-

u-

s,

ut

u-

0-

ır,

2-

i-

us

n-

0-

e-

1-

n

r

â

is

tùm ob vias occlusas, aut obstructas, sed quandoque etiam abruptas impeditur. Etenim vasa istaccin quibusdam tenuia, aut tenera, aut valde laxa, sanguinis impetu aut acrimonia non rarò aperiuntur; ita ut latex cruentus vel in tracheam erumpens per sputum ejiciatur, vel ductuum interstitiis aggestus peripneumoniam, vel in thoracis cavitatem decidens empyema producat. Super his singulis in capite de Hæmoptoe

speciatim dicetur.

3. Restat adhuc tertium sanguinis in itinere pneumonico impedimentum, quod viz. propter aeris defedum, aut vitium accidit. Si quando sanguis intra pulmonum ductus, ab aere per Tracheam inspirato, haud debito ri'u accenditur; propterea statim uti flamma ejus irregulariter habet, ita & motus variè inhibetur, aut pervertitur. Quanquam enim fanguis mero cordis impulsu per pulmones adigitur, attamen hujus pulsus juxta istius ab aëre accensi tenorem proportionatur; quare cum fanguinis flamma propter aëris vitium , aut defectum diminuta , aut suppressa existit, pulsus statim languidus aut inæqualis evadit, atque ob fanguinis curfum perturbatum aut subliftentem, Ratim in toto corpore pallor, ac refrigeratio, cum membrorum enervatione succedunt. Quod si inspiratio penitus intercipitur, aut (quia desunt particulæ nitrose) frustratur, statim pullus cessat, & mox vita perit. Quorum omnium ratio est, tum quia sanguis, ab incendio multum prohibitus aut extinctus, inftar musti deferventis mox subsidit, atque ad motum ineptus eft; tum pracipue quia fanguinis flamma concidente & à cerebro substracta, illico spirituum animalium hypostasis, quasi lux exinde emanans, statim concidit, simulque omnium facultatum exercitia, sive actus cessant. Si quando, sanguinis sulphure atque aeris nitro plus debito concurrentibus, cruor supra modum accenditur, propterea statim, quo hic nimis efflagrans fatis eventiletur, cordis pulsus quoad ultimum eius molimen intenditur Plures hujus formæ instantias adjicere possimus: verum hæc sanguinis consideratio ad 2dum de respiratione læsa propositum ducit; nempe ut perpendatur, cujusmodi deliquia aut defectus circo aeris nitrofi, ad flammam vitalem fanguinis tuendam requifiti, tum. inspirationem, tum exspirationem contingunt ; nempe à quibus ista causis procedunt, quos itidem effectus producere solent. In qua disquisitione imprimis de Inspiratione SECT .. ¿æla dicemus. D 2

SECT. I. CAP. III.

De Inspiratione lasa.

Espiratio lædi dicitur, quando usus ejus frustratur, aut quoquo modo inhibetur; quod fæp istime accidit propter aëris inspirandi vitium, vel defectum. Quoad prius, fi forfan aer depravatus fuerit, sanguinem nec rite accendit, neque eventilat, quinimo nonnunquam hujus crasin pesfundat, five venenat, prout in aura constitutione admodum maligna, five pestilente passim cernitur. Hujufmodi affectuum ut rationes præcipuas attingamus, advertere eft, quod fiquidem aëris particule nitrofæ (uti multiplici experimento conftat) ad vitam tuendam imprimis necessariæ existunt; ita frequenter accidit illud aeris nitrum aut dencere, five plane deeffe, aut ab aliusmodi particulis obscurari in tantum, aut ligari, ut virtutem fuam Connin fatis exerere nequeant, aut denique eidem corpufcula maligna five exittalia ad-Primo aeris particulæ nitrofæ deficiunt, fi quando ipfo ftagnante aut valde aftuante, nitrum inde abigitur, aut in actum minime concitatur; quapropter in camera arctiore vel nimis conclufa, aliifque in locis, aut hominum frequentia stipatis, aut solis ardore effervefactis, difficulter ac agre respiramus. Idem usu venit in locis valde excelsis, supra montium cacumina, Atmosphæræ summitatem excedentia; in quibus ob nitri defectum respiratio agre ducitur, & diu illic vivere non licet. Secundo particule aeris nitrofæ ab aliis accessoriis interdum obscurari, aut obtundi, quandoque item nimis acuari solent. Quoties enim, fante Austro, aura nimis humida & crassa evadit, in quantum particulæ nitrofæ ab aquofis ac fulphureis occupantur, ac plurimum obtunduntur, dum inspiratur illa, sanguis haud vegete accenditur, verum, instar ligni viridis igni suppositi, fumigat potius quam clare efflagrat ; proinde ut durante tali aeris statu , torpidi ac hebetes, ac ad motum inepti perstemus : è contrà autem, quando faviente Borea particulæ frigorificæ acerrimæ & fumme aculeatæ nitrofis adjunguntur, sanguis satis accenditur, & libere respiramus. Attamen flamma vitalis

talis à gelu intenso ipsi improportionato undique reprimitur, & ni motu & calore refocilletur, non rarò.

prorfus extinguitur.

2. Præter hæc aëris vitia, quibus respiratio interdum lædi folet, hoc infuper malum nonnunguam ab. ejus defectu procedit; quatenus nimirum ifte copia fatis ubere introduci nequit. Cujusmodi effectus cum plures & diversimoda causa existant, ut plurimum vero illud propter respirationis organa vel quoad motum impedita, vel quoad meatus obstructa contingit.

1: Respirationis organa aut sunt merè passiva, que scilicet moventur, uti pulmones; aut funt activa, que seipsa, ac insimul istos movent, uti musculi thoracis, ac Diaphragma. In quibusque horum motus impedimenta, quibus respiratio læditur, varie contingunt. Etprimo quod ad pulmones spectat, suprà innuimus hoc interdum ob vasa plurimum distenta, & sanguine impleta, valde intumescere, in tantum ut rigidi & inflexiles systolar ac diastolar vicibus minime obsequantur. Porro interdum accidit ob phlegmonen, tubercula, aliafque diversimodas concretiones, parem in ipsis rigiditatem excitari. Secundo respirationis organa activa, fivepartes moventes, scilicet musculi pectoris, & Diaphragma, à functione sua motiva varias ob causas inhiberi aut perverti folent. Solutio continui in quolibet horum facta, five per fanguinis aggestionem, five perferi, aliorumque humorum decubitus, uti in pleuritide-& Scorbuto, five à plaga aut vulnere inflictis, dolorem in loco affecto cum motus impotentia & respiratione difficili passim ciet. Quinimo interdum fine dolore, aut causa quapiam evidente, partes ifta à motu prapedita dyspnæam gravissimam inducunt; prout in Asthmate, fuffocatione uterina, & quibusdam alis affectibus spalmodicis, aut hypochondriacis, crebro cernitur. Cujufmodi pathematum ratio proculdubio in eo confistit, quod Spiritus Animales functioni istarum partium motrici dicati, aut circa originem perturbati, aut intra, nervorum ductus impediti, à debito in fibras motrices influxu avertuntur. Quapropter multi quoad pulmones. fatis fani , & tantum cerebri & nervorum affectibus obnoxii, etiam Dyspnær paroxysmis horrendis sæpe corripi solent: prout alibi fusius declaravimus.

2. Aeris quo minus libere pulmones subeat, inhibitio respirationem lædens, sæpenumero ob vias, nempe trachez ductus occlusos, aut non satis patentes con-

prohi-

tingit. Enimvero dudus isti (ut prius de vasis sanguiferis notavimus) occludi, & plenum aeris ingressum prohibere solent, quatenus vel oppsentur, vel comprimuntur, vel arctius contrabuntur. Cum plures fint caufz & modi, quibus trachez dudus oppleri folent, imprimis & sæpissime hoc facit seri, dum à sanguine abscedit, fluor catarrhalis, & è vafis sanguiferis in has partes exundatio; quod primo tenue & acre tustim molestissimam parit; postea per coctionem crassescens, & trachez parietibus adhærens, inspirationis vias valde angustat, & extremitates earum prorsus implendo, decurtat: pariter etiam languinis extravalati, nec non puris, aut materia ichorofa è lymphaductibus aut fanguiductibus in veficulas tracheales exudatio, dyspnæam gravem & non raro Phthisin producit; cujusmodi aftectuum pathologia infra fusius explicabitur. Secundo ductus tracheales tum ultimos tum intermedios fæpenumero per compressionem angustari, aut occludi, observatione satis vulgari constat. Enimvero à pastu uberiore, nec non à vini, aut cervisie fortioris potu copielo (quatenus vala pneumonica ob cruoris turgefcentiam valde distenduntur, & trachez latera compressa liberum solitumque aëris ingressum non admittunt) homines, alias fatis fani, difficulter & anhelose respirant : quod quidem ob pulmones repletos & extensos, potius quam à stomacho saginato, & diaphragmatis sy-Rolen impediente, accidere putamus. Porro ob hanc rationem, etiam in febrium paroxyfmis respiratio crebra & laboriofa existit. Nec tantum à sanguine turgescente, sed etiam ab eodem stagnante, aut extravafato, infuper à concretionibus lapidofis, aliisque diversimodis, trachez vasa compressa inspirationem liberam perficere nequeunt.

3. Tracheæ ductus nonnunquam à fibris eorum spalmodice affectis propius contracti & occlusi, acri ad debitam inspirationem aditum negant. Hinc cum nulla sit in pulmonibus obstructio, aut mala conformatio, nulla insuper diathesis tabida; tamen à fibris istis praternaturaliter convulsis, & simul contractis, Asthmatis paroxysmi horrendi sape oriuntur. Super hujusmodi pathematis cum alibi differuerimus, non opus erit pathologiam istam hic denuo repetere. Prater hos Inspirationis læse casus, subsunt quidam alii, qui propter acreem in primo aditu, scilicet intra nares, guttur, aut laryngem à tumore aut mala conformatione

ni-

ım

ri-

nE

nt.

ne

o-&z de

1n-

f-

u

u

prohibitum excitantur: ita namque polypus in nare, angina in gutture, aut tonfillarum inflammatio respirationem difficilem reddunt; pari quidem ratione, ac arenæ circa portum aggestio navium exitus reditusque obstruit. Quandoquidem vero ejusmodi pathematum rationes & hendi modi sensui patent, supervacaneum videtur eorundem Ætiologias hic tradere.

SECT. I. CAP. IV.

De Exspiratione lasa.

C Icut Exspiratio multò facilius, & cum minore negotio quam inspiratio peragitur; ita quoad actum fuum minus inhiberi, aut perverti periclitatur. Enimvero ad istum perficiendum musculorum pauciorum nixus contractivi requiruntur, in tantum ut nonnulli afferant, partium motricium, à quibus pectoris dilatatio perficitur, meras relaxationes ad constrictionem ejus sufficere. Hinc cum in Agone mortis ultimus naturz labor fit thoracem aperire, & spiritum ducere. quò vitæ flamma perennetur; quam primum irritus ifte conatus fuerit, nullo cum negotio animal exfoirat ac moritur. At verò in superioribus satis clarè evicimus, izavone haud minus quam estavone penía à musculorum reculiarium opera obiri. Quare cum exspirationis organa ladi aut inhiberi contingit, necesse erit functionis istius difficultatem, aut depravationem oriri.

Partes motrices, quæ pectus constringunt ejusque cavitatem coarctant, præcipuæ sunt musculi pectorales interni, lumbares quidam, alique abdominis; insuper laryngis, & Tracheæ sibræ musculares: propter vitia quævis, modo has, modo istas, aut singulares aut plures simul occupantia, exspirario diversimodè inhiberi, aut perverti solet. Quanquam autem sunctionis hujus læsio sæpenumero ab inspiratione læsa dependeat; quandoque tamen ea solitariè contingit, ità ut, cum aërem satis rectè & sacilè ducimus, eum non nisi impeditè ant perversè reddamus. Quod quidem ob varias custas, & pluribus modis (quorum præcipuos hic bre-

viter attingemus) fieri folet.

Primo.

Primò enim fiquando folutio continui, vel affectio fpafmodica, vel paralytica in mufculo (qui exfpirationem facit) uno aut pluribus accidat, propterea thoracis cavitas ad aerem five spiritum plenius efflandum. non ita libere constringi ac comprimi potest. Hinc non tantum pleuritide, sed tumore, aut vulnere in musculis intercostalibus aut abdominis laborantes, tustire, auc canere, aliosque exspirationis fortioris actus non facile obire possunt; nec minus, ob fibras istarum partium motrices resolutione aut spasmo affectas, thoracis constrictio debita inhibetur.

2. Exformationis actus cum varie pervertatur, aut perturbetur, tum potissimum hoc in tusti, sternutatione. rifu, ploratu, ac fingultu contingit: In quorum rationes, & fiendi modos breviter inquiremus; & primò

dicendum erit de Tuffi.

Tuffis describi potest, quod sit exspiratio vehemens. crebrior, inæqualis & fonora, propter cujusdam molefti & irritantis sedationem, aut è pulmonibus per-Trachez ductus expulsionem, excitata. Quippe aer violente exclusus, & in transitu ad ductuum trachealium latera allisus, quicquid iis ullibi impactum eft; fi facile mobile fuerit, discutit & absterget, & non raro foras amandat.

Ad tuffim excitandam tum musculi thoracem contrahentes, tum Bronchiorum fibre motrices, intima συμπράξει in motu concurrunt. Quippe dum illi pectoris cavitatem coardant, ac undique totos pulmones comprimunt; hæ ductus tracheales modo hos, modo illos contrahendo, & à tergo aërem dum foras propellitur occludendo, expulsionem ejus citiorem & vehe-

mentiorem moliuntur.

Omnem tuffis actum inspiratio subita intensior præcedit, nempe ut aer, in majore copia admifius, statim violentius explodi possit; in quo nisu non tantum recens, qui modo respiratur, sed etiam vetus, intra veficulas tracheales antea aggestus, ad augendum spiritus exsufflatum una exploditur; cumque non primo impetu quod molestum est sedatur aut amovetur, hujulmodi vehemens exspiratio crebra vice usque ad magnam nature fatigationem iteratur.

Tuffis cujuscunque causa primaria est nervorum aut fibrarum, ad pulmones pertinentium, irritatio; denervis observare est, quod non tantum rami, & propagines eorum pulmonibus inserti; verum alii, è qui-

bus

io

12-

0-

n,

lis

uc

lè

m

2-

ıt

bus oriuntur illi, aut quibuscum intime communicant? in locis à pectore diffitis lacessiti, illico tussim accient quam ob causam sæpe humor acris intra έγκεφαλον aggestus, indeque in capitello nervorum pectoralium decumbens, tuffim moleftissimam aut affectus Afthmaticos inferre solet; prout olim per instantias notabiles declaravimus. Propter eandem rationem molekia naribus, palato, aut gulæ inflica, tustim, seu potius tusfiendi nixum licet inanem, concitat. Parum insuper feri ex arteriis, in gulæ aut laryngis partes superiores extillans, absque notabili pulmonum noxa, tustim crebram & valde molestam producit. At vero hac irritatio, nervis ac fibris in ipfo pulmone diftributis inflicta, crebrius & quidem immanius tuffiendi nixum provocat; qui per vices ireratu , donec quod molestum est foras excernitur, aut irritatio ejus compescitur. Hujusmodi tuffis propodes exemplum notabile inferius subpicietur.

Causæ irritativæ tussim inducentes & sunt multiplices, & variis in locis consistunt: præterquam enim quod nervi, prout modo innuimus, insuper & membranæ, quibus intima cum pulmonibus communicationest, in nare patulo, aliisque in locis irritatæ pathema istud è longinquo pulmonibus imprimunt; sæpissime exspiratio ista irregularis propter aliquod incongruum, aut aliquo modo improportionatum, pulmonibus impactum excitatur. Quippe molesti hujus amovendi gratia imprimis nervi, sibræque nerveæ circa pulmones dispersæ irritantur: dein, horum consensu, musculi pectoris constrictivi, simulque trachæ sibræ motrices, in contractiones vehementes & crebrò iterandas adiguntur.

Tuffis omnis vel humida, vel ficca est; in priore humor quidam, alicubi intra ductus tracheales depositus, tuffiendo succutitur, sursumque in os foras excernendus ejicitur. Humor iste, cum multiplex & diversimodus existat; ut plurimum dicatur vel serosus, vel natritius, vel purulentus, vel sanguineus.

Prioris plures sunt species, & differentiæ; nempe quoad consistentiam au: tenuis, aut crassis est, sive crudus, vel concoctus; quoad colorem, aut albus, aut stavus, aut subviridis, quandoque item cæssus aut ater. Porro tussis humida variè distinguitur, quoad loca, è quibus humor extussiendus procedit; quandoque e-

nim

46

nim laryngis parietibus adhærescens, aut iis exudans, fibris motricibus per lenem tufficulam succussis, facile ac brevi transitu in os ejicitur; interdum materia excernenda paulo altius bronchiorum tubis impacta, non nifi per exspirationes magnas & crebrò repetitas excutitur; denique nonnunquam accidit, recrementa ejicienda intra trachez velículas ultimas deponi, è quibus non fine vehemente & crebrius iterato tuffiendi labore educitur, & dein, longo per totos pulmones itinere, foras propellitur. De tusti humoris nutritii, item sanguinei & purulenti, postea, cum de Phthisi

ejusque medela agemus, speciatim dicetur.

Tuffis ficca, quoties pulmonum Idiopathica est, pluribus modis & ob varias causas excitatur; hanc enim duauum quorumcunque pneumonicorum obstructio, five per compressionem, five oppletionem, five contractionem ea fiat, necessario inducit. Quapropter inflammatio, tumor, tuberculum, fanguinis ob plenitudinem aut depauperationem stagnatio, item concretiones Argillacea, lapidea, polypofa, vermes, quin & multa alia præternaturalia, quatenus fibras nerveas fere perpetuo irritant, tuffim ficcam & inanem, fed valde molestam, inducunt. Ceterum tuffis ficca interdum naturæ inftinctu, velut Antliæ loco, excitatur; nimirum ut languis, vel ob propriam dylcrasiam, vel ob vafa pneumonica non fatis patentia, pulmones ægre pertransiens, partium harum succussu promoveri, ac in motum rapidiorem urgeri possit.

Quod spectat ad alios Exspirationis lasa actus, uti cum in sternutatione, fingultu, rifu, ploratu, laliisque affectibus functio ejus naturalis & aquabilis perturbatur, aut pervertitur; quandoquidem harum Ætiologiæ (quas etiam alibi quadantenus defignavimus) ad propositum nostrum haud proprie spectant, eas hic loci prætereuntes, ad rem primario institutam, sc. ad pectoris morbos, eorumque remedia, ac me-

Symin animatich 28 groungt and minig alrange. encod confidentiam auf renuir, nur cestius git,

and the control of the section of

dendi rationes nunc demum transibimus.

SECT. I. CAP. V.

De Phthisi sive Tabe in genere.

Um hactenus pulmonis fabricam graphice delineatam, ejulque una & totius pectoris motum, perque iplum aeris, & fanguinis, aliorumque humorum vias ac itinera perluftrave, rimus; nec non eorundem varia impedimenta, remoras aut diverticula, juxta quod functionis pneumonica inter inspirandum vel exspirandum actus diversimode lædi aut perverti contingit, notaverimus; jam proxime incumbit ad regionis hujus ita peragratæ Pathologiam descendere, &, quod ab initio erat propositum, medicamenta Thoracica, sive remedia ad sanandos pectoris affectus dicata, eorumque operandi modos tractare.

Inter morbos pectoris Phthins, five Tabes, jure principem locum vendicat: nullus enim hoc crebrior, aut curatu difficilior exiftit. Porro ceteri omnes affectus thoracici, male aut minime fanati, in hunc, velut rivi minores in lacum majorem ducunt, adeoque in Phthilin definentes, & naturas, & nomina fina priftina amittunt.

At vero hæc Phthiseos & Tabis vocabula propria fignificatione folummodo denotant Atrophiam, five contabescentiam solidarum partium cum debilitate virium: cujusmodi affectio quamvis sapenumero à pulmonum unitate folutà, five ulcere procedat; quandoque tamen fine horum vitio, aut mera fanguinis, aut præcipua fucci nervei culpa, totius corporis extenuatio, five contabescentia exoritur. Priusquam igitur de Phthisi pulmonari privata agimus, ex re fore videtur generales hujus morbi rationes exponere, & oftendere quot modis, & quibus de causis humorum dyscrasiæ totius corporis atrophiam quasi tabidam inducere solet. Enimvero ipla Tabes pulmonaris non proxime ac immediate à visceris iffius ulcere aut corruptione procedit; verum oritur, quatenus fanguis inde labem contrahens, & fumme inquinatus, propterea virtutem fuam putritivam prorsus amittit. Porro tum hic, tum insuper liquor nerveus, ob multas alias caufas diathefin talem OFTEODI-

ατεόφιμον acquirit. De quibus in genere modo dif-

quirendum erit.

Et primo quod ad Sanguinem spectat, sapenumero advertere eft, quosdam fine tuffi, & citra apparens in pulmone aut pectore vitium emarcescere, & indies solitæ carnium molis dispendium pati; interea ut circa appetitum, digestionem, somnum, & fere totius fun-Etionis naturalis, imo & animalis Oeconomiam mediocriter habeant; atramen, quasi alimentum receptaculo usque perforato infunderetur, minime nutriuntur; verum, invitis omnibus diæteticis regulis, fenfim conrabescunt. Cujusmodi effectus ratio formalis sive conjuncta fapenumero tantum in eo confistit, qued sanguis, inligniter depravatus; fuccum alibilem fibi jugiter fuffulum affimilare nequir; quare iplum non modo amandat, fed etiam folidarum partium particulas delibat; quas in se rapiens, statim foras profundit, vel in diverticula cogit, vel evaporando absumit.

Sanguinis depravationes, five status degeneres, Atrophiam inducere solitæ, vel in propria ipsius dyscrasia consistunt; vel ipsi aliunde, & quidem præcipue aut à visceribus, aut à liquore nerveo etiam de-

generi, communicantur.

Propria ipfius fanguinis dyscrafia ereidin duplex existit, juxta quod particulas Saline-acidas aut Sulphureas & summe acres supra modum exaltari, & ceteris præpollere contingit. Enimvero cruor interdum ab indole sua genuina, sc. dulci & volatili, in acidam facessit; prout in Scorbuticis quibusdam, melancholicis, & cachecticis passim cernitur. Quapropter succus nutritius, perpetim in massam sanguineam suffufus, fiquidem affimilari, & partibus folidis apponi 'nequit, rurfus brevi relegatur; atque vel protenus per urinam, aut sudorem, aut diarrheam amandatur; vel intra carnes aut viscerum cavitates aggestus, hydropem infert : cujufmodi Affectus, in malum statum evecti, effectus ordinarius folet effe, quod cum aliquæ partes valde intumescunt, aliæ plurimum extenuantur. Longe à proposito nostro hic esset, prædictorum affectuum Etiologias tradere , inque messem non modo alienam, fed & procul remotam, falcem mittere. 2. Porro fubeft alter fanguinis fatus aresound. hute plane contrarius; quando nimirum iste supra modum calidus, & sulphureus, proindeque immaniter

n

;

- - - -

1

ter semper efflagrans, effervescentia sive accensione sua succum nutritium absumit, & nimis evaporari facit; adeo ut partes solidæ debito ejus penu defraudatæ emarcescant. Diathesi huic obnoxii vasa habent ampla, & cruore plurimum distenta, carnes vero emarcidas, & præ calore induratas. Quamvis taliter affecti aro ad mortem usque intabescant, attamen citius consenes-

cunt, & plerunque brevius vitam finiunt.

2. Sanguis non tantum ex propria indole, sed insuper ob tabem aliunde, & præcipue à Visceribus vel Succo nerveo communicatam, non raro tabificus existit. Et primo hoc viscerum culpa crebro accidit : hæc enim male affecta, chymum fanguini convehendum interdum haud rite coquunt; sape item pervertunt, ac fermentis extrancis & heterogeneis inquinant, in tantum ut hæmatoseos & nutritionis munera frustrentur. Porro interdum ob vasa chylifera in iis obstructa, etsi multum comedatur, parum tamen, aut debito minus, in massam sanguineam convehitur. Insuper in coctionis visceribus nonnunquam tumores, abscessus, aut ulcera contingunt: à quorum putrilagine sanguis, inter transeundum infectus, reliquam iptius massam contaminat, ac operi nutritivo ineptum reddit. Quoties vidimus à scirrho in Liene, Hepate, Pancreate, aut Mesenterio excitato, ab Intestini cujusdam, aut etiam Renis, Uteri, aut Vesica ulcere vel tumore cancroso. aut alias cacoethe, absque notabili pectoris aut pulmonis vitio atrophiam lethalem successisse? Quinimo Tumores, Abicessus, aut Ulcera strumosa vel cancrosa in partibus externis, & præcipue in dorlo contingentia, frequenter in tabem exitialem definunt. Quorum ratio facile patet, quatenus nimirum in ejusmodi Affectibus, tum lucci nutritii copia ingens, ad partem affectam per arterias advecta, ibidem vel tota impenditur, vel inde foras profunditur, in tantum ut ceteræ quæque totius corporis partes debito penu defraudentur : tum insuper quod materies virulenta aut valde incongrua illic genita & aggesta in venas resorbetur, quæ fanguinem tabo impuro inquinat, proindeque ad nutritionis munus obeundum prorfus inhabilem reddit.

Nec folum à visceribus, & partibus solidis, sed insuper à Succo nerveo, sanguini labes (propter quam είτεοφιμώ existit) non raro communicatur. Si quando enim hic latex à crass genuina, sc. delci ac volatilis

in acidam degeneret, subinde è fibris & partibus nerveis exundans, inque sanguinem refluens, liquorem ejus pracipitat, inque fluores cogit; quibus materies: emnis nutritiva ejicitur, & modo per urinam, aut fudorem, modo per vomitum, vel diarrheam profunditur. Horum omnium rationes & fiendi modos in

nupero tractatu explicavimus.

Ceterum ipse liquor nerveus, interdum per se, ab indole sua desciscens, & in crasi vitiatus Atrophiæ causa existit: quod item duplici respectu, sive binis afficiendi modis fieri contingit. Enimyero interdum fuccus iste plurimum vitiatus & degener, quali vappidus & effectus evadit; proinde ut fibras tum nerveas. tum carneas non fatis actuet, & Spiritu animali irradiet; quapropter ubique in folidis partibus uti virtus motiva. fic etiam nutritiva deficit. Hinc aut totum corpus, aut membra quapiam vel partes ejus paralyfi aliquandiu affecta, tandem emarcescunt: cujus rationem alibi: fatis fuse declaravimus. 2. Porro item notavimus plures febre lenta (five vsupardes à nobis dicta) laborantes, statim oblanguescere, & dein brevi tempore plurimum emaciari. In utroque casu ratio eadem, aut analoga affignari debet : quippe oftenfo alibi , quod spiritus animales, una cum liquore nerveo eorum vehiculo (qui seminis instar masculini est) humorem nutritivum, ubique juxta partes folidas aggestum, quali femen femineum actuant, inque opus nutritivum quasi fecundum reddunt; id propter, siquando liquor ifte nerveus aut vappidus aut depravatus fiat, partium solidarum moles, quasi sterilis facta, emarcescer.

Hæc de Atrophia, five contabescentia, ejusque ratione formali, causis, & variis flendi modis in genere. Hujus Affectus cum plures fint fpecies & differentia, ita duz przcipuz, & magis notabiles, quarum urraque particulatem confiderationem meretur, occurrunt; viz. Tabes five Phthifis Dorfalis, vulgo dicta & Pulmonaris. Posterior hac, que proprie hujus loci est, in capite sequenti tractabitur; interim de altera ista, (quoniam ejus notitia hujus Pathologiam illustrat) verbo

dicemus.

Tabes Dorfalis etsi in nostro hoc seculo nomen fuum fere amilit, aut forsan mutavit in Gonorrheam, tamen Hippocrates mentionem ejus facit, & morbum hanc ex professo tractans, duplicem ejus speciem assignavit, ic. unam ex immodica Venere & alteramà destil-

destillatione in spinam dorsi. Quod ad posteriorem hane spectat, fæpius observavi, quosdam dolore circa lumbos, imo interdum in toto dorlo miserrime vexatos fuiffe, qui cum aliquandiu ita laborarunt, postea gibbi aut claudi evalerunt, ac ultimo in toto corpore, excepto capite, infigniter contabuerunt. Cujufmodi Affectus caufa proculdubio in hoc confistit, viz. quod imprimis humor five materies quadam incongrua & morbifica, cum fucco nerveo per medullam spinalem descendens, in nervorum vertebralium ramos incurrebat, proindeque ab initio ob fibras vellicaras dolor fere continuus oriebatur; dein ob quasdam è fibris carneis refolutis, oppositæ vehementius contradæ spinæ vertebras quasdam distorquebant, & denique, siquidem spiritus animales nervos & fibras ad truncum & membra pertinentes haud uberi satis copia actuarent, ob nutritionem frustratam, totius corporis emarcescentia successit. Profecto cum liquor nerveus & spiritus animales è spina dorsali in totum corpus haud plene & libere dispensantur, proinde marcor sepenumero oritur : hine abscessus & ulcera circa lumbos vel os facrum: excitata, quatenus liquorem nerveum absumunt nimis aut profundunt, Atrophiam in toto, aut faltem in partibus inferioribus inducunt.

2. Altera Tabis dorsalis species longe frequentior, item duplex existit: ea nimirum vel à magno vel nimis crebro humoris genitalis dispendio, aut à continuo putrilaginis è partibus genitalibus profluvio exo-

ritur.

1. Quoad prius, observatione satis vulgari constat. immoderatum Veneris usum, etiam involuntarium (fi magnus iste vel continuus fuerit) seminis effluxum, totius corporis languorem & demum contabescentiam producere. Hujus ratio (prout alibi innuimus) non est, quod semen juxta quorundam opinionem à cerebro per nervos in corpora fi ermatica descendat, proindeque à magno ejus dispendio imprimis έγκεφαλ @ & consequenter partes omnes, à spirituum inde scaturientium influentia dependentes, infirmentur & contabescant. At vero, cum fatis evicimus materiem feminalem è massa sanguinea in partes genitales immediate suppeditari, eandemque prorsus cum illa existere, è qua in cerebrum instillata spiritus animales procreantur; necessario fequetur, quo major ejus portio pro reparando seminis dispendio ad testes corripitur, eo

cerebrum debito ipsius tributo desrau dari, & propterea tandem in toto corpore sunctionem, tum motivam, tum nutritivam vacillare ac imminui. Quod autem vesani Scortatores majorem circa lumbos debilitatem sentiant, partesque infra hos consitæ, sc. semora & tibiæ maxime contabescant, ratio est, tum quia spirituum animalium penu in prima scaturigine, viz. 2722 para desicente, rivi extremi, sc. spinalis medullæ sines, nervique ab ea oriundi desectum hunc primo ac potissimum luunt; tum insuper quia juxta lumbos sanguis arteriosus præstantiores & maxime instaurativas sui particulas, dorso enutriendo dessinatas, plus aimium testibus elargitur, ac interea sanguis venosus sussuime instaurativas sui propterea essetus, quicquid opusenti potest à lumbis sussuire instauratur.

Seminis dispendia contabescentiam inducentia modo sunt voluntaria, cujusmodi noxam patiuntur salaces ac Veneri dediti; modo sunt involuntaria: cujus
affectus variæ sunt species. Nam in aliquibus sere tantum propter insomnia aut phantasmata impudica contingit; in aliis vero præter stas occasiones, nixus quilibet dorsi, sive ob ponderis lationem, sive propter urinæ,
aut secum alvi excretionem, etiam humorem genitalem dimitti sacit: cujus causa est, & quia semen aquosum & tenue simulque acre ac irritativum existit, &
præterea quòd partes sunt debiles, proindeque ipsum

nec rite concoquere nec retinere valent.

In tabe altera dorsali, cujus mentionem supra fecimus, non Semen ipsum, verum ichor sive putrilago quædam, è partibus genitalibus profunditur; cujus effluxus fi quando ingens & continuus fuerit, non raro totius corporis vires labefactat, & materiem nutritivam subtrahendo & prodige ablegando, atrophiam five contabescentiam inducit. Enimvero juxta vasa spermatica, aut in transitu abiis, tum in viris tum in feminis Emunctoria quælam confita funt, quorum munus est humorem à semine efformato superfluum excipere, & quando exuberat per partes genitales foras amandare. Proinde quidem ut in utroque fexu ductus isti (ne exarescant, ac rigidi aut minus sensiles fiat) lubricentur ac irrigentur, Prostatæ in viris, & glandulæ circa uteri cornua in feminis constituuntur; è quibus utrifque femper in adu coitus, & nonnunquam citra ipsum, quando corpora spermatica nimia humiditate scatent, latex quidam serosus exudat : ac in feminis

I.

n,

m

0

minis (quarum corpora humidiora funt, & in quibus has vias natura ad menstruam excretionem fecit) hoc fapius ac multo uberius contingit quam in viris. Quod si Emunctoria istac debilitate magna, aut virulentia quadam afficiantur, ita ut laticem illuc missum aut corrumpant, aut non fatis contineant, non modo ifte perpetim amandatus copiole per pudenda effluit, sed: & alii totius corporis humores superflui, aut recrementitii, ad parres istas debiles affluentes una profunduntur. Quinimo & fuccus nutritius partibus quibufque vicinis destinatus illuc confluit, & continenter abscedit; ita demum ut propter succi nutrici (qui ibidem effluens corrumpitur & continue amandatur) dispendia, non modo partium vicinarum, sed totius corporis langue -res & emarcescentia succedant. Hæc satis vulgo innotescunt in Gonorthea, item in fluore muliebri, five Affectus isti per impurum concubitum, aut Veneris immoderationem, five ob plagam, contufionem, nixum majorem, aliamve noxam lumbis inflicam excitantur; cujulmodi pathematum Ætiologias & Therapeias particulatim tradere haud proprie hujus loci eft: quod propositi nostri res erat, ad Phthisia sive Tabem proprie dictam, que nimirum mero aut præcipuo pulmonis vitio exoritur, tractandam pergamus...

SECT. I. CAP. VI.

De Phthisi proprie dicta, sive de Tabe pulmonum vitio excitatà.

Hthisis adeo frequenter & communissime à Pullmone vitiato procedit, ut nonnulli eam visceris hujus morbum peculiarem statuerint: quod autem sepissime ita siat ratio est, quia cum supra ostendimus corporis intabescentiam plerunque à sanguine depravato & ad nutriendum inepto immediatius procedere; statis constat, illius uti persectionem in pulmonibus acquiri, ita ab his male affectis eundem potissimum vitiari, inque statum à se opique, imo corruptivum de generare. Enimvero in Pulmone, potius quam in Corde aut Cerebro, vitæ stamina ducuntur, ibidemque septus labesactantur aut abrumpuntur.

E 3. Phthisis

Phthisis definiri solet, quod sit totius corporis intabescentia, ab ulcere pulmonis orta. Verum minus
rectè: quia plurium ab hoc morbo defunctorum cadavera aperui, in quibus pulmones ulcere quovis immunes, tuberculis, aut lapidibus, ant materia sabulosa
per totum consiti suerunt: nam exinde sanguis, siquidem in præcordis nec libere circulari, nec ab aere nitroso satis animari possit, cumque interea à propriis
recrementis in pulmone depositis continue inquinetur,
sæpe vitiosus & areopius factus labem arcessit: qua,
propter Phthisis melius desinitur quod sit totius conta-

bescentia à mala pulmonis conformatione orta.

Veteres Hippocratem secuti, fere tantum duas hujus morbi causas affignarunt, sc. Catarrhum, & Vena ruptionem, quibus nonnulli fatis rece Emprema addunt, alique interim ab hoc cenfu catarrhum excludunt: nam quod vulgo afferitur pituitam à capite in pulmones deciduam, fapiffime Phthiseos causam existere, nec non ab illa, fiquando intra pulmones diutius commorara putrelcit, crebro inferri; prorfus erroneum effe cum alibi prius innuimus, ita mox clarius oftendetur. Interim ut conftet que fit materies Phthisin generans, quoties ea fine Empyemate, aut Hæmoptee prævijs exoritur, confiderare oportet quot modis, & quibus viis aliquid incongruum aut heterogeneum pulmones fubeat; qua indagine fada facile apparebit, quodvis pulmoni inimicum irrepere ac intus admitti præcipue aut per Tracheam, aut per Arterias pneumonicas, etiam aliquatenus forsan per Nervos, nihil autem per Venas aut Lymphaductus, quorum munus est fanguinem vel lympham folummodo referre five exportare, atque nihil prorfus ingerere.

Quord Tracheam, satis constat eam in hunc finem constitui, ut per ductus sive rubos ejus aër constante reciprocatione ingeri & mox regeri possit; insuper an quapiam alia materies pracordiis insesta aut tabisica per candem viam admittatur, modo inquirendum est. Et quidem hoc aditu pulmones sape labem exitialem concipere inde liquet, quia regionum quarundam aër humidus samosus, aut vaporibus malignis scatens, diathesin Phthisicam sapenumero inducit; cujusmodi tamen assectio per particulas tantum aëreas & minutas, sive atomos (quibus nempe aut sanguinis crass, aut pulmonum conformatio, vel simul utraque laditur) communicari solet. Vesum an præterea materies serosa,

Ī.

2-

15

i-

vel humor aliquis pulmonum corruptivus, per hune commeatum eos fubeat merito ambigitur: etfi complures catarrhum, five feri à cerebro per trachez dudus in pulmones depluvium pracipuam Phthiseos causam statuant. Quam opinionem ab antiquis erronee traditam, miror quempiam è modernis aut Medicis aut Philosophis admissife, siquidem ex observatione Anatomica manifesto liquet, nihil à cerebro per glandulam pituitariam (que unicus exinde transitus videtur) in palatum aut pectus decidere, fed ferum ibi depofitum per dudus appropriatos ad venas jugulares deferri, & fanguini remandari. Porro avr Via etiam conftat , quicquid reliquum feri in glandulis aurium , oris. nafi, aut faciei deponitur, ex iis omnibus per dudus item peculiares foras convehi, proinde ut nullus omnino humor, aut à cerebro, aut è palato in pulmones

depluat.

At vero licet materies tustim excitans, non à capite per tracheam in pulmones depluat, quandoque tamen ex trachex lateribus in iplo: um cavitates decidens, Affectum catarrhi nomine vulgo infignitum producit. Enimvero Aspera arteria parirer ac Arteriæ sanguiseræ, uti tunicam nerveam & musculosam pro sensu & motu occasionaliter habendis, sic etiam vasculosam & glandulosam pro calore vitali & nutricatu sustinendis obtinent. Posteriores ha tunica interstitia cartilaginea constituunt, quinimo ipsas cartilagines quodammodo obducunt. Porro in tunicam glandulosam serositates à sanguine totam .tracheam irrigante superfluz deponuntur, quæ statim magna ex parte in tracheæ cavitates exudantes, ipfis lubricandis & humectandis præcipue inserviunt : fi quando autem massa sanguinea nimis funditur, ac in ferofitates præcipitatur (uti à frigore fufcepto, acidis epotis, & ob multas alias occasiones crebro assolet) propterea statim materiæ aquosæ ingens copia è trache glandulis & arteriolarum osculis in cavitates ejus exudat , quæ cito tuffim valde moleftam, & non raro fputum multum (quod & poftea fir tabificum) infert.

At vero hæc sputi ac tussis quodammodo catarrhalis causa perraro solitaria existit, quia dum sanguis tracheam irrigans sluorem passus, serositates suas glandulis (unde mox in cavitates ejus exudent) ingerit, insimul & reliqua massa sanguinea pariter sua, serum intra arterias pneumonicas secretum, partim in sinus trachea-

E 4

les, partimque in lymphæductus infinuat, cujus diluvio pulmones quali inundati & valde irritati in tuffim

& expuitionem fere continuam cientur.

Cujusmodi tustis, & expuitio dummodo moderate habent, & tantum fanguinis ferofitares superfluas excernunt, fæpe in commodum potius quam nocumentum cedunt; quoniam & masia sanguinea, & ipsis pulmonibus hoc ritu expurgatis, symptomata ifta utplurimum sponte cessant, & valetudo integrior exinde sequitur, Sin vero Affectibus iftis diu protractis, ferofus humor utrobique in ductus tracheales depositus, & indies uberius aggestus, tandem versus putredinem alterari incipiet; propterea tum libera acris reciprocatio præpeditur, tum fanguinis & motus & crafis pervertuntur: hinc tuffis immanior, & respiratio fit difficilior; quinimo tota massa sanguinea, quatenus à tabo (quod Venæ à pulmonibus excipiunt) polluitur, ab indole sua benigna paulatim desciscens & depravatus, non modo ferum superfluum, sed & succum nutritium (quem affimilare nequit) ex arteriis pneumonicis in ductus tracheales continue profundit; adeoque materia. rabificæ moles indies augetur, donec pulmonibus magis ufque & magis oppletis & obstructis, arque sanguine plus inquinato & ad quæque munia sua præstanda inhabili facto, tuffis & sputum ingravescunt, & cito mali moris evadunt; insuper respiratio impedita, totius corporis languor & emarcescentia, functionum omnium debilitas, & demum febris hectica, & festina ad: mortem declinatio fuccedunt.

Quando tuffi ac sputo diu continuatis & fensim au Lis, humor coriolius è massa sanguinea in pulmones deponitur, ifte imprimis veliculas tracheales fubit, ac tan-'dem implet & nonnihil diftendit, è quibus cum quolibet mane, per expectorationem tunc uberius habitam, fere torus ejicitur, exinde pro brevi tempore thorax gravamine immunis, & respiratio magis libera videtur : paulo tamen postea sanguis sero aut succo nutritio refarcitus, novam materiem pulmonibus suffundit, proindeque rursus è cibo, aut somno, vesiculæ teplentur, arque humores affluxu indies adaucto magis diftenduntur amplianturque, tandemque lateribus duarum forsan aut plurium disruptis, muite hic illic vesiculæ in unum quasi lacum efformantur; intra quem materies tabifica copiofius aggesta, ibi (quidem haud tota flatim ejicitur) putrefcit, proindeque & pulmonis cui

I.

7-

m

e

n

-

3

Z

0

.

-

infidet fubftantiam corrumpit, & fanguini pertranfeunt inquinamentum putridum infinuat. Fovea ita in pulmonibus facta indies augetur, & sæpenumero plures fimul ac diversis locis cuduntur, atque ob magnam hnmoris in iis aggesti & putrescentis copiam pectoris gravitas, velut onus ingens fentitur, respiratio magis impeditur, insuper à tabo uberius in massam sanguineam fuffuso crebra hujus effervescentia, succi nutritii disperditio, porro fitis ac aftus, inappetentia, sudores nocturni, & totius coporis intabelcentia oriuntur. Ceterum cruor à pulmone inquinatus hunc affectione reciproca, viz. à proprio tabo magis plecti facit; quippe sanguis venosus unoquoque circuitu materiem istam purulentam excipiens, eam mox arteriofo tradit; unde cum neque per diaphorefin, aut diurefin fatis amandari queat, tandem per arterias pneumonicas ad pulmones refertur, ubi rursus à sanguine secreta, ubique in Trachez tum vesiculas, tum ductus minores insinuatur; ita demum ut tota pulmonum compage impleta, & fovez sive ulcera deinceps in pluribus locis efformentur, & finus reliqui omnes ichore spumoso inferciantur.

At vero interdum accidit, ejusmodi lacum sive soveam unicam, aut forsan binas in pulmonibus efformari, easque circumcirca parietes callosos obtinere, ita ut materies ibi collecta, in massam sanguineam minime transferatur, sed quotide tota, copia licet ingenti expectoretur. Taliter affecti quali tantummodo fontanellam in pulmone haberent, sputum etfi multum, & craffum, imo flavum, & quafi purulentum omni mane, & aliquantulum in toto die rejiciunt; tamen alias satis sani degunt, bene respirant, comedunt, & dormiunt, diozepacie aut faltem in modico corporis habitu perstant, & non raro persenescunt: hinc nonnulli dicuntur Phthisin per 30 aut 40 annos habuisse, & morbum eum usque ad vitæ terminum (haud proinde abbreviatum) protraxisse; atque interim alii cum minus tustiant aut expuant, intra paucos menses in febrem hecticam incidunt, ac brevi in sepulchrum præcipitantur.

Hactenus de Phthiseos sive Tabis pulmonaris causa conjuncta, & ratione formali; quod ad causas alias (viz. Procatarcticas, & Evidentes) spectat, illæ quidem variæ & multiplices existunt; quatenus nimirum sunt propinquiores vel remotiores, intrinsicæ vel extrinsecz., & denique connatz vel adventitiz; harum omni-

um in Phthri producenda chepyeras, ou megices, & afficiendi modos ut delignare fuscipiam, imprimis oftendere oportet, quot modis & ob quas acopal es humor ferolus five (ut vox populi fonat) catarrhalis, de massa sanguinea in pulmonum vesiculas aliosque du-Aus tracheales deponi solet. Circa quam indaginem unicuique obvium est concipere causam morbificam è binis partibus consistere, simulque in vitio esse hinc Sanguinis materiem noxiam ad thoracem mittentis dyfcrasiam, ac inde Pulmonis eam facile suscipientis im-

Quoad prius, observatione satis vulgari constat, mafsam sanguineam particulis incongruis, sc. vel propriis degeneribus, vel alienis illuc aliunde suffusis refertam, propter eas expurgandas effervescere, quodque secernendum est, cum per alias vias haud facile amandetur, in pulmones suffundere, iisque (fi forsan constitutio-

mis debilioris fuerint) penitus affigere.

Plures & diversimode funt fanguinis dyscrafia, & affectiones quibus liquor ejus in compage Tolucus, & quali fusus, ferum & succum nutritium non debite intra se continet, quin hos aliosque humores recrementitiosà se perpetim amandans, nti interdum in alias

partes, ita sæpius in pulmones deponit.

1. Sanguis interdum inftar lactis sponte acescentis, Sensim depravatur, tandemque ab indole genuina verfus acetofam desciscens, & in compage solutus, serofirates suas (facile nimis abscedere apras) ex Arteriis tum pneumonicis, tum trachealibus in ductus tracheales suffundit. Ita quibusdam solenne est semel, aut his in anno fine ulla causa manifesta tusti gravi ac molesta cum sputo copioso affici, que tractu quodam temporis (postquam sanguis faculentiis & recrementis expurgatus crasin suam recuperat) sponte cessant, & deinceps valetudo firmior & diuturna succedit. Per hujusmodi tustim fanguinis na fregor novi quosdam fæpius in die, & præsertim omni mane, sputum instar atramenti nigricans cum levi tracheæ nixu excernerefolitos; quo affectu cum per plures menses constanter laborassent, post tussim graviorem occasionaliter contractam cum sputo multo ac flavo, deinceps priori isto arrato prorfus immunes evafere; cujus ratio est, quod tuffis immanior cum expuitione copiosa per aliquet: 11-

.

is

15

s,

u-

m

è

C

1-

quot dies persistens, faculentias istas atrabilarias è sanguine prorsus expurgat, quinimo & sanguinis temperiem immutat, seu potius dyscrasiam tollit.

2. Liquor nerveus non raro degener factus, & cum lympha copiosa è fibris & partibus nerveis in fanguinem redundans, uti viscerum & Renum affectus periculosos (quos alibi notavimus,) ita quandoquetussim immanem & valde molestam infert. Hujusmodi tussimodo Catarrhalis est, quatenus lympha ista massam sanguineam transgressa, per arterias in pulmone deponitur; modo Spassmodica, quatenus nervi & sibra adpectus movendum destinati à larice isto occupantur; inque motus conyulsivos irritantur: ab utraque causa aut conjunctim aut separatim, evenit, quod cerebri & nervosi generis pathemata graviora tussim molestam frequenter accersunt, vel in eam commutantur.

3. Præter sanguinis & liquoris nervei vitta sæpe tussim excitantia, probabile est hoc malum interdum exoriri propter lymphæducius qui ad pulmones spectant
obstructos: cum enim hujusmodi vasa quamplarima
per pulmones ubique disseminantur, quorum munus
est, quicquid lymphæ, per arterias ad præcordia advectæ, & per venas haud statim reducibilis, supershuum
est excipere, & ad ductus thoracici truncum convehere,
si forsan accidet hos ductus, à materia viscosa obsuratos vel compressos, aut à frigore constipates officio
suo minus defungi, necesse exclusa; aut in sanguinem
regurgitantia esservescentiam ejus ciere, aut in Trachez ductus sussus sussimantes.

4. Nectantum humores prædicti, quatenus sanguinis crasin aut motum pervertunt vel impediunt, tuffim (quæ sæpenumero phthiseos proæmium est) inducunt; verum insuper Evacuationes quæque solitæ aut solennes suppressa, aut præpeditæ, noxam pulmonibus frequenter imprimunt. Fluxus menstruus aut hæmorrhoidalis obstructus, hæmorrhagia narium affueta fi forte ceffat, fontanella occlusa, pustula, scabies & exanthemata repercussa, Thoraci labem non raro affigunt, Si quando sputatio copiosa è glandulis cris sponte desittat vel medicina curatur, postea nonnunquam tuffis tabifica fuccedir; quare vulgo dicitur idem Rheuma, quod modo ex capite in fauces & guttur deciderat, postea exinde alrius in pulmones descendereis cum revers nihil aliud hoc fuerit, quam quod fanguifanguinis ferofitas quædam fuperflua, per arterias cephalicas in glandulis oris deponi folita, postquam illuc excluderetur, per arterias pneumonicas in pulmones irrueret.

Præter has evacuationes privatas & periodicas, vel extraordinarias, quarum suppressiones ad tuffim & Phthisin inclinant, occurritaltera generalis & conftans, viz. Transpiratio insensilis; que inhibita vel suppressa, plus ac sæpius quam ceteræ omnes, istius mali occasio aut parens esle solet. Quippe effluvia, per poros cutis evaporare solita, intus cohibita sanguinem fermentant & cito pervertunt, inque ferofitates fundi & precipitari faciunt; que cum aliis masse sanguinee recrementis flatim in pulmonibus depofitz, tuffim molestam & non raro tabificam accerfunt. Hinc vulgaris observatio est, frigoris quo pori constipantur susceptionem, five per aurz gelidz afflatum, five à pluvia aut fluvio madefactionem , five vestis depositionem , aut alio quovis modo fiat, quamplurimos ad affectus thoracicos disponere. Quare nostro Idiomate, posità causa pro causato, tuffis appellari solet frigus sufceptum.

Hæ funt præcipuæ causæ & occasiones, quæ ex parte sanguinis quoquo modo depravati, & propterea materiam noxiam in pulmone deponentis, occurrunt. Sequuntur aliz ex parte pulmonis, que nempe viscus hoc ad tuffim aut phthisin promtius contrahendam difponunt : cujulmodi imprimis funt hæ tres, viz. primo mala pectoris conformatio; fecundo pulmonum innata debilitas, five hareditaria ad tabem diathefis; tertio thoracis morbi pracedanei, uti funt vulnus vel plaga, Pleuritis, Peripneumonia, Empyema, Hamoptoe, Variolæ & morbilli, cum quibusdam aliis; quarto his addatur (utpote inter causas procatardicas locum merita) Aure, que inspiratur, incongruitas. Propter unamquamque ex his causis, & aliquando ob plures simul, materies tustim excitans, & postea frequenter tabifica pulmones facile invadit & intime subit, iisque noxam non raro exitialem imprimit. Super his fingulis breviter dicemus.

Primo igitur quoad pectoris conformationem res ità habet: viz. ut pulmones ufque farti tecti, & labe quavis phthifica immunes, in officio suo diu conserventur, oportebit eos motu usque vegeto agitari, &, quasi velis plene expansis, systola, & diastola, reciprocationes validas obire; in eum nempe finem ut aët

uber-

12-

uc

es.

el

82

15,

p-

di

0-

m

di

2

0-

is

i-

ut

31

0-G

te

e-

-

15 G-

0

2

-

-

ubertim inspiratus ad intimos quosque ipsorum recessus admittatur, & exinde statim, una cum effluviis & fuliginibus omnibus quaque respirationis vice, maxima ex parte regeratur. Quandoquidem vero hujufmodi pulmonum actio à thoracis tanquam machina motiva conformatione plurimum depender; necesse erit propter malam hujus fabricam respirationis munus in multis deficere. Sunt autem pectoris male conformati duz przcipuz species, (nempe gibbositas, & scapulz velut Alatz) propter quas plures in Phthisia proclives reperiuntur: quarum ratio est, quod in tali utraque pectoris vel depressi vel oblongati figura, neque pulmones spatium ita liberum amplumque obtinent, neque musculi motivi ita fortiter contrahi possunt ac in pe-

ctore quadrato.

2. Pulmonum innata debilitas, five hæreditaria ad tabem dispositio, adeo frequens & vulgo notabilis est, ut cum aliquis in phthisin proclivis reperiatur, à quibusque statim interrogetur, annon parentes ejus tali morbo obnoxii fuerant? Horum plurimi pectore angusto & collo oblongo præditi, & constitutionis valde tenera, à levissima quavis occasione tustim contrahunt; Auram nec gelidam, nec humidam ferunt. Horum nonnullis habitatio in urbibus, ubi aër crassus & fumolus inspiratur, valde infesta est; è contra aliis in eandem affectionem proclivibus, plurimum amica; (cujus ratio inferius disquiretur.) Illis omnibus ventus Borealis fere semper inimicus, utpote qui tussim frequenter, item Hæmoptoen, Pleuritin, aut peripneumoniam excitare folet; fc. valis Pneumonicis aut thoracicis exinde constipatis, atque interim sanguine, ob' transpirationem impeditam, & effluvia intra massam ejus cohibita turgido magis & acriore facto.

Enimyero Diathelis ad phthisin hæreditaria in his duobus potissimum consistit: viz. primo quod patientes sanguine acriore & elastico præditi, Aganolio uberiorem exigunt; que si forte minus conceditur, materies evaporare solita in pulmones imbecilles redundat. Dein secundo, siquidem vasa pneumonica nimis, laxa & tenera existunt, serum, aliaque sanguinis recrementa, intra massam ejes solutam haud rite continent, verum & ista, & nonnunquam ipsius cruoris portiones quasdam in ductus tracheales erumpere sinunt : quorum fibræ motrices cum insuper debiles fuerint, quod in cavitates suffusum est non statim foras eliminant;

quin ibidem commorari & putrescere, demumque in tabum, & pulmonis & sanguinis corruptivum, dege-

nerare patiuntur.

3. Phthisis interdum aliorum pectoris affectuum præviorum aut productum, aut consequens est. Pathemata ista tabisica imprimis sunt Empyema, Pleuritis, Peripneumonia, Pulanonis vomica; porrò quandoque variolæ, & morbilli: quin & sebres Anomalæ malè aut minimè judicatæ idem efficiunt. Assectuum horum præcipui, aur saltem qui thoracis proprii sunt, unà cum Ætiologiis, &, quatenus ad tabem disponunt, rationibus & siendi modis inferius exponentur; interim advertimus hujusmodi noxam iis omnibus communem esse, viz. quod pulmonis unitatem solvunt, vel tonum labesaciant, quodque insuper sanguinis crasin pervertunt; unde quicquid incongruum aut protegy ab hujus massa degeneri aut depravata iis suffunditur, facile admittunt, atque difficulter aut vix

omnico repellunt.

Phthiseos causis procatarcticis modo explicatis, qua nimirum ex parte tum fanguinis, tum pulmonis confi-Runt, merito accensetur altera utrique communis, & (tametli prorfus extrinseca) cum utroque maximam necessitudinem habens; que nimirum est aeris inspirati conditio five temperies. Enimvero phthisicis tanta est hujus influentia, ut morbi causa aëris in quo degunt incongruitati quandoque ferè in totum ascribatur, & pro curatione soli aut cœli mutatio ceteris quibufque remediis preferatur. Hinc nostratium plures tuffientes, aut tabidi, Auftrales Galliæ regiones g egatim petunt ; alique interim , quibus trans mare currrere non libet, aut licet, è fumofis urbibus statim in rus tanquam ad certissimum refugium festinant : propterea quidem vill e omnes prope Londinum, quæ aëre claro & perflato gaudent, Phthisicorum quali totidem nosocomia habentur. Veruntamen à tali locorum mutatione haud ex æquo omnes juvamen recipiunt: multi enim aut Galliam, aut villas rusticas petentes, ibi fepulchra potius quam fanitatem inveniunt. Quinimo Londinum haud starim à Phthisicis omnibus relinquendum est : novi enim plures tusti ac phthisi obnoxios, multo melius in hoc aëre fumoso, quam ruri valuisse. Ita propter ejustem morbi sanationem, dum alii hanc urbem quafi Barathrum vitant, alii huc tanquam ad Afylum fe conferunt, Horum

n

1-1-1-55

×

Horum rationes ex respirationis Dostrina superiùs tradita fatis clare elucescunt; nimirum oftendimus fanguinem pulmones pertranseuntem, & quoad accensionem seu vitalitatem, & quoad motum suum ab aere nitroso inspirato plurimum pendere; unde sequitur hujus tenorem ad illius crafin ita proportionari debere, ut fanguis intra præcordia modice accensus, clare & vegete tum fine fumo & fuligine ; tum fine flammå nimis intensa effligret; proindeque vasa pneumonica fatis libere absque remora aut recrementorum depositione trajiciat. Quamobrem aer humidus, palustris, ac minime perflatus cum nulli salubris, ita tussientibus plurimim infestus existit; è contra aer serenus ac mitis, sole ac vento moderatis gaudens, uti cunctis salubris, ita Phthisicis quibusque amicus deprehenditur. Quoad alias aeris inspirandi conditiones, nonnulli tusfim evitant, aut amittunt, degendo in locis montanis ac apricis; ubi Atmosphæra impendens, vaporum quorumcunque craffiorum fumoforum & fæculentorum expers, particulis nitrofis abundat: nam quorum fanguis crassus & fæculentus sulphure impuro scatet, ad hunc rite accendendum, & ad faculentias accensione absumendas, aere pertenui & maxime nitroso opus est. Si modo pulmones haud nimis teneri fint, sed firmi satis & robusti, asperiores ejusmodi particularum appulsus ferunt; è contra qui sanguinem tenuem & subtilem, facile dissolubilem, arque sulphure puriore, sed perexiguo præditum, fimulque pulmones teneros, molles & texturæ rarioris valde fentiles obtinent; aeris nitrofi & asperioris impatientes, crasso ac imprimis sulphureo maxime gaudent. Quare his utile est urbis fumosæauram pinguem & hebetiorem haurire, quæ nimirum fanguini jejuno & tenujori fulphur (quod aliquatenus deficit) æque ac nitrum præbeat, ejusque consistentiam subtilem ac nimis difflabilem nonnihil incrasset ac figat, insuper & pulmonis substantiam sive texturam nimis fenfilem & rariorem hebetet, & contra aeris acrioris & improportionati occursus muniat. Profecto crebra experientia fatis liquet, aerem craffiorem, modò etiam sulphureus fuerit, Phthisicis quibusdam (ne dicam omnibus) valde benignum existere. Communis. observatio eft, regionis istas, five in Anglia five in Belgia, ubi cespite ignes nutriuntur, & odorem valde sulphureum spirant, Tabem rarius infestare; quinimo loca ista phthisi obno.iis, aut ea laborantibus maxime falubria.

falubria, & non rarò fanativa existere. Cui accedit. quod suffumigium ex sulphure & Arsenico (quod fulphure copioso refertum est) pro curandis pulmonum ulceribus pene deploratis remedium licet ultimum, efficacissimum tamen habetur. Porrò huc refer, quod medicamenta pectoralia, ex sulphure parata, quibusvis aliis longe anteponuntur; hinc ut sulphur à Chymicis jure optimo pulmonum Balfamum dicatur. Quo ritu & quibus afficiendi modis hac pharmaca operantur, inque morbis thoracicis adeo infigniter juvant, inferius disquiretur : interim quod aer fulphureus Phthisicis quibusdam ita benignus reperiatur, ratio, ni fallor, in his duobus confistit; viz. imprimis quod, uti modò innuimus, à tali aura inspirata & sanguini jejuno ac inopi, & pulmoni tenero & facile obnoxio fuccurratur una & parcatur; dein fecundo quod particulæ fulphurez, und cum nitrofis inspiratz, humorum quorumcunque aciditates (à quibus istorum in pulmones fluxiones & extravafationes potissimum oriuntur) maxime pracavent, aut tollunt. Et quidem ob hanc rationem est, quod pharmaca sulphurea, etiam intus sumta, tustientibus, aut phthisicis juvamen adeo infigne conferant: atque idcirco sulphur, ut modo dictum, pulmonis balfamum audit. Nam ficut balfamica ulceri aut vulneri imposita, ichoris ibidem exudantis, atque fibras corrumpentis aut graviter irritantis, aciditatem tollunt, cito dolorem leniunt, & poftea folutionem continui fanant; sic etiam particulæ fulphurez, aut cum aere, aut cum sanguine in pulmones traducta, quatenus humorum omnium, fc. cruoris, feri, lymphæ, fucci nervei ac nutririi aciditates præcavent, aut delent, ad phthiseos prophylaxin aut therapeiam plurimum conducunt. Ætiologia hac inferius, cum medicamenta fulphurea particulatim tradentur, fulius instituetur.

Explicatis ad hunc modum tussis ac Phthiseos causis conjunctis & procatarcticis, non opus erit de evidentibus multa dissere. Nam qua ratione pororum à frigore constipatio, crapula, aut compotatio assidua, aliaque varii generis in sex non naturalibus errata, ad assectus istos disponunt, & quandoque statim accersunt, clarius est quàm ut explicatu opus suerit. Nec est ut circa morbi hujus partem onues many diu moremur; veruntamen notare oportet morbi hujus status diversos, sive signa distinctiva, que nimirum ad ipsum pera-

d

i-

r,

, 2

3

e

pertinent. Primo quando mere tuffis eft. Secundo quum in Phthisin degenerare incipit. Tertio, quando Phthisis perfecta & fere deplorata existit. Ex quibus rite designatis, prædictorum affectuum etiam pro-

gnosis elucescet.

1. Et primo quod ad tuffim recentem & adhuc folitariam spectat, profecto hæc, de quacunque causa exoriens, in corporibus ad Phthisin prædispositis vix unquam suspicione periculi vacabit; verum in homi-- ne robusto pectoris quadrati, & tuffim fape prius impune perpesso, haud statim timenda erit: si quando enim à causa evidente fortiori excitata, fine febre, aut totius corporis indispositione, non admodum molesta fuerit, tunc mere frigus susceptum audit; atque vel prorfus negligitur, vel brevi tempore fine multis aut magnis remediis finiri solet. Porro si hanc febricula cum fiti & inappetentia comitabitur, fpes eft fanguine ad rectam temperiem restituto etiam tustim sponte desituram : sin vero illa diutius protracta, & remediis vulgaribus non facile cedens, fputum copiofum & difcolorem producet; hand amplius negligi, fed medendi methodo & remediis idoneis, cumque exacta victus ratione tractari debet. Quippe tunc suspicari subest, Pulmones, in conformatione læfos, sanguinem haud totum , fed cum feri , aut lymphæ , & frequenter cum fucci nutritii depositione trajicere; ac insuper humores istos, ibi depositos, putrescere; proindeque noxa reciproca fanguinem, quo magis usque pulmones ladat, coinquinare.

2. Quod si tussi cum sputo copiolo & crasso indies ingravescente, totius corporis languor & intabescentia, appetitus dejedio, respiratio difficilis, fitis & fanguinis æstuatio, superveniant; magna suspicionis causa est ad primos faltem Phthiseos limites (fi non ulterius) perventum esfe. Quare tunc omnem movere lapidem oportebit, quo & pulmones materiæ jamjam aggestæ saburra liberari, & contra ejusdem incursum continuum muniri queant; simulque ut massa sanguinea depurari, & ad crasin rectam, qua serosstates suas aliosque humores intra compagem suam rite contineat, aut alio

quam ad pulmones transferat, reftitui possit.
3. Sin ultra statum Affectus hujus modo descriptum, Iputi copia & discoloratio indies augebuntur, ceterisque usque in deterius euntibus, virium omnium dejectio, & febris hectica cum fiti continua, sudores no-

cturni, facies Hippocratica, & carnium fere ad sceleti ariditatem concidentia accedent; tunc fere nullus medicinæ, sed tantum trifti prognostico locus relinquitur; aut saltem curationis spe deposità, tantum Anodynis, quibus do Javasia procuretur, insistendum erir.

Quod itaque ad tuffis in genere Therapeiam fpectat? Secundum tres prædictos morbi hujus status etiam medendi methodus trifariam ordinari debet; nempe ut politis quali cancellis diftinctius præscribatur, quid agendum fit pro tuffi curanda dum ea, citra Phthiseos limites subsistens, mere frigus susceptum audit; secundo quæ fanandi ratio Phthifi incipienti, & tertio que denique eidem confummatæ, aut deploratæ conveniant.

1. Etsi contra tustim recentem remedia fere tantum Empirica usurpari solent, & nullus è plebe fit, quin multis & diversimodis hujus farinæ instruitur, quæ fine Medici confilio plurimi confidenter & austrous passim sumunt, & aliis propinant : attamen homines constitutionis teneræ, aur ad tabem hæreditario proclives, vel prius interdum à tussi periclitari soliti, à . primo ftatim appulfu ejus cavere, & ftatim ad iareszne pracepta se recipere debent; juxta quam ut medendi. methodus rite instituatur, indicationes therapeutica potifimum erunt hæ tres; viz. 1. Sanguinis inordinationem, à que seri fluxiones procedunt, sedare, aut tollere; 2. Cruoris recrementa, & exuvias quasque. ab eo secedere aptas, à pulmonibus ad poros cutis, aut vias urinarias, aliaque emunctoria derivare; 3. ipsos pulmones contra feri alicrumque humorum fusceptiones corroborare, fimulque contra frigoris externi, à quo amplius ladi folent, occurfus munire. Super his fingulis paulo explicatius dicemus.

Prima indicatio respicit tum sanguinis effervescentiam, qua propter effluvia cohibita nimis æftuat ille ac in valis ebullit; tum diffolutionem ejus, qua nempe in compage folutus, ferum aliofque humores à complexu suo nimis dimittit. Pro utrisque tollendis victus ratio tenuis inftitui, atque frigoris externi injurià fedulo vitatà diaphorelis paulo uberior procurari, aut faltem affueta reftitui debet. In hos fines patiens illico craffius vestiatur, & intra lectum aut cameram fe contineat, faltem vix domo egrediatur; vesperi & mane à liquore pesseti cum rorismarino aut salvià incodis Indatio tenuis provocetur. Si nibilominus tuffis

leti me-

ur:

is,

tat

ne-

ut

l a-

eos

do

uæ

nt.

ımı

nin

uæ

ws

nes

ro-

à.

ens

ıdi .

Cæ

tut

ue .

ut

los

ti-

à

his .

ef-

at

uâ

s à

lis

n-

Ti,

ns

e- .

Ti.

jā -

u6

lis

russis ingravescat, Phlebotomia, modo vires & constitutio serant, sæpe cum fructu adhibetur: qua celebrata hypnotica sere semper juvant, in quantum se. ea
cordis motum & consequenter sanguinis cursum minis
præcipitem retardant. Porro efficiunt ut leniter isse &
moderate sine magna serositatum rejectione vasa pneumonicatrajiciat, & quod supersiuum est per diaphoresin
potius aut urinam amandet. In hunc usum etiam decocta pectoralia, quatenus humorum aciditates destruunt, sanguinis dissolutionem, ac in serositates susin
nem inhibent aut sissum, adhibenda. Pari etiam ratione, & efficiendi modo, medicamenta ex Sulphure
parata contra tussim adeo insigniter juvant.

Secunda Indicatio, viz. ut ferum, aliaque sanguinis recrementa aut exuviæ, à pulmonibus derivatæ, per alias vias evacuentur, persicitur per Medicamenta Diaphoretica, Diuretica, & lenia purgantia; quæ cum aliis remediis intertexi aut subinde intercalari debent. Itaque post Phlebotomiam, mite catharticum exhibere, & aliquando repetere solemus. Decocta pectoralia, radicis cherefolii, rusci brusci; enulæ campanæ, aliaque sudores ac urinam moventia ingrediantur. Millepedæ, sal succini volatilis, aliique sales sixi & pulveres testacei cum terebinthina in pilulas redacti sape

cum fructu exhibentur.

Tertia Indicatio, ut pulmones corumque ductus contra humorum fluxiones, & frigoris occurfus muniantur, atque vulgo catarrhi suppreffio dicta per linctus, eclegmata, aliaque privata remedia perficitur, & duo imprimis respicit; nempe ut vasorum & glandularum oscula in tracheam dehiscentia, ne serositates in eam nimis expuant, modice aftringentibus, occludantur; & fecundo ut ductuum trachez latera fatis mulceantur, delineanturque; ut nec à seri acris suffusione, neque à frigoris externi occurlu offendantur, inque tullim molestam continue irritentur: ac insuper ut, cum ductus isti satis lubricantur , sputum , parietibus ipsorum quandoque pertinaciter adhærens, facilius excuti & extuffiri posit. Propter intentionem priorem est, quod conferva rosarum rubrarum, olibanum, mastiche, Lohoch de pino, syrupus Jujubinus, de rosis siccis, de musco pyxidato, aliaque astringentia præscriptionum pectoralium formulas ita crebro ingrediantur. Pro secunda intentione liquiritia, cum variis ejus præparatis, adeo celebre contra tustim quamcunque F 4

remedium habetur: in hunc finem fyrupi, eclegmata, & cuncta alia pectoralia dulcia infiitui videtur. Quibus additur oleum Amygdalarum dulcium, aut per fe exhibitum, aut cum fyrupo pectorali longa agita-

tione in pultem lactiformem redactum.

Hæ sunt præcipuæ indicationes therapeuticæ, una cum apris medendi intentionibus, quæ pro tussi recente, dum adhuc Phthiseos suspicione vacat, aut saltem citra manisestos ejus terminos subsistit, maxime ex usu sore videntur; modo restat, post generalem hanc methodum breviter adumbratam, medicamentorum cuique intentioni appropriatorum formulas quasidam selectas subjungere. Hæ cum multiplices, & diversi apparatus suerint, quæ tamen notæ præcipuæ, & maxime in usu sunt mixturæ, lincus, eclegmata, tincuræ, balsama, trochisci, tabulæ, pulveres, piluæ, decoca, & aquæ destillatæ. Cujusque horum recepta qu. dam elegantiora subdemus.

I. Mixturæ.

R. Syrupi de Meconio, Jujubini, ana Unc. js. olibani
palv Drach. j. ag. lumbricorum, vel hysterica, vel paonie
campost. Drach. j. mise. Dosis cochlear. j. borâ somni,

R. Aqu. limacum, lumbricorum, ana Unc. js. laudani liquidi Tartaris. Drach. ij. Syrupi vivlacei Unc. j.

Dofes cuchl. j. bora fomni.

R. Aqu, limacum Unc. vj. Syrupi è succe hedere terrestris Unc. iij. storum Sulphuris Drach. s. misce. Dosis cochlear. j. bora somni & primo mane.

R. Syrupi nostri dia sulphuris Unc. iiij. aq. lumbrico-

rum Unc. j. Dofis cochl. j. eodem modo.

2. Linctus.

Syrupi papaveris Rhæadis Unc. j. misce. Lambatur cum

bacillo liquiritie.

R. Olei Amygdalarum dulcium recent. Syrupi Capillorum veneris, ana Unc. jß. sacchari candi Drach. ij. misce, revendo in mortario vitreo, vel agitando in phiala, donec albescat.

3. Eclegmata.

R. Conserv. rosarum rubr. Unc. iis. Lohochi sani Unc. js. spec. Diatragacant. frigidi Drach.is. storum sulphuris Drach3-

r.

er

2-

na

e-|-

e

n

>-

3

٠,

Drach. s. syrup. violacei, vel papaveris rbaad. q. s. s. Eclegma molle. Dosis Drach. j. s. vesperi & mane primo; aliis temporibus lambatur cum bacillo liquiritia.

R. Pulv. foliorum Eryfimi, vel eruca, Unc. js. mellis despumati Unc. iiij. misce. f. Eclegma. Detur co-

dem modo; convenit in constitutione frigidiore.

4. Tincturæ.

R. Tinctura Sul huris sine Empyreumate Drach. iij, Doss gutt. vj. ad x. vesperi & primo mane in Gochl. j. Syrupi violacei, vel è succo kedera terrestris: haud novi prastantius remedium in tussi quacunque, modo sebris absit. R. Tinctura sulphuris Antimonii Drach. ij. Doss gutt.

xx. vesperi & mane in Cochl. j. Syrupi pectoralis.

R. Tinctura Gum. Ammoniaci cun tinctura salis Tartari parat. Unc. j. Dosis gutt. xv. ad xx. Eodem modo tinctura Galbani, Asa sexida, gum. bedera eodem modo parata, ad tussim conveniunt in constitutione frigidà.

5. Balfama.

R. Opobalsami Drach. ij. Dosis gutt. vj. ad x. in coch. j. vel ij. Aqu. byssop. vel pulegii, aut enjusvis alterius pettoralis.

R. Balsami Artificialis destillat. vulgo disti Matris Balsami Drach. ij. Dosis gutt. vj. ad x. in cochleari j. Syrupi violacei, vel vini canarini vesperi & mane.

R. Balfami Sulphuris Drach. ij. Dofis gutt. v. ad x.

evdem modo.

R. Balfami Teruv. Drach. j. Doss gutt. ij. ad iiij. vel vj. in Conserva violacea.

6. Trochifci.

R. Spec. diatragacanthi frigidi Une. s. liquirita Drach. j. storum Sulphurus Scrup. ij. storum Benzoin Scrup. j. sacchari penidiat. Unc. iij. solutionis tragacanthi in Aq. by sop. fact. q. s. f. pasta, formetur in trochiscos ponderus Drach. s. sum. j. sapius in die vel notte.

R. Sem. papaveris a'bi Drach. vj. pulv. florum papaveris rubri Drach. j. extract. Glycyrrbiz. Drach. ij. lactis sulphuris Drach. s. sacchari penidii Unc. ij. mucilaginis sem. cydoniorum q. s. f. spasta, qua formetur in trochiscos.

R. Spec. Diaireos, e pulmone vulpis, ana Unc. f. sacchari penid. Unc. ij. solusonis tragacanthi q. f. massa

in trochifcos efformanda.

R. Pulv. rad. Enule Campan. sem. anisi, liquiritte, ana Drach. ij. storum sulphuris Drach. j. sachari Tabu-

lati Unc. iff. succi liquiritiæ dilut. & trajecti q. f.f. massa.

7. Tabulæ.

R. ppc. Diarragacanthi frig. Drach. iij. pulv. florum papavers. Rhaad. lattis fulphuris, ana Drach. s. sacchar solut. in aq. papaveris & ad tabulat. cotti Unc.

vi:j. f. a. f. tabula ponderis Drach. f.

R. Spec Diaireos, è pulmone vulpis, ana Drach. iij. ftorum Sulphuris, rad. Enula Campan. ana Drach. ß. Benzun. Albißimi Drach. j. f. pulv. subilis; adde olei anisi Scrup. j. sacchar: solut. & ad Tabulat. cotti Unc. vij. s. a. f. Tabul. pond. Drach. s.

8. Pulveres.

Hi licet rarius, quandoque tamen in tuffi, & affectibus pneumonicis cum fructu exhibentur.

R. Summitatum hedera terrestris nonnibil rubescensium s. q. contusa formetur in placentam, qua sole servido statim exsiceata, in pulverem subtilem redigatur, & in vitro servetur. Hac planta virtutum cum odore, & colore optime av diutissime supra omnes conservas, aut syrupos diutissime retinet, atque in tussi gravi & pertinace summopere prodest. Sumat. Drach. s. ad Drach. j. bis in dit cum aq. destillatà vel decosto pettorali.

Eodem ritu pulveres ex plantis aliis pectoralibus pa-

rantur, de cum fructu exhibentur.

R. Musci pyxidati Drach. iij. lattis Sulphuris Drach. j. sacchari candi. Drach. sf. f. pulv. Dosis Scrup. j. ad Drach. st. bis i die: pulvis hic tusi convulsiva laborantibus commode exhibetur.

R. Florum Sulph. oliban. Ceraff. Antimonii, an. Drach. ij. divid. in x11 partes ; sumatur una mane &

we feri in cochleari). vehiculi idonei.

9. Pilulæ.

R. Aloes rosat. vel potius pilul. Russi, storum Sulphuris, and Drach. js. stor. Benzoin. Scrup. j. succi glycyrrhiz. cum aq. Limacum dilut. q. s. s. massa, formetur in pilulas exiguas sumend. iiij. vesperi, repetendo no-Etibus singulis vel alternis.

R. Fulv. rad. enulæ Campan. liquiritiæ, florum sulphuris, ana Drach. j. florum Benzoin Drach. ß. picis liquid. q. s. f. massa in pilulas exiguas efformanda: doss iij.

vel iiij. vesperi & primo mane.

R. Millepedarum praparat. Drach. ij. pulv. sem. urtica, bardana à .

bardana, ana. Drach. fl. olei nucis moschat. stillat. Scrup. j. salis succins Drach. ss. succi glycyrrhiz. q. s. f. pilula exigua, quarum tres sumensur mane & vesperi.

10 Decotla, Hæc sumuntur vel per se, vel cum la-&is additione. Inter ea, quæ sunt priori generis, primo occurrit Decotlum pettorale juxta pharmocopæiam Londinensem; quod sumatur bis in die ab Unc. iiij. ad Unc. vj. vel viij.

R. Folierum hedera terrestris, adianihi, lingua cervina, iussilaginis, cupatorii, ana M. j. rad. cheresolii, rusci brusci, ana Unc. j. sem. carthami, sænicul. dulcis, ana Unc. s. coqu. in aqua sontana lib. vj. ad medietatom, addendo circa sinem vel liquiritia. Drass. iij. uvarim passularum enucleat. Unc. ij. & sujub. sex., (vel) mellis optimi Unc. iij. despumand. f. Apozema claristicand. cum albumine ovi. Dosis Unc. vj. calide bis vel ter in die.

Decocta cum lacte sumenda usurpantur mane & vesperi loco jentaculi & coenze, juxta modum sequentem.

R. Florum Bellidis majoris M. j. limaces mundatos iij. radic. eryngii condit. Unc. ß. Hordei Drach. iij. coquantur in aqua fontana lib. jß. ad lib. j. Sumat. Unc. vj. ad viij. calide addendo lactis tantundem; & deinceps hujus quantitas sensim augeatur.

Eodem modo muscus pyxidatus, irem folis hederæ terrestris, hyperici, & aliorum pedioralium co-quantur, & cum lacte sumantur.

Decosta ex lignis sepenumero ad tussim pertinacem curandam plurimum conducunt, præsertim si loco cervisiæ pro potu ordinario constanter & aliquandiu sumantur.

R. Radic. sarsaparil. Unc. iiij. china Unc. ij. santal. alb. rubr. ana Unc. s. ras. eboris, (. cervi, ana Drach. iij. s. a. infundantur & coqu. in aqua fontana lib. viij. ad iiij. addendo liquiritia Drach. vj. passularum exacinat. Unc. is. In constitutione phlegmatica aut frigidiore addatur rasur. ligni sancti.

11. Aqua defillata. Harum cuique licebit formulas pro re natà & multiplices & diversimodas componers, atque juxta patientis constitutionem, modo las simplex, modo las cum aliqua vini parte, modo Allam,

72 De Tussi puerorum convulsiva. SECT. I. aut cervisiam Brunsvicensem designare. In specimen harum formulas subdemus.

R. Folierum hedera terrestris, hyssopi, pulegii, ana M. iiij. Limacum semicott. in testis lib. ij. nuces Moschat. inciss. no. vj. omnibus simul minutim concisis affunde lastis recentis lib. viij. destillentur organis communibus. Dosis Unc. iij. bis aut ter in die, per se, vel cum alio medicamento. Quaque dosis edulcoretur intersimendum cum saccharo cando, vel cum syrupo de succe bedera terrestris.

In constitutione minus calida, præsertim si nulla adsit sanguinis aut præcordiorum æstuatio, lactis lib. vi. aut vij. adde vini Canarini lib. i. aut ij. Atque in corpore phlegmatico aut senili, vice lactis, menstru-

um fit Alla, vel Cervifia Brunsvicenfis.

Porro tempore hyberno, quando limaces haud facile, aut vix omnino haberi possunt, satis commode substitui possunt pulmones agnini, aut vervecini: quandoque item vitulini semicosti, se minutim incisi, se cum prædictis ingredientibus se menstruo idoneo additis, in organis communibus, sive rosaceis destillentur.

Ad hanc classem ubi de Tussi que nondum phrhisis eft agitur, merito referri debet Tuffis puerorum Convulliva, feu suffocativa, & noftro Idiomate Chincongh. vulgò dica. Morbus hic pueros & infantes potissimum incessit, & quibusdam temporibus, sc. vere præfertim ac autumno, Epidemicus effe folet. Egrotantes tuffiendi paroxylmos crebros ac atroces admodum habent; in quibus nimirum respirationis organa non tantum graviter laborant, sed etiam spasmodice affecta actus suos variè interrumpunt , suspendunt , aut pervertunt. Plerunque vero Diaphragma per se, aut partium aliarum impulsu convulsum, modo Systolen, modo Diastolen perquam diu obstinate ita continuat, ut inspiratione, vel exspiratione pro tempore inhibità, spiritus vitalis vix ac ne vix duci queat; proinde ut tuffientes quasi præfocati ejulent, & ob sanguinem stagnantem in vultu atredinem contrahant; si forsan organis istis non in tantum convulsis liberius tussire possint, usque tamen vehementius & diutius, donec vires fatiscunt, tuffire coguntur.

Morbi hujus ratio formalis five causa conjuncta, in his duobus consistit: nempe quod adsit crebra & vehe-

mens

CAP. VI. De Tuffi puerorum Convutfiva.

mens pulmonum irritatio, qua ad molestum aliquid tusti ejiciendum ferè continuè incitantur; ac insimul quòd partes Thoracis motivæ, viz. nervi ac sibræ nerveæ, ad spasmos prædispositæ, quoties irritantur tussim non regularem sed convulsivam, & ordinario respirationis muneri oppositam aut injuriam accieant.

Materies pulmonem ita crebrò in tustim irritans, videtur esse serum è massa sanguinea propter compagem ejus nímis solutam perpetim exudans, atque pectoralia molestans, quatenus per Arterias tum tracheales in Aspera arteria caviratem destillat, tum per pneumonicas in ductus quosque patentes copiose suf-

funditur

men .

ana

Mof-

af-

com-

, vel

inter

Succe

nulla

e in

ftru-

cilè,

biti-

ndo-

ad-

len-

hifis

Con-

ough.

iffi-

præ-

gro-

mo-

gana

dice

aut

aut

len,

lat,

oitâ,

e ut

nem

rlan

ffire

onec

Partium motricium diathesis spasmodica, ut in aliis affectibus convulsivis, procedere videtur à materia heterogenea & elastica è cerebro per nervorum ductus, unà cum liquore nerveo, in sibras pectoris motrices prolapsa; quare cum spiritus sibrarum istarum incolæ ad motus exspirationis violentos edendos incitan-

tur, motus convultivos ineunt.

Quod ad Prognosin hujus morbi spectat tussis hac essi raro lethalis aut valde periculosa, curatu tamen perdissicilis existit; & non raro propter anni mutationem cessat potius, quam à remediis superatur: cujus causa est quod hic non, uti in tussi ordinaria, tantummodo sanguinem alterari, ejusque recrementa è pulmone ad habitum corporis per Ala wood amandanda derivari oportet, sed insuper & succi nervei emendatio procurari debet.

Circa morbi hujus curationem, medendi ratio in aliis Tussium generibus usitata hic raro prodek; quare mulierculæ & Agyrtæ sæpius quam medici consuluntur, & posthabita ac neglecta rationali Therapeias methodo, pharmaca fere tantum empirica in usum ad-

hibentur.

Inter multa hujus generis remedia duo hæc sequentia quibusque aliis præserri, & imprimis usurpari solent; viz. ut muscus pyxidatus, ejusque varia præparata, & compositiones intus sumantur, atque si ustraiori medela opus suerit, ut terriculamento quodam adhibito, puer laborans in subitum timorem conjiciatur. Quod si hujusmodi administrationibus successus optatus desuerit, ptisanæ, syrupi, Julapia, aut decocta, aliaque pectoralia rejiciuntur, & non raro à medicaments quibusque aliis desistiur, expectando donec

henens 76 De Tuffi puerorum Convulfiva. SECT. D. morbus vel demum sponte terminetur, vel propter succedentem anni menni, sanetur.

1. Muscus pyxidatus, in communissimo apud nostrates contra puerorum tustes usu, quoad formam ejus & crescendi modum satis vulgo innotescit. Virtutis (quantum ex sapore colligimus) astrictoria est,
atque particulas nonnihil acres salis volatilis copiam
tedolentes in se continet: unde conjectari licebit,
usum ejus esse, sanguinem sigere, serique sluxiones
sedare, ac insuper succum nerveum volatilisando diathesin spasmodicam tollere. Exhiberi solet in specie
Pulveris, Decoci & Syrupi juxta formulas sequentes.

R. Musei pyxidati pulver. Drach. j. sacchari candi Scrup. j. misce: dividatur in iij. vel itij. partes, sumatur doss vesperi & mane cum vehiculo idoneo.

R. Ejusdem musci Drach. ij. lačiis sulphuris Scrup. ij. pul. sem. anisi Scrup. j. Divide in vi. paries, que

fumantur eodem modo.

R. Ejustem musci Drach. j. coqu. in lattis s. q. pro una dosi. Colatura sumatur vesperi & mane. Quibus lac. non congruit, aut minime prodest, paretur bujus deco-Eum in aqua soutan. aut byssopi aut alia pettorali, & detur ad Unc. ij. veliij. bis in die, edulogrando cum saccharo aut syrupo idoneo.

R. Musti hujus Unc. j. coque in aq. cujusdam pettoralis lib. ij. ad medietatem. Colatura adde saochari candi lib. i. & evaporet leni balnei calore ad consistentiam

Syrupi.

2. Alterum pro Tuffi puerorum convultiva remedium esse soler, ut subito quodam timore afficiantur: hinc cum medicamenta minus efficiunt, apud vulgus in praxi familiari est, ut pro terriculamento, dum molendinum ingens cum stridore, & rotarum aspectu horribili circumagitur, Assectus grani sive frumenti receptaculo imponatur, indeque morbi hujus subita curatio nonnunquam contingit. Cujus ratio proculdubio in hoc consistit, quod spiritus animales sugati, inque novas distractiones adacti, inordinationes suas priores relinquunt; tum insuper quod materies spasmodica à perturbatione istac aut dissipatur, aut in alios nervos, ubi parum molesta est, adigitur.

Descripta ad hunc modum hujus morbi cura empirica, una cum remediis vulgo usitatis, eorumque.

ologis

CAP. VI. De Tuffi puerorum Convutfiva.

rtologiis saltem probabiliter explicatis, hinc certè licebit medendi methodum quandam rationalem, & sorsan contra hujusmodi puerorum Tusses magis efficacem designare. Itaque in tali casu juxta sormulas sequentes quandoque sat feliciter præscribere soleo. Et primo, quandoquidem à purgatione incipiendum est.

R. Syrufi e floribus persicorum Cochlear j. 49. hyste-

rica Serup. j. mifce, fumatur cum regimine.

Vel, R. Calamelanos gr. vj. scammonij sulpburat. refin. Ialap. ana gr. iij. f. pulvis, desur in parad quamitate pulpa cerasi conditi puero sex annos nato, & dosis augeatur aut minuatur pro tatione atatis. Repetatur purgatio intra vi. vel vij. dies.

Si laborans (usì crebro affolet) in vomitum sit proclivis
R. Oxymelitis scillitici Drach, vj. salis vitrioli gr. iiij...
misce, exhibeatur puero sex annos nato, & juxta hanc
proportionem doss ea aliis accommodetur. Novi hujusmodi
Emetieum omni mane per. iv. aut v. dies continuos cum bono

fructu exhibitum.

r. D

pter

no-

n e-

Vir-

eft ,i

bit .

nes

dia-

ecie

en-

ndi

uur

ир.

14e

pro

Lac.

co-

6

10-

todi

m

e-

:

115

n

u

ti

2

,

8

Vesicatoria in crebro sunt usu, quæ applicentur modò nuchæ, modo pone aures, modo internis brachiis prope axillas, & quamprimum ulcuscula in his locis sanari incipiunt, alia excitentur in aliis.

Loco cervifiz, decocum sequens pro potu ordina-

R. Radic. China Unc. js. santalorum omnium, ana Unc. s. ras. eboris, C. cervi, ana Drach. iij. s.a. infundantur & coqu. in aq. fontan. lib. vj. ad medietatem, addendo passularum exacinat Unc. jss. liquiritia Drach. iij.

R. Spiritus gum. Ammoniaci cum sale Armoniaco Drach. j. syrupi de musco pyxidato Unc.iij. Aq. bysteric. Unc. j. dosis cocklear j. parvum vesperi & primo manc.

Vel, R. Tinctur. sulphuris Drach. ij. dosis gut. iij. vesperi & primo mane in cochleari j. strupi e musco pyxidato.

Quibusdam constitutione calidiori praditis, & inter tussiendum rubore vultus intenso, seu potius arredine persus, phlebotomiam aut sanguinis per hirudines ad ij. vel iij. uncias detractionem quandoque bono cum successu adhibendam præcepi.

R. Millepedarum vivarum mundatarum Vnc. if. pul.

fem. anifi Drach. j. nucis moschat. Drach. sf. sacchari

G 2. albisimi

78 De Tussi puerorum Convulsiva. SECT. I.

albissimi Unc. j. simul contusts assunde Aq. hystopi Unc.

waj. limacum magistral. Unc. ij. parum agitentur cum
pistilla & f. expressio fortis, doss cochl. ij. vel iij. bis
in die.

Hactenus de tuffi ejusque medela, dum Tabis solummodo vestibulum est; modo restat affectum ipsum, morbi hujus periculosi limen supergreffum pertracare, atque medendi methodum, & remediorum formulas defignare, que tuffi inveterate, cum fc. vel neglecta, vel remediis pon facile cedens in phthisin degenerare incipit, fananda conveniunt; quando nimirum ad eum ftatum pervenitur, ut sanguis in compage folutus, non modò ferum superfluum. sed & fuccum nutritium, forian & nerveum, lympham, aliaque recrementa sua pulmonibus suffundat, intraque ductus eorum deponat; atque interea pulmonum labes in tantum augeatur, ut vesiculis distentis, aut pluribus in unam disruptis, adeoque solutione continui aut ulcere excitato, uberior Tabi copia indies aggeratur; quin & materies ibidem aggesta, quatenus diu commorari finiur, putrescat, proindeque tum ipsos pulmones magis usque corrumpat, atque sanguinem perfluentem coinquinet. In hoc casu indicationes therapeutice erunt potissimum hæ tres, viz. imprimis fanguinis dissolutionem, que totius mali radix est, inhibere, & ne materiem usque in tanta copia pulmonibus fuffundat, præcavere; secundo tabum, intra pulmones aggestum, expectorando, cito & satis evacuare; tertio pulmones, quoad unitatem folutos, aut nimis laxos, & humidos, aut alias imbecilles, ne plus indies corrumpantur, & materiem morbificam usque magis suscipiant, corroborare & exsiccare. Unaqueque harum indicationum varias medendi intentiones fuggerit, atque diversimoda remedia & plures administrationum modos requirit; quorum præcipuos hic breviter attingemus.

r. Quod itaque prima indicatio suggerit, ut sanguinis dissolutio inhibeatur, hæc tria (quantum sieri potest) procurart debent, viz. primo ut massa sanguinea, quicquid succi nutritii ei suppeditetur, continere, & assimilare possit; eoque ita proportionetur, ut nec quantitate, nec qualitate peccet. Secundo ut aciditates, aut in sanguine genitæ, aut eidem aliunde sustuitate, ita destruantur, ut cruor usque mattionem

five crain retinens, non its in fluxiones, aut fuliones proclivis fit. Terrio denique ut recrementa quevis in fanguine producta, à pulmonibus ad alia emunctoria &

evacuationum loca deriventur.

1

te.

ns

0-

m

T-

m

el

in

i-

13-

38

2-

ie.

es

15

1-

;

1-

-

-

2-

.

i-

IS

:5

0

25

is

1

n

I. Quoad primam ex his medendi intentionem, ut fuccus nutritius languini proportionetur , ante omnia. przeipiatur, ut tuffientes ac phehilici à potu plurimum abstineant, atque liquida non min exigua tantum quantitate ingerant; proinde ut fanguis in craft debilis, fucci tecentis donec ei haud nimis perfunditur, portiones minutas facilius subigere, & intra compagem suam retinere posit. Porro succus iste recens ejulmodi particulis con-Ret, quæ lenes & tenues à sanguine domari, & fine effetvescentia assimilari possint. Quare lac Abninum, quandoque item vaccinum, aut caprillum, etiam juscula avenacea, cremor hordei, ptifana, Amygdalata, aliaque fimpliciora alimenta melius congruent, & plus nutrient, quam carnes, ova, vel jura confumta, alla fortior, vinum, aut sliud quodvis victus magis opimi genus. Secundo ut fanguis, crain fuam retinens, non facile in ferofitates pulmoni injurias dissolvatur, oportet tum ipsius, tum aliorum qui cum eo miscentur, ac imprimis nervei, ac limpidi, humorum aciditates destrui : quam intentionem pharmaca ex sulphure parata optime perficient; que propterea in hoc casu (modo absit febris hectica) crebrius & copiosius propinentur. Quare tindura, balfamum, fyrupus, flores & lac fulphuris, in dofi faris larga, bis aut ter in die exhibeantur. Propter eandem rationem. decocta traumatica; item ex herbis pectoralibus vulgo didis, item ex lignis, vice potus ordinaris famenda. Quinmo pulvis oculorum cancri, millepedarum, aliorumque: fale alcali, aut volatili praditorum fape magno cum frudu exhibentur. Tertia medendi intentio primam indicationem respiciens, viz. ut sanguinis depravati recrementa (fiquidem copiosa fuerint) à pulmonibus evocata, per alia emunctoria excernantur, complures evocationum vias in usum adhibendas suggerit. Nam præter phlebotomiam, diurefin, & levem subinde purgationem. (que in omni tuffi,imo phehifi incipiente locum habent): huc etiam balnea, aura calidioris in qua uberius transpiratur captatio, item extremorum frictiones, dropaces, fontanella, vesicatoria, capillitii derasio, nasalia, apophlegmatismi, aliaque humorum aut vaporum privata feu publica quaque emissaria referri debent.

Secunda in phehifi incipiente indicatio, viz. ut mate-011111197

sies tabifica, intra pulmones deposita, facile & quotidie

penitus excernatur, medicamentis expectorantibus perficitur. Hac duplici modo operari dicuntur, juxta quod corum virtus duabus viis ad pulmones defertur. Namque ex titis, ore affumtis, quadam particulas fuas activas immediate in tracheam dimittunt, que partim vias lubricando, simulque materiem impactam laxando, & partim fibras excretorias in spasmos irritando expectorationem procurant : in quo censu potissimum habentur lindus & fuffitus. Remediaalterius generis expectorantia, que merito potiora habentur, commeatu fanguinis cuegyerar. fuam exerunt. Quippe cum ex ejulmodi particulis con-Rent, quæ à massa sanguines subigi &assimilari nequeunt; ilæ in cruorem fuffulæ, & quia non miscibiles denuò statim exterminata, ex arteriis pneumonicis in ductus tracheales penetrant; ubi materiz impingentes eam dividunt, attenuant, adeoque exagitant, ut fibris exinde irritatis, & inter tuffiendum fucceffive contractis, trachez & vesicularum ejus contenta sursum in os ejiciantur. Medicamenta in hunc usum idonea, præter sulphur, e jusque præparara, funt balfama artificialia, cum oleo terebinthinæ destillata, rinduræ, & Syrupi, ex gummi ammoniaco, galbano, asa fœtida, allio, porro, & fimilibus odorem. gravem spirantibus; è quibus etiam lohoch & eclegmata parantur. Atque hac quidem utroque operantur modo, & partim in tracheam illabendo, partimque per circuitum fanguineum pulmones subeundo, materiam. morbificam tum à fronte, tum à tergo adoriuntur, adeoque majori cum impetu foras eliminant.

3. Quod frectat ad tertiam Indicationem, viz. ut pulmonum conformatio lafa , aut constitutio vitiata restitui aut emendari poffint; in ulum adhibeantur que, putredini refistentia, mundificant, confolidant, exficcant, &c. corroborant; in quos fines etiam pharmaca è sulphure parata, balfamica, & traumatica conveniunt. Hinc Empirici quidam non tantum fulphuris vivi, fed etiam Auripigmenti fumum, pertubulum aut per infundibulum in pulmones hauriendum, utiliter przicribunt. Porro ob hanc rationem eft, quod cœli ac foli mutatio, nempe ab urbibus ad auram rufticam; aut fulphuream, aut ab una regione in alteram calidiorem migratio, adeo infigniter

juvat.

Hactenus de medendi methodo, que contra tuffim graviorem, five phthifin incipientem ex ufu fore videtur; modo reftat juxta fingulas istas indicationes Thera-

peuticas

idie

per-

bou

que

m-

bri-

tim

em

tus

uæ ·

n-

nte

12-

T2-

vi-

ri-

80

le-

bi-

,00

m

g- -

ur

cr

m .

0-

-

ıi

E.

e

.

.

peuticas selectas quasidam medicamentorum formulas subjicere; quas item, juxta pharmaciæ rationem pro tusta leviori phthiseos experte superius descriptam, in classes quasidam distinguemus, quæ nempe sunt, Mixtura, Linctus, Eslegmara, Tincturæ, Balsma, Trochisci, Tabulæ, Pulveres, Pilulæ, Decocta, & Aquæ destillaræ. Cujusque horum exempla quædam designabimus: quibus etiam reserri possint quædam ex medicamentorum formulis pro tusti incipiente & nondum phthisca superius præscriptis.

1. Mixturæ & fyrupi Magistrales.

R. Syrup. nostri diafulphuris Unc. iij. Aq. lumbrilorum Unc. j. 1 instura croci Drach. ij. misce. Sumasur cochlear j. horâ somni & primo mane.

R. Syrupi è succo hedera Unc. iij. Aq. limacum Unc. j. florum sulphuris Drach. j. misce, conquassando. Dosis cochl. j. vesperi & mane.

R. Tincturæ sulphuris Drach. ij. laudani tartarisats Drach. j. syrup. e succo hedera Unc. ij. Aquæ cinnamomi Drach. ij. dosis cochl. j. hova somni, & si somnus desiciat, instante mane.

Syrupus Diasulphuris.

R. Sulphuris nostro modo parati Unc. s. vini canarini opt. lib. ij. digerantur claus. in B. M. vel arena per xxviiiboras; quo facto, R. sacchari albissimi lib. ij. dissolve & ad tabulat. coque in parum aq. storum sambuci; dein buic sensim affunde vurum sulphure tinctum calide, paulisper effervescat super ignem despumando, & per colum lancum trajice. Habebis syrupum aurei corioris elegantissimum, & ad tussim alsosque affectus pulmonares, (modo absit pracordiorum astus & sibris hectica) valde prosicuum. Doss acchiear j. vesperi & mane per se, vel cum aliis pectoratibus.

Syrupus de Allio.

R. Allii Lobulos x. vel xii. pelliculis denudator, & in taleolas incisos, seminis anisi, contus. Unc. s. rad. enula campan. incis. Drach. iij. liquivitia Drach. ij. digerantur clause & calide in spiritus vini lib. js. per ii. vel iii. dies s. colaturam & ferventem inde disculo argenteo; adde sacchari albissimi lib. js. vase prunis ardentibus superposito liquor slamma admota accendatur, & dum essagrat, cum

radicula agiteiur; trajiciatur per colum laneum, & usui servetur.

Syrupus de raparum radicibus.

R. Radices raparum in taleolds incifarum, & facchari albisimi, ana lib. s. ponantur in olla vitreatà S. S. S. Vas, chartà coopertum, indatur clibano cum panibus coquendis; quando eximitur, liquor exprimatur, & usui servetur. Dosis coch. j. mane & vesperi.

Syrupus limacum.

R. Testudines recentes cum testis n. xl. mundisicentur cum pannolineo; dein singulis cum subula trajectis, testa asertura pulvere sacchare candi impleantur; atque succedo lineu emposita, suspendantur in cella, vase vitreo ad sympum, qui per deliquium destillabit, excipiendum supposito. Doss bujus cucil. j. bis aut ter in die, in vehiculo id neo, se. aqua lattis, au decosti pettoralis.

2. 3. Linctus & Eclegmata.

R. Conserv. rosarum rubr. Unc. iij. iinctura sulphuris nostri Drach.ij misceaniur subigendo in moriario vitreo. Dofis qu. nucv moschata, vest eri, & primo mane. Huic aliquando, ad tusim molestam sedandam, adde pu v. Olibani Drach. s. ad Drach. j.

R. Conserv. rosar. rubr. Une. iiij. storum sulphuris Serup.stij. olei serebinthin. purissimi Drach. j. speciei e pulmon. vulpis Drach. iij. sprup. e succo hedera serrestris g.s.f.s. Eclegma molle, sumendum eodem modo, sc. vesperi & mane; etiam alius temporibus lambatur cum bacillo liquirista.

R. Sacchari candi pulv. Drach. iiij. tintlur. fulphuris Drach. ij. misce subigendo in morsarso vitreo. Sumatur eodem modo.

LocotinGuræ sulphuris adhiberi possunt tinGuræ aliæ balsamicæ, sc. Balsam. peruv. opabalsam. gummi heder. guiaci, succini, cum multisaliis, quæ vel in conserv. rosar. rubr. vel cum conserv. storum farsaræ, vel cum saccharo cando misceantur.

4.5. Tintlura & Balfama ejusdem naturz ac compositionis, verum in dost paulum majore, conveniunt in phthis, ac supra przescripsimus tusti incipienti.

R. Picis liquida Unc. j. Aq. calcis viva ter cobobata. lib. ij. destillentur in balneo ad mediciatem; dein liquor filtrati- alstrakatur in Balneo ad consistentiam mellis; cui affunde ufui

hari

Vas,

dis;

Do-

tter

fta

ac-

Sy-

to.

203

15

1-

i

5

..

3

affunde tinctur. falis Tartari lib. fl. digerantur in vitro elaufo ad tinctura extractionem. Dofis gunt xx. ad xxx.cum ve biculo idoneo. Simili modo tinctura parasur ex oleo nigro fuliginis, ex liquidambra, ftyrace liquida, & multis aliis.

R. Sulph. nostr. praparat. cum additione myrrh. aloes, & ollhan. in subtripla quantitate Unc. j. extrahatur tin-Etur. cum olco terebinth. item cum spir. vini rectificat. Do-

fis bujus gut. xv. ad xx.

6.7.8. Trochifei, Tabula, & Pulveres, quia tustim imprimis respiciunt, fere ejusdem sunt natura & compositionis cum illis quos supra affectui isti recenti prascripsimus; nisi quod ad pulmonis exsiccationem & consolidationem sulphurea & traumatica in majore proportione requirantur.

R. Pulv. folior. bedera terrestris Drach. j. flor. sulphuris Drach. ij. sacchari penidiau Drach. isf. succi glycyrrhiz. cum aq. bysopi dilut. q. s. f. Trochisci ponderis Drach. s.

R. Pulv. millefolii comus, ac in sole fervente exiccat. Drach. ff. florum sulphwis, olibani, pul. ana Drach. j. pulv. florum rosar. rubr. exiccat. Drach. s. sacchari solut. & ad tabulat. coëti Drach. vj. olei Anisi Serup. j. s. s. a. f. Tabula ponderis Drach. s. Sumatur una ter aut sapius in die, & prasertim vesperi & mane primo.

9. Pilulæ.

- R. Succi bedera terrestris per infolationem depurati tib.
 j. storum farfara siccat. summitatum hyssopi, salvia pulegii,
 ana M.j. sem. anistravi, sanicul dulc. contus. ana Unc. voj.
 st. destillentur in B. M. ad medietatem; dein stat colatura
 qua destil ad consistentiam pilutar. addendo succi glycyrrhiza Drac. st. pulv. rad. enula campan. stor. sulp. ana Drach
 iij. stor. Benzoin. Drach.j. Balsami Peru. Drach. st. stinstur. sulphuria Drach. iij. Laudani Tartarisati Drach. ij. s.
 Massa, formetur in pilulas exiguas sumend. iij. vel iiij. vesperi, & primo mane.
- 10. Decotta, qualiz tuffi pertinaci supra præscripsimus etiam contra phthisin incipientem commodè sumantur. In casu fere deplorato decocum sequens bis in die, ac insuper loco potus ordinarii, sumendum interdum magno cum fructu præscripsi.
 - R. Ligni fancts Unc. iiij. china, fassaphras, and Drach. ij. santalorum omnium an. Unc. j. rasure cho-

- re G. C. ana Drach sij. f. a. infunde & conne in ag. forzan. lib.xii. ad medierasem addendo tiquirizia Unc. j. paffularum exacinat. Unc. iiij. f. colatura.
- 11. Aqua desillata, quales suprà præscribuntur, etiam hic conveniunt: quibus addatur aqua Solenandri è sanguine porcino cum terebinthina; item Aquæ Balsamicæ ex terebinthina cum ingredientibus pectoralibus destillatæ.
 - R. Foliorum hedera terrestris, marrubii albi, bysopi, pulegii, ana M. iij. radic. enulc, iridis storentin. ana Unc. ij. terebinthin. cum oleo Tartari dissolut. Unc. iiij. Aqua bysopi lib. iiij. vini malagani lib. ij. destillentur Balneo arena; liquor totus misceatur, oleo separato. Dosis cochl. ij. vel iij. bis in die cum syr. è succo hedera cochl. j.
- 12. Vlimo in loco, vaporationum & suffictuum formulas hic describere oportet; cujusmodi administrationes interdum in phthisi nondum deplorata, plus quam alia quavis remedia prodesse solent, quatenus nempe pulmonem ipsum attingunt, adeoque affectione immediata expurgant, exsiccant, à putredine vendicant, corroborant, ejusque ductus aperiunt. Primo igitur vaporatio humida juxta modos sequentes instituatur.
- R. Folior. hyssopi, bedera terrestris, marrubii albi, ana Mij. radicum Enula campana Unc. ij. calami Aromatici Unc. ss. sem. anisi, carvi, ana Unc. j. incis. & contus. coq. ins. q. aq. sonana: colatura effervemis vapor per foramen charta in conum convoluta in pulmones haurtatur: adbibeatur mane & vesperi per bora.
- 2. Sufficus five vaporatio ficca, modo lenior ex meris balfamicis, modo fortior ex fulphureis, ac interdum arfenicalibus confici foles.
- R. Olibani, fuccini albi, Benzoin and Drach. if. gum. guaici, Balfam. Tolutan. and Drach. if. pul. rofar. rubr. fantal.rubr. and Drach.j.f. pulvis prunis ardentibus aspergendus.
- R. Gum. bedera, thuris and Drach. ij. storum sulphuris Drach. js. mastichis Drach. j. cum solutione gum. tragacamb. f. Trochisc.

R. Succini albi, alibani, ana Unc. ij. Auripigmenti praparati Unc. s. styracis calamit. labdani, ana Drach. is. m

æ

cum sufficiente quantitate solutionis gum. tragacanth. fo

Empirici ordinarie præscribunt, Auripigmenti, instat nicotianæ in tubulo accensi, fumum ore hauriendum, adeoque interdum bono cum successiu. Porro apud vulgus in praxi est, panni cum Auripigmento picki (quo'sc. cauponarum parietes obducuntur) frustula minutim incisa, instar nicotianæin tubulo accendere, & sumum

in pulmones tabidos curationis ergo haurire.

III. His ita de Tuffi & Phthisi incipiente, tum quoad Pathologiam, tum Therapeiam explicatis; reflat nunc ultimo de Phthisi graviore confirmata, & sapius deplorata, verba facere, & consulere quid agendum fit, quando pulmones plurimum vitiati, atque ulcere fordido uno aut pluribus affecti, nec aerem, neque sanguinem rite trajiciunt; quin hujus maffam, tabum impurum ei continue fuggerendo, inquinant five corrumpunt; proinde ut febris hectica, & ob nutritionem frustratam Atrophia, cum facultatum omnium proftratione agrotantem infeftent, & vires indies labefactando versus sepulchrum przcipitent. Morbi hujus ita deplorati facti fignum certiffimum haberi folet dolor admodum molestus cum phlogofi in gutture : hic enim affectus arguit magnam pulmonis purrefictionem, unde effluvia mmodre dea exha-· lantia gutturis ifthmo impinguntur, quæ fibras illic teneras lancinant & gravissime irritant. In hoc casu pulmonis mundificatio, nec non ulceris abstersio & exsiccatio fruftra intenduntur : nam medicamenta quaque calidiora, in cos fines destinata. & in phthisi incipiente fatis commoda, in confirmata intolerabilia existunt; quatenus nempe, pulmonis phlogosin augentia, febrem hecticam, fitim, vigilias, aliaque Symptomata perquam molesta intendunt, aut de novo accient. Quin verò in tali morbi hujus statu, ubi cantum vitæ protractio cum έυφορία, & ευθανασία, proponitur, ea potissimum remedia conducunt, qua fanguinis fervorem compescunt, precordia aftuantia contemperant, atque spiritus inftaurant, & blande demukent. Hinc pro victu lac alininum, item juscula avenacea, hordeacea, cre mor hordei, & propotu ptifana, emulfiones, aqua lactis cum himacibus & pectoralibus temperatis destillata maximo ex usu effe felent. Syrupi & lindus, que gurturis & pulmonis phlogofin leniunt, & expectorationem facilitant, imprimis verò hypnotica mitiora, quibus mederata quies procuretur,

curetur, crebrò, aut quotidie exhibeantur. Horum formulæ facis vulgò proftant: utcunque ex more nostro quaidam cujusque generis selectiores subdemus.

R. Hordei Unc. s. radicum eringii condit. Drach. vj. corticum pomorum M. j. Passularum exacinat. Unc. ij. liquiritia Drach. iij. coquantur in aq. fontan. lib.iij. ad ij. f. ptisana ad sitim restinguendam, quæ sumatur ter vel quater in die; item usurpetur loco potus ordinarii, si congruat.

R. Caudas xx. gammarorum, radicum eringii condit. Unc. j. crustam panis albi, passularum exacinat. Unc. ij. liquiritia Drach. iij. coque in aq. fontan. lib. iij. ad ij. f. colatura. Sumatur ad Uuc. iij. aut iiij. ter in die. Eo-

dem modo paretur decoct. limacum.

R. Limacum semicostorum incist lib. iij. solior. bedera terrestriis M. vj. nuces Moschatas incist n. vi. micæ panis albi lib. ij. lastis recentis lib. viij. destillentur organis communibus. Eodem modo destillentur aqua è caudis gammarorum. Dosis Unc. iij. vel iiij. ter in die, edulcorand. cum saccharo perlato vel rosaceo.

R. Aristarum tritici virentis q. f. destilla in organis rosaceis. Propinetur ad Unc. sij. vel siij. ter in die edul-

corando cum saccharo perlato.

R. Syrupi de meconio Unc. iij. Aq. tritici virentis Unc. vj. misce. Propinetur ad cochlear. ij. vel iij. borasomni nostibus singulis vel alternis.

R. Conserv. florum malva silvestris vel bortensis Unc. ij. loboch de pino Unc. ij. syrupi jujubini Unc. ij. s.

eclegma, de quo sape sumat ad Drach. if. vel ij.

Quæ hactenus de tuffi cujusque generis (sive hæc solitaria & simplex, sive phthiseos antecessor aur comes sucrit) item quæ de medendi methodo in singulis casibus adhibenda disseruimus, facile esset per curationum historias, aut per observationes ab eo morbo defunctorum Anatomicas illustrare. Hujus enim farinæ instantiæ & exempla quamplurima jam prostant & quotidie passim eveniunt. Ex horum ampla farragine libet hic pauca selectiora, tussis ac phthiseos speciebus præcipuis accommodata, subjicere. Et primo Tussis simplicis, & quæ per se incipit, & phthiseos suspicione vacat, typum per historiam unam, aut alteram illustrare satagam.

A pluribus nun cannis studiosi cujusdam, tussi usque

CAP. VI. Ægrotantium Historiæ & casus. 87

ab ephebis obnoxii, ejusque non rard affectiones graviores,& diuturnas subire foliti, valetudinem curavi. Hic temperamenti melancholici, ingenii acris, & spiritus indefatigabilis, constitutione mediocriter firma præditus videtur, nisi quod pulmones originaliter imbecilles, fanguinis in serositates fluorem quemvis luunt. Tempore aftivo, quamdiu libere transpirat, fatis sanus degit; vere autem ac Autumno, cum fanguis temperiem immutans fluxiones serosas aut sponte, aut à levi quavis occasione patitur, facile in tuffim cum sputo copioso & crasso incidit; qui tamen affectus fæpenumero intra fex aut feptem dies, quamprimum cruoris massa per pulmones expurgatur, fine magno remediorum ufu fenfim evanelcit. Sin verò prædicta morbi hujus 7090 ves caula alia fortiores, uti imprimis pororum constipatio, & errata circa victum accesserint, tussis nonnunquam immanior & pertinacior, remediis nec statim nec facile cedens, nihilque minus quam phthifin minitans, accietur : tunc plane Ægrotans primis diebus in toto corpore leves rigores, inque larynge catarrhi fenfum patitur; dein tuffi crebra, cum sputo tenui, simulque vertigine, sensuum torpore, & narium stillicidio mole-Statur.

Id hoc statu remedium ejus optimum, & sapius cum successu expertum, esse solet, ut vinum generosum paulo liberius, & alium quemvis liquorem parcissime bibat: Ita namque sanguinis aciditate & sluore suppressis, & sluoren procurara, plurimum alleviatur, & brevi interdum reconvalescit. Insuper hora somni & primo mane capere solet tincura sulphuris gur. septem vel octo in cochl. Syrupi violacei, vel de succo hedera

terrestris. Vel

L

-10

f.

2-

t.

j.

f.

-

æ

1-

-

e,

is

is

å .

ro .

R. Conserv. rosar. rubr. Unc. iiij. spiritus terebintbina Drach. ij. misce. Dosis qu. nucis castanea vesperi & mane.

Quod si hæ remedia una cum Antidoto canarino, & victu tenui minus efficient, morbus ita non sanatus, inde in periodum longam excurrit, & per plures septimanas, imò interdum menses, acriter perlistens, agrotantem ad marcorem infignem, atque iphus sepuebri oras redigit. Enimyero tustis, indies ingravescens & admodum molesta, somnum valde impedit, ac intertumpit, vires larguent, appetitus dejicitur, assus ae sitis urgent; interea suent, appetitus dejicitur, assus ae sitis urgent situerea suent.

-

sputum quotidie augetur, & copia ingente rejicitur; inde ut non modò sanguinis serum, & recrementa, sed fuccus nutritius, & partium solidarum deliquia pulmonibus jugiter fuffusa, in tabum, quod abunde extuffitur, facessant : ceterum respiratio fit difficilis, artus valde de-

biles, & carnes plurimum contabescunt.

Quando nuper hunc in modum Ægrotans noster laborarci, methodum & remedia sequentia, quorum longo usu tandem convaluit, przscriplimus. Imprimis diata tenujore instituta, & potu cervifiali ferè in totum interdicto, cepit Apozematis sequentis circa Unc. vj. bis in die calide, & tantillum aliis temporibus frigidi ad fitim restinguendam.

R. Radicum china Unc. ij. farfaparilla Unc. iij. fantali albi, citrini, ana Unc. j. rasur. eboris C. C. ana Drach. iij. S.a. infund. & coqu. in aq. fontan. lib. viij. ad medietatem, addendo paffularum folis Une. iij. liquiritia Drach. iij. fiat colatura, qua usurpetur pro potu ordinario.

R. Tinetur. sulphuris Drach. iij. Sumat gutt. vij. ad x. hora somni & primo mane in cochl. j. Syrupi violacei,

vel syrupi è succo bedera terrestris.

Quando hoc medicamentum usu diuturno tadio esse cæpit, ejus loco eclegma sequens substituebatur. R. Conserv. Rosar. rubr. Unc. iiij. spiritus terebinthina Drach. ij. misce simul terendo, Dosis circiter Drach. j. iifdem boris.

Dein hujus vice quandoque pulvis sequens sumebatur.

R. Pulv. foliorum hedera terrestris aftivo sole praparat. Unc. iij. faccari candi Unc. ff. mifce, Dofis cochl. f. bis in die cum aqua destillata fequentis Vnc. iij.

R. Foliorum hedera terrestris M. vi. by sopi, marrubii albi, ana M. iii. pulmones agninos semicostos, & minutim concisos; affunde seri lactis cum alla tenui facti lib. viij. destillentur organis communibus, liquor totus mi ceatur, & inter utendum edulcoretur ad placitum cum faccbaro

cando, vel Syrupo violaceo.

Ad sedandam ferè continuam tussis molestiam, trochiscos sequentes, vel parum extracti de liquiritia fubinde deglutiebat. R. Spec. diatraganth. frigid. Drach. iij . pulv. sem. Anisi, carvi, fanicul. dule. ana Drach. s. for. Sulphuris Scrup. ij. florum Benzoin Scrup. j. extracti liquiris. dilut. în aq. byffopi q. f. f. pasta, qua formetur in Trochi (cas

C.r.VI. Ægrotantium Historiæ & casus. 89

Trochifeos. Vel R. Spec. diaireos, è pulmon. vulpis, ana, Drach. ij. florum fulphuris, radicum enula campan. ana Drach. f. olci anif. Scrup. f. facchar. foluti in f. q. aq. pulegti & ad tabulat. coëti. Unc. vi. f. a. f. tabula ponderus Drach. ff. Comedat. j. sapius ad libitum sensim deglutiends.

In medio hoc cursu, quamvis pulsu ille debili & temperamento frigidiore præditus fuerit, fanguis è brachio mittebatur; insuper his remedits, maximum ei juvamen accrevit ab aere aprico, quem fere quotidie, aut per equitationem aut vectionem in curru captabat; hinc enim primo appetitum, digestionem, ac somnum recuperare copit; quibus deinde ceterorum symptomatum relaxatio fensim obsequebatur, ut tandem integre convalesceret. Simili huic methodo, quoties ante hac sape tussi diuturna & pertinace affligebatur, & cum pari succeffu ufus eft : jamque licet affectu ifto prorfus immunis degat, sedulo tamen vitare cogitur occasiones sive προ Φάσεις omnes, quibus aut pori constipentur, aut fanguinis fluor five in serofitates præcipitatio excitetur; . cujusmodi potissimum solent este remigatio super Thamelin Londinensem, & liquorum acidorum, uti pomacei, vini Gallici aut Rhenani potus.

Ex prædicta historia tussis, quæ, sanguinis vitio excitata, citra phthiseos limites subsistit, & typum & medelæ rationem concipere licebit: sequitur altera quæ ejussem affectus, quando potissimum à liquore nerveo procedit,

naturam illuftrat.

ur;

fed

no-

ur,

de-

bo-

go

Eta

er-

in

m

n-

11.

14

ad

io

r.

es

f-

-

.

,

Puer in atate 10 circiter annorum, temperamenti calidi, & vultus floridi, cum ab ipfa infantia tuffi crebræ obnoxius fuisser, à sequioribus annis istius affectus insultus live paroxy smos quosdam graviores & diuturnos perpellus est: nimirum per vices tusti alta & clangosa sine sputo laborare solet, quæ ipsum dies & noctes ferè continuè moleltat, adeoque plures dies imo hebdomadas infellans, ægrotantem ad summam imbecillitatem perducit : deinmorbi periodo exacta (quæ non nisi absumto materia porzens penu contingit) rurfus brevi fatisfanus ille, & agritudine quavis thoracica perquam immunis evadit: donec, materia morbifica (uti videtur) denuo ad plenitudinem aggesta, sine causa quavis evidente, idem affe-Etus redit, & cum solita serocia Tragædiam suam peragir. Circa prima ejus initia, tuffis ferè tantum mane, & vesperi molesta esse solet; dein malo sensim ingrave-H 2

fcente, totos sæpe dies ac noctes ferè continue tussit, & si quando somnus, aut sponte aut Anodynorum usu contingens, quasdam inducias præbet, evigilanti statim atrocior tussiendi paroxysmus succedit. Ad hunc modum creberrime & accerrime, sine ullo sputo tussiens, per tres aut quatuor septimanas laborat, donec ad marcorem insignem summamque imbecilitatem redigitur; & tuncægritudo paulatim remittit, ut paulo rarius tussiat, & somnos moderatos ducat; dein propediem valde esuriens, cito ivotagnas & vegetus sactus valetudinem prissinam brevi recuperat. Hujusmodi paroxysmi inæstate rarius insestant, verum in reliquo anno tertia nonnunquam aut quarta vice repetunt, & laborantem usque in

magnum vitæ periculum adducunt.

Si de natura, causis & ratione formali hujusmodi tussis infolitæ, & quati Anomal e inquiratur, imprimis conftat hanc, ficut aliam quamcunque, ab irritatione pulmonum procedere : attamen de materia irritante, ejusque lede, & afficiendi modo valde ambigitur : quia sc. nec sputum crassum, nec tenue copiosum, (prout in aliis affe-Etibus affolet) hic omnino rejicitur; neque patiens de catarrhi fensu, aut de pulmonum gravamine queritur. Itaque non uti in tuffi vulgari, humor ferofus, aut lente aut affatim è valis trachealibus vel pneumonicis, in trachex veficulas aut tubulos exudans, prædicta fymptomata inducit. Quinimo asperæ arteriæ ductus sero, aut humore crasso prorsus vacuos esse indeliquet, quia tustis 1emper profunda & fonora nihil excernit. Porro nec à sanguine pulmonum membranis impacto hanc tustim oriri, quia fc. neque febris, nec fitis aut dolor, prout in peripneumonia, hic adfunt. Porro neque materies morbifica nervis, aut musculis respirationis operi dicatis, inhærere videtur; quia tunc, præter tustim, paroxysmi Asthmatici, aut alias convulsivi, cum præsocationis sensu quandoque urgerent; qui tamen ægrotanti nostro minime contingunt.

Circa casus hujus perquam difficilis Ætiologiam sepe ac serio meditatus, tandem opinari ducor, materiam quandam serosam & acrem, utpote labe scorbutica refercam, à capite nervorum ductu prolapsam, pulmonis sive tracheæ sibras nerveas & membranas subire; quæ illis penitus inhærens, sensim ad plenitudinem aggeritur, & tandem commota, & turgescens irritatione serè pe petua, tussim adeo molestam creat. Alibi declaravimus hujusmodi materiem intestinorum tunicis, parti-

busque

CAP. VI. Agrotantium Historie & casus. 91

I.

28

n-

0-

m

res

n-

nc

82

u-

ri-

2-

n-

ın

lis

at

m

e,

1-

e-

le

r.

9

-

-

-

S

à

n

busque circumcirca vicinis impactam, non rarò colicam scorbuticam, per plures dies, imo interdum septimanas, cum vomitus & cruciatu acerrimo insestantem excitare: quid ni pariter hac tussis pulmonum affectio quadam spasmodica fuerit, cujus tamen labes, juxta partis laborantis capacitatem, potentia motiva potius & plus quam sensitiva imprimitur. Namque pulmones, ut ut lass & vellicati, parum aut vix omnino dolent; attamen à brevi quavis occasione, in tussiendi impetus & paroxysmos accientur. Prosecto hanc tussiendi affectionem eo potius colica comparamus, quoniam utriusque subjecta, mempe trachea ac intestina, quoad tunicas, vasa, sibras, & glandulas, simili modo conformantur.

Tuffis modo descriptæ accessio à materiamorbisica intra fibras asperæ arteriæ ad plenitudinem irritativam aggestà dependet; qua cum istæ aggravantur, primo refeiratio crebra & anhela, cum tussi solum matutina infestat; quoniam ab initio istius materiæ portio tantum exigua commota partem irritat: postea cum tota ejus massa turgescens sibras continentes serè perpetuò vellicat, tussis molestissima exoritur; quæ, item crebra vice repetens, tempore longo perstat; quoniam minera morbisica, partibus assectios impacta, nec statim naturæ viribus

discutitur, nec quibusvis remediis facile cedit.

Enimvero in singulis hujus morbi paroxysmis varias medendi methodos & diversimoda medicamenta, usque tamen sine magno fructu expertus sum. Affectus iste uspiam incipiens periodum sum nimis longam, invitis quibusque remediis, peragere solet. Medicamenta, percoralia vulgò dicta, uti Syrupi, linctus, eclegmara, morbo huic sanando parum aut nihil opis contulerunt; ea tamen quandoque in hunc sinem adhibere visum est, ut pulmones subricent ac humectent, ne forsanà tussi violenta disacerari, eorumque vasa disrumpi periclitarentur; quippe nonnunquam urgente paroxysmo atrociore, esti nihil sputi crassi, minutulum tamen sanguinis Ægtotans noster extussire solebat.

Purgatio lenis in morbi initio, item in declinatione fapius profuit. Apozemata aperientia & diuretica femper cum fruetu fumuntur, quibus utrifque fatis in toto agritudinis curfu pro potu ordinario utitur. Vesperi & mane Tinetura Sulphuris guttas aliquot cum aqua limacum laeteata sumit; sera nocte mixtura ex Diacodio vel ex laudano liquido dosin nonnunquam exhibere cogebar: alvus ut plurimum fatis respondet, ut raro ene-

H 3

92 Ægrotantium Historiæ & casus. SECT. I.

matis opus fuerit: in binis paroxyfmis phlebotomia celebrata fuit, à qua nibil commodi cessit.

In novifimo paroxylmo, qui sub Æquinoctio Autumnali incipiens paulo levius ac mitius pertransut, se-

quens medendi methodus observata fuit.

Imprimis hoc Catharticum exhibitum, & post iiij. dies iteratum suit. R. Calamelanos Scrup. ff. resin. jal. gr. iiij. misce, f. pulv. sumatur in cochl. j. Syrupi violacei.

R. Radic china incif. Drach.j. rad. graminis Unc. iij. cherefolii Unc.j. eringii condit. Drach. vj. ras. eboris f. C. ana Drach. iij. paffularum folis exacinat. Unc. iij. coque in aq. fontan. lib. iij. ad lib. ij. f. colatura; sumatur pro

potu ordinario.

R. Syrup. Jujubini Unc. ij. diacod. Unc. j. sp. salis armoniac. cum gum. ammoniac. Drach. j. misce, Doss cochl. j. hora somni & primo manc. Hoc remedio plurimum alleviebatur, cepit tamen diebus tantum alternis aut tertiis, & loco ejus nonnunquam substituebatur Doss tinctura sulphurs, cum Syrupo violaceo.

Motho declinante purgatio per duas vices iteratur, & postea sensim convalescens intra duas septimanas satis fanus evafit. At vero cum cernerem hunc non modo crebris tuffiendi recidivis obnoxium, fed quemque paroxyfmum quando ingrueret irrefiftibilem effe, ejufque moram non obstante remediorum usu usque diuturnam, nihil minus quam phthilin minari; confului tandem ut tum præservationis, & fi affedus rediret, tum curationis facilioris gratia ad regionem climate nostro calidiorem peregrinaretur. Super hoc non multum deliberabatur, fed dictum factum, circa medias Calendas Novembris in Galliam navigat, indeque recto itinere Montem peffulanum proficifcitur; ubi fefquiannum diversatus his tantum & utraque vice leviter ægrotavit : dein Angliam reverfus tuffi prorfus imm unis integra valetudine Deo gratias. fruitur.

SECT. I. CAP. VII.

De Sanguinis Sputo.

Actenus de Tussi, & Phthisi, tum incipiente, tum consirmata; qui pulmonum affectus communifismi, & maxime periculosi existunt. Insuper his plures alii partium istarum morbi occurrunt, qui cum minime, aut non tempestive curantur, plerumque in Phthisin degenerant. Sunt autem pathemata ista, aut saltem ex iis præcipua, (uti supra innuimus) Hæmoptoe, Pulmonum abscessus, vel ulcus, Peripneumonia, Empyema, Pleuritis, Pulmonum tumor, & obstructio propter concreta diversimoda, sc. modo tubercula & scirrhos, modo tophos & lapillos, & modo aliusmodi materiam præternaturalem, & denique huc pertinent Asthma, & pectoris Assectus convulsivi. Super his ordine

dicemus, & primo de Sanguinis sputo.

Sanguinis è pulmene sputum & per tussim modo leviorem & fere nullam, modo fortiorem ejectio, Affectus fatis frequens (& mirum est quidem, quod non frequentior) existit. Quippe cum vasa sanguifera in surculos & propagines innumeras, & perquam exiles dividantur; cumque per illas omnes, inter fe multifariam complicatas, & varie intortas, fanguis usque immanitur æftuans rapidissime deseratur; vix concipere licet, quomodo circulatio ejus, adeo perplexa & tortuofa, fimulque impetuosa, absque impedimento aut interruptione quavis peragatur. Et quidem in viventibus hanc difficillimam esse concludimus, quoniam in defunctis per injectiones ægre fuccedit : quippe liquor, Arteriæ pneumonicæ per embolum immissus, haud promte statim & facile per venas redibit; quin diutius in transitu hærens, & ductus ulitatos transiliens, in veliculas aliolque trachez canales, inque lobulorum interstitia aliosque hiatus varie excurret.

Circa Hamoptoen considerare oportet, primo è quibus vasis, & quali corundem affectione, sanguis erumpat; secundo in quibus locis sæpissime deponatur; dein
tertio quot modis, ut per os excernatur, sursum duci, aut

ejici foleat.

nia

lufe-

ij.

ij.

ue

70

1.

e-

t

Quoad prius, ex circulationis lege supponendum erit, fanguinem, fponte erumpentem, omnino ex arteriis prodife: nam venæ, donec integræ manent, eum verfus cor reducunt, ac minime effundunt; quamvis inficias non eamus illas interdum, à vulnere, cafu, contusione, alique accidente violento, quoad unitatem folutas, fan. guinem extra finus suos dimittere. Veruntamen fapiffime fanguis, Hæmoptoen faciens, ab arteriarum ofculis reseratis, aut disruptis procedit; & tunc in culpa esse folet, aut iplius languinis dyscralia, aut vasorum mala

conformatio.

Utriusque horum variz funt species, ac differentia; que item ad languinis sputum excitandum diversimode concurrent. Enimyero fanguis quandoque tenuior, fimulque acris existens, arteriolarum oscula reserat, aut exedit; quandoque item craffior, & ad coagulandum aptus, cum à venis fatis promte excipi nequeat, extravafatur. Propter hujulmodi fanguinis vitia, Scorbuto aut febre pestilente laborantes, etiam qui venena quadam biberunt, frequenter in Hæmoptoen cadunt. Nec minus ex vaforum culpa hic Affectus exoriri folet, quarenus nimirum ifta vel tenera nimis vel gracilia, nonnunquam à motu violentiore, uti à tuffi, vociferatione, faltu, alioque exercitio vehementi difrumpuntur; vel'in quantum ea laxa nimis & humida quoad ofcula fua dehifcunt, & fang inem è circuitu erumpere finunt : porro interdum quatenus venz à frigore conftricta & corrugata cruorem non promte trajiciunt, ifte restagnans arteriolas diftendir, & ex earum ofculiserumpit.

Circa Arterias, è quibus sanguis Hæmoptoen faciens erumpit, multum interest cujulmodi ille, ac ubinam loci confitz fuerint; præterquam enim quod fputi cruenti differentizinfignes oriantur, juxta quod cruor vafe perexili, aut magno; acalterutro aut in pulmonis fummitate prope laryngem, aut in regione ejus media inter vaforum ramos majores, aut denique in extrema inter veficulas orbiculares confito erumpit : insuper advertimus Arterias fanguinem expuere folitas, vel ex earum numero este, que è stirpe pulmonari oriunde traches ramos ubique comitantur ; vel qualdam ex illis effe, quæ, originem fuam Aortæ debentes, trachez tunicam denfa ra-

mificatione obducunt.

Quippe manisesto liquet (prout supra declaravimus) ex harum, uti & glandularum, ofculis, humorem un-&uosum ad tracheæ superficiem interiorem lubricandam DEOLD. exudare

erit,

eriis

rius

cias

one,

an -

pif-

ulis

effe

ala

1;

de

fi-

ut

m

2-

ut

m

15

15

n

-

n

exudare : porro, quatenus ex iildem humor lerofus affatim in afperæ arteriæ cavitatem destillat, catarrhum exoriri. Quapropter minime dubitamus aflerere, etiam ex harum olculis referatis, merum cruorem in ductus tracheales quandoque exudantem, in perexigua licet quantitate, sputum cruentum parere. Observavi plures sine tuffi, aut pulmonum indispositione quavis, semel aut bis in die sputum unum forsan aut alterum cruentum excrevisse; quod quoties ingruit, patientes in imo gutture, aut summitate pectoris, quandam quali destillationem persentiunt; unde statim mera fibrarum trachealium contractione, sive motu velut cochleari, parum sanguinis fluidi pituita permixti, ac minime ipumoli, expuitur : cumque interdum per plures menses talis affectio perduraffet, exinde nihil incommodi, aut quod Phthilin inferret aut minaretur, insequutum est : quod minime fieret, fi quædam ex vafis pneumonicis aperta fuissent.

2 Hæc de valis Hæmoptoicis, eorumque in sputo cruento Affectione diversimoda. Quod spectat ad loca in quibus fanguis extravafatus deponitur, hæc præcipue, & fere tantum funt Afperæ Arteriæ, ejufque partium cavitas interna. Quippe in hanc, velut in cloacam, ductuum quorumque ceterorum recrementa quaque, aut superfluitates, per ultimos, qua licet, natura nixus, foras statim amandanda derivantur. Quod fi in lobulorum interstitia fanguis extravafatus impingatur, yel membrana extima exudans in thoracis cavitatem decidat, hic empyema, & illie frequenter abscessum creat. Ut plurimum vero cruor à circuitu pulmonari deciduus, varias sputi cruenti species producit; juxta quod nidum suum vel superius intra laryngis cavitatem, vel paulo inferius circa intermedios ductus tracheales, vel denique ulterius intra veliculas orbiculares nanciscitur. Prior Affectus folummodo procedit ab Arteriz cujusdam, qua trachez truncum obducit, osculis reseratis; proximus quandoque forsan ab hac causa, sæpius tamen ab ipsis Arterits pneumonicis apertis, aut difruptis, quæ vafa, cum maora tuerint, sanguinis quantitatem sæpe horrendam profundunt ; cujus item expuitio, & totius pectoris musculis, simulque ipfius trachez fibris multum irritatis, & valde contractis, copiosa & violenta existit. Sin vero sputi cruenti scaturigo in ultimis vesiculis consistat, fanguis in minore quidem copia, sed cum tussi profunda, fæpius iterata, & valde molesta rejicitur.

3. Atque hinc, (quod tertio erat propositum) excre-

tionis è pulmonibus sangvinea differentia, & multiplices iputi cruenti ritus five medi innotescant. Nam cruor in laryngem exudans, post levem in gutture titillattonem , fine tuffi aut fcreatu , facile & fere insensibiliter in os ascendit: &, si hujusmodi cruoris extravasatio in fomnis contingat, evigilantibus Hamoptoes vix consciis ftatim ore effluit; quatenus nimirum trachez fibræ motrices; etiam inter dormiendum contracta, fanguinem recens extillatum jamjam in fauces exantlarunt. Sin vero à vase majori, circa medios pulmones dehiscente, aut difrupto, fanguis (qui semper spumosus est) affatim in ductus tracheales erumpat, iste mox tusti concitatà exinde sursum cum impetu & copia ingenti ejicitur; ut videantur affecti cruorem evomere potius quam extuffire. Quod si denique cruor ex vasorum plexibus, quibus vesiculæ orbiculares cinguntur, erumpens in cellulas istas deciderit, inde per vices in quantitate minore, non nisi per tustim profundam & fæpius repetitam, excernitur.

Hæc de Hæmoptoseos ratione formali, causis conjunetis, & differentiis: quod ad causas procatarcticas & evidentes spectat, utræque harum multiplices & variæ existunt. In priore centu habentur, imprimis pulmonum indispositio hæreditaria, uti cum ipsi debiles & teneri cum pectoris angustia originaliter suerint. Porro illorum à tusti, empyemate, aut pleuritide prægressis mala affectio, & præfertim obstructio, aut mala conformatio, ad Hæmoptoen valde disponunt; ac ita potius, fi tali Diathesi languinis acrimonia, sive dyscrasia, à mala vicus ratione, aëre insalubri, aut aliis modis contracta accesserir. Fluxus menstrualis, Hæmorrhoidalis, aut è naribus effluentis suppressio, quo svis fere ad sputum fanguineum inclinat. Secundo inter causas evidentes referri debent, imprimis caloris aut frigoris excessus: quippe cum fanguis supra modum æstuat, aut transpiratio ejus per poros cutis impeditur; immaniter exinde turgefcens, frequenter è vasis pneumonicis erumpit. Hinc notavit elim Hippocrates, & etiamnum vulgi observatio eft, ainew woris fæpissime in hyeme flante Borea accidere. Nec minus raro Thermarum ufus multis, antea fatis fanis, hoc malum intulit. Quinimo hoc plures à vini, aut aquarum ardentium potu, ab idu,lapfu, exclamatione, vomitu, tuffi, aliaque violenta totius corporis aut pulmonum agitatione passim contrahunt. Porro venena quædam, & juxta Heurnium radii lunares, (eujus ratio

li-

or

0-

er

in

iis 0-

m in

e,

aâ

-

s,

-

,

ratio non facile patet, neque fides constat) hunc Affocum

excitate perhibentur.

Morbi hujus prognofis fatis vulgo nota eft; cum nullus fere è plebe sit, qui non fanguinis sputum protenus suspectum & periculo plenum habeat. Attamen cum variæ hujus species existant, alia quidem alia plus, aut minus periculosa deprehenditur. Sanguis è trachez vasis exudans malo sæpe vacat: porro è vasis pulmonaribus extremis & minoribus erumpens, curationem fæpenumero admittit; faltem multo tutior eft, quam Hamoptoe copiola ab Arteriæ ramis majoribus, in tracheam apertis, contingens. Ceterum patientis prædispolitio magnam circa morbi hujus prognofin, differentiam facit: nam fi Hæmoptoe propter caufam evidentem folitariam excitetur, atque corpori prius fano & quadrato accidar, longe major falutis spes erit, quam fraffectus sponte exoriens, Cachedico, Phthisico, Scorbutico, aut alias valetudinario contigerit. Utcunque hunc morbum minus tutum, & semper curatu difficilem existere communis observatio est: cujus item ratio liquido patet, in quantum fc. pulmonum munus, in motu perpetuo confiftens, continui soluti therapeiæ, ad quam imprimis sedatio & quies requirentur, omnino contrarium eft. Cui etiam medelæ impedimentum hoc majus accedit, quod moles pulmonaria non (uti putabatur) parenchyma eft, fed vasorum innumerabilium textura, five tela admodum subtilis; cujus unitas si quando solvatur, impossibile prorfus erit vasculorum disjunctorum fines rursus coire, aut spatium, uti in aliis partibus, carne aut callo adim. pleri. At vero unicum hoc superelt, ut, dum vasorum extremitates incongrue semper & imperforate coalescant, sanguinis circulatio, in parte affecta cessans, per aliam vicinam suppleatur: quod quidem raro fine totius pulmonis noxa, aut incommodo, fucced t.

Quod speciat ad Hæmoptoes Therapeiam, Indicationes curativa erunt porifimum ha dua, viz. primo fanguinis effluxum protenus fistere & cohibere; dein secundo continui solutionem absque tabe in pulmonibus relica

fanare.

I. Circa priorem hæc duo erunt imprimis procuranda, primo nempe ut sanguis ad partem affectam non confluat; fecundo atque interea ut valis apertura quoquo modo claudatur.

1. Ut fanguis ad partem affectam non confluat, plures medendi Intentiones simul in usum veniunt; viz. fanguinis guinis copiam minuere, affuationem ejus compescere, intemperiem alterare, atque motum deprimere, aut alio divertere oportebit: in quos sines phlebotomia, ligatura, & frictiones sapissime conveniunt: porro Julapia, decocta, emussiones, & succulenta herbarum expressiones propinari debent. Quinetiam Hypnotica moderata, & imprimis Diacodiata, cum fructu exhiberi solent: hac enim, cordis motum sufflaminando, sangui-

nem deferbescere cogunt.

2. Ut valis apertura claudatur, remedia astringentia & agglutinantia imprimis conveniunt. Horum præcipua in forma linctûs exhiberi solent, ita ut inter deglutiendum, quædam ex iis particulæ, asperæ arteriæ illapsæ, vittutem suam parti assecta immediatius communicent. Verum hæc ivespriæs ratio haud magni momenti esse videtur; quia medicaminum ipsorum essicai potissimum, ac fere tantum, sanguinis commeatu ad morbi sedem pertingit. Quare non solum eclegmata, sed etiam decoda, pulveres, & pilulæ ex traumaticis & balsamicis, cum fructu præscri buntur. Horum formulas infra subdemiss.

II. Indicatio fecunda, quæ & Præfervatoria, continui folutionem, abíque refidua pulmonum noxa, fanandam respiciens, duo malorum genera præcavere debet, viz. ne Hæmoptoe (in quam affecti postea fere semper erunt proclives) subinde repetat; & ne Phthisis, quæ Hæmoptoicos quosque minatur, succedat. Propter hos sines circa morbi hujus prophylaxin, & sanguini & pulmonibus cura affidua, sive medendi ratio constans, adhiberi

debet. "

- 1. Quoad fanguinem, massa ejus in debita semper quantitate, recta temperie, motu leni & zquabili, contineri debet. Hinc ne superabundet, aut dyscrassa affecus turgescentias ineat, aut impuras fzculentias in pectore deponat, phlebotomiam, & blandam catharsin interdum celebrare oportet. Exacta victus ratio semper necessaria est. Porro ad cruorem depurandum & edulcorandum, lactis Asinini, aut acidularum potus nonnunquam egregie conferunt. Ceterum decocta, aqua destillata, herbarum succi, qua sanguinis dyscrassa tollunt, atque ferum, aliasque impuritates à pulmonibus derivant, & per Diapnoen aut urinam foras deducunt, sedulo erunt propinanda. Præterea in hanc rem fontanellæ summe conducturt.
 - 2 Nec minus ipfius Pulmonis ratio haberi debet, quo nimirum

nimirum tota ejus compages, & imprimis locus affectus, in debita conformatione, & recto tenore, præservari queant. Hinc motus quisque violentus, à quo unitas magis dissolvatur, aut restitutio ejus impediatur, sedulo victur. In acre nitido & persaro, attamen haud aspero nimis & acuto, degatur: à cibis crassioribus, somno meridiano, cœnà lautiore, aliisque in victu erratis, quæ præcordiis repletionem, aut obstructionem inducant, abitineatur. Ceterum remedia, quæ vi peculiari, seu virtute quadam specificà pulmones curare perhibentur, in

crebro fint ufu.

I.

e,

io

2-

1-

-

0-

0-

i-

ia

i-

1-

e,

t.

Te

i-

-

m

b-

1i

n

Z.

at

c-

25

.

ri

-

n

n

Adumbrata ad hunc modum medendi methodo ad Hamoptoen requisità, restat adhue quoad singulas indicationes therapeuticas, & junta varias, qua ad eas pettiment, medendi intentiones, Remediorum formulas quafdam lelectiores subjicere; quarum agmen merito ducant, quæ fymptomati plurimum urgenti occurrentes, fanguinis per tuffim, aut alias è pulmonibus ejecti effluxum fubito cohibeant. In hujufmodi Medicamentoram primipilo habeantur ista, que impediunt, ne sanguis ad partem affectam confluat, fimulque virtute quadam affrictiva, fimulque agglutinativa, qua vafis apertura claudatur, pollent ; atque, post alvum per enema subductam, & Phlebotomiam (nifi per pulsum debilem & caloris defectum prohibeatur) celebratam, protenus exhiberi folent in forma Julapit, decodi, emulfionis, fucculentæ expressionis, pulveris, pilularum, aut eclegmatis. Singulorum ex his, uti etiam Hypnoticorum, præferipta quædam elegantiora, & maxime efficacia subjiciemus; quæ tamen non passim & indifferenter, sed juxta prudentis Medici confilium unaquæque methodice & tempeltive, pro varia patientis constitutione, & morbi conditione ulurpari debent.

1. Julapia, & Aquæ destillatæ.

R. Aq. portuluea, papaveris Rhados, and Une. vj. sanguinis Draconis tenuisime lavigat. Drach. s. sprup. papaveris rhadd. Uno. ij. sprit. vitrsoli Martis Scrap. s. misc. Dosis Une. iij. repesendo intra v. vel vj. bords.

R. Aq. plantaginis lib. j. gum. tragacanth. Arabic. palv. ana Draeh. ß. misee & dissolve; dem adde Syrup. è Kosis siccis Unc. js. f. Julapium. Doss vno. iij. vel iiij.

hora quaque tertia vel quarta.

R. Aq. geramularum querous, rosarum rubranum, Nymphaa, ana Uno. inj. lapidis hamasis, tenus sime lalavigat. lavigat. Bol. armen. pulv. ana Drach. S. syrupi de Nymphaa Unc. ij. misce. Dosis Une. iij. vel iiij. ter aut quater in die.

R. Roris vitrioli, sive phlegmatis fere insipidi lib. j. syrup. Myrtini Unc. ij. misce. Dosis Unc. ij. aut iij . sapius

in die vel noche.

R. Summitatis cupresti M. viij. foliorum aut florum falicis M. vj. radic. Symphyti majoris, Nymphaa, an. lib. f. balaust. M. ij. omnibus simul concisis, affunde Lictis recenin lib. viij . destillentur organis communibus. Dosis Unc. 11j. vel iiij. ter aut sapius in die.

R. Hujus aq. destillata, & aq. plantaginis, ana lib. f. gum. tragacanth. Arabici, ana Drach. ij. diffolve. Dofis

Unc. iij . tertia quaque bora:

Sequens mixtura in Hæmoptoe cochleatim à Frederic. Derkero præscribitur, & remedium utile videtur. R. Aq. plantaginis Unc ij. cinnamomi Dracb.ij. confect. de byacinth. Drach. j f. acet. ftillat. Unc. f. corallii rubr. praparat. Drach. B. florum Balaust. Sang. Draconis, ana Serup. B. laudan. opiat. gr. iij. Syrupi Myrtini Unc. j. misce.

R. Aq. plantaginis, rofarum rubr. portulaca, ana Unc. ziij . lapidis hæmatitis, & sanguinis draconis in pollinem redatti, ana Drach. B. Sacchari candi Drach. vj. f. Fula-

Solutio vitrioli communis, vel vitrioli Martis in aq. fontand facta, & cum pecia vulneri applicata, bemorrhagias quascunque egregie fistit: eam vero intus exhiberi baud convenit.

2. Decoda, tindurz, & Emuliones.

R. Foliorum sanguinaria, pervinca, pilosella, plantaginis, lujula, bellidis utriufque , ana M. j. florum rofarum rubr. M. S. horder Unc. S. passularum Unc. ij. coque in aque extinctionis ferri lib. iij. ad ij. colatura adde syrup. è succe hyperici, Unc. ij. vel de pilosella, f. Apozema. Dosis Unc. iiij. ad vj. ter in die.

R. Foliorum hyperici, tormentilla totius, Timpinella majoris, ulmaria, ana M. j. sem. portulaca, plantaginis, acetosa, ana Drach. j. conserv. rosarum rubr. lib. B. aq. fontan. lib. zinj. ebulliant clause in B. M. per boras xij. colatura adde spir. vitrioli Martis Scrup. ff. Sumatur eodem modo.

R. Aq. hordei, cum radicibus rubia tinctorum incectis, lib. j f. affunde tepide florum rofar. rubr. M. j. adde spirisus vitrioli Scrup. j. f. infusio clausa & calida per boras I.

ym-

ua-

Sy-

Sa-

ß.

en-

ij.

ß.

re-

ır.

t.

r.

14

.

c.

-

iij. f. tintlura ; colatura adde fyrupi è fucco hyperiei Unc. j β. sumatur Unc. iij. vel iiij ter vel quater in die.

R. Decocti radicum urtica recentis lib. jß sem. papaveris alb. byoscyami, ana Drach. ij. sem. melonum excerticat. Drach. vj. s. a. f. emulsio edulcorat. cum saccharo penidiato. Dossis Unc. iij. ter vel quater in die.

3. Herbarum fucci, & expressiones succulentæ.

R. Succi folior. plantaginis lib. sf. sume ad Drach. ij. veliij. ter in die cum aq. destillata supersus praseript. Unc. iij. edulcorand. ad placitum.

R. Foliorum urisca recentis, plantaginis, bellidis minoris, ana M. iij. simul contusts affunde aq. portulaca Drach. vj.

f. expresio fortis : sumetur eodem modo.

4. Pulveres & Pilulæ.

R. Pulv. lapid. hamatit. sanguints draconis, cum aq. rosar. in marmore triti, margarit. ana Drach. j. bol. armen. terra Lemnia, ana Drach. sf. trochise. de Alcheheng. Drach. ij. f. pulv. divide in xij. partes, capiat j. ter in die cum aq.

destillata superius prafcript.

R. Sem. hyofcyami, papaveris albi, ana Drach. x. terræ figillat. corallii rubr. ana Drach. v. facchari rofat. Unc. iij. f. pulvis. Dosis Drach.j. mane & vesperi. Compositio bac, cum syrupo idoneo in consistentiam mollem redacta, Electuarium Helidæi olim in Germania percelebre vocatur.

Pradicti pulveresetiam posunt in Pilulas & Tabulas idoneas, adjiciendo solutionem tragacanth. vel syrupum

idoneum, redigi.

Excreçentia spongiosa cynorrhodii fructibus adnasci solita, in pulverem redacta, ad Drach. st. bis in die exhibita in tramoptoe remedium valde prosicuum est.

R. Millefelii contusi & astivo sole siccat. q. v. redigatur in pulverem subtilem, & in vitro servetur ad usum. Doss Drach. sf. ad Drach. j. bis in die in vehiculo idoneo.

Pulvis Julii Cafaris Scaligeri, seu potius Serapionis, valde commendatur. Dosis Drach. siij. bis vel ter in die.

Eclegmata & Electuaria.

R. Conserv. rosar, rubr. cynorrhodis, ana Unc. ij. pulv-Sem. papaveris albi, hyoseyami, ana Drach. ij. spec. diatragacamh. frigid. Drach. js. lapid. hæmait. sang. draconis praparat. ana Drach. ss. Syrup. papaveris Rhaad. qf.f. olettuarium. Capiar qu. nucis castanea vesperi & ma ne ; aliis temporibuslambas cum bacillo liquiritia.

R. Conferv. florum symphyti majoris, nymphas, and Unc. jff. erchife de Alchehengi, diatragacanth. frigid. and Drach. jff. fyrupi Jujubin. q. s. f. eclegma molle, de quo sape lambatur.

R. Albuminis ovi fortiter agitati Drach. ij. sacchari rosacei Drach. j. amyli Drach. iij. f. luboch. sumend. sape

ex cochleari.

- R. Conserv. rosar. rubr. Unc. iij. balsami Lucatella Drach. s. trochisc. de Alcheheng. Drach ij. syrun çapaveris rhand. q. s. siat eclegma mollc. Qu. nucis castanea mane & vesseri sumatur.
- II. Secunda Indicatio Præservatoria, ejusmodi remedia suggerit, quæ sanguinem in recta temperie, & pulmones in debita conformatione continendo, & Hæmoptoes recidivam, & Phthiseus successionem præcaveant. Talia quæ respiciunt sanguinem, vel, sunt blande evacuantia per sedem, urinas, & diapnoen; vel mere alterantia. Unaqueque horum præseribi solent, vel in sorma Potas, Pulveris, Electuarii, aut Pilularum: quorundam ex is præcipuorum typos selectiores hic subjiciemus.
 - 1. Quoad evacuantia, lenis purgatio ad hunc modum quandoque instituatur. R. Sem. opt. Drach. iij. cassia cum sistula contus. Unc. j. tamarind. Drach. iij. sem. coriandri Drach. jss. coquantus in aqua sontan. s. q. ad Unc. vj. celatura adde syrup. de cichorio cum Rhabarbaro Unc. j. clarisic. cum ovi albumine. Vel,

R. Decucti senna Cereonis Unc. inj. syrup. de pomis

purgam. Unc. j. misce, f. potio.

2. Ut fanguinis ਵਿਸ਼ਲ੍ਹਾ ਸਿੰਘ præservetur, ejusque secrementa, à pulmonibus derivata, continuo per diapnoen & urinas amandentur, Alterantia sequentia, aut quædam ex iis, sere in constanti sint usu; quæ item virtute santivà pollantia pulmonibus infirmis, aut quoad unitatem solutis, succurrunt.

Pro potu ordinario, Aqua simplex, præsertim in constitutione calidà, aut aq. vino clareto parum tinsta bibitur. Quibus hic potus haud congruit, Bochetum ex chins facsà, cum rasura eboris, C. C. & santalo albo; vel cervista sive alla tenuis, cum folis lingua cervina, botryos, ac similibus infusis bono cum frustu usarpari solet.

Decocta pectoralia, aut hydromelita cum herbis traumaticis 14

21.12

ina

120

10-

pe

læ

4-

æ

e-

1-

0-

t.

-

12

X

maticis temperatis sumantur bis, aut ter in die, ad Unc.

R. Kadicum urticæ recentis, cherefolii, ana Uno. j. fobiorum lunguæ cervina, veronica, pilofellæ, hedera terreftrishyperici, ana M.j. coque in aq. fontan. lib. iij. ad ij. addendo passularum exacinat. Unc. iß. liquiritia Drach. ij. colaturæ adde syrapi Byzantini Unc. ij. clarificentur cum ovi albumine, f. Apozema sumend. ad Unc. iiij. vel vj. bis aut ter in die per men sem.

In constitutione frigidiore, aut phlegmatica, omissis liquiritia & passulis cum syrupo, adde circa sinem mellis optime despumat. Unc. ij. coletur, & usui servetur. Doss eadem.

Horum ulus interdum intercaletur cum aq. destillata in eundem sinem appropriata, quæ item in nonnullis, quibus Apozemata nauseæ & tædio esse solent, crebrius usurpetur.

R. Summitatum Cupressi, foliorum bedera terrestria, ana M. vj. limacum semicost. lib. jss. santalor. omnium contus. ana Unc. j. incisis & contusts assume lastis recentis, lib. viij. destilla organis communibus. Doss Unc. iij. veliiij. cum cochtear. j. Syrup. è succo bedera terrestris bis in die.

2. Respectu pulmonis, nempe ut sine vasorum obflructione vel apertione, partium unio, & totius debita
conformatio præserventur, Balsamica temperata imprimis conducunt. In hunc sinem balsam. Lucatellæ Hæmoptoicis quibusque assiduo & longo tempore sumendum etiam vulgo præseribitur. Chymici, & seminæ quædam illustres oleum balsamicum destillatione prolicitum, Balsami matrem ab iis dictum, summis laudibus
prædicant.

Facile hic effet alia complura remedia Hæmoptoica, tum ab antiquis, tum à Neotericis plurimum celebrata. huc referre; attamen horum messis modo congesta jam-jam satis locuples videtur. Superest vero hujus morbi tum Theoriam, tum Therapeiam supra traditam, per Ægrotantis historiam unam aut alteram illustrare.

Juvenis infignis, cum post Cachexiam scorbuticam paralysi afficeretur, atque pro hoc morbo sanando, remedia non solum magna, sed & sanguini & spiritus improportionata, viz. Salivationem & Thermarum usus expertus esset, Hamoptoen contraxit, cujus paroxysmi (omnium.

(omnium quos unquam novi non flatim lethales) atro-

cistimi fuerunt.

Statim à prima hujus morbi apparentià, pulveris Husiani Operationem (à qua sc. oris fluorem aliquandiu passus, sine paralysi curatà ad magnum languorem redigebatur) Hæmoptoe insequuta ett: tunc catarrho & tussi perquam molestà afflictus, sputum discolor & sanguine modo tinctum, modo interspersum excernere incepit. Verum hic morbus ab initio mitis, remediorum usu cito evanuit, & deinceps rus profectus, & aerem puriorem hauriens, melius habuit; & propediem in pectore satis sanus visus, Bathoniam paralyseos sanandæ gratia adiit; ubi per sesquimensem in aquis calidis quotidie balneatus, denuo tussim, & paulo postea Hæmoptoen horrendam contraxit, adeo ut Nychemeri spatio sanguinem, creberrime & copiose extussiens, in vasta quantitate essunderet.

In hoc statu eum primo invisens, sacta totius provisione, statim revulsionis gratia phlebotomiam præscripsi à qua tamen administratione (& tunc & postea semper) sputum sanguineum aut repetebat, aut exacerbabatur. Porro Julapia, eclegmata, decocta, quinetiam Hypnotica exhibui; quibus pa: um aut nihil juvantibus, ligaturæ circa brachia & crura adhibitæ, primo hujus morbi Tyrannidem coercebant. Cumque subinde malum recrudesceret, suasi demum, ut potu cervisali relicto, constanter biberet decoctum chinæ, & sarsæ, cum pectoralibus. Hujus usu fere continuo, insuper exactam victus rationem observans, atque vino, alimentis calidioribus, & sale & saccharo omnino abstinens, supra bien-

nium fatis recte valuit.

Postmodum vero cum in cætu sorensi stipatus valde incalesceret, rursus in Hæmoptoen terribilem incidit. Medico ascito statim phlebotomia in brachio celebratur; unde sanguinis sputum atrocius sactum est : cumque die dein secundo ac tertio sanguinis missio repeteretur, quaque vice malum exacerbabatur : tandem ligaturis (uti primo) adhibitis, atque decosto pestorali, & hinstu sedulo assumtis, morbusillico remissi, & brevi penitus cessavit; nihilominus decosti pestoralis usum, atque diætam tenuem, sc. prorsus excarnem, supra sesquimensem continuabat; indeque per tresanans ab hoste suo inducias obtinuit; cumque postea interdum à vini potu, aut victu lautiori sanguis turgescens è pulmonibus erumpere cepisset, statim à ligaturis,

CAP. VII. Hamoptoicorum Exempla. 105

ligaturis, ac infimul decodi, & lindus ufu & dizta te-

nui impetus ejus reprimi folebat.

eris

an-

em

cho

lor

ex-

is,

ro-

m

n-

n,

t,

80

0-

:

n-

am

s,

n

n

-

At vero non ita lecurus evalit, quin necesse habuit contra morbum istum usque insidiantem, excubias fere perpetuas agere. Etenim haud diu abhine, propter intemperiem anni catarrhum valde molestum, cum tuffi, sputo copioso & subinde cruento contraxit; & tunc medicamenta priora minus effecere. Quare ex proprio confilio, ad nova se contulit; atque imprimis cepit vesperi & mane cochlear j. syrupi è succo hederæ terreftris, indeque juvamen infigne consequutus eft. Sed cum syrupus ifte ob saccharum brevi tædio fuerit, sumfit herbæiftius pulverem bene præparatum ad Unc. fs. vel Unc. j. bis in die in cochleari cujuflibet liquoris; quo remedio diu usurpato quoad catarrhum & tustim multo melius habuit. Sed cum fanguinis sputum etti in perexigua quantitate subinde erumperet, medicamentum rurfus mutavit, cepitque bis in die pulverem è fummitatibus & præsertim è pilosis excrescentiis Cynosbati; quo quidem unico fere remedio, medicus quidam propter curationem Hamoptoes olim infignis, magno cum fuccessu usus suerat. Nec minus secundum ab isto pharmaco effectum patiens nofter retulit; nam exinde statim tusti, catarrho, & sputo cruento prorsus immunis evasit, adeoque perquam diu perstitit: donec tandem hunc pectoris morbum penitus subjugatum, proindeque contemnendum existimans, contra alterum antiquiorem, viz. paralyfin arma fumeret. Itaque dum Hæmoptoe neglecta ad affectum iftum debellandum medicamenta calidiora, fc. aquas Magistrales cum vino destillatas, spiritum C. Cervi, falis Armoniaci, & pulveres ac confectiones Aromaticas, in doli larga quotidie sumeret, insuper victui lautiori cum Alla & vini potui moderato indulgeret, Leo Rugiens prius sopiri visus denuo excitatur. Viz. methodo isti Antiparalytica haud diu infistebatur, quin sputum sanguinis cum maxima atrocia rediret, adeo ut nycthemeri fpatio fupra tres lib. fanguinis ipumofi extuffirer. Deinde vero cum medicus accerfitus illico phlebotomiam præscriberet, à sanguine misso Hæmoptoe remitti incipiens (uti prius semper assolebat) rurlus exacerbabatur : quæ tamen à ligaturis adbibitis, atque lindu, & decocto pectorali fedulo affumtis, statim mitigabatur, & propediem penitus cessabat. Cumque exinde supra tres menses decocto pectorali & dizta prorfus tenui, nimirum excarni, & ex meris herbaceis

herbaceis, frumentaceis, & lacticiniis uteretur, brevi pristinam valetudinem recuperabat; jamque in eo statu vivit, contra morbum istum crudelem adeo triumphans, ut plures Hæmoptoici hunc velut oraculum consulant, & curationis gratia hujus methodum & vivendi genus, posthabitis medicorum consiliis, imi-

tanda proponant.

In hoc calu mirari subest, quod post magnas continui solutiones in pulmone toties habitas, vir egregius per intervalla non tuffi afficeretur, nec demum in Phthifin incideret; cum plurimi poft vafa quavis minutula in pracordiis aperta, deinceps aliquandiu tuffi cum sputo copioso & crasso laborent, & tandem sæpe tabidi fiant. Quod autem secus Hæmoptoico nostro contigit, imprimis attribuendum cenfeo fanguinis ejus constitutioni balsamica, viz. in cujus massa recrementa ferosa aut minus congeruntur, aut adeo stricte immiscentur, inde ut rursus non facile abscedant; quare post vafa difrupta, five unitatem folutam, ichor copiosus (tussim & sputum procreare solitus) non uti in plerisque aliis exudat. Porro quod obser avit ille, contra ac in plurimis aliis, Hamoptoen fibi nunquam in hyeme, sed tantum in æstate contigisse, etiam ob hanc rationem ita habuit : quippe cum fanguis recrementis vaporolis minus scaterer, pororum apertio aut conftipapatio ei nec commodo vel incommodo ceffere; attamen cruor plus debito incaleicens cum minus exhalaret. necesse habuit è vasis erumpere; cumque iste rursus in quantitate diminutus, ichorem ferofum è vasis orificio parum aut minime ablegaret, Hæmoptoe absque tuffi refidua cessabat. Ratio eadem tenet de plerisque aliis Hæmoptoicis, quare nimis alii plus aliis in Phthilin proclives reperiantur. Decoci pectoralis ulum vir infignis femper fibi proficuum invenit : quare cum alia Medicamenta subinde variaret, eandem istius compositionem femper retinuit : quin & eam multis aliis Hæmoptoicis cum frudu commendavit. Præscriptionis formula hæc erat.

R. Santalorum omnium ana Drach vj.infundantur per boras xii. in aq. fontan. lib. viz. deinde coque ad tertiæ partis consumtionem, postea adde folurum Tußilaginis, Capil. veneris, piloselle, veronica, florum byperici, ana M. ij. fem. fanicul. dulc. Drach. vj. luquiritiæ rafa Unc. f. paf-Sularum exacinat. lib. f. coquantur ad lib. tiij. dein f. colatura, ufur anda pro potis ordinario.

CAP. VII. Hæmoptoicorum Exempla. 107

vi

ıru

n-

m &

i-

1-

e-

n

3

ĥ

e

Porro sanguinis sputo urgente vel imminente cepit ter aut sapius in die electuarii sequentis quantitatem nucis moschatæ, superbibendo Julapii cochlearia septem.

R. (onserv. rolarun rubr. Unc. iij. cynosbat. symphyt. ana Unc. iff. sang. dracon. Drach. j. speciei. de hyacmth. Scrup. ij. coral. rubr. Drach. j. cum s. q. syrup. papav. kbaad. misce, f. electuarium mollc. Sumat vesteri & mane primo circiter Drach. is. superhibendo haustum fulap. sequentis. Aliis temporibus lambat cum bacillo liquiritia.

R. Aq. Plantag. Sperm. ranar. ana Drach. vj. Syrup. è coral. erof. sicc. ana Unc. j. sang. dracon. Scrup. ij. misce, f. Julap.

Inter Hæmoptoicorum exempla præteriri non debet casus viri Reverendi D. D. Berwick, S. T. P. & nuper Ecclesae Divi Pauli Decani, quem partim ab ipso patiente olim didici, partimque frater ejus D. D. Berwick Medicus peritishmus mihi amicissimus communicavit.

Intigniffimus ille Theologus ante quindecim priufquam obiret annos, tuffi pertinacissima, & subinde sputo cruento & fallo cum gravi anhelitus fœtore cocyten propemodum amulante laborabat; unde maximo corporis marcore emaciatus, parum aberat quin plane tabidus extingueretur. Quoties H moptoe aliquamdiu intermitreret, etiam sputi & anhelitus graveolentia ceffabat; dein hujus reditus alterum istum affectum mox affore constanter prænunciabat. In languido hoc statu cum vir egregius regiis partibus , tunc emporis gravi Tyrannide oppressis, avisse deprehensus esset, ac in arctifsimum Carcerem conjectus loco potus ordinarii meram aquam b beret, præter omnium spem & expectationem revaluit, adeoque supra decennium mediocriter sanus perstitit. Postea tamen, nescio propter quam occasionem, nili forlan ob hyemis frigidioris inclementiam, non folum prædicta mala, fc. tuffis cum sputo cruento, falso, & graveolenti recrudescebant, sed insuper superpondii loco, ventriculi debilitas, inappetentia, & febris nocurna accedebant. Deinde vero haud multum temporis præteribat, quin symptomatis hisce paululum remittentibus sudum denuo affulgere videretur; donec quodam die coelo derepente in frigidiffimum mutato, sub nocem magna pectoris angustia, cum respiratione difficillima, pullu

pulsu celeri & imbecilli, cumque spirituum omnium (quali jam moribundus fuiffer) fatiscentia incesseretur. Attamen ex hoc discrimine, per diacrifes, fc. primo Hæmoptoen copiosam, & mox diaphoresin satis uberem, cito evasit: verum ex eo tempore sputum ejus multum de solito fœtore, & nonnihil de salsugine remittebat; cumque brevi postea ultimus & graviffimus immineret Hæmoptoes infultus, folitum iftum ab anhelitus graveolentia præsagium omnino deerat; subsequens vero sanguinis sputum valde copiosum vires adeo deprimebat, ut exinde fensim declinans, intra mensis spatium expiraret : camque paulo ante obitum, propter acutum lateris dolorem vena tunderetur, cruor adeo deficere videbatur, ut fere nullus efflueret sanguis. Porro in cadavere post obitum dissecto sanguinis quantitas perquam minima reperiebatur : nec quidem ulla symptomatum aliorum maxime notabilium, viz. Hæmoptoes, atque Sputi & anhelitus fœtidiffimi vestigia comparebant; quippe nulla fuit in pulmonibus aut cavitas ab ulcere aut solutione continui facta, nulla uspiam puris, aut materia putidæ vel fætentis collectio; sed tantum visceris hujus lobus, ceu potius totum latus finistrum, à tumore scirrhoso adeo obriguerat, ut sanguis molem istam ita constrictam, & quasi lapideam, non facile, aut minime pertransierit; quare non mirum eft, fi cruor rapidiffime per pulmones trajiciendus, alicubi è vasis, que ob scirrhostatem minime coherebant, aut circulationem sustinebant, subinde crumperet.

Attamen hic major difficultas oritur, nempe cum pulmones ulcere quovis, aut notabili folutione continui prorfus immunes reperirentur, undenam ifte sputi, & anlelitus odor teterrimu, fputi cruenti femper præcurfor & comes (exceptis tantum ultimis hujus morbi infultibus) procederet. Super his alibi advertimus, Phthificorum ulcera pulmonaria, & sputa purulenta, raro aut nunquam, materiem vero è pulmonis vomica ejectam fæpius fætere; quod autem in ægrorante Domino pulmones utroque affectu immunes anhelitum adeo tetrum expirarent, ratio optime constabit, si inquiramus de causa & productionis modo foctoris in genere. Huncautem excitari obiervamus, quando fulphur impurum, à fale lixiviali, aut acido, sc. alterutro dissolvitur, ac abaltero præcipitatur. Julphur commune, aut Antimonii ab oleo Tartari, aut ab aqua Stygia diffolvitur; dein fi huic folutioni, falis fixi deliquium, ac isti acetum infundas,

foctor

CAP. VII. Hamoptoicorum Exempla.

fætor teterrimus emanabit. Pariter in casu proposito opinari subest, sanguinis valde impuri particulas sulphureas, è sale fixo, que latex ejus abunde scatet, corrodi; dein quando humor acidus fluorem passus, è partibus nerveis in massam sanguineam redundat, sulphur solutum præcipitat, proindeque è pulmonibus fætorem istum exhalari facit, ac infimul dum fanguinem in turgefcentiam adigit, paulo postea Hæmoptoen accieri cogit. Novi quosdam pectore satis firmo præditos, atque tuffi omni ac diatheli tabida liberos, anhelitum valde tetrum fere femper expirare : quod equidem à nulla alia caufa, præter eam quam modo notavimus, procedere possit. Sanguis impurus & fulphure à falibus diffoluto fcatens, fi forsan dum intra pulmones rarefit ac in compage laxatur, humori acido occurret, inter expirandum effluvia putida & tetra exhalabit. Propter confimilem fanguinis alias dispositi rationem, accidit, quod uti quorundam anhelitus valde putens, ita aliorum suaveolentus existit. Revera spiritus sive aer per respirationem reciprocatus,quatenus fanguinis intra præcordia maxime rare adi effluvia fecum foras evehit, vaporem modo gratum, modo fumme ingratum dispergit.

SECT. I. CAP. VIII.

De Peripneumonia.

Eripneumonia definiri solet, inflammatio pulmonum cum febre acuta, tuffi, & respiratione difficili. Hoc affectu laborantes in pectore phlogofin infignem, cum pulmonum intumescentia, & dolore interdum pungitivo, persentiunt; anhelitum laboriofum & brevem, five, uti Hippocrates ait, fublimem ducunt; febris cum fiti immani, vigiliis & tuffi molefta urget; cui etiam sputum sanguineum, aut sanguine interspersum, succedit. E quibus fignis manifesto liquet, morbum hunc oriri, in quantum fanguis, febriliter effervelcens, vala pneumonica minora non facile trajicit; fed intra ductus eorum hærens, primo obstructionem, dein plus aggestus & extravasatus, phlegmonen cum calore, tussi, & sputo discolori parit. Porro quatenus sanguis ita coacervatus, & stagnans ductus pulmonares hos inflat, & illos comprimit, respirationis difficultas & angustia; & quatenus ifte fibras nerveas vellicat, aut diftendit, fæpe dolor excitatur.

Quod fi inquiritur, quomodo phlegmone in pulmonis compage mere vesiculosa & excarni concrescere possit; & qua ratione ab affectu isto in carne musculosa, aut visceris parenchymate, excitari solito disferat? Dicendum erit, quamvis prædicæ partes quoad texturam varient, tamen affectus rationem in iis singuliæ prorsus eandem esse. Nam vasa sanguisera perexilia, tum in pulmonibus ducus omnes tracheales, tum in musculis sibras carneas, tum denique in parenchymatis sibrillas & stamina nervea, cum plexibus densissimis, velut corymbis, ubique pariter amplexant, vinciunt, & varie circumligant. Quod autem phlegmonen parit, ipse est sanguis; qui dum valde effervescit, simulque in transitu suo impeditur, ubique loci, ac præsertim in pulmone, cujus vasa in plexus minutissimos ramisicantur, primo obstructionem, & con-

sequenter inflammationem ciet.

Itaque Peripneumoniæ ratio formalis, & causa conjuncta, in hisce duobus confistunt, viz. quod sanguis sebriliter effervescit, simulque quod intra pulmonum ductus 0-

h-

m

0-

0-

m

ta

n-

et,

er-

ed

in

re,

is

at,

a;

it,

115

6-

m

it,

m

us

ıs,

r-

ue

bd

m

i-

us

1-

n-

m

us

Enimvero

dudus angustiores harens, obstructionem ibi inflammatoriam creat. Nifi bina hæc concurrant, à morbo isto immunitas est; namque in febribus plerisque aliis, ac imprimis in causone, sanguis, ut ut vehementissimè aftuans, & tota pracordia inflammans, quinetiam in pica, malacia,& hydrope pectoris, iste lentus admodum, & intra ductus pulmonares plurimum hærens, peripneumoniam haud concitat; ad hanc producendam opus est ut utrique affectus conveniant, & vires jungant. Attamen cum utriulque diathelis jacta eft, modo hæc, modo ista prior in actu est, & quodammodo alterius causa, aut faltem occasio existit. Nam interdum sanguis, in febrem concitus, obstructionem pulmonarem facit; quandoque item ilte, in pulmone remoram oftendens, à propria obstructione eftervescentiam febrilem concipit. Attamen ad morbi hujus procatarxin constituendam sanguis unà ad effervelcendum, fimulque ad vafa pulmonaria obstruenda, aptus esle debet.

Cujusmodi hæc liquoris sanguinei diathesis ad peripneumoniam inclinans suerit, etsi non sacile designatu suerit, ejus tamen ratio ex phlebotomia in hoc morbo, semper cum successi optimo celebrata, nonnihil elucescit. Enimvero sanguis è quibusque hoc morbo, prout etiam pleuritide laborantibus, detractus, postquam refrixit, in superficie sua loco cremoris coccinei, pelliculam subalbidam aut alias discolorem, que item tenax admedum & viscida est, successentem habet: unde conjicere licebit, massam sanguineam in compage sua nimis stricam, dum inter circulandum recrementa sua non dimitit, nimis incrassari, & quasi lentescere, proindeque tum ad esservicendum, tum intra vias angustiores & præsertim pulmonares hærere, nimis proclivem sieri.

Quod si amplius inquiritur, undenam hæc sanguinis dispositio, qua instar vini penduli sit tenax & viscosus, procedat; hujus ratio generalis hæc est, viz. quod cruoris partes crassiores à subtilioribus non satis comminuuntur; ita ut, omnibus æqualiter mixtis & mutuo subactis, demum humores utiles in munia quibusque appropriata secedant, atque inutiles per cloacas idoneas continue amandentur. Verum è contra in quantum sanguinis particulæ sulphureæ, una cum salinis & terrestribus nimis evectis combinatæ, ceteras quasque irretiunt, & inviscont; proinde liquor ejus, recrementa quæque & impuritates intra se continens, instar glutinis lentescit, & propterea diathesin peripneumonicam concipit.

Enimvero unicuique obvium est, sanguinem quatenus ita lentescit, ad vasorum ductus angustiores (qui certe in pulmone perquam angusti sunt) obturandos aprum reddi; insuper ob eandem rationem, etiam ad effervescentias sebriles incundas inclinari: viz. in quantum iste, feculentias quasque & recrementa sua intra proprium sinum pertinaciter retinens, abiisdem subinde in plenitudinem aggestis, in turgescentiam immanem (à qua necesse est pulmonis obstructionem instammatoriam in-

cipi, vel augeri) cogitur.

Interper ad morbi hujus procatarxin, non raro pulmonum vitiositas accedit, atque ad hanc partem afficiendam, generalem istam sanguinis dyscrassam determinat. Nam ut cruor lentescens estervescat, præcordia sirmiora & robusta sape noxam ab illo intentam evadunt, atque labe in pleura, aut circa habitum corporis desixà, pleuritis, aut rheumatismus potius quam Peripneumonia excitatur. Attamen pulmones teneri, tussi obnoxii, aut propter hamoproen, aut alios pectoris assectus in conformatione prius læsi, à sanguine (dum in compage sua nimis strictus & tenax est) ebulliente, oppilationem passy un problem passy un sanguine concrpiunt.

Hæc de Peripneumoniæ causis conjunctis & procatarcticis: ad evidentes, quod spectat, huc referri debent quæcunque sanguinis crassin subito pervertunt, aut diapnoen liberiotem cohibent; uti imprimis sunt caloris & frigoris excessus, vini aut Aquarum ardentium potus immodicus, vehemens exercitum, aquarum quarundam & præcipue glaciatarum potus. Porro nonnunquam maligna aeris temperies hunc morbum pluribus accersit, &

Epidemicum facit.

Authores medici passim adnotant (quod etiam vulgaris observatio est) Peripneumoniam sapenumero pleuritidi succedere, aut supervenire; ceterum nihil usitatius est, quam in pleuritide, sputum sanguineum & crassum, & quasi purulentum excerni. Hinc magna disquistio orta est, quo transitu, vel quibus viis materies sputo rejecta à pleura ad ductus tracheales feratur. Alii hane in cavitatem thoracis delapsam, à pulmonibus tanquam à spongià imbibi; atque alii per membranas adnatas; quibus sape pulmo pleura coharet, eam exinde sape huc transferri putant. Verum uterque modus valde improbabilis, si non impossibilis videtur. Primo enim pulmones specus thoracici contenta non exugere, inde constat,

2

0

il

ii

le

m

le

t,

vafa:

conftat, quoniam in hydrope, aut vulnere pectoris, quando pulmone intacto contingunt, neque aqua, neque fanguis omnino per tuffim rejicitur; tametfi humoris hujus aut illius copia fæpe magna subeat, que è Thorace per sectionem aperto statim sponte effluit. Ceterum pulmoni quandoque membranas adnasci, ipsumque pleura annectere, ex observatione Anatomica fatis liquet; quinimo hac commeatus via, materiem purulentam, in latus translatam, ibidemque per fontanellam ab arte, vel natura excitatam, cum crifi falutari evacuatam fuisse, aliquoties novi: attamen tales membranæ pulmonis cum pleura conjunctivæ raro præexistunt, inque Pleuritide, qui morbus peracutus eft, haud, tuberis inftar, unius aut alterius diei proles esse possunt : insuper licet interdum præsto sint caci illi ductus, qui, forsan admirabili naturæ instinctu, quiddam è pulmonibus versus Thoracis pomœria exportant; attamen contra natura Oeconomiam videtur, ut corruptelam quamvis exterius genitam, intus ad nobilissimam hanc partem, que revera vitæ & caloris fons eft, derivent.

Super hoc, ut sententiam nostram proponere liceat, opinari ducor Peripneumoniam & Pleuritin affectus effe modo fingulares & feparatos, modo connatos & primitus coexistentes, & modo invicem successivos, aut succedaneos effe. Enimvero caula procataratica in actum concità, adeo ut languis lentescens, simulque effervescens vafa minora alicubi obstruat : morbi nidus interdum in pleura, aut pulmone separatim, quandoque in utrisque fimul, & nonnunquam primo in hoc, & denique in illa defigitur: plerunque vero pleura imprimis falutata, mox eadem causa morbifica etiam vasa pneumonica invadit. Porro novimus diversimodam hujus affectus metastasin; eum viz. primo latus dextrum, vel finistrum, mox eo relicto pulmones, & dein utrifque defertis cerebrum occupasse, & non raro sedem inde in priora loca transtulisse. Geterum ob rationem prædictam Peripneumonia non tantum pleuritidi, sed frequen eretiam Angina. & aliis interdum affectibus succedit : quippe dum sanguis lentescens, simulque effervescens, febrem in toto continuat, obstructionem phlegmova day huc illuc varie transfert. Atque hinc observationis istius, viz. quod peripneumoniæ interdum paralyfis aut hemiplegia lethalis fuccedat, folutio, que interpretes ita plurimum torfit, liquido patet; in quantum fanguis, qui lentescens modo

vasa pneumonica obstruxit, postea vasorum plexus quosdam carotidas infarciens, spirituum animalium in hac aut illa ἐγκεφέλε regione genesin, indeque in partes nerveas respectivas assum inhiberet. Ex pradictis Peripneumoniæ disterentiæ præcipuæ innotescunt, quod nempe sit assectus vel simplex, aut cum pleuritide, angina, aut alio quodam conjunctus; & tunc vel primarius, vel secundarius existat. Porro distingui solet quoad sebrem, & respirationis tenorem: nempe juxta quod hæc plus, aut minus lædatur; atque illa intensior, aut remissior suerit; etiam morbus hic plus aut minus acutus dicitur.

Quod ad Prognosin spectat, morbum hunc valde periculosum esse communis experientia testatur, quatenus plurimi ex eo decumbentes aut moriuntur, aut ægre convalescunt. Nec minus ex Ætiologia ejus hoc concludere licebit; nam solutio continui, cum multa sanguinis extravasatione, aut stagnatione in pulmone sacta, dissicilime sanatur; atque locus affectus nunquam pristinæ conformationi restituitur. Signa prognostica, quæ præcipuæ sunt note, desumuntur ex symptomatum apparentia, ab excretorum natura, & virium statu.

1. Peripneumonia pleuritidi aut Anginæ superveniens plerunque deterior est, quam per se exorta, aut alterutri ex iis succedens : quod si morbum hunc, quocunque modo exortum, mox febris acuta cum fiti immani, vigiliis & orthopnœa excipiant, male; multoque adhuc deterius habet, fi insuper delirium, phrenitis, motus convulfivi, aut hemiplegia accesserent. Porro haud minus in discrimine peripneumonicus versatur, si valde anhelus, vomitu immani, aut crebra lipothymia, cum pullu debili, & sudore frigido afficietur. Quippe dum hæc symptomata urgebunt, sanguinis in pulmone obfructio minime expeditur, nihil coquitur, aut sputo rejicitur, quin sanguinis circulatione magis & magis impedita, ejusque accensione per respirationem inhibita, ipiritus animales perturbantur, & demum fatilcunt, donec una cum virium omnium proftratione flamma vitalis extinguitur.

2 Quoad prognosin ab excretis, observamus periculolam esse Peripneumoniam, in qua nihil expuirur; proxime huic, quando sputum tenue & crudum est, cum sanguine permixtum; longe melius habet, quando sputum slavum & crassum est, cum pauco sanguine interspersum. Urina ab initio slava, bona consistentia, cum

enæuremate

I.

10[-

hac

rtes

ctis

uod

an-

ma-

uo-

uod

aut

acu-

eri-

nus

gre

ui-

ctâ,

pri-

uz

ap-

ve-

al-

un-

ni,

ad-

tus

ni-

lde

mu

ım

ob-

re-

m-

ita,

lo-

ta-

10-

-0-

m

u-

er-

m

te

·lu-

enzoremate, indicat fanguinis recrementa fere tota in loco affecto deponi; cum ab eo statu in crassum & turbidum mutatur, indicat materiam morbificam ex ea parte rursus in cruorem resorberi; sin ejusmodi urina subito in tenuem mutatur, delirium aut mors impendet. Sudor copiosus, urinz profluvium, Diarrhza, hæmorrhagia narium, suxus mensium, aut hæmorrhoidum, sepe bonum in hoc affectu denotant; imo quælibet harum evacuationum, tempestive eveniens, non raro morbum solvit.

3. Virium status ad prognosin in hoc morbo rite saciendam magni semper momenti est: sepenumero enimcum symptomata horrenda, uti sebris intensa, respiratio summe laboriosa, cum tussi, vigilia, aliisque signis insustis urgebit; si pulsus adhuc fortis & spiritus animales in vigore persistant, melior ægrotantis spes erit, quamsi rebus istis plus sedatis pulsus debilis, & spiritus torpidiaut oppressi fuerint.

Circa Peripneumoniæ Therapeiam primaria indicatio est, ut sanguis vasis pneumonicis impactus, & obstructionem phlegmo. An, efficiens, inde discuti & circulationi pristinæ restitui possit. Quod si sieri nequit, secunda indicatio erit, ut materies ista ritè coquatur, aut suppuretur, & per sputum citissimè educatur.

1. Dum prior indicatio prævalebit, medendi intentiones erunt hæ fequentes. Imprimis ut sanguinis ad partem affectam uberior affluxus rescindatur, aut quoquo modo inhibeatur. Secundò annitendum erit, ut materies in pulmone stagnans, vel extravasata, à venis in reliquam massam resorbeatur, & circulationi reddatur. Quod ut melius sieri possit, tertio sanguis lentore sive viscositatesua, qua shuiditas ejus impeditur, liberari debet. Quatto item symptomatis valde urgentibus, sc. febri, tussi, vigiliis, & dyspnœa, per idonea remedia occurrendum erit. Sin vero his non obstantibus indicatio altera in usum venerit, remediis modo citatis maturantia, & expectorantia vulgo dicta accensere oportebit.

1, Ut primæ & fecundæ infimul intentioni satissiat, phlebotomia ferè in omni Peripneumonia requisita est, imo interdum sæpius iterari debet; nam vasa sanguine depleta non solum morbi somitem subtrahunt, sed & materiem loco affecto impactam resorbent. Quapropter, si vires constabunt, & pulsus satis robustus erit, sanguinis missio liberalior statim ab initio convenit; secus vero ea

in quantitate modica celebretur, subinde tamen pro data occasione repetenda. Suprà innuimus sanguinem in Peripneumonia, item in Pleuritide detractum, postquam refrixit, in superficie sua pelliculam viscolam & discolorem habere: porro observare est cruorem modo totum, modo tantum portionem ejus, mutationem hanc subire. Si quando enim fanguis intra tres aut quatuor disculos recipiatur, interdum in omnibus, sæpius vero in secundo & tertio vitiosus, atque in primo & ultimo satis laudabilis apparebit. Quare vulgo præcipitur fanguinem eoufque lemper emittendum effe , donec qui ita depravatus eft, exire incipiet; & fi vires ferant, emissionem ejus continuandam esse, donec iterum bonus effluat. Profecto hanc praxin uti frequens experientia, fic etiam ratio fatis comprobat; quippe in hoc morbo, fiquidem haud totus illico sanguis lentorem istum acquirat, portiones primo depravatæ circa obstructionis locum maxime aggregantur, & circumcirca in vasis minoribus hærent. Quare fanguis per phlebotomiam primo exiens sæpe culpa vacabit; dein vasa depleta alterum morbificum prius stagnantem excipient, & circulationi reddent; cumque portiones ejus juxta confitz juncto velut agmine ferantur, ad venæ orificium delatæ simul effluunt, & postquam ista fanguinis vitiofi aggeries tota effluxit, reliques ftatim purior succedit. Quare in hoc casu vena sempe cum orificio ampliore fecetur, atque fanguis è scatebra non tanrum pleniore, fed & continuata detrahatur : fecus enim fi in media phlebotomia, fanguine vitiato effluente, foramen (uti quorundam mos eft, ne fpiritus exolvantur) digito occludatur, cum denuo aperitur, cruor fatis purus proxime effluet, vitiolo, fi quod ejus reliquum erit, præterlapfo, & non flatim ad orificium istud redituro. Prater phlebotomiam multa alia remedia, viz quacunque fanguinis turgescentiam reprimunt, & ductus ejus, quo materies morbifica reforbeatur, deplent, hic in ufum veniunt. Quare victus tenuissimus ex meris fere hordeaceis & avenaceis præscribitur: & si cathartica, quia sanguinem exagitant inque partem affectam imperuolius adigunt, omnino prohibentur; attamen clysteres, qui atvum blande subducunt, & fanguinis recrementa versus alvum solicitant, quotidie exhiberi debent. Insuper Ju-Tapia & Apozemata attemperantia, quæ fanguinis fervorem compescunt, & serositates ejus superfluas prole-Stant, quin & pectoris vias blande aperiunt, cum fructu fumuntur.

I.

ta

2-

m

0-

n,

e.

08

2-

ſ-

13

13

0

is

18

10

ı-

2-

-

r-

d

m

i-

1-

m

1-

15

-

e

10

e-

2-

3-

us

ui

us

1-

r-

e-

le-

3tia Medendi intentio, quæ sanguinis lentorem, seu viscositatem obstructivam adimendam respicit, per remedia, quæ compagem ejus nimis strictam reserant, & salium combinationes dissolvunt, omnino perficietur. Et quidem ejusmodi remedia, quæ sub hoc respectu ratio & Analogia dictirarent, per longam experientiam jam jam in usu adhibentur. Enimvero pulveres testacei, dens Aprugnus, mandibulum piscis Lucii, aliaque sale Alcali prædita, item sal prunellæ, à practicis serè omnibus tum Antiquis, tum modernis præscribuntur. Sp. salis Armoniaci, C.C. in hoc morbo insigne juvamen sæpius contulisse novi: & proptereandem rationem est, quia nempe sal volatilis prodest, quod insuso stereoris equini, etsi vulgare sat remedium, opem sæpe egregiam præstat.

4.0 Quoad symptomata corumque medelas, pleraque remedia his appropriata cum prioribus coincidunt; nam contra febrem eadem Julapia & Apozemata, quæ fanguinis æltum fedant, fimulque fpiritus animales recreant, communissimi funt usus: quibus insuper, respectu tuffis & dyspnæz, remedia pectoralia temperata adjunguntur. Maxima difficultas est quid contra vigilias, si quando gravius urgebunt, exhiberi oportebit; quippe opiata, quia respirationem, que in hoc morbo jam jam impedita eft, amplius lædunt, vix tuto fumuntur, imo interdum perniciosa evadunt. Quapropter laudana, & fortiora Opii præparata, in Peripneumonia cane pejus & angue vitentur; interea tamen Anodyna, & hypnotica mitiora, uti imprimis aqua & syrupus papaveris Rhaados, non tantum conceduntur, verum in hoc morbo, & pleuritide, remedia specifica habentur: ceterum Diacodiatis, dummodo vires constent, & pulsus satis fortis & laudabilis fuerit, inter um uti licebit. Ad dolorem pectoris, fi quando molestus fuerit, linimenta, fotus, & cataplasmata interdum exhiberi expediat.

Indicatio Therapeutica 2dain cujus intentiones sunt materiam pulmonibus impactam (siquidem ea discuti aut resorberi nequeat) concoquere, & per sputum excernere, medicamenta vulgo maturantia & expectorantia requirit; qua tamen utraque temperata sint oporter, qua nempe sitim & assum sebrilem sedant potius quam exasperant. Hujusmodi remediorum, pedoralium proprie dictorum, species in capite de Tussi suprir ecensuimus; prasscripta selectiora, & ad hunc affectum maximè

accommoda, infrà subdentur.

4

Reme-

Remediorum Formulæ.

1. 2. Medicamenta ad primam & fecundam intentionem conducentia juxta formulas fequentes præferibuntur.

R. Aq. Cardui Maria Unc. x. papaveris Rhaad. Unc. iij. syrup. ejusdem Unc. j. Margarit. praparat. Draon. j. f. Julapium. Doss cochl. vi. quarta quaque hora.

R. Aq. Cerasorum nigrorum, Cardui benedicti, melista, ana Unc.iiij. pulv. dentis Aprugni Drach. j. syrup. violac.

Drach. x. f. Julapium, sumend. eodem modo.

R. Radic. graminis Unc. iij. rasur. eboris, C. C. ana Drach. iij. passular.exacinat. Unc. jss. liquiritia Drach. iij. coquantur in aq. fontan. lib. iij. ad ij. colatura addā syrup. violacei Unc. j. salis prunell. Drach. j. f. Apozema: sumatur ad Unc. iij. vel iiij. ter in die.

Propter eandem intentionem, viz. ut vasa depleta morbi fomitem subtrahant, aut ipsammet materiem morbificam reforbeant, etiam Catharfis à multis præfcribitur. In veterum praxi contra hunc morbum, ficuti & rleroique alios, post phlebotomiam, præparantia & purgantia, ritu constante institui solent; atque nuper Chymici cum majori audacia vomitoria propinant, & præ cereris quibulque remediis in Peripneumonia prædicant. Quinimo phlebotomia neglecta, aut interdicta, præcipuum fanationiscardinem in Emeticis fty, beatis collocant: quo temerario illorum confilio nescio an quidnam perniciofius excogitari possit. In rusticis & robustis corporibus interdum hæc pharmacia impune celebratur, plerunque tamen haud minus infructuofe; in teneris vero constitutionibus, vix veneno inferius censeri debet. Quod vero ad catharfin spectar, etfinon statim ab initio conveniat, quin fere semper officit; attamen finita materiz morbificz fluxione, & fedata fanguinis effervescentia, cum pharmaco folutivo corpus blande evacuare licebit.

R. Decott. Senna Gereonis Unc. iiij. fyrup. rofarum fo-

lutiv. Unc. j. misce f. potio. Vel;

R. enna opt. Drach. iy. Casia totius, Tamarindorum, ana Unc. ff. sem. Coriandri Drach. ij. coquantur in aq. fontan. s. q. ad Unc. vj. colatura adde syrup. violacei. Unc. j. clasificetur cum ovi albumine, & exhibeatur.

1.

n-

ri-

ic.

j.

2,

c.

14 b.

de

:

a n

ik

r-

-

æ

t.

1-

t:

r-)-

e-0

t.

0

-

.

e

i

a

Purgantia non semper, nec unquam temere in hoc morbo propinentur: verum Enemata crebro, imo plerunque quotidiano fint in ufu; hæc autem lenia tantum fint, & emollientia, quæ, fine magna humorum aut fanguinis agitatione, alvum blande subducant. In hunc finem lac, aut serum lactis, cum saccharo rubro, aut syrupo violaceo sape convenit: vel, R. Folior. Malva utriusque, metiloti mercurialis, ana M.j. sem. lini, fanicul. dulc. ana Unc. ff. pruna dulcia n. vi. coquantur in aq. fontan. f. q. ad lib. j. eni adde fyrupi violacei Unc. j. sacchari Drach. x. salis prunella Unc. j. f. enema.

3. Medicamenta propter tertiam intentionem, viz. fanguinis lentorem dissolvendum, exhiberi solent sub forma pulveris, spiritus, haustus, vel boli, juxa modos sequentes.

1. Pulveres.

R. Oculor. Cancri pulv. Drach.ij. salis prunella Drach. iff. sacchariperlati Drach. j. f. pulvis, dividatur in vi. partes, sumatur una sexta quaque hora, eum Julapio, vel Apozemaie appropriato.

R. Tulv. dentis Aprugni (vel mandibul. fiscis Lucii) cculor. Cancri ana Drach. iff. florum salis Armoniaci, pulv. florum papaveris Rhaad. Drach. ff. misce pro iiij. do-

sibus.

2. Spiritus & Liquores Chymici.

R. Spir. salis Armoniaci cum olibano destillat. Drach. iij. Dosis gutt. xii. ad xv. vel xx. ter indie.

R. Spiritus Vrina vel fuliginis Drach. iij. detur eodem modo.

R. Spiritus nitri dulcis, viz. cum spiritu vini sapius cohobati Drach. iij. Dosis gutt. vi. ad x. eodem modo.

R. Spiritus Tartari Unc. ff. Dofis gutt. xv. ad xx. vel

xxv. cum vehiculo idoneo. R. Mixiura simplicis Unc.j. Dosis Scrup. j. ad Drach. B. eodem medo.

3. Hauftus.

R. Aq. Carduilib. j. Stercoris equini recentis Unc. iij. dissolve calide, & filtra. Dosis Unc. iij. vel iiij. bis aut ter in die, addendo syrup. violacei vel papaveris Rhasd.

R. Folior. Taraxici, M. ij . contus. affunde aq. Cardui Maria Maria lib. ff. Theriacalis Unc. ff. f. expressio 3 cui adde pul. Oculur. cancri Drach. j. sum. cochl. iii j. ad vj. ter in dic.

Quarta medendi intentio respectu Symptomatum maxime urgentium diversimodos medicamentorum apparatus suggerit. 1. Respectu sebris Julapia & Apozemata superius descripta conveniunt Porro Chrystalli mineralis usus valde frequens este debet. 2. Ad tussim & dyspnæam linctus, eclegmata, & decocta, vel Julapia pectorulia cum fructu exhibentur.

R. Syrupi fujubini, Capillorum veneris, ana Unc. iff. violacei Unc. j. florum nuri Scrup. j. f. linetus, sumendus subinde lambendo.

R. Syrup. Dialiba a Unc. j. diacodii, papaveris Rhaad. ana Unc. ff. oculor. cancri ienuisime pulv. Scrup. ij. f.

linetus fumend. eodem modo.

R. Syrup. de hyssopo, liquiritia, ana Une. jss. pulv. storum papaveris rhaad. Scrup. j. oculor. caneri Drach. j. Loboch de pino Drach. vj. misce f. Eclegma: de quo sumatur

qu. nucis Moschat. quatuor aut sapins in die.

R. Radic graminis, cherefolis, Althea, ana Unc. j. ficus iiij. jujuh. sebesten. ana n vj. passularum solis Unc. j. liquirisia Drach. iij. border Unc. st. coquantur in aq. sontan. lib. iij. ad ij. f. colatura: cujus Dosis Unc. iij. veliiij.

R. Passularum exacinat. Unc. jss. corylos iiij. incists, liquiritiz incis. Drach. iij. aq. hyssopi lib. jss. f. infusio clausa & calida per sex horas; colatura adde syrup. de Althac Unc.)ss. f. Fulapium, Doss cochl. iij. vel inj. sa-

pius in die sensim deglutiendo.

3tio Contra vigilias. R. Aq. papaveris Rhaad. Unc. iij. svrup. ejusdem Drach. vj. Aq. Epidemic. Drach. ij. f haustus bora somni sumendus.

Si pulsus sit fortis, & vires constiterint, R. Aq. flor. paralysees Unc. iij. syrup. de Meconio Unc. fl. f. bau-

Stus bora somni sumendus.

4. Si dolor circa locum affectum molestus erit, R. Unquent. dialihaa Unc. ij. olei Amygdal. dulc. Unc. jf. misce, f. linimentum cum charta emporetica tenuiore adhibendum.

R. Unguent. Dialshæa, petteralis, ana Une. jss. olei lini expressi recentis Drach. j. cui R. emplastr. de mucilaginibus bus q. f. f. emplastrum pro pettoris regione supra locum affetrum applicandum.

5: Propter ultimam medendi intentionem, quæ, indicationi 24 de fuccurrens, medicamenta maturantia, 80 expectorantia præscribit, formulæ sequentes conveniunt.

R. Olei lini recenter expressi Unc. iij. sirupi violacei Unc. ij. aq. hyssopi lib. sf. misce in unvo. Sum. Unc. ij. vel iij. ter in die, vas prim conquassando.

R. Olibani pulv. Drach. j. ponatur in pomo excavato, & coquatur cineribus calidis; comedat horâ fomui repeten-

do per tres aus quatuor vices.

de

er

R, Olei Amygdal. dulc. recentis, Syrup. cațill. veneris, ana Unc. jsf. sacchari candi Drach. ij. terantur in mortario vetreo ad perfectam mixtionem, f. linctus cum bacillo liquiritia sapius in die sumendus: etem cecil. j. teriu die in haustu liquiris possettic capiatur.

Quoad cetera, remedia ad Phthifin incipientem præ-

scripta etiam in hoc casu profunt.

Facile hic effet Peripneumonia affectorum Historias, ac inftantias plurimas congerere: fed cum fimili ritu & morbi typus, & iymptomatum rationes pene in omnibus habeant, fufficit hic exemplum folummodo unum ant alterum notare. Itaque dum hac feriberem, ad Peripneumoniacum graviter ægrotantem accerfor. Hic in Etate 50. circiter annorum, corporis macilenti & temperamenti bilioli, à frigore suscepto in febrem cum tusti, dolore pectoris & respiratione difficili incidit. Cum ita quatriduò fine ullo remedio aut administratione medica laboraffet, reperi infigniter febricitantem, cum fiti & immani præcordiorum phlogofi, difficillime & cum Thoracis nixu & Bronchiorum strepitu ægre respirantem, ut plane in ipso mortis agone positus videretur. Huic cum pulsus (etfi celer, & perturbatus) satis tamen fortis esset, illico phlebotomiam præscripsi, ad Unc. viij. vel x. à qua cum parum le vaminis recepit, post tres horas immisso prius clystere repetendam ad Unc. xij. præcepi: insuper Spiritus C. cervi gut. 12. 6 quaque hora cum Julapio appropriato, & intermediis temporibus pulveris sequentis Dosin exhibendam curavi. R. Pulv. oculorum cancri, salis prunella, ana Drach. js. Margaritarum Drach . j . facebari candi Scrup . ij . f. Pulvis , dividatur in ofto

octo partes. Porro cepit haustum Apozematis pectoralis sepius ad libitum. Horum usu in ra tres horas symptomata omnia remittere ceperunt, atque nocte insequenti sudavit, & aliquantulum dormivit; postridie phlebotomia iterabatur, & deinceps issdem remediis continuatis intra quatuor aut quinque dies intergrè convaluit. Sanguis è vena detractus in superficie viscosus semper & decolor suit.

Vir quidam generosus temperamento sanguineo & habitu corporis Athletico præditus, post vini potum immoderatum febrem cum Peripieumonia gravissima contraxit, adeo ut siti & calore summe urgentibus, erectus usque in lecto aut Cathedra fedens, & creberrime anhelans, aerem flammæ vitali fustinendæ parem vix ac ne vix introducere potuerit. Cum phlebotomiam copiosam ferre nequirer, sanguinem bis aut ter de die in diem detraxi ; enemata crebra injiciebantur: infuper Apozemata, Julapia, item spiritus Armoniaci, ac pulveres testacei per vices exhibebantur. Intra quatuor aut quinque dies febris remisit nonnihil, item melius respirare, & somnos interdum breves capessere cepit, usque tamen de pectoris gravamine infigni & spirabilium oppressione intolerabili querebatur: Quare cum phlebotomia non amplius tuta foret, vesicatoria perampla brachiis & cruribus applicui: ulcuscula in brachiis brevi sanabantur, in Tibiis vero excitata, non tantum aperta manebant, verum post quinque vel sex dies in immensum fluebant, & deinceps ferè per mensem ichoris acerrimi copiam ingentem quotidie profundebant; interea pulmones fensim melius habuere, & demum sarcina omni immunes evalere; denique ulcuscula vesicatoriis excitata agrè admodum, & non fine crebra pharmacia perfanari potuerunt.

I.

lis O-

nti 10-12-

it. &

12-

0-

it,

ue

ns,

ix

rre

ci ;

u-

per fe-

nos

ris

ra-

ius

p-

Γi-

ve-

nt,

am nes

u-

grè

PO-

T.

SECT. I. CAP. IX.

De Pleuritide.

Uanta inter Pleuritin & Peripneumoniam fit affinitas, fupra innuimus; nimirum quod, licet uterque affectus interdum folitarius, & ab , altero separatim existat, sæpius tamen aut coincidunt, aut alter, modo hic, modo ifte, alteri supervenit, aut fuccedit. Utriufque eadem Procatarxis, viz. fanguinis ad lentescendum, simulque effervescendum Diathesis; quinimo [eadem causa conjuncta est, nempe vasorum alicubi minorum, ob talem fanguinis dispositionem obstru-&io phlegmovadne; porro à Medicis plerisque neotericis ad utrumque morbum eadem præscribitur medendi methodus: potissima discriminis ratio, qua ab invicem diffinguuntur, à locis affectis, que nomina corum denorant, desumitur. Enimyero sanguis, ad obstructionem inflammatoriam alicubi acciendam prædispositus, morbi nidum ideo sæpius in pectore defigit; quoniam hic, propter incendii vitalis focum, immanius efflagrat; ac infimul effluviis vaporofis aliisque recrementis, quæ circulationem præpediunt, minime liberatur. Quibus accedit, quod regione hac claufa, fanguinis compages, per ductus angultiores transitura, non, uti in visceribus imi ventris, aut fermento quopiam referatur, aut fucco aquoso recens diluitur: itaque si forsan cruor, per arterias vertebrales in membranam costas succingentem provectus, in transitu suo circa vasorum angustias aut intercapedines hærebit, affectus, de quo nunc agitur, fuccedet: pariter si quando intra ductus pulmonares obstructio contingat, Peripneumonia, prout supra ostensum eft, excitabitur. Quamobrem juxta morbi hujus Pathologiam superius traditam, quæ ad pleuritidis tum Theoriam, tum Therapeiam spectant, facili negotio designari posfunt.

Morbi hujus (quoties primarius & folitarius exiftit) fedem in pleura feu membrana costas internas succingente consistere, tum doloris sensus, tum observationes Anatomicæ Pleuriticorum defunctorum habitæ plane testantur. Est autem Pleuritis vera & singularis, instam-

L

matio ipsius pleuræ, ex affluxu sanguinis effervescentis, simulque lentescentis, per arterias vertebrales excitata, cum febre continua & acuta, dolore lateris pungente,

tuffi, & difficultate spirandi.

Causa hujus proxima, est sanguis in membranæ istius vasis minoribus ac interstitiis (pariter ac in Peripneumonia) ob lentorem obstructus, aut extravasatus, dein ob turgescentiam copiosius ibidem aggestus, proindeque phlegmonen excitans. Huic supervenit dolor acutus, ob solutionem continui in parte maxime fenfili; item tuffis oritur, propter irritationem musculis intercostalibus impressam; insuper & respiratio difficilis, ob fibras musculares quoad actionem suam læsas; quæ siquidem contractiones longas & validas perficere nequeant, debiles, fed & crebriores inire coguntur: fecus ac in Peripneumonia, in qua symptoma istud à pulmone nimis oppleto & infarcto oritur. Febris à sangumis effervescentia cietur, & Pleuritidis fere semper comes potius quam effectus est. Enimvero sanguis, à quacunque caufa in turgescentiam febrilem actus, fi insimul in compage sua constrictus ad lentescendum aprus fuerit, una cum febre læpissime Pleuritin, vel Peripneumoniam, vel utramque inducit. Hinc observare est morbum hunc speciem sæpe variare, & locum mutare, viz. de Pleuritide in Peripneumoniam, ac vice versa; dein ab utroque, aut alterutro in Phrenitin, aut Anginam migrare: in quantum fc. cruor inter effervescendum exuvias suas viscosas modo in hac parte, modo in illa, modo simul in pluribus deponit, dein iterum refumit, ac varie transfert.

Causa Pleuritidis remotiores ezdem prorsus ac Peripneumonia, viz. quacunque sanguinem ad lentescendum, simulque estervescendum przdispositum exagitant, inque turgescentiam febrilem concitant. Huc spectant caleris & irigoris excessus, pororum constipatio subita, crapula, vini aut liquorum ardentium potus, exercitium immodicum; quandoque aeris constitutio maligna hunc morbum fere quibusvis inducit, & epidemicum reddit eui accedit, quod nonnullis à constitutione sua, aut consuedit hic morbus admodum familiaris existat; proinde ut sanguinis intemperies, per quamvis fere occa-

fionem inducta, mox in Pleuritida transeat.

Ex prædictis morbi hujus figna, quibus tum quoad effentiam fuam dignoscitur, tum ab aliis morbis, & præsertim à Pleuritide nothà, & Peripneumonià distin-

guitur

guitur, satis manisesta apparent. Notandum vero lateris dolorem quandoque valde molestum exoriri; qui cum Pleuritin mentiatur, pro ea interdum, licet perperam, sumitur. Enimvero in quibusdam scorbuto, & affectibus nervosi generis obnoxiis, nonnunquam accidit humorem acrem, & summe doloriscum in pleuram, aut musculos intercostales descendere, ibique desixum, cruciatus acerrimos inferre; quax tamen astectio à Pleuritide discriminatur, quatenus ea sebre ac siti vacat, pulsus usque moderatus & laudabilis perstat, non raro appetitus, imo & vires constant; porro dolor haud diu sixus est, aut uni limitatur loco, sed sensim huc illuc in partes vicinas repit, juxta quod materies, per sibrarum ductus, è loco in locum dilabitur.

Morbi hujus differentiæ haud plures occurrunt; attamen distingui solet, quod nempe sit vel exquista & vera, qualem modo descripsimus; vel notha, quæ sedem in musculis intercostalibus vel in eorum interstitis habens, à statu, vel humore seroso & acri ibidem aggesto procedit; asque sine phlegmone, aut sebre, dolorem minùs acutum excitat; cumque dolor exterius construs sit, ægrotantes plerunque in latus oppositum meliùs quam in affectum decumbunt, secus ac in pleuritide vera. Secundò Pleuritis aut simplex est, vel cum Peripneumonia, aut alio quodam affectu complicata; & sic vel primaria vel secundaria est, vel cum altero affectu

connata

atis,

ata,

nte,

tius

cu-

lein

que

ob

ffis

bus

oras

em

de-

Pe-

nis

ef-

ius

lue

in

rit,

m,

unc

TI-

ır,

in 125

ul

13-

e-

n-

ıt,

nt

2,

m

::

.

1-

d

Ł

ır

Quodípectat ad morbi hujus prognosin, Hippocrates pleura tecmeria notavit, quibus Pleuriticis bonus aut malus eventus significatur. Singula hac percurrere, & commentariis adjectis explicare, nec otium erit, neque opera pretium videtur. Quod rei summa est, de Pleuritico expectatur, vel ut morbus statim solvatur, partim crebra & libera phlebotomia. & partim sudore critico die quarto vel citra octavum exorto: vel ut his non rite succedentibus, diutius protrahatur; & tunc sepissime huic morbo peripneumonia, aut empyema, vel utrique assecus fuperveniunt; è quibus sequitur morbi solutionon nisi lenta & incerta, & sapissime alea periculosa plena.

Peripneumonia Pleuritidi non statim judicatæ (uti sepius assolut) superveniente, tota spes in sputo maturè concoquendo & cito expectorando consita est: hoc enim si laudabile & copiosum suerit, atque facilè & festinè excernatur, supe morbum utrumque in totum solvit.

LZ

Attamen

Attamen haud propterea sequitur materiam pleuriticam è latere in pulmones per ductus nescio quos cacos derivari, aut eandem, è pleura in cavitatem pectoris exudatam, à pulmonibus imbib , & demum per ductus surfum antlari, & soràs excerni. Sed cum Feripneumonia Pleuritidi supervenir, atque materies, pulmonibus impacta, per sputum evacuari incipit, adeo ut loca affecta pulmonaria continue depleantur; sanguis saburram alteram in pleura desixam resumir, eamque ad pulmones, ubi exportationis loca patesiunt, sputo ejiciendum desert. Quod si Pleuritis neque per se, neque per Peripneumoniam adscitam judicabitur, tandem vel abscessu ne pleura, aut etiam in pulmone sacto, Empyema succedit; vel materies omnis, in pulmonem delata, ibidemque putrescens, & visceris unitatem solvens, Phthisin agre sanabilem,

aut exitialem parit.

Circa Pleuritidis curationem, quandoquidem hujus morbi status, crisis & tendentia multiplices fuerint, pro vario ipforum respectu indicationes Therapeurica diverfimodæ occurrunt; & pro re nata, juxta prudentis medici confilium, primitus institui, & subinde alterari, aut continuari debent. Enimvero alia convenit methodus ad Pleuritin simplicem, & solitariam, arque alia si cum Peripneumonia complicetur; insuper aliam atque aliam ordinare oportet., fi forfan aut per fputum crifis expedatur, aut, rebus in pejus cuntibus, marbus vel in empyema transiturus, vel ad phthisin inclinar. Quod ad tres casus posteriores, viz. quando Pleuritis primo incipiens in Peripneumoniam, vel Empyema, aut denique diathefin phthificim transit, ratio medendi appropriata in cujusque horum morborum pathologiis particulatim traditis defignatur. Quod iraque ad præsens institutum pertines, ad Pleuritin primariam, & simplicem tres indicationes se offerunt, sc. Curatoria, Przservatoria, & Vitalis.

I. Prima Indicatio Phlegmonen, sive sanguinis in pulmone obstructionem, omni modo quam cit ssime tollendam curat; in quem sinem Phlebotomia omni semper zvo à medicis quibusque (exceptis tantum fanaticis quibusdam aut pseudo-chymicis) velut remedium przcipuum przcipit solebat. Cujus razio prossus eadem est, ac in Peripneumonia, & plerisque aliis assectibus, propter sanguinis alicubi remoram, & proinde aggestionem excitatis: nimirum quòd vasa sanguistam multum inanita, non tantum morbi somitem rescindant, sed

T. I.

icam riva-

am.

an-

euri-

,per

aria

in in

i ex-

Quod

ijam

aut

ate-

ens,

lem,

ujus

pro

ver-

dici

aut

dus

um

iam

da-

ema

ius

in

fin

que

de-

iec,

in-

Vi-

in

mè

ini

fa-

e-

us

i-

ra

fed & materiem, quæ caufa ejus conjuncta eft,referbeants & alio deferant. Quamobrem fanguis in Pleuritide, modo vires constant, & pullus sit fortis, liberrime detrahatur. Et quidem longe præstat eam prima, & quaque deinceps (quoties repetere opus erit) vice plenius emitti, quam phlebotomias parciores sæpius iterare. Quippe sanguinis lentescentis, ac in viscositatem degeneris, portiones quamplurimæ circa locum affectum aggregantur; quæ nisi vasis per phlebotomiam copiosam valde depletis, illine avocentur,& magna ex parte foras effluant, fanguinis missio effectu desiderabili frustrabitur. Quare quod medici quidem præscribunt, sanguinem in pleuritide usque ad lipothymiam hauriendum effe, rationi haud incongruum videtur: quamvis ea praxis haud temere facienda lit; quoniam omnis evacuatio virium tenori & tolerant iz proportionari debet, quam regulam talis phle-

botomia excedit.

Quanquam autem de sanguine in pleuritide mitsendo generalis ferè omnium medicorum fuit confensus; attamen circa locum, quæ vena aperiri debeat, maxima femper lis erat. Hippocrates & Galenus è directo latere laborantis venam secabant; postea Arabes & eorum asseclæ Itali, ac Galli, aut saphenam aut basilicam lateris oppoliti aperiebant, phlebotomiam ejusdem lateris sub piaculo damnantes. In fequiore tamen zvo Grzcorum antiquorum praxis paululum revixit, ut nonnulli venam ejusdem lateris secare auderent; usque tamen alteri alteros opposita sententia authores, quoties infauslus contigit eventus, quasi homicidii reos judicabant. Dumque adeo inter medicos circa phlebotomias haud minor quam inter Judxos & Samaritanos circa latrias facrum locum decertatio effet, tandem circulationis fanguineæ doctrina à Cl. Harveo, novæ instar facis prodita, controverliæ hujus nebulas omnes discussit; statim ut liquido appareret perinde fere elle, sive in pleuritici latere affecto, five opposito vena secetur; quamvis nostro seculo mos invaluerit, primò & potius venam affecti lateris aperire. Attamen vena brachii five hujus five istius aperta, immediate nihil omnino ab arteria vertebrali aut à pleura detrahit; tantum venæ Azygi aut vertebralis rami funt, quæ sanguinem è loco affecto excipiunt : hoc autem ut faciant, non alio modo deplentur illi, nifiquod totius sanguinis quantitas per phlebotomiam ubicunque factam minoratur. Pro vena lateris affecti porius secanda tantum hoc dici potest, quod vena basilica de-L 3

d

pleta, arteriæ brachiales uberiorem sanguinis penum excipiunt; hinc Aortæ rivus sanguineus, ex isto latere rapidiùs versùs ramos brachiales decurrit, ac interea sorsan in celeri isto transitu suo, paulo minus sanguinis arteriis vertebralibus pro morbi somite infundit. Quod specat ad opinionem istam, sanguinem nati isto loco in locum quandoque uberius deferri, hinc ut, pulmone dextro aut hepate phlegmone aut obstructione obsessis, pars dextra capitis doleat, & faciei plus rubescat; dico interdum ita sieri, quoniam ægrotantes super latus affectum constanter in lecto decumbunt; proinde ob vasa compressa, sanguis in partibus alis ejuscem phlebotomiæ Historiam, & Ætiologiam trademus, altius inquiretur.

Quod si phlebotomia, ob pulsum debilem, & functionls Animalis languorem, nec primo celebrari, neque dolore licet plurimum urgente, iterari debear; hujus vicem cucurbita cum scarificatione, loco dolenti adhibende, bene supplent. Riverius & Zacutus Lusitanus notabilia curationum hoc remedio effectarum exempla citarunt. Et quidem hæc praxis rationi fatis firmæ inniti videtur; nam sanguine è latere affecto detracto, qui in valis vicinis aggestus, morbi causa conjuncta est, commovetut, & partim extrahitur, partimque circulationi redditur. Porro ad tollendam pleuræ phlegmonen, præter sanguinem phlebotomia libera aut scarificatione detrahendum, etiam humores ferofi, alique recrementicii, tum è massa ejus, tum è visceribus per sedem, urinam, ac Sudorem solicitari, ac blande excerni debent. Cathartica fortiora jure interdicuntur, quia sanguinem exagitant, inque loca affecta altius impingi faciunt. Quod autem chymici quidam celebres, viz. Ang. Sala, Hartmannus, M. Rulandus, cum multis aliis, vomitoria stybeata Pleuriticis quibufque audacter exhibent, & pro remedio optimo prædicant, mihi sanè nec tutum hoc, nec rationi congruum videtur; unica, ut opinor, juvandi ratio, eaque valde incerta & discriminis plena potest este, viz. ut pharmaco vehementius operante, dum laborantes. spirituum exolutiones, aut lipothymias patiuntur, fanguinis vigor omnis & turgescentia concident, proindeque fibre nervez corrugationes aut contractiones suas dolorificas remittant, atque vasa sanguifera plurimum imanita materiam morbificam resorbeant : interez periculum

ex-

ra-

rea

nis

od

Ziv

ut,

ne e-

er

de m

m

us

0-

ue

us

i-

US

la

1-

ıi

-

ni

T

n c

2

culum est ne humores violenter commoti, ad partem affectam impetuofius ruant; faltem ne spiritibus nimium dejectis, & naturæ opere circa materiæ morbifice coctionem, aut secretionem, perturbato, vires succumbant, antequam morbus judicabitur. Interea tamen enemata crebri aut quotidiani fint ufus : quinimo pharmaca interdum folutiva mitiora, modo febris non admodum intensa fit, concedantur. Julapia, & decocta attemperantia, atque sudores, vel urinas blande moventia. qualia supra ad Peripneumoniam præscripsimus, hic etiam conveniant; calidiora quaque acria, five aromatica,

aut fpiritu vinoso prædita, fedulo vitentur.

II. Secunda Indicatio Præfervatoria, contra fanguinis lentorem, & effervescentiam destinata, ejusmodi medicamenta præscribit, quæ, cum sale volatili aut Alcalisato conftent, falium acidorum, fixorum, aut alias roozewy cum aliis particulis crassioribus combinationes initas destruunt. In quem finem oculi, aur choke cancrorum, dens apri, lapis carpionum, mandibulum piscis Lucii, os cordis cervi, priapus cervi, sal prunel. Sal coralliorum, fal urinæ, aut C. C. volatilis, pulvis fanguinis hircini, infusio stercoris equini, Sp. C. cervi, salis Armoniaci, Sp. Tartar. Mixtura simplex, Bezoarticum minerale, Antimonium diaphoreticum, flores falis Armoniaci in Pleuritide remedia perquam celebria existunt.

III. Tertia Indicatio vitalis, que prospicit, ut vires, & calor vitalis durante morbi cursu in debito tenore ac statu præserventur, præscribit, imprimis aptam vidus rationem, ac insuper remedia Cardiaca, & Anodyna, quæque aliis, fi forfan emergant, fymptomatis tempeltivè occurrunt. Primò in pleuritide vera victus tenuissimi ratio, ex meris sc. avenaceis, ac hordeaceis institui debet; & pro potu ordinario ptifana, aut cervifia lacteata potius, quam cervisia simplex convenit : quanquam in fiti immani etiam hac in quantitate moderata concedenda fit. Insuper ad fitim restinguendam Julapia, Apozemata & emultiones per intervalla fumantur: quibus omnibus sal prunellæ adjiciatur. Secundo Cardiaca folum temperata adhibeantur, que spiritus animales blande refocillent, & fanguinis, plus de bito efflagrantis, accentionem minime intendant. Propter has intentiones An. Cardui Marie, card. benedicti, meliffe, bornginis, paralyfeos, ceraforum nigrorum, cum fructu exhiberi folent: quibus margaritarum & coralliorum pulvis adjiciatur.

Tertio Anodyna tum intus ad somnum, si quando valde desiciat, conciliandum, tum extus ad dolorem lateris Ieniendum adhibere oportet. Prioris generis usitatiora sum papaveris Rhæados aqua destillata, syrupus, & pulvis, quæ in Pleuritide æquè ac Peripneumonia, Specifica æstimantur. Porro cum dolor valde acutus, & vigiliæ plurimum urgebunt, etiam Diacodiata propinare licebit. Contra dolores linimenta, sotus, cataplasmata, ac interdum animalium recens macatorum viscera calentia applicanda conveniunt. Hæ sunt præcipuæ medendi intentiones quæ ad exquisstam & simplicem Pleuritida, antequam Peripneumoniam sibi conciscat, vel in ipsam aut empyema transeat, sanadam requisitæ videntur. Restat modo singulis hisce selectiores medicamentorum sum sunta sadaptare.

Primo igitur circa morbi initium, ad phlegmonen tollendam Julapia, Apozemata, Pulveres, Clysteres, & blandè solutiva præscribi solent. R. Ag. Cardui Marie Unc. viij. Papaveris Rhaados Unc. viij. Syrup. ejussem Unc. j. salis prunel. Drach. j. f. Julap. Doss Unc. ij. veliij.

tertia quaque bora.

R. Radic. graminis Unc. iiij. bordei Unc. ß. corticum pomorum M. j. passularum solis Unc. j. liquiritia Drach. ij. coquantur in aq. sontan. lib. iij. ad ij. colatura claristata adde syrupi violacei Unc. jß. salis prunel. Drach. jß. f. Apozema. Dosis Unc. iij. vel iiij. sapius in die.

R. Salis prunel. Drach. ij. florum nitri Drach. j. pul. florum papaveris Kheados Scrup. ij. facebari candi Scrup. iii, f. pulvis; Dosis Drach. s. tervel quater in die.

R. Decocti malva totius cum prunis dulcibus lib. j. Syrup. violaces Unc .iij. prunel. Drach. j. f. enema.

R. Casia totius contus. Unc. ij. tamarındorum Unc. j. slorum rosarum pallidarum M. j. sem. coriandri Drach. ij. coquantur in s. q. aq. sont. ad lib. j. colatura adde Syrupi de cichorio cum Rhabarharo Drach. ij. clarificetur cum ovi albumine; Dosis Unc. v. vel vj. mane per duos vel tres dies continuos.

Secundo, ad fanguinis lentorem sive viscositatem coagulativam dissolvendum sequentia ex usu erunt, sc. forma potus, pulveris, & spiritus.

R. Stercoris equini recentis Une.iiij. Aq. cardui lib. js., f. infusio clausa & calida per horas ij. dein liquor filtretur; alde

teris

iora

vis,

iliæ

bit.

er-

ap-

in-

da,

am ur.

ım

en

8

a-

m

1.

l.

7.

tur; cui adde fyrup. è succo Taraxici, vel cieborii Unc. ij. fp. salis Armoniaci Drach. j. detur ad cochl. v. vel vj. ser aus quater in die.

In hunc finem aq. stercoris equini egregie convenit.

R. Stercoris equini lib. iiij. foliorum cardui beneditti, Maria, Scabiofa, Anagallidis, ana M. iij. simul concisis & commixtis affunde lattis recentis lib. vj. destillentur organis communibus; Dosis Unc. ij. ad iij. vel per se, vel cum aliio aq. destil. in forma Julapii.

In eundem usum tincturæ, aut solutiones aliorum stercorum à medicis quibusdam exhibentur, & summis laudibus prædicantur. Helmontius jure stercus fumenti, Panarolus stercus columbinum, alii stercoris gallinacci album in pleuritide commendant. Epiphanius Ferdinandus decodum Nicotiana cum sapa dissolutæ pleuriticis cum structu exhibere solebat; Valeriola Decoctum storum papaveris shaadas pro experto, & samiliari remedio habuit: Cl. Sylvius mixturam sequentem, cochleatim per brevia intervalla sumendam, præscribit.

R. Aq. petroselini, hyssopi, ana Unc. ij. sanicul. Unc. j. theriacalis simpl. Unc. B. laudan. opeat. gr. iiij. salis armoniaci Drach. B. syrup, papaveris erratici Unc. j. misee.

Huic compositioni Fredericus Deckers addit pulv. Oculor. cancri, & Bezoartici mineralis, ana Serup. j.

Medicamenta, in hunc usum maxime efficacia, forma pulveris exhiberi solent. Exempli gratia,

R. Pulveris oculorum cancri Drach. ij. salis prunel. Drach. js. slorum papaveris Rhaad. Drach. s. misce f. pulvis; Doss Drach. s. ter aut quater in die cum vebiculo idoneo.

Loco oculorum cancri, pulvis mandibulæ piscis Lucii, aut dentis aprugni, aut priapi cervini, vel taurini usurpari poslunt; & si istis successus desuerit, tentari debent sequentia.

R. Antimonii diaphoretici, vel cerussa ejus, aut Bezoartici mineralis Drach. ij. salis volatilis (. C. Drach. s. pul. storum papaverus Rhaados Scrup. ij. f. pulvis. Dosis Scrup. j. ad Drach. ss. ter aut sepius in die.

Propter

Propter candem medendi intentionem est, quod Riverius pulv. fuliginis camini à Drach. ff. ad Drach. j. alii pulverem stercoris columbini aut gallinacei exhibent. Quinimo propter analogiam hanc, qua animalium stercora sale volatili referta, in hoc morbo juvant, probabile est, quod stercus caninum pleuritidi haud minus quam Anginae sanada conferat; ac ita potius, quoniam hi morbi sape Typos invicem commutant, atque alter alterutrius speciem assumit. Liquores chymici, sale volatili praditi, etiam in Pleuritide interdum insigniter juvant. R. Sp. sanguinis Drach. ij. aq. papav. Rhaad. Unc. iij. spr. ejusdem Unc. j. misce, detw cuchleatim per brevia intervalla.

R. Sp. salis armoniaci cum olibano destillat. Drach. iij. Doss gut. xij. ad xv. vel xx. ter aut quater in die in vebieulo idoneo. Eodem modo sp. urina, fuliginis vel (.C. exhiberi potest.

R. Spiritus Tartari Drach. iij. Dosis Scrup. j. in vehi-

ulo idoneo

R. Mixtura simplicis Drach. iij. Dosis Scrup. j. ad Drach. s.

3. Quoad indicationem tertiam, præter victum tenuem, remedia cardiaca & Anodyna præscribuntur. Prioris generis formulæ per Julapia & Apozemata pro indicatione prima; per spiritus & pulveres pro secunda præscripta suppleri possunt. Anodyna interna in vigiliis & dolore admodum intenso exhibenda, juxta modos sequentes, præscribuntur.

R. Aq. papaveris Rhaad. Unc. ij. syrupi ejusdem Drach. vj. sp. C. C. gut. xij. f. baustus, sumendus bora

Somni.

Si ad altiora procedendum sit, R. Aq. cardui Unc. ij. diacodii Drach. iij. ad Unc. st. vel Drach. vj. sp. salis armoniaci cum thur. Scrup. st. st. haussus. Quandoque, tametsi rarius, ad Laudana ascendere expedit; quæ tempestive exhibita, quatenus somnum concitant, & sudores & urinas movent, insigniter profunt.

R. Aq. florum paralyseos Unc. ij. laudani tartarisati gut. xvi. ad xx. sp. sanguinis Scrup. s. syrupi violacei

Drach. ij. mifce f. baustus .

Anodyna exteriora in forma linimenti, fetus & cataplasmatis præscribi solent.

R. Unguent.

Ri-

alii

in-

ft,

ne

pe

e-

ti,

p.

d

R. Unguent. Dialthea Unc. ij. olei Amygdal. dulc. Unc. j. albi Graci Drach. ij. misce, simulterendo.

R. Emplastr. de mucilaginibus Unc.ijs. malaxetur cum

oleo lini, & applicetur supra chartam emporeticam.

R. Summitatum Malva utriusque folierum Mercurialis, Beta, an. M. iiij. coquantur in aq. fontan. s. q. colatura usurpetur pro fotu.

R. Magma herbarum post liquoris expressionem contus.

adde farina avenacea Unc. vi. sem. lini, fanugraci, an.

Unc. ij unquent. dialthea Unc. ij. f. cataplasma.

Pleuriticorum historias & instantias non est ut longe perquiram, hujus enim morbi exemplum notabile jam fub manibus versatur: nimirum virgo lectissima affectui isti frequentissime, & velut habitualiter obnoxia, cure nostræ committitur. Hæc juvenis, admodum pulchra, temperamenti fanguinei sed constitutionis valetudinariæ, à levissima quavis occasione, viz. à frigore suscepto, aut erratis in quolibet fex non naturalium, quinimo interdum à mera anni aut aeris mutatione, in febrim (cui mox dolores pleuritici cum tuffi, & respiratione difficili. & plerungue dein convulsiones horrenda superveniunt) à multis nunc annis incidere folebat : cujufmodi pathematis adeo graviter olim fuccumbebat, ut non raro quotannis per aut supra sex menses intra cubiculum se continere cogeretur. Nuper autem etsi ab hac plaga non absolvitur, rarius tamen ea plectitur. Superiori anno per totam æftatem, & fere Autumnum mediocriter valuit, sub initium hyemis ab eo morbo decubuit, jamque circa finem ejus denuo ægrotat. Dolor pleuriticus latus dextrum constanter occupat, ubi sanguine circa musculos intercostales in transitu hærente & extravasato, fibræ irritatæ fenfum molestissimum, simulque motum tussiendi convulfivum incunt, & fere perpetuo iterant: interea pulmones satis firmi, & quoad ductus aperti, sanguinem, ut ut lentescentem, fine remora (quæ peripneumoniæ sæpe parens est) expeditè trajiciunt. Huic nulla remedia fine phlebotomia prodesse solent; quæ semper adeo potissimum necessaria est, ut unaquaque ægrotationis vice, invitis omnibus eam ter aut quater, imo interdum fæpius repetere cogeremur: cruor emissus in superficie pelliculam viscidam & albicantem constanter habet. Hic morbus semper fuit Pleuritis simplex, Peripneumoniz expers, & pro curatione ejus methodo sequenti constanter cum successu usa est. R. Spiritus

SECT. I.

R. Spiritus falis Armoniaci cum gum. Amoniac. Drach. iij. capiat gut. xv. ad xx. ter in die cum julapio fequenti.

R. Aq. cardui , ceraforum nigrorum, ana Unc. vi. hyfteric. Drach. j. facchari Drach. vi. Intermediis temporibus cepit dusin pulveris cum Apozem. Unc. iij.

R. Pul. oculorum cancri, dent. aprugni, falis prunel.

an. Drach. j. f. pulv. divide in fex partes. R. Radic. graminis Unc. iij. eringii condit. Unc. j. ras. eboris C. C. an. Drach. ij. cortic. pomorum M. j. passularum solis Unc. j. coquantur in aq. fontan. lib. sij. ad ij. colasura adde syrup. violaces Unc. j. salis prunel. Dracb. j. misce, f. Apozema.

Enemata ex lacte cum fyr. violaceo diebus modo fingulis, modo alternis fuerunt in jecta. Si quando ad fopiendum dolorem opiata ut ut mitiora fuerant exhibita, dolor & torpor capitis atque affectus convultivi graviffime eam exinde infestare solebant.

SECT. I. CAP. X.

De Empyemate.

Leuritin, & Peripneumoniam morbos non tantum affines, sed invicem commutabiles, & alterutrinque successivos este, ex superioribus manifesto liquet. Porro tum hæc, tum illa, & nonnunquam utræque simul non bene judicate, in Empyema transeunt : si quando enim phlegmone circa pleuram excitata suppuratur, tandem Apostemate disrupto, pus in thoracis cavitatem decidens, hunc morbum producit. Pariter ex pulmone inflammato interdum succedit; nimirum ichor circa locum affectum aggestus, diutina coctione in humorem craffum & flavum abit, qui nifi per tuffim ejicitur, aut pulmonis fubstantiam interiorem fensim labefactans, diathesin phthisicam infert; vel unitatem pulmonis totius folvendo, tandemque membranam extimam corrodendo in pectus dilabitur, adeoque empyema parit. Unufquisque pulmonis abscessu auc ulcere laborans, etsi pus copiosum & fætidum (uti in pulmonis vomica sæpe contingit) expuat, non ideo dicatur Empyematicus. Enimyero vocabuli hujus acceptione communi denotatur, puris intra cavitatem thoracis collectio, qua scilicet respirationis organa opprimuntur: illuc vero pus istud confluere solet vel ex Pleuritide, vel Peripneumonia (& quandoque forfan ex Angina) suppuratis, & difruptis.

Quandoquidem igitur empyema nunquam primario & per se incipit, sed aliorum morborum haud rite judicatorum, fere semper essectus sive productum est, circa causas ejus non opus erit multum inquirere. Ratio formalis sive causa conjuncta ejus satis innotescit. Ea sc. est materia purulenta, è pleura, aut pulmone, aut larynge, in thoracis cavitatem essus, ad cujusque istorum Ætiolo-cum præviorum propriæ, ad cujusque istorum Ætiolo-

gias pertinent.

ich.

ftebus

tel.

la-

ij.

1.

n-

Co-

ta,

li-

Circa materiam morbificam quædam disceptatio est; quippe alii hanc merum pus, aliique non hoc, sed materiam purulentam esse contendunt, in qua opinione est Joh. Heurnius, qui materiam purulentam pro Empyenatis

matis causa conjuncta statuens, inter hanc & merum purumque pus diftinguit; afferens hoc fieri, ab humore nutritio sanguineo, hoc est ab ip so sanguine aliquatonus corrupto sed pepasmi capaci, materiam vero purulentam humorem excrementitium , viz. ferum, aut ichorem effe, qui à fanguine inter circulandum alicubi præpedito & obstructo provenit. Hinc observare est de abscessu qui pus verum & laudabile exhibet, eum plerumque compactum, undique conclusum, & vel cyfti, vel privatis quasi moniis obvolutum este; dein postquam maturatus & disruptus humorem contentum effundit, cito ac facile fanari. Verum abscessus materiam purulentam præbens, nidum suum non ita constiparum & parieti bus obseptum, sed plerumque inæqualem & finuatum obtinet, atque difruptus faniem potius quam pus effundit; dein ob perennem humoris excrementitii scaturiginem ægre sanatur.

Porro advertere est, utrumque humorem, sc. tum pus, tum materiam purulentam interdum infigniter fætere, quandoque item odore quovis tetro prorfus immunem effe. Quædam apostemata maturata, & difrupta pus fœtidum, alia inodorum effundunt. Pulmonum vomicas, quin & partium aliarum phlegmonas, ita diversim habuisse sapius notavi. Materies purulenta è plerisque ulceribus effluens grave olet; phthisicorum sputa, quæ multo magis periculofa existunt, ut plurimum inodora funt. Ufitatum eft è latere propter Empyema perforato, materiem primo haud insuavem exundare, dein post duos vel tres dies aere orificium fæpius fubingresso, cam horrende putuisse: quæ tamen putiditas post injectionem spiritus cujusvis vinosi aut aromatici rursus brevi evanuit. Sed multi tædii res effet, fingulorum hujufmodi accidentium & alterationum rationes particulares delignare, in quantum perexigua tantum puris, aut materiæ purulentæalteratio, iis fætorem inducit adimitque. Cum particulæ sulphureæ æqualiter coctæ, & salinis subjugatæ in mixto continentur, graveolentia abest; quamprimum vero illæ folutæ avolare incipiunt, fecumque falinas (è quibus aculeantur) auferunt, odorem valde tetrum quaqua versus dispergunt. Quod autem ulceri putido, aut Empyematis nido, lotio vel injectio cum liquore vinoso aut aromatico aliquoties adhibita ixpe fætorem tollit, in causa est, quoniam ulceris haud secus ac testæ putentis latera quodam quasi fermento liquorem contentum inquinant, adeoque fætorem imprimunt: cumque adeo à liquore bene temperato & potente,

pu-

nu-

upto ex-

ine

ve-

180

lue

VO-

ıu-

ım

ım

m-

fa-

m

m

ter

n-

ota

0-

m

ue

æ

LS

0,

ſŧ

)-

7i

-

:5

•

8

tente, illud vasis aut visceris fermentum eluitur aut subigitur, deinceps fœtoris propagatio ista cessat. Hinc sequitur indicium non semper malum, nec itaque valde bonum este, siquando phthisicorum sputa, & empyematicorum abscessus cum, vel sine graveolentia excernuntur; quoniam utriusque generis casus quosdam salubres, aliosque funestos extisse cognovi. Adhæc non certius indicium inde sumitur, quod phthisicorum quorundam sputa aquæ injecta supernatant, aliorumque submerguntur.

guntur.

Quanquam autem istam puris & materiæ purulentæ distinctionem haud multum improbamus, attamen nec solummodo hanc, nec semper istud Empyematis causam conjunctam esse statumus. Quando hic morbus pleuritidi simplici succedens, ab apostemate in latere suppurato & disrupto oritur, sæpissime purum merumque pus est, quod in pectoris cavitatem decidens morbum istum parit. Sin vero empyema Peripneumoniæ soboles sit (nis pulmonis vomica intercedat) materies ichorosa, circa phlegmones locum aggesta, & postea mera cocione crassescens, pulmonis unitatem solvit, & tandem membranam investientem persorans, inque thoracem exundans, Empyema producit. Ista materia purulenta potius,

quam merum pus dicatur.

Empyematis signa, vel ipsum dum in sieri est prænuntiant, vel plane sacum indicant. Prioris generis habentur morbi alti, quorum hoc proles esse solet, prægressi; cujusmodi sunt Pleuritis, Peripneumonia, Angina, quandoque item pectoris plaga aut vulnus, quin & alii interdum ejus assedus, non bene judicati, aut soluti: è quibus empyematis secuturi major erit suspicio, si post unam aut alteram septimanam sine sputo copioso, rigores & sebris & spirituum languores superveniant. Dein post xiv. aut xx. dies empyematis plane sacti signa erunt, respiratio dissicilis, pectoris gravitas, materie sluctuatio, & molessie sensus è corporis situ mutato, sitis & sebricula fere constans, genarum rubor, totius inquietudo & vigiliæ.

Empyema multifariam distingui solet, sc. imprimis juxta affectionem præcedaneam cujus soboles est; item quoad sedem ejus in thoracis latere modo dextro, modo inistro, modo in tota capacitate ejus; & denique quoad materiam morbiscam, quæ vel merum & laudabile pus est, vel materia purulenta, atque hæc modo mitis & be-

nigna, modo acris & fœtida.

M 2

Morbi

Morbi hujus Prognosis tum ante, tum post sectionem inftituitur; prior determinat utrum latus aperiri debeat nec ne; item prædicit, cujulmodi cum, vel fine apertione morbi eventus futurus fit. Si empyema tardius post primarium affectum, fc. non ante 30 aut 40m diem. quando vires plurimum attrita, atque pulmones vitiati funt, eorumque conformatio læfa, succedet; ac infimul fi febris veluz hectica perfiftet, respiratio brevis ac laboriofa, puisus debilis & celer, cum sudore frigido, cumque diarrhea velut colliquativa, & crebris spirituum deliquiis; tunc empyici status plane deploratus fectionem minime admittit: medicus eum finat incruente mori, ne videatur occidere. Sin vero è contra, post manifesta empyematis maturius facti indicia, pulmonum, aut lateris molestia, nec non febris aliaque symptomata remittent, arque pulsus & spirituum robur constabunt, licebit tuto ad fectionem procedere, indeque successum felicem sperare. Sectione facta fi pusalbum, verum bene coctum, aut alias laudabile cum euphoria exilit, & exinde pectoris gravitas, & dylpnæa remittit, & zgrotans quoad alia pathemata melius habet, de therapeia minime dubitandum erit : fin vero pus nullum aut malum, fi tenne, subcruentum, aut fætidum ex latere aperto effluet, perexiguam exinde falutis spem concipere licebit.

Hippocrates inter figna empyematis funesti pranuneia recenset specillum à pure velut ab igne coloratum ; five quod fape advertimus & nonnunquam absque malo eventu, fi specillum argenteum lateris aperti orificio inditum, statim colore tanguam aureo aut cupreo tingeretur: quod certe nihil aliud fignificat, nifi quod puris aut materiz purulenta particula sulphurea adeo exaltantur, & à mixtionis vinculo laxantur, ut facile abscedentes, corpori cuilibet alteri, & imprimis argenteo (cui affines funt) affigantur. Vidi aliquando ferinam à longa & laboriosa venatione occisam, statim ob epulas in clibano coctam, non modo tenerrimam ut cochlearibus eximi potuerit evalisse, sed etiam cochlear argenteum nitidum primo contactu deaurasse. Cujus ratio prorsus eadem ac prioris est; nempe carnes istas à nimio dum viveret animal exercitio adeo ad putredinem dispositas fuisse, ut sulphuris particulæ à concretione liberatæ, & ad avolandum apta, fubjecto ftatim alteri capaci adhæ-

Quod autem spectatad Empyematis Therapeiam, imprimis considerare oportet, utrum morbi hujus, utpore

zerent. Verum hæc in parergo.

am

nem.

beat

per-

post

iem,

tiati mul.

abo-

um-

um nem

ori,

efta

eris

ent, uto

em co-

ide

10-

iu-

ne,

er-

n-

1;

lo io

20

is

l-

0 ì

jam facti, indicia certa fint vel dubia. In priori cafu phar macia haud multum opus erit; fed tantum corpore præparato, illico ad lateris apertionem procedatur. Itaque lià pleuritide, aut Peripneumonia non rite judicatis, aut à sanguine post plagam, casum, aut vulnus intus suffuso, puris, aut materiæ purulentæ, vel sanguineæ intra thoracis cavitatem fluctuatio, cum sputo nullo, aut diminuto percipitur; non opus erit ut medicamentis maturantibus, aut expectorantibus amplius immoremur; verum alvo foluta, & fanguine ac humoribus per lulapia, Apozemata, & Anodyna rite contemperatis, aut nuda fectio instituatur; aut in teneris & meticulosis cauterium imprimis inter fextam & feptimam vertebram applicetur; dein eschara excitata, scalpellus oblique posteriora ac fuperiora versus sensim, ac paulatim adigatur, donec in cavitatem thoracis penetret; dein cannula argentea indita, materies intus contenta per vices emittatur; ita tamen ut quantum vires ferent, totius humoris evacuatio acceleretur; nam portio ejus intus relicta intra paucos dies (propter aerem prout supra dictum eft) fæpius intus admiffum, fætorem horrendum contrahet : quod malum ut præcaveatur aut cito tollatur, liquor traumaticus & abiterfivus bis terve in die per fyphonem injiciatur. Non opus erit reliqua ad operationem hanc, ejusque processum spectantia particulatim describere; quoniam hac fingula chirurgis quibusque peritioribus plane innotescunt, & in praxi familiari habentur. Post sectionem ejusque administrationem appendicem rite institutam, medico haud multum præterea agendum fupererit. Ratio victus idonea, crebra alvi (quoties opus erit) per enemata folutio, insuper & remedia vulgo di a traumatica, que fanguinis dissolutionem, ejusque in serolitates. pectori injurias profusionem impediunt, præscribere oportebit.

Quod fi morbi hujus indicia minus certa, ac (uti à Peripneumonia ac pulmonis vomica praviis plerumque assolet) prorsus dubia fint, ad sectionem haud cito nimis, aut temere procedatur. Novi enim in aliquibus materiam purulentam, imo pus fætidum cum infigni dylpnæa & pectoris gravitate expuentibus, thoracis paracentesin & frustra, & non prorsus innoxie celebratam tuitle. Itaque dum per figna pathognomonica de empyemate plane facto constabit, medicamentis (qualia pro Peripneumonia curanda supra præscribuntur) expectorantibus, nec non evacuationem per urinas & sudores

M 3

blande moventibus, aliquandiu infistendum erit: quibus tandem nihil proficientibus, &c empyemate adhuc manente, vel aucto (quia dummodo vires constabunt, præstar remedium anceps experiri, quam nullum) ad paracentesin procedatur.

Quod spectat ad medicamentorum pro empyemate curando requisitorum formulas, ante sectionem eadem remedia qua ad Peripneumoniam præscribuntur conveniunt; paracentes autem sacta, sequentia potissimum

ex ufu erunt.

Contra languores, & spirituum deliquia quæ in operarione ista, vel postea contingunt, Julapium sequens præsto sit, subinde ad iiij. vel v. cochlearia sumendum.
R. Aq. Melissa, Cerasorum nigrorum, ana Unc. vr. Aq.
mirabilis Unc. j. margaritarum pulv. Drach. j. Syrup. caryophyllorum Unc. j. misce, f. Fulapium.

Decocum fequens propinetur ter aut quater de die.

R. Folior lineua cervina, veronica, eupatorii, tusilaeinis pilosella, sinicula, ana Mj. radic. Bubia ninetor. cheresolir an Unc. j. bordei Unc. s. cierum rubr. Unc. s. passal, solis Unc. jss. coquantu in uq. sentan lib. iii and medderatem, eduloretur inter sumendum ad placium cum medde deturato, vest cum syrupo de pilosella. Si absu sebris sulla seg. sumantur vesperi, & primo mane ad Scrup-j. vel Draob. s.

R. Pulv. veulor, cancri Drach. j. flor. fulphuris Drach.
j. falis frunella Drach. fs. fpoc. diarrhod. abbasis Scrup. j.
Terobinth. Venev. lune. g. f. f. massa, formerur m pilulas
eniguas: vol omissa Terobinthina idem medicamentum sumasur in forma pulveris Drach. fs. ad Scrup. ij. bis in die.

Empyematicorum exempla non ita passim & crebro prostant, atque ab eo morbo curatorum multo rarius. Musi duos lareris sectionem à medicis omnimodo practificam admittere nolentes fatum obisse, corumque addivera dissecui. Item binis aliis operationem istam addibisiam vidi, quorum unus convaluit, alter tabidus interit; socius tamen ratio erat, quod pulmone infigniter viciato, & viribus prostratis, laterisapertio serius sacta nullum isti juvamen contulit; sed spiritus prius imbecilles depresse valde, corumque copias abiumsit. Iste cujus latus aperiebatur, pulmonem satis sirmum habuit; sed à lateris absessibi intus supto, materies in thorasis cavitatem

ibus

ma-

ræ-

ara-

em

ve-

um

12-

æ-

19.

10-

2

s

vitatem decidens septum adeo comprimebat, ut vix respirare potuerit. Chirurgus sine caustico, inter vertebram fextam & feptimam scalpellum intrusit, & carne penitus perforata cannulam indidit. Ichor cruentus primò effluxit, & dein per vices in modica copia exemtus per triduum fine fætore quovis effluxit; postea vero quoties foramen aperiretur, odor teterrimus, cloacæ cujulvis maxime putentis fœtorem superans expirabat, totamque cameram graveolentia intolerabili inficiebat: quinetiam ita per plures dies perfiftebat , donec per injectiones ex myrrha, & herbis amaricantibus aqua & vino incoctis factas, & fapius quotidie adhibitas, tandem extingueretur; quorum ulu diuturno, materia morbifica, & forditie omni demum abluta, effluxus omnis cessavit; & denique foramine claulo patiens integrè con valuit. Illorum, qui cum lateris apertionem nullo medici aut amicorum fuafu admittere vellent interibant, cadavera diffecui. Unius alibi mentionem feci; cujus summa erat. quod pus ab Apostemate in pleura, & musculis intercostalibus excitato, intusque disrupto emanans, loci affecti & pulmonis contigui partem sphacelo affecerat, indeque diaphragma corrodens, & foramine in dextro eius latere facto, in viscera imi ventris descenderat : ibidemque toto ductu ventriculi, & intestinorum tunica exteriores, in quas materies purulenta deciderat, corrosa & discolores. apparebant; & demum materies purulenta intestinum rectum corrodens, & perforans, una cum excrementis per anum foras prodibat. De Agrotans robustus & medicinæ cujusque impatiens, morbi hujus Tyrannidem per duos circiter menses sustinuit; sed interim febricula, fiti, inquietudine, ventriculi moleftia, & crebra fubver-Sone, & ayevaria fere continua miferrime afflictus degebat. Cadavere post obitum aperto, odor fætidissimus. cloacam omnem superans per totam cameram diffunder batur. Alterius ab Empyemate defuncti Anatome, non ita vastam materiæ purulentæ distusionem exhibebat. Illa quidem in latere nidum habuerat, unde in thoracis cavitatem decidens, ibidemque in copia ingenti aggesta, & pulmones continue immerfos poliuens, febrem lentam & quali hecticam, à qua agrotans valde fenex inteziir, excitabat.

S.F.C.T

MA

SECT. I. CAP. XI.

De Pulmonis Vomica.

Mpyemati & Peripneumoniæ nonnihil affinis eft Pulmonis Vomica, utpote cujus materies morbifica semper pus merum est; quod tamen fine febre. aut phlegmone, imo fine tuffi immani, aut sputo, tacite ac velut improviso in pulmone generatur; & non raro malum hoc non prius fe prodit, quam patientem interimit. Galenus hujus meminit lib. j. de locis affectis; apud Authores qui medicinæ systemata & praxes scripserunt, mentio ejus raro aut vix omnino occurrit. Tulpius lib. 2. cap. 10. affectum hunc ita describit, vitium boc (pulmonis vomicam innuens) latet inter initia ita clanculum, ut vix ulla sui proferatindicia, prater tußiculam primo siccam, mox humidam; qua aliquandiu continuante. trabitur difficulter fpiritus, deficit anima, & emarce feit paulatim corpus, licet interim nec pus, nec sanguinem pra fe ferunt Sputa; fed fi rumpatur nec opmanti vomica, occiditur (diclum ac factum) homo. Ita interdum folet contingere; verum novi plures qui ex pulmonis vomica infensim orta, maturata, & demum rupta, puscopiofum & fætidum expuissent; cumque tale sputum per multas hebdomadas imo menfes quotidie excernentes, debiles adeo & velut tabidi evaaserint, tandem medicamentorum ope, cum ulcus detergeretur & siccaretur, integre convaluisse.

Hie morbus, si ratio formalis, & causa ejus conjuncta inquirantur, revera est abscessus alicubi in pulmone genicus; cujus materies etsi heterogenea, & natura inimica, haud tamen ab initio nimis acris aut irritativa existit. Quippe cum primum hac à sanguine secreta, alicubi in pulmonis sinu, forsan intra cellulam quandam vesicularem deponitur, nec tussim excitat, nec sebrem inducit; postea vero cum sensim aucta, vasa sanguisera vicina comprimit, quin & ipsi sanguini juxta transcunti essuvia incongrua insinuat, proinde sebricula cum inquietudine quadam & marcore succedit; & tandem illa ad plenitudinem aggesta, & diuturna coctione in pus sincerum maturata, cystim sive nidum suum prius valde distentum rumpens, quaqueversus exundat. Quod si ad

puris

eft fi-

.6,

0,

on

1-

-

n

puris exitum viæ non patent, statim sanguini se immiscet, ipsumque aut venenat, aut à circuitu præpedit; vel in ductus tracheales confertim irruens, simul plurimos eorum implet, adeòque infarcit, ut aëri pro sanguine inspirando aditus sufficiens denegetur, & illico slamma vitalis expiret: sin vero materies ista exitum inveniens, & paulatim in tracheam influens, inde sursum continenter ferri, & expui possit, propuerea vitæ induciæ, & therapeiæ opportunitas, & spes conceduntur. Et quidem multos ab hoc morbo curatos novi.

Vomicæ pulmonaris materies proxima merum pus est, quod sæpissime insigniter sætet, eoque dissert à sputo quod in Peripneumonia aut phthis ejicitur. Undenam vero materies ista ab initio provenit, & cujussmodi indolis antequam in pus maturetur suit, determinare non licet: quoniam morbi hujus seminia secreto jacta, & clanculum adulta, originem prorsus occustam ducunt: quapropter causæ ejus procatarcticæ sive remotiores latent; quinimo dum incipit. & accrescit, neque per signa ulla pathognomonica dignosci, neque prognosis institui potest, antequam ictu serali se prodit; sed tota ejus res in insidiis est.

Quod si post vomicam disruptam, & puris sputum cum ivo ocia, & virium constantia inceptum, methodo cuipiam therapeuticæ locus dabitur, Indicationes primariæ, juxta communem in plerisque morbis ritum erunt hætres, sc. curatoria, praservatoria, & vitalis. Prima abscessus materiem celeriter expuendam, ejusque latera detergenda, & quantum sieri possit consolidanda esse præcipit. Secunda novæ materiæ ad nidum istum, aliave pulmonis loca vicina (unde phthiss gigneretur) consluxum præcavet. Tertia spirituum languores sanat, atque vires collapsa, & nutritionem srustratam instaurat.

1. Propter Indicationem primam, remedia expectorantia vulgo dicta, ex iis que calidiora & asperiora, plus detergent & exsiccant, atque imprimis (siquidem febris plerunque hic deest) sulphurea conveniunt: que item juxta formulas sequentes prescribantur.

R. Tintur. sulphuris Drach. iij. sumantur gut. vij. ad xx. hora somni, & primo mane in cochlear. j. ssrup. è succo bedera terrestris. Vel,

R. Syrup. diasulphuris nostri Unc. vj. sumatur cochlear j. iisam boris.

R. Folior. ficcat. hedera terrestris, chamadryos, Adianthi, tu silaginis, hyffopi, marrubit albi , fatureia, ana M. j. radie. enula, Ireos florensin. cherefolii an. Unc. j. fem. anisi Unc. ff. coquantur in Aq. fontan. lib. vj. ad iijsf. adde circa finem vini albi Unc. vj. mellis opt. de fpumati Unc. isj. colatura clarificetur, & adu sum servetur, dosis Unc. vj. ter in die, calide. Vel,

R. Aq. icalcis viva lib. vj. pone in vitro ampli orificii

cum facculo fequenti.

R. Folior. ficcat. chamedryos, hedera terreftris, marrubitalbi, ana M. 1. radic. enula, Ireos florentin, incif. ana Unc. iff. sem. anisi contus. Unc. ij. liquiritiæ Unc. iff. pafful. exacinat. Unc. iij. ftent frigide & claufe. Effundazur inter uiendum, facculo u fque relicto.

R. Loboch fani Unc. iij. fpec. diaireos Drach. iff. flor. fulphwis Drach. iff. oxymelitis fimpl. Unc. ij. f. Linctus, de

quo lambatur, cum bacillo liquiritia.

R. Pul. folior. eryfimi , bedera terrestris ana Unc. f. flor. fulphuris Drach iff. fyrup. dia-fulphuris (vel e succo

bederæ) q. f. f. Eclegma molle pro linctu.

R. Myrrha opt. fuccin. albi an. Unc. ff. fulphuris vivi, auripigmenti an. Drach. ij. corticum pistachiorum Drach. iff. f. pulvis pro suffitu, usurpetur cum infundibulo chartaceo mane, & vefperi.

Secunda, indicatio præfervatoria, materiem morbificam rescindens, adeque phrhisin succedere apram przcavens, fanguinis depurationem, & pulmonis corroborationem molitur; in quos fines purgantia, decocta traumatica, aq. destillatæ, & potus medicatus conveniunt.

R. Decost. senna Gereonis (cum Agarici Drach. iff.) Unc. iiiff. syrup. de pomis purgant. Unc. j. Aq. mirabilis Drach. ij. f. potio sumenda eum regimine semel in bebdomade.

R. Decott. traumatici, formula sit eadem ac qua pro empyemate post sectionem prascribitur, vel decoctum illud officinarum, (quia febris hic deeft.) exhibeatur ad Unc. iiij.

vel vj. ter in die.

R. Summitatum Abietis M. vj. folior. bedera terre-Stris recentium, byffopi, faluveria, eruca, eryfimi, Barbareca, ana M. iiij. fem. flor. folis Unc. vj. fanicul. dulc. Unc. 1]. radic. enula, Ireos floremin. an. Unc. iij. incisis & contusis affunde cervifia Brun svicen sis, vel Sprucensis lib. viij. de-Stil. dian

M. j.

Sem.

adde

Unc.

Unc.

ificii

ana

11.

ida -

flor.

s,de

:. J.

ucco

vi,

cb.

24-

ifi-

2-

00-

cta

re-

lis

0-

1-

10

fill. organis communibus. Liq. totus misceatur, & edulcor. ad placitum inter utendum, cum syrupo è succo hedera terrestris, dosis Unc. iij. vel iiij. ter in die.

R. Radic. sarsaperil. Une. vj. china Unc. ij. santal. omnium ana Drach. vj. ras. ehoris C. C. ana Unc \(\beta\). ligni lentiscin. Unc. j. incisa \(\phi\) contus. \(\beta\). a. infundantur \(\phi\) coquant, in aq. fontan. lib. xij. ad medietatem, addendo liquiritia Unc. j. passularum solis Unc. isij. colatura usur-petur pro potu ordinario.

Tertia indicatio vitalis, præscribit remedia Cardiaca, Anodyna, & idoneam victus rationem. Medicamentorum formulæ eædem fere ac pro Empyemate post fectionem præscriptæ, hic conveniunt ; item diæta eadem, ac in Phthifi incipiente instituatur: etiam in hoc casu lac Afininum sæpe prodest. Circa morbi hujus curationem obfervavi fontanellam in latere excitatam, non raro infigniter profuisse. Memini duos affectu isto laborantes, & post ruptam pulmonis vomicam, pus merum & fœtidum copiose expuentes, ab hoc remedio brevi sanatos fuisse. Curationum historiæ infra subdentur; in utrisque ex foramine cutaneo per sectionem in latere facto intra tres aut quatuor dies purum pus effluere, & perinde sputum diminui cœpit; & postquam effluxus iste indies auctus aliquandiu continuaretur, sputum omnino cestavit, & ægrotans integre convaluit.

Effectus hujus admirandi ratio videtur esse quod pulmonis parsasseta, aut quæ huic contermina est, dum morbus erat in sieri, aut prius ipso, lateri accreverat: itaque natura imprimis hac via, puris vomica contenti exclusionem molita suerat; atque id propter ductus forsa secretos, usque ad lateris sere superficiem excuderat; quare postea exitu per cultrum penitus patesacto, materiæ morbisse excretio illuc dirigitur. Probabile est item lobi pulmonaris partem quandam prius morbo lateri accrevise, & propter adhæsionem ejus, vomicam deinceps subortam suisse, quippe cum pars ea fere immobilis, non uti reliquus pulmo agitare potuit, illuc materies morbisca deponi, & residere, sive nidum suum melius essormare valuit.

Quamvis Vomica pulmonis à plerisque medicis affectus admodum rarus, & à Tulpio adeo lethalis censeatur, ut quando rumpitur distumfattum interimat; tamen novi plures hoc morbo labotasse; & medicamentorum ope, ab

eo convaluisse. Libet eorundem historias duas, vel tres

infigniores hic describere.

Generofus mediz ztatis, & antea robustus & semper fanus, absque causa manisesta non bene habens, valetudinem quali neutram contraxit; nam fine dolore, vomitustuffi, aut febre notabili, brevi languidus, inappetens, ad fomnum difficilis, fitibundus, ac circa præcordia æstuans fiebat; hic diu à medicis quibusdam pro scorbutico, & ab aliis pro hectico tractabatur ; & postquam variæ medendi methodi incassum tentarentur, tandem morbus velut è latebra erumpens apertè se prodebat: dum enim nocte quadam folito irrequietior, in lecto fe valde jactaret, subito abscessu intra pulmonem disrupto, puris teterrime fœtentis copia ingens per tuffim rejiciebatur; ita ut intra iv. aut v. horas duas circiter libras excreverit : porro deinceps tusti supra duos menses continuara, ejulmodi materiem purulentam, crassam & summe fætidam quotidie expuebat; donec carnibus abfumtis, & viribus proftratis, ad languorem, una & marcorem infignem redigeretur. A sputi & anhelitus fætore, totum conclave afficiebatur adeo, ut graveolentiam ejus famuli, aut ministrantes diu sufferre nequirent.

A vomica ita difrupta, ipfe & bini alii celebres Medici, in confilium adsciti, medicamina quæ abscessum abstergeant & fanent, fanguinem & pulmones mundificent, ipsosque à Tabe imminenti vendicent, sedulo exhibuimus. Tinctura & Grapus nofter diafulphuris, una cum decoctis, & destillaris pectoralibus & traumaticis, item linctus & pilula Balsamica de die in diem methodo constanti capiebantur: cum his enemata, item blande cathartica, & diurenca intercalabantur; vaporationes primo, dein suffitus, tum sulphurei tum Arsenicales mane & vesperi adhibebantur, Postquam hæc diu & sedulo usurpata nihil juvarent, thoracis apertionem fæpius proponebam, attamen dominus Ægrorans hanc in xesenou obstinate renuens, se mori quam occidi malle profitebatur : tandem vero cum hoc remedii genus, aut nullum amplius tentandum inculcarem, deliberare cepit; & ftatim peaus denudando, me locum ubi cauterium applicarem indagare finebat : Hoc statim extra dubium fuit, nam è læva sterni parte, intra quintam & sextam vertebram tumor apparebat. Vice cauterii huic emplastrum suppurativum admovi, atque intra tres dies moleculæ istius summitas, rubrà & mollis evasit; è qua postridie apertâ,

aperta, primo ichor tenuis, & paulo postea pus flavum & concocum effluxit, & poftea quotidie uberiusemanare perftitit : exinde Sputum fætidum diminui cepit, & intra xiv. dies penitus ceffabat, materia morbifica per foramen istud exitum & facilem, & congruum magis obtinente. Quamvisab effectu conftabat orificii iftius ductum internè in pectus, mediumque forfan pulmonem patere, attamen nullus per syphonem liquor injectus, illuc penetrare, aut adigi potuit : adeo secreti summeque intricati sunt meatus, quos natura in ultima fua fublidia efformat, ut eadem via qua materia morbifica exterminatur, nihil amplius noxium ingredi possit. Ista lateris apertura tandem in fontanellam mutabatur, & piso aut pilula lignea quotidie indita, per sesquiannum, ichorem copiosum quotidie profundebat; ac interea Dominus infignis, labe quavis pectorali penitus excussa, & torosa corporis habitudine recuperata, quoad omnia sanus evasit; denique fontanella ista ad Brachia translata, circa pectus nec morbum istum, nec amplius munimentum gerit.

Post curationem hanc ita casu peractam, ad hujus imitationem contigit me alteram huic similem, ex consilio non minus teliciter perficere; nam propediem ad feminam illustrem acceriebar, quæ cum tuffi, & præcordiorum æstuationi à multis annis fuerat obnoxia, quodam die inter tuffiendum, in pulmone aliquod difruptum persensit, statimque puris puti, ac putidi copiam excrevit; postquam ejusmodi sputum cum tusti, non obstante remediorum ulu, per septimanam persistens, augeri potius, quam diminui videretur; consului, ut fontanellam in latere, prope locum unde pus ascendere percepit, fecari pateretur : cum hoc facile admitteret, intra triduum ex foramine aperto merum pus quale per tussim expuebar, effluere cæpit. Dein postea materia morbifica per fontanellam iftam exitum fatis uberem oftendente, & tuffis, & puris sputum penitus cessabant, atque intra sequimenfem ægrotans integre convalescebat.

Post hæc ad alium, viz. Virum Robustum, & potatorem strenuum accersebar, qui etiam pulmonis vomica affectus, pus copiosum & maxime sætidum expuebat. Hic rudi quadam pervicacia sontanellam quamcunque abhorrebat, quare non passus est ullam in latere excitari; nihilominus cum medicamina quævis oblata libentissime sumeret, longo remediorum usu, tandem morbo isto immunis evant. Pharmaca à quibus potissimum ju-

N

Vamen recepit sulphuris erant præparata; quare syrupus noster & timstura quotidie, & crebro sumebantur. His pro vehiculis adjecimus modo decostum, modo hydromes pestorale, modo aquam calcis cum infusione ingredientium tum pestoralium, tum traumaticorum. Porro fumigationes & sussitus, præsertim ex sulphureis & Arsenicalibus opem egregiam præstitere.

SECT.

SECT. I. CAP. XII.

De Asthmate.

Nter affectus, quibus pectoris regio infestari solet, fi illorum Tyrannidem, & seritatem spectes, Asthma (quæ ob peculiare interdum symptoma, etiam Orthopnœa dicitur) locum non ultimum meretur; hujus enim paroxysmis vix quidquam asperius, aut terribilius occurrit; respirationis organa, quinimo & præcordia, quæ ipsius vitæ sundamenta & columnæ sunt, ab hoc morbo tanquam à terræ motu concutiuntur adeo & nutant, ut nihil minus quam totius sabricæ Animalis ruina imminere videatur; quippe respiratio, per quam potissimum vi-vimus, hujus morbi insuku valde impeditur & tolli peticlitatur.

Afthma dicitur ab & o. > µc, lives, (quod est anhelare, five difficulter respirare) & describi potest, quod sit respiration difficilis, crebra, & anhelosa, cum magna peccoris agita-

tione, & plerunque citra febrem.

Respirationis actus dependet, tum à pulmone movendo, cujus conformatio ejusmodi esse debet, ut ductus ejus, & meatus omnes, pro aere libere inspirando, & expirando semper patescant ; tum à partibus five organis ipfum moventibus, quæ per alternas fyftolar & diaftolar vices, pectoris cavitatem, & confequenter ipfos pulmones dilatari, & contrahi faciant. Cum itaque plures, & diverfimodæ fint afficiendi rationes, quibus respiratio læditur, ad bina hæc capita fere omnes reduci possint; nempe quod vitium fit vei in pulmone movendo, vel in partibus. five instrumentis que ipsum movere debent. Atque hinc morbi iftius differentia, & species optime delignantur ; nam juxta variam cause morbifice naturam & fitum, Afthma dicatur vel mere pneumonicum, omnino à ductibus aeriferis obstructis, aut non fatis patentibus procedens; vel mere convultivum, quod tantummodo ob defectum, aut culpam in organis motivis exoricur; vel mixtum, quando utræque partes in vitio conspirant, cujulmodi originem Althma quodvis immane. & inveteratum habere folet; fuper his fingulis ordine dicemus. 1. Medici

1. Medici veteres, & plerique adhuc moderni primam folummodo Afihmatis speciem agnovere, morbi hujus caufam ufque proximam, & fere unicam flatuentes, Bronchjorum angustiam : viz. quod ductuum illorum spatia vel per obitructionem, vel compressionem coarctata, quoties respirationis usus augeatur, aérem in copia fatis idonea non admittunt: quare ob pleniorem aeris quantum opus erit elawyan, respirationis organa nixibus creberrime repetitis difficillime laborant. Quod autem nonnulli fine manifesta pulmonum labe paroxyfmis Afthmaticis obnoxi reperiuntur, totum hoc vap ribus à liene, ntero, mensenterio, aut alio quodam vilcere satis immesito adfcribi folebat : at vero Pathema iftud, abfque bronchiorum angustia, aut viscerum istorum culpa, à partium motricium spasmis oriri alibi fatis evicimus, & mox clare oftendetur. Porro interim quo ritu etiam à trachez ductibus obstructis vel compressis orietur, declarare incumbit.

Bronchiorum angustia primam Asthmatis speciem inducens, per obstructionem fieri supponitur, quoties aut humores eraffi, & viscidi, vel materies parelenta, vel fanguis extravafatus iis impingentur, aut tubercula, feirrhi vel calculi eorum ductibus infidebunt, vel denique humoris serost catarrhus in ees confestim depluet. Porre idem affectus per compressionem excitari putatur, quoties ejul modi (cujulque illorum genens) materies Atteria aut vena pneumonica ductibus inharebit. Pro-fecto à variis hisce causis & afficiendi modis diathesis Afthmatica dependet: verum morbi insultus quique, aut faltem paroxylmi majores, propter accidentia quadam, aut occasiones excitari folent. Quippe dum fanguinis rivus dimiffus, & leniter decurrens, respiratione modica contentus effe poteft, præcordia fine magno pulmonis, aut pectoris labore pertranfit. Sin vero effervelcens ifte, & pulmones impetuosius trajiciens, pleniorem aëris eignvons defiderat, propter hunc per vias angustas uberius admittendum, organa pneumonica statim omnia in nixus creberrimos accientur. Quicquid igitur fanguinem effervefacit, inque orgasmum concitat, uti motus violentus corporis, aut animi, frigoris, aut caloris externi excessus, vini potus, venus, quinimo interdum merus lecti calor, prædispositis insultus Afthmaticos accersit. Ufitatum est huic morbo obnoxios fæpe lectum ingredi non ausos, tantummodo in Cathedra, aut super cubile vestibus

I.

m

n a,

is

1-

vestibus indutos dormire posse. Cujus ratio est, quod corpore stragulis cooperto & concalfacto, sanguis proinde, in motum paulo citatiorem concitus, & fervescens, uberiorem aeris inspirationem requirit, quam per tracheæ ductus coarctatos suppleri queat : nam quo plus fanguinis quaque syftoles & Diastoles vice pulmones trajicit, eo propter accentionem, fimulque eventilationem ejus, aer coptofius & celerius ingeri, regerique debet : cui penfo-(cum propter impedimenta non facile absolvitur) tamen quoquo modo peragendo, partium omnium respirationi dicatarum, cum magna totius pectoris contentione, conatus ultimi exeruntur. Porro fanguis agitatus, in prædispositis non tantum Althmatis occasio, sed aliquatenus etiam causa existit : nam proinde vasa sanguitera intra pulmones magis impleta & distenta, ductus tracheales jamjam angustos comprimunt, & multo arctiores. reddunt.

II. Afthma convulfivum (quod fecundam hujus: morbi speciem esse, & fine magna Bronchiorum obstructione, aut compressione, à meris fibrarum motricium spasmis excitari statuimus) non uni loco, aut peculiari cuipiam organo limitatur, fed exepyeias valde diffulæ,ad partes tere omnes respirationi dicatas (quarummodo hæc, modo illa, vel alia in culpa eft) extenditur: Enimyero affectio spasmodica insultum aftimaticum, ciens, ad vaforum pulmonarium fibras motrices, ad diaphragma, ad musculos pectoris, ad nervos, qui è pectoris. aut pulmonis ditione funt , quinimo ad nervorum istorum origines intra E/xEQ alor confitas fpectat, atque fingulis hifce in locis dum materies morbifica hospitatur. respirationis opus inhibens, aut pervertens, morbi istius paroxy fmos infert : prout in alio tractatu olim plane oftendimus. Quippe spiritus animales ad respirationis. munus destinati, si quando molestantur valde, inque motus irregulares urgentur, organorum spirabilium fibras; tum nerveas, tum motrices inordinate subeunt, easdemque proinde irregulariter modo contrahi, modo diftendi. nec non folennes & zquabiles fystolwy & Diastolwi vices varie perturbari, aut impediri faciunt.

Causa morbifica sive materies spiritus operi pneumonico accinctos irritans, cum variis in loci, tum przcipuo in his tribus, vim sive potentiam suam exerce solet; viz. 1. aut in ipsis sibris muscularibus, aut 2. in ramis.

N 3

vel propaginibus nerveis, vel 3. denique intra ε (κέφαλον Juxta nervorum origines. 1. Quoad prius interdum materies heterogenea & spiritibus inimica ab ifxs Ø zhe in nervorum truncos excufia, exinde per corum ductus & propagines , fi forfan in quantitate perexigua fuerit, abique noxa magna, aut multum fensibili, in fines ultimos dilabitur. Cumque dein fibris nerveis inciderit, & fensim indies aggesta demum in molem accreverit, spiritus incolas molestare, inque spasmos Afthmaticos concitare incipit : qui subinde infestant, & pro ratione causarum evidentium, augentur, nec plane cessant, donec penus materiæ fic aggeftæ discutiatur penitus, & & absumatur; dein quando renovatus iste ad plenitudinem affurgit, morbi iftius paroxysmi repetunt, proindeque, uti obiervationi communi patet, fæpenumero periodici existunt. Juxta hanc afficiendi rationem Asthmaus convulfivi caufam nonnunquam in vaforum pneumonicorum tunicis mulcularibus, quandoque item in fepti aut procesiuum ejus lumbarium sibris delituisse merito suspicamur. Haud multum probabile eft, morbi iftius nidum, intra hujus aur istius musculi pectoralis fibras confiftere; quanquam in scorbuticis etiam ab his materia spasmodica obseisis, dolores & spasmos leviores cum respiratione læla abortos novimus.

2 At vero (proet alibi non tantum ratiocinio, sed per observationes & Ægrotantium historias plane ostendimus) Asthma convulsivum sepius insertur, quoties materies morbisca, in nervos pueumonices delapsa, alicubi intra ductus eorum, & præcipue circa plexus hæret : unde quoties ad plenitudinem aggesta, discuti & moveri incipit ; propterca spiritus ibidem scatentes, & ad respirationis organi affluentes perturbati, in Anomalias adiguntur, ilique mox spiritus alies sibrarum pestoralium aut pulmonarium incolas afficiunt, inque ipassmos irregulares & Asthmaticos excitant. Propter hujusmodi ciulani & afficiendi rationem, non tantum morbi hujus insulus, sed insuper, & præcordis proinde perturbatis.

pafliones cardiacas accieri declaravimus.

3. Afthmatis convulsivi causam nonnunquam in occipite juxta nervorum origines consistere, per observationes Anatomicas plane deteximus. Nimirum adverti, quosdam Ægrotantes, qui com ab aliis morbis deploratis decumbentes, insuper Ashmatici fierent, necessium habuetunt, intra lectum aut cathedram cum capite semper erecto.

erecto, aut prono detineri; reclinati autem, aut supinatis statim anheli ac velut moribundi, dissicillime respirabant; cujus causa (prout per dissectionem apparuit postquam obierunt) tantum erat, quod cum intra cerebri cavitates seri acris colluvies ingens aggereretur, si ob caput reclinatum, illa in nervorum ocavæ paris originem recideret, illico præcordia, ac imprimis spirabilia spasmis horrendis tentabantur. Porro interdum ob hanc rationem videtur esse; quod Orthopnoici in lecto absque suffocationis periculo decumbere nequeunt, quin corpore

erecto federe coguntur.

III. Quamvis Afthma nonnunguam ab initio fimplex, fc. vel Pneumonicum mere, vel Convultivum existar, attamen postquam alteruter morbus aliquandiu increbuit, plerunque alterum tibi conscitcit: hinc ut concludere liceat, Afthma quodvis inveteratum, affectionem mixtam este, & partim pulmonis male conformati, partimque nervorum & fibrarum nervearum ad spirabilia pertinentium vitio excitari. Quippe cum ductus pneumonici à qualiber caufa coarctati , vel obstructi , liberam acris inspirationem, exspirationemque non admittunt, propterea etjam fanguis, quinimo & humor nerveus à curfibus fuis præpediti, atque lente procedere & stignare coacti, fæculentias suas, & recrementa partibus nerveis affigunt; unde spirituum meatus obstruuntur, aut pervertuntur, ipfisque demum labes spasmodica accrescit. Porro fanguis, fiquidem intra præcordia haud debite inspiratur, eventilaturque, tandem in crasi fua vitiatus, cerebro & nervoso generi succum non nifi depravatum suppeditar, cuius delicta respirationis organa, utpote prius lasa & debilitata, maxime luunt. Pariter etiam è contra reciprocatur malum, quoties hie morbus nervosi generis culpă incipit; nam quatenus pulmonum motus, propter fibrarum muscularium spalmos crebro siltitur, aut impeditur, tun fanguis, tum liquor nerveus à motibus folitis coerciti, recrementa & faculentias congerunt, eaque partibus continentibus affigunt, à quibus non tantum humores viscoli & ductuum obstructivi, sed & tumores, aliaque solidiora concreta, pulmonis conformationem Vitiantia producuntur.

Si quando igitur Afthma aliquandiu confirmatum, & habituale factum, paroxyfmos crebros & quavis occasione emergentes habuerit; causa ejus conjuncta, quin etiam procatarctica tum intus in ipso pulmone, tum forintiecus in fibris ac nervis, inque spiritibus ad respiratio-

nis munus destinatis collocanda erit. Nec disficile erit, singula hæc pervestigando, in quolibet Ægrotantis casu materiæ morbisicæ tum nidos præcipuos, tum somites reperire. Quod vero ad causas Evidentes spectat, etiam hæ multiplices admodum & diversimodæ existunt. Huc enim referri debent quæcunque aut sanguinem, aliosque humores exagitant, aut spiritus Animales perturbant, inque æ 100 adigunt. Asthmatici nihil violentum, aut inassueum ferre possunt: à frigoris vel caloris excessu, à vehementi quovis corporis aut animi motu, ab aëris aut anni mutationibus quibusque magnis, ab erratis vel levioribus circa res non naturales, imo propter mille alias occassones in dispuææ paroxysmos incidunt.

Quod ad prognosin spectar, Asthma inveteratum difficillime aut vix unquam curatur, veruntamen medicamentis & medendi methodo rite institutis, magnumfæpe juvamen assertur, viz. paroxysmorum serooia minuitur, induciæ longiores procurantur, quinimo ipsus vitæ

discrimina frequenter imminere visa tolluntur.

Morbus iste in deterius vergens, aut Phthisin, aut hydropem, aut assectum quendam soporosum, vel convulsivum minatur; juxta quod serum propter 2/4270000 præpeditam (quia Ægrotantes in lecto satis dormire nequeant) copiosius aggestum, aut in pulmone desigitur, aut in habitum corporis, aut ad cerebrum transfertur. Propter hanc rationem, Assectimelius in æstate quando liberius transpirant, quam in hyeme degunt; melius item in regione calida quam frigidiori, slantibus Austro aut Zephyro, quam Euro vel Borea.

Circa Afthmatis Therapeiam dux erunt primarix Indicationes, seu potius tot diftinetx medendi merhodi 3. se. Curatoria & Præservatoria. Prima docet, quid agendum sir in paroxysmo, ut laborans à præsenti periculo laberetur; altera quid extra paroxysmum, pro causa morbisica sublatione, ne affectio istac sapius aut gravius

repetat, moliri oporteat.

1. Itaque paroxysmo urgente duz erunt przcipuz medendi intentiones, viz. 1. Ut ratione tum aeris, tum pulmonis habita respiratio uberior, saltem quantum pro vita sustentianda sufficiat, procuretur; & secundo ut respirationis organa à spasmis initis, & pervicaciter continuari solitis, quam primum avocari, & compesci queant.

t,

lu

es

n

C

ė

1. Ad priorem quod fpectat, imprimis Agrotans fita corporis erecto, in loco apergiori & modice perflato, à fumis & adstantium halitibus hbero collocetur; deimde naverur opera, ut pulmones abomni infarctu, & opprefe fione interna, nec non compressione externa immunes · facti, fpiritum altias ducere & reciprocare poffint. In · hos fines ne vilcerum inferioram 07 %0; pracordia comprimar, aut angustet, alvus ab enemate fubducatur. veftimenta & alia quaque Thoracem operientia, aut fuccingentia laxentur; cumque infuper in hoc cafe, aut à fanguine intra vafa pneumonica fupra modum turgefcente, aut à fero in ductus tracheales ex arreriis & glindulis depluente, opprimi folent, utriufque humoris organi & imperuolitates compefci, ac fedari debent; hinc fi vfres ferent , & pulfus facis robuftus fuerit , phiebocomia fæ pe convenit. Porro que languinis æftuantis ferum ac fuperfluitates per urinas, & sudores amandant, sedulo exhibeantur: cui intentioni Julapia, Apozemata, Telloralia vulgo dicta, egregie inferviunt : quinmo Pulveres testacei , Millepedarum praparata , Spiritus & Sales volatiles cum fructu fumuntur. Interim præterea exhibeantus, que trachee ductus aperiant, lubricent, & expectorationem cieant, quæque insuper fi opus fuerit, catarrhum in cos depluentem fiftant ; in quos fines linetus, Eclegmata, decocta pectoralia, & fuffumigia conveniunt.

2. Quoad alteram in paroxy smis Ashmaticis medendi intentionem, viz. ut respirationis organa à spasmis initis avocata, ad pensa sua ordinaria tranquille redeant (his his sponte post sedatas sanguinis & seri intra pulmonem astuationes succedit) remediis Antispasmodicis & Anodynis utendum erit: ettenim medicamenta in passionibus hystericis exhiberi solita, ettam in Ashmate convultivo

conveniunt.

Spiritus C. C. suliginis, & imprimis Sp. salis Armoniaci cum gum. Ammoniaco destillar. irem Tincura gum. Ammoniac. Sulphuris, Castorei. Asæsæstidæ, Syrupi exAmmoniac. de Sulphure, Oxymel scilliticum, & similia, quæ, cum ingrati saporis aut odoris sint, Spiritus quasi dissipant, & à tumultibus retrahunt, nonnunquam egregie juvant. Quod si hoc modo spiritus debacchantes sedari nequeunt, ad narcotica perveniatur, ut quibus dam prosligatis ceteri in ordinem redeant: enimero nisi obstat pulmonum infarctus cum insigni præcordiorum oppressione, Opiata nonnunquam insigniter prosunt. In

horrendis morbi-hujus paroxy smis cum alia medicamina minus effecissent, fæpe bono cum frudu, Diacodium, imo Laudanum Tartarifatum exhibui. Verum hæc non fine magna cautione propinentur; quia cum respirationem (quæ jamjam difficilis & præpedita eft) amplius & nimis impediunt, non rare in vita discrimen adducunt. Insuper his, ut spiritus pneumonici à spasmis suis avocentur, nonnunquam expedit spiritibus aliis in locis molestiam inferre; nam aliquibus ullibi afflictis, ut plurimum ceteri quique perculfi inordinationes fuas dimittunt : quapropter vesicatoria, cucurbita, ligatura, & frictiones dolorifica juvamen conferunt; imo ob hanc rationem vomitoria in medio paroxysmo sumta prosunt. Medendi scopis, quomodo Affhmatici urgente morbi infultu tractari debent, modo designatis, adhuc restat remediorum in eos fines appropriatorum formulas qualdam felectiores proponere.

Primo igitur ad sanguinis ac seri sluxiones sedandas, eorumque superfluitates, à pulmone derivatas, per Diaphoresin, ac Diuresin amandandas, sequentia præscribantur.

R. Aq. folior. hedera terrestris Unc. viij. Ruta, Pulegii, Diacomii, ana Unc. ij. salis prunel. Drach. jß syrup. By-zantini, papaveris khaados, ana Unc.j. misce, f. Julapium, sumatur ad Unc. iij. vel siij. ter aut sapius in die.

R. Radic. graminis Unc. iij. Rusci Brusci Unc. ij. Enula campana condit. Unc.js. hordei Unc. s. passularum solis Unc. j. coquantur in aq. sontan. lib. iij. ad ij. colatura adde solis prunel. Drach. js. edulcoretur, stopus suerit, eum q. s. syrup. Byzantini, aut Violacei.

R. Tinttur. Sulphuris Drach, iij. Dosis gust. vj. ad x. vesperi & primo mane in cochleari uno sprup. è succo be-

dere, vel violacei.

R. Facula Aronis, Prycnia, and Drach. jsf. stor. Sulphurss Drach. j. stor. Benzoin. Drach. s. sacchari candi Unc. j. liquiritia Drach. ij. f. pulv. sumend. ad Drach. sf. vel Scrup. ij. bis in die cum Julapio, vel Apozemate superiori; vel,

R. Pulv. prascript. Unc. ij. mellis vel oxymelitis q. s. f. linčtus, capiat hora somni & primo mane circiter cochl. sf.

aliis temporibus lambat cum bacillo liquiritia.

R. Syrup. de Prassio, de Allio, ana Unc. jsf. tinttur. (roci,

3

e

1

•

Croci, Castorei, and Drach. ij. misce, sumat circiter cochl.

parvum in agonibus.

R. Sp. salis armoniae. cum gum. ammoniae. Drach. iij. Aq. limacum, lumbricorum, ana Unc. iij syrup de prasso Unc. ij. misce, sumai cochleatim repeiendo intra iv. vel v. boras.

R. Pulveris de Erysimo, vel ex hedera terrestri astivo fole collect. Unc. j. Oxymelitis simpl. q. s. f. linctus.

II. Hæc de methodo, & medicamentis in paroxysmo Asthmatico requisitis. Indicatio altera præservatoria eausæ morbisicæ, & totius περικατείεξως νοσεξίες sublationem intendens, duas habet partes sive distinctos medendi scopos: qui ambo plerunque in usu adhiberi & complicari solent. Unus horum pulmonis conformationem, si quovis modo læsa aut vititata suerit, emendandam, atque alter partium motricium, & spirituum ad eos destinatorum Anomalias tollendas molitur. Utrisque his intentionibus optime satissiet, si remedia vulgo dica pectoralia cum Antispasmodicis conjungantur, atque horum usus cum medicamentis aliis, totius corporis præparationem, & symptomata emergentia respicientibus intercaletur: in quos sines methodus & remediorum formulæ sequentes adhiberi possint.

R. Aloes rofat. Drach. j.f. flor. sulphuris Drach. j. salis succini Drach. s. picis liquida q.f.f. pilul. xxiv. sumantur iv. vesperi nottibus singulis, vel alternis aut tertiis. Vel.

R. gum. ammoniac. & Bdellii in aceto scillitico solut. ana Unc. s. flor. Sulphuris Drach.iij. pul. foliorum erysimi, & satureia, ana Drach. s. cum s. q. syrup. Diasulphuris vel Oxymelitis scillitici, f. massa, formetur in pilulus ex-

guas sumend. isj. omni ve speri. Vel,

R. Millepedarum praparat. Drach. ij. stor. Benzoin. Drach. st. salis succini Scrup. ij. extract. Elenis Drach. st. Castorei Drach. st. croci Scrup. j. Terebinth. Venet. q. st. s. massa in pilulas exiguas efformanda, capiat iiij. omni vesperi & mane exceptis purgandi temporibus.

Quod si formula pilularis non arridebit, aut Pharmaca prædicta minus juvabunt, sequentia deinde pro pulmonibus ab infarctu liberandis tententur. R. Sp. gum. Ammaniac. cum sale Armoniaco destill. Drach. iij. Syrup. è succo bedera Unc. iij. Aq. limacum Magestral. lumbricorum, ana Unc. j. sinctur. croci Drach. ij. misce, sumat cochlear j. bora somni & primo manc. Vel,

R. Tinctur. gummi Ammoniac. Drach. iij. Dosis gutt. zv. ad xx. in cochl. j. Oxymeliis, aut syrupi ex hedera ter-

restri. Vel,

R. Tindure Sulphuris Drach. iij. Dosis gutt. vii. ad xii. aut xx. is silem horis medicis, cum vehiculo idoneo.

Pari insuper modo Spiritus alii sale volatili præditi, cumque syrupis percoralibus, & aquis Cephalicis permixti, vesperi & mane utiliter præscribi possint.

Loco mixtura vel Julapii Afthmatici ex aquis destillatis officinalibus sequens magistralis in usum crebrum &

multiplicem paretur.

R. Radic. Helenii, Ireos Florentini, Angelica, Imperatoriæ, ana Unc. iiij. Bryonia lib. j. foltor. Maruhii albi,
hysfori, satureia, pulegii, beder. terrestris, ana M. iiij. baccarum funiperi, bederæ recentium, ana lib. j. laur. lib. sf.
sem. fanicul. dulc. Carvi, Anisi, Levissici, Aneth. ana
Unc. j. cubebarum Unc. ij. piperis longi, caryophyl. macis
ana Unc. j. incisis omnibus, & contusts assunde cervissa
Brunsvicensis lib. viij, destallentur organis communibus,
liquor totus misseatum, & snier mendum edulcoretur ad
placetum cum saccharo, vel syrupo de succo bederæ, vel cum
Oxymelite.

Porro loco Oxymelitis, vel fyrupi pectoralis cujuspiam vulgaris, ejusmodi medicaminum in Asthmate magis appropriatorum formulæ sequentes præscribantur; atque imprimis syrupus de Helenio ab Horatio Augenio inventus, eoque nomine insignitus; dein à Platero, Sennerto, Riverio, aliisque practicis celebrioribus commendatus hic notari, inque usum crebrum adhiberi debet.

R. Kadic. Helenii & polypodii, quer. praparat. ana Unc. ij. paßularum (orinth. Unc. ij. Sebesten. n. xv. Farfara, pulmonaria, satureia, calamentha, ana M.j. ful. unum. Magnum Tabaci, liquiritie rasa Drach. ij. sem. unice, bombacis, ana Drach. js. coquantur in mulsa diluta, ad ad lib.js. & cum sacchari tantundem f. Syrnpus: suma-

I.

U.

im

oci

no

tt.

r-

id

r+

-

i,

d

tur vel per fe in forma linches, aut cochleatim vesperi, & mane, vel addatur cooblear j. doft agua deftillate aut Apo-

zematis.

R. Rad. Ireos Florentin. Elenii, ana Unc. f. Allii excorsicat. Drach. siij. Caryophyl. Drach.ij. Benzoini albisims Drach. jf. croci Scrup. j . incifa & contufa digeransur calide in spiritus vini rectificat. lib. j. per 48. boras : colatura adde facchari albi fimi lib. j. pone in femella argentea super prunas ardentes , dein liquor accensus agitetur quoufque flagrabit, dein flamma extinta in fyrupum abibit. exhibeatur eodem modo ac superior.

Porro huc referri debent decolta galli veteris, à medicis celebribus tum Antiquis, tum modernis pro curatione Afthmatis tantopere laudata; quæ licet Septalius velut crassa & effecta damnavit, Riverius tamen postliminio vindicat; atque ad testandam remedii hujus efficaciam, experientiam fuam alterius experientiz opponit. Jura hac bini generis, viz. cum vel fine purgantibus, & utriufque varia & diversimoda apud Authores practicos Recepta extant; que fingula cum tædio hic esset recensere, libet unam aut alteram solummodo formulam proponere.

Sine purgantibus exemplum vulgare hoc est. R. Radic. enula & Ireos flor. ana Unc. ff. folior. byffopi, & prafii ficcat. ana Drach. vj. fem. carthami Unc. j. fem. Anist & Anethi ana Drach. ij liquiritia rafa, & passular. mundat. ana Drach. iij. praparentur & insuantur ventri galli veteris, qui decoquatur in aq. fontan. lib. xv. donec caro o sibus ab scedat. colatura per subsidentiam depuretur ; liquoris clari dosis Unc. vj. cum oxymelitis simpl. Unc. j. vel fi remedium boc solutivum desideratur, in unoquoque baustu diffolve casia recentis & manna an. Unc. f. fumatur per plures dies continues, quandoque per menfem miegrum.

Jusculi hujusmodi purgantis formulam idoneam Riverius præscribic.

R. Radic. enula & ireos florentin. ana Drach. iff. folior. byfopi, tußilaginis, ana M. j. liquiritie ras. paffular. mundat . and Drach . ij . ficuum pinguium n. iiij. senna mundat. Drach. iij. radic. polypodii quer. sem. carthami and Une. f. fem. Anifi Drach. jff. coquantur cum terria vel 160

vel quarta parce galli veteris f. a. & fiat Jusculum pro una vice mane sumendum, continuetur per xii. vel xv. dies.

E plurimis quæ fubfunt Afthmaticorum exemplis , libet hic casus tantum duos rariores proponere, viz. unius qui morbi hujus mere convultivi, atque alterius qui ipfius partim convultivi, & partim pneumonici paroxylmis fuerunt obnoxii, historias describere. Vir illustris, procerus, torosus, & antea satis sanus, postquam à casu latus finistrum folido cuipiam allisisset, exinde tunc noxam, & postea labem Asthmaticam contraxit. Enimvero suspicari fas est, nervorum ad præcordia spectantium, plexum quendam juxta confitum per accidens illud lælum fuiffe, proindeque postea à tali causa affectum hunc originem duxisse; viz. ut quibusdam temporibus haud certis, primo dolor circa locum istum ingravesceret, & subinde statim dyfpnæa gravissima , cum spirabilium omnium contentione laboriola & diuturna inlequeretur; adeo ut durante paroxysmo ægrotans in ipso mortis agone verfari putaretur. Ad hunc primo accersebar, postquam per duos dies tali insultu Asthmatico laborans, pene pro deplorato haberetur; cognito tamen pulmones fuisse illælos, prognosticon nostrum adhuc bene sperare justir, & statim inito cum aliis medicis confilio, juxta modum sequentem præscribebatur.

R. Spiritus gum. Ammoniaci, cum sale Armoniaco de-Stillat. Drach. uj. fumat gut. xv. ad xx. in coehl. j. Julapii sequentis , superbibendo cochl. v. repetatur fexta quaque bora.

R. Aq. flor. sambuci, chamomeli, pulegii, ana Unc. inj. aq. limacum Unc. ij. sacchari Unc. j. misce. Intermedies temporibus capiebat dosin pul. sequentis cum eodem fulapio, vel Decotto pettorali.

R. Pul. oculor. cancri Drach. ij. salis prunella Drach. iff. falis succini Drach. ff. misce, dividatur in viij. partes

pro totidem dosibus.

Vesicatoria ampla internis brachiis prope axillas applicabantur: enemata quotidie, & frictiones crebro adhibebantur. Horum usu levamen subitum ac inopinatum recepit, atque intra paucos dies paroxysmo isto prorsus immunisevasit. Postmodum vero quoties morbi istrus velitationem quandam persentisceret, illico spiritus istius dolin largam, cum eodem Julapio, ter aut quater in die fumebat una.

liius

ip-

nis

ous

m,

11-

m

e,

m

s,

de

m

ut

r-

m

0

le

t,

n

se

sumebat; quo remedio modo præservationis, modo curationis gratia frequenter sumto, supra biennium Ashmatis antea habitualis insultu quovis immani & terribili caruit, ejusdem interea leviores quosdam artactus facile distilabiles subinde passus.

Senex perhonorificus, multis magnisque titulis infignitus, iisdemque omnibus major, postquam perali-quot annos unaquaque hyeme tussi cum sputo moderato, & fatis benigno obnoxius degisset: sub finem novissimi Autumni, à longo itinere domum reversus (à frigore uti putabatur suscepto) minus recte valebat : querebatur enim de dolore in medio pectore juxta sternum excitato, qui vesperi quamprimum lecto incalesceret ingravelcens, somnum perturbabat, & plurima noce valde molestus erat; fine quavis tamen dyspnæs, aut. Asthmatis signo evidenti. Ad dolorem hunc tollendum, & purgatio, & phlebotomia celebrantur, pectoralia & & Antiscorbutica quotidie exhibentur, loco dolenti linimenta, & fotus applicantur, fine magno tamen fructu aut levamine : nam quæ deinceps alteratio contigit, potius in deterius cessit; nam dolori paulo remissius habenti, respiratio difficilis & impedita supervenit, ita ut à primo somno aut appulsu ejus statim Ashmaticus fieret, atque anhelus,& circa præcordia laborans in lecto erectus sedere cogeretur. Porro hujusmodi dyspnæz, & spirabilium agitatio convultiva non modo quovis vesperi redibant, sed indies immaniores fact longius durabant; proinde ut noce quadam à primo somno evigilans, Ashmatis paroxysmo gravissimo, qui ipsum tantum non interemit, per plures horas afficeretur. Medici longe ablentes, quamvis circa μεσονύκλιον deliderati, non ante auroram lequentem advenerunt: interea propter phlebotomiam à Barbitonfore celebratam, Dominus illustris. ab ipfo fepulchri ore revocatus revixit; deinde vero initis medicorum confiliis, isto die diæta tenuis, & alvi per enema subductio præscribuntur: vesperi & primo manecepit spiritus gum. Ammoniac. cum sale Armoniaco destillati gut. xii. cum vehiculo appropriato, ejusque usum poltea per plures dies continuabat; velicatoria internis. brachiis prope axillas applicabantur; in super Julapia &. decocta pectoralia, eclegmata, enemata, quin & blande cathartica interdum vices suas habuerunt; item phlebotomia post biduum iterabatur. Cum prius pro baustumaturino cervifiæ cum abfinthio & cochlearia circiter 0. 2 libram

libram bibere solebat, loco hujus circa horam octavam cepit Elixiris proprietatis Tartarifati gut.xv. cum hauftu Coffee ex decodo falvix parati. His remediis paroxyfmi Afthmatici de solita ferocia statim remiserunt, in tantum ut cujusque noctis initium & finis satis tranquilla fuerint, circa mediam vero leves circa præcordia perturbationes eum insomnem, & erectum, per horam unam aur alteram detinebint. Medicamenta quædam alia à medicis fuerunt proposita, aliaque diversimoda ab amicis clanculum oblata, que tamen vir Honorabilis aut penitus respuit, aut cito fastidivit; idque potius quia vergente tunc hyeme, à veris appropinquantis adventu. & aura agreftis fruitione, citra multa pharmacia opem, reconvalescentia speratur. Quare è medicamentis lupra citatis modo hac modo illa per vices tantum breves usurpavit, & interdum à quibusque feriari solebat : interim vero licet infultus Afthmatici parum aut minime eum utiprius noctu incesserent, tamen ob pulmones plurimum infarctos, & humorem serosum in pedes delapfum, citatius incedere, aut loca acclivia ascendere, fine gravi dyfpnæa, & præfocationis periculo nequibat; jamque (dum hæc fcribo) deinceps non tam Afthma, aut Phthisis, quam hydrops timetur.

Casus hujus Ætiologia ex supra dictis satis liquet, viz. Afthmatis hujus procatarxis una in pulmone valde obfiructo versabatur, proinde ut cum fanguis effervescens præcordia impetuofius pertransiret, aër ad ipsum eventilandum requifitus non fatis uberi copia admitti potuerit; quare ad hunc defectum supplendum necesse fuit pulmones, eorumque organa motiva, in nixus crebriores & vehementiores incitari. Postea dein huic accessit fibrarum pectoris motricium diathefis spasmodica: quippe materies heterogenea una cum fucco nerveo in eas partes descendens, & ad plenitudinem aggesta, primo dolorem, & postea in organis pneumonicis spasmos atroces, & periodicos excitavit : jamque diatheli hac posteriori quamvis ceffante (quia scil materies elastica & spasmodica à serosa illuvie obtunditur, aut obruitur) adhuc tamen procatarxis altera manet, alterumque comitem, viz. cacodænonem feipso deteriorem, sc. hydropem

conscivit.

138

m

fu fin

fla irm à

i-

ut

d-

iæ

is

e-

::

j-

es

es

e,

;

2,

15

-

-

t

S

SECT. I. CAP. XIII.

De Pectoris Hydrope-

Ectoris regionem Hydrope nonnunquam affici, & certo & multiplici indicio plane constat : namque illud in viventibus aquarum fluctuantium fenlus ac sonitus, inque defunctis cuito la Anatomica evidentissime demonstrant. Attamen circamorbi hujus causam, & fiendi modum, quibus nempe viis, & quali ritu dispositis, aquarum intra Thoracis specum aggestio primo incipiat, dein sensim augeatur, & fapenumero infensim donec morbus deploratus evadit continuetur, resadhuc in abstruso latet. Siquando hydropis aut Anasarcæ affectus generalis existens, & carnes, & viscerum cavitates, ubique, aut plerisque in locis occupaverit, nihil mirum est, si aquarum istarum illuvies etiam pectoralia occupabit; attamen præterea interdum accidit regionem Thoracicam, aut primo, aut solummodoinundari, ceteris interim partibus ubique fatis fanis, ant secundario tantum læsis..

Circa morbi hujus ortum, & generationis modum valde ambigitur, undenam & per quos ductus, aquarum. illuvies, uspiam intra Thoracis specum reperta illuc perveniat. Authores nonnulli eam desuper, viz. à capite per tracheam descendere, alique scaturiginem ejus ab infra derivantes, à cavitate abdominis, quandoque item ab hepate vel liene, aquas istas in pectoris cavitatem per vias nescio quas cacas deferri fatuunt. Verum neutra ex. his sententiis aut affensum nostrum vendicat, aut elenchum meretur: nullus enim fanguinis, & humorum in: corpore transitus perpendens, aut hanc, aut istam commeatus viam agnoscet; quin vero statuere oportet, humorem ferolum hydropem pectoris excitantem, illucpervenire aut specie vaporis, qui à præcordiis & Thoracis parietibus exhalatus, in aquam facile condensatur; vel secundo serum illuc deponitur sub propria forma, quatenus nempe è vasorum, sc. Arteriarum osculis reseratis, in cavitatem istam exudat. Utrum lymphæductus, aut chyliferi alicubi aperti, aut difrupti, morbum iftum. quandoque pariant, mox disquiretur.

Quosd

Quoad prius, in tantum probabile est, Hydropem pe-Etoris, à vaporibus intra ipecum ejus condensatis nonnunguam oriri , ut mirum videatur quomodo ufpiam fecus habeat, aut quispiam à tali affectu immunis degat. Quantum enim vaporis est, quod à sanguine ebulliente decedit? cumque in præcordiis ifte infignius defervet, qui fieri poteft, quin vapor copiosus in claustro hoc, velut sub Alembico conclusus in aquam condensetur? Et quidem non facile erit determinare, cum halitus vaporofi intra pectoris specum ita perpetim aggerantur, quid de iis fiat, quomodo absumantur, aut exinde foras ablegentur. Profecto dicendum erit, eos vel Thoracis parietes penetrare, vel (quod potius videtur) in pulmonum poros infinuari, adeoque inter expirandum avolare. Utraque sane via vapores Thoracici exhalare postunt : & forfan fi alterutra deficiat aut præpediatur, propterea hydrops pectoris accietur.

2. Verum insuper opinari subest morbum hunc etiam modo altero, (viz. quatenus ferum tub propria forma è vafis exudat) interdum contingere. Enimvero in conflitutione corperis cacochymica, aut valde scorbutica, ubi fanguis aquosus & debilis ferum superfluum è compage fua paffim dimittit, & ab arteriarum ofculis etiam laxis & patentibus ubique ejiciens circulationis filo excludit, nihil ufitatius est, quam cavitates viscerum, necnon & pracordia, imo & cerebrum ipfum illuvie aquofa inundari. Porro in tam generali ad hydropen diathefi, regionem modo hanc, modo istam vel alteram, primo & nonnunquam fere tantum occupari; quandoque item penetralibus intactis, carnes exteriores, fc. mufculos corum-

que interflitia, ab illuvie ferofa inundari.

3. Inter vafa materiem hydropicam in pectoris cavitatem infundentia, lymphæductus, & Tubi chyliferi merito in fuspicionem veniunt. Ad priores quod spectar, aun via Anatomica conftat, ingens horum fatellitium totos pulmones perreptare, atque ab exterioribus corum oris citerius latos, verius dudus Thoracicos tendere, iifque laticem suum, quem à sanguine arterioso superfluum ubique absorbent, maxima ex parte infundere. Si quando igitur hæc vasa obstruantur, aut quoquo modo à munere suo defungendo impediantur, necesse erit aquarum in pulmone aggestionem fieri; quæ postea in pectoris cavitatem decidentes, regionis iftius hydropem excitabunt. Enimyero hac lympha in compagem pulmonarem restagnante,

2-

1-

n

t.

e

r,

c,

3

1-

r,

S

5

flagnante, fapenumero accidit vesiculas hydatidas dictas, in extima hujus viscerts fuperficie excitari, qua postea disruptæ, & aquas in thoracis cavitatem dimittentes, ibidem Alcitem producunt. Hujusmodi affectio in ovibus, quando ob tempestatem humidiorem, & pafcua aquosa ab hydrope gregatim intereunt, passim cernitur. Et quidem nonnunquam in homine, pectoris Asciten à tali causa procedere sequens Historia (cuius fubiectum morbi hujus spirans exemplum existit) plane arguere videtur. Nuper Adolescens fatis fanus & robu-Aus venationi, equitationibus improbis, aliifque corporis exercitiis quantumvis immodicis, dudum impune affuetus, tandem in Thorace plenitudinem feu velut inflationem quandam perfenfit : in tantum ut pulmonis latus finistrum intumescere, & cor extra locum suum dextrorfum protrudi videretur: ea namque ex parte pulfatio ejus maxime percipiebatur. Postquam in hoc statu aliquandiu perstiterat, quodam die cujusdam quasi vasis intra Thoracis cavitatem difrupti fenfum habuit , indeque per semihoræ spatium in regione ista humoris velut ab alto in pectoris fundum cadentis, stillicidium non tantum ab eo percipi, sed etiam ab astantibus audiri potuit. Quanquam affectus hujus raritate primo attonitus effet, quia tamen exinde quoad vires, appetitum, fomnumque, aliaque naturalia fatis recte valeret , mox denuo fecurus, & medicinæ negligens evafit : postmodum vero à corporis motu, inclinatione, aut agitatione quavis in latere finistro aque intus aggeste fluctuatio ab ipso persentiebatur; quin etiam ab aliis motus, & fonitus evidentiffime, tum tractatu tum auditu percipiebatur. Hinc cum extra dubium fuerit Dominum infignem pectoris hydrope tunc affici, ita verifimillimum videbatur morbum istum ex eo originem duxisse, quod lymphæductus ad pulmonis litus finistrum spe dantes prope insertiones fuas in duaum chyliferum primo obstructi, ad molem. ingentem intumescerent, & postea difrupti humorem fuum in Thoracis cavitatem extillarent.

Quando nunc pracordiorum, arcisque adeo vitalis inundatio immineret, tandem vir egregius sibi prospiciendum ratus medicinam adiit, & curationis ergo pharmaca quædam ruri sumsit, sine ullo tamen fructu notabili. Deinde Londinum adveniens primo D. D. Lower sibi prius notum consuluit. Hic Thoracis apertionem quasi unicum remedium proponens D. D. Micklethmais, meque in consisii partes adscisci curavit. Dein communi

ftatim omnium confensu lateris fectio decernitur : itaque post factam totius provisionem, chirurgus inter fexsam & septimam vertebram cauterium applicuir, & postridie foramini in pectoris cavitatem secto canalem indidit, quo facto statim liquor crassus, ac instar chyli albescens & quasi lacteus effluebat. Hujus prima vice. tantum fex circiter unciæ detrahebantur, & postridie tantundem. Die tertio cum paulo major quantitas exire fineretur, magno ftatim languore affedus, & deinde. febricitans per diem unum aut alterum male habuit. Quapropter donec temperiem & vires recuperaret, matenæ istius exitum inhibere, visum est: postea vero ejusdem evacuatione tantum parca quotidie facta, pectoris cavitas ferè in totum inaniebatur : adhac vero canalem cum epistomio in foramine gerit, quo femelinychemeri. foatio aperto humoris usque tantillum emanat; interim stomacho vultu & viribus valens, foras obambulat, equitat, aliaque exercitia prius affueta fatis vegete obit. Pharmacia haud multa usus est aut opus habuit. fectionem cardiaca temperata, sc. pul. perlarum, Julapia, & quandoque hypnotica, & postea decoctum traumaticum quotidie bis fumendum præscripsimus.

Hac methodo, & medicamentorum formulis aliquandiu continuatis, vir infignis temperiem, vires, corporis. habitum, imo & pectoris immunitatem recuperare visus erat, usque tamen cannam argenteam in lateris foramine (è quo ichor quotidie effluxit) gerebat : cumque post aliquot menses hac subtracta fontanella ista occluderetur, intra pectoris specum ejusdem humoris, per sonitum & fluctuationem perceptibilis aggestio fiebat : deinde vero cum recurrente morbo idem recurreret remedium, proindeque lateris apertio decerneretur forte (natura hoc chirurgi munere defungente) ea sponte obveniens, materiæ ad erumpendum aptæ exitum præbebat. Jamque necesse incumbit ad præcavendam pectoris illuviem , foramen istud quafi lacunam constanter.

patefieri.

Ex his fatis constare arbitror, pederis Asciten quandoque ob vafa lymphica intra pulmonem difrupta exopiri; nec minus dubito quin idem affectus etiam à du-Stibus chyliferis intra thoracem diffractis excitari poffit; artamen hic casus tam raro contingit, ut eum hactenus neque ex propria observatione nec aliorum relatione cognoverim. Porro minime refert talis morbi Ætiologiam inquirere, quia non tantum incurabilis, fed brevi. lerbalis

Jethalis existit, quia sc. à chyli inundatione præcordia statim obruentur, simulque sanguis & spiritus animales succi nutritii vectigali solito defraudati illico exolventur.

Ex variis hujus morbi causis modo designatis, facile erit disserentias ejus colligere: nam primo pectoris hydrops aut assectio simplex & primaria est, regioni huic peculiaris; aut secundaria, sc. hydropi generali superveniens, uti in cacheccicis crebro associate. Secundo hic morbus distinguitur quoad loca assecta, nempe quatenus aqua vel in toto pectore colligitur, vel tantum in altero ejus latere. Tettio quoad materiam in Ascite pectorali aggestam, que modo limpida & plane aquosa est, modo crassor, albicans & quasi lactea, qualis in precedenti hi-

ftoria describitur.

2-

K-

8c

nli

e

e.

Signa diagnostica satis manifeste hunc morbum produnt : nimirum aquarum fluctuatio tractatione, & corpore inclinato fentu percipitur, ejusque sonitus plane auditur. Porro affecti tuffi ficca & inani plurimum molestantur, nec non dyspnæå fere continua & gravi, præfertim dum loca acclivia afcendunt, afficiuntur: infuper adsunt sitis cum febricula, & nocu post primum fomnum, propter vapores à calore tunc intensiori elevatos, magna inquietudo, & corporis jactatio. His interdum accedunt cordis palpitatio, pulsus intermittens, aut perturbatus, & crebra animi deliquia. Quoad prognofin, morbus hic fanatu semper difficilis existit, & ex opinione vulgi incurabilis habetur. Et revera fi abdominis Afoiti aut Anafarcæ in toto corpore excitatæ superveniat, deploratus jure censetur; attamen si affectio sit primaria, & corpori alias sano contigerit, de curatione haud protenus desperetur.

Quod ad morbi hujus Therapeiam spectat, indicationes primariæ, juxta communem in plensque aliis affectibus medendi methodum, erunt tres: sc. curatoria, prafer-

vatoria, & vitalis.

Prima aquas in pectoris cavitate aggestas quoquo modo evacuandas respicit. Secunda ne subinde nova ibidem illuvies colligatur, præcavet. Tertia vires instaurandas, & symptomata eas lædentia quamprimum tollenda procurat.

Ut primæ Indicationi satisfiat, atque ut pectoris Ascites inaniatur, duæ tantum viæ seu evacuationis modi, quibus aquarum illuvies ista educatur, occurrunt: ni-

mirum

mirum vel ut pectoris vasa & humorum ductus inaniti , lympham istam rarefactam resorbeant, & dein aut sanguinis aut aeris commeatu soras convehant; vel secundo ut per lateris sectionem aque iste in propria specie assa-

tim educantur.

Prior iste modus etsi rarius, quandoque tamen succedit : quod equidem ex propria observatione testari poffum. Enimvero pulmonum compages, intus spongiosa, & extus porofa admodum, aquis fubstratis dum quaque diaftoles vice immergitur, eas in vaporem conversas nonnunquam imbibit; adeoque vel fanguini remandat, vel cum aëre jugiter expirato ore exhalat. Hujusmodi effectus pro morbo isto fanando ut facilius contingant, subsidia medica hic in usum adhibentur: itaque propter intentionem istam sanguinis, aeris, & humorum ductus quantum licebit inaniri,& vacui servari debent. In hunc finem purgantia diuretica, & diaphoretica mitiora methodice, & per vices exhibeantur; item remedia Thoracica & expectorantia locum vendicant; victus fit te nuis & calfaciens, & ejusmodi quoad omnia regimen instituatur, quod sanguinem plus exhalare, & humores quosque superfluos evaporare faciat. Medicamentorum in hos usus accommodorum libet hic formulas quasdam fubjicere.

R. Radic. cherefolii, Rufci Brufci, polypodii qu. ana Unc. j. folior. eupawrii, Adianthi, Botryos, bedera terrestris, ana M. j. sem carthami Unc. j. radic. Irevs storeniin. Unc. s. sem. ebuli Drach. v. rad. calami Aromatici Unc. sf. coquantur in aq. fontan. lib. iiij. ad tertiæ partis consumtionem, dein colatura adde foliorum senna Unc. jss. Agarici Drach. js. mechoac. turbith, an. Unc. s. santal. citrin. Drach. js. rad. galang. minoris Drach. j. ebulliant clause per horas ij. dein coletur. adde mellis opt. Unc. ij. & clarificetur cum ovi albumine, s. bydronnel purgans, dosis Unc. vj. ad viij. mane bis, velter in septimana.

Vel. R. Calamelanos Scrup. j. resin. Falap. Scrup. sf. Balsam. peru. q. s. f. pilul. mj. sumantur mane repetendo

intra v. vel vj. dies.

R. Tinetura sulphuris Drach. iij. capiat gut. vii. ad x. bora somni & primo mane in cochl. j. mixtura sequentis superbibendo cochl. iij.

R. Aq. limacum, lumbricorum, Raphani comvosit. ana Unc. iiij. Aq. e succe baccarum sambuci fermentat. lib. 1. syrup.

169

fyrup. è succo hedera terrestris Unc. ij. misce, f. Jula-

Vel, R. Tinelur. gum. Anmoniac. vel galbani; exbibe ad gut. xx. vesperi & primo mane cum cadem mixtura.

Vel, R. Millepedarum praparat. Drach. ij. stor. sulphuris Scrup. ij. storum Benzoin. Scrup. j. pul. sem. Dauci, bardana, an. Drach. st. Terebinthina Venet. q. s. f. massa, formetur in pilulas exiguas. sumantur iiij. vesperi, primo mane superbibendo haustulum ejusdem Julapii.

Hora nona matutina & quinta p. m. sumatur haussus aqua calcis viva composit. ad Unc. iiij. per se, vel cum

alio medicamine appropriato.

i

Pro potu ordinario sumatur bochetum sequens.

R. Radicum sarsaparil. Unc. vj. chinæ Unc. ij. lign. santal. albi, citrin. ana Drach. vj. ras. eboris, C. servi an. Drach iij. rad. calam. aromat. Unc. sf. passul. exacinat. lib. sf. liquir. Drach. iij. s.a. infundantur & coquantur in aq. fontan. lib. xij. ad vj. f. colatura.

Olim ante xxv. annos cum Oxonii degerem, ad Juvenem scholarem accersebar, qui per tres hebdomadas de dolore Thoracis, & dyspnca gravissima vesperi constanter, insuper à corporis motu citationi, aut gressu acclivi supra modum infestante, laborarat : in neutrum latus diu potuit discumbere, verum necesse habuit in lecto supinus ufque jacere, & cum capite erecto; fi forfan in latus alterutrum discumbere niteretur, corporis situm istum illico dolor affequebatur; & fi forfan à latere uno in alterum fe devolveret, etiam dolore statim translato, perfenfit velut aquas è loco in locum fluctuare. Hinc merito Asciti dectoralis suspicio incidit, de quo ut certior fierem, præcepi ut fapinus fupra lectum jacens, caput à margine ejus ufque ad pavimentum reclinari fineret; Illico perfensit aquæ versus claviculas decursum, fimulque illuc doloris metastasin: insuper his si quando à motu, calore lecti aut foci corpus plus folito æstuaret, illico in Thorace tanquam aquæ supra ignem ebullientis sensum habuit, simulque de vertigine, & levi spirituum defectione conquestus est. Quandoquidem ex his rite perpensis colligere liceret, eum pectoris Hydrope affectum fuisse, methodum & medicamenta sequentia cum fuccessu præscripsi.

R. Calamelanos gr. xv. refin. Jalap. Scrup. ff. syrup.rofar. solut. q. s. f. pilul. iij. cepit mane primo, & duodecim habuit sedes cum magno levamine, dein die tertio ab eodem medicamine tantum quater alvus dejiciebatur, sed cum majori adhuc fructu; cepit postea per plures dies Apozematis diuretici & pectoralis Unc. vj. bis in die, denique ultimo cathartico eodem repetito integre convaluit.

SECT.

SECT. II.

De Medicamentis Splanchnicis, sive quæ viscera imi Ventris respiciunt.

CAP. I.

De Istero ejusque remediis, eorumque operandi modis & Ætiologiis.

Actenus Thoracis Pathologiam, simulque Pharmaceuticen satis susè explicavimus, jam proxime sequitur circa imum ventrem ejusmodi pensum absolvere. Verum medicamina ad hanc regionem pertinentia, eorumque operandi modos, & rationes, una cum ventriculi & intestinorum Anatome, in superiori tracatu jam jam maxima ex parte descripsimus: remedia stomachica, dysenterica, aliaque intestinalia, imo & diuretica, una cum singulorum Ætiologiis tracavimus; porro de remediis Hypochondriacis, & Hystericis alibi ex professo egimus. Quod itaque superest, de affectibus Hepaticis tum propriis, tum ei vulgo ascriptis, eorumque medelis in hac sectione disseremus; attamen in his singulis, circa partem pharmaceuticam, potius quam pathologicam plus operæ impendemus.

Morbi pracipui quibus Hepar, ejufque appendix, implicari folent, funt Icterus, & Tumor, atque fub posteriori hoc, plures alii assecus, sc. Obstructio, Inslammatio, Induratio, & scirrhus accensentur: quibus omnibus remedia vulgo Hepatica dicta, qua & magnam pharma-

copeiæ partem constituunt, vulgo destinantur.

Icerus aut per se morbus est, primario incipiens, de quo hic proprie agitur: aut alterius morbi effectus, P

174 De Ictero ejusque remediis. SECT. II.

sive productum; uti cum febri intermittenti supervenit, quam & sepenumero judicat, de quo etiam mox obiter dicemus.

Icterica Affectio ex communi plurimorum confensu exoriri statuitur, in quantum flava bilis, è venæ portæ finibus, in pori bilarii ductus non omnino, aut non satis excepta, in massam sanguineam restagnat, camque virore

fuo (unde etiam cutis inficitur) inquinat.

Obstructio ista multis modis, & variis in locis contingere folet. Quandoque enim fit juxta extremos utriufque generis vasorum, sc. venæ portæ & pori bilarii fines; quorum intercapedines ob hepatis parenchyma intume. factum, aut alias vitiatum, nonnunquam comprimi, & obturari accidit; quapropter humor felleus è portæ vasis lecretoriis, in vasa altera exceptoria minime traductus, in sanguinem regurgitat. Secundo humoris fellei transitus interdum in mediis pori bilarii du&ibus intercipitur; in quantum fc. horum cavitates materia aut viscosa, aut fabilofa, & nonnunguam lipidea implentur; uti paffim cernitur in jecinoribus jumentorum, hyberno tempore, dum fæno ac stramine vescuntur. Tertio ex obfervatione Anatomica etiam conftat, obstructionem Icteri causam nonnunguam in ipsa vesica fellea, aut in meatu cyftico fieri; si quando enim illa lapidibus impleta bilem non recipit, aut hic obturatus aut coalescens, bilis versus intestina descensum inhibet, humor iste quamvis à sanguine bene secretus, in massam ejus refluere cogitur. adeoque morbum regium parit.

Contra receptissimam hanc opinionem, qua statuitur Icteri causam plerunque citra vesicam selleam, aut circa ipsam versus hepar consistere, Cl. Sylvius omnino ultra hanc, viz. in meatu cystico aut dusu communi eam collocat. Quippe bilem non è languine intra ductus hepaticos secerni, sed in ipsa cysti tellea, ex humore per arterias illuc advecto progigni supponens; partem ejus maximam per pori bilarii ductus superius latam, sanguini propter insignes quosdam usus sussumid, parsemque alteram etiam ob sines necessarios, inferius ad intestina descendere statuit: quamobrem si posteriori hoc emissario occluso, bilis tota sursum in sanguinem evenatur, eum humore isto nimis saturans à crasi genuina in schericam

pervertet.

At vero ne meatus cyftici, aut ductus communis occlufio (cujus neutra facile, aut à levi occasione contingit) ad leterum quemcunque excitandum minus efficax vi-

deatur

deatur ; idcirco five talis obstructio locum babet , five non, insuper ingeniose supponit Vir Clariff. bilem dum in cysti generatur, quandog; mutationem notabilem subire, propter quam moveatur, or feratur impetuojius , & copiojius , verlus ianguinem, cui tamen folito minus permifceatur, fed ipfi duntaxat confundatur, adeoque facilius ab eodem recedat, parte que folidas colore suo inficiat, & tingat.

Quod autem bilis in Ictero cum ceteris bumoribus permifcers, aut intime unirainepta reddatur ; fieri ftatuit, à fpiritu nimis volatila ei copiosius admisto, ipsamque proinde spirituostorem, alis que immiscibilem faciente. Assertionem hanc binis instantiis confirmat, in quantum sc. venenum à vipera morfu fpirituolistimum, atque potus generofior, ic. vini, aut aquarum ardenium aliquamdiu ufurpatus, Icterum accer-Insuper hypotheli huic fidem aftruere nititur, eo quod morbus iste non tantum à medicamentis deobftruentibus, verum ab iis quæ falis volatilis ferocientis vim retundunt, (cujulmodi funt decoctum seminis cannabini,item fapo Venetus, cum multis aliis ejuidem farinæ)

curari folet.

II.

nit.

iter

nfu

rtæ

atis

ore

in-

que

es;

ne-

8

afis

,in

tus

ir;

ut

af-

n-

b-

eri

tu

oi-

lis

sà

ır,

ur

CZ

ra

m

e-

er

15

ni

-

n

n

Non hujus loci, neque ad propositum nostrum est, ad hanc litem dirimendam descendere, neque temere nune determinare aufim (postquam tot egregia recentiorum ingenia res fatigavit) utrum bilis revera conficiatur in cysti fellea, vel annon à sanguine intra hepar, magnum fecretionis organum, duntaxat separetur; fateor posteriorem hanc sententiam mihi potius arridere. Et quidem hæc serio perpendens opinari ducor, ideri causam in co potissimum consistere, quod bilis in hepate secreta, ob vias obstructas non omnino, aut non satis ad vesicam felleam transferatur, quin necesse habeat in massam fanguineam regurgitare; interea tamen haud inficias imus, affectum hunc (etil rarius) à meatu cyftico, aut ductu communi obstructis interdum exoriri posse. Ceterum in. caule morbifice partem, & forsan aliquando totum, etiam languinis vitium accedere putamus; quando nimirum ob particulas ejus fulphureas, & falino-fixas fupramodum exaltatas, bilis in cruoris massa uberius, ac ocius. progignitur, quam per vias ordinarias secerni, aut foras amandari queat; quare hac à fanguine cum sero ubique decedens, partibus folidis affigitur, iisque tincturam fuam imprimit. Et proculdubio ob hanc rationem est quod venena quædam, & imprimis viperarum morlus, arque potus generofior diutine usurpatus, in corpore prius fano morbum Arquatum inducit, pro cujus The-P 2 rapeia

Girca morbi hujus Ætiologiam, non est operæ pretium amplius ut disquiramus; ad Therapeiam quod spectat, tres erunt primariæ Indicationes, quas omnes (siquidem quæ sit potissima, & primo adhibenda fere semper latebit) simul persequi oportebit. Itaque medendi intentiones erunt, primo ut ductuum obstructiones, siquæ forsan aut in poro bilario, in meatu cystico, aut alibi circa hepar, vel vasa choledocha suerint, aperiantur. Secundo ut senguis, ne bilem supra modum progignat, aut secretioni ineptum reddat, ad justam temperiem & crasin reducatur. Tertio demum ut vires sustententur, & symptomatis eas præcipue lædentibus occurratur.

1. Ut primæ Indicationi satissiat, evacuationes catharticæ, tum per vomitum, tum per sedem, quibus bilis versus intestina descensus irritetur, simulque vasa obstructa, magna eorum succussione facta, ab infarctione liberentur, egregie conducunt. Secundo Medicamenta acria, amara, salla, aliaque incitatione quadam prædita, quæ bilis in hepate aggestæ, & stagnantis motum stimulent, adhiberi debent; huc etiam referre oportet, quæ

II.

m

tia

od

in

ta-

ım

ofe-

ea

)rx-

ne ta

m

12

ad

m

is

3-

15

25

0

n

)

t

177

ex similitudine substantiæ velut signatura, quatenus nempe succo slavo prædita sunt, contra Icterum juvare-creduntur; attamen pleraque ex his quoniam urinas, aut sudores cient, sub eadem qua priora, sc. evacuantium classe, satis apte recenseri possint.

Secunda Indicatio alterantia omnino requirit, medicamina sc. quæ sulphuris ac salis sixi exaltationes sive esserationes deprimunt, atque salis volatilis interim depressi restitutionem promovent; propter hos sines remedia saleacido, aut volatili prædita, insuper chalybeata adprime conducunt; hinc spiritus salis, vitrioli, succus limoniomum, item spiritus C. Cervi, item stercus ovinum, anserimum, crocus martis, aliaque diversimoda ejus præparata, in Ictero sæpe cum sructu præscribi solent.

Tertia Indicatio vitalis vires instaurandas, & symptomata quibus lædantur tollenda procuráns, plures & diversimodas medendi intentiones suggerit, quas omnes aut præcipuas speciatim enumerare, & præscribere operis ac tædii immensi foret; quapropter regulas quasdam circa diætam generales, & remedia quædam Cardiaca & Anodyna in hoc casu appropriata subdemus.

Designatis ad hunc modum Indicationibus Therapeuticis, jam proxime incumbit quibusque modo propositis medendi intentionibus, medicamenta selectiora, viz. tum simplicia, tum composita accommodare, & remediorum, quæ ad hunc morbum præcipuæ notæ habentur, operandi modos, & rationes explicare. Primo igiterpharmacorum Evacuantium in Ictero appropriatorum, formulas proponemus.

I. Vomitoria.

Pharmaca Emetica in Icero recenti; dum viscerumtonus & vires constant, sapissime juvare sulent; quatenus nimirum & ventriculum phlegmatis viscosi saburrain hoc morbo sere semper aggravatum alleviant; i nsuper-& vasa choledocha irritando, atque ductus omneshepaticos valde succutiendo, infarctiones eorum expediunt, & bilis per vias prius assuetas transitum solicitant.

R. Infusion's croci Metal. Unc. s. ad Drach. vj. vinite scillitici Unc. j. Oxymel. simpl. Unc. s. f. vomitorium.

cum regimine sumendum.

Vesperi præcedente, interdum exhibere convenier P 3 mixturam: 178 De Icteri ejusque remediis. SECT. II. mixturam sequentem pro facilitanda vomitione praparatoriam.

R. Pul. radicum Asari, facula Aconis, ana Scrup. j.
Tartari vitriolat. Scrup. sf. Oxymelitis simplicis Unc. j;
misce.

R. Sulphuris Antimonii gr. vij. scammonii sulphurat. gr. viij. cremoris Tartari Scrup. s. f. pulvis, detur è cochl. j. panatella.

R. Fol. Afari 9. incifis & contufis affunde vini albi Unc. iij. exprimatur sucus, detur mane cum regimine.

R. Gum. gut. prap. gr. viij. Tartari vitriolat. gr. vij. f. pulvis.

2. Cathartica.

Medicamenta purgantia in hoc morbo five recenti, five inveterato locum habent: viz. tum ut aberior excrementorum proventus fubinde è primis viis fubducatur, tum ut vafa choledocha ad excretionem ftimulentur.

R. Electuaris è succo rosarum Drach. isj. Rhabarbari Drach. j. salis absimbii, cremoris Tartari, ana Scrup. st.

Grup. de Ahabarb. q. f. f. bolus.

R. Radic, lapathi acuti præp. Unc. j. summitatum absinthii ponsici, centaurii minorie, ana P. ij. rad. gentian.
curcuma, ana Drach. ij. santal. cistrin. Drach. j. coqu.
in aq. fontan. lib. js. ad lib. j. eirca sinem adde sinna opt.
Drach. vj. Rhabarb. opt. Drach. iij. Agarici Drach. js.
sem. coriandri Drach. ij. vini albi Unc. ij. effervestant
clause per heras ij. dem f. colatura per subsidensiam depuranda: Dosis Unc. iv. ad vj. cum syrupi de Rhabarbaro
Unc. j. aq. lumbricorum Drach. iij. f. potio repetenda per
tres vel quatuor dies continuos, vel alternos.

In conftitutione debiliori.

R. Ishei electi Drach.ij. Agarici Trochiscat. Drach. ß.cinnamom. Scrup. ff. zinz. Scrup. ß. f. infusio in vini alb. & aq. Cichorei, ana Unc. iij. clause & calide per iij. horas, in colatura dissolve syrup. de Rhabarbaro Unc. j. aq. lumbricorum Drach. ij.

R. Pal. Rhabarb. Drach. ff. ad Drach. j. Salis absinthii

Saup. j f. pulvis ..

T.

2-

t.

il.

lbi

j.

X-

a-

1-

ß.

6-

2.

u.

t.

21

1-

ro

i

R. Pilul. Ruff Scrup. j. extract. Rudii Scrup. ff. f. pilul. iv. sumantur mane cum regimine, repetendo intra iv. vel v. dies.

Tertio sequentur Deoppilativa, que item Diuretica, vel Diaphoretica existunt, quorum etiam nonnulla ob substantia similitudinem specifica habentur: hujusmodi medicamina & bilis à sanguine secretionem promovent, ejusque secrete, per ductus & meatus in hepate minus patentes, transitum urgent. Porro interim ca sanguinem sundendo, & serositates & recrementa ejus biliosa aliquatenus per sudores, aut urinas amandari faciunt.

R. Elixir proprietatis Unc. j. sumat gut. xx. mane, &hora quinta p. m. cum vehiculo idoneo. Eodem modo tintura Antimonii, aut salis Tartari, item mixtura simplex
in majori dost sape cum fructu exhibentur. Pro vehiculis
etiam propter eandem medendi intentionem Apozemata,

Aque destillata & Julapia conveniunt.

R. Radic. chelidonia Majoris, urtica urentis, rubia tinct. ana Unc. j. summitatum absinihis pontici, marrubii albissiccat. Agrimonia, chamadryos, ana M. j. sem. santonici Drach. ij. ras. ebviss (. C. an. Drach. ij. santali citrini Drach. jß. sem. coriandri Drach. ij. coq. in aq. fontana lib. ij. ad ij. adde vini albi Unc. iv. & f. colatura, adde syrupi è cichorio cum Rhabarharo Unc. ij. Aq. lumbricorum Unc. jsf. f. Apozema, dosis Unc. iv. ad vj. bis in die.

R. Folior. Marrubii albi ficeat. eentaurii minoris, an. M. j. rad. gentian. curcuma, an. Drach.iij. cimamomi Drach. j. crocs Drach. sf. incisa ponantur in vitro cum vini albi vel Rhen.ni lib. ij. f. infusio clausa, doss Unc. iij.

Huc spectat celebre istud Gesneri Antictericum. R. Radic. urtica majoris lib. j. croci Scrup. j. contundantur probe, & cum vino albo extrabatur tinctura. doss Unc.

iij. maneper iv. vel v. dies.

Huic simile est illud Fr. Joelis. R. Radicum ebelidonia majoris incis. M. ij. granorum Juniperi M. j. contusis assume vini Rhenani lib. j. & extrabatur succus, dossa Unc. iv. bis in die.

Succus Marrubii albi à Diascoride, & strupus ejus à Foresto pro curatione morbi regii valde commendatur.

Loco elixiris, aliorumque liquorum chymicorum, qui ad nauseam evitandam, in quantitate perexigua iu-P 4. mend; mendi præscribuntur, aliis fortiori constitutione præditis electuaria, pulveres & pilula cum meliori fructu exhiberi posint.

R. Conserv. absinibili pontici, stavedinis Aurantii, limonii, an. Unc. ij. spec. diacurcuma Unc. jss. pul. eboris, santali citrin. ligni Alocs, ana Drach. sf. trochisc. de capparibus Drach. s. de Rhabarb. Drach. ss. salis absinihii Drach. ij. cum s. q. syrupi de cichorio cum Rhabarbaro, s. elettuarium, dosis qu. nucis castanea bis in die superbibendo Julapii sequentis Unc. iij.

R. Aq. chelidoniæ majoris, fumaria, absinthii simpl. flor, sambuci an. Unc. v. Aq. limacum magistral: lumbricorum composit. ana Unc. ij. sacchari Unc. ss. misce, s.

Julapium.

Vel R.Rad. Urtica majoris, Angelic. gentian. ana Drach. iv. chelidon. majoris totius M. vj. Absinthii, Tanaceti, Abrotani, urriusque, ana M. iv. cortices exteriores xii. Aurantiorum & iv. limeniorum, lumbricorum prap. limacum, an. lib. j. Caryophyllorum contus. Unc. ij. incists & contusts affunde vini albi lib. viij. destil. organis communibus; liquer totus misceatur.

Vel R. Limatura Chalybis lib. j. fragrorum recentium lib. vj. ponantur in olla vitreata simul agitando, & stent per diem, dein adde radicum Rhabarbari Anglicani incis. lib. j. cortic. iv. Aurantiorum incis. affunde vini albi lib. vj. & destil. s. a. liquor totus misceatur, dosis bujus prioris Unc. iij. bis in die post electuarium, vel aliud Me-

dicamentum.

R. Tul. rad. eurcuma, Rhabarb. ana Drach. jsf. cortic. radicum capparis rad. asari, ana Drach. sf. extracti gentian. centaurii, an. Drach. jsf. salis absinihii Scrup. iv. sem. nasturtii Drach. sf. eruca Scrup. s. elixir. proprietatis Drach. j. gum. Ammoniac. solut in aq. lumbricorum q. s. s. massa pilularis, sormetur in pilulas exiguas; dosis Drach. sf. vesperi, & mane superbibendo aqua destillata Unc. iij.

Sylvius pro curatione Icteri valde prædicat decoctum fem. cannabini in laste, & folutionem saponis, indeque (prout supra innuimus) hypothesin suam, qua Icteri Ætiologiam à bilis alienatione potius, quam à meatuum ejus obstructione deducit, stabilire nititur.

II. Indicatio fecunda fanguinis alterationem five æqua-

tionem respiciens, quo sc. bilem modice tantum progignat, & ritè secernat, ejusmodi medicamina requirit; quæ sulphur & sal sixum nimis evecta deprimant. In hos nnes, nescio quo casu, aut ductu, pharmaca sale volatili prædita, uti lumbrici, limaces, millepedæ, imo pediculi, quadrupedum & volatilium stercora, pro Ictero sando in praxin introducta, non tantum ab empiricis, sed etiam à medicis celebrioribus præseribi solent: hæc interdum per se, verum sæpius evacuantibus, & deoppilativis adjuncta, præcipuas Antictericorum compositiones ingrediuntur.

Fonseca præscribit stercus An serculi verno tempore collect. & siccat. etiam pullurum excrementum album, quorum utriusque pulvis detur ab Drach. st. ad Drach. j. in

idoneo vehiculo.

di-

hi-

20-

is,

p-

R. Pul. lumbricorum terrestrium prap. stercoris anserini ana Drach. iij. eboris, santali citrin. pul. an. Drach. sf. croci Scrup. j. f. pulvis, dividatur in vj. partes pro totidem dosibus matutinis cum liquore appropriato. Apogemati, & tintura Ansisterica superius descripzis, lumbrici terrestres, iem stercus anserinum, quin & ovinum utiliter addi solent.

R. Millepedarum recentium & vivarum n. 50. ad 100. eroci Scrup. ß. nucis moscat. Scrup. j. simul contusts affunde Aq. chelidonia Unc. iiij. lumbricorum Unc. ij. f. expressio fortis, & ebibatur: ad hunc modum sumatur primo se-

met, dein bis in die per septimanam.

Remedium vulgare, & empiricum apud nostrates este ut novem pediculi vivi sumantur mane, per v. vel. vj. diese quo remedio (cum alia minus esticerent) plures sanatos audivi: quod certe nullo alio modo juvare potest, nisi quod salem volatilem in sanguine depressum restituat.

Propter eandem juvandi rationem, etiam in hoc morbo flores falis Armoniaci, fales volatiles fuccini, C. C. fuliginis, item horum spiritus, sape magno cum fructu

exhibentur.

R. Pul. lumbricorum præp. Drach. ij. spec. diacurcum. Drach. j. storum salis Armoniaci Drach. sf. salis succini Scrup. j. extract. gentian. Drach. j. croci Scrup. j. gum. Ammoniaci solut. in aq. lumbric. q. sf. f. masa, formetur in pilulas exiguas, doss ii; vel iv. mane & vesperi superbibendo fulapii superscripti Unc. iij.

R. Spi-

182 De Ictero ejusque remediis. SECT. II.

R. Spiritus C. Cervi cum croco tineti Drach. iij. Dosis gut. iv. ad xx. cum aq. destillata superius descripta.

In hac medicaminum, quibus sanguis dyscrasia Icterica emendanda intenditur, classe, etiam remedia chalybeata jure locum vendicant; hæc enim non tam viscerum obstructiones reserando, quam sulphuris, & falís sixi efferationes deprimendo, & cruorem volatisando, in morbo regio, haud minus quam in aliis cachexiæ affectibus, in-

figne juvamen præffant.

Itaque Decocto, titem Tincturæ sive insusoni superius præseriptis, seri limatura, aut pulvis ejus (compage minerali quoquo modo resolutà) præparatus, aut sal vitriolicus extractus, commode adjiciantur: enimvero hinc est, quod Acidula schericos prognostico relictos, interdum usque ad miraculum sanat; quanquam & haprælarga quantitate epotæ, quatenus vasa omnia permeant, etiam ductus hepaticos quantumvis occlusos aperiant.

Idcirco etiam Electuario, pilulis, & pulveribus, supra præscriptis etiam Chalybis præparata, modo hoc, modo illud, in debita proportione addantur. Porro syrupus ejus ad cochlear j. in Apozematis vel in Aq. destillatæ antickericæ Unc. iij. detur bis in die, item tinctura chalybis ad gut. xii. vel xv. eodem modo cum fructu exhi-

beri poffit.

Ultimo in loco huic pharmacorum alterantium classi, accenseri debent ea quæ non intus sumta, sed exterius aut per contactum applicata, I cericorum urinis adhibita

morbum hunc curare perhibentur.

Quoad prius, remedium apud vulgus satis tritum habetur, ut Tinca piscis vivens, cujus squamæ & exterior superficies nonnnihil slavescunt, laterici hypochondrio dextro aut ventriculo juxta quosdam, & plantis pedum juxta alios applicetur, unde morbi evanescentia subita expectatur; hinc licet multi certam medelam promittunt, mihi tamen aliquoties idipsum experto successus desuit.

Icteri curatio altera ad distans, nescio qua sympathia aut secreto operandi modo sieri perhibetur.

R. Vrinam iEtericam recentem que una vice mingitur, eineris lignorum fraxini cribrati q. f. misce & redige in pastam, que formetur in tres pilas equales, in loco clauso prope socum ent hypocaustum collocandas; quando pila hæ exiccate.

fis

rita

b-

a-

00

1-

15

re al

0

1-

.

•

exiccate indurescent, Icteritia evanescet. Hoc ritu morbum hunc invetera um, & multisaliis remediis furdum, feliciter curatum novi Praxis hac apud vulgus familiaris exittit.

Si effectum hunc plerumque aut sæpius eventurum pro certo constaret, hujusque ratio inquiretur; imprimis Supponere oportebit, conf-nsum five sympathiam, inter spiritus aliasque particulas in cruore animato, cum aliis lymbolis urinæ recentis incolis; quodque illi pari statim ritu cum his afficerentur. Attamen fatis conftat, fal lixiviale urinæ commixtum, salem volatilem prius subjugatum, aut aliis particulis implicitum, illico manumittere; uti plane cernitur in destillatione urinæ: quam si per se arenæ calore urgebis, nihil præter phlegma afcender; fin tartari calcem, aut cineres addas, è vestigio spiritus & sal volatilis prodibunt : quapropter administrat one iftic empirica adhibita, codem tempore quo in urina icterica, etiam in ægrotantis sanguine, sal volatilis à falis fixi & sulphuris dominio evadet; proindeque Icterica cruoris dyscrasia evanescet. Hac etiam ratione innititur curatio altera morbi regii sympathetica, cujus Phil. Grulingius, & Felix Platerus mentionem faciunt: sc. mictionem supra stercus equinum dum calet, ab Agro factam, plures ictericos sanasse; in quantum sc. urinæ, proindeque sanguinis icterici sal fixus, à stercoris recentis sale volatili alteratur, inque crasin debitam reducitur.

III. Indicatio Therapeutica tertia vitalis, idoneam victus rationem instituit, & insuper cardiaca, & anodyna,

quibus utrisque sæpe opus est, præscribit.

Ad priorem quod spectat, alimenta in hoc morbo plusquam alio fere quocunque medicata esse solent. Etenim vegetabilia, eorumque partes, remedia Hepatica vulgo dicta, ictericorum jusculis incoquuntur. Hzc etiam loco aliarum carnium è lumbricis aut limacibus (qui morbi regii antidota habentur) confici folent. Porro cervifia, aliique potus ordinarii pharmacorum infusione imprægnantur.

R. Radic. urtice majoris, fragraria, ana Unc. if. eringis conditi Unc. j. ras. eboris C.C. an. Drach. ij. lumbricos mundatos, n. xx. crustam panis albi, maceris Drach. ij. coq. in aq. fontanæ l.b. ij. ad lib. j. coletur per manicam Hippocratis, cui impone fpec. diatrion fantal. Drach.

De Ictero eju sque remediis. SECT. II. 120

Drach. ff. f. Jusculum, cujus Unc. iv. ad vj. sumatur bis in die : pro potuordinario doliolumiv. congiorum impleatur cervisia, cui post fermentationem imponatur sacculus sequens.

R. Summitat. absinthii pontici, Marrubii albi siccat. ana M. ij. rad. lapathi acuti ficcat. Unc. vj. corticis fraxini. Berbergrum an. Unc. iij. cortices exteriores viij. Aurantiorum, & iv. limoniorum, inci fa & contufa praparentur f. artem.

Icerici plerique fiquidem magno languore, & crebris Spirituum deliquiis solent affici, etiam remediis cardiacis opus habent.

R. Aq. mirabilis tenuioris Unc. viij. lumbricorum Unc. iv. fyrup. è corticibus Aurantiorum Uns. ij. mifce, dosis Unc. ij. vel iij.

Porro hoc morbo laborantes doloribus nonnunquam valde moleftis qui noctu potissimum desaviunt, ac infuper vigiliis fæpe obnoxii reperiuntur; quapropter eriam Anodyna in usum adhibenda veniunt.

R. Aq. mirabilis , lumbricorum , an. Unc. j. diacodii, Unc, vj. tinctura croci Unc. f. mifce, dofis cochl. j. vel ij. fera nocte figuando fomnus deficiet.

R. Laudani Tartarifat. Drach. ij. Aq. mirabilis Unc. ij. fyrup. Caryophyl. Unc. j. mifce, dosis cochl. j. eodem

other about a party of the state of

SECT. II. CAP. II.

De Remediis aliis Hepaticis.

Epar, siquidem colatorii, & juxta nonnullos, visceris mixtorii munus obit, raro aut nunquam Atrophiæ, aut extenuationi obnoxium reperitur; quin è contra plures ob causas & occasiones quoad molem augeri,& diversimodis ingestis, & concretionibus infarciri, ac intumescere periclitatur. Hinc sanitatis ratio haud levis in hoc consistit, ut jecur rite conformatum, sanguinem usque liberè absque tributo, seu vectigali nimio sibimet arrepto, trajiciat.

Profecto multa huic visceri, uti & lieni, & quidem haud prorfus immerito vitia imputantur: quorum genera præcipua attingemus. Hepar fæpe ac potiffimum in his duobus, uno fc. aut altero folet delinquere: viz. Primo quod fuccum nutritium aliis partibus destinatum intercipiens proprio impertit ului. Hoc paffim cernitur in pueris Rachitide affectis, quin & multis aliis vitam delidem & otiosam agentibus. Olim apud Romanos ars fuit Anserem ita pascere, ut hepar in immensum accrescens totum præterea corpus præponderet. Secundo aliud Hepatis vitium eft, quod fanguinis depravati faculentias, & recrementa quaque oblata in recessus suos intimos facile nimis suscipit, eaque retinendo, non modo grandescit, sed quoad ductus suos obstruitur; unde sæpenumero icterus, aut hydrops, quinetiam tumores, & concretiones præternaturales varii generis contrahit.

Ad geminum hunc censum plures & diversimodi jecinoris affectus referri debent: de quibus singulis pathologias particulares instituere laud nostri propositi est. Quod spectat ad generalem hujus visceris pharmaciam, unus erit principalis medendi scopus, nimirum ut siscus ejus quantum sieri possit diminuatur, aut omnino prascindatur. Itaque hac duo procurare oportebit, viz. ne jecur succum nutritium sibi nimis accipiendo supramodum accrescat, & ne sanguinis faculentias retinendo, obstructionibus & tumoribus praternaturalibus assi-

ciatur.

II.

bis tur fe-

at. xi-

n-

ris

2-

ec.

fis

m

n-

er

i,

el

Utraque hæc visceris hujus delicta, multo facilius erit præcavere quam curare. Enimvero prius efficietur, habita tantum ratione ut sanguis in crasi sua bene constitutus, & circulatione libera potitus, & succum nutritium ad partes & præsertim extimas dispenset. & recrementa quæque sua da peculiaria cujusque emissaria propellens, ibidem deponat. Et quidem medicamina Hepatica vulgo dicta, virtutem suam per sanguinis lustrationem, potius quam hepatis emendationem, prius & immediatius exerunt: ista nimirum ejusmodi particulis constant, quæ cruorem subingressæ, cumque eo non miscibiles, massame ejus adeo exagitant, inque minutas frangunt, ut coagulationibus & concretionibus quibusque inhibitis, sæculentiæ & impuritates omnes facile abscedant, inque propriis emunctoriis depositæ foras convehantur.

Remedia enimvero omnia quæ dicuntur splanchnica, primo in sanguinem operantur, ejusque partes constitutivas in effervescentiam quandam incitant, adeoque comminuunt, dividunt, & huc illuc rapidius adigunt, ut effluvia vaporosa in habitum corporis, recrementa serosa in renes, biliosa in hepar, atrabilaria in lienem, aliaque in alia emissaria quibusque adaptata, sine impe-

dimento aut adhæsione secludantur.

Quapropter eadem pharmaca quæ hepar, etiam lienem, renes, pulmones, & reliqua viscera in secretionibus suis juvant, & plerumque diaphoresin & diuresin movent, Siqua unam aliquam præ aliis partem virtute quadam specifica respicere deprehendatur, ideo est, quia eorum particula, recrementis intra viscus illud secernendis magis affines, & proinde affociatæ, una cum iplis illuc ferantur. Propter hanc rationem, Rhabarb. curcuma, chelidonia major, cum multis aliis, humoris biliofi adjuncta, facillime ductus felleos perunt, & in ictero prodesse solent. Hujusmodi medicamentorum energias, & operandi modus supra notavimus. Quod ad reliqua Hepatica vulgo dicta spectat, primo eorum que hepatis accretionem nonnaturalem, dein quæ obstructionem & tumores ejus præternaturales præcavere, aut tollere perhibentur, formulas quasdam breviter subdemus.

1. Contra hepatis accretionem nimiam sive nutritionem improportionatam, imprimis diata parcior & tenuior, somnus brevior, & exercitia crebra & moderata conveniunt: quare infantibus & pueris, siquando huic assectioni, uti & Rachitidi obnoxii deprehenduntur, ut lac tenue & serosum sugant, nutricum brachiis quotidie

agitentur,

agitentur, & huc illuc ocius rotentur, aut in curru aut cathedra rapide vehantur, & quam primum pedibus uti ac incedere discant, præscribimus.

R. Aq. limacum, lumbricorum, ana Unc. iij. syrupi è cichoreo cum Rhabarbaro Unc. ij. spir. salts Armoniac. cum gum. Ammoniaco Scrup.j. misce, sumatur cochl.j.

vesperi, & primo mane.

IT.

erit

itâ

us,

nta

ns, ul-

m,

ia-

nt,

es,

ut

is.

ue

a,

u-

ue

it,

ta

n,

e-

1,

15

t,

n

n

S

,

2

R. Radicum filicis maris, cherefolii, eryngii condit. ana Unc.j. folior. Agrimonia, lingua cervina, veronica maris, ana M. j. ras. eboris (. c. ana Drach. ij. fantali albi,cisrin ana Drach. j. pafful. exacinat. Unc.jff. hordei Drach.iij. eoquansur in aq. fontan. lib. iij. ad ij. colatura adde Aq. limacum, lumbricorum, ana Unc. jff. syrupi de cichorio Unc. ij. f. Apozema, sumatur ad Unc. ij. vel iij. in die.

R. Pul fantal alb. citrin. oculor. cancri, ligni alves, ana Drach ff. falis absinthii Scrup. j. f. pulvis, dosis Scrup. ff.

ad Scrup. j. bis in die.

R. Emplastri diasaponis, cerati santalini, ana q. s. f.

emplastrum bypochondrio dextro applicandum.

R. Unguent. splanchnici Unc. ij. olei absimbii Unc. j. misce, f. linimentum pro regione hepatis.

Possint hic plura alia medicamenta tum methodica, tum empirica ad Rachitidem usitata referri; verum ad alia festinamus.

2. Remedia ad plerosque alios hepatis affectus dicata. fimplicia funt vel composita. Prioris generis quamplurima ab authoribus quasi in hunc usum peculiarem pro-Dicit Heurnius summum Deum creata recensentur. bujusmodi remediorum magnam copiam, ob insignem eorum nece fitatem mundo intuliffe. Ad liunc cenfum referri folent, imprimis cichoracea omnia, oxalides, oxylapathi, & vegetabilia fere cuncta amarore, & nonnihil acredine (in: quibus virtus deoppilativa confistere perhibetur) prædita, uti-funt abfinthium, chamædrys, chamæpytis, fumaria, tanacetum, agrimonia, hepatica, lignum aloes, fantala omnia, cortex tamarisci, fraxini, radices capparum, cum pluribus aliis, quæ Botanices maximam fere partem constituunt; adeo cum hepar quasi diva quædam Hæmatofei præficeretur, quamplurima in ejus fatellitium aut lublidium pharmaca conferibi folebant.

Sales herbarum fixi, & spiritus mineralium acidi per destillationem proliciti, jure optimo ad hunc censum pertinent; utpote qui massam sanguineam summe exa-

Q 2 gitant

gitant, concretiones ejus dissolvunt, infarctiones expediunt, ipsamque quoad omnes ejus partes ubique per-

meabilem faciunt.

Chalybeata si hic præteream, chymici plerique me hepati valde iniquum censebunt, nam siquidem Veneris prærogativa, ita ut amare cogat, huic visceri vulgo attribuitur, hinc certe expectare licet, Martem ei semper benignum fore; quin vero tum ratione, tum experientia constat serri præparata, in assectione, austrians hæc & veterum & modernorum recepta, & compositiones pharmaceuticas ingrediuntur; qua ratione chalybis præparata, uti etiam acidulæ serratæ, tum naturales, tum artisciales, massam sanguineam purisicant, & per consequente affectibus plerisque hepaticis vulgo dictis succurrunt, alibi à nobis satis suse ostensum est, ut non opus sit hic repetere.

Pharmaca ab Authoribus medicis jecinori destinata, in varias classes, imprimis vero in calida, & frigida, insuper in humectantia, & exiccantia dividuntur; juxta quod visceris istius temperies variis modis habere supponitur; cum revera sanguinis tantum dyscrassa est, que tra diversimode peccans, ita variam medicaminis energiam desiderat. Nec minus error vulgaris est, quod in astimandis hominum constitutionibus varium cujusque temperamentum sanguini debitum, hepati imprimis, uti

calido aut frigido, aut alias disposito aferibitur.

In Veterum Antidorariis plures extant compositiones officinales in solius Hepatis gratiam designari visæ, cujusmodi sunt electuarium e scoria ferri Rhasis, crocus ferri Balebusis, qui Theriaca mixtus ad affectus hepaticos commendabatur; species Diatrion santalon, Diarrhodon Abbatis, Trochisc. de Rhabarbaro, de eupatorio, de capparibus, Diacurcuma, Dialacca, syrupus de absinthio, de cichorio, de v. radicibus, Byzantinus, cum multis aliis, quorum omnium formulis, virtuium pro curandis quibusque jecinoris morbis, catalogus ingens subjicitur: his autem posthabitis libet modo juxta recentiorum praxin, pharmacorum quae deoppilativa habentur species & exempla quædam proponere.

Itaque pro decocto aperiente.

R. Radicum filicis, cherefolii, wrica majoru, Taraxici, ana Unc.j. foliorum Agrimonia, lingua cervina, veronica, Botryos Totryos, Hepatica, ana M. j. fantali albi, citrini, ana Drach. sij. ra sur. eboris, Unc. ss. cicerum rubr. Unc. j. sem. coriandri Drach. sij. passul. Unc. ij. coq. in aq. fon-tan. lib. siij. ad ij. addendo sub sinem vini albi Unc. sv. f. colatura per manicam Hippocratis, cui impone specdiarrhod. Abbatis Drach. j, chalybis nostri prap. Drach. ij. colatura adde syrupi de cichor. cum Rhabarbaro Unc. ij. dq. limacum, lumbricorum, ana Unc. j. dosis Unc. vj. bis inedie post dosin electuarii sequentis.

R. Conserv. slavedinis Aurantii, limonii, ana Unc. ij. absinthii, sumaria, ana Unc. j. pulv. radicum Ari simplicis, santali citrini, ligni alves, radic. capparis, an. Drach. jss. oculor. cancri Drach. j. salis absinthii, Drach. ij. Syrupi de sumaria q. s. f. electuarium, doss qu. nucis juglandis bis in die superbibendo haustum Apozematis modo descri-

pri, vel aq. destillar. fquentis.

II.

pe-

er-

me

ris

Ti-

730

en-

li

are

ic-

bis

m

le-

11-

fit

a,

a,

ta

p-

æ

r-

n

ti

R. Folior. absinibil, centaurii, Tanaceti, Abrotani utriusque, comarum Tamarisci, ana M. iiij Juglandium virid. lib. iv. lingua avis sive sem. fraxini viridis lib. ij. cortices exteriores 10. Aurantiorum, iv. limoniorum, limamacum, lumbricorum prap. ana lib. j. incisis omnibus affunde vini albi lib. viij. destil. organis communibus, liquor titus misceatur. Doss Unc. iij. edulcorando cum saccharo, vel syrupo idoneo.

Si formula pilularum magis arridebit, extractum fequens ecphracticum in officinis dictum, utile videtur.

R. Tartari albi pellucid. & limatura ferri recentis, ana Unc. iiij. simul terantur in pulverem, dein coq. in aq. fontan. lib. iiij. ad ij. (nomulli vino albo utuntur.) Colatura adde summitatum centaurii, absinibii pontici, cardui, ana M. j. rad. gentian. Unc. s. s. spec. diacurcum. Drach. ssf. effervesiani clause per boras iij. vel iiij. f. colatura, qua leni balnei calore evaporet ad consistentiam pilularum, addendo si libet Trochisch. de Rhabarb. vel specierum biera picra Drach. ij. dosis Scrup. j. ad Drach. ss. in pilulas redatt. vesperi cum vebiculo idoneo.

Propter eandem intentionem, viz. ad przcavendas, vel tollendas hepatis obstructiones, cervisia medicata purgans, vere & autumno per plures dies sumenda, à nonnullis valde przdicatur, & à quibusdam quotannis: per totam vitam religiose observatur.

190 De Medicamentis Hepaticis. SECT. II.

R. Radic. lapashi acusi prap. polypodii qu. ana Unc. iij. Rubia Tinctorum Unc. ij. Rhabarbari Anglicani Unc. ij. folior. senna Unc. iiij. epithymi Unc. ij. santali cisrini Unc. j. sem. carthami, coriandri, an. Unc. js. incis. contus. s. a. f. sacculus pro iiij. congiis cervisia, post vj. dies sumasur ad Unc. xij. slus minus mane, expectando iiij. vel v. sedes sine regimine.

SECT.

SECT. II. CAP. III.

ij. ij. o ies

į.

De Remediis ad Hydropem Asciten.

Ost Isterum, ejusque remedia, methodi ratio ducit jam proxime ad dicendum de Hydrope; non quia juxta vulgi opinionem, ejusdem visceris culpa hic semper oritur; sed quoniam morbus iste prior diu continuatus, plerunque in hunc desinit: quod ita contingit non tam hepatis, quam totius sanguinis vitio; hic enim, non illud sanguinicat. Quare cum hujus massa recrementis biliariis diu reserra, & demum à crassi degener, humores etiam aquosos congerit,

Idero tandem diathelis hydropica supervenit.

Cum autem tres vulgo statuuntur Hydropis species. viz. Afcites, Tympanites & Anafarca; duas tantum priores ad Pathologiam fplanchnicam pertinentes, in præsenti tractabimus. Et primo ad Alcitem quod specat. hie morbus quoad materiem & rationem ejus formalem. vel sensuum fimul plurium indicio manifesto dignoscitur : viz. Abdominis tumor eft, ab humore aquofo intra. cavitatem ejus contento. Aqua tumorem hune efficiens interdum ad diluvium ingens, & quantitatem vix credibilem accrescit. Semel vidi doliolum xv. congiorum capax aquis femina ab hydrope defuncta abdomine exemtis impletum. Undenam vero ifte humor provenit, item quo ritu, & quibus de causis aggestio ejus in ventre primo incipit, & dein fenfim augetur; quibus denique viis, & quali remediorum hydragogorum virtute ac operatione inde rurfus demi & evacuari interdum poffit , explicatu difficillimum videtur.

Quoad prius, sc. Aquæ proventum, quidam opinati sunt, eam ab Hepate, alique eam à liene male affectis, in abdominis cavitatem descendere; adeoque viscus hoc, aut illud viriatum, semper Ascitis causam esse. Veruntamen secus habere, plurium ab hoc morbo desunterum Anatomiæ manisesto declarant: cum post ventrem inundatum, Hepar, & lien sæpe inculpata reperiuntur. Et quidem hæc viscera haudquaquam illuviei cujus si scatebræ videntur; utpote nullis quibus aquæ

congerantur cavitatibus donata : quapropter Ascitis tanquam stagni, aut lacus originem ab humoriscujusdam

rivo, aut faltem depluvio derivare oportebit.

Humores intra ductus aut vasa velut rivos, scatentes, funt imprimis hi tres, viz. sanguis, bumor latteus, & lymphicus. Aqua depluvium, aut stillicidium fieri possit à liquore nerveo, qui interdum è fibris & membranis lente, & infensim exudat; atque à vaporibus intra corporis specum, aut cavitatem aliquam condensatis. Utrum ex his modis Ascites potius, ac sæpius oriatur, modo

disquiremus.

Et primo ad languinem qued spectat, extra dubium habetur, serum è massa ejus dissoluta nimis deciduum, uti fluxiones & catarrhos varii generis, ita nonnunquam majores aquarum illuvies, fc. hydropicas excitare: quare cum Anafarca ab hac caufa omnino procedat, cumque ifti morbo haud statim fanato sæpenumero Ascites superveniar, inferre licebit , utrumque affectum ab humore aquofo, arteriarum ofculis ubique effuso inducis Porronon multum improbabile eft, fanguinis diffoluti ferum, ex arteriæ cæliacæ, & mesentericæ finibus quibusdam. apertis, in abdominis cavitatem primo & solitarie exudare, adeoque Asciten absque Anasarca prævia inferre; ac ita præfertim fi forfan accidat, tumores scirrhofos, ganglia, tubercula, aut aliusmodi concretiones præternaturales circa melenterium, lienem, hepar, uterum, aut alia quavis imi ventris viscera prius excitari: nam. quandoquidem in iftis locis fanguinis circulatio præpeditur, ut cruor per arterias evectus quoquo modo reduci queat, pars ferofa è confortio ejus extrufa, in cavitatem decidit. Enimvero ita fleri, experimento hoc à nobisalibi citato evidentissime liquet ; viz. fi in vivo animali venis jugularibus filo exceptis, & ligatis, fanguinis reductio inhibetur, tota capitis regio aqua intercute, & plane hydropica brevi intumescet. Et quidem sæpius observavi, tumoribus privatis & circumscriptis, alicubi in imo ventre excitatis, Asciten supervenisse: quod certe ob rationem prædictam contigit: quando fanguinis cursu præpedito, pars ejus aquosa brevi extravasatur, humor ifte non mere ferolus est, fed insuper liquor nutritius, folidis quibusque partibus alendis destinatus, in ventrem profunditur : quare dum hac regio intumescit, membra extenuantur, & lympha Afcite exemta, inftar ovi albuminis, à calore inspissatur & albescit.

2. Verisimile est etiam, vasa lactea difrupta, humorem-

fuum

m

s,

it

5

seum in abdominis cavitatem effundere. Profecto CI-Sylvius à tali caula, morbum hunc fæpissime progigni autumavit. Et quidem ex vasis lacteis, vel lymphicis, scilicet aut alteris, aut simul utrisque divisis, aut apertis, aque aut chyli illuviem ventris imi viscera nonnunquam inundare, prout suspicari fas eft, ita sequens observatio id ipfum confirmare videtur. Nuper quidam diu Ictericus, ac interea temperatus, ac à potu (ad quem fiti minime premebatur) abstinens, Alciten in immensum brevi adauctam contraxit. Post medicamina incassum adhibita, paracentesis juxta Sylvii modum cum acu perforata tentatur; è foramine aqua non Icterica, sed limpida & tenuis copiose effluxit; unde liceat inferre, humorem istum hydropicum non è massa sanguinea profluxisse : tunc enim coloratus fuisser ; fed è valis lymphicis, aut lacteis in abdominis cavitatem extillaffe, Vasorum lacteorum, & lymphicorum circa Asciten progignendam rationes, utpote affines, una conjunximus, quia fc. utraque vafa chylum, aut quod ei analogum eft, ad commune receptaculum deferant, & plurimi utriufque generis rami, five ductus circa viscera imi ventris distribuuntur; interim non improbabile est vasis alerutrius vitium solitarium, quandoque Asciten producere.

Quoad alios Ascitis generandi modos ab initio propofitos, vix opinari ducor, tale ventris diluvium, ab humoris nervei stillicidio, aut propter vapores illic condensatos facile exoriri posse: quanquam in Tympanitide forsan, ubi abdominis cavitas ampliatur, & transpiratio præpeditur, essuvia exhalare solita, intus coercita in lympham vertantur, quapropter morbo isti Ascites seresemper conjunctus reperitur.

Defignatis ad hunc modum Ascitis causis immediatis, sive conjunctis, quæ nimirum videntur este, vel humor aquosus è vasis sanguiseris, vel lympha aut chylus è propriis utriusque ductibus essus si jam proxime inquirendum erit, circa morbi hujus causas remotiores, viz. ob quas seepalots & quo ritu vasa cujusque generis

affecta farcinas suas in ventris cavitatem deponant.

Primo igitur quod fanguinis pars aquosa in aqualiculum exudat, aut ipse cruor, aut vasa continentia, aut
simul utraque in culpa reperiantur, fanguinis vitium est,
qui in crass depravatus, partes constitutivas intra compagem suam haud rite sontinet, quin ad dissolvendum
aptus,

C

I

aptus, ferostrates suas à mixtione passim rejicit; quas vel foras per urinam aut sudores ablegat, vel intus residere permittens, in carnium poros, aut in viscerum cavitates detrudit. Vasa sanguisera sub secunda ratione peccant, quod nempe illorum fines sive oscula aut nimis laxa, aut prossus occlusa existunt. In priori statu circulationis sanguinez situm haud integre & sirme continuatur, sed cruoris pars tennior, & crudior abscedere apta, juxta arteriarum & venarum intercapedines, aut inosculationes, essure sinitur; pariter è contra, cum vasorum quorundam osculis propter sumorem, aut obstructionem penitus occlusis, sanguinis cursus prapeditur, huic ita coarctato ut transitus quoquo modo patessa, quod tenue & aquosum est, extravasatur, inque loca vicina amandatur, prout supra ostendimus.

2. 3. At vero Ascites solitarie incipiens, non raro ob vasa lactea, aut lymphica vitiata exoritur, quare cum morbi istius, hujusmodi causam sepenumero conjunctum existere supponimus; inquirendum erit, quot modis, & propter quas occasiones, hæc vasa adeo aperiri aut disrumpi solent, ut liquorem suum in ventris cavi-

tatem effundant.

Primo igitur lymphæductus quod spectat, vasa hæc diversimode in culpa esse possunt, potissimum vero, aut quod juxta origines suas obstructa, aut compressa, humorem non excipiant, aut circa medietates vel fines disrupta cum in aquasiculum profundant; cujusque horum plures sunt causa, & efficiendi rationes: seri enim potest, ut materies viscosa eorum principia obstruat, tumores glandulosi, scirrhosi, alique præternaturales eos comprimant, necnon lymphæ exundantis diluvium ingens, quinetiam vehementes corporis motus, aut animi passione

cos difrumpant.

Secundo vasa lactea, haud minus quam lymphica, discindi, adeoque liquorem suum in ventris cavitatem effundendo, hydropem Asciten excitare periclitantur: & quidem pari ratione lædi solent, quatenus eorum ductus intermedii, aut sines, vel à chylo viscidiore iis impacto, aut pituita intestinali obstruuntur, vel à tumoribus in Mesenterio adnatis comprimuntur: nam proinde chylus vasorum initia subiens, & transitum non inveniens, imprimis ea plurimum distendit, & postea disrumpit. Plures sunt causæ occasiones, propter quas humores crassiores & oppilativi in vasa lactea propeluntur; nam præter diætam irregularem, & plerunque

el

re

es

t,

11

is

d

3

.

ex cibis dyspeptis, malum hoc sæpe incurritur à potu nimio, aut exercitiis immoderatis statim à pastu habitis, etiam à potu frigido dum viscera summe æstuant; ita nempe vasorum ductus prius hiscentes subito constringuntur, & postea arctius connivent, propterea ut chylus intra rivos suos coarctatos hærens, eos brevi penitus op-

pleat, & obturet.

Quod spectat ad morbi hujus differentias, præter eas modo citatas, viz. quod Anasarcæ supervenit, vel solitaria accedat; quod etiam hæ multiplex, & diversimoda suerit, juxta quod vasa sanguisera, aut lymphica, vel lactea, in culpa reperiantur; insuper advertimus quod hydrops Ascites, interdum à mero humore aquoso partes imi ventris implente & distendente procedit; quandoque vero huic diluvio membranarum extensiones, sive instationes à spirituum incolarum inordinationibus sacæ, accedant, adeoque abdominis intumescentiam adaugeant: atque in hoc casu Tympanites quædam Afciti supervenit, prout sæpius è contra hæc illius sobolesexistit.

Porro in Ascite mere aquosa, quandoque lympha intra cavitatem abdominis solummodo sluctuat, interim ut viscera ei immersa usque integra, & molesua minime aut parum aucta perstent; interdum vero præter lymphæ in aqualiculo diluvium, sanguis ibidem tarde circulatus, & ferè stagnans, aqua plurimum diluitur; insuper viscerum parenchymata, vasorum & membranarum parietes, ac imprimis glandulæ ubique numerosæ aqua irrigua madesactæ intumescunt; adeoque ventris tumor ex pluribus velut aquarum stagnis, & contentis paludo-

fis confiftens, in molem ingentem affurgit,

Morbi hujus prognosis suspecta semper & mali ominis habetur: nullus enim è plebe est, quin abdominis tumorem pertinacem, summe periculosum, & curatu perdifficilem pronuntiet. Si quispiam hydrope, vel phthisi affici videatur, apud vulgus statim proxima de harede

eins quæftio eft.

Ascites Anasarcæ superveniens (qui ut plurimum à tota massa fanguinea in serositates sula, easque arteriarum osculis in cavitatem abdominis exudante procedit) facilioris curationis, aut saltem melioris spei habetur, quam morbus iste solitarius propter tumores circa viscera, vel propter vasa lymphica, aut lactea disrupta eveniens: quippe prioris assectus tum causa conjuncta, tum procatarctica, sæpe in totum, aut quoad partem tolli solent; verum in altero casu, utraque ut plurimum incurabilis existit

existit. Urina in hydrope Ascite rubicunda, lixivialis, & pauca male significat, quippe indicio est sanguinis maisan, sale & sulphure scorbuticis simul incoctis refertam, in compage sua nimis strictam esse; proinde ut faculentias non bene secernat, & per cloacas idoneas amander, quas tamen coacte in ventris cavitatem, quatenus ibidem in circulatione prapeditur, perperam deponit. Enimvero in Ascite, non semper cruor ut in Anafarca dissolutus, sed in crass sua quandoque nimis compactus existit, ita tamen ut serum salsum poris cutis & viis urinariis denegatum, propter viscerum obstructiones intra abdomen exire cogatur.

Si quando in Ascite, à Cathartico exhibito, aquæ copiose cum woosia per sedem evacuantur, indeque abdominis intumescentia quidpiam minuitur, de curatione non desperandumerit; sin vero purgantia parum aut nihil seri vel lymphæ educant, indeque ob sibras nerveas irritatas, inque extensiones sive inflationes viscerum & membranarum (uti crebro associate) adastas, venter plus intumescet, & velut tympaniticus evadet, morbi

eventum non nifi funestum expectare licebit.

Circa hydropis Ascicis curationem, imprimis considerare oportet quibus viis, & quot modis, aquæ intra abdomen aggestæ, illinc educi, & evacuari possint, quippe per vias tantum possibiles talis evacuatio tentari debet. Atque hic statim occurrit, remedia juxta ordinariam medicinæ praxin pro hydragogis habita, sinem istum intendere per catharsim, per diuresin, per diaphoresin, & per insensibilem transpirationem: in quibussam Ægrotantium casibus hac via, inque aliis potius istac, vel alia procedaturi & si nulla ex his possibilis videbitur, aut bene succedit, de paracentesi mature deliberetur. Operæ pretium erit singula hæc pharmaciæ genera & cujusque rationes, & operandi modum, quantaque virtute hydragoga pollent, expendere.

Primo igitur quod spectat ad Catharsin, alibi ostendimus, à pharmaci irritatione, in ventriculo & intestinis habita, tum viscerum horum contenta & slatus, tum insuper humores tunicis, & glandulis eorum impactos, item in partium vicinarum vasis & ductibus aggestos, commoveri, & partim in ductus intestinales exprimi, partimque in massam sanguineam relegari; proinde ut tumor abdominis, à partium ejusmodi infarctu, & astectione velut paludosa oriundus, à catharticis tempestive exhibitis minuatur sape, & nonnunquam penitus tolla-

tur; verum non its succedit, si quando hie mothus à lympha intra abdominis cavitatem succedit, vel à membranarum instatione, sive extensione Tympanicica procedit: quoniam hydragoga aquas istas parum aut minime educunt, & si fortiora sunt, pathema hot quondes

exasperant, & augent.

II.

lis.

nis

re-

ut

eas

te-

20-

12-

m-

8

es

-0

ue

12-

m

ras

:e-

n-

bi

e-

b-

pe

et.

m

m

1-

ia

10

æ

e

-

-

is

n

Cathartica pro bydragogis habita, vel sunt Emetien vel Purgantia; illa in ventriculo, atque hac virtutem suam potius in intestinis exerentia, quatenus sibras nerveas immaniter irritant & vellicant, simulque sanguinem, & siquorem nerveum vi quadam velut septica plurimum sundunt, humotes serosos ubilibet impactos succuti, & qua data via copiose amandari faciunt. Utraque varil generis, viz. vel simplicia, vel composita, vel seniore, vel seniore, tum apud veteres, tum recentiores recenfentur; quadam ex iis que pracipua nota sunt hic breviter notabimus.

1. Hydragoga emetica maxime celebria, funt gummi gutte, esula five cataputia, eorumque diversimoda præ-

parata, nec non Hercules Bovij, & pilula luttares.

2. Purgantia sunt Sambucus, & Ebulus, Soldanella, Gratuola, Succus Ireos, Elaterium. Cujusque horum aut praparandi, aut componendi, aut exhibendi formulas

quafdam & modos breviter defignabimus.

1. Gunmi gutta pharmacum primo Indicum, dein apud nostrates à pictorum officinis ad pharmacopolia translatum, in usu esse cœpit, & ad serosos humores educendos valde prædicatur. Quatenus vero per se exhibitum, stomachum vehementer perturbat, & non raro debilitat, idcirco ut vis essera, & violenter emetica nonnihil retundetur, varii ejus præparandi modi excogitantur: omnium optime vere corrigitur, cum spiritu acido, aut cum sale Alcalisato, aut permiscendo & subigendo cum aromaticis.

Hadrianusa Mynficht landat magisterium ejus, quod sit dissolvendo cum spiritu vini, & dein abstrahendo, & pracipitando cum aqua sontana, item dissolvendo cum spiritu vini vitriolato cumque rosis, ac santalo rubro tincto, & dein evaporando: alii praparant cum sumo sulphuris, ad modum scammonii sulphurati, alii in marmore lavigant, imbuendo cum oleo cinnamonii, aut caryophyllorum, aliisve chymicis. Mihi potissimum in usu este solutio ejus cum l'instrura falia tartari satta, cu-

jus dojes à gut. xv. ad xx. vel xxx.

R. Gnm. gut. gr. vj. mercurii dulcis gr. xv. conferv.

violarum Drach. jff.mijce, f. Bolus.

R. Gum. gut. gr. xii. salis absinth. gr. vj. olei macis gut. j. conserv. rosar. damasc. Drach. j. s. Bolus. Exhiberi etiam solet cum Tartaro vitriolat. vel cremore Tartar. pul. Rhabarbari.

R. Cum. gut. fulphurati aut vitriolati gr. xv. cremoris Tartari Scrup. ß. extract. Rhabarb. Scrup. j. olei cinnam.

gut. ij. f. pilul. iiij.

Nuper femina Ascite gravissima, ac uti mihi videbatur deplorata liborans, medicamine sequenti per sex dies continuos assumto, multo melius habuit, & brevi postea integre convaluit.

R. Gum. gut. pulv. gr. xii. olei cinnamomi gut. j. fyrupi de spina cervina q. s. f. s. solus, dosis indies augeasur ascendendo à gr. xii. ad xx.

R. Tinctur. nostr. gum. gut. Scrup. j. Aq. lumbricorum Unc. j. syrupi de Rhabarbaro Unc. s. misce, desur cum

regimine.

- 2. Efula, five Tithymali, cum variæ fint species, omnesque propter insignem irritationem ab iis in visceribus factam, per vomitum, aut secessum violentius operentur, proindeque serosos humores copiose educant; tamen ob plurium ex iis vim nimis esteram. Esula minor fere tantum nunc in usu est; ejusque præparata maxime celebria sunt, corticis radicum ejus pulvis, & extractum, nos etiam Tincturam ejus reliquis non inferiorem addimus.
 - R. Efula cum radicibus mundat. M. iv. ligni Aloes, caryophyl. ana Drach. j. contus. coqu. in aq. fontan. lib. iv. ad medietatem, colatura depuretur per subsidentiam in vitro oblongo, dein liquor clarus evaporet Balnes calore ad consistentiam extracti, doss Scrup. j.

R. Hujus extracti Unc. s. affunde in matracto Tinctur. salis Tartari Unc. vj. digerantur Balneo arena ad tinctura extractionem, dosis gut. xx. ad xxx. cum vehiculo idoneo.

R. Pul. radic. efulæ gr. vij. ad x. cinnamomi Scrup. ß. falis Tartari gr. viij. simul tere in mortario vitreo, detw per se, aut cum additione conserv. aut. syrupi idonci, f. Bolus, aut Pilula. 2. Pracipitatum mercurii cum sole, sive Hercules Bovij, quod ab Authore pro sanandis hydropicis summopere prædicatur, à nobis in tractatu priori, capite de vomitoriis describitur, ejusque ibidem parandi, & operandi modus, ac Ætiologia traduntur. Pharmacum hoc quatenus acrimonia sua sibras stomachicas insigniter vellicat, & ob particulas mercuriales & salinas sanguinem sundit, vomitionem atrocem ciet, proindeque serosos humores in cavitates viscerum violenter expressos, ejici facit.

3. Pilula lunares dicta, pariter ob particulas argenti vitriolicas cum aliis menstruis salinis aculeatas similem effectum producunt, sc. viscerum fibras plurimum corrugando, terosos humores in eorundem ductus fortiter ex-

primi, & evacuari cogunt.

Solutio Argenti in aqua stygia sasta, & bene depurata, parum evaporando in Chryst allos clegantes redigitur; aui per se (aut sale nivit ad serciam vitioli lunaris retundendam adjecto) cum mica panis in silulas formantur: doss pilula modo duae, aut tres pro ratione operationis, & virium tolerantia. Huju modi pharmaea in constitutione robusta; & viceribus adhuc sirmis, & bene constitutione robusta; & viceribus adhuc sirmis, & bene constitutione robusta; windum exhibentur; corporibus vero tenesis, aut cachecticis, vix unquam commode, & raro impune sumuntur.

Hydragoga mere, aut potissime purgantia, vel sunt mitiora, uti sambucus, ebulus, soldanella, & succus Ireos nostratis, quæ rarius per se exhibita, acriorum stimulis indigent, corumque vice versa serociam nimiam retundunt; vel sunt fortiora, uti Gratiola, Jalapium, & ela-

lersum.

11.

erv.

acis

chi-

ar.

oris.

m.

ur

ies

ea

ur

m

m

Sambuci & Ebuli semina, sive grana siccata in pulverem rediguntur, qui ad Drach. j. pondus exhibitus, serosos humores per sedem blande educit. E succo baccarum utriusque sermentato, Asua & Spiritus destillantur, item Rob, & Syrupus consiciuntur; qua cum multis aliis vegetabilium istorum pra paratis, ad assectus omnes Hydropicos valde prædicantur.

Soldanella, & gratiola in nostro hoc seculo ratius per se in usu sunt, nec quidem medicamina ulla ex istis simplicibus elegantia, & valde efficacia parari solent; quorundam aliorum hydragogan, ac imprimis Apozematum

compositiones sæpe ingrediuntur.

Succus Ireos nosfratis pharmacum utile est, & quia pro pauperibus facile parabile, pluris assimandum: datur a Drach. vj. ad Unc. jsl. vel Unc. ij. aut per se in vehi-

culo idoneo, aut eum aliis appropriatis. Jalapium contra omnem hydropem medicina notifiuma, & fatis vulgaris est. Unusquisque è plebe morbo eo laborans, statim radicis Jalapii pulveris quantum denario constabit, cum parum Zinziberis vino albo permixtum assumit; idemque remedium aliquoties per intervalla repetitum esse-

etus defideratus non raro fequitur.

Elaterium hydragogon potentissimum jure habetur, utpote quod fibras Iplanchnicas gravistime irritans, ac intimul languinem & humores virtute quadam velut feptica fundens, quicquid viscerum, membranarum, vaforum, tunica, nec non glandula, & carnes ferolitatum in se continent, in stomachi & intestinorum cavitates expui cogit : à quo pharmaco feliciter operante, abdominis detumescentia nonnunquam succedit. Protecto Armamentarii emperici hoc præcipunm contra Asciten quamcunque telum eft; quo tamen passim utentes, fæpius ad patientis noxam, quam emolumentum exhibent; dolis à granis ii j. ad x. vel xv. fumitur vel per fe, additis duntaxat Aromaticis correctivis, vel cum aliis hydragogis, in forma pulveris, pilularum aut Electuarii. Tinctura & effentia ejus extrahuntur cum spiritu vini, aut cum tinctura falis Tartari.

Hae sunt præcipus hydragoga simplicia, è quitus rite præparatis cumque aliis adjectis composita, multiplicia, tum officinalia, tum magistralia conficiuntur, & passim in usu sunt; quin & alia quamplurima, pro re nata extempore prescribi possint. Ex iis formulas quassam paucas selectiores, ac imprimis quæ sub specie poins, sulveris, elattuaris, ac pilal. sumantur, hic subdemus.

R. Radie ebuli Iross nostratis, and Unc. js. folsor. stanella, graiola, and M. j. radicum Afari, cucumeris Afinini, and Unc. ij. radic. galanga minoris Drach. vj. Falap. select. Unc. s. eluserii Drach. ij. cubebarum Drach. ij. inoisis & consusis affunde spiritus vini tenuioris Tartarisatish. iij. digerantur clause in fumo Arena per duos dies. f. colatura clara, qua per subsidentiam depurata, detur à cochl. ij. ad vi. cum vehoculuidunes.

R. Claserii fildanelle, ziuziberis, ana Serup, j. zwang.
zwyophyl. cin namomo, ana Scrup. fl. falis Tiertari zn. v. f.

pulvis pro drabus dosibus.

R. Pul. radia, Jalap. felost. Drach. j. zinziberio Scrup. j. cremonis Tamuni gr. xu. f. pubuio ; datur in haustu wini ulki.

R. Rhabarb

R. Rhabarb. pul. Scrup. j. elaterii gr. v. Tartari vi? triolat. Scrup. B. Spica gr. iij. eum Syrupo de Spina cervina f. pilul. iv.

R. Pilul. Aloephangin. Drach. f. elaterii Srup. f. olei

caryophyl. gut. iij. f. pilul. iv.

II.

ntra

aris

12-

m

m-

Te-

ur,

ac ur

a-

m

es

0. to

en

r-

:

is -

4

n

c .

Pilulæ Hydropicæ Bontii dentur à Scrup. ff. ad Drach. II. Ad hunc modum parantur.

R. Aloes opt. Drach. iif. gum. gut. parat. Drach. if. Diagridsi corrett. Drach. j. gum. Ammoniac. folut. Drach. if. tartari vitrivlat. Drach. f. f. maffa qua formetur in pilulas.

Electuaria quadam hydragoga nunc passim in usu apud practicos celebrantur; cujulmodi imprimis funt unum à Cl. Sylvio, ac alterum à Zwelfero descriptum. Nobis hoc fequens arrider.

R. Refin. Falap. Drach, ij. tartari vitriolat. Drach. j. extract. rhabarb. Drach. ij. efula Drach. if. rad. galang. minoris Drach. j. iterum tere, ultimoque adde conferv. flor. Ireos nostratis Unc. iv. & cum f. q. frupi e floribus perficorum f. electuarium, dofis Drach. ff. ad Draci. if. vel ij.

Possim hic multaalia hydragoga purgantia citare, aut describere, verum Cathartiea Asciten non semper curant; imo fæpe exacerbant, & (fi diutius eildem infistitur) incurabilem reddunt; hinc ut necesse fuerit, pro hoc morbo fanando ad alia remediorum genera recurfum habere. Itaque jam proxime inquiramus utrum diuretica hic profint, nec ne?

Et quidem facile quispiam existimet, medicamenta urinas moventia, propter aquas è quocunque loco, aut corporis specu educendas, plurimum conferre. Revera hac Anafarcam frequenter lanare, & præ aliis quibusque remediis juvamen præstare, experientia satis crebra liquet; videamus igitur quid pro abdominis cavitate elutrianda

efficiant.

Super hoc imprimis constat, nullum ad renes à stagno Ascitico, quamvis vicino, ductum immediatum patere; fed quicquid aquarum hinc inde transfertur, necesse erit primo in massam sanguineam resorberi, & deinde è sinu ejus in cloacam urinariam effundi: at vero quantulum

eft, quoi venarum ofcula, circa viscerum fuperficies (fi forfan omnino patent) dehiscentia, excipere possunt: arque hoc unicum diuretica efficere queunt, ut fanguinem fundendo, ejusque serolitates ad renes copiolius pellendo, ipíum adeo inanieum aquas in ventre fluctuantes ad se allicere faciant; interim haud minus periculum eft, ne diupetica intempelline exhibita, dum cruorem nimis fundunt, ferum abscedere conclum, in Ascitis nidum, plusquam in renes adigant, adeoque ventris diluvium augeant potius quam tollant. Enimvero ita interdum evenire, observatione crebra mihi fatis compertum est; quare cum diurerica ad Asciten curandam præscribuntur, à tali effectu contrario summopere cavendum erit. Protecto ob hanc rationem est, quod remediis hydropicis (ex veterum Authoritate & praxi perexperientiam inventa) adfiringentia, & corroborantia femper admifcentur; non quod talia Hepatis Tonum futi vulgo dicitur) confirmant, verum fanguinis crafin five mixtionem, ne fusione nimia penitus dissolvatur, præfervent. Iraque in Afeite quæ propter vifterum & vaforum compages, ac imprimis tunicas, glandulas, iplafque fibras, earumque interkibia ab humore ferofo infarctas, proindeque fumme intumefactas, poriffinum aut ex parte contingit, que mad modum Cacharoica, ita & diuretica conveniunt, & non raro cum frudu fumunour; in quantum ic. horum usu, massa, sanguinea (sero ad genes copiofius derivato) inanita, aquas iftas juxta ipforum ofcula ubique fragnantes, facile in fe recipit, & versus cloacam urinariam convehit : verum è contra in mera Ascite, ubi viscerum texturis à seroso intarcu immunibus, aquarum illuvies ventris cavitatem inundat, diuretica aut fruftra, aut incommode exhibentur; quatenus nempe nibil è ventris stagno exprimunt, & fæpissime cruorem fundendo, aquas iltic instillari aptas impetuobus adigunt.

Diuretica in Ascite non omnia cujusque generis ex acuo conveniunt, neque indisferenter exhiberi debent a quippe observare est morbo isto assectos, plerunque umnam paucam, rubicundam, & quast lixivialem reddere; quod equidem indicio est, sanguinis crasin à sale sixo & subphureo exaltatis, & simul combinatis, nimis strictam in its existere: proindeque serum ejus intra renes haud debite secerni; quod tamen circa viscerum obstructorum anstactus exuitur, adeoque in ventris cavitatem deponient. Quapropter in hoe saru, ad urinas ciendas ea tament.

tummodo

H.

(fi

: 40

uri-

ius

tu-

u-

0-

tis.

n-

r-

2-

n

/-|-

1

.

tummodo propinare oportebit, que fanguinis conflitue tionem ita refrieuwae & emendant, ut falis fixi & fulphuris enormicatibus fublatis, pars ferofa intra renes feparari, & uberius amandari poffit ; in quem finem, non acida, aut linivialia, verum fale volatili pradita deftinantue. Nam lapius observavi in ejusmodi agrotantibus. cum spiritus falis, aliaque mineralium stagmata acida. cumque falis Tartari, genifte, aliorumque deliquia, que folutiones, noxa potius quam commodo extitere, fuccum plantaginis, Beccabunge, alianumque herbarum fale volatili abundantium, nec non Millepedarum expressiones phirimum juvalle : propter eandem rationem , fal nitri fumme purificatus, five Chrystallum minerale non raro inteniter prodeft. Medicaminum in hunc ulum accommodorum formulæ in tractatu priori noftro extant, ubi fo. Diureticorum, quibus tum fal volatilis, tum fal nitrofus, pro bali est, exempla deferibuntur. Porro hue referri debet experimentum notabile, quo fohannes Am glus Afeiten à caufa calida fapius curatam afferit, quod esiam medicamentum Medicus experientifimus D. Theodorus Maverne in fimili cafu prescribere & magnifacere folebat : fc.

R. Succum plantaginis & hepatica, & imple ollam terream usque ad summum, qua cooperta & exacte clausa pountur in furns calido, paneextracte, & stat ignis in lateribus olla debilis, ad calirem surni sustinendum, post coctionem liquor coletur, & cum saccharo dulcoratus potetur mane & suro, & curat: ad hujus imitationem, supe cum successo, modo sequenti prascripsi.

R. Foltor. plantaginis virentium M. iv. Hepatica, Beccabunga, ana M. ij. simul contusts affunde iq. Kaphani composit, tenuis, aut alterius magistralis appropriata

lib. ff. f. expnessio fortis, dosis Unc. iij. ier in die.

Diaphoretica licet in Anafarca potiffime, in Ascite lamen, aut mullius, aut ratioris ulus existunt: quippe intempestive adhibita, sine ullo juvamine magnam sapa
apporanti noxam afferunt; quatenus nimirum sanguinem excalfaciendo, aquas in ventris cavitate sustinates
affuare, & velut ebuibre faciunt: properea ut spiritus
se humores à vaporibus exinde elevatis valde perturbentur: adeoque sunctionum omnium inordinatio consequatur, ipsaque viscera velut elixata plurimum ladantus.
Porro à diaphoren ita perperam instituta, cuor in sufionem, se seri pracipitationem coasus, ipsium amplius
R 4

in Ascitis nidum deponit. Quod igitur nonnulli fotus & linimenta ventris tumidi aqualiculo applicanda, & Balneationem præseribunt, laborantibus feresemper in deterius cedit; nam præter sebricitatem, cephalalgiam, vertiginem, sprituum deliquia, aliaque cerebri, & cordis mala symptomata ita sæpissime excitata, etiam venter exinde plus intumescit; in quantum sanguis agitatus & rusus, serum ibidem amplius deponit; quinimo & vasorum ora proinde magis laxantur, & aperiuntur, ut aquas è massa fanguinea abscedere aptas promtius extilent. Remedia autem quæ prope loca assecta (cum citra paracentesin morbi curatio intenditur) maxime cum frustu adhiberi solent, sunt Enemaia ac Emplastra.

Priora abíque totius massæ sanguineæ susione (quam Cathartica fortiora cient) serum è vasis & glandulis intestinorum ae mesenterii proliciunt, quæ proinde inanita lymphas extravasatas aliquantulum imbibunt. In hunc sinem Clyster sequens, à nobis in hoc cassu præscribi solitum egregie convenit, quatenus nempe una sibras intestinales vellicat, atque serum à sanguine imbibitum, aut in eo

prius contentum, verfus ienes prolectat.

R. Vina bominis sani & vinum bibentis lib. j. Terebinth. Veneta cum vitello ovi solut. Unc. js. salis prunella Drach. js. f. enema, repetatur quotidie. Emplastra nonnunquam in Ascite juvamen conferunt: illa tamen ejusmodi sint qua virtute quadam restrictiva, & confortativa viscera corroborant, & vasorum ora, ne serositates expuant nimis, constriagunt: in hunc sinem emplastrum Diasaponis supe cum fructu ventri tumido applicare soleo. Vel

R. Emplastri de minio, Taracelsi, ana q. s. f. emplafirum abdimini applicandum. Si quando hic morbus cum Tympanite complicatur, aliusmodi epithemata conve-

niunt, prout inferius declarabitur.

Magnum & præsentissimum Ascitis remedium est, ut Paracemess sadux extrahantur: quæ tamen administratio haud sæpius morbum curat, quam patientem interimit; quaproprer summa cautione opus est cujusmodi assedis & quo morbi tempore adhiberi debet: cachedicis. & diu invaletudinariis, in quibus viscerum conformatio & temperies prorsus vitiantur, frustra erit ex Aqualiculo pertorato lymphas elutriari; nam exinde statim spiritus satiscunt, arque vires exolvuntur; quin & propediem humoris morbissi nova illuvies succedit.

II.

tus

80

in

m,

or-

nus

&c

ut

il-

12

m

n

2

205

Porro qui prius "vortal/xvo, & quoad partes quasque alias satis sani, à causa quadam magna evidenti in Asciten incidunt, uti paracentesin non primo statim tentare, ita nec diu nimis, si requisira suerit, eam disserve oportebit : etenim mora longiori viscerum, dum aquis immersa, & velut elixata diu perstant, vitiositas inemendabilis contrahitur.

Paracente fess administrationem, sive modo ordinario, sive Sylviano per acum perforatum siat, non opus, imo extra propositum nostrum erit hic describere; in extra propositum nostrum erit hic describere; in extra propositum nostrum erit hic describere; in extra propositum, his sepissime inconsultis, Agyrtæ, ac empirici eam temere ac infauste aggrediuntur: libet hic coronidis loco Ascitis veræ, ac immanis absque paracentes nuper curatæ, historiam subjungere.

Femina Juvenis Mercatoris uxor, tenuis & procera, cum infantem suum lactaret, ad lac augendum interdiu & noctu cervisiam modo simplicem, modo lacteatam immodice ingerebat. Postquam hac mala victus ratione per sesquentem su fuerat, Asciten, cujus initia minime advertebat, brevi immanem contraxit; quippe abdomen aqua intus sluctuante gravidum, valde intumescebat, ejusque moles cum è latere uno in alterum se devolveret, extra ilia & reliqui corporisoram concidebat: interea membrorum omnium carnes valde absumebatur, ut non minus tabida simul, ac hydropica videretur.

Infante ablactato, & meliori victus ratione instituta ad medicinam se contulit, cepitque imprimis hydragega leniora tum Cathartica tum diuretica, absque ullo tamen commodo; quin à purgatione omni semper deterius habuit. Hanc poste a curæ nostræ commissam,& pene deploratam merhodo sequenti tractabam.

Gervisiz & liquoris cujusque potulenti (pharmacis exceptis) usu fere in totum interdicto medicamenta hace prasscribo.

R. Foliorum plantaginis, Beccabunge, Aparines, an. M. iv. simul contusts affunde Aq. lumbricorum & Kaph. composit. an. Unc. iij. f. expressio, cerst bis in die, viz. bora viij. matut. & v. postme. Medicamenti bujus usum diu continuabat, sed compositionem subinde variabat, mutatus modo herbis, modo liquore iis contusts affundendo.

R. Tinttura salis Tartari rubicundistima Unc. js. cepit

206 De Remediis ad Asciten. SECT. II.

cepit gut. xx. bora somni & primo mane in cochlege. ij. Julajii sequentis, superbibendo cochl. vij.

R. Aq. flor. sambuci, saxifragia, ana Unc. 13. aq. Limacum, Lumbricor. Raphani composit. ana Unc. ij.

Super abdomen gestabat emplastrum ex emplastro de Minio, & oxycroceo.

Enema lequens adhibebatur primo quotidie, poftea

diebus alternis aut tertiis.

R. Urina hominis sani lib.j Terebinthina solutæ cum vitello ovi Unc. iss. sacchari Unc. j. salis Prunella Drach, j. f. enema.

Horum usu constanti, intra sesquimensem venter detumuit, sed carne indies contabescente Phthisis metuebatur. Quare hujus præcavendæ gratia rus prosecta, lac asininum bibebut; cujus nutrimenti, & auræ purioris benesicio, medicamina usque prædicta assumens, intra tres aut quatuor septimanas integrè convaluit, & etiamnum vivit, valetque.

SECT. II. CAP. IV.

De Tympanite.

de

vi-

b.

Impanites vulgo, etfi minus proprie, hydropis species habetur, à quo tamen censu, Profes Martianus Hippocratis testimonium allegans, tum morbum illum, tum Anafarcam rejicit. Verum prior iste Abdominis regionem infestans, inque molem attollens, jam proxime post Asciten (cui nonnihil affinis eft) in considerationem venit : ubi primo occurrit, affectum hunc, prout curatu, fic etiam cognitu difficillimum existere; nam licet exterior ejus species, sc. ventris tumor subdurus, renitens, & à pulsatione instar Tympani sonitum edens, sensuum una plurimum indicio evidentiffime percipiatur; attamen que fit materies morbifica tumorem istum inducens, quomodo in ventre aut progignitur, aut aliunde illuc advenit, plane nescitur : ideo Tympanitici quasi vento revera gravidi, conceptus fui pores & modum, & tempus ignorant Profecto morbi hujus naturam, & causas idcirco latere arbitror, quia cum prima ejus initia non advertantur, subito in immensum accrescit; adeo ut affecti vix prius se ægrotare sentiant, quin pene incurabiles fiant. Dein Tympania, statu ejus peracto, in Asciten degenerans, seu potius hanc fibi consciscens, naturam suam amittere videtur: & quidem post obitum, inspectio Anatomica vix quidquam magis in cadaveribus à Tympania, quam ab Ascite defunctorum detegere solet. Quod autem plerique Authores medici, affectum hunc à flatibus intra abdominis cavitatem conclusis, excitara facile pronuntiant, animo veritacis avido minime fatisfacit ; quoniam omnino improbabile videtur , flatus in eo loco tam fubito, & copia tam ingenti produci; aut fi producerentur, tumorem adeo durum, immobilem, & constantem excitare posle.

Porro inter iples, de morbi fede, ubi flatus concludi fupponitur, non facile convenit; statuunt enim nonnulli, locum hunc in peritonzi concavo, atque ab intestinorum, aliorumque imi ventris viscerum superficie convexa determinari; quomodo autem tanta aggeries ventorum

ibi colligatur, nulla ut opinor ratione, exemplo, aut parailela inftantia declarari potest. Præterez fi ita res haberet, multo facilius punctura, quam Ascites paracenteli sanari potuit; quod tamen nunquam audivi fa&um. Refert Helmontius à paracentefi in quodam hydropico flatum putidum editum; repente abdomen fidiffe, & virum quamprimum interiiffe. Verum Platerus, & Smetius, Authores nibilominus fide digni, fe deprehendiffe afferunt, in quibusdam qui Tympanitici putabantur, post mortem fectis, nullum flatum è ventris cavo erupiffe, nec ventrem subsediffe, sed intestina prasertim tenuiora, adeo flatibus diftenta, & conviluta profiliife, ut in eundem ventrem amplins reponi nequirent.

At vero, neque hac observatio mihi argumento est, morbi (de quo agimus) causam intra cavitates inteftinorum subliftere, atque flatus ibidem aggestos, Izpius aut potisime, ventris intumescentiam Tympaniticam excitare. Præterquam enim, quod affectus à tali @e-Dand oriundus non ita immobilis, & frequenter incurabilis foret; insuper opinari ducor, non tam intestina à flatibus conclusis immaniter dilatari & extendi, verum illa fæpe sponte extumescentia, flatibus quo spatia ampliata implerentur, consequenter & secundario producendis occasionem præbere, prout mox planius often-

demus.

Quuod autem ab aliis afferitur, flatus, qui Tympanitis caula funt, inter melenterii, & intestinorum tunicas progigni, multo adhuc improbabilius videtur: quia cum nulla ibidem præexistat cavitas, quomodo flatus eas partes ita divellet, & ab invicem separabit, proinde ut à specubus ita efformatis, & ventorum cumulis illuc reconditis tota ventris regio in molem ingentem accrescat? Certe tot tant que continui folutiones, absque torminibus continuis, & cruciatibus acerrimis fieri nequeunt.

Quamobrem his opinionibus circa Tympaniten posthabitis, ad pathologiam ejus paulo certius investigandam, alia procedamus via; perpendendo sc. quot modis, & quibus de causis evidentibus, abdomen intumescere foler. Itaque advertimus quatuor esse contentorum genera, à quibus ventris imi oya in viventibus procedit. (Cur in defunctis abdomen intumescit, ratio inferius explicabitur) funt autem ifta Solida, Humida, Fla sus & Spiritus.

Primo satis obvium est Tumores viscerum internos,

II.

p2-

ha-

tefi

m.

ica

82

80

n-

o FE

n-

2115

78-

ft,

e-

211

m

-

1-

12

m

1-

1-

1-

iŝ

n

sc. scirrhosos, strumosos, cancrosos, glandulosos, & quosidam forsan alius generis, quando ad molem notabilem assurgunt totum ventrem intumesacere; interea tamen donec simplices, & recentes existunt, tadu percipi, & circumscribi possunt; postea tamen inveterascentes in viciniam suam, simo in totam abdominis regionem mala alia accersunt. Prosecto hi interdum Ascitis, uti & Tympanitis ab initio sunt causa procatarctica, quibus deinde in utriusque morbi complementum, causa alia conjuncta, sc. aquarum illuvies, aut spirituum inordinatio accedit.

Secundo humor aquolus intra abdominis cavitatem aggestus, aut partibus ejus membranaceis, vel glandulosis impactus, non raro Asciten producit; cujus rationes, &

fiendi modus, fatis fuse superius explicantur.

Tertio flatus intra coctionis viscera à cruditate, dyspepsia, aut humorum dissimilium fermentatione excitati, non raro intestinorum cavitates instant, atque ventris "yx9", plerunque tamem brevem, & transitorium producunt. Quippe succorum Zouwori cessante, atque statuum eruptione procurata, subinde statim ventris detumescentia succedit. Huic causa, & Colica & Tympanites non tantum vulgo, sed etiam à multis magne nota medicis imputantur; verum nostra sert sententia eam solitariam neutrum ex ils affectibus producere.

Quarto restat adhuc alia subita & quidem immanis ventris intumescentia, quam spiritus Animales (non de nihilo ab Hippocrate ogwavies dicti) acciere videhtur. Si quando enim hi fibras nerveas ad viscera imi ventris pertinentes a pows & inordinate irruent, illico partes quas hæ contexunt, plurimum inflari, diftendi, & quaqueversus extumescere facient. Enimvere ab hac causa, subitaneum totius abdominis 2719. & mflationem velut Tympaniticam in paroxysmis tum Colicis tum Hystericis vulgo diaiscrebro accieri, alibi fapius oftendimus. Et quidem hi affectus Tympaniti in tantum affines funt, ut in ipfam non raro definant; nam frequenter observavi, passioni Colica, aut Hysterica, diu ac graviter obnoxios, nifi curantur, demum Tympaniticos fieri. Et tunc maxima discriminis ratio erit, quod affectio ilta, fc. ventris intumelcentia, que prius Symproma erat, vagum, & cito pertranliens, demum morbus fixus, & permanens evalerit. Quapropter ex re fore videtur, parhematum istorum Ætiologías, à nobis alibi traditas, ad præsentis morbi naturam, & causas explicandas accommodare.

Quod equid m non magni negotii, aut difficultatis res erit. Supposito enim (quod alibi susus expositimus) membranarum & viscerum concavorum extensiones φυσωδίε, seu velut instationes, à spirituum in sibras nerveas (è quibus contexuntur illa) incursibus impetuosis exoriri, satis obvium erit concipere, etiam Tympanitin à tali cansa, sed fixiori, & iu actu diutius, aut perpetim existente produci; in cujus discriminis sationem mox

i. quiremus.

interim opinari ducor Tympaniten non à flatibus intra, vel extra Intestinorum cavitates concluss excitari ; (talis enim in iis locis statuum aggestio hujus morbi esfectus, sed non causa est;) verum exoriri, quatenus, in imo ventre spiritus Animales, ad viscera membranacea Ipectantes, ab incongruo quodam in arazius; adacti, sibras ubique nerveas tumultuarie irruant, inslantque, nec statim denuo abiis recedunt: hinc peritonaum extumescit, intestina ampliata & distenta velut inslantur, mesenterium, aliaque viscera membranacea spiritu impetuoso turgida, velut in molem attolluntur; porro dum hac siunt, ut vacuitates à viscerum concavorum extumescentiis sacta impleantur, humoris statim cujusvis intus contenti portio in vapores raretacta, illico in status

spatia istac inania oberrantes cedit.

Profecto spiritus Animales inordinatione sua partes membranaceas inflare, adeoque affectus quafi ournides producere, in Pathologia nostra spasmodica, rationibus, instantiis satis clare oftendimus. Porro idem ex obfervatione Anatomica per vivilectionem facta apertissime demonstratur; in quantum fc. truncus nervorum octavi paris, per cervicem utrinque descendens, si excipiatur & filo ligetur, totus illico ventriculus, tanquam à vento inflatus, extumeleit; quod certe à nulla præterea causa peocedere potest, quam quod spiritus fibrarum istius visceris intiti , aliique per ductus nerveos influi (quatenus à fonte suo præscissi, in confusionem aguntur) partes illas tumultuarie fubeunt inflantque. Infuper his, ad hypothefin hanc adhuc amplius illustrandam, libet hie Historiam à Claristimo Smetio citatam referre, de Tympanite (uti appellat) univerlali in juvene quodam Leodienfi, qui cum in conflictu fubier Axilla dexire a nus

dunts lim

11

libi

an-

atis

us)

nes

er-

ofis

tin

im

XO

in-

ri :

rbi

in

cea

ti,

ie,

-X

ır,

m-

m

u-

ris

us-

es

45

15,

b-

ne

vi

38

O

(a

15

)

s, et

le :

n

145

ш

partium

puntim factum, in pettoris cavitatem penetrans accepisset, postridise toto eorpore post unicam nottem, mane turgidus apparebat, non solum pettore, sed & dorso, ventre, lumbus, imo screte quoque, praterea & Brachiis, bumeris, collo, vultuque ut ne palpebras quidem deducere possis, quinetiam in vertice ipso, eute ubique disiema, & tumesatta, tumor ubique erat tensus, & cum dolore non pauco. Assectionem hanc admirandam, Author appellat Tympaniten universalem. Casum huie similem Cl. Sennerius ex propria notitia recenset: qu n & ipse me tale quoddam à vulnere pectoris prope Axil-

lam facto legifle, vel audivifle memini.

Artamen symptomatis hujus ratio à Smetio alfignata, & à Sennerto comprobata mihi haudquaquam arridet: quippe ascribunt illi generalis istius Tympanitis causam, insufflationem pectoris, per vulnus axillare, subter cute tota illa nocte factam, quo modo vesicam recentem, & flaccidam, inserto calamo à pueris inflari videmus : quod equidem non folum improbabile videtur, fed etiam vix possibile censemus, ut ventus ethoracis vulnere exufflandus, propter foramen unica nocte obturatum, cutem fubeat, indeque totum corpus permeans, ubique intercus fiat. Præterquam enim quod illinc in partes omnes ventus, etfi per calamum ex ore subter cute insufflaretur, tam subito transire nequiret; insuper dum vulneris foramen obturatur, nullus omnino à cavitate pectoris ventus exsufflari potett, quia nullus interea potett ingredi At vero ftupendi iftius affectus (unde eriam Tympanitis ratio formalis illustratur) causa proculdubio hac est; in pectore prope Axillas, magni & perquam infignes (prout in Neurologia nostra descripsimus) extant nervorum plexus,per quos nervi totius corporis inter fe communicant : viz. Truncus octavi paris, cum nervo intercostali, & utrique cum nervis spinæ dorsi, per ramos & propagines hinc inde missas conveniunt. Quapropter plexu istoc nerveo, per gladii puncturam forte transfixo, primo spiritus ibidem hospitantes irritati, arazias ineunt, dein confensu per nervos tot eximios ftatim facto, & quaqueversus huc illuc tranimisso, spiritus alii, & subinde alii, pares inordinationes concipiunt, atque membranas, fibrasque nerveas (quas ubique tumultuarie subeunt) inflantes, totius corporis Affectionem quali Tympaniticam inducunt. Propter similem furorem, five ceftrum virulentum spiritibus alicubi impressum, & inde mox onge lateque diffusum, toxica quædam epota, telorum aut feiarum ietus, vel morfus venenolus, fæpenumero

mobiles, .

una plurium, aut totius corporis intumescentiam inducunt; cujusmodi spirituum Assectio Typhodes, ab Helmontio dicitur Indignatio Archaes. Complures alii subtunt casus, & instantia, quibus clarissme evincitur, spiritus Animales irritatos, & in excandescentias acos, quatenus sibras nerveas impetuosius subeunt, partes imprimismembranaceas intumesacere, & multas ex iis passiones excitare, qua vulgo sed perperam statibus ascribi solent: revera ut rympanitis nulla alia causa verisimiliorassignari possit.

Quod fi objicitur, defunctorum Abdomina, post aliquod tempus, à flatu in molem attolli, & quasi tympanitice intumescere: dico hoc omnino ab humorum putredine, & extrema mixtionis dissolutione, in qua particulæ activæ omnes manumiffæ ab invicem difcedunt, & avolantes quaqueversus exitum quærunt, & obstacula quæque, ac imprimis cavitatum parietes immaniter diftendunt . (quod minime in viventibus contingit) procedere; quapropter uti cadavera non omnia ex æquo putrescunt, ita illorum ventres citius aut tardius magis aut minus extumescunt : attamen durante vita nulla fit in corpore animato putredo, aut particularum diffolutio, Lungar five intumescentiam splanchnicam illatura. Interea non inficias imus, flatus intra pepseos, hæmatoseos, & secretionum officinas, imo intra fingulos quosque corporis nostri specus & recessus generari; attamen è singulis istis (donec spiritus fibras tum nerveas tum motrices rite influunt , actuantque , ut viscerum parietes haud diftenti ac rigidi teneantur) flatibus ubicunque genitis, æque facilis patescit exitus. Atque in Tympanite revera flatum spatia vacua implere concedimus, verum spiritus ipsi, quatenus inordinatione fua viscera extendunt, vacuitates iltas (in quibus flatus secundario & consequenter progignuntur) primo efficiunt, & illi (quatenus viscera eadem ufque rigida & diftenta fervant) ne flatus ifti ablegentur impediunt.

Jamque ex prædictis satis constare arbitror, spiritus Animales, potius quam slatus, ejusmodi ventris intumescentias, saltem breves & transitorias, quales in paroxysmis colicis & hystericis contingunt, excitare. Attamen magna adhuc difficultas restat, quomodo abdominis oyno: T. mpaniticus, qui sixus & permanens, imo plerumque immobilis est, à tali causa procedit; præsertim quia spiritus Animales, ex sua natura irrequieri & valde

H.

du-

Hel-

ub-

Spi-

ua-

mis

nt:

ffi-

por

ice

ne,

ti-

tes

ac

it,

12-

ita

X-

re

OI F

on

e-

ris

is

n-

ti

10

m

li,

23

)-

2

)-

S

5

mobiles, fere semper lationem affectant,ut nifi defeffi,aut

defuncti,vix unquam refideant.

Ut nodum hunc solvere ratiocinando pergam, considerare oportet, una cum spirituum Animalium hypostasi, Sucum Nerveum, qui istis ubique pro vehiculo simulque pro retinaculo est: namque spiritus hujus sluento subtilissimo potiti, libere expatiantur, & ne ab invicem dissipati avolent, in serie integra continentur. Si quando igitur latex iste quoad crasin, aut motum suum peccar, exinde starim spiritus Animales, in sunctionum suarum exercitiis varie delinquunt, aut pervertuntur: uti in Pathologia nostra suse exposuimus. Ne isthac modo repetendo, longus ambages saciam, quod ad præsens institu-

tum fpectat paucis contraham.

Itaque imprimis advertere licet, imi ventris contenta, (demtis tolum hepate, liene, ac renibus) visceribus membranaceis (quas fibræ nervez magna ex parte contexunt) plurimis inftrui : unde fequitur fuccum nerveum (cujus in his partibus major ambitus, fimulque angustior tranfitus eft) remoras hic plures offendere: quod etiam ab effectu comprobatur, in quantum infultusfpafmodici, in passionibus hypochondriacis, colicis, nephriticis, & hyftericis paffim excitati, abdomen ita graviter infestant. Si quando igitur latex ifte, fibras harum partium nerveas irrigans, vel ex fe renax & viscidus fuerit, vel iildem faculentias plures impingat, propterea quidem accider, Spiritus Animales, fi quando in has fibras quadantenus obstructas impetuose adigantur, exinde non omnes facile redire : cumque ita fapius, plenior eorum incursus, & parcior reditus fiat, tandem eveniet, magnas spirituum copias in fibras istas magis indies magisque impactas manere, easque distentas usque & plurimum inflatas tenere; demumque propter ituum, & redituum in fibris iffis vias occlusas, ibidem prorsus immobiles fieri, atque partes continentes semper extensas & rigidas servare: interea queniam hi spiritus ibidem intra ductus nerveos impacti, ac densim stipati, cum aliis ad illorum antra influis commercium habent, ideirco pars affecta quamvis rigida. & fere immobilis, usque tamen sensu potitur. Pathologia hac, ut ut paradoxa ac insolens quibusdam videatur, minus dubito quin à pluribus affentum merebitur, fi perpendatur eos potissimum, qui affectibus hy pochondriacis, colicis, altisque imi ventris spasmodicis diu obnoxii fuerunt, demum Tympaniticos fieri.

Designatis ad hunc modum Tympanitis ratione for-

àn

vel

no

gen

gio

(p

m

A

ut

ve

in

di

CO

d

n

C

mali, & causa conjunca, priusquam ad causas ejus remotiores investigandas procedimus, ex prædictis licebit, morbi hujus Definitionem, aut saltem descriptionem quandam tradere: nempe quod sit iumor Abaominis sixus, & constans, aquabilis, durus, renitens & à pulsatione sonitum edens, à partium & viscerum membranaceorum instatione. The wood ortus, propier siritus Animales in sibras istas copia nimia adastis, ibidemaue succinervei obstruentis vitus, à recessimpeditos; cui affectioni, consequenter, statuum in locis

a souis aggeftio, velut complementum accedit.

Quod ad morbi hujus causas procatar dicas, & Evidentes pedat, perraro accidit eas omnino a verti, quin tacitis ifte initiis obrepens, fæpe confummatus, aut deploratus evadit, antequam percipitur; proinde ut contra affectum hunc vix prophylaxis ulla instituatur : quippe donec functiones ordinariæ haud mul um læduntur, ventris intumescentia tantummodo à flatibus exoriri præsumitur; dumque ut iponte evanescar expectatur, sæpe in Tympanitemaccrescit. Itaque ut hujus procatarxis tempestive notetur, sciendum est Affectus quosvis prævios ad eum disponere; cujusmodi imprimis funt Diathesis hypochondriaca, colica, hysterica, imo & nonnunquam Altmatica; quarum paroxylmis frequenter excitari folitis, fi demum abdominis tumor ut ut ab initio parvus superveniat, illico Tympanites metuatur. Priorum ex istis affectuum casus passim occurrunt, & vulgari observationi prostant: posteriori refert Scherichius, virum fexagenarium aliquot menfes antequam in manifestum tumorem aullebatur venter, buc fymptomate infestatum fuiffe, quod quotiescunque a sidens mensa, cibim mordere aggrederetur, item quando se ad somnum componens, obdormiscere inciperet, tanta corrigiebatur anbelandi difficultate, ut pro crebritate re-Spiraneli, suffocationie periculum pra fe ferret ; quo tempore ctiam percipiebat circa bypochondria palpitationem quandam, ac li pracordis aliquid vivi Animalis subeffet, cujusmodi affectio pifea cefit in tumorem abdominis , a qui interibat. In hoc alissque modo citatis cafibus, eadem ratio tenet, nempe quod spiritus Animales ad faciendos in fibras imis ventris nerveas excursus irregulares assueri, tandem eas. non modo crebrius & copiofius subeunt, sed in iisdem impactiae impediti refident, adeoque demum vilcerum inflationes Tympaniticas inducunt. Que quidem ya geph Epigenefis citius ac certius evenit, fi insuper cauta evidentes accedant, que spiritus imi ventris persurbant, inque

a TRIZIOS

t,

n

-

2

3

interiore crebras adigunt, fimulque succi nervei intra sibras istas scatentis, aut motum sistunt, aut crasin pervertunt; in quo censu habentur inordinationes in sex non naturalibus, passiones immodicæ, ac præsettim mæroris, evacuationes solennes suppressæ, postæstum ingentem frigidi potus, aut subita ab aëre, aut aqua, insti-

gidatio ventri illata

Quoad prognosin morbus hic aden pessimi semper ominis habetur, ut vulgo ejus nomen abhorreatur; in tantum, ut fæpe cum de ventris tumore nulla fore mali fuspicio fuerit, si forsan iste tumor à medico Tympanites. pronuncietur, illico de spe omniconclamatum fit. Attamen hic Affectus raro per se interficit , quin longo tempore protractus, quo demum certius jugulet, fibimet Asciten lethi pranunciam adsciscie; in cujus rationem ut inquiramus, satis obvium erit concipere, dum in imo ventre viscera omnia distenta, & veluti rigida teneantur, infimul fanguinis, necnon humoris nervei, ac Lymphici ductus aux nimes extensos, aut compressos plurimum coarctari; proindeque laticem fuum haud libere & expedite transmittere; unde sequitur unumquemque humorem in transitu angustatum, ut demum quoquo modopertranseat, è massa sua serosum quoddam, qua data via exuere, & denique ifta humorum stillicidia, in abdominis cavitatem decidua, hydropem Asciten excitare.

Quod spectat ad morti hujus Therapeiam, fere totusmedendi scopus, contra status dirigitur: viz. indicationes ab Authoribus practicis inculcatæ, materiam unde status elevantur evacuandam, & causam quæ eos attollitremovendam, status vero qui jam ventrem distendunt,

discutiendos & distipandos suggerunt.

Propter hos fines, purgantia contra humorem maxime suspectum destinata, sc. modo phlegmagoga ita dicta, modo melanagoga, modo chologoga, quibus insuper hydragoga (ut tela in quemcunque hostem intendantur) cum magna considentia, esti minimo plerumque, aut malo cum successi, præscribi solent. Namque hic morbus (uti nostra observatione constitit) à catharticis præsertim ortioribus, fere semper exacerbari, & raro aut nunquam alleviari solet. Cujus ratio satis evidens est, quia sibris nerveis à pharmaco acriori irritatis, Spiritus Animales excursus suos irregulares retierant, & magis usque ac magis intendunt, postius quam remittunt; quare licet dejectiones crebra & copiose, cum sedibus aquosis & statuosis inde procurantur, venter tamen plus intumesois.

intumescit. Porro dein ad flarus dispellendos, discutiendos, aut compescendos vis plusquam Æolia conscribitur; medicamenta carminativa vulgo dicta, cujusque fere generis, vel formæ, intus, ac extus, supra, ac infra, ac super partem affectam sedulo adhibentur; quibus tamen omnibus hic morbus plerunque obsurdescit; unde plurimum suspicari est, veram hujus morbi causam adhuc latere, quia medicamina per Ætiologiam ejus ordinariam indicata, aut suggesta, minime prosunt.

Quamvis non ego meliorem in hoc morbo fanando fuccessum, aut cerriorem medendi methodum, ab experientia comprobatam venditare possum; attamen libet hic quendam alium Therapeias ritum, hypothesi nostræ accommodum, & rationibus satis sirmis stabilitum, in

medium proferre.

Itaque in Tympanite, sicut in plerisque alis affectibus, tres erunt Indicationes primaria, quarum prima & maxime semper urgens curatoria, Spiritus Animales ab affectione relatoria; revocando, inque ordinem reducendo, abdominis tumorem removendum molitur. Secunda prastrutoria, qua spiritus istos, aut alios ab inordinatis in sibras imi ventris nerveas excursibus cohibet, simulque liquoris nervei eas irrigantis, quoad crasin aut motum, vitia emendat. Tertia Vitalis, symptomata maxime urgentia tollendo, functiones quascunque, quantum seri possit, oppressa aut collapsas sublevat ac sursentat.

Prima indicatio maximi semper momenti est, in qua fc. totius Therapeiæ cardo verlatur, verum difficillime perficitur; quippe non facile occurrit, quibus remediis, aut administrationum modis tentari debeat, cum rleraque medicinæ tela contra inviolabilem hunc hostem parum aut minime valeant. Phlebotomia nullum hic locum habet, quin fere lemper ut noxia vitatur; item cathartica, quatenus fibras affectas irritant, atque spiritus perturbant, inque illas impetuofius adigunt, ventris e year adaugent potius quam diminuunt aut curant; pariter etiam diaphoretica, spiritus unà, & particulas νωρας, quas è fibris allici, & evocari oportuit, altius in eas impellunt. Medelæ ratio potissima in diureticis, & Enematum ufu confita videretur; quin etiam à Topicis magna expectantur, quoniam ipfi morbo immediatius, & per contactum adhibentur: & quia tumores in aliis locis optime diffolyunt, aut discutiunt. Attamen non omnia diffoln-

r;

er

0-

i-

10

1-

lo

2-

et

æ

n

,

5

dissolventia, nec quidem in aliis tumoribus maxime proficua. hic conveniant; calidiora enim pro discutientibus habita, five per fotum, linimentum, aut fub caraplafmatis aut Emplaftri forma applicantur, in Tympanite fapius noxam quam juvamen præftant; nam & fibrarum dudus aperiunt & dil stant, proinde ut fpirituum incurfibus magis pateant; fimulque particulas impactas rarefaciunt, proinde ut cum ipatium amplius occupent. ventris inflatio ac intumescentia augeantur. Denique ad alterantia quod specat, etiam ex his quæ contra alios nervosi generis affectus juvant, non nisi pauca quædam in Tympanite conveniunt; nam ubi materies morbifica intra ductus angustiores hærens, prorsum, aut penitus impelli nequit, medicamenta elastica adhuc materiem altius infigendo, obicem usque majorem, & fixiorem reddunt; quare Spiritus C. Cervi, fuliginis, Salis Armoniaci, quinimo Tincturæ, Elixires, aliaque medicamina fale volatili, aut particulis aliusmodi activis prædita, in Tympaniticis non modo calorem & fitim valde molestum accient, sed & abdomen plus intumescere faciunt, in quantum fc. ea sanguinem & succum nerveum fundunt, atque spiritus exagitant, proinde ut particulæ ab his fin-

gulis deposita, in partes affectas cogantur.

At vero licet medicina contra hunc morbum adeo minime valeat, non tamen (quafi nihil, aut malum tantum efficeret) prorfus negligenda est; quin ægrotanti ut quoquo modo fuccuratur, omnem movere lapidem oportet, ut demum ei aut cura, aut faltem alleviatio obtineatur. Itaque imprimis (quoniam mos est ab Evacuantibus incipere) etfi cathartica fortiora femper, oblint, atque tenuiora ad causam conjunctam educendam vix unquam polleant; attamen posteriora hæc quatenus morbi fomitem nonnihil fubtrahunt, etiam, quo medicamina alia energeias fuas liberius exerant, viam fternant, in praxi medica vices suas, viz. semel intra vi. vel vij. dies habere debent; atque aliis temporibus Enemata (quorum usus multo præstantior est) crebro exhibeantur. Hydroticis interdictis, Diureticis moderatis sedulo incumbatur; quibus infimul adjungantur spirituum & humorum alterationem, & reductionem respicientia, qua quidem Pharmaciæ Tympanitic partem præcipuam constituunt. Porro interea Topicorum usus haud negligatur. Medicamentorum in fingulos hoice fines appropriatorum tormulas quasdam selectiores subdemus. Pro medicam ine blande folutivo ufurpetur vinum laxativum

à Cl. Greg. Horstio in Lib. obser. iv. Cap. xxx. pro Tympanitico præscriptum, vel loco ejus sequens compendio magis præscribatur.

R. Flor. persicorum, rosar. damascen. ana p. ij. genist. sambuc. centaurij minoris, ana p. j. svilorum agrimonia, absintb. marini, ana M. j. senna opt. Unc. j. Rhabarb. Drach. vj. sem. carthami Unc. s. ebuli Drach. ij. santal. citrin. Drach. ij. radic. Galang. Drach. ij. meisa evontusa includantur sacculo ex serico, qui vitro indatur, cum vini albi lit. ij. aqua saxifragia lib. j. salis Tartari Drach. js. stent ter 48. horas, dem patiens bibere incijat sumendo circa Unc. iiij. ad vj. diebus tertiis, aut quartis.

In constitutione calidiori, formula sequens, in hoc morbo nonnunquam cum successu à me probata, adhibeatur.

R. Aq. mineral. Cathartica lib. viij. salts absintb. Drach.ij. leni Balnei calve evaporet ad lib. ij. Huic addere soleo Aqu. è Catharticis cum vino destillat. Unc. iv.

dofis Unc. iv. ad vi.

Vel liquori isti ad lib. ij. evaporat. adde rad. mechodc. Turbith, ana Une. s. Rhabarb. Drach. vj. santal. citrin. Drach. ij. Caryophyl. Drach. j. digerantur clause & calide per duas boras: filtretur calide per chartam emporeticam tenuem, doss Unc. iij. vel iv.

Enemata in hoc morbo, quatenus alvum fine magna fibrarum irritatione subducunt, crebrioris sint usus.

R. Ag. infusionis stercoris equini maris cum steribus ebamomeli lib. j. mellis mercurialis Unc. ij. Eodem modo etiam ex stercore canino, cum carminazivis parentur desocta aut infusiones.

R. Decott. emollientis lib. j. salis Prunel. vel salis Ar-

montaci Drach. j. ad Drach. j f.f. enema.

R. Urina fana lib j. salis prunel. Drach. j. terebinthin Venet. solut. cum vitello ovi Unc. iss. f. enema.

- 2. Diuretiez in hoc morbo fiqua alia remedia opem promittunt.
 - R. Millepedarum vivarum mundatarum Une.iij. 22-cem

pro om-

. II.

tift. mia arb. Can-1 1

TUM tars in-

aut 100

hi-

tb. leν. c.

n. de . 773

2

cem j. mofchatam incifam , fimul contufis affunde an. diuresica infra præscripta lib. j. f. expressio fortis, doses Unc. inj. ad iv. bis in die.

R. Bacear. virid. Juniperi, & fambuci, ana lib. vi. convrum abietis lib. iv. Jugland. virid. lib. ij. cortieis Winterani Unc. iv. cortices exteriores vj. Aurant. & iv. limoniorum, fem. ammeos, eruca, nasturtii, ana Unc. iff. Anethi Unc. ij. concisis & contusts affunde seri lactis e vino albe parat. lib. viij. defil. organis communibus, liquor totus mufceatur.

R. (brystal. mineralis Une. ff. falis succini volatilis Drach.ij. pul.sem. dauci Drach. j. Terebinth. Venet. q. f. f. pilul. exigua, sumantur iij. vesperi, & primo mane super-

bibendo aq. pradict. Unc. iij.

R. Spiritus falis dulcis Unc. ff. fumat gut. vj. ad xij. bis in die cum baustu e justem aqua, addendo syrupi violacei oochl. j.

R. Spir. falis Tartari Unc.j. fumat. Serup.j. ad Drach. I. bis in die eodem modo : fic etiam Spiritus nitri, & Tinctu-

ra salis Tartari exhibers possunt.

R. Folior. plantaginis, cherefolij, Aparines, ana M. iv. contufis affunde aq. destillat. privris lib. j. f. expressio fortis. dojes Une. inj. bis vel ter in die, cum alio medicamine,

R. Radic. graminis Unc. iij. rusci Brusci Unc. ij. cherefulij, eringij condit. ana Unc. j. ras. C. C. eborn, ans Drach. sj. Cor. cervi uff. Drach. iiff. fem. Bardana Draon. iij. coquantur in aq. fontan. lib. iij. ad ij. colasura fervida effundatur folierum Aparin. & nasturiis aquat. coniuf. ana M. j. addendo vini Rhenani Unc. vj. f. infusio calida, & elaufa per boras ij. dein iterum coletur, & adde an. lumbricorum Magist ral. Unc. ij. frupi e v. radicibus Unc. i f. f. Apozema, dosis Unc. iv. bis in die cum alio medicamine.

Dum hac intus sumuntur, et am Topica, & Applicationes externæ sedulo adhibeantur, non calida, & discutientia, sed particulis salis volacilis. & nitrofis prædita, que nempe falium aliorum combinationes destruunt, & & spirituum impactiones dissolvunt, in quos fines fequentia proponimus. Si fotus omnino in usum admitti debent, ne calide nimis applicentur, item non è carminativis vulgo dictis, fed imprimis è lalibus & mineralibus parentur. Cabrotius (citante Helmontio) se octoagenarium fanaffe narrat , cujus ventre m bis in die fomentabat cum lixivio, cui fal, alumen, arque fulpbur incexerat; ac inde fim vacemo, pro cataplasmate unebatur. Ego sequentia præscribere foleo.

R. Florum Salis Armoniaci Unc. j. Chrystalli mineralis Unc. ij. fpir. vini tenuioris multo phlegmate imbuti lib. ij. misce & dissolve in vitro.

Pannus laneus huic tepide intinctus, fuper totum abdomen applicetur, & subinde mutetur denuo intingendo : fiat bis in die per horz femis, dein applicetur vel cataplasma ex fimo vaccino cnm pul. stercoris canini, vel emplastr. sequens.

R. Emplaftri diasaponis b. e. de minio eum sapone Veneto, q. f. extendatur tenuiter fuper alutum tenuem, toti ventri applicetur renovando intra x. vel xij. dies.

II. Indicatio fecunda remedia alterantia potissimum requirit, quæ nempe in visceribus imi ventris humorum fermentationes, & spirituum orgafmos, & excursus irregulares fiftunt, quæ insuper chyli & fucci nervei mixtiones aquabiles, & motus debitos procurant: in quos fines chalybeata imprimis accientur. Et quidem non modo ad hunc morbum, fed & plerosque alios splanchnicos, ad medicamentum ex ferro, tanquam inde tela maxime aculeata pararentur, fatim accurri folet: cum interea à multis empiricis, aut medicaftris, qui hæc confidencer & dogmatice præscribunt, parum, aut minime attenditur quo ritu talis pharmacia operatur, aut quas in melius alterationes inde expectare liceat : quapropter dum ferrum in medicamentum cedens, etiamsi Goliathi gladius, à cæco arripitur & vibratur, nihil mirum eft, fi in irritum cedat, imo si loco morbi hostis, ipsa interdum natura percutiatur, ac lædatur : & quidem ita trequenter accidit, cum chalybeata, quorum magna varietas, & operationum diversitas est, sine ullo delectu, ant in patientibus temperamenti, constitutionis, & morbi status respectu, & discrimine exhibentur.

De medicamentis ex ferro ac chalybe præparatis, eorumque virtutibus, & operandi modis, alibi ex professo egimus; ut non opus fuerit hic eadem repetere. Ad morbum hunc, fi ulla omnino ex iis, cerre non omnia conveniunt; ea namque in quibus mixti compage referata, sulphur usque remanet, & solutum ceteris prædominatur, ab hoc censu prorsus exulent; quippe

204wood

efcri-

eralis

b. ij.

nab-

gen-

vel

vel

pone

toti

re-

um

rre-

-oi:

nes

ad

ad

me

aà

&

ur

ius

er-15,

m

ra i-

a-

us u,

ò

ď

.

ξυμώση fua infigni viscerum succos valde sermentant, atque sanguinem & spiritus adeo exagitant, ut tota imi ventris regio, quasi à spiritu quodam impetum faciente, in majorem molem attollatur.

Nec minus hic conveniunt, à quibus particulæ sulphureæ una cum salinis prorsus abiguntur; ut sit in Groco Martis, per calcinationem fortissimam, ac diuturnam præparato. Hoc enim medicamen cum ad sluxiones omnes sistendas utile sit, ita & humorum, & spiritum impactiones quasvis sigit magis, & obstanationes reddit.

Verum restat medii generis pharmacum Martiatum. in quo fulphure in totum, aut maxima ex parte abacto, sel vitriolicus remanet ac præpollet : uti quidem habet in ferri limatura folutione, aut infusione simplici, aut acidulata; in fale, aut vittiolo martis, in chalybis præparatione nostra; cum multis aliis, ex quibus pharmaca præparata, aut composita, in nonnullis casibus opem infignem contuliffe, experientia fatis crebra liquet. Hac enim viscerum fermenta exotica destruunt, & genuinz restituunt; obstructiones corum reserant, sanguinem figunt, ejusque compagem à dissolutione nimia cohibent: quapropter remedia chalybeata, quemadmodum etiam alterantia quædam alia, contra Tympanitis causas procatarcticas, & remotiores, aliquantum forfan profunt; verum ad causam ejus conjunctam, parum aut nihil opis conferunt.

R. Chalybis nostri tenuisime lavigati Drach. if. aq. destillat. superius prascript. lib. ij. sirupi è vi radicibus Unc. ij. misee in vitro, & per subsidentiam clarificetur. Doss Vnc. iij. vel iv, mane & hora quinta P. M.

R. Pul. radicum ari, oculor. cancri, ana Drach. iii. chrystalli mineralis Drach ij. virioli Martis Drach. is. facchart Anthofat. Drach. ij. mifce, dosis Drach. sf. bis in die, cum vehiculo idonco.

Hartmannus egregie prædicat, liquorem è floribus Tapli barbati, quali remedium in hoc morbo specificum; flores istos recentes inde in Alembicum immittendo, & fortiter comprimendo, dein vas exacte clausum ponatur in clibanodum panes coquantur, & postea è floribus exemissiquor fortiter exprimatur, qui in balno destilletur. Dosi, sorup, j. in Decosto sem. & radio fanicul. Certe medicamentum hoc, si quid omnino efficiet, in dosi majori exhibeti debet.

T

7 channes

Johannes Anglicus commendat electuarium ex rosata novella cum Diatrion. santal. & ovis formicarum; quod equidem remedium satis probabile aliquid promittere videtur. In horum imitationem libet hic sequens proponere.

R. Conferv. florum (ichorii, nasturtii Indici, ana Unc. iij. pul. rad. Ari, ligni Aloes, santal. citrini, ana Drach. j. oculor. Cancri, Drach. isf. salis absinthii Unc. j. ovorum formicarum Unc. j. liquoris Tapsi barbati Drach. ss. cum s. q. syrupi è corticibus citri, f. Electuarium, dosis Drach. ij. bis in die superbibendo aq. desistlat. prioris, aut Julapii sequentis Unc. iij.

R. Aq. foliorum Ari, è succo Baccarum sambuci, Aq. Juniperi, slor. sambuci, ana Unc. vj. Aq. limacum lumbricorum Magistrat. ana Unc. ij. syrupi è succo baccarum

Sambuci Unc. ij. misce, f. Julapium.

III. Indicatio tertia vitalis præscribit remedia potissimum contra spirituum deliquia & dyspnæam, & contra vigilias & sitim. Utriusque generis formulas quasdam breviter subjiciemus.

1. Cardiaca.

R. Aq. Napha, florum Calendula, Chamomeli, and Unc. iij. Doctoris Stephani Unc. ij. Tinctur. Croci Dracu. ij. sacchari Unc. j. Margarit. Drach. j. f. Julapium. Dofis Cochl. iv. vel v. ter aut sapius in die in languoribus.

R. Conserv. flor. Calendul. Unc. ij. consest. Alchermes, de Hyacinibo, ana Drach. ij. margarit. pul. Unc. j. syrup. è succo citri q. s. f. consestio, sumatur quantitas nucis moschat, vesperi & mane superbibendo baustum fulapii.

2. Hypnotica.

R. Aq. bysterica Drach. vj. syrnp. de Meconio Une. f.

mi fce, sumatur fera nocte.

Vel R. Ag. Cinnamomi tenuioris Unc.j. Diacedij Unc. iij. Tintiw. (roci Drach. ij. misce, sumat ad coult j. sera notte si somnus desecerit. Vel,

R. Syrupi e floribus Paralyfeos cochl. iij. Aq. paonia composit. cochl. j. laudan. Tartarisat. Drach. j. sumat

cochl.j. sera notte si vigilia urgebunt.

3. Arndit won

II

ata

od

ere

ro-

nc.

cb.

um cb. pii 4q. m-

ffitra m

na ch. 10-10-11-11-11-11-

T. ne.

ra ia as 3. A Nicht whi in hoc morbo valde siticuloso frequenter ac in quantitate solum perexigua exhiberi debent, ut molestissimum illud symptoma absque multo potu, qui semper perniciosus est, compesci queat. In quem sinem,

R. Conserv. lujula per setaceum trajest. Unc. iij. Pulp. Tamarındorum Unc. ij. Sain Prunel. Drach. j. sprup. è succo lujula q. s. f. f. Eeclegma molle de quo sepius lambat.

SECT.

SECT. II. CAP. V.

De Anasarca.

Hydropis speciebus, sc. Ascite & Tympanite; quamvis tertia, viz. Anasarca (siquidem totius corporis potius, quam imi ventris assectate) proprie hujus loci non est, attamen Pathologiam ejus prioribus nonnihil assinem, quin & medelam brevi contractam, etiam hic tradendam censemus. Anasarca ad hunc modum describitur, quod sit totius corporis exterioris, aut quarundum ejus partium, tumor albus, mollis, tastui cedens, & foveam à compressi ne relinquens, ab humore aquoso extravasaro, atque tum intra musculorum interstitia, tum intra carnium, cutis, imo glandularum, & membranorum potos aggesto procedens.

Differt ab Ascite quoad formam externam, & apparentiam, minime tamen quoad materiam morbificam, qua in utroque affectu eadem, quatenus intra cavitates majores, aut minores aggeritur, morbi appellationem di-

versam fortitur.

Humor aquosus Anasarcam constituens, omnino aut maxima ex parte à sanguine procedit; iste nimirum Hæmatoseos defectu & vitio, intra massam sanguineam juge productus, ex Arteriarum sinibus in majori copia profunditur, quam ut per venas, & lymphæductus excipi, & reduci, ac per renes, & poros cutis, aliaque serosi laticis Emissaria, amandari queat.

Ex his fequitur, morbi hujus causam Materialem esse humorem aquosum, & efficientem esse sanguinem, qui sc. aquas progignit, inque locis affectis deponit. Utriusque oftarum rationes, atque fiendi, aut efficiente diperpendemus, & primo de Anasarcæ causa efficiente di-

cemus.

1. Sanguinis diathelis, seu potius sætura hydropica, in his duobus confisti; sc. primo quod ob hæmatoseos desectum aut vitium, succum nurritum massæ sue jugiter infusum non recte assimilat, sed in humorem aqueum degenerare s nit dein secundo quod propter mixtionem ejus nimis l. xam, humorem istum ita degenerem, intra compagem

m)

re;

tius

oro-

rio-

ra-

unc

aut

6

ra-

tra

00-

n-

uz

12-

li-

ut

m

m

13

11.

2-

le

ıį

2

compagem haud tam diu retinet, donec per emunctoria aut emissaria idonea ablegari possit, quin ubique juxta Arteriarum sines cum in vasorum intercapedines exuit, ibidemque relinquit. Utraque hac sanguinis vitia paulo

amplius perpendemus.

Primo quoad prius, Sanguinem ipfum, & non Cor, aut Hepar languineare, nuper ex quo partium harum munia plane intelliguntur, fere apud omnes in confesso est; attamen quo ritu sanguis chylum sibi infusum assimilat, inque languinem recentem in usus plures, ac divertimodos impendendum convertit, non ita facile paret. Quod autem nonnulli asserunt, hoc tantum exacta particularum comminutione & commixtione fieri, proindeque utriulque generis particulas simul confusas, intra angustiores hepatis, & pulmonum ductus, velut cum pistillis subigi & pinlitari autumant, nobis certe minus verifimile videtur ; quin è contra putem viscera hac (prout superius ostendi) secretionum potius quam mistionis organa constitui; Hæmatoseos vero rationem omnino in hoc confistere, quod sanguinis veteris particulæ activæ, nempe falinæ, & sulphureæ, cum spirituosis in vigore posita, illico in fymbolas chymi infusi particulas in statuadhuc inferiori existentes agunt, easque exuscitant adeo & fermentant, ut exinde statim ha crassiorum involucris extricatæ, in parem cum prioribus exaltationis, aut perfectionis gradum eveh ntur, ipfifque demum affociatæ, ac intimul homogenese, & fimiles facta, candem tanguinis naturam induant, particulis interim crassioribus & heterogeneis à quibus exuuntur & emergunt illus alio ablegatis. Enimyero Sanguificatio, quemadmodum mufti in vinum aut cervifiam maturatio, omnino fermentatione peragitur; verum discriminis ratio est, quod vinum doliolo inclusum usque in eadem massa integre permanens, quoid totam ejus compageni lente fermenratur, & non niti longo tempore perticitur; languis autem in perpetuo fluxu, & partium quarundam impendio, aliarumque reparatione constitutus, per partes usque recentes fermentatur, & de novo generatur.

Profecto sanguis vetus erga chymum recentem, sere idem prastat, ac sermentum è cervisiæ veteris slore, aut sæce, cervisiæ novellæ adjectum: ataamen modo quasi inverso; quia sanguinis massa ingens prius sermentata, thymi portiones exiguas continue insulas subito sermentat alteratque, in cervisia vero liquor fermentans in quantitate perexigua alterius massa ingenti sermentande.

T 3

imponi_

imp nigur, quam non nifi longo tempore ad maturitatem perduci t. Post sanguinis rudimenta ita per fermentationem jact a, complementum ejus & perfecta in fanguinem Affimilatio, per Accensionem acquiritur (eum namque revera accendi 2000 (x lixão (uti opinor) olim oftendi, quæ argumenta, per demonstrationem potifimam, scilicet à propria Paffione desumtam confecta, etsi multi cavillati funt, nullus adhuc diluit.) Dum iraque tota fanguinis massa ex cruore & chylo simul confusis conftans, inter circulandum fermentatur, eadem insuper in portiones minutissimas divisa, per totos pulmones explicatur, ut ab aere nitroso inspirato secundum omnes luas partes luccessive accendatur: ita namque & flamma vitalis perennatur, porro & fanguinis particulæ omnes, velut ignem paff., deræcatiores, ac inter fe magis congruæ evadunt : quin etiam inter efflagrandum adeo difponuntur, ut dum alizi n spirituum, succi nervei, & partium solidarum nutrim nta abeunt, alizque minus utiles in viscerum fermenta, aut recrementa secedunt; alix inteterim fixieres, in massa sanguinea diutius permanent, ejulque compagem luftentant, & fuccum nutritium fermentando, fanguinem usque novum generant; donec iplæ demum efiætæ amandantur, & aliis dein adultis locum cedunt.

Oftenso ad hunc modum, quo ritu Hæmatosis per sanguinis tum sermentationem, tum accensionem, persist de best; sacile crit concipere in quibus virtum ejus, diathesin hydropicam producens, consisti. Viz. hæc oririfolet, si quando alterutra, aut simul utraque ex istis conditio ad sanguiscationem requisita, aut deficiat aut persistio ad sanguiscationem requisita.

Ver atur.

II.

em

io-

em

ue

di,

ci-

lti

ota

n-

in

X-

cs

ma

es,

mæ

n-

m

in

te-

nt,

m

ec

izs.

n-

Gi

4-

ri

1-

T-

ia

et

m

c

n

25

i-

ĸ

t,

.

t

ć,

(liquorum aliorum titu, quoties simus mixta Zopuwod Carent) in humorem aqueum forte acidum aut pendulum, aut alias vitiosum abit, qui postea indies coacervatus, & demum ad plenitudinem assurgens, sanguinem aggravat, ejusque calorem sere tantum non obruit; proinde ut necesse site eum quoquo modo, & qua data via protenus amandari; deinde vero quia secretionum officinz (spirituum animalium penu propter diminutum influxus sanguinei tributum languente) in sunctionibus suis desiciunt, serum exuberans ex arteriolarum osculis ubique in poros, & vacuitates proximas sive minores, sive majores deponitur; à cujus aggestione magna, & diuturna,postquam pori omnes implentur, oritur iste torius coiporis externi, aut quorundam ejus membrorum labitur salva alludosse.

habitus velut paludofus, Anafarca dictus.

Secundo nec tantum fermentacionis, verum & accenfionis sanguinez defectus, aur vitium, masta interdum eius diathefin Hydropicam inducit : quod plane cernitur in quantum nonnulli, loca palustria aut maritima incolentes, fine ulla praterea caufa, aut occasione, nisi quod auram crassiorem halitibus incongruis, à quibus nitrum abigitur, aut obscuratur, præditam hauriunt, in hydropem incidunt. Propterea namque languis, fiquidem intra præcordia rite accendi, & effiagrando perfici nequir, degener factus, & quoad crafin vitiatus, chyli fuccum non rite diffolvit ac affimilat, fed in laticem aquofum perverti finit. Quanquam autem fanguis etiam hac ratione primo depravatus, subinde vim suam fermentativam amittit, ac ideo potius & immediarius hydropem accerlit; attamen primum ejus vitium, ab acre infalubri inspirato, & languinem non rite accendente ortum habuisse, inde constar, quia rales hydropici habitationem fuam in loca aprica & montana transferentes, absque alia medicina convalescunt.

Hæc de Anafareæ causis proximis, ipsique morbo conjunctis, quæ nimirum sunt mass sanguineæ, potissimum quoad termentationem, & aliquatenus quoad accensionem ejus depravatio, aut defectus: quæ posterior vix esservix esse

omnes particulatim recensere; plurima tamen, aut saltem pracipua, ad tria hac capita reduci possum. Nempe quandoquidem dyscrasia sanguinis salassa, exoritur, quatenus principia ejus activa, viz. spiritus, sal, & sulphur, vim sive virtutem suam suas alla h.e. sanguisicam minime exerunt: dico hoc sieri, vel primo quoniam particul: ista propter magna impendia nimis absumuntur; vel secundo quia per resectiones idoneas & proportionatas non satis reparantur; vel tertio quoniam a particulis aliis hebetioribus, aut heterogeneis in massa fanguinea nimium aggestis obruuntur aut obscurantur. Cujusque horum rationes & siendi modos paululum expendamus.

Primo, prius horum evidentissime cernitur in crebris aut immodicis hæmorrhagiis, à quibus sæpissime, plus quam ab alio quovis accidente, aut occasione plerique homines, quantumvis robusti, & constitutionis prius sirma, illico ad hydropem inclinantur. Cujus ratio est, quod sanguis, particulis ejus nobilioribus in copia ingenti profusis, depauperatur adeo, ut postea succum chyli allatum, nec rite termentare, nec accendere possit. Porro idem interdum essectus, tardiori licet passu, à febribus, aliisque diuturnis ægritudinibus, vel languoribus succedit; quatenus nempe sanguis longa depressione laborans extenuatur adeo & dispoliatur, demum ut aquosus &

& vie won evadar.

Secundo fanguis nonnunquam ab indole genuina decilcens, in hydropicam vergit, quia propter alimentum folito aut debito tenuius ei suppeditatum, particulæ activæ & fanguificæ intra massam ejus non satis reparantur; ita namque advertere eft, quosdam vino & potui lautiori afluetos, postea ad aquæ aut cervisia tenuioris potum & edulia tantum famelica redactos, fubito in hydropem incidifie. Communis observatio eft, & sapenumero fatis vera, licet mali ominis, bibulos & potatores affiduos, is forfan more iftoc velano relicto, tandem fobrit ac abstemii evadunt, multum periclitari, ne propter folitam languinis mat depressam, morbo isti obnoxii fiant. Novi Bibonem infignem, qui facerdotem eximie doctum juxta ac pium, necis fuz reum pronunciavit, eo quod ipfe monitis ejus obtemperans Temulentiam reliquerat, & exinde paulo postea hydropem lethalem contraxerat.

SECT. II.

IT.

fal

npe

ur,

ful-

ui-

10-

ab-

80

am

Ma

ur.

X-

ris

us

le

15

,

1-

li

0

s,

-

3

Ceterum tertia eaufa, sive occasio ad morbum istum disponens, communishma, & maxime notabilis in eo confiftit, quod particulæ fanguinis activæ, aliis hebetioribus, aut heterogeneis obvolutie, vel ab invicem diffipatæ, vim suam Com alixle amittunt, vel exerere nequeunt. Talis vero earum affectio cum à variis canfiss & accidentibus, ita potiffimum ab histribus modo folitariis, modo fimul unitis, excitari folet: viz. Primo à nonnaturalibus immodice ingestis, secundo à naturalibus indebite retentis, vel tertio à præternaturalibus in

corpore perperam genitis.

Ad primam ex his classem, errata in victu (à quibus uberrima semper iftius morbi seges est) merito referimus. Etenim vulgaris, & fere omnium in ore decantata eft hac prognofis, guiofos quofvis & valde bibaces demum ab hydrope interieuros : ad quem insuper inclinant, non modo crapula & compotationes immodica ac affiduæ, verum & comeffationes nimis crebræ ac intempeftivæ, quin & alimentorum abfurdorum, aut dyspeptorum frequens ingestio. Quippe à victus ratione cujusque generis mala diutius ufurpara, fiquidem chyli fuccus non nifi crudus fæpe, incongruus, & plerunque fupra modum copiosus, maste ianguinez infunditur, nec sie erit eum primo aggravari, dein compage ejus laxata, particulas nobiliores ab invicem divulfas, ab aliis heterogeneis ita obvolvi, aut retundi, ut à virtute sua sementativa five sanguifica impeditus defistat; proinde ut viscerum Izhonibus etiam brevi in accessum datis, cachexia, & propediem hydrops (cujus illa semper prodroma est) insequantur.

Secundo in loco ponantur evacuationes omnes ordinariz afluetz, aut folennes fuppre lie. Satis notum eft à fluxu menstruo, aut hæmorrhoidali diminuto aut nullo, haud minus quam à nimio (propter languinis à particularum heterogeneitate impeditam) cachexiam non raro hydropicam excitari Porro idem impe ettedus. & ob parem rationem à fontanellis occlufis, vel eruptionibus cutaneis subito repercustis exoriri solet. Denique urina suppressa, & Diaphoresis multum impedita, affedione immediata & necessiria languinem aquoliorem reddunt, ac ad hydropem inclinant. Satis requens etiam de sanis observatio est, qui aliquimuiu lecto abstinere coguntur, eorum pedes intumescere.

Tertio præternaturalia intus in corpore genita, præfer-

tim vero tumeres, ac humores, fanguinem fæpe in motu præpediunt, aut in crasi pervertunt, eique adeo diathelin hydropicam inducunt. Tumores alicubi circa viscera excitati, quatenus fanguinis circuitum obstruunt aut angustant, serum ejus illic extravasari & profundi faciunt; à cujus intra cavitatem aliquam aggestione, primo Ascites (prout supra oftendimus) & postea demum Anafarca, iftius confequens, fape accientur. Porro bumores diversimodi variis in locis intus geniti, atque in sanguinem traducti, massam ejus primo inquinant, & particuculis heterogeneis inficiunt, à quibus ea demum infirmatur adeo & in crasi læditur, ut chyli succum intusum (cum amplius fermentare & affimilare nequeat) in laticem hydropicum pervertat. Propter hanc rationem, nihil ulitatius est quam phthilicos, item ulceribus strumolis, cancrofis, imo quibulvis intra renes, melenterium, intestina, aliaque imi ventris viscera excitatis laborantes, postquam diu contabuerunt, tandem hydropicos

interire.

Hæc de morbi hujus causa efficiente proxima, item de remotioribus præcipuis tum procatarcticis, tum evidentibus. Quod vero ad causam materialem spectat, sensui patet, hanc meram effe lympham intra cutis aliarumque partium exteriorum poros aggestam, que quidem à languine illic depolite (partim ejus latex ferofus, partimque fuccus chylofus est) ed ab hæmatoli & corporis nutritione, quibus destinabatur, deficiens, recrementi inftar, in fram quævis vacua vafis interjecta rejicitur. Quod autem materies hydropica, à fanguine & chylo procedens, nec cruenta, nec lactea, fed limpida existit, nihil mirum videatur; quoniam urina v l fanorum post potum pleniorem cruda pariter & aquofa reddicur; ac proinde constat eam nihil à sanguine mutuari, verum quicquid coloris aut confistentiæ crassioris ad massam ejus attulit, ibidem relinquere. Et quamvis in utriufque cafus Ætiologiam ref. rri poffit, urinam quatenus per renes, & materiam hydropicam quatenus per solidarum partium poros colatur, ita limpidam & aquolum evadere; attamen observatione constat, chyli partem aquosam etiam dum fanguini confunditur, cum ipso non intime misceri, sed colore & consistentia spoliatam sub forma lymphæ intra sanguinis poros manere: cujus certe indicium est, quod fan uis à quocunque animali per phiebotomiam detractus, poltquam infrigidatus in partes feceffit, laticem aquolum (qui fero & facco nutritio conftat)

II.

in

ra

ut

fa-

no A-

res

u-

ir-

m i-

1,

u-

n-

OS

m /i-

ui

ue ì

is

ti

r.

lo

t,

Æ

30

m

le

n

11

e

1

.

0

constat) plane limpidum & à reliquo cruore separatum exhibet. In hujus rationes, & siendi modos, & quare sanguis qui aque insus, ipsam illico tingit, & solida quaque si quando ipsis inspergitur, cruentat, proprium serum quocum intime consunditur & diu circulatur, aullo colore insiciat, à prassenti instituto erit modo altius inquirere.

Ex morbi hujus Ætiologia modo tradita, differentia ejus facile colligi possunt, viz. Primo quod sit vel universalis, cum totus corporis habitus & membra omnia intumescunt; vel particularis, in quo plerunque membra pantum inferiora laborant, reliquo interim corpore propter nutrimenti desectum emarcescente, cujusmodi assectionem ac minime tympaniten Prosper Martianus vult Hippocraten, Hydropen siccum appellare; in quo sc.

quod de Syrene fertur, Siccum Aquoso jungitur.

Sécundo Analarca sive Universalis sive Partialis, aut simplex est, aut cum Ascite complicatur: & tunc vel Analarca superinducitur Asciti, aut hic morbus isti supervenit. Porro Anasarca respectu causarum tum procatarcticarum tum evidentium, multifariam distingui potest, prout supra innuimus; & ejusmodi ejus discrimina, circa prognosin & Therapeiam rite instituendas magni sepe momenti deprehend intur.

Itaque ad Prognosin quod spectat, morbus hic dum simplex, inter omnes hydropis species minus periculosus existit; atque Particularis, membra tantum inferiora occupans, modo venter non simul intumescat, multo tu-

tior eft quam Univerfalis.

Anafarca Asciten superinducens, in quo plerunque urina & satis copiosa est, & sitis non admodum intensa, longe tutior est, quam eadem ab hoc morbo industa; qua laborantes ut plurimum valde sitiunt, atque urinam pancam, rubicundam, & crassam aut quasi luxivialem reddunt. Pariter, aut pejus habet, quando Anasarca (prout interdum assolet) Tympaniti, aut phthis supervenit. Deuique morbi hujus prognosticon non leve, ab Egrotantis circa vistum & medicinam morigeratione aut obstinatione desumitur. Nam utcunque habeat morbi conditio, si hydropicus pharmacum recusans genio indulgebit, nihil inde boni sperare liceat.

Circa Therapeiam rite delignandam, duo præcipui hic medendi Ropi occurrunt, viz. Primo ut aqua intercus quoquo modo evacuetur, & ablumatur; dein fecundo provideri debet, ne nova continue generetur & aggeratur;

0

2

ò

e

f

in quem finem danda erit opera medica, tum ut coctionis viscera recrementis inanita, & obstructionibus libera chylum usque laudabilem conficiant, ac in debita copia masta sanguinea suppeditent; tum insuper ut languis (principiis ejus ad ovizur Cound sales restitutis) chyli fuccum ei jugiter fuffusum, rite fermentet, inque fanguinem affimilet. Indicatio vitalis minime in hoc mor-bo, uti in multis aliis, necessaria videtur; quoniam raro hic adfunt spirituum deliquia, aut vigiliæ, pro quibus cardiaca & hypnotica requiruntur : atque victu refumtivo parum opus eft, quia Jejunium, & abstinentia potius juvant, & læpislime in magnam curationis partem cedunt : cujus ratio est , quod vasa per inediam inanira, aquas intercutes, aut alibi stagnantes resorbent, easque partim per renes, poros cutis, aliaque emissaria foras ablegant, partimque fucco alibili adhuc turgidas corpori enutriendo utiliffime impendunt.

Primo, ut prima Indicatio curatoria, materix morbificze evacuationem intendens, perficiatur; adhiberi debent, pharmaca hydragoga omnia, tum fimplicia, tum compofita; quin & medicamentorum formulz, fupra in capite de Alcite recensitz, & przscriptz. Porro huc pertinent, non tantum cathartica, & diuretica, sed etiam diaphoretica, quæ licet in aliis hydropis speciebus ut plurimum interdicta, in curatione Anasarcz spec locum ha-

bent.

In simplici Anasarca fortiter purgare licet, & non raro multum juyat. Et quidem ab hoc morbo interdum 'per Catharfin sanato, empirici de medelis suis plurimum gloriari habent; corumque medicamina quædam pro curandis hydropicis multum decantata existunt; quippe i forte unum aut alterum Anafarca laborantem, specifificis hydragogis, aut elaceriis; eos ulpiam l'analle contigit, latis eft de quo fe & artem fuam femper venditent , etfi eodem medicamento centum Afciticos jugularunt. Quapropter licet efulæaut elaterii præparata, pilulæ lunares, Hercules Bovii, aliaque hydragoga in quibuidam cafibus nonnunquam proferunt; tamen fi indifferenter hydropicis omnibus, aut omnino ulli constitutione debili & visceribus toni præfracti, aut conformation is læfæ, prædito exhibentur, læpius necem quam remedium afferunt. Itaque semper prudentis medici judicio committatur, quando, quousque, & quibus Catharticis utendum erit.

II.

ioera

pia

lis

y-

n-

17-

ro

20

9-

)-

m

2.

e

-

ti

Catharticorum cujusque generis hydragog v, sc. tum vorto vim suam exerentium, atque tum lenius tum fortius operantium, formulas supra descriptimus, unde possunt huc referri, & medendi methodo

jam propolitæ accommodari. Quod fi ratio inquiritur, quomodo cathartica in hoc morbo operantur, & quare felicius, & multo efficacius, quam in aliis hydropis speciebus aquas educunt, dico in Analarca materiem voorelu (que lympha est) partim in massa sanguinea, partimque in habitu corporis, intra poros, & vacuitates valorum finibus interjectas, subfutere; quaproprer catharticum fortius exhibitum, illico maffam languineam exagitat, fundit, & ad superflui cujusvis, aut heterogenei excretionem ciet; simulque arteriarum ofcula, versus intestinorum cavitates dehiscentia irrigat. ut per hæc potius emissaria humor è sanguine rejectus exitum inveniat. Hinc imprimis aque intra languinem fluctuantes copiole elutriantur, dein vala inanita aquam mox intereutim reforbent, & partim illico per fedem, partimque per urinas, aut diaphorefin foras amandant; nullus interea metus est ne, ut in Alcite, materies morbifica à sanguine per medicamentum exagitata & fusa, in loca affecta, unde non facile remeabilis eft, amplius adigatur: item ne, ut in Tympanite, propter ventriculi, & intestinorum fibras, à pharmaco nimis irritatas, viscera ista in extumescentias relavios ; accieantur. Quippe donec viscera erunt firma, & bene constituta, medicamenti particulæ nullam iis noxam infligunt : verum exinde in sanguinem traduax, non modo aquas ex eo eliciunt, sed massam ejus exagitando, parciculas activas prins obrutas exuscitant, & versus duyzus suam 20walle bu dilponunt.

Secundo hydragoga per diurefin operantia, tum simplicia tum composita, nec non medicamentorum ex utrisque paratorum formulas, & exhibendi modos etiam supra descripsimus, quæ item (ut repetitione non opus sit) huc transferri possunt. Quoniam vero pharmaca hujus generis non omnia pariter in quibusque affectibus juvant, advertere hic subest, pro curanda Anasarca Livivialia (prout nostra obiervatione supe constitit) ceteris diureticis longe præstare. Enimvero tritum & vulgare nunc remedium est, ut quispiam anembra habens tamida, post purgationem præmissam, sumat bis vel ter

in die lixivii ex cineribus absinthii, vel genista cum vino albo sacti Unc. vj. ad viij. ejusque usum per aliquot dies continuet. Medicamentum hoc, uti in pluribus notavi, urinas potenter movet, imo nonnunquam in tanta copia, ut lotio supra sesquicongii mensuram, intra nycthemeri spatium prosuso, Ægrotantes sere ad miraculum

usque brevi convaluerint.

Quo ritu, & quali viscera, sanguinem, aliosque humores afficiendi modo, Diuretica cujulque generis operantur, in priori tractatu explicavimus; quod vero in Anafarca laborantibus, medicamina fale fixo, & lixiviali, plus quam fale acido, Alcali, aut volatili prædita, urinas expellunt, ratio ut opinor hac eft, viz. in morbo ifto affedis postquam deficiente sanguinis (vulor & virtute fanguifica, humores aquosi & crudi tum in ejus massa, tum intra corporis habitum aggesti, ibidem fere immobiles aliquandiu permanserunt, tandem illi (prout succorum aqueorum paulo stagnantium mos est) coacescunt; quapropter medicamenti particulæ lixiviales in fanguinem fuffuse, illico cum aquarum acidis effervescunt, quas insuper dum exagitant & fermentant, in tora massa fanguinea Zoma (v inlignem , & excretivam cient ; proinde ut particulis omnibus in motum concitis, non tantum aquola ac recrementitia ceteris extrula, per renes amandentur, fed & iplius cruoris inlitæ & activæ craffioribus quibus obvolvuntur fese extricent, & denuo emergentes virtutem fuam fermentativam refumere, & fanguificare incipiant.

R. (inerum genista, vel absintbii, vel sarmentorum vitis ad albedinem calcinat. & cribrat. Unc. iv. ponantur in lagena vitrea cum vini albi lib. ij. digerantur clause & calide per iij. vel iv. boras, dein colouur, Dosis Unc. vj. ad

viij. bis in die.

R. Tartari albi cum nitro calcinati, & dein in crucibulo ad caruleitatem fusi Unc. iij. spiritus vini tennioris lib. iss. aq. limacum, lumbricorum, ana Unc. iv. digerantur clause in surno arena per duos dies. doss liquoris olari Unc. ij. ad iij. cum decotti radicum Rusci, & Bardana, in cervisia satti Unc. iv.

Pro potu ordinario.

R. (inerum genistæ alborum, & mundat, lib. ij. ponantur in sacculo cum raf. ligni sassaphras Unc. iij. radicum Galangæ Vine

dies

tavi,

a cothe-

lum

mo-

ran-

na-

olus

ex-

ais

an-

Hm

iles

um

us-

em

125

n-

ro-

n-

es

0-

r-

1-

Galanga minoris Unc. j. Bascarum Juniperi & fem. Dau ci, ana Unc. if. fiat sacculus pro iv. congiis cervisia, post 7. vel 8. dies hauriri incipiatur.

3. Diaphoretica in leucophlegmatia (quæ sc. Anasarcæ procemium aut declinatio est) non raro egregie conferunt : ceterum in hoc morbo confirmato, melius quam in aliis hydropis speciebus convenire solent. Et quamvis ab initio propter habitum corporis craffiori velut palude obseffum, sudores movere nequeant, utcunque dum fanguinem exagitant, particulas ejus infitas activas, antea fopitas, & femiobrutas exuscitari, & versus Zunwow dilponi, quin & recrementitias quasque, & prasertim aqueas in motum accieri faciunt, proinde ftatim ut illa è receptaculis suis exundantes, promtius ac facilius per fedem , vel urinam , & fape aliquatenus per danvolus abscedant. At vero postquam aquis per catharsin elutriatis, materi es morbifica in tantum diminuitur, ut corporis moles, & membrorum intumescentiz remittere incipiant, humoris reliquiæ per ipidpa (in moderatam)

& diaphorefin constantem optime absumentur.

Hydroticorum centum, & formulas nuper in alio Tradatu descripfimus; quoad præfens institutum, pro curatione Anafarca, ea maxime conveniunt, que in dost paulo largiori exhibentur; quorum enim quantitas perexigua eft , particulæ corum activæ aquis immerlæ obruuntur, priufquam in fanguinem diffuse, vires luas exercre possint. Quamobrem spiritus sive Armoniaci, sive vinofi, nec non Tinctura, & Elixires, imo ac pulveres contra morbum istum rarius in usum veniunt: quia nimirum in dosi minori minus efficiunt; atque in perampla fi exhibentur, efferatione fua viscera impe ladunt: quin ea potius seligantur, quæ haustu pleniori, & calide assumta, fanguin em totum illibata permeare posiunt; cujulmodi imprimis funt decocta ex lignis, & radicibus, quorum particulæ fanguini fatis congruæ, ab eoque indomabiles, totam ejus massam pertranse unt, & vim elasticam, humores omnes commovendo, exerunt.

R. Rasura lign. sanct. Unc. vj. sassaphras Unc. if. Janualerum omnium , ana Drach. vj. ras. eberis, C. C. ana Drach. iij. f. a. infundantur, & coquantur in aq. fontan. lib. viij. ad medietatem; addendo radic. calami Aromat iti, Galang, minoris, Bardan, peralitidos, and Unc. j. folior um Calvea

U 2

vie acuta, chamadryos ficat. and M. ij. Colatura fer vetur adulum, dusis Unc. viij. ad x. calide bis in die; unicuique dosi addi possum Spir. salia Armoniaci succinat. vel fuliginis, gut. xx. ud xxv. vel Tinetur. salis Tariari Drach. ss. ad Drach. j.

Hæ de medicamentis hydragogis internis, quæ lymphas, vel intus versus intestina eliciendo, vel extusad renes, aut poros cutis pellendo, foras educi faciunt. Præteres in usu sunt Administrationes quædam externe, quibus aquæ intra corporis habitum aggestæ commoventur, adeoque vel generaliter ad egrediendum per diaphoressin, aut diuresin disponuntur, vel particulariter, exitu in privatis quibussam locis facto, protinus emittuntur.

In prima cliffe frictiones, linimenia, foius, & Balnea tum ficca tum humida ponuntur: dein Aquas educentia particularia funt, veficatoria, efcharotica, & per acum puncturæ. Super his fingulis aut faltem præcipuis quatenus

ad hunc morbum spectant, breviter dicemus.

1. Frictiones in leucophlegmatia, & Anafarca effectum fape utilem præstant: quippe cum habitus corporis non tantum illuvie: aquosa illic aggesta adeo impletur ut nibil evaporare possit, sed & partes externa, propter sanguinis ad eas appulsum inhibitum frigescunt, frictiones crebra ac valida aquas stagnantes commovent, & aliquatenus inde dissipant, quin & sanguinem, vias aperiendo in partes cas unde exulárat, denuo accient, quare non solum membra intumesacta sed & totum corpus semel aut bis in die cum pannis asperis, aut cum vericulo in eum usum

ordinariè nunc parato fricari expedit.

2. 3. Inter, vel post frictiones, linimenta & fotus interdum conveniunt. Parantur vel ex falibus aliifque mineralibus dissolutis, vel ex vegetabilibus calidis, & discutientibus, cum vini fæcibus aquæ incoctis: quorum applicatio calida poros aperit, aquas aggeltas amplius commovet, ac discutit, etiam circuitus sanguinei ambitum aggerie aquosa aliquatenus dissipata protendit. Linimenta constent ex sulphure, & salibus diversi generis, vel ex calce viva, aliifque mineralibus, que pulverifata, & herbarum acrium extractis mucilaginosis excepta, in unguenti formam redigantur; quibus ob meliorem confistentiam, olei scorpion. quantitas idonea adjiciatur. Porro oleum hoc (modo fit genuinum) per se adhibitum, opem non raro infignem præftat. Novi puerum ab Anafarca Universali valde tumidum, unico hoc remedio fanatum

11.

ve"

mi

rel

ch.

m-

ad

·æ-

ui-

ur,

re-

in

rea

tia

n-

us

m

on

hil

nis

ræ us

in

mis

m

r-

e-

1-

1-

m .

~

fanatum fuisse: mater enim (nescio quo consilio) totum corpus mane & vesperi oleo scorpionum illinebat, partes omnes cum manu calida valide fricando; quo facto intra triduum copit urinz copiam ingentem profundere, cumque per aliquot dies ita meiere perstitisset, intumescentia sensim evanescente, sanus evasit.

4 Balnea hydropi vix ulli præter Anafarcam, atque huic non nist in diathest, aut declinatione conveniunt. Quippe cum ab hujus calore totum corpus ambiente, languis effervefactus, & incitatus aquas prius stagnantes ubique commovet, & in se resorbens varie transfert, periculum eft, ne (uti frequenter affolet) eas è corporis habitu, in massam suam excipiens, evestigio in pracordis, aut cerebro deponat; quippe nihil usitatius est quam partium istarum affectus, viz. Afthma, vel Apoplexiam, hydropicis à balneatione intempestiva supervenire. Attamen cum morbi causa conjuncta (viz. intumescentia) moderata, aut non multa fuerit, Balneum ex aqua falibus ac fulphure imprægnata, aut etiam laconicum, à quibus blanda ἐφιθρωζις promovetur, non raro cum frudu adhibetur: pro laconico, plus expedit, & infigniter fæpe prodeft ut Ægrotantes in falariorum Ædibus, prope furnos in quibus aqua mineralis in falem decoquitur, in cellis idoneis collocentur.

5. Vesicatoria aquas intercutes copiose, & non raro prosuse nimis emittunt. De modo quo operantur, infra speciatim dicemus; interim advertimus hæc cautè admodum hydropicis adhibenda, quia sc. ejusmodi epispasticum locis tumidis applicatum, emissarium nimis patens facit, quo aperto, aqua primo erumpens, sape magnam post se illuviem è tota vicinia trahit, unde statim sequitur magna spirituum concidentia. Porro non-nunquam locus ita subito inanitus, siquidem caloris, & spirituum orbus, brevi in sphacelum labitur; quapropter medicamen hoc raro hydropicorum tibis, aut pedibus, ubi calor debilis, & tumor maximus est, sed interdum semoribus, & brachiis secure (quoties opus erit) appli-

cetur.

6. Escharotica paulo tutius, quam vesicatoria locis tumidis achibentur: quoniam ex hoc emissario, aquarum suxus non tam praceps, & copiosus statim ab initio contingit: verum iste moderate incipiens, deinde paulatim ad fluentum ingens accrescit; quod natura (postquam ei sensim assuciate) melius tolerat. Porro minor abescha-

U 3 soticos

615

rotico, quam à vesicatorio, gangrenæ metus est, quoniam in ifta applicatione, pars cujus continuitas folvitur, contra caloris exolutionem, per escharum munitur. Novi olim Empiricum indoctum & rudem, qui hydropicorum membra, ut ut tumida, sequenti modo per escharoticum non raro feliciter evacuabat; viz. Primo Tibias fovebat vesperi & mane cum decocto ebuli, absinthii, chamomeli, aliarumque herbarum calidarum, cerevifiæ aut vini fæcibus adjectis; atque inter fotus tempora cataplasma ex decocti istius magmate cum furfure paratum applicabat; post hac per triduum usurpata, utramque tibiam cum pede totam cum emplastro ex pice Burgundica tegebat; relicto tantum super utramque suram foramine exiguo, ad magnitudinem nucis avellanæ, quibus in locis Escharoticum ex cinere corticis fraxini cuti nudæ imponebat: quo post xij. horas amoto Eschara tenuis relinquebatur: è cujus poris, aqua primum lente exudere, dein indies paulo uberius extillare, & poftmodum (eschara decidua). tanquam è fonte aperto, copiosius emanare solebat, donec è toto infra & supra crura elutriaretur.

7 Restat adhucalius (prioribus non inferior, etti minus untatus) aquas intercutes educendi modus, fc per Acus puncturam; quæ itidem, ne præceps ac nimius accieatur aquarum effuxus, cauteadmodum ac minutim celebrari debet. Accipiatur Acus ordinaria (quali fartores utuntur) & luper locum maxime adematofum, in cutim pundim adigatur, eoufque tantum, ut farguis non sequatur: adeoque fiant uno tempore vj. vel vij. foraminula, pollicem latum ab invicem distantia; ex unoquoque foraminulo aqua guttatim erumpet, adeoque continue extillabit, donec circumcirca loca puncta tumor omnis evanuerit : dein proxima vice, post horas modo xij. modo xviij. aut xxiv. ejusmodi punctura in alia cruris ejusdem, ant alterius parte celebretur, adeoque deinceps femel, aut bis in die in membro hoc, aut illo, unico vel duobus, vel simul in pluribus, talia aquarum intercutum emissaris excitentur. Enimvero hoc modo uberius ac tutius quam ab alia quavis ayaipnog exteriori, illuvies hydropica exhauriri possit cujus interea proventus novus fi per internam pharmaciam præcavetur, morbus facilius fanabitur. Porro in hydrope deplorato, optime peradministrationem istam vita prolongatur, in quantum fc aquis per emissaria isthac externa continue elutriatis, inundatio interna vitalis diutius protelatur. Nuper

iam

atra

lim

rum

um

bat

eli.

cci-

ex

at;

ım

at;

10, 11-

it:

r: ies

a). 0-

i-

er

c-

m

r-٩,

is

j.

X

-

2

e

Nuper senex septuagenarius toto corpore, hydrope immersus, unici hujus remedii ope præter spem omnium per plures menses in vita perstitit, & caput super aquas extulit.

Hactenus de remediorum generibus & formulis per Indicationem primam fc. curatoriam fuggeftis; quod ad alteram fc. præfervatoriam spectat, quæ nempe sanguinis crasin, & virtutem valitatio five fanguisicam restituendam procurat, ejusmodi illa medicamenta suggerit, que particulis calidioribus & elafticis predita, maffæ fanguineæ principia activa aut depressa refuscitat, aut abfumta reparari facit; in quos fines remedia alterantia vulgo dieta, sub forma Electuarii, Tulveris, Pilularum, Aque destillate, Julapii, Apozematis , & Diata prescribi folent ; quibus etiam Spiritus, Tincturæ, Elixires, interdum majoris efficaciæ ergo adjiciantur. Cujufque horum exemplar unum aut alterum proponemus.

R. Confere. absinthii marini, Cochlearia, flavedinis Aurantii, and Unc. ij. Corticis Winteran. Drach. ij. fec. Diacurcum. Drach. iff. Chalybis praparat. cum sulphure Drach. iij. falu Absimin. Drach. ij fyrupi e corticibus eitre q. f. f. Electuarium , dofis Drach.ij. mane & bora quinta p. m. superbibendo haustum vel Julapit, vel aq. de-Stillate ad Unc. inj. vel iv.

Chalybeata in hoc morbo, uti in Pica Virginum fapenumero egregie profunt; in tantum ut non raro totus aut faltem præcipius medendi scopus, in hoc remedii genus devolvatur: attamen advertere eft, hujusmodi medicamenta non omnia in iftis calibus ex æquo convenire: nam quæ maxime in ulu funt, viz. sal chalybis five vitriolam maris, aliaque cum acidis præparata ac fulphure in totum spoliata, nequicquam juvant, utpote quæ sanguinis Zaparor minime promovent, sed potius è contra eum nimis efferum, aut elasticum figunt. Attamen ad Anafarcam, & quamcunque in habitu corporis Gachexiam cedematosam, ejusmodi chaly beata adhibeantur, in quibus particulæ fulphureæ relinquuntur, & pollent ; uti imprimis funt ferri limatura , & fquammæ in polkinem reducta, item Chalybe cum fulphure liquatur, & pulverifatus. Horum pulveres affumti, illico à falibus intra corpus nostrum acidis dissolvuntur, unde p rticulæ fulphurex metallicx manumisse, & in sanguinem tra-U 4

ducte, totam ejus massam fermentant, particulas ibidem symbolas, antea sopitas, exuscitant, ipsisque adjuncte sanguinem vigorant, ejusque vim sun aliento sive sanguinem prius depressam redintegrant. Quapropter observare est ab hujusmodi chaly beatis, vel paulisper usurpatis, faciei κλωρωσιν, in vultum floridum mutari.

2. R. Pulv. radic. Ari Composit. corticis Winteran, and Drach. iij. radicum galanga minoris, Cubebarum, and Drach. isf. chalybis cum sulphure prap. Une. sf. sacchari Anthosati Drach. vj. s. pulvis divid. in xx. partes, dosis p. j. omni mane & bora quinta p. m. haustu Decosti sudo-

riferi superius prascripti.

R. 3. Extract gummosi residentis post destillationem, Elixir. vita Quercetan. Unc. sf. pul. lumbricorum prap. Drach. ij. radic. galanga minoris, corticis Winteran. ana. Drach. iss. saliam. Absantis Drach. ij. rubiginis ferri Drach. iss. Balsam. peruv. Drach. j. Tinctur. salis Tartari Drach. ij. Balsam. Capivis q. sf. f. massa, formetur in pilulas exiguas, doses Drach. ss. vesperi & primo mane superbibendo fulapis vel aq. destillat. sequentis Unc. iij.

4. R. Aq. florum sambuci, è succo Baccarum ejus fermentato, analib. j. Aq. lumbricorum magistral. kapbani composit. mirabilis, ana Unc. ij. syrupi e succo Bat-

carum fambuci Unc. ij. mifie. f. Fulapium.

- 5. R. Folior. Coehlearia horiensis, Eruca, piseritidos, ana M. vj. radicum Calami aromatici, Galanga minoris, Zedvaria, Iridis storenin. sambuci, Ari, ana Unc. vj. Corticis Winterani, piperis Jamaicensis, ana Unc. iij. baccarum Iuniperi Unc. iv. Caryophyllorum, Zinzib. nucis Moschat. ana Unc. i. incists & contusts affunde vini Rhenani veteris lib. viij. destil. organis communibus, liquor tetus misceatur.
- 6,7. Decocum Antihydropicum fupra inter Diaphoretica descr. bitur. Potus diæteticus loco Cervisiæ sumendus, juxta formulam sequentem conficiatur.
 - R. Kafur. ligni fantti, Sassaphras, and Une. iv. radic. Iridis storenin. Calami Aromatici, Galanga minoris, Enula Campan. and Unc. iss. Baccarum Funiperi, lauri, and Unc. is. sem. Anifi, Carvi, sænicul. dulcis, Coriandra Anethia.

Anethi, ana Unc. j. piperis longi, Cubebar. ana Unc. iff. Caryophyl. nucis Mosebat. Zinzib. ana Unc. ff. piperis Jamaicensis Unc. ij. solior. siccat. salvia acuta, scorodonia, calamentha, Agrimonia, ana M. j. liquiritia Unc. iv. incisa & contusa coquantur in aq. sontan. conguis iv. ad medicatem. Colatura frigefatta servetur in lagenis vitreis ad usum; bujus potu constanti plures Anasarca sere deplorata laborantes convaluis e novi. E mustis bydropicorum sanatorum exemplis libet modo unicum proponere.

Vir quidam robustus, mediæ Ætatis, postquam sebre quartana Epidemicè contracta, & ab initio male tractata supra annum laborasset, ac interim mala victus ratione usus suisset, in hydropem Anasarcam incidit, quæ deinceps, cum pro siti (quæ immanis erat) restinguenda potui liberalius indulgeret, brevi in immensum accrevit; adeo ut membris omnibus à capite ad calcem, ipsoque insuper abdomine intumeractis, se in lecto de latere in latus, sine ministrantium ope de-

volvere nequiret.

II.

dem

an-

ob-

ur-

tn.

na

fis

2

Hune primo invisens, & de curatione desperans (sicue medicus apud Cessum lib. 3. Cap. 21. qui Hydropicum quendam intemperatum sanari posse negabat) illico prognossicon hoc dixi, eum sc. ni potu abstineret, hrevi interiturum. Ad quod respondens ille, prostebatur se, modo salvari posse, hebdomadæ spatio non omnino bibiturum. Et quidem dictum sacum, admodum licet situculosus per vj. aut vij. dies vix quidquam liquidi, nisi quod medicamentum suit, ore ingerebat; atque per id tempus, cum interim hydragoga Cathartica, & diuretica, quin & alia quælibet præscripta sedulo assumeret, multo melius habuit: & possea methodo (qualis supra describitur) aliquamdiu adhibita, ad sanitatem integram restituebatur, & etiamnum post v. circiter annos vivit ac sanus degit.

Restant alii quidam affectus splanchnici, de quorum Remediis juxta methodum sequentem hic agendum esset, attamen hoc pensum sub aliis Titulis magna ex parte jam jam præssiti; nam, prout supra innuimus, medicamenta quæ senes concernunt pleraque, sub diureticorum ac quæ stomachum ac intessina sub emeticorum ac purgantum censu explicavimus; quæ ad lienem in Pathologia Hypochondriaca, & quæ uterum in Hysterica absolvimus. Quod ad partes

genitales,

242

genitales, eorumque morbos, & medelam attinet, in aliud tempus & locum reservare visum est; jam proxime incumbit, post pharmaciam internam hactenus tractatam, nonnihil de externa, atque administrationum ejus Ætiologia disserere, quod in proxima Sectione siet, cujus initium à Thlebotomia, magno sc. remedio, ducetur.

SECT.

SECT. III. CAP. I.

De Phlebotomia.

Nter universa Philosophiæ documenta, aut medicinæ fubfidia, nulla unquam Theoria, vel Praxis, aut antiquior, aut generalior extitit, quam fanguinis speculatio, ejusque per vena settionem extramissio. De priori alibi fæpius agentes fanguinis naturam & partes constitutivas explicavimus, quinimo ejusdem virtuces & energiam explicantes, ipsum revera accendi, & ab accentione ejus vitæ animalis, quafi lampadis flammam incipere, ac perennari demonstravimus. Ad Thlebotomiam vero quod spectat præcipui omnes cujusque seculi Authores hujus mentionem fecerunt : quin eadem apud cunctas nationes utcunque barbaras ac incultas in usu medico semper fuit. Nec mirum hoc, fiquidem ayat enoras iftius necessitatem & viam natura ipla imprimis commonstravit; etiam lex divina circumcisionis ritum, quali symbolum ejus præcipiens, innuere videtur, ingenitas natura humana impuritates aliquatenus per fanguinis missionem expurgari debere.

De magno hoc remedio ut methodice disseramus, imprimis considerare oportet, quot modis, item ob quas causas, & sines Sanguinis Emissio, aut sponte natura contingit, aut per latricen indicatur: dein secundo practingit, aut per la secundo practingit, aut per la secundo practingit, aut per la secundo practingit de la secundo practingit

ministrandam observandas proponemus.

Quoad prius, Hæmorrhagiæ Spontaneæ (quæ phlebotomiæ usum suggesserunt) cum multiplices ac diversimodæ suerint, ad bina hæc capita, sive classes vulgo reduci solent: nempe dicunturillæ, vel criticæ, natura aliquid bonum ac salutiferum moliente; vel symptomaticæ, quæ ut plurimum, hac à regimine suc dejecta, & omnia susque deque habente, contingunt. Prioris generis eruptiones cruentæ rursus distinguantur, quod vel sine sebre excitantur, & sunt vel periodicæ, quæ statis sæpe temporibus eveniunt, uti catameniorum shuxus muliebris, ac in nonnullis vasorum sedalium, inque

d

ti

V

li

ef

h

p

CU

m

tu

in

ne

lis

la

mi

Pu

ali

rai

tes

ne

Va

ter

vil

Sec

tiff

Pit

aliis nasalium apertiones solennes, aut alias assuez; quæ sepenumero juxta magnas anni πεοπώ; aut aëris mutationes succedunt: vel sunt vagæ ac incertæ, uti cum sanguis è locis istis ac è multis aliis, modo in hac modo in ista corporis parte, haud incommode erumpit. Porro enert (d; sanguineæ interdum in sebre contingunt, eamque non raro judicant, prout Hippocrates olim annotavit; & etiamnum ex observatione maxime vulgati constat. In singulis hisce casibus sanguis erumpit, quatemus intra vasa turgens, & supra modum rarefactus, spatium amplius desiderat, quapropter ni portio quædam abscedit, saca statim massa constipari, ejusque tum motus inhiberi, tum accensio sussocialis eruspitationericitantur.

Enimyero dux sunt pracipue rationes, sive προφάσς, propter quas hujusmodi sanguinis surgescentiz oriuntur: in quantum sc. liquor ejus tum inflammabilis, tum fer-

mentativus existit.

1. Quoad prius horum, ut fanguis pro vita tuenda, ejulque functionibus rice exercendis debite accendatur, particulas hujus fulphureas infitas nitrolis ab aere adventitiis proportionari oportet. Quotiescunque igitur cruor valde effervelcens & rarefactus, in compage sua plurimum aperitur & laxatur, adeo ut sulphur solutum in majori copia accendatur, etiam ad nitrum uberius hauriendum respiratio creberrima & laboriosa instituitur. Quod fi hoc modo fulphur exuberans efflagrando abfumi, flammaque vitalis regulari nequit, proxima statim pabuli sulphurei minuendi ratio est, ut sanguinis rarefacti portio quædam foras erumpat. Hinc non tantum in febribus, sed post vini potum, balnea, insolationem, aliaque à quibus languis valde turgelcit accidentia, aut Hæmorrhagiæ sponte succedunt, aut sæpe opus est talis evacuationis spontaneæ defectum per Phlebotomiam supplere. Quod autem hujusmodi sanguinis estusiones, sive per naturam, five per Chirurgiam tacte, vulgo dicuntur calorem, live æltum ejus compescere; revera hoc solummodo agunt, quatenus pabuli fulphurei, velut olei partem subtrahendo, cruoris accensionem diminuunt.

Verum insuper secundo sanguis, in quantum liquor fermentativus, etiam ad extravasandum aprus est. Iste nimirum, siquando heterogeneum aliquid, ac non miscibile latici ejusconfunditur, instar vini in dolio effervescit valde, ac in vasis ad incongraum illud excluden-

dum

I.

e ;

ris

ıti

ac

it.

n-

m

ITI

a-

S,

m

0-

ci

5,

r:

I-

2,

r,

1-

or

i-

in

1-

r.

1,

li

r-

i÷

te

4

-

2.

r

r

•

•

r

dum ebullit; quod fiquidem nec fubigere , neque per diapnoen, urinam, aut alias exterminare possit, iple cruos sui portionem quasi vehiculum pro materia itthac foras ableganda qua data via excludit. Propter hanc rationem (viz. ut quidpiam incongruum, ac indomabile è massa sanguinea e cernatur) diversimodæ hæmorrhagiæ tum in febribus, tum citra ipsas, varie contingunt; que omnes, prout etiam illæ quibus fanguinis nimia accentio deprimitur, à natura propter boni intentionem excitantur: quod autem secus frequenter evenit, variis accidentibus, & circumftantiis imputari debet. Ut plurimum vero circa hæmorrhagias spontaneas critice institutas delinquitur, aut primo quia fanguis inter effervescendum effluxus modum nescit, ideoque in opula concitus nimis exundat; vel fecundo quia vasorum ora semel aperta haud denuo flatim connivent, aut occludi possunt; vel tertio quia natura excretionem fanguineam moliens, eam. per loca magis patentia; sed sæpe incommoda facit; uti cum per pulmonem, per renes, intestina, aliaque viscera hamorrhagia contingit, qua idcirco è critica in symptomaticam, & non raro malignam cedit.

Nec tantum his modis, sed præterea ob multa alia naturæ delicta, aut impedimenta hæmorrhagiæ symptomaticæ contingunt; in quibus omnibus, aut ipse sanguis, aut vasa eum continentia, aut simul utraque, potissimum

in culpa este solent.

Primo fanguis præter rationes supra citatas (quatenus nempe supra modum inflammabilis, aut fermentiscibilis existit) insuper ad extravasandum aprus est, quia latex ejus aut venenatus, aut alius corruptus, debitam mixtionem retinere nequit; quin ad coagulandum aut putrescendum aptus, in partes secedit; quarum dum aliæ, hic illic defixæ, maculas, exanthemata, ceteraque malignitatis stigmata accientes, cutim & carnes discolorant, propriolque ductus obstruunt, alizalias excurrentes, & qua data via erumpentes, variis in locis excretiones cruen: as producunt; uti passim cernitur in peste; variolis, morbillis, & febribus malignis: imo aliquatenus forsan in affectibus scorbuticis, uti macule, & vibices, ita & hæmorrhagiæ tam familiares existunt. Secundo vafa fanguifera pluribus variifque modis, potiffimum vero his tribus pe cantia, hæmorrhagiæ lympromaricæ causa existunt. Primo viz. imprimis si forsan alicubi illorum aliqua obstruantur, quoties languis ra-The Company of the broom or opiding

pidius movetur, aut ibidem, aut in vicinia, quandoque item in partibus longinquis erumpere cogitur. A tali caufa hamoptoe fapenumero procedit; quinetiam catamenjorum, aut hamorrhoidum suppressioni, sanguinis foutum aut hamorrhagiæ narium crebro succedunt. Secundo vasorum oscula (ob fibras carneas quibus stipantur laxatas aut refolutas) interdum male conformantur; ita cum arteriarum fines nimis dehifcant, venarum ofcula connivent. Propter hujusmodi affectionem scorbutici, & cachectici hamorrhagiis, prout alibi noravimus, plurimum obnoxii reperiuntur. Ceterum tertio frequenter accidit, vafa ita male conformata, etiam spasmodice affici, proindeque caufa morbifica quasi duplicara, malum hoc plurimum augeri, ita ut vaforum fibræ musculares inordinate contracta languinis 10 7205 lubitas, & violentas, modo superiora, modo inferiora versus, faciant; proindeque illorum ofculis interea patentibus, hamorrhagias immanes concitent. Enimvero in quibusdam observavi, quando fanguinis rivus, cum pulsu exili & debili, fatis tenuis fuerat, vaforum spasmos alicubi exortos,& prorsum modo huc, modo illuc, fub specie flatus varie transcurrentis propagatos, cruorem ut ut ex fe demiffum, impetuofius compuliffe, inque eruptiones violentas coegiffe; ac in hujufmodi cafibus, cum Phlebotomiæ, & medicamina sanguinem refrigerantia, ac attemperantia minime profuerunt, à narcoticis, antispasmodicis, & ligaturis maximam juvaminis rationem fuiffe.

3. Verum tertio si forsan sanguinis, & vasorum vitia complicari, simulque noxas suas conjunctim exercre contigerit; exinde necesse erit malum hoc intendi, atque hæmorrhagias & crebriores & immaniores concitari; quarum rationes cum ex prædictis satis elucescunt, non opus aut opportunum erit iis explicandis hic amplius immorari: quin potius, cum hactenus naturæ circa spontaneam sanguinis esfusionem actiones, & ritus tum bene-institutos, tum perperam & improbe coactos designavimus; jam proxime ostendere oporrebit, quantum Ars, naturæ plerunque simia, atque interdum ejusdem magistra, aut moderatrix, circa sanguinis emissionem pariter bene, aut melius agere potest, & quomodo inter-

dum deterius folet.

Super his in genere advertimus, Iatricen in quibusdam sanguinis emittendi casibus, naturam imitari, in aliis eam excedere, & non raro prævaricantem regulare aut reducere. Porro nonnulli extant casus, in quibus natura circa

excre-

Ue

ali

12-

ris

at.

n-

r;

la

i,

1-

er

1.

OC

r-

8,

-

28

i,

is

.

-

.

e

9

excretiones sanguineas Artis efficaciam longe superat : de fingulis hisce breviter dicemus.

Primo igitur in quibus affectibus Hamorrhagia fpontanez juvamen conferre solent, fi quando hæ deficient. medicina naturæ pedissequa recte Phlebotomiam substituit. Itaque it forte fanguis ob fulphur ejus folutum nimis & evectum supra modum accenditur, vena secta pibuli iftius inflammabilis quod superfluum est effluer. quinetiam cruoris turgescentiæ immodicæ,propter quoddam indomibile ei confusum, hac ratione sedantur. Quapropter sanguinis missio contra febres tum continuas, que à causa priori, tum intermittentes, quarum paroxysmi ab hac altera procedunt, commode adhibetur. Pariter item quoties evacuatio folennis suppressa, aut humorà partibus externis repercussus, aut subita pororum constipatio, aut crapula, vini potus, aliaque hujusmodi accidentia cruoris (quatenus particulas hererogeneas ei impingunt) turgeicentiam inferunt, Phlebotomia remedium fæpe præfentifimum exiftit.

Secundo latrice circa sanguinis Emissionem, non solum imitatur naturam, sed non raro præcellit; quin etiam hanc laborantem, & errantem frequenter sublevat, aut reducit. Si quando enim sanguis velut δρμή percitus, versus partem aliquam άθροως irruit, ibidemque aut statim inordinate erumpit, aut affatim aggestus instammationem parit, vena in loco remoto pertusa, præternaturalem istam sanguinis sombio sistit, & non raro αίρων τολυνων με aut φλορως με tollit. Quamobrem in pleuritide, angina, peripneumonia, in sanguinis sputo aut vomitu, cum natura aut succumbit, aut quassi suribunda sibimet manus violentas injicere videtur, Chirurgia sanguinem alio revocans, & emittens, rem pene deperdicam

restituit.

Porro sæpenumero medicina naturam in sanguine essundendo nimis prodigam aut prævaricantem cohibet, aut reducit: enimvero hæmorrhagiæ quæque immodicæ frænis semper, ac minime calcaribus indigent. Ceterum in peste, variolis, æ morbillis eruptis, inque sebribus malignis, quandoquidem sanguis spontaneè essunden plerunque malum portendit: idcirco in assectibus issis medicamenta sexuale, sive sanguinis eruptionem sestenta, potius quam venæ sectio conveniunt.

3. Attamon è contra Ainal zooseus à natura inflitute

Ć

n

t

F

casus nonnulli extant, quos medicina neutiquam imitari, neque si forte deficiant, per Phlebotomiam supplere potest. In febribus circa morbi crifin , ic. post materiæ pepalmum, h. e. ad secernendum præparationem, Hæ. morrhagia spontanea, siquidem in tempore facta, Phlebotomiæ cuicunque cujus tempus optimum nescitur longè præstat; porro catameniorum & Hæmorrhoidum fluxus naturæ instinctu eveniens longe utilior eft, quam

fanguinis missio in iis locis ab arte provocata. Inter Phlebotomiam, & hæmorrhagiam spontaneam discrimen adhuc notabile (quamvis non magni in praxi medica momenti) occurrit; quoad utriusque viz. subjectum, & materiam; quippe in hac, fanguis floridus, & per totum coccineus, fere tantum ex Arteriis effluit; verum in evacuatione altera cruor atro-purpureus, cum cremore coccineo, & tantummodo ex vena hauritur. Undenam fanguinis rivus, qui intra vafa omnia unus eft, & per totum continuus, tam diversimodam apparentia speciem acquirat, cum alibi ostendimus, haud præsentis inttituti ett in Ætiologiam hanc altius inquirere : ete. nim pro curando quopiam affectu, non multum refert è quo vale fanguis emittatur, modo libere effluat : quod autem veteres nondum cognita sanguinis circulatione, in quibuldam cafibus Arteriocomiam commendant, & venz fectioni longe præferant, quo jure id fiat, alibi disquisivimus.

Hactenus de Phlebotomia comparata cum hæmorrhagia spontanea: jam proxime incumbit usum, & effectus ejus in praxi medica, tum bonos, tum malos designare. Itaque imprimis in genere oftendemus, qualem hæc evacuatio maste sanguinex alterationem inducat; dein quos, aut totius corporis, aut partium fingularium mortos immediatius respiciat.

Circa prius fatis obvium est, sanguinem, à venæ sedione, & quoad quantitatem ejus, & quoad temperiem ac

erafin, & quoad motum ejus alterari.

Prima & communissima Phlebotomiæ indicatio est, ut per hanc administrationem sanguinis copia minuatur. Et quidem ad plethoram tollendam, aut præcavendam hoc perquam vulgare remedium est. Unusquisque vel è plebe, ad habitum corporis athleticum accrescens, absque medici confilio venam tundi procurat; quinimo ruftici, & agreftes fanitatis præfervandæ ergo,& fibimet, & jum entis suis semel, aut bis in anno sanguinem detrahi faciunt ari,

riæ Iæ.

le-

tur

m

m

ixi

b-

80

:;

m

ır.

ſt,

æ

is

e.

d

n

faciunt. Quamvis autem hæc consuetudo apud quosdam, cruoris sui valde prodigos, in tantum inolevit, ut à levissima occasione, imo nonnunquam citra causam ullam manifestam, venam aperiant: attamen reperire est multos alios, contra hunc morem non minus obstinatos, ut mulla de causa. nisi cum maxima urgebit necessitas, quicquam sanguinis amittant.

Super hac re (cum pro utraque parte depromuntur argumenta) quod statuendum videtur ut paucis decernam, imprimis concedere oportet, contra plethoram aut factain, aut incipientem, sanguinis missionem convenire : nullo enim alio remedio istius affectionis mala melius tolli, aut præcaveri folent. Attamen hujus evacuationis necessitas, qua licet evitari debet : quoniam sc. exinde (prout alibi innuimus) fanguis fit magis fulphureus, & minus fallus, proindeque homines fere quolvis ad febricitandum, & pinguescendum disponit. Porro vena fectio magnum remedium, si ad parvas qualque occasiones proffituatur, quando opus erit, ad grandes effectus minus efficax evadet. Cui accedit, quod juxta vulgi observationem, quo familiarius quilpiam phlebotomia utitur, eo crebrius hac indigebit: quippe sanguine ad plethoram evitandam emisso, massa reliqua denuo citius ad plethoram assurget: longe secus ac quorundam fert opinio, qui verentur ne cruoris penus crebra phlebotomia abfumatur : quoniam è contra hoc modo fit quantitas ejus auctior , licet crasis deterior : ita namque cruor sale balfamico & contra putredinem prefervativo multum spoliaths, loco ejus, sulphure pinguifico, & mupenxa magis faturatur.

2. Phlebotomia sanguinis mixtionem, & temperiem sape emendare solet, adeoque multiplici respectu. Primo enim si quiddam heterogeneum masse ejus consunditur, quod scilicet nec recte subigi, nec sacile secerni, ac amandari possit: vena pertusa sanguis sessens materiz istius portionem non raro multam secum foras convehit, proinde ut rel qua perdomari, aut expelli queat. Enimyero vasis foramine aperto, statim sanguis fermentescens particulas extraneas, qua licet una congregat, & sui portionem istam in qua plurima aggregantur, soras extruditinico observare est quando cruor primo ac ultimo essuens, satis recte habet, medio tempore emissum sape corruptum apparere. Pariter item secundo, sanguis à temperie sua desciscens, non raro per Phlebotomiam restitui-

3

tur. Cum enim massa ejus sulphure, aut sale sixo, vel simul utrisque exaltatis, in acrem, salsum, aut salino-sulphuream degenera erit; cruoris portione detracta, nova statim ejus sermentatio oritur, & non raro patticularum omnium ejus modi sit metathesis, ut deinceps spiritus cum sale volatili paululum emergant, & dominium sum recuperent, sulphure & sale sixo (uti par est) sub jugo missis. Ob hanc rationem est, quod sanguinis missio, non tantum in sebribus, sed insuper in scorbuto, ictero, imo in phthis incipiente, magnum sepe juvamen confert: enimero sanguis post vasa inanita, velut stomachus exoneratus, humores quosvis ingestos melius coquit, & assimilat, quodque heterogeneum est sacilius secernit, ac amandat.

At vero si cruoris mixtio plurimum solvi, & pessum ire incipit, uti in pefte, ac febribus malignis, à Phlebotomia omnino abstineatur; quippe fanguine detracto, spirituum (quorum unice interest massam sanguineam à putredine & corruptione vindicare) penus diminuitur; preinde ut statim omnia in dissolutionem exitialem tendant. Porro fi dyferafia fanguinis ejufmedi fuerit, ut principiis nobilioribus, fc. Ipiritu, fale volatili, ac fulphure depressis vel absumtis, particulæ aquolæ ac terrestres prapolleant, sanguis haudquaquam emitti, sed tanquam vitæ thefaurus præfervari debet; quippe cum spirituum copiæ tantum exiguæ funt, illerum quodvis dispendium functiones omnes vacillare facit, inque morbi parzes cedit; quare in hydrope, cachexia, Tabe, aliifque, ubi principia activa fumme deprimuntur affectibus, venam secare sere idem est, ac hominem jugulare.

In prædictis casibus ubi sanguinis crasis respicitur, determinatu obvium erit, utrum Phlebotomia conveniat, necne; verum in quibus dum aliis, uti imprimis in sebre continua putrida, quando super hoc cardine vita ac mors versantur, maxima deliberatione opus est: ac ita potius, quia morbi eventus omniumque in toto decursu ejus accidentium successus, sive bonus, sive malus, sanguinis missioni modo peractæ, modo neglectæ imputari solet; acque hinc est quod medici de propria existimatione tuenda nonnibil soliciti, super hac re, in consistis suis maxime ambigunt. At vero in difficili hoc nodo, ne vulgi Phlebotomiam (uti sors feret) modo probantis, modo damnantis rumore, sed auspiciis certioribus ducamur: considerare oportet sanguinis statum, materiæ morbisic: etendentiam, & naturæ vires. Primo, quoad priorem, si

II

vel

20-

ta,

·u-

pi-

ım

ub

nis

03

en

0-

0-

us

m

0-

à

;

ıt

1-

-

đ

1

in febre putrida sanguis plurimum æstuans, calorem ingentem cum fiti, vigiliis, & faucium ardore excitabit. nullaque sudoris copiosi, aut exanthematum eruptio apparet, aut brevi expectatur, venæ fectio ita plane indicatur, ut eam fit nefas omittere ; verum è contra fi in corpore languido, febris lenta, ac remissa, sed continua, cum pulsu debili oriatur, sanguinis detractioni parcatur, ejusque per d'arvoles, urinam, & velicationem expurgatio procuretur. Attamen in medio cruoris & febris statu. Phlebotomia ex se fere indifferens, quoad alia determinetur. Itaque secundo perpendere oportet materia morbificæ tendentiam, five portie, quæ fi in maffa fanguinea fegnis, ac ad fecernendum inepta maneat, adeoque (uti frequenter affolet) metathefi loco criseos in caput facta, cerebro & nervoso generi minatur, venæ sectio, qua hæc mala præcaventur, tempestive adhiberi debet. Attamen fi materies iftac cito in of who concita, & vel intus ad viscera imi ventris ruens, vomitationem immanem, aut affectus dy fentericos cieat, vel extus propulfa, variolas, morbillos, aliave exanthemata illatura videatur, talis quicunque nature impetus fi bonus non perturbari, fi malus non in pejus incitari per Phlebotomiam debet: nam in his cafibus fanguinem mittere non modo periculofum, at fæpissime eriam valde ignominiosum existit. Tertio circa Phlebotomiam in casu dubio adhibendam, . insuper ad patientis vires attendatur: nam in confitutione sana, ætate vegeta, morbo incipiente, & functionibus tum vitali tum Animali adhuc in statu vivido aut mediocri existentibus, sanguinis missionem, nisi aliquid con ra indicat, confidenter præscribere licebit. Atramen quando fecus quoad conditiones iftas habebit, haud temere ad evacuationem istam procedatur.

Tertio sanguinis motus inordinati, quando nimirum istetanquam cestro percitus, in partes modo has, modo illas aut impetuole irruit, aut materiem noxiam transfert, per Phlebotomiam optime cohibetur aut reducitur: quapropter ad cephalalgias immanes, insultus quosque soporosos, aut convulsives, ad catarrhos, opthalmiam, ac tussim, Assima, peroxyimos Arthriticos, & nephriticos, ad phlegimonas, Erysipelata, quinimo ad complures alios affectus ob sanguinis aut seri fluxiones excitatos, vena sectio communissime prascribitur, & quidem uti bono plerunque cum successi, ita cum recta ratione; X' 4

C

1

suippe vasis inanitis, sanguis spatium liberius nactus, placide ac imperturbate circulatur; porro quicquid hujus aut seri extravasatur, resorberi, inque cursum suum redu-

ci folet.

Delignatis ad hunc modum effectibus tum bonis , tum malis, qui fanguini in diversimodo ejus statu per Phlebotomiam accidunt, jam proxime disquiramus quos pracipue morbos, aut totius corporis, aut privata cujufque regionis illud remedii genus immediatius resp ciat. Et primo ad affectus generales quod spectat, satis vulgo notum est sanguinis miss mem ab intemperie calida & ficca indicari, & ab humida & frigida prohiberi. In omni febre proponi folet, nunquam vero in hydrope. Dein fi morbos particulares confideremus, nulla corporis regio, aut pars eft, quin uti fanguinis vitalis fimul ac nutritii (dummodo recte habeat) influentia gaudent, ita quoties alicubi rumultuatur, aut loco fucci benigni, incongruum aut irritativum exporrigit, avocationem & extramissionem ejus postulat. Singulas Indicati hujus casus fi notare vellem, fere to am corporis hum ini pathologiam hic recenfere oporteret. Caput dolens, cerebrum fanguine, aut fero (unde nascitur malorum Ilias) oppressum, aut inundatum, oculorum phlogofis, faciei, oris, ac gutturis inflammatio, pectoris ac præcordiorum morbi omnes (utpote quibus fingulis inordinatio fanguinis originem, aut fomitem prabet) pariter jecoris, lienis, aliorumque vilcerum obstructione: , aut affect is inflammatorii, quin e-iam uti totius corporis ple:hora, & habitus Athleticus, ita & cujufque membri tumores, & pathemata dolorifica, aut convultiva fanguinem, velut maliomnis Authorem accufare videntur , ejuique emilfionem quali vindictæ genus quoddam exigunt.

In his & perpluribus aliis affectibus, si quando sanguinis detractio planissime indicatur, priusquam ea peragitur, super his quatuor deliberare oportabit, viz. in quo loco, quali modo, & instrumento, quo tempore, &

quanta copia languis eximi debeat.

1. Quoad prius, etsi juxta circulationis sanguinez leges, quoties massa sanguinea diminuenda suerit, parum intersit, à quo vase, modo satis amplum hoc suerit, ejus portio mittatur: attamen quia przeer generalem sanguinis evacuationem, interdum partialis derivatio proprie dista (uti cum sanguis è privato ubi aggeritur loco educendus est) ac insuper revulsio, quando in hanc aut islam partem sevocandus est, intenduntur; idcirco in corpore

Aus.

ujus

du-

um

le-

200

uf-

iat.

go &

ni

fi

0. ii

-

-Vena

corpore humano varii quasi termini statuuntur, è quorum modo hoc, modo itto, vel alio, fanguis pro data occasione ac ad usus maxime requisitos emitti queat.

Si quando ig tur languinis evacuatio universalis indicatur, vena brachii mediana optime fecatur; hæc enim satis ampla facile aperitur, atque ad orificium ejus satis patens cum è toto corpore zqualiter fluit, ejus liberiori effluxu non tantum plethora adimitur, fed valis majoribus hos modo ubique inanitis, fanguis alicubi stagnans, in motum vindicatur, atque extravalatus denuo in venas reforbetur. Quare in magnis affectibus, ubi fanguis in cerebro, aut circa præcordia aggestus citum exitium minatur, optima non tantum generalis evacuationis, fed & revulfionis via est, è vena brachii largiter pertusa sangui-

nem pleno fluante emittere.

Sin vero absque magna plethora, fanguis è roto evacuari, & à corporis regione superiori versus inferiorem revelli debet, uti in fluxus menttrui, aut hæmorrhoidalis suppressionibus, cruorem è pede potius, aut vasis sedalibus per hirudines, educere conveniet. Quod si post sanguinem è toto evacuatum, ipfe insuper è privata quadam parte ubi aggeritur derivandus sit, detractio ejus prope locum affectum fiat. Hinc in morbis Cephalicis. venam frontis, temporum, aut Juguli aperimus. Ad fanandos tumores, aut dolores in artibus excitatos, infra, aut juxta eas, aut vas secamus, aut sanguinem per cucurbitas, vel hirudines extrahimus. Pariter in affectibus Thoracis, ac imi ventris, aut regioni laboranti cucurbita, aut vafis fedalibus hirudines applicantur.

Quod autem vasa nonnulla peculiarem respectum erga viscera quadam gerere, in eorumque affectibus pertundi debere perhibentur; uti nimirum funt vena brachialis externa que caput, ac interna que hepar, item vena manus exterior ad digitum penultimum tendens, quæ lienem respicere dicuntur, atque id propter hæc Salvatella, arque illarum prior Cephalica, & altera Jecoraria appellantur; totum hoc mere vulgaris error eft, qui nulli rationi aut observationi Anatomicæ innixus, nescio unde originem cepit. Quamprimum igitur de vena fecanda, ejusque loco convenit, accipiatur vas fatis amplum, & maxime conspicuum, ut facilius aperiri, atque ab Arteria, nervo ac tendine remotum, ut lecurius pertundi postit; quare in brachio sapissime eligitur venz mediana; quamvis exterior cephalica dica, valis aliis minus stipata, tutius secatur.

20

fil

CZ

Vena jugularis, in jumentis quoties sanguis mittendus eft, fere semper pertundi solet : mirum quod non ita mos obtinuit in homine, cum huius canalis amplusac eminens, & facillime, & tutiffime omnium fecari poteft; quippe nec arteriam habet fociam, & procul a nervo omni incedit. Porro ex hoc vale, aque ac alio quovis pertufo, fanguinis evacuatio univerfalis fit à toto corpore, simulque optima derivatio ejus à capite, proinde ut cruoris, serique stagnationes, aut suggestiones omnes illine expediantur.

Circa vafa in pede, aut manu, haud magna delectus ratio, quin accipiatur vena maxime tumida: de loco parum refert, nili quod supra aut prope malleolum si incidenda fuerit, fumme cavendum est ne cendo ledatur ; quod à chirurgis imperitis, aut temerariis, cum magno patientis damno interdum accidit. Porro curetur, ne veni fecetur prope Anastomosin ejus cum arteria; nam fi hoc fiat, languis per totum coccineus impetuole exiliet, ejusque effluxus non facile fistitur, nec vasis orificium

cito occluditur.

Defignatis ita sanguinis mittendi pracipuis locis, oftenfoque vaforum delectu, jam proxime dicendum effet de modis, five instrumentis, quibus fanguis extrahitur: quod nempe fieri folet, aut venæ fectione per cultellum, aut suctione per hirudines, aut per cucurbitas post fcarificationem. Attamen super his non opus erit multa dif-· ferere, quoniam hæ fingulæ ayxdent e paffim apud agirras, Barbitonfores, & mulierculas in familiari funt ufu; & omnia quæ ad eas fpecant tam vulgo nota, ut nulli domus magis fit fua, quare verbo tantum dicemus.

Venæ festionem nuper Helmontius, & adhuc quidam secatores ejus Pseudochymici, & Fanatici, ab omni medicina ejecerunt; quia sc. evacuationem hanc natura (quam aut proprio marte, aut ipforum panaczis adju am per se mil vorepor superare volunt) maxime injuriam effe purant; certe haud minus ridiculum hoc, quam quod olim Chrysippus Apamantes, Strato, & quidam alii (uti Galenus refert) remedium hoc damnarunt, quia vena difficile internoscatur ab Arteria. Profecto experientia fatis trifti conftat, inter venam fecandam, arteriam quandoque pertundi; unde vel mors, vel membri absciffio nonnunquam sequuntur: cujus ratio est, non, uti vulgo dicitur, quod Arteriætunicæ, magis nervez aut membranacez quam funt Tunicz venofz, zgre aut . III.

endus a mos

emi-

teft ;

ervo

lovis

pore,

e ut

nnes

ctus

oce

in-

ur;

gno

ne

m

Xi-

m

n-

de

:

,

aut non omnino perfanari possunt, cum revera vasillud, fibris carneis pluribus & crassioribus donatur: attamen caula est quod Arteria pariter, ac cor ipsum incessanter vibrare, ac pulsare deber, fibris ejus systola ac diastel av vices perpetuas iterantibus; quapropter foramen in canali ejus factum, propter continuum vafis motum, & sanguinis effluxum tere insanabile existit. Longe secus habet in vena, cujus apertura denuo statim sponte occluditur: hujus enim tunicis parum operis contractivi incumbit, quinimo hoc tantum, ut fibris ejus leviter pro data occasione diductis, sanguis ultro refluens, blande propellatur, arque post Phlebotomiam ista, vase inanito, otiari permittantur, interim ut foramen incisione factum, facile agglutinetur. Venæ fectionem, fi quando medicus, aut patiens adhiberi verentur, fanguinis extractio per hirudines, aut cucurbitas scarificatas satis apte, & cum pari fæpe commodo defectum ejus supplebit. Porro hæ administrationes, ad tollendam morbi causam conjunctam, ubi nimirum derivatione, five evacuatione partiali potius quam generali opus est, non raro Phlebotomix praferantur. Utriufque egydonorws modis & effectuum rationibus, etiam vulgo faris notis, non opus est hic amplius explicandis immorari; quin ad alia procedentes sanguinis mitendi tempus, quantitatem jam proxime perpendemus.

Sanguinis mittendi opportunitas tanti sape momenti est, ut cum evacuatio hac uno tempore prosit, in alio quodam summe officiat. Sunt autem varii temporum respectus, qui circa Phlebotomiam rite faciendam in considerationem veniunt: potissimum vero hi quatuor, sc. tempus morbi, atatis, anni, & diei; primus horum patientis curationem, & reliqui ejus praservationem

præcipue concernunt.

Primo igitur si in morbo quopiam sanguis mitti debet, maxime opportunum erit hoc sieri circa initium, aut augmentum ejus, minime vero, aut caute admodum instru, aut declinatione. Quippe in illo, dum natura crissin moliens maxime occupatur, adeo ut spiritus summe laborent, &t sanguis valde sermentescat, iste supremus ejus nixus perturbari non debet; atque in morbi mueste pus aut natura victrix subsidio isto non indiget, aut victa talem evacuationem non seret.

Secundo, si quando popolagens gratia de languine

mittendo deliberatur, infantes, pueri, & fenes, ex folenni omnium nationum ritu manumiffionem obtinent : gravidis etiam evacuatio hæc olim interdicebatur, nunc autem communifime præscribitur. Homines constitutionis vegeta ac media atatis Phlebotomiam fatis bene tolerant, eaque fæpenumero indigent. Attamen prima & & secunda vice eam non fine magna occasione inire debent, quia semel incepta, & dein iterata, cito in confuetudinem inevitabilem transibit. Hinc qui Vere & Autumno fanguinem mittere foient, postea evacuationem hanc non fine di crimine omittere possunt. Quibus autem utile, aut necesse erit, semel aut bis in anno venam aperiri, tempora ad hoc maxime opportuna erunt, sub initia veris, ac autumni, quando nimirum fanguis de novo fermentescere aptus, crasin suam mutare periclitatur. Phlebotomiatempestive adhibita præcavet, ne sulphure ac falibus exaltatis, intemperiem febrilem, fcorbuticam, aut alias vitiofam contrahat; item ne fluorem passus, recrementa serosa, aliasque faculentias cerebro, pulmoni, aut ventris imi visceribus suffundat. Girca folftitia, cum corpora nostra maxime frigent, aut æstuant, fanguis uti & vegetabilium omnium fuccus, in statu fixiori, ac ad turge cendum inepto positus, fine causa quadam urgente extra mitti non debet.

Quod autem nonnulli circa Phlebotomiam, pariter ac rustici circa Animalium Castrationes, ad cœli positum, atque lunæ & siderum aspectus religiose, seu potius ridicule advertunt, omnino frivolum videtur; ideoque potissimum hic mos damnandus est, quod pseudo-Astrologi in Almanachis suis siguram habent, in qua singula Zodiaci signa particularibus quibusque corporis nostri membris appenduntur, proindeque sub quo signo luna versatur, è respectiva hominis parte sanguinem omnino detrahi vetant: certe qui angus cœlum observant, toto (uti dicitur) cœlo errant. Porro vulgaris hic error non tantum absurdus, sed non raro malesicus existit, quatenus se. multi plebei à Phlebotomia utcunque indicata abstinebunt, si modo signum (uti aiunt) in sangui-

nis mittendi loco fit.

4 Ad tempus diei quod spectat, in morbis acutis, quando Phlebotomia confestim peragenda indicatur, medicus accersitus, post corpus preparatum, qualibet diei aut noctis hora operationem istam præscribat: secus autem si mora concedatur, tunc potius in aurora, cum ventricule

IIT.

enni

gra-

au-

tiu-

to-

a &

de-

ue-

lu-

em

au-

am

ub

de

ta-

ul-

u-

m

0,

ca

it,

tu

a-

C

1,

i-

2

ventriculo jejuno & vasis per Diaphoresin nocurne inanitis, rivus languineus maxime ledatus, & ab illuvie ferofa immunis exittit, venz fectio commodius ce lebrabitur. Quinimo etiamfi necessitas urgeat , parumper et differatur, donec recens ingestorum succus in sanguinem transfierit; vasa enim inanita chymum non modo crudum, fed non raro languini incongruum, aut improportionatum in se corripient, unde non selum motus ejus, perturbatur, verum & flamma vitalis nonnunguam obrui periclitatur. Novi quosdam à Phlebotomia paulo post potum pleniorem, aut liquoris vinofi ingestionem adhibita, in leipothymias terribiles incidifle, quæ perquam diu, donec spiritus vitalis semiobrutus denuo emergeret.

perduraverunt.

Quinto insurer his venalectione indicata, ejusque tempore flatuto, reftat adhuc confideratio non minima de quantitate sanguinis mittendi; in quo puncto sape plurimum delinquitur, dum quidam nimis audaces. alique haud minus timidi, ejulmodi terminos figunt, quos ultra citraque restum plerunque confiftit. Nam ut præteream illos qui Phlebotomiam (prout supra innuimus) ægre aut vix omnino admittunt; etiam utaliorum qui fanguinem usque ad leipothymiam haurire non verentur praxi non facile affentiam : infuper intra fines moderatos error non levis momenticommittitur, dum in quibuldam calibus fanguis nimis parça, inque aliis liberiori quam par eft manu detrahitur. In febre ardente, pleuritide, Peripneumonia, Angina, pleuritide, Apoplexia, aliifque magnis morbis, à fanguinis turgescentia aut incurlu φλεγμονώδ coriundis, Phlebotomia diminuta semper plus officit quam prodest. Præterquam enim quod moibi causam antecedentem, fc. plethoram non tollit, insuper conjunctam, sc. inflammationem, aut fanguinis irruptionem, augerifacit. Enimvero conftans obfervacio eit, à cruore parcius detracto, totam illico maffam ejus infignins effervescere, novasque in partem affectam pomis habere: cujus ratio eft, quod in magna plethora, plures & fanguinis & feri portiones, in receffus & angustias protrufæ illic refidere cogantur ; que poil vala perpaulum inanita, in massam sanguineam impetuose regurgitant, ipsamque valde exagitant, & huc illuc impetuofius adigunt Quapropter hoc etiam respectu vala permultum depleri opus est, viz. ut præter laticem priorem ab angustiis liberandum, etiam succo ab exilio

exilio reduci spatium concedatur; qui secus cruori minus congrue adveniens tumultuatur, ipsumque in effervescentias & eruptiones concitat. Hinc advertere licet. quoscunque fere homines statim à Phlebotomia magis incalescere, qui tamen sanguine sufficienter evacuato.

paulo postea temperatius habent.

Quemadmodum autem sanguinis detractio minuta in quibusdam casibus non tantum frustra, sed etiam noxie celebratur, ita in aliis nimia ejus effusio raro impune cedit, & nonnunquam infigne fanitatis detrimentum adfert. Nam si quando aut vires languent, aut corpus infigni cachexia laborat, fanguini parcendum erit, ejulque detractio aut prohibetur, aut propter accidens quoddam indicata non nisi in parva quantitate conceditur. Quare in hominibus constitutione tenera, debili, aut frigida præditis, inque tabidis, febre longa, aut maligna affectis, item in hydropicis aut valde cacochymicis, vena haud temere secetur, saltem è secta non multum sanguinis effluere finatur. Impossibile erit, quoad singulos cujusque individui casus regulas generales præscribere, quibus languinis mittendi quantitas, juxta morbi vires & patientis tolerantiam, exacte proportionetur; quin hoc præsentis, & quidem prudentis medici judicio relinquatur, ejuique præceptum religiose semper observetur; nec ita (passim uti fit) agyrtis, empiricis, & barbitonforibus, de vita humana ludendi venia concedatur, qui Phlebotomiam temerarie, ac improbe celebrant; & fi forlan cruor liberius exiliet, aut discolor apparebit, idcirco de vase bene pertuso gloriantes, eum quia malus videtur, uberius emittendum clamitant, cum sæpius è contra ei parcer dum fuerit.

Quamprimum fanguinis detrahendi quantitas determinatur, proxima tunc cura effe debet, ut facto orificio largiori, idem æqualiter mixtus tempore citissimo effluat; fecus enim, fi ex foramine exiguo, aut stillatim, aut cum virgula minuta exibit, massa sanguinea fermentescens in partes secedet, quodque subtilius, & magis spirituosum est erumpet, portione crassiori & faculenta pone subsistente. Hinc observare est, si quando sanguis ex orificio amplo, cum fluento pleniori emiffus, digito impofito parum fiftatur, & paulo postea estluere finatur, cruor secunda vice exiens, priori multo purior & splendidior evadet, quia nimirum in effluxus intervallo, particulæ subtiliores crassioribus extricata, & simul agglomerata, sese ad avolandum accinxerunt. Quapropter si Hippo-

cratis

H.

mi-

er-

et,

gis

to,

in

tie

ne

d-

n-

me me da is, id is f-

cratis præceptum, pro sanguine ad coloris mutationem observandum suerit, procurare oportet, iste ut cum pleno, & non interrupto sluento citissime emittatur. Super his, item quæ ad sanguinis vena emissi, & infrigidati alterationem, ejusque inspectionem, & judicium pertinent, cum alibi sæpe disseruimus, ea nunc consulto præterimus, ad alia festinantes; jamque methodi silum ducit nos ad tractandum de remediis Phlebotomiæ oppositis. sc. io zaivoso, quæ nempe ad hæmorrhagias immodicas, sive à natura, sive per accidens inducuntur, sistendas conveniunt.

Y 2 SECT.

SECT. III. CAP. II.

De Remediis loxaipois, sive sanguinem sistentibus.

Icut Ars Naturam imitatur, fanguinem copia, aut crafi, aut etiam motu peccantem, per Phlebotomiam emittendo ; ita huic laboranti, aut perperam agenti eadem fuccurrit, fanguinis effluxum, fi quando immodicus aut noxius fuerit, fistendo. Cum variæ, & multiplices fint hæmorrhagiæ species, ad eas omnes medicina non opus eft. Si forsan continui solutione per accidens externum, uti vulnus, aut plagam excitata, cruoris effusio magna contingit, chirurgia administrationum modos, quibus cohibeatur illa, fuggerit. Porro hæmor. rhagia dum critica fuerit, mero naturæ (dum fui juris est) regimini relinquenda, nulla medicina interturbari debet ; quin ad fymptomaticam, donec parva, aut multum incommoda eft, iarean minime requiritur : attamen tum præcipue, & fere tantum hac opus eft, si quando fanguinis fluxus ant immodicus fit, aut per loca incongrua erumpat.

Eruptiones sanguineæ posterioris generis medelam imprimis exigunt , fi forfan cruor Tuffi, aut vomitu furfum ejicitur, vel deorsum per sedem, aut vias urinarias excernitur. Enimvero in his calibus, licet fanguinis excreti quantitas sæpissime haud multum timetur : attamen quia continui folutionem ita in pulmone, velin Stomacho, aut intestinis, vel in vena factam, non raro ulcus periculosum, aut exitiale sequitur; idcirco hæmorrhagiis istis à prima statim apparentia sedulo occurrendum est. Idcirco inter morbos illarum partium, tales excretiones fanguinolentæ recensentur; atque nos jam Hæmoptoes, & affectionis dysentericæ Theorias, & medendi rationes alibi tradidimus; ut non opus fit eas hoc in loco repetere : nec etiam urinæ cruentæ, fiquidem ad pathologiam nephriticam pertinet, medelam bic proponere: quin vero ad pathemata ista, à quibus ob fanguiCAP. II. De Hamorrhagia ejusque, &c 261

nis effluxum immodicum, remediis io xai 11915 præci-

pue opus est, transibimus.

Hujusmodi affectuum species potissima sunt ha tres, viz. hamorrhagia narium, mensium, & hamorrhoidum sunt haus immoderati. Ultimi hujus curatio ad Chirurgiam magis quam ad medicinam spectat, atque alierius considerationem ad Pathologiam hystericam referre visum est. Aiparo xv (i è naribus generalissima istiusmodi pathematum species, utpote à cujus diagnosi & Therapeia rite designatis, medicamentorum io xaipan usus, & essicacia optime elucescant: nam qua ad hujus eruptionis sanguinea causas, & curationem explicandas proferimus, ad ceteras quasque hamorrhagias immanes

accommodari possunt.

m

ti

8

e-

)-

m

r.

15

-

n

n

0

Observatio satis vulgaris est, sanguinis è naribus Effluxum plerisque hominibus propter magnas occasiones passim evenire; nam quoties sanguis vel ob propriam turgescentiam, vel ob vasorum laxitatem, erupturus, alicubi viam facere, aut invenire aptus eft, naturæ inflinctu quodam sæpissime ad nares, quasi partem facillime aperiendam dirigitur. Vafa è quibus ibidem effluit. funt propagines rami Arterialis à Carotide, postquam Cranio superato cerebri bain attigit, profecti; hac enim juxta processus mamillares procedens, plures surculos quaquaversus à se dimittit, quorum aliqui notabiles, cum nervis olfactoriis foramina offis cribroli transientes, per membranam glandulosam summi naris anfractus inveflientem dittribuuntur. Arteriæ hæ nafales, à carotidis trunco, intra cranium primo abscedentes, sanguinis partem maxime serosam à cerebro anticipant, atque ferum ipsum, & recrementa alia aquosa, in naris glandulas, velut propria istius regionis emunctoria deponunt, unde in cavitatem ejus destillant. Quapropter siquidem Arteriolarum istarum escula propter seri exudationem femper paululum dehiscunt, nihil mirum est, fi ipse fanguis turgidior factus, eadem (quæ non raro ex fe nimis laxa funt) paulo amplius referans foras erumpar. Profecto hoc tum feri, tum fanguinis Emistarium ordinarie, aut pro data occasione recludi aptum, cerebri, aut præcordiorum, imo nonaunquam totius corporis magnas incommoditates præcavet aut curat.

Namque imprimis hac via ferum (prout dixi) à capite derivatur, cumque vasorum istorum ora à Ptarmaconari immisso vellicantur ac irritantur, serum exinde

Y 3

copiofius elicitur; quod tamen non à cerebro descendit (uti vulgo putatur) sed ne ipsum petat, per arterias haste nasales anticipatur; è quibus cum Errhinorum usu uberius exprimitur ac emulgetur, propterea cerebrum magis serenum, & nebulis immune evadit. Dein secundo ne cerebrum à sanguine impetuosius inundante obruatur uspiam, portio hujus per hac vasa abscedens, &

foras erumpens facile impedit.

At vero interdum accidit, hujusmodi Hæmorrhagiam in morbum, potius quam remedium cedere. Si quando enim sanguis è nare crebrius, & copiosius quam par est essue, in non vita illico ob nimia ejus impendia periclitabitur, exinde tamen reliqua cruoris massa depauperata, & crassin sum amittens, diarchesin Cachesticam, & non raro hydropicam acquiret; quemadmodum in superioribus satis clare innuimus: ubi insuper ostendimus hujusce assectione Ætiologiam, cum aliis hæmorrhagiis nimiis communem, aut in sanguinis, aut in vasorum, aut

fimul in utriufque horum vitio confiftere.

1. Sanguis per se Hæmorrhagiam inducens, aut quantitate, aut qualitate peccat; proindeque dum occasionaliter effervescit, intra vasa contineri nequit, quin eorundem ora aut distendendo aperiens, aut acrimonia sua reterans, foras exilit: quibus accedit, quod sanguis interdum in compage solutus & quasi venenatus, circulationis filo continuando impar evadit, quatenus nimirum portiones ejus ab invicem decedentes, partim in carne aut eute desigantur necrosin passæ; partimque erumpentes, hæm rihagias immanes & non raro lethales cient; uti passim in febribus malignis, & aliquatenus nonnunquam in scorbuto cernitur. Attamen sanguis mera quantitate, aut acrimonia peccans, nisi vasorum culpa etiam superveniens essum permittat, raro in hæmorrhagiam immanem erumpit.

2. Itaque vasa sanguisera, quoties ad affectum issum producendum conspirant, in vitio esse folent, vel primo quatenus ob fibras nimis laxas, & debiles, oscula illorum ochiscentia, sanguinem ex arteriis in venas non expedite transvasant; quod vitium in scorbutieis, & cachecticis passim contingit; vel secundo quatenus ob eastem fibras motrices spasmodice affectas, & convulsas, sanguis huc illuc, & imprimis versus caput impetuose correptus, prepter continuandum circulationis filum erumpere cogitur; prout ex Egrotantis casu (quem infra subdemus)

plane apparebit.

II.

en-

ufu

ım-

nte

8

do.

eft

li-

ta,

on

ri-

u-

i-

ut:

n-2-

7-

er-

is.

r-

It.

.

ti

-

n

Quoad Prognosin, etsi primo immoderatus sanguinis suxus, in variolis, morbillis, sebribus malignis, ac in peste semper malum portendat, eumque sisti expediat; attamen non meris refrigerantibus, aut revulsoriis cohiberi, sed per hydrotica temperata in diaphoresin commutari debet.

2 Hæmorrhagia narium haud immanis, in cachecticis cum pulsu debili, & sudore frigido, multo periculosior est, quam valde copiosa in hominibus sanguine præfer-

vido, & pulsu fatis forti præditis.

3 Morbo huic propter fanguinis dyscrafiam, fimulque vasorum laxitatem obnoxii, si insuper fibrarum Arteriofarum diathesis spasmodica accedat, longe difficilius curantur; & non raro, propter magna sanguinis impendia,

ad extremos languores rediguntur.

4. Quibus febricitantibus sanguis multus è naribus effinet, & morbum non judicabit, sape loco criscos, affectio delira aut soporosa succedit. Restant plurima alia circa hamotrhagiam prognestica, olim ab Hippocrate accurate notata: qua tamen ad wogewooyaw proprie spectantia hoc in loco praterimus, siquidem fere rantum affectus hujus in genere Therapeia hic intenditur.

Circa quam tres erunt primariæ Indicationes, sc. Curatoria, vitalia, & prasservatoria. Duæ priores symptoma quoties urgebit illico sistendum respiciunt; ac ultima morbi causam, quo minus aut minime Hæmorrhagiæ insultus redeant, tollendam satgit. Præterea hæmorrhagia alio modo sine sebre, & nonnihil diverso si cum

illa urgebit, tractari debet.

Si quando igitur citra febrem, fanguis multus è nare effluxerit, illico ut remediis io xai 1935 opus fuerit, tres erunt pracipuæ medendi intentiones, fimul omnes in praxin fumendæ. Viz. fanguinis turgescentia, quo minus in pomus inordinatas aptus fuerit, compescatur. Porro itidem detur opera, tum ut fluxio ejus à naribus avocata, alio divertatur, tum ut vasorum ora intra nares dehisentia occludantur: in quos fines remedia, tum externa, tum interna quam plurima, ac diversimoda adhiberi solent; de prioribus ordine ac breviter dicemus.

Primo igitur Ægrotans cum fitu capitis erecto quietus maneat; dein brachiorum, & crurum artus una plures, fed non omnes ligaturis arctis constringantur, quæ tamen subinde solvi, & in alias partes tiansserri debent;

Y 4

Di

namque omnibus simul, & diu ligatis, propter sanguinem in externis detentum, & à corde nimis exulantem, leipothymias terribiles accidisse novi; secus autem hoc remedium prudenter adhibitum non raro juvat. Quippe cum hac ratione sanguis in membra per Arterias excurens, inhibetur ne statim per venas redeat, impetuosior ejus in caput latio impeditur. Porro per artuum ligaturas dolorificas, Arteriarum carotidum sibræ musculares à spassins, quos sæpe ineunt, avocantur.

2. Ad sanguinis portio à naribus devocandam, quandoque expedit venam in brachio, aut pede aperire. Quippe quo plus sanguinis per arterias ad venæ sectionis locum feratur, eo minus erit affluxus ejus ad nares. Attamen hæc administratio non usque adeo semper juvat, quin esse se ejus contrarius nonnunquam accidit; prout supra in Hæmoptoe notavimus. Cujus ratio est, quod vasa subito & non satis depleta, humores incongruos prius ejectos, & intra poros stagnantes, denuo resorbent; à quibus sanguis illico in majorem turgescentiam erupti-

vam accietur.

3. Frigida frontis ac temporibus, etiam nuchæ, ubi. Arteriæ vertebrales ascendunt, applicata, vasa constringi, & sanguinis assum nonnihil reprimi, aut repelli saciunt. Attamen male est, quod nonnulli venis jugularibus Topica infrigidantia adhibenda consulunt; ita namque sanguis in recursu tardatus, uberius è naribus essume porro quod usitatum est lintea, aut spongiam acero madesastam, pubi & genitalibus applicare, haud alia ratione, quam ligatio membrorum juvat; in quantum sc. sanguinis venosi resluxus impeditur. Aquæ frigidæ in saciem subita ac inopinata aspersio, quatenus terrorem incurit, hemorrhagiam non raro sistit.

4. Cucurbita hypochondriis, ilius, internis femoribus, imo & pedum plantis applicanda, apud medicos tunr veteres, tum recentiores propter sanguinis soului à natibus devocandam, celebre remedium habentur. Et quidem hujus ratio sacile constat; quia sc. Ventosa imposita, per orificii spatium, aeris impulsu prohibito, & circumcirca aucto, illico sanguis & humotes, imo & vapores, & partes solida, ab alia quavis tendentia avocati.

versus inane cucurbitæ substratum pellentur.

5. Frictiones extremorum à quibusdam practicis in hoc affectu commendantur, quas tamen non usque adeo utiles, imo vix tutas carsemus; quia licet sanguinis ad

pedes ...

IT.

nem

lei-

re-

ppe

ur-

lor

72-

res

n+

e.

113

a-

t,

It

d

\$

pedes aut manus appullum majorem solicitant, adeo nihilominus reditum ejus accelerant, ut tota cruoris massa in effervescentiam concitata, de pown ejus ad nares violentiore periclitetur.

6 Zacutus Lustanus, inter revulsoria remedia, propoaitcauterium actuale urrique planta pedum applicandum; & Crato digiti minimi ex eodem latere incurvationem, quod si quidem nullo cum negotio siet, experiri oportet; non ita de remedio altero consulimus, nis juvandi ratio esset certior, qua dolorem & claudicationem

infequuturam compensarer.

7. Leipothymia quocunque modo excitata, hæmorhagiam ut ut contumacem illico ut plurimum fiftit;
quare cum Aimoipiavits anguidi è lecto eximunqui,
aut Phlebotomiam esti parciorem timidi admittunt, vel
membra habent diutiusligata, vel rumore quolibet ficto
subito petterrentur, vel propter aliam quamvis occasionem, in syncopen sive animi deliquium incidunt, sanguinis è naribus essuras evestigio cessat. Cujus ratio satis
evidens est; quia quamprimum cordis motus fatiscit, illuc statim & sanguis, & spitituus ruunt, proinde ut esfluxus omnis exterior derepente sistatur, & qui immodicus antea suit non denuo repetat.

8. Ultimo in loco, ad reprimendum fanguinis è naribus effluxum, recenseri debent remedia que modo occulto, & per lympathiam, aut Antipathiam operari perhibentur, cujulmodi imprimis funt, pulvis lympatheticus, ex vitriolo Romano per solem astivum ad albedinem calcinato; item ligni è fraxino virginea five primum arborelcente, & circa momentum, quo fol Tauri fignum ingreditur, incili portio; cujus remedii efficaciam, in nupero bello civili, pro fistendis militum vulneratorum hamorrhagiis, plures fide digni probatam testantur. Quin etiam adhue nonnulli hoc cum multa fiducia, in quibusvis fanguinis eruptionibus præscribunt. Hujusmodi estectuum, fi modo fæpius eveniant, rationes me latere fateor. Porro nec minus empiricum & remedium a 2019, videtur, quod facculus è ferico, cui Bufo ficcatus includicur, fupra ventriculi scorbem gestatus, hamorrhagiam quamcunque

fistat, ejusque reditum præcaveat: nisi forsan (juxta Helmontii Ætiologiam) applicatura ista Archæum terresaciens, sanguinem illico perculsum, ab excursu suo

inordinato recedere aut deliftere cogat.

Restant multa alia "o x au na celebria, quorum operatio ad causas occultas, & virtutem quandam secretam referri solet: uti sunt monilia ex lapide hæmatite collo suspensa, item usnea, sive muscus cranii humani, manu gestata; Epithemata ex foliis urticæ contusis, & plantis pedum ac volis manuum applicata; cujusmodi administrationes empiricas cum citra modestiam aut sumtum adhiberi possint, non est ut recusemus: præcipue siquidem in casu periculoso fere nihil non agendum sit; cumque ejusmodi applicationes eo respectu interdum juvent, quod ægrotantis imaginationem corroborant.

Dum hujusmodi administrationes externæ, ad sanguinis essurum a naribus reprimendum, aut devocandum usurpantur, etiam Topica alia naribus indantur, quæ vasorum ora dehiscentia occludant; in quem usum liquidorum injectiones, Turundæ, pulveres insussentada, & sussitutiones, usurum præscribi solent, quibus non juvantibus, ustimo ad Es-

charotica deveniatur.

9 Interliquida, non modo prima, sed instar omnium habetur, solutio vitriolt in aqua fontana facta. Quidam hanc pro magno fecreto & certiffime io x ai un venditant. Profecto eadem vulneri recenti applicata quatenus vaforum descissorum 'extremitates corrugando occludit, fanguinis fluxum cohibet, ac potenter fiftit. Verum applicatio ista in hamorrhagia narium, ubi sanguis ad arteriolarum ofcula dehifcentia delatus, excipi debet à venis, quatenus has æque, ac potius quam illas occludit, minus, ac sæpe non omnino prodest, prout sæpius expertum novi. Paratur medicamentum hoc, ex vitriolo viridi, viz. Hungarico, aut Nostrate, etiam ex vitriolo Martis factitio, in f. q. aq. fontan. dissoluto, Scio nonnullos commendare vitrioli Romani folutionem, quam non tantum injiciendo, fed etiam fympathetice lineo cruentato applicando, adhibere solent. Quin & aquam ex infusione vitrioli albi, cum bolo ex camphora paratam, tum ad vulnera, tum ad alias hæmorrhagias frequenter, & quidem utiliter usurpatam novi.

ro At vero siquidem Aqua nari injecta vasorum ofculis non satis adhæret, sed à sanguine erumpente eluitur, priusquam virtutem suam exerere possit; ideirco potius expedit, vel pulverem stypticum insussari, vel Turundam aquæ vitriolicæ intinctam, aut per se, aut pulvere astringente imbutam, ad naris summitatem intrudi. In hanc rem pulveres styptici plures ac diversi-

modi

III:

ope-

tam

ollo

anu

ntis

mi-

um

qui-

it;

um

ui-

um

uæ

1111-

tus

Ef-

ım ui-

LW

2,

do

it.

3-

Ρį

25

x

X

1

modi præscribi solent; ego sapissime utor aut Croco Martis ad summum rubedinem calcinato, aut pulvere Vitrioli Camphorati, aut fuligine vitriolica de fundo cacabi znei veteris derafa, cujus pulverem in hoc cafu fæpe cum successu expertus sum. In obstinatis hæmorrhagiis aliisque remediis non cedentibus, Turunda, cujus fummitas Colcothare caustico imbuitur, naribus altissime immittatur, ut valorum osculis inustis, & eschara obductis fanguinis effluxus omnis illico fiftatur. Errhinamulta alia lo x auna apud Pradicos celebria habentur, cujulmodi funt itercus porcinum naribus intrulum, quod mero odore tetro fanguinem effluxurum repellere putatur, item fumus sanguinis in ferrum candens extillantis, in narem repercuffus, cujus etiam ita combusti pulvis intus exhibetur. Ulnea five muscus cranii humani inhumati naribus inditus, ad hunc effectum à nonnullis valde commendatur: fed hujufmodi applicationes posteriores si quicquam omnino valent, ad Ætiologiam sympatheticam referri debent.

Hæc de remediis io x ai pois externis, quorum virtus, & efficacia infimul ab internis tempestive exhibitis

& cooperantibus promoveri debet.

Itaque victu tenui instituto, Ægrotante in situ erecto, aut non multum supino se continere jusso, dum administrationes prædictæ ordinatim adhibentur, medicamenta in eundem sinem appropriata etiam intus sumenda præscribantur. Hujusmodi remediorum duo præcipui erunt scopi, viz. primo ut sanguinis effervescentia sive incensiva, sive fermentativa suppressa, liquor ejus intra vasa coercitus, placide circuletur. Secundo, ut cordis motus impetuosior, sanguinem nimis rapide circumpellentis per sussana deprimatur.

1. Intentio prima ejufmodi medicamenta requirit, quæ fanguinis accentionem nimiam fupprimunt, ejufque fermentationem indebitam fedant, in quos ufus fequen-

tia præscribere soleo.

R. Aq. plantaginis, papaveris Rhead, portulac. Spermatis ranarum, and Unc. iv. Syrupi nymphae Unc. ij. salis prunel. Drach. j. m. f. julap. dosis Unc. iij. ter aut quater in die.

R. Aq. hordei lib. ij. flor. rosar. rubr. M. j. spir. vitrioli q. s. ad gratum acorem, sive circuer Drach. sf. f. infusio tepida, ad tineturæ extractionem, adde syrupi de succo hyperisi byperici Unc.ij. dosis Unc. iij. vel iv. ad libitum sapime in die vel noctu.

R. Folior. urtice urentis, plantaginis Unc. vj. f. ex-

presio fortis, sumasur.

2 Propter secundam intentionem, viz. ad cor vehementer nimis pulsans suffl-minandum hypnotica & opiata conveniunt.

R. Ag. papaveris Rhead. Unc. iij. fyrupi Diacod. Unc.

II. mifce, f. hausius sumendus bora somni, vel

R. Conserv. rosar. subr. Unc. jff. pulv. sem. hyoscyami, papaveris albi, ana Drash. ij. Sycup papaveris q. s. f. o. iai. dosis qu. nucis moschat. sexia vel Aava quaqua bora. Vel.

R. Laudani (ydoniati Drach. j. doss gut. xv. bis in

die in vebiculo idoneo.

Hæc de Hæmorrhagia immodica, ejusque remedio quando fine febre contingit : quæ vero in rebre eveni ms, propter nimia sanguinis impendis sisti debet, vel est Critica, propter accidens quoddam in immoderationem excurrens, ad quam methodus, & medicamenta modo praferipta, cum cautione quadam, & respectu ad iebris ftatum habito, accommodari possunt; vel est mere symptomatica, quæ in febre maligna, petechiali, variolis, morbillis, aut pefte excitata, remediis lupra dictis repell, aut fifti vix potest, aut debet. Sanguinis enim missio non convenit; Topica repellentia, item Julapia vel decoda refrigerant, aut narcotica, locum non habent : præcipua medendi intentio erit, ut hamorrhagia in diaphorelin commuretur; nam iudore blando excitato, fluxus languinis, fi non admodum sit periculosus, frequenter iponte ceffat.

R. Aq. ulmaria, tormentilla, ana Unc. iv. cordialis frigid faxon. Unc ij. Theriacalo Unc. jß. Aceti Bezoartici Drach. iij. forup. et oralliis Unc. jff. confect. de hyacinth. Drach. ij. f. Julapium, doss cochl. vj. sertia quaque hora.

R. Pulv. Bufonum prap. Drach. f. fumatur cum fula-

pio pradict , fexta quaque hora, vel

R. Pulv. Pannonici rubri Drach. fs. ad Scrup. ij. eodem modo sumend. pane

ex-

he-

pia-

Inc.

mi

iat.

ora.

in

dio

ms,

ri-

X-

z-

ta-

n-

or-

ut

m-

i-

e-

n-

i-

æ

is

-

•

R. Confect. de hyacinth. Drach. iij. pulv. Paunonice rubr. Drach. j. syrup. è Corallies q. s. f. Confect. dosis qu. nucis moschat. alternis horis.

R. Radic. Bistorta, tormentilla, ana Une. j. solior. ulmaria, pimpinel. lujula, ana M. j. C. cervi usti Drach. ijrasur. eborn, C. eervi, ana Drach. ij. coquan. in aq. funtaulib. iij ad ij. adde circa sinem con. rosar. rubr. Unc. iij. Fiat culatura, dosis Unc. iij. sapius in die.

2. Hactenus de Indicatione prima Curatoria , una cum medendi scopis, & Remediorum formulis ad Hæmorrhagiam è nare, cum, vel fine febre contingentem destinatis. Indicatio secunda vitalis solummodo victum tenuem, Cardiaca temperata, & Ægrotantis tractationem idoneam præscribit. Priorum apparatus adeo parvus, & facilis est, ut non opus videatur ad ea modum, & regulas particulatim designare. Circa posteriorem præcipua questio est, utrum Aingepoorsylas in, vel extra lectum detinere oporteat. Extra dubium est languidos, & crebræ leipothymiæ obnoxios, nifi forfan tentaminis curativi (prout supra innuimus) gratia, excitandos non esse: quoad alios minus imbecilles ita statuendum videtur. Quorum fanguis ob pores constipatos non facile transpirat, atque à lecti calore incitatus iste in turgescentias majores, & eruptivas aptior est; expediet eos non tantum extra lectum, donec sanguis effluet manere, verum insuper nonnunquam, per applicationes externas in toto corporis habitu, aut saltem in plerisque membris infrigidandos esse. Quamobrem Fabricius Hildanus narrat le quendam maxima narium hæmorrhagia correptum, post multa præsidia ordinaria incassum tentata, labro aqua frigida impleto immeriille, & subito curaste. Cum pari item successu, Riverius alium simili modo affectum, lecto exemtum, & super mattam laneam in pavimento recumbere justum, linteis oxycrato madidis per totum corpus fovebat. Attamen hæc methodus non passim omnibus, aut omni tempore convenit; verum è contra quorum fanguis halituolus & poris apertioribus potitus, facile evaporat, & à calore moderato ambiente in sudorem exolvi, & proinde fedatius habere folet, eos intra lectum manere convenit, non modo dum fanguis erumpit, sed quamdiu eruptio ejus subinde redire periclitatur. Profecto ob hanc rationem est, quod plures hæmorrhagiis immanioribus obnoxii, durante zstate, quando liberius

liberius transpirant, eo morbo immunes degunt, urgente vero frigore brumali, ob poros constrictos, infultus cos

magis crebros, ac diros patiuntur.

3 Indicatio tertia prafervatoria, que morbi istius caufam tollendam respiciens, sanguinis eruptiones aut inhibet, vel cafdem rariores aut minores reddit, binas hafce præcipuas medeudi intentiones suggerit; viz. Primo ut fanguis ad temperiem & mixtionem debitam restitutus, intra vafa absque turgescentiis, & eruptionibus placide circuletur. Dein fecundo ut vala fanguifera, quoad ofculorum conformationes, & fibrarum muscularium tenores , usque in statu legitimo contineantur ; ita ut neque langunis in caput pass inurdinatas illa efficient, aut è nare effluxus finant. In utrosque hos fines imprimis fangumis nimia copia, & magna impuritas, per phlebotonnam &cauharfen tempeltive celebratas, fedulo pracaveantur; dein proprer Suparian ejus procurandam & conservandam, alterantia sequentia, aptis medendi temporibus exhibeantur.

R. Conserv. rosar. ruby. Cynorrhedii, and Unc. iij. pulv.
fantalorum omnium, and Drach. sf. corallu prap. Drach. j.
croci martis rubicundissimi Drach. ij. satis primel. Scrup.
iv. eum s. q. syrupi è coralliis, f. elettuarium, capiat primo mane, & bora somni qu. nucio castanea vel per se, vel
superbibendo aq. destillar. sequentis Unc. iij.

R. Summitatum cupressi, Tamarisci, ana M. viij. summitat. dyferici, equisci, ana M. iv. santalorum omnium contus. ana Unc. j. micæ pams albi lib.ij. Minutim conciss, assume lastis recentis lib. viij. destillentur organis communilus; edulcoretur quaque doss inter

fumendum, sum f. q. fyrupi è succo plantagims.

R. Folior. plantaginis, becabunga, urrica urentis, ana M. iv. contusts affunde aq. prascript.lib. s. Aq. cinnamomi tenuioris Unc. ij. f. expressio fortis. Doss Unc. iij. ad iv. mane hora nona & quinta p. m.

Hujusmodi medicamenta sumantur vere ac Autumno per xx. aut xxx. dies, quandoque lene catharticum intercalando. In æstate vero bibantur Acidulæ chalybeatæ per mensem; quibus in hoc casu non datur præstantus remedium. E multis quæ præsto sunt hæmorrhagia laborantium ac curatorum exemplis, libet casum modo unicum, sed rariorem, hic proponere.

Nuper

nte

COS

au-

hi-

Hce

ut

us,

ide

of-

te-

16-

nt,

ris

110-

2-

m

di

v.

el

j.

er

Nuper ad distans consulebar, pro generoso quodam fanguinis eruptiones crebras, & immanes, modo ex naribus, modo vasis sedalibus aliquamdiu passo. Huic Phlebotomiæ ex amicorum suasu trequenter celebratæ, nihil profuere; imo sapissime post venasectionem in sudores frigidos, ac leipothymias incidens, atque fanguinis eruprionibus nihilominus obnoxius, multo deterius habere folebat. Huic ego nondum viso Julapia, & decocta refrigerantia, & Anodyna, item herbarum expressiones succulentas, aliaque sanguinem refrigerantia præscripsi; verum etiam kis (quafi omnia adhuc effent à scopo aliena) nihilo melior adfuit successus. Tandem rus ad eum invilendum accersitus, reperi affectionem, qua laborabat ifte, mere aut potifimum spasmodicam fuisse; quippe cum sanguis quotidie erumperet, pulsus erat debilis, extrema frigebant, & vasa omnia quasi nimis inanita conciderunt; porro Ægrotans vertigine fere continua, ac cordis tremore, & subinde leipothymia, aut metu ejus afficiebatur. Profecto tantum aberat ut sanguis ob plenitudinem, aut turgescentiam nimiam è valis erumperet, ut potius è contra rivus ejus admodum depressus, & tenuis, vix circulationis fluento suftinendo par videretur. Attamen quod res fuit, sepius in die persentiscebat in corpore suo aliquid modo surfum, modo deorsum sub flatus specie confestim obrepere, & plerunque motus istius tendentiam, fanguinis è naribus, aut hamorrhoidibus effluxus sequebatur; hinc ut facile concludere effet, vaforum sanguiferorum fibras, quibus contrahuntur illa, motrices spasmo affectas, fanguinis fluvium, ut ut tenuem, & dimiffum, huc, illuc inordinate corripuiste, & subinde in eruptiones compulisse: quod item facilius evenit, in quantum vasorum ora laxa, & dehiscentia, cruorem ad ea compulsum absque remora debita effluere finebant. Ætiologiam hanc medendi methodus instituta, quatenus tali supposito innitens feliciter successit, plane comprobat; nam Phlebotomia, & medicaminum io yaiμων usu deinceps omisio, præscripsi usum pulveris fequentis, cujus doin fexta quaque hora, cum Julapio idoneo fumebat.

R. Pulv. Radic. paonia maris, corallii rubr. margaritarum, ana Drach. j. eboris, oculorum Cancri, Lapidis hamatit. ana Drach ff. lapidis prunel. Drach. j. f. Tulvis dosis Drach. ff. Z. 2 R. Aq. R. Aq. ceras. nigr. Unc. viij. meliß. cinnamomi bordeati, ana Unc. ij. Theriacalis Unc. j. syrup. è coralliis. Unc. iß.

Ceterum præcepi, ut ligaturæ quibusdam locis ex ritu constanti, & subinde aliis pro data occasione, tum ad sistendos tum ad intercipiendos vasorum spasmos adhiberentur; atque hujusmodi remediis, & administrationum modis she ulla morbi recidiva brevi convaluit.

Y 2 SECT.

17

bor-

ritu n ad libe-

SECT. III. CAP. III.

De Vesicatoriis.

E sanguine per Phlebotomiam emittendo, si quando molettus, aut injurius intra yafa turget nimis ac tumultuatur, infuper de illo per remedia ir x asus retinendo, quoties effrænis, aut importunus, fponte nimis exundat ac effluit, hactenus fatis fule differuimus. Reftant alii quidam bumores, fc. nerveus, & nutritius, quin etiam ferofus, aliique recrementicii intra cerebrum, nervos, fibralque tum nerveas, tum carneas, imo intra cutis, & partium folidarum poros fcatere foliti ; qui fape depravati , aut in motu impediti, emiffionem requirunt, fecus maguas molestias & non raro morbos periculoses excitaturi. Quare ut affectibus à tali caufa oriundis, aut exoriri aptis, rempeftive occurratur, interni emiffaria quædam alia, prædictos humores è partibus & locis ubi peccaverint, immediate vel mediate derivantia adinvenit. Sunt autem ifta vel continua, fc. fontanelle varii generis, que tanquam fontes perennes, ichorem jugiter profundunt; vel temporaria, quando pro data occasione, in quadam corporis parte, cuticula ademta, valorum extremitates in cute denudantur, fimulque adeo irgitantur, ut ferofos humores varii descensus ac indolis in magna copia expuant, & per aliquod tempus modo longius, modo brevius eofdem ita evacuare continuent. Talis autem humores ferofos, è corporis aut partis cujufdam superficie exteriori educendi modus, per pharmaca à veteribus Phaniemos, aut Sinapismos, à recentioribus vesicatoria dicta, procurarifolet; de quibus (quia horum notitia ad doctrinam de fontanellis viam perstruit) hic imprimis dicemus, atque his tribus explicandis potifimum infiftemus; viz. primo oftendetur ex quibus corporibus .. & quali modo dispositis vesicatoria parari solent; secundo cum varii funt generis, quæ fint in fingulis, aut faltem eorundem præcipuis, operandi modus ac ratio, declarabirur; tertio demum cujulmodi affectibus fanandis deflinari, & quibus locis applicari debent, inquiremus. . 1. Quazd

1. Quoad prius, vesicantia simplicissima funt vel ignis, vel corpora folida, aut liquores particulis igneis imbuti; (quæ tamen propter terrorem quem incutiunt, atque periculum imminens, ne durius applicata, non tam cuticulam vesicent, quam hanc & cutim, aliasque partes exurant, raro in hunc usum adhibentur.) Quod itaque tutius ac minus formidolosum est, Epithemata ex concretis particulas acriores, ac (uti dicitur) potentialiter igneas habentibus, locis vesicandis applicentur; quæ vel mitigra, ab antiquis Phænigmi, quatenus partem cuticula ademta rubificabant; vel finapismi, respectu materia dicebantur, & parari solebant ex finapi, Stercore columbino, scilla trita, allio, latte ficulneo, & fimilibus : vel fortiora erant, & plerunque constabant ex Euphordio, cantharidibus, flammula Fovis, batrachio, plantagine aquatica, cum multis aliis , que vi quadam adurente & feptica prædita, exterius in prædictum ufum adhibentur, interne vero fumta venenata, & non raro lethalia existunt.

Vesicantium Compositiones, & formulæ multiplices ac diversimodæ seruntur. Quamvis una tantum, aut altera, & quo simplicior eo melior, hic sufficiat, ac in plerisque casibus, sere ex æquo convenir, ex more tamen nofique casibus, sere ex æquo convenir, ex more tamen nofielectiores & maxime utiles hic subdemus. Atque ut de
dropace, sinapismis, ac phænigmis, parum hic dicamus,
utpote quorum usus sere exolevit; vesicatoria sere omaia quæ nunc adhiberi solent, pro basi sua habent Can-

tharidas.

R. Pulv. Cantharidum Drach. s. ad Drach. j. pul. sem. Ameos Scrup, j. seiments veteris cum aceto subacti q. s. f. massa Emplastri, cujus portio super alutam extensa, loco vesicando applicetur per xij. horas. Hoccertissimé & goventer satis operatur, sed quia minus compastum, denax, aut è loco ubi imponitur dilabi, aut in minuius affriari apium est, ideires commodioris applicationis gratia sequens adprime convenit, & apud plurimos nunc passim usu est.

R. Pulv. (antharid. Drach. iij. Euphorbii Drach. sf. pul. scm. Ameos Drach. j. emplastri de Meliloto q. s. incorporentur, cum manu calida, excipiendo tantum pulveris, cuanti massa emplastri capax est; bujus s. q. extendatur

fisper alutam, & applicetur per beras xij. vel xvj.

Ouibuldam in ulu est prædictum pulverem, cum pice Burgundica ad faturationem incorporare, & fuper alutam extendere, dein emplastri hujus marginem, cum masta alia, ex pulvere fantali rubri cum pice Burgundica incorporato, obducere, unde Dropacem fimul & vesicatorium adhibent. Porro idem Emplastrum post cuticulam veficatam, & exemtam, loco rubificato, & ulcerato continue applicando, arque folummodo semel aut bis in die abstergendo, & denuo statim admovendo, ulcuscula à vesicatione excitata, quamdiu libitum erit, imo nonnunquam fupra menfem manare, & ichorem copiofum profundere faciunt.

Alii Cantharidas contufos & aceto aspersos, facculo ex ferico rariffimo includunt, & loco vesicando appli-

cant.

nis,

ti;

que

cu-

ar-

lod

he-

ir)

li-

112-

12-

ex

80

ex

4-

te

n-

lia

es

1

e-

)-

m

le

s,

Empirici quidam loco Cantharidum, massam ex foliis Batrachii, aut flammulæ Jovis contufis loco vesicando imponunt; qua applicatione cuticula velicata, seu potius exefa, cutis ipfa non raro tanquam ab igne actuali tacta, plurimum inflammatur, & profunde ulceratur; unde non tantum ichoris profusio, sed quandoque membri totius inflammatio, & febricitatio infequuntur:

quapropter his non temere utendum eft.

2. Qued fi de modo, & ratione inquiritur, quo hac & alia vesicatoria operantur : primo ostendere oportet, quo ritu ignisadualis, & res particulis ab igne profectis imbutæ, Vesicationem cient : dein facili analogia, ejusmodi Pharmacorum quæ igne potentiali prædita feruntur, vis, & operandi modus innotescent. Itaque de priori advertimus, quod particulæ igneæ, haud vehementer nimis applicate, cuticulam absque continui folutione penetrantes, cutim ipsam, ubi vasorum sanguiferorum, nervorum, fibrarumque nervearum extremitates terminantur, subeunt; ibidemque has à positione fua alterantes, varie contorquent, & totius texturæ cutanez conformationem pervertunt : in tantum ut è valis omnibus fumme irritatis, humor aqueus particulis igneis imbutus, & propterea tum à sanguine, tum à succo nerveo rejectus, in magna copia expuatur: Lympha istac, quia cuticulam pertransire nequit, eam à cute separat, atque in molem vesicularem attollit : è qua demum sponte, aut occasionaliter disrupta effluit. Porro quamdiu particulæ igneæ cuti inhærebunt, & vasorum ora, eschara aut cuticula obducta, non occludentur, hæc ab illis continue vellicata, ichorem expuere perlistent. Effluxus Z 4

276 De Vesicatoriis. SECT: III. Effluxus hujusmodi ichorosus cieius desinet, si statim à noxa illata, particulæigneæ Ανππυρετές cujusdam, uti

d

fc. ipsius ignis, nitri, saponis, cepæ, & similium applicatione extrahuntur. Porro iste diutius protrahitur, si Antipyretico omisso, pharmaca cuticulæ, aut cicatricis generationem impedientia, & vasorum ora reserantia,

luper locum affectum gerantur.

Ex his facile erit intelligere quo ritu velicatoria operationem fuam perheiunt : viz. Cantharides (pariter item alia quæliber ejufdem virtutis) exterius applicata, & ab effluviis partis subjecte calfacte, adeoque ad vires fuas exerendas incitata, à fe particulas acres, & quali igness copiole dimittunt, que cuticulam fine dilaceratione penetrantes, cuti impinguntur; ubi primo in fpiritus, & dein horum affectione, in humores & partes folidas agunt. Spiritus ille valde irritant, ac in fibrarum spalmos dolorificos adigunt, ita ut pars aquosa, particulis iltis acribus & quali venenatis maxime imbuta, à reliquo latice quaque verlus rejiciatur; cumque interea vaforum, & fibrarum extremitates aut uftione exedantur, aut vellicatione referentur, & velut emulgeantur, ex ipforum osculis ichor ifte, particulas infestas convehens, ubertim expuitur; que proinde cuticulam imperviam à cute feparat, ac in veliculam attollit, atque post hanc difruptam, & exemtam, à cute ulcerata (uti propter ignis particulas evenire oftendimus) aliquamdiu profunditur.

Attamen non ita tantum fit, quia latex serosus particulas medicamenti acres imbibens, & foras convehens, haud semper eas totas, eadem qua ingresse sunt via regerit; verum ifte interdum aculeis hilce imbutus, in massam sanguineam regurgitat; & deinde cum eo circulatus, cumque farcina fua intesta per alia emunctoria ejectus, in transitu aut exitu, ductus quosdam imbecilles aut teneriores offendit; hinc plurimi à velicatoriis magnisaut multis, ob vias urmarias idpropter acrimonia aut erofione affectas, ftranguriam (que in nonnullis fit acerrima ac intolerabilis) contrahunt. Porro aliis calculosis applicatio ista nonnunquam urinas cruentas ciet; hinc suspicio oriatur etiam pulmones teneros, aut in affectionem phthificam proclives, ab hoc Pharmaco exterius adhibito, multum periclitari; quod tamen nulli adhuc ita contigisse novi : quin potius è contra illud emolumento porius quam noxe cedere crebra experientia testari poslum. Enimyero acriores cantharidum

III.

im à

uti

r, fi

FICIS

Itia,

Pe-

icer

ta,

res

ıali

ra-

Pi-

€,S

m

10

n,

dum, fi diutius applicantur particulæ, à sanguine interdum copiosius imbibitæ, totum ejus serum inficiunt : qui tamen latex ita aculeatus, quamdiu cum fanguine balfamico confunditur nulli parti officit: verum ab hoc per renes separatus, quandoque illis noxam affligit, & frequenter vesicæ collum non modo acrimonia sua vellicat, sed nonnunquam corrodens inde mucum ac pelliculas, imo & cruorem abscedere facit: in massa autem sanguinea, eadem particulæ acriores salino-volatiles, non raro infigniter juvant : quatenus in ea fales fixos, aut acidos destruunt, quin & sanguinis compagem nimis firictam referant, adeoque recrementa ferosa, aliaque roozea prius inviscata, ab ea secerni, & per urinas, & fudores facilius amandari faciunt; hinc in febribus vesicatoria diutius applicata, urinas copiosas & diaphorefin faciliorem cient. Porro eadem vias obstructas reserant, atque sanguinis aut seri portiones alicubi stagnantes, aut extravasatas commovent, & circulationi reddunt. Quamobrem illa non tantum in morbis ferofis, fed & sanguineis, imo in pleuritide, peripneumonia, & sebribus quibuscunque aliis juvare folent.

Ostenso hactenus quo ritu vesicatoria primo in spiritus, a deinde in humores, & partes solidas agunt, jam proxime eorundem Effectus & bonos, & malos, nec nom atendi modos tradere incumbit. Quod autem illa primo in spiritus agunt, inde constat, quod in defunctis vim nullam exerunt, etiam in valde languidis malum omen est, vesicatoria non operari, quia sc. indicio est spiritus

Animales valde posterni autcopia diminui.

Itaque circa Pharmaciæ hujus creeydan, five virtutem rite explicandam, considerare oportet, quos humores immediate, vel mediate evacuet vel alteret; & deinde in quibus morbis, & corporibus qualiter

dispositis, prosit vel obsit.

1. Quoad prius, humores per vesicatorium immediate extramissi partim è cutis poris & glandulis, & partim ex arteriolarum osculis, partimque è fibrarum nervearum sinibus extillant; è venarum osculis succi recens excepti forsan aliquantulum, attamen haud multum regeri posse videtur. Humores mediate per vesicatorium excreti, sunt isti, quos prædictæ partes inanitæ aliunde excipiunt; & foras derivant.

1. Cutis, est membrana crassa, Tunica duplici constans, admodum porosa, item glandulis numerosissimis cum Adipe, nec non vasorum, & sibrarum sinibus in ea ter-

minatis.

Vi

fo

m

in

minatis, & varie inter se contextis densissime constra. Quapropter dum portio ejus, cuticula per vesicatorium ademta, denudatur, & sibræ nerveæ vesticatæ glandulas & poros constringunt & intorquent, humor serosus in utrisque comentus copiose exprimitur. Porro cum portalii in alios sunt pervii, serum haut tantum ex loco vesicato effluit; sed nonnunquam in loculos ita primo inanitos, seri portio è poris vicinis adveniens succedit, & exinde mox suras exudat. Quamobrem in hydrope Anasarca affectis, ulcuscula per vesicatorium excitata, aquas undequaque in magna copia elutriant, ac è tota vicinia,

ime interdum è longinquo educunt.

2 Arteriarum oscula circa locum vesicatum discooperta, & vellicata, non tantum feri portionem ex ritu ordinario iis allatam evomunt; verum latex ferofus, in tota massa sanguinea pharmaci stimulis imbutus, exinde uberius à cruore secernitur; & quaque circulationis vice, major ejus copia per eadem arteriarum oscula continue irritata excernitur: quin etiam una cum sero ita velut stagnante, & proinde à toto sanguine in cutis ulcuscula ablegato, recrementa alia, ipsaque interdum materies morbifica copiose abscedunt, perque eadem emissaria foras amandantur; arque ob hanc rationem in febribus malignis, imo in putridis quibusque judicatu difficilibus, cum fanguinis recrementa & corruptelæ ad fecernendum inepta, pracordiis aut cerebro minantur, veficatoria eam continue & fenfim elutriantia, juvamen fæpe eximium præftant: cui accedit, quod eadem insuper (prout supra innuimus) sanguinem quoad sales degenerem, aut depravatum alterant ac restituunt, quin & compagem ejus aperiendo aut subriliando, versus Sinparian disponunt. Quare non tantum in statu fanguinis febrili, verum & alias vitiofo, aut cacochymico, hoc remedii genus non raro adprime convenit.

3 Vesicatoria è nervis, sibrisque nerveis humorem quendam evacuare, & proinde in affectibus spalmodicis prodesse, ratio & experientia satis comprobant. Enim-vero liquorem cerebri, ac systematis nervosi irriguum, particulis heterogeneis interdum scatere, alibi satis plane demonstravimus. Porro observatione crebra, & familiari constat, siquoris istius impuritates & recrementa, una cum latice aquoso è nerveis sibrisque nerveis, quandoque sunce aborto, sponte exudare, atque vel in massam sanguineam restagnantia, per urinam, aut sudores, vel in viscerum

III.

fita.

um

alas

sin

ori

oco

no

8

12-

125

2,

0-

u

n

le

is

-

2

C-

1

viscerum cavitates deposita, per vonritum aut secessium amandari. Quapropter cum vesicatorio applicato, nervorum & sibrarum nervearum sines alicubi denudantur & simme irritantur, statim humor prope corundem extremitates scatens expuitur; quin & totus idenco larex, nitra ductus ipsorum longa serie constitus commovetur, & à stagnatione vindicatur; simulquo particulas heterogenex, latice isto nerveo commista, ubique agitata, & à cerebro derivata, versus emissarium recens apertum, sensim prolabuntur, ac demum foras amandantur.

Ex his colligere licebit, ad ques morbos fanandos hou remedii genus przcipue conducat; nam proprer evacuationem ejus ex poris ad glandulis cutaneis, quoties in his partibus aut in earum vicinia humor ferofus, falfus, acris, aut alio modo infestus aggeretur, & à circulatione san quinea exclusus, ibidem pertinaciter hærebit, certe ejus dem foras educendi nulla promtior aut facilior datur via, quam per vesicatorium, super, aut infra locum affectum applicando. Quare non tantum ab anasarea, ac à quibusque cutis desadationibus, aut eruptionibus indidicatur, sed insuper à doloribus, sive Arthriticis, sive scorbuticis alicubi in exteriori corporis habita, aut mem-

bro quodam defixis, vesicatorium requiritur.

Secundo respectu fanguinis, tum à materie quavis heterogenea ac morbifica fentim expurgandi, tum ab indole nimis acida, aut lalla, aut alias vitiata in rectam temperiem alterandi, velicatoria semper in febribus malignis adhibentur, imo in putridis quibusque mali moris, ac judicatu difficilibus, præstantistimi funt usus. Propterea irem in fcorbuto, leucophlegmatia, pica virginum; eriam in quacunque alia cacochymia, iffud remedii genus opem sæpe insignem præstat. Porro non tautum ipfius fanguinis emendandi gratia, verum infuper quoties iffe depravatus corruptelas suas partibus aliis suffundit, adeoque in capite, Thorace, imo ventre, aut membris, morbos primo incipit, eorumque paroxylmos excitat, velicatoria pailim cum fructu adhibentur. Quare in Cephalalgiis, Vertigine, & affectibus foporofis, tritum hoc & vulgare remedium est; nec minus in catarrho, & quavis defluctione, live in oculos, nares, palatum, aut pulmones, unufquifque vel è plebe, medico inconsulto cantharidas pro revulsorio sibimet ipsi præfcribit. Fateor me sepius tusti immani, cum sputo copiofo & crasso (cui originaliter snm obnoxius) correptum, à nullo alio remedio, plus quam à vesicatoriis juvamen recepille:

mo

cu

cec

au

tin

CO

ut

80

pe

CU

at

æ

ſa

ei

n

V

ft

f

r

3 Respectu humoris, è nervoso genere, ipsoque cerero evacuandi, aut derivandi, epispastica in affectibus foporolis, spalmodicis & dolorificis, prout communissimi funt ulus, ita maximum fæpe juvamen conferre folent. Ecquis unquam lethargo, Apoplexia, aut Epilepsia correptus fuit, quin starim familiares, aut ministrantes utcunque imperiti, in corium ejus cantharidum applicatione desevierunt? in motibus convulsivis stupendis, nihilo minus quam fascinationi ascribi solitis, vesicatoria magno cum successu, in pluribus simal corporis partibus applicavi, eaque subinde in locis recentibus reiterando supra mensem continuavi. Quin & dolores in partibus membranofis fixi & acerrime discruciantes fine hac adminiftratione raro curantur. Enimvero interdum humores, & particulæ morbificæ, quæ penitus radicatæ, catharticis, aut medicamentis per diaphorefin, aut diurefin operantibus, nequicquam cedunt, per vesicatoria, tanquam remedia en exceptos, h. e. manus morbo injicientia, radicitus evelli videntur.

Attamen hoc remedium etsi generalissimum, in quibusdam morbis, & constitutionibus, non ita facile & seliciter operari solet; quare non temere, aut indisserenter eo quibusvis utendum est. Etenim nephritci, & stranguria frequenti ac gravi obnoxii applicationem ejus vix unquam impune serunt; quare taliter assedis, vescatoriis nrn nisi in sebribus malignis, aut morbis cephalicis acutis,

propter majus malum evitandum, uti licebit.

Quod spectat ad varia hominum temperamenta & constructiones, quorum respectu, vesicatoria plus, aut minus conveniunt, aut commodo esse solerat; super his triplex hoc discrimen notabile occurrit. Primo quidam hujus pharmaci usum fere semper bene tolerant, ante ulcuscula, ab eo in cute excitata, ichorem satis copiosum sine dysuria, aut magna loci vesicati instammatione exudant; & dein sponte sanantur: cujusmodi essectus tantum in sanguine oscirata succedit, ubi sc. cum sale, & sulphure

modicis,

ra

le

0

-

pens,

modicis, ac rite constitutis, adest seri copia satis magna; cujus latex à reliquo sanguine facile, & paulo susus secedens, pharmaci particulas acriores imbibitas, secum ausert, easque partim per locum vesicatum exudat, partimque per vias urinarias, absque earum noxa foras convehit; propterea item in massa sanguinea essectus utiles modo citati producuntur.

2 Verum secundo pharmacum hocaliis nec bene congruit, nec commode operatur; quippe locum cui applicatur admodum rubificat, seu potius cum dolore atroci & progond magna excoriat; ulcuscula tamen ibidem facta, etfi patientem aliquamdiu discruciant, ichorem perexiguum, aut vix ullum profundunt : porto his ita cum tormento femper veficatis, ftranguria ut plurimum atrox supervenit. Hujusmodi molestus, simulque inituetuosus veficatorii usus, hominibus temperamenti calidioris, & biliofi fæpissime contingit: quorum nempe languis fale ac fulphure coprofis cum fero modico, alteris penitius incocto, præditus est. Quapropter cum hujus latex, qui pharmaci particulas acriores auferre debuit, à reliquo cruore nec facile nec abertim (ut eas è vestigio eluat) abscedit, particulæ iftæusque in cute hærentes, fanguinem ipfum pertranfeuntem inficiunt & quafi venenant, ipfumque proinde à circuitu præpeditum, circa vaforum extremitates (unde inflammantur) aggeri & stagnare faciunt. Porro latex ferofus demum per renes fecretus, cum ex fe paucus & acris, ac insuper particulis à pharmaco aculeatus fuerit, vefica collum irritat, & non raro acrimonia fua corrodit.

3. Restat tertius etsi rarior vesicatorum casus; in quibus sc. ulcuscula in cute excitata, illico serosum humorem in copia adeo immensa profundunt, ut propediem necesse sueria sedulo adhibere; secus à nimio aquarum essuau, virium exsolutio, & spirituum satiscentia insequi periclitantur. Hoc in quibusdam adeo constanter evenisse novi, ut deinceps à cantharidum usu, quantumcunque iis opus suerit, abstinere cogerentur. Cujus ratio videturesse, quod sanguis sero salo, & acri plus debito præditus, compagem nimis facile dissolublem haberet: quapropter latex iste serosus, e acris, efferus, quamprimum à pharmaci particulis sanguinis compagem nimis facile dissolublem laxantibus incitatur impetuose statim è cruoris massa

pens, qua data via, per vasorum ora, in locum veficatum dehiscentia, pleno quasi torrente exundat. Præter hunc feri effluxum nimium, à prima vesicatorii applicatione excitatum, ifte nonnunquam in febribus malignis, aliisque male aut minime judicatis sero contingens, & aliquamdiu persistens, materiam morbificam penitus ablumit, & ægrotantem ab ipsis orci faucibus non raro liberat. In tali casu postquam ulcuscula primis diebus ichoris parum, aut modicum profuderunt, tandem, natura hac via crifin moliente, ex iifdem feri illuvies ingens emanat; adeoque per plures dies, imo septimanas nonnunquam effluere pergit ; donec Ægrotans pro deplorato paius habitus, sanitatem integram recuperat. Ulcuscula ita ubertim fluentia, prout non facile, ita (priusquam tota morbi minera absumatur) non tutum est occludere. Non ita pridem Londini Med. D. insignis cum à sebre maligna ægre convalescens, in variis corporis partibus loca vesicata, ichorem copiosum quotidie exudantia haberet, post aliquod tempus iis omnibus (siquidem ipsi moleftia, ac tadio fuerunt) repercussoria fortiora applicuit, adeoque effluxum omnem illico cohibuit. biduum scaturigines istæ sistebantur, cum ille morbi recidivam passus, derepente spirituum languore & crebris deliquiis, cum sudore frigido & pulsu exili & debili afficeretur; cumque remediis nullis, ut ut cardiacis,relevari potuit, intra triduum interibat; cujus causa videtur, quod materies maligna fubito repercussa, in nervos cardiacos inciderat, quorum actione idpropter impedita, functio vitalis cito defecit.

II.

veeter oli-

ais, & tus

iro ous 12ns

n-

to

la

m

e.

re

us

a-

G

ix

Di

li

SECT. III. CAP. IV.

De Fonticulis, sive Fontanellis.

Ræter Vesicatoria, quæ seri, aliorumque humorum exterius deductilium Emissaria velut extemporanea, folummodo propter occasiones qualdam excitantur, i& deinde post evegyeau suam parumper editam, ficcari permittuntur; alia quædam habentur, quali fontes perennes, ac idcirco Fonticuli, five Fontanelle dicta, è quibus ichor, five humor ferofus, fcaturigine constanti effluit. Priora istac, ut plurimum curationo gratia, in morbis acutis, aut aliis, quorum materies vooten ablationem citam exigit, requifita, Affectus caufam conjunctam imprimis tollendam respiciunt; atque idcirco latiora, fed superficialia tantum fiunt, ut talia eutis ulcuscula ampliora, multum evacuent, & dein facile sanentur. E contra autem Fontanella, pra servationis gratia potissimum indicatæ, ad morbi causam procataraicam aut amovendam aut superandam destinantur; quapropter orificio angustiori, sed & profundiori per totam cutis craffitiem facto, constant, proinde ut cum materiem morbificam ufque in minori copia emittunt, eam longius derivent, & diutius elutriare perlistant.

Circa Fontanellas, tria erunt præcipua hæc disquisitionum capita; sc. primo quos potissimum humores emisfaria iftac evacuant, ac undenam eos deducunt; fecundo in quibus morbis, ac constitutionibus melius, aut minus conveniunt: dein, tertio in quibus locis, sub qua forma,

& qualibus instrumentis perfici debent.

1. Quoad prius Fonticuli, pariter ac vesicatoria humores quoscunque intra cutim, minori licet ambitu defixos, aut per eam à vasis tum sanguiferis, tum nerveis traductos, elutriant; nec tantum ut illa superficiem cutis exteriorem proritant, & quali emulgent, fed corium totum perforando, quicquid è foraminis lateribus per vafa abrupta exundar, quicquid etiam subtus foramen aliunde prolabitur, foras convehunt. Quare ad fonticulos confluent non tantum humores intra cutis poros, auc glandulas, A 3 2

284 De Fonticulis, sive Fontanellis. SECT.III.

glandulas aggefti, aut per arterias, & nervos illuc advecti; sed insuper recrementa serosa subtus cutim, per musculorum & membranarum interstitia de loco in locum transferri aut prorepere solita, undequaque ad eos tendunt, & exitum inveniunt. Porro humores morbificos ad partes alias prius debiles , & diu afflictas deferri affuetos, fontanella in via constituta anticipat, adeoque ab illorum incursu partem modo hanc modo illam liberat, & munimenti inftar ab hoste defendit. Hinc materies aut arthritica, aut nephritica, aut colica, imo interdum paralytica, autalias scorbutica, inter transeundum è mineris fuis,ad nidos five locos voreps, per Fonticulos non raro intercipitur; adeoque folitis morbi infultibus evitatis foras convehitur : nec minus emissarium hoc, tanquam collicia ad derivandam uliginem excitata, humores cuifibet corporis parti, aut regioni impactos, ibidemque noxam facientes, inde fenfim elutriant, adeoque diathefin morbidam pracavent aut curant.

2 Ex variis hisce juvandi rationibus, quibus fontanellæ in genere prodesse solent, facile colligitur ad quos potifimum affectus requiruntur; nam licet nullus fere occurrat morbus, cui hoc remedium aut noxium, aut inutile fit, attamen in quibusdam casibus plus quam aliis necessarium videtur. Ad fingulos fere capitis morbos tum externos, tum internos, etiam vulgo præscribitur: ad infantum ac puerorum motus convultivos, ipforum opthalmiam, tumores strumosos, quinetiam ad adultorum , aut senum cephalalgias , affectus comatades, vertiginosos, aut spasm aders, unusquisque vel è plebe Fontanellam instar omnium habet. Nec minus contra morbos pectoris hoc remedium prædicatur. Ecquis tuffis iputo cruento aut tabido, vel Orthopnœz obnoxius, corio imperforato diu fruitur? Pariter etiam ad affectus imi ventris fonticuli commendantur. Nullus fere hypochondriacus, aut mulier hysterica, nullus itidem Arthriticus, aut cachecticus, quin cutim multis in locis, plus quam murena perfossam habet. Immensi operis esfet, ægritudines omnes, ad quas fontanellæ juvamen conferunt, hic particulatim recenfere.

3 At vero hoc remedium utcunque ex se utile & benignum, non omnibus congruit, neque igitur quibusvis indifferenter præscribendum erit: nam duo sunt homiaum genera, qui tametsi ægrotarent, à sontanellis excu-

fari

CAP. III. De Fonticulis, sive Font anellis. 285

fari possunt; in quantum sc. Emissarium hoc in quibusdam evacuat nimis, inque aliis parum, aut minus quam oportuit, atque interea doloriscum valde ac intolerabile existit.

Fontanella interdum non bene convenit, quoniam nimis sevacuat vel absumit humorem, aut Spiritus. Etenim observavi in nonnullis, sontanellam in qualibet corporis parte excitatam, ichorem quantitate immodicum, & qualitate vitiosum profundere: ex illa nimirum crebra vice, si non continue, latex aquosus tenuis, ac setidus, pisum & integumenta sepe atredine inficiens in magna copia exudat; proindeque à nimio hujus effluxu

vires ac carnes atteruntur.

II.

i;

u-

m

n-

:0s

ab

at,

es

m

in

į-

1-

)-

1.

-

Cujus ratio videtur esse, quod in quibusdam mala sanguinis & humorum diathefi præditis, folutio continui facta, & à sanatione præpedita, brevi in ulcus fætidum, & cacoethes degenerat; cujus latera fermenti acidi corruptivi naturam induunt ; à quo sc. sanguinis illuc continue appulsi portiones inquinantur adeo & dissolvuntur, ut ferum ejus fulphure foluro, aliifque corruptelis imbutum, à venis repudiarum, copiole illic foras exunder. Porro on mavades hoc Fontanellæ inquinamentum, sanguini communicatum, totam ejus massam aliquatenus depravat, & exinde faltem (fimulque ob nimium ferofi laticis impendium) minus nutritium reddit : porro à sanguinis fulphure juxta fontanellæ parietes foluto, & cum sero effluente, ichor emanans adeo foetet & lintea denigrat. Fontanella quandoque ichorem haud immodicum profundens, spiritus ac vires plus debito ablumit; quod equidem ab effectu, & interdum non nift à posteriori dignolcitur; in quantum sc. nonnulli dum fonticulum unum, aut plures apertos gerunt, languidi & macilenti perstant; iis vero occlusis, illico vegetiores ac magis toroli evadunt. Porro vulgaris observatio est, multos à fontanella prope caput excitata, subinde quoad visum defectu quodam, ac imbecillitate correptos fuisse; hinc ut eam propediem occludere cogerentur: quod ideo contingere videtur, quoniam ubi spirituum penus exilis, & consistentia pertenuis est, parva horum, vel succi è quo procreamur, impendia, si modo sunt constantia, zgre feruntur.

Ceterum alio, & quidem diverso respectu Fontanella, prout etiam vesicatoria, quibusdam interdicuatur, aut caute admodum præscribuntur; quia sc. cum parum auz Aa 3

286 De Fonticulis, five Fontanellis. SECT. III.

minimum evacuant, locum in quo excitantus, plurimum divexant. Nam quibus temperamento biliofo, aut alias calidiori praditis, cruoris maffa debito craffior, atque fero minus diluta, in compage strictior existit, in his solutione continui propter sonticulum facta, & reservata, sanguis ipse (siquidem quo evadat, serum non sais exuit) in transitu hæret, proindeque extravasatus, Phlogosin valde doloriscam ciet; ac interea cum talis sontanella ichoris perexiguum profundit, inutilis æque ac molesta existit. Fonticulorum operatione, ac usbus, corumque indicationibus nunc designatis, ultimo ostendendum erit, in quo loco, sub qua sorma, & quibus instrumentis excudi, & quomodo tractari debent.

Fonticulorum loca constitui solent, secundum medendi sines, sive intentiones ab iis requisitas; qui potissimum sunt hi tres, sc. primo humorum è toto corpore generalisevacuatio, secundo evacuatio, st simul à particulari quodam membro revulsio; tertio evacuatio, st simul à membro particulari derivatio. Respectu prioris sontanellam in Brachio sinistro incidi expedit; intentio secunda eam procul à parte affecta, st tertia sonticulum

prope ipsam excitandum postulat.

Propter hos fines, sc. mode hunc, mode illum, vel istum, fonticuli in quibusque corporis regionibus, viz. in capite, in pectore, ac abdomine, inque brachiis, ac cruribus, imo in plerisque singulorum partibus, vel per incisionem, vel cauterium, vel perforationem procudi, inque illorum foveis aut foraminibus, ut aperta serventur, pisa, vel pilulæ ligneæ, Turundæ vel Teniolæ indi, ac asservari solent. Corporis nostri partes, ac membra percurrendo, sonticulorum præcipua loca, ac genera no-

tabimus.

r Fonticulus infutura coronali, per cauterium inurendus à quibusdam præscribitur; ac ad humores è cerebro, & integumentis ejus exterius avocandos, evacuandosque commendatur. Hoc quamvis nonnulli in 'familiari habent praxi, in pluribus tamen minus seliciter sucessisse comperi; adeo ut multos sonticulos ita in summitate capitis excitatos occludi præceperim; atque hoc non sine ratione, æque ac experientia edoctus; quippe sanguis versus locum, ubi recrementa sua deponere assuefactus est, fæculentias plures transfert, easque in tota vicinia, ac potissimum in parte assest, casque in tota vicinia, ac potissimum in parte assest, casque debiliori augeri potius, quam sanari contingit. Fropter eandem rationem.

CAP. IV. De Fonticulis, sive Fontanellus. 287

sationem, nempe ad humores à capite interiori ad extra derivandos, alii in Bregmace fupra futuram fagittalem, aliique in occipite circa initium lamboeidis fontanellas excudunt : verum eadem contra hæc, ac priorem manet exceptio. Multo certe rectius materiam morbificam ως Τεγκεφαλον deponi folitam fonticulus in Brachio anticipat, in crure revellit,& paulo infra caput excitatus, eam inde derivat. Hinc ad graviores cerebri aut meningum affectus, infantibus, ac pueris, foveam nuchæ incidimus; adultis, ac fenibus cauteria ex utroque fpinæ latere, inter Homoplatas applicamus; ibidemque duas fontanellas plurium piforum capaces, cum magno fæpe commodo procudimus. Quoad foramina pone aures incifa, vel inusta, aut setaceum lobo ejus carneo trajectum. rarius hac emolumento, fapius vero molestia fuisse obfervavi; in quantum sc. solutio continui in his locis facta, ichorem nec multum nec diu profundit; etenim fovea, aut foramen, quamvis pifo, aut pilula oppleta, cuticula invitis omnibus fuccrescente obducetur.

Fontanellæ in dorso non solum ad morbos capitis, materiam youtesto, evacuando, & derivando, sed insuper ad arthritin, nephritin, & colicam omnem, morbi somitem anticipando, eamque dum ad nidos suos tendit, intercipiendo, egregie conferunt. Quod equidem per experimenta, & observationes ab ægrotantium juvamine de-

fumtas, plane comprobatur.

m

23

ne

118

2,

is

0-

C

-

Ad pectoris morbos fontanellæ inter homoplatas, item in brachio, aut crure, ad humores versus pulmonem affluentes, evacuandos, aut anticipandos, etiam propter cosdem illuc depositos avocandos, conducunt. Quomodo fonticulus in ipso Thorace, inter costas incisus, materiem tabisicam à pulmone nonnunquam immediatius deri-

vat, alibi oftendimus.

Abdominis regio ad fonticulum, in ulla parte sui gestiandum, inhabilis videtur. Attamen quorundam praxis, etsi rarior, ad assectionem quamque hypochondriacam, multum prædicata ess, fonticulum amplum, & plurium pisorum capacem, supra Lienis regionem per cauterium inuri. Hoc in nonnullis sine magno commodo, certe non quantum talis remedii molestiæ compensandæ par est, sactum novi.

Per fontanellam in inguine, lumbaginem immanemquibusque aliis remediis obstinatam; inque alio, affectionem Ischiadicam inveteratam seliciter olim sanavi.

Aa 4

288 De Fonticulis, sive Fontanellis. SECT. III.

Enimyero emunctoria glandulosa illic loci constituta, sanguinis & liquoris nervei recrementa quamplurima imbibunt; que si ex illis, per emissarium idoneum protenus & continue amandentur, multum hoc conducet ad partes vicinas à minera quavis morbifica liberandas.

Femur, membrum mole amplum, fonticulis pluribus, & magnis, qui sc. è toto corpore humores copiosos elutrient, gestandis satis idoneum videtur. Attamen non ita in multis succedit; partim quia ob figuram ejus instar coni inversi nimis declivem, deligatio pisum in foramine continens non apta instituitur; & partim quia solutio continui inter tendinum plurimorum concursus sacta, supenumero instammatoria, & dolorisca evadit; proinde ut necesse interdum fuerit sontanellam inibi excitatam, propter doloris & claudicationis molestiam tollendam, rursus propediem occludi: attamen in quibussam, ac melius habet, quia phlogosis non semper loco persorato supervenit; & caligas supra genu stringere solitis, deligatio eidem adhibita, immota perstat.

Porro circa fontanellam, non tantum in corpore, sed insuper in membro cui incuditur, locum idoneum deligere oportebit; quod imprimis Medici aut Chirurgi periti judicium exigit; etenim sedulo cavendum erit, ne supra, aut nimis prope tendines aut vasa majora, cauterium aut incisso adhibeatur; ceterum non in ipso corpore musculi, sed in spatio, sive interstitio inter musculos sonticulus excitetur; ubi foramen totam cutim, ac uti foannes Heurnius docte observat, eousque ulterius pervadere debet, donec musculi subjecti membranula exeditur. Quapropter hac in segunos haud temere Agyrtis, aliisque Anatomiz ignaris committenda est; quoniam ab hac male peracta, non tantum boni omnis frustratio, sed exinde magna sepe incommoda, imo interdum usque ad

Non est profonticulis excitandis, ut cauterium preparandi, & componendi modos, aut instrumenti inciforii figuram, & usus, utpote quibusvis è plebe notifsima, hic describere satagam. Attamen quo ritu symptomata, quæ emissariis istis, postquam excuduntur, accidunt, eorumque energeias impediunt, aut pervertunt, tractare oporteat, non abs re erit hic nonnihil disserve.

vitæ periculum eveniunt.

Cum plures & diversimod, affectus fontanellis contingunt, non ad eos omnes, sed tantum qui majoris sunt momenti, medela requiritur. Hac itaque imprimis opus

erit,

eri

n

re

h

1

CAP IV. De Fonticulis, sive Fontanellis. 289

erit, si quando parti aut loco ubi extat, inflammatio supervenit. 2, Si foramen debito plus aut minus ichoris profundit. 3. Si ulcus sponte exiccari, & subinde cuticula obduci: vel si illud carne spongiosa, circa labia succrescente luxuriare aptum suerit. Quoad minora vitia, uti cum ulcus in hæmorrhagias crebras erumpat: vel si locum mutans, in alium minus commodum irrepserit, cum multis aliis quibus prævaricari solet, non operæ pretium erit hic advertere.

1. Inflammatio fontanelle frequenter accidit, eaque tam gravis interdum, ut sphacelum minetur, imo & nonnunquam inferat. Talis autem affectus aut foramini recens excuso supervenit, vel postea ob sanguinem, & humores occasionaliter commotos, & 29005 ad focum

istum irruentes contingit.

t2.

na

0-

ad

S,

Cum fontanella primo excitatur, propediem ob continui solutionem, & consequenter, ob sanguinis in eo loco circuitum aliquatenus præpeditum, Phlogolis quædam, & molestia ulcerofa quibuscunque eveniunt. aliquibus vero fanguine præfervido, seroque minus diluto præditis, hæc multo immanior fuccedit. Enimvero fanguis per arterias illuc oblatus, fiquidem abscissis, simulque occlusis vasorum finibus, nec foras exire, nec per venas statim regeri possit, ibidem in transitu hærens, magis usque ac magis aggeritur, & demum extravalatus, atque cutis & carnis vicinæ poros omnes inferciens, ac implens, tumorem cum rubore ac calore intenfis excitat, quo facto, aut sanguis ita aggestus, & extravasatus, brevi ob constipationem fit immobilis, proindeque à reliqua ejus massa quasi abscissus extinguitur, & necrosin passus, parti sphacelum inducit: Vel secundo cruor ita stagnans, quoad particulas suas quadantenus agitatur, ac flamma uique vitali potitus, ab eadem intensiori facta, velut excoquitur, adeoque in pus abscessu evacuandum mutatur: Vel terrio, quod fæpius accidit, & nostro casu semper procurari debet, sanguis Phlogosin acciens, in vasa reducitur, & circulationi per alios, in quos urgerur ductus, refticuitur.

Verum ut reducatur iste, hæc duo erunt necessario requista, sc. primo ut sero illuc ubertim assuente, seu pottus in partem protruso, multum diluatur; dein secundo ut vasa pone tumorem inanita cruorem à sero dilutum, & repercussum absorbeant; etenim sanguis versus tumorem compulsus, cum non ultra progredi, tamen ut mo-

290 De Fonticulis, sive Fontanellis. SECT. III. le diminutus regredi queat, serum à se copiose amandat. inque loca obstructa propellit; quod cruorem stagnantem subiens, eum diluit, inque loca ejus succedens, eum retro in vasorum ductus adigie, illudque interea ferum prorlum tendens per poros exhalat; adeoque sanguine, qui extravasabatur, per serum diluto, & remandato, ipsoque sero evaporato, tumor cum Phlogosi fensim evanescit. At vero si (prout in temperamentis calidioribus fæpe affolet) cruor extravafatus, porifque impactus, sero copiosius adpellente, non diluitur; haud tantum illic pertinaciter hærebit, sed Phlogosin immaniorem, cum febre, aliisque horrendis interdum symptomatis acciebit. Non im pridem, cum Theologus infignis fanguine crassiori & calido præditus, fontanellam tibia interiori incifam habuerat; etfi cutis tantummodo fecaretur, inflammatio brevi insequuta eft, quæ intra paucos dies eo atrociter accrevit, ut vix remediorum quorumcunque usu, ne in Gangrænam cederer, impediri potuerit. Quapropter cum fanguis, ob folutionem continui extravasatus, atque seri, quo diluatur & reducatur affluxu carens, in Phlogofin immaniorem tendit, Fotus & Cataplasmata ex emollientibus exterius adhibita, sape multum juvant; in quantum fc. particulæ humidæ, & lenes ab his deciduæ, cruorem stagnantem subeunt, ac diluunt, adeoque blande commoventes in vasa facilius redire faciunt; hinc ut ejusmodi applicationes humidæ exterius habitæ, feri interniad cruorem diluendum requisiti defectum suppleant : attamen ut sanguis ita dilutus, ac in motum accitus, circulationi reddatur, insuper opus est vasa eum exceptura satis inaniri; in quem finem præter victum tenuem, Phlebotomia & catharfis fæpe necessarii sunt usus. Et quidem ex more solenni cacochymicos, & plethoricos paulo ante, vel postquam fontanella excluditur, purgamus, & non raro iis fanguinem défrahimus. Nec tantum in fontanella recenti, hæc remedia propter inflammationem præcavendam aut tollendam conveniunt, sed etiam utilia sunt, quoties affectus ifte foramini cutis antiquo superveniet. Si quando enim sanguis valde impurus, simulque febriliter effervescens turgescentiam onnestable inibit, sape accidit eum recrementa, & fæculentias suas alias expurgari inhabiles, circa fontanellam exuere, ibidemque ab iis aggestis in circuitu præpeditum extravasari, proindeque Phlogofin immanem acciere. Nuper talis affectio in sene perillustri contingens, ac ab initio neglecta, brevi in Gan-

Ga

pri

no

tic

m

G

it

f

h

Gangrænam cessit; ex qua tamen remediorum appropriatorum, tum intra, tum extus sedulo adhibitorum, ope, non sine magno vitæ discrimine evasit. Circa inslammationis, uti & Apostematis & sphaceli Ætiologias, & remedia, posthæc forsan aliquando, de morbis cutaneis agentes, susius dicemus. In præsenti alia fonticulorum symptomata perpendemus.

2. Siquando igitur fontanella ichorem nimium, qui plerunque tenuis, & valde fætidus, & nonnunquam difcolor est profundat, ita ut tam vasta humoris impendia, simulque graveolentia, vix tolerabilia medelam exigant; in tali casu dux erunt pracipux intentiones therapeuticx, sc. primo ut sanguinis mixtio, ne compages ejus in dissolutionem, & effluxum serosum nimisapta foret, corroboretur: & secundo ut loci per Fontanellam ulcerati tonus prasservetur, ac à fermento quovis putredinali vindicetur; adeo ut nullum miasma ibi reconditum sanguini inter circulandum pertranseunti inquinamentum impertiat, à quo venenatus iste in partes illico secedat, serum-

que illic copiosus exuere cogatur.

Prior iste medendi scopus, vix quidquam præter catharsin ex intervallis moderatam, & rectam victus rationem præcipit; nempe ut ab omni crapula, & immoderatione, quoad aliementi copiam, qualitatem,& assumendi tempora; item specialius ut à vini tenuioris, pomacci, aliorumque liquorum acidorum, quibus sanguis fundi,ae in essusus serosos cogi solet, temperetur. Enimvero taliter assecti quemvis in victu errorem & inordinationem, molestia subinde circa sonticulum excitata, cer-

tiffime luunt.

II.

at,

an-

m

m

e,

0-

2-

i-

S,

n

1,

5

Propter loci ubi fontanella excitatur, tonum rite prafervandum, & à putredine quavis vindicandum, imprimis sedula detur opera, ut sorditie omni vitata, tum solida foramini indenda, tum integumenta, sive ea sint emplastra, vel hederæ solia, vel pannus vernice obductus, bis in die mutentur; nam in nonnullis quodlibet ex his cito setorem contrahit, & illico sontanellæ ulcus putere sacit. Quod si hoc in putredinem tendit, statim loco pista aut pilulæ ligneæ, indatur pilula ex cera virginiana, cum santalo rubro & viridi æris incorporatis, insuper & sotus ex decocto hyperici, millefolii, Centaurii, &c. vesperi & mane adhibeatur.

3. Interdum accidit fontanellam, quasi fontem aridum, parum aut nihil humoris essundere: cujus ratio solet esse, vel quia foramen minus profundum cutim haud totam

292 De Fonticulis, sive Fontanellis. SECT. III.

totam penetrat, quod facile ipsum altius infigendo curatur; vel ulcus, licet cavum satis, ac amplum, usque tamen exiccum manet, quia serum è massa sanguinea, propter compagem hujus nimis strictam, non facile nec copiose abscedit; & tunc unicum remedium est, solida, que magis irritent, & vasorum ora infigniter vellicent, intra foramen gestare: in quem sinem pilulæ ex ligno hedere, aut buxo, vel ex radicibus gentianæ, aut hermodactylorum parentur, & sæpe cum fructu adhibentur.

4. Sæpe accidit fonticuli foramen nimis breve, & ichorem parce exudans, cuticula cum pifo incluso intus obduci, & cum fovea fanari; cui vitio remedium idoneum vix adhiberi potest. Quare fontanellam islam (potius quam in corium usque incassum desævire) præstat

occludere, aut in alium locum transferre.

5. Ponticuli ulcus ad fanationem tendens. & ab ea prohibitum, sæpissime circa labia, & quandoque in cavitate carnem spongiosam accrescentem habet. Cujus ratio eft, quod liquor nutritius ad arteriarum & fibrarum nervearum fines delatus, & ab ichore ferofo non ftatim ablutus, ibidem hæret, & affimilari incipiens, urraque hac vafa ad cavitatem carne implendam protendit, inque hæc camis rudimenta & fanguis & spiritus animales copiofe fluunt; atque fanguis interea illuc advectus, pro reditu fuo intra molem iltam propagines venosas procudit: attamen caro istac adhuc rudis & informis, quoad maximam partem à foramine exclusa, supra marginem accrescit; cumque adeo altius affurgit, quam utcute & cuticula de novo obduci & tegi queat, nuda usque ac spongiosa manet. Excrescentia hæc satis facile, sc. pulveres escharoticos, ex alumine usto, colchothare, aut mercurio pracipitato inspergendo curatur; hujusmodi enim pharmaca, acrimonia fimul ac ftipticitate carnem ita luxuriantem exedunt, humorem nutritium repellunt, atque ora vaforum obserant. Quando circa fontanellæ marginem caro ifta fuperflua continuo,ac multam accrescit, indicio est illuc humorem nutritium, uberius quam excrementitium profinere ; proindeque in taliter affectis, emiffarium istud non usque adeo beneficum fore. Quare fub hujus rationis prætextu multi remedium istud (plerifque certe innocuum, etfi non omnibus pariter utile ac commodum) valde aversantur. Przcipua ejus incommoda, item quæ objiciuntur scandala supra expendimus; restat tamen quoddam aliud juxta vulgi sententiam, seu potius errorem, contra fontanellas notabilis objectio,

CAP. IV. De Fonticulis, sive Font anellis. 293 objectio, quam hic coronidis loco nunc ultimò discuti-

Apud plures hic in Anglia (nescio an ita in aliis regionibus) opinio nunc pervicax increbuit, fonticulum sive unum, sive plures, ad sterilitatem disponere. Quapropter feminis quibusque maritatis, & sobolem expetentibus, hoc remedii genus, utcunque alias ad sanitatem conducibile, religiose interdicitur: cujus tamen interdicit ratio adhuc nulla profettur, sed tantum historia mulierum quarundam cum fonticulis sterilium citantur; cum æque facile esser plures sine sonticulis pariter steriles, cumque illis multas alias prolificas recensere; & quidem hunc potissimum elenchum contra opinionem issam (cum redargutione alia non opus st.) retorquere soles.

SECT. HI. CAP. HI.

De Affestibus Cutaneis, eorumque Remedis.

Oft remedia cuticulam, & cutim ຂ້ອງຄົນຂອງເປັນ &, se Vesicatoria in superioribus tradita, methodi lege quadam ad partium istarum morbos, & alia diversimoda remediorum genera pertractandum ducimur; quorum certe utrorumque Ætiologiæ, speculationis maximæ jucundæ, pariter ac

utilis materiem præbent.

Quoad partium istarum fabricas, ac usus, non est ut omnia in libris Anatomicis jam jam accurate descripta, & passim nota hic repetam. De Cuticula annotasse sufficiat, hanc pelliculam esse tenuem ac densam, exanguem, & exanimem, utpote vasis, & sibris destitutam, quæ cuti cohærens, eam integit, & ab externis injuriis tuetur. Hæc ubique persorata est, in cujus foramina, sudoris vasa excretoria hiant, quæ Malpighius per microscopium accuracius inspiciens, paulo ante hiatus suos, quibussam quasi valvulis, pro sudore detinendo, aut liberius emittendo, donari asserit: verum has me latuisse fateor.

Cuticula per Phænigmum, aut ignem detracta, cutis nuda, & ob vasa sanguisera rubens apparet. Est autem hæc, membrana crassior, quoad maximam partem ex filamentis vaforum fanguiferorum, nervorum, fibrarumque nervearum, varie inter fe complicatis contexta, quibus glandulæ numerofæ, & lymphædudus, five fudoris, & vaporum vasa excretoria densissime interponuntur. Hujus substantia duplex à plerisque Anatomicis perhi-betur, exterior nervea, & interior carpea, seu potius glandulofa: pro hujus exemplari, mali Aurantii cortex adducitur. Si cutis nuda per microscopium inspicitur, ex observatione Clariffimi Malpighii, primo sese offert corpus reticulare, cujus crebris foraminibus continentur non folum ductus fudoriferi, fed & plurimæ papillæ pyramidales, per ordines parallelos è cute erumpentes, & in cuticulam, ubi in plures velut fibrulas dividuntur, protenfx;

·CAP. V. De Affectibus Cutaneis, dec. 295

protenfæ; quas idem Author tactus fenforium ffatuit. .Insuper his, substantia cutis hab t glandulas plurimas. quibus mediantibus lympha, five materies hydrotica, ex arteriis per lymphæductus five vafa excretoria ad poros deducitur. Enimvero observavit accuratiffimus Stenon fingulis poris suas glandulas subjacere, que juxta ¿ d. do en Ews usum majores, aut minores existunt: sudor, aut vapores ex his per vafa excretoria foras constanter emanentes, papillas nerveas, ne forte arefiant, in transitu suo made-

faciunt.

Quoad poros five foramina sudatoria, per microscopium deregitur eos bini generis existere, sc. Majores in quibus plerisque radices pilorum consitæ sunt, & per intervalla, ex utroque latere cujusque ruga cutanea ordine parallelo disponuntur: vel secundo sunt measus isti Minores, quorum innumeri spatia omnia prioribus interjecta quasi punctis creberrimis adimplent. Enimvero tota cutis, cum rugis fuis, inftar agri ab aratro fulcati, & dein cum ordinibus versis, seu potius obliquis occati, apparet; ita ut plano fue areæ fupra fulcos utriufque generis eminentes, figura ut plurimum Rhomboeidis existun: ; & juxta quod sulci ifti, cum rugis, sive - areis, breviores ac minores, aut etiam profundiores ac majores fuerint, textura cutis delicata five tenuis, vel crassa five levidensis videtur. Hujus constitutio licet plurimum nativitati, ac primogenez fluminum ac humorum concretioni debeatur, ea tamen propter diverfimoda vita insequentis accidentia, multifariam alterari folet. Victus craffior, labores duri, aeris inclementia, ac Imprimis caloris, ac frigoris excellus, cutim afperiorem: y etiam è contra educatio mollis & delicata tenorem ejus magis fubrilem, ac leviorem reddunt.

Ut cutis magis terfa, polita, & zquabilis evadat, multum interest, poros ejus omnes humore benigno, miti, ac velut oleofo adimpleri; ita namque dum meatus omnes pleni, ac rensi fiunt, totius cutis planities levissima apparet : attamen fi humor vitiofus poris iftis suppeditatur, aut qui infuit benignus, nimis exhauritur, cutis proinde afpera & rugofa fiet. Quare fi cujufpiam cute molliffima y ac planissima præditi manus aqua saponata, lixiviali, calcaria, aut etiam fanguine calenti aliquamdiu madefient, propterea mox humore falino, per fales alios è poris extracto, fulci & ruga illico majores & profundiores evadent : quare feminæ delicatiores lavacra saponata, & qua-

Ab 2

vis alia cutim fulcantia, religiofe evitant.

Nec.

Nec tantum humor è poris nimium exhaustus, sed etiam in iis supra modum ac indebite retentus, cutim asperam ac inæqualem reddit. Foramina pilosa (qua & fudatoria etfi non unica, aut plurima ita fuerint) ob . transpirationis beneficium, effluvia copiosiora constanter emittunt, quare majora semper illa, ac patentiora videntur; fin vero à frigore externo hæc subito occludi contigerit, vapores intus coerciti, cutim circa eruptionum loca undique inflant, ac in moleculas attollunt: hinc fi duando corpora nostra Borez nuda exponantur, aut fluvio immergantur, fuperficies exterior prius glabra, ac mollis, mox cuti anseris deplumati similis scabra & confragosa evadet. Proculdubio majora istac foramina, juxta cutis fulcos parallelas & velut quincuncis ritu feriatim consita, quasi totidem fovez, pro pilis velut arbo. ribus conserendis instituuntur; ita namque in quadru_ pedibus, imo & in quibusdam hominis partibus hirsutis aliquatenus habent.

His ita breviter de cuticula, & cute, quoad eorum fabricas & usus designatis, via fatis præstruitur, ad indagandos & explicandos partium easundem morbos, &

medendi rationes.

Itaque imprimisad cuticulam, cum fit vitæ ac fenfus expers, morbi vix ulli propriè spectant. Hæc interdum densa nimis diapnoen impedit; quandoque item propter accidentia quædam in nonnullis locis nimis crassa & callofa evadit : verum ex fe plane a na his minime zgrotat, attamen hæc in causa est quod affectus quidam, forlan per evaporationem difflabiles, circa cutis superfi-Diem hæreant; in quantum fc. fanguinis, & humorum recrementa, & fæculentiæ exterius propulfa, & totam cutim transgressa, cum ob cuticulæ densitatem prorsus evaporare nequeant, super cutim extimam defixa, varias ejus discolorationes, & defædationes producunt; cujusmodi imprimis funt maculæ Ephelides dictæ, nec non scorbutica, & maligna, item lentigines, & quacunque alix fuggillationes, fine tumore, aut asperitate cutim, vel cuticulam notis, sive nubeculis quibusdam aspergere videntur.

At vero quod ad ipfius cutis affectus in genere spectat. fiquidem hi varii ac multiplices fuerint, fub vario respeau distingui folent, atque imprimis quod fint vel cum, vel fine tumore: posteriores hosce modo notavimus.

Affectus cutanei cum tumore, vel funt universales, per totum

totum corpus dispersi, vel particulares in his, aut iffis membris sporadice, &t quali forsuito excitati.

Priores vel febri superveniunt, ut imprimis variole, morbelli, aliaque exanthemesa maligna, quibus etiam accedunt infantium efflorescentiz volatica; vel sine febre contingunt, uti imprimis pruritus, impetigines, & affe-

aus leprofi.

Tumores externi particulares, five sporadici, plerunque non meram cutim, sed & partes subjectas, sc. modo tendinosas, aut membranosas, aut glandulosas occupant, proindeque variz indolis ac formz diversimodz existunt. Super his omnibus particulatim disseree, & singulorum Etiologias & Therapeias designare, non modo integri tracatus, sed magni voluminis res estet: iraque imprintaturam de affectibus mere, aut maxima ex parte cutaneis (cujusmodi imprimis sunt macule omnes, ac lentigines, nec non scabies sive prurium, impetigines sive affectiones seprosa) breviter dicemus: de tumoribus cujusque generis speciatim edisserendi, olim fortassis aliquando

opportunitas dabitur.

Primo igitur (ut à maculis uti pathematis minoris momenti ordiamur) occurrunt Ephelides dictæ, quoniam ab infolatione potifimum excitari solent; atque idpropter in vere, ac assate plusimum increbescunt, circa hyemem rursus evanidæ. Porro cum in sormosioribus, ac cutim rarissimam habentibus maxime contingant, sh iis præcipue locis, ubi cuticula soli, ac aesi exposita, densishma est, sc. in sacte, ac manibus maxime erumpunt. Coloris substavi, aut susci, circa magnitudinem morsus pulicaris, inæquales tamen, & quoad siguram irregulares existunt. Parum aut nihil hæ disserunt à puncturis istis subsuscis, aut stavis, quas nonnulli sentigines vocant, quæ sentigniunt.

Harum materies videtur esse, humoris biliosi portio tenuior, vi solis illam attenuantis, & poros cutis aperientis, exterius prolecta; quæ evaporari incipiens, in cute extima, aut cuticulæ, quam pertransire nequit, concavo desigitur. Prosecto has maculas à bile, alisse sanguinis recrementis stavis procedere indicio est, quod maxime amiliares sunt iis quorum pili etiam stavescunt. Porro quod in complexione sepius pulchriori, ac presertim su partibus soli, acaeri expositis oriuntur, ratio satis siquet; utpote quorum cutis ratior, humorem ab estu solitari rare-sactum consique transmittit, donec à cuticula densiori

Bb 3 gr

prope exitus loca sistitur. Hic affectus quoad valetudinis statum, nihil mali indicat, aut ominatur; & quamvis in apparentia nonnihil turpidinis refert, id tamen compensatur, quatenus ita maculosos puriori constitutione præditos, significat.

Præter has maculas exiguas lenticulares, occurrunt aliz multo ampliores, fupra palma magnitudinem, qua. cutim variis in locis, præcipue vero circa pectus, & dorfum literis modo fuscis, modo luridis, aut subnigris confpurcant. Hæ certis temporibus, ac uti in multis observavi, certis in partibus exoriri, ac evanescere solita, vulgomaculæ Hepaticæ dicuntur, iifque plurimum infigniti, ecur minus fanum, aut faltem haud bene fanguificum habere creduntur; quod tamen sub hac ratione verum non est, at folummodo quatenus humores biliofi, cum non fatis intra heparà massa sanguinea secernuntur, ad cutim protrufi, eam ita discolorant : quod vitium quodammodo etiam lieni imputatur; enimvero defædatio hac oritur, eo quod languinis faculentia, ac recrementa, cum non fatis à lecretionum officinis excipiuntur, una cum fero quo diluuntur, ad cutim feruntur, ibidemque fanguine exuta, ac à seroso latice inter evaporandum derelicta, circa poros extimos & foraminula (tanquam lanugo muscola fluvii augustiis hærens) defiguntur.

Litura ifta potifimum in aftate apparent , & maxime furra pectus & dorfum, viz. quo tempore & quibus in locis homines ad sudandum sunt plurimum apti : ipse * nimirum latex ferofus, qui fæculentias iftas è massa sanguinea in cutisangustias provehit, eas penitus evaporare inhabiles, illic relinquit. Affectio hæc nihil mali conjunctum habet, neque enim morbi præsentis symptoma eft, nec ullum brevi futurum portendit; porro cum locis plerumque tectis obveniens, nullam deformitatem, aut molestiam adfert, curatione ejus parum aut nihil opus effe videtur : fed quoniam apud vulgus opinio increbuit, Hepar ob maculas iftas infigniter periclitari, & medicinam neceffario requirere, idcirco ut quibufdam pharmaca importune efflagirantibus fatisfiat, præter cofmetica externa, etiam Remedia hepatica interna præscribere solemus; quorum usus etsi non admodum necessarius, quia tamen exinde sanguinis depuratio, & viscerum en-Opentis lataguntur, haud prorfus inania existunt. Medicamenta interna ad hunc finem utilia, fupra inter remedia Hepatica describuntur: externa sive Topica prorsus. eadem

eadem in his, ac in aliis quibusque macularum generibus conveniunt; quorum formulas quasdam selectas subdemus.

De maculis pestilentialibus, uti & scorbuticis, cum alibi ex prosesso egimus, non opus erit hic eadem repetere; præsertim quoniam ad has methodus prorsus alia, quam ad modo descriptas requiritur; quatenus nimirum, in uno macularum genere, medicamenta sere tantum externa, absque splanchnicis aut cardiacis, inque altero tantum interna, sine ullis cutaneis adhiberi solent.

Itaque ad maculas Ephelidas, lentigines, & hepaticas vulgo dicas, ars Decorationis proprie spectat; & propter hæc cutis deturpamina tollenda, fine quavis medendi methodo, pharmaca tantum Cosmetica præscribuntur. Horum apud Dominas Curiosas, aliosque de cute curanda folicitos, cum ingens ubique & uberrima fit feges; ea tamen omnia, quatenus duas folum medendi intentiones · respiciunt, ad bina hac capita reduci possunt : illa nimirum aut cutis ac cuticulæ poros aperiendo, atque hanc interdum excoriando, humorem exterius attrahendum & prorfus evaporandum moliuntur; vel è contra, & fæpe x non minori cum successu adhibentur illa, ut materiem maculosam è cute repercutiant, ac intus adigant. Topicorum utriufque generis formulas quasdam ordinarias · rationaliter inventas, & non raro fat feliciter usurpatas, hic ordine subdemus, quandoquidem non licet fine magnatum offensa, secretoria artis cosmetica mysteria detegere, & apud vulgus profanare.

Primo igitur ad cutim detergendam, & materiem macularum foras extrahendam.

R. Lixivii è sale Tartari minus saturati Unc. iv. oles Amygdalarum amararum per expressionem saeti q. s. in tali proportione misceatur, ut totus liquor illico laetescat, ac ita perstet; cum bac mixtura partes affecta mane, & vesperi illinantur, & blande confricentur.

R. Radic. Ari, Bryonia, figil. Solomonis recentium, and Unc. j. pul. sem. fanugraci Drach. j. Campbora Drach. s. simul contusts affunde oler Tartari per deliquium Unc. iij. f. expressio, applicetur cum petia intineta, bis in die.

R. Sulphuris vivi pul. Unc. j. saponis nigri Unc. ij. ligat. in petia, suspend. in aceti lib. j. per ix. dies, dein in usum adhibeatur, loca affecta bis in die abluendo, & confricando.

Bb 4. Secunda

Secundo propter alteram intentionem, sc. macujas è cute discutiendas, earumque materiem repekiendam, ac intus adigendam, lac virginis celebre apud antiquos remedium fuit, & ceitamnum, à pluribus commendatur, ac in usum adhibetur. Hujus praparationes satis innoceicum : mempe solutio tithur gyr in accordestribaro satis all icantem pracepitusur quo sacies, & manus bis in diel avenum. A blande confricentur. Medicamentum buic simile aut iden, saliem ejustem virturis, parutur ex sobutione minisquel ceruss, in codem menstruo satis, cum aqu. Alumnus aut salie gemma pracipitatus.

Vel, R. Camphora incif. Drashaj, seratur in morario vitreo, sensim assume succum unius timunii, dein aide vini albitib.j.f. Colutura, & camphora residua, seria ligura, in visro suspendatur.

R. Viridis aris Unc. iv. affunde aceti vini albi lib. ij. eucurbite vitreæ indita destillentur in calore arenæ: phlegma primo extillans ad usum servetur, quo facies illinatur bis in die. In hunc sinem etiam ros aut phlegma vitrioli per se destillati egregie convenit. Sufficit nonnullis aqua siorum fabarum, aut sumarix simplici stillatitia, aut etiam vitis succo simpido, è ramis ejus verno tempore secus extillante uti. Attamen semina curiosiores, & artem cosmeticam maxime callere præse ferentes, vix ullis remediis cutaneis, nisi Mercuralibus content sunt; quapropter aqua sequens ad omnes saciei turpitudines commendatur, & ab Empiricis magno pretio venditur.

R. Merc. Sublimati Unc. j. pulverifat. ponatur in vafe stanneo cum aq. fontan. lib. iij. Stent per xxiv. hords cum spatula liguea subinde agitando, donec torus tiquor nigrefeat, qui tamen per chartam Emporeticam colatus limpidus evadit; cum petia aut pluma huic intincti, facies semel intra diem unum, aut alterum blande obducatur.

Medicamentum hoc contra turpitudinem quamcunque cutaneam infigniter juvat; quatenus nempe humores intra porulos, & foraminula ut ut minutissima impactos expedit, salium aut sulphurum combinationes inveteratas & pertinaces dissolvit, totamque ubi applicatur cutim quoad meatus ejus male consormatam restituit, & Secor facit. Quapropter non tantum ad faciei ma-

culas abstergendas, sed etiam ad pustulas, & ruborem ejus nec non ad affectus erysipelat woes tollendos utile eft. Porro interdum accidit, plerasque faciei partes, præfertim vero nasum , & frontem , punctis nigricantibus creberrimis quasi à pulvere pyrio exploso inustis, insigniri: quod tamen inde procedit, quia foramina sudatoria, modo humore atro crassiori, modo vermiculis capita nigra habentibus implentur (quæ quidem animacula é poris expressa, & soli exposita vivere, & se movere facile cernuntur) atque in tali cutis affectione, lotiones, aut litus nulli præter mercuriales prodesse solent; attamen huic melli aculeus plus nimium malignus fæpe præsto est; namque hydrargyri particulæ, una cum falibus (à quibus in minutias dividuntur, acuunturque) faciei applicata, materiam inde noxiam & defædatoriam poris excutiunt, ac depellunt; cam vero intus repercussam insequentur, & propediem fanguini & liquori nerveo (quorum crafes lædunt) se facile infinuant : quinimo horum commeatu sæpissime cerebro, & nonnunquam præcordiis, & partibus aliis virulentiam suam non raro postea indelebilem imprimunt. Hinc frequens observatio est, feminas aut viros cosmetico mercuriali diu ac multum utentes, vertigini, & affectibus spasmodicis, aut paralyticis obnoxios fieri, eorumque dentes nigricare, & nonnunquam vacillare.

me poi

fal En

ces

tut

ini va

nu

lec

ut

cu

m

tu

V

ir

fu d

9

i

SECT. III. CAP. VI.

De Psora, sive Scabie cum Pruritu.

Ost Cutis assectus simpliciores, qui nempe sine tumore, aut ulceratione contingentes, eam solummodo apparentiis maculosis desedant, jam ordine dicendum erit de pathematis gravioribus, & continuitatem solventibus, atque imprimis de Psora sive Scabie, quæ in variis, & crebris totius corporis locis, cutim pustulis sive eruptionibus exiguis, modo siccis & sæpe squamosis, modo humidis ac ad ulcerationem dispositis, cum pruritu valde molesto insestat; atque hujusinodi assectio propriissime issus partis morbus est, utpote quæ in ipsa cute propter contagium externum sæpe incipit, & frequenter per remedia quædam tantum cutanea sanatur, saltem utriusque ratio eatenus tenet, ut raro aliter perfecte aut suscipiatur, aut curetur.

Psira five scabies vulgo describitur este, pustularum in toto corpore sparsim eruptio, ab humore acri, & salso, intra poros cutis aggesto procedens, & exinde ut discutiatur, ob pruritum insignem, sculpendi necessitatem in-

ducens.

Ut morbi hujus causas, & symptomatum rationes rite investigemus, paulo altius de materie ψ_{ae} & & & causa ejus conjuncta inquiremus, nimirum ut innotescat, cujusmodi sit humor iste intra cutim aggestus, quo pacto illic aut generatur, aut aliunde adveniat, dein quibus poris aut loculis contineatur, & quomodo foras erumpere ni-

tens pruritum adeo molestum creat.

Itaque circa hujus morbi ortum, ut non cum veteribus jecori, vel lieni, culpam nimium imputemus, materies ejus non esse quilibet humor singularis, è quatuor vulgo suppositis, viz. non pituita, nec bilis slava, vel atra, nec etiam ipse sanguis per se extravasari aptus, porronec illa è duobus vel pluribus horum simul mixtis constare videtur. Enimvero ut dentur tales humores, ex is tamen si morbus hic semper constet, non ita facile per merum

merum & leve contagium suscipi, aut litu solo curari possit. Quamobrem potius opinari fas sit, materiem morbificam effe humorem lymphicum, in glandulis cutaneis constanter residem; attamen ab indole sua genuina, sc. falino-volatili in acidam aut alias vitiofam degenerem. Enimyero cum huic ita depravato, & perpetim evaporanti, supplementa continua à sanguine adveniant, latices ifti, vetus & recens, non facile congruent, aut uniuntur, at falium diffimilium ritu mutuo effervescentes, in materiem recrementitiam coagulantur, que poros cutis implens ac diftendens, ubique passim in tumores attollit : intuper fanguinem in transitu nonnihil impedit, & extravafari cogit. Hinc pustulæ crebræ excitantur, & quatenus materies ifta in ichorem facessens, à dero & sanguine subsequentibus usque prorsum, & foras urgetur, in moleculas affurgunt; dein spiritus animales fibras nerveas. ut ichoris istius excretionem promoveant, inordinate subeuntes, molesti pruritus sentum efficiunt.

Profecto humorem quendam lymphicum in glandulis. cutaneis, que fingulis foraminibus fudatoriis fubjacent, propter usus quosdam recondi, quin & juxta copiam, & moram ejus diversimodam, glandulas has plus aut minus turgidas existere, inspectio Microscopica planissime detegit. Latex iste à sanguine per arterias in glandulis hisce deponitur, nempe ut farcinula hac exuta, facilius ifte per venas redeat, interim illic repolitus, fuos ufus habet, fc. imprimis papillas miliares, quæ cum fibrillis fuis nerveis fubftratæ proprium tactus fenforium funt , continue madefaciens, ab ariditate qua sensatio impeditur præservat; insuper idem effluvia adusta à sanguine accenso perpetim decedentia, juxta cutis transitum humiditate quadam imbuit, & halituofa reddit; dumque adeo laticis hujus pars cum fanguinis effluviis continue evaporat, impendia ista per lympham usque recentem à sanguine arteriofo (utidictum ett) jugi exutam reparantur.

Attamen hæc cutaneæ regionis Occonomia non ita regulariter usque servatur, quin humor iste glandulosus, ab indole & functione fua desciscens, non modo in cute, sed interdum in toto corpore affectiones præternaturales diversimodas excitabit. Hic lentescens, inque loculis pertinacius harens, diapnoen obstruit; ab eo nimis ubertim foras exundante sudatio immodica, ab eodem intus reflagnante diurelis debito copiolior procedunt. Porro ad scabiem, & cruptiones puffulosas quod spectat, humor iste cum pluribus, ita potissimum tribus hisce modis de-

pravari

pravari, proindeque diathesin cum sero à sanguine recens assus coagulativam inire solet; viz. Primo ipse sanguis valde impurus, simulque dissolutus, corruptelas & recrementa sua ubertim in glandulis cutaneis relinquit, qua ibidem sermenti magis corruptivi naturam induentia, cum succis aliis adventitiis, aut pertranseuntibus effervescuat, & varie coagulantur, adeoque non solum assedus $\psi_{align} \omega_{ali} = 0$, verum & leprosos diversimodos pariunt. Hinc piscium crustatorum, quin etiam aliorum, & quadrupedium salitorum, & sole aut sumo induratorum comestio crebra & assidua, item potus incongrui, & pharmaca venenata assumta, eruptiones cutaneas passim, & non raro horrendas cient.

Secundo humor glandulis cutaneis aggestus, interdum mera stagnatione non tantum $\psi_{\omega \varrho' \omega \delta \eta_5}$, sed etiam frequenter $\phi_{\sigma} = \varphi_{\omega \varrho' \omega \delta \eta_5}$ evadit; quare non tantum diu incarcerati, sed etiam qui vitam sedentariam agentes, squalori insuper, & pædori assuestut, prædictis assectibus obnoxii degunt; quatenus nempe latex cutaneus minime eventilatus, liquorum putrescentium ritu, mera stagnatione corrumpitur, adeoque sementi $\phi_{\sigma} = \varphi_{\omega} = \varphi_{\omega}$ indolem adipiscitur; cui insuper à sanguine perinde etiam depravato putredinis complementa accedunt.

1

i

n

r

O

ti

q

q

a

it

pr

Tertio si forsan hæ causæ desuerint, ut cutis humor glandulosus nec à sanguinis vitio, nec propria stagnatione labem uilam contrahat, attamen miasma virulentum ab extra communicatum, eum quoad morbos istos nihilominus prolificum reddi. Ex observatione maxime vulgari hoc liquido constat, in quantum maxime sani, & constitutione optima præditi, vix unquam in eodem lecto ubi scabiosus simul decumbit, aut nuper decubuit, impune dormiunt: nec ita tantum, quin & scabiosorum sudaria aliis in eodem lavacro lotis, ejusdem affectus sæpe contagium impertiunt. Nullius certe morbi labes (peste tantum excepta) facilius, aut certius quam Psoræ propagatur.

Quod si hujus ratio inquiratur, statim occurrit, liquorem miasmatis ψ_{NS} susceptivum, ad illud maxime exponi, & facillime disponi; ad utrumque certe multo promtius quam aut sanguinem, aut succum nerveum. Enimvero cutis latex glandulosus, in extima corporis superficie scatens, atomos quascunque per foramina ex meatus ubique patentes intromissa, primo imbibit, & âsan-

à languine anticipat. Porro quod iste à contagio scabioso tam cito inficiatur, faciunt tum fermenti communicati activitas, tum liquoris glandulofi ad degenerandum eo modo proclivitas. Enimvero effluvia à cutis scabiosæ efflorescentiis decidua, satis apte comparantur cereviliæ floribus, summitatem ejus quasi pellicula extrema occupantibus; quorum si portio perquam minima inde demta alteri cervifiz novella infermentata committatur, totam illico massam quantumvis magnam fermentat, ac in liquoris unde adimitur indolem commutat. Magna certe energeia eft, quam particulæ, utcunque minimæ ac paucæ, ad fummam activitatem evectæ præftare valent; præfertim vero fi in liquorem (cujusmodi est cutaneus) è particulis subtilibus cujusque generis, tum à sanguine, tum à succo nerveo delibatis, conflatum, proindeque citissime fermentari aptum inciderint. Ubicunque igitur miafmatis prædicti effluvia, corporis fani parti cuivis externæ impinguntur, imprimis humorem cutaneum tantum illic loci confitum inficiunt, deinde vero hujus ita infecti particula, à languine venoso suscepta, & mox arterioso traditæ, per totum corporis habitum diffunduntur, adeoque brevi humoris istius totam massam coinquinant, & ψωρώδω efficient.

Ex his de Psoræ causis tum conjunctis, tum procatarcticis explicatis, Symptomatis primarii, sc. eruptionis pustulolæ, ratio satis liquet. Quoad alterum vero, sc. pruritum, cum sit sensio molessa, ut ratio ejus formalis innotescat, considerare oportet, ad quod sensorium proprie spectat, & cujusmodi ejus assectio sive passio suerit.

Circa hæc, primo certum est pruritum ad sensum Tastus pertinere, atque hujus instrumenta primaria esse papillas miliares, earumque sibrillas per totam cutim dispersas supra ostendimus. Insuper hoc sensu subracum corpus dissus donantur. Attamen cum Tastus dua sint passiones supremæ, & quasi generica, sc. Dolor, & Voluptas, merito ambigitur, ad quamnam ex his Praritus referri debeat. Pro cujus solutione ostendere oporter, quo ritu spiritus animales Tactus sensorium incolentes afficiuntur in dolore, quomodo item in voluptate: deinde eorundem gestu etiam circa pruritum designato, facile constabit, cujus ditionis hæc passio fuerit, & in quibus ejus natura, & siendi modus consistunt. Hæc quamvis in digressu si plenius & sor-

fan ad tædium ufque exponam, ignofcat lector, quoniam Ætiologia hæc ad affectus plerosque externos tum dignoscendos, tum curandos perquam necessaria videtur. Dolor à Triftitia diftinctus, & ad Tactum pertinens, definiri folet, fenfio molefta à continui folutione procedens. Et quidem exoritur ifte, quoties, & quatenus fensibile incongruum, aut improportionatum, sensorio isti applicatum, fibras ab invicem dividit & divellit : proindeque spiritus animales in iis hospitantes à solida & placida emanatione sua repellens, ab invicem distrahit & quasi in fugam vertit; dein propterea statim, quatenus iste spirituum exterior repulfus, continuata aliorum ferie ad πρωπιν αιθητήρλον communicatur; spiritus illic degentes in parem confusionem cier, doloris, sive molestiz exterius inflicta, perceptio efficitur. Revera tota fpirituum animalium quæ dolore afficiuntur feries, quafi animæ fensitivæ membrum quoddam singulare, ab obiecti impressione velut anxietatem concipiens, cum molestia corrugari, inque dimensionem minorem sese contrahere cogitur.

Cum folutio continui doloris causa statuitur, non ita intelligendum eft, ac fi affectio hæc tantum à vulnere, aut plaga corpori inflica cieretur, namque eadem à frigore, calore, flatibus, à sanguinis aliorumque humorum extravasatione, aut alicubi aggestione, sæpe membri conformatione adhuc integra manente, passim induci solet; in quibus cafibus licet continui partes, ac imprimis fibræ & filamenta nervea, minime præscindantur, ista tamen in omni doloris affectu, aut ab objecti pressione, aut à particulis alienis cuneorum instar adactis, à solira positione divelluntur, inque tensionem nimiam, aut diftorfionem, aut divulsionem adiguntur; proindeque spiritus incolæ, à mutuis amplexibus divulsi, & dissipati, gravate habent, & molestiæ five doloris passionem ineunt.

Dolori opponitur Voluptas, estque sensionis modus isti plane contrarius; qui nempe oritur, quatenus blando mulcimine supra sensorium facto, spiritus illic confluunt, & mox denfius conglobati, & delectatione quadam perfuli, in organo quali exultant & conjubilant : dein quatenus spiritus intra corpora striata insimul parem ova-

tionem ineunt, voluptatis perceptio accietur.

Maxima voluptas quæ Tactui affertur, in eo confistit, ut doloris causa amota, partes ab ea prius affectæ temperiem & conformationem priftinam recuperent; ita namque namque spiritus animales prius sugati, & ab invicem dispersi, se recolligunt, & ad loca quibus exularunt, copiis duplicatis irruentes, quasi ad ovandum se accingunt. Hinc Peripatetici voluptatis rationem formalem solummodo in molesti cujusdam remotione posuerunt; uut cum frigoris, aut caloris excessus, àssau opposito, & magis congruo excipitur. Prosecto objectum tangibile (siquidem hoc crassum usque ac hebes suerit) vix aliud (apeodiora si exceperis) spiritus animales ad sensorium conglobatim allectat, nisi quod eorum confusioni

præcedenti fuccurrit.

Ex his circa passiones istas ita designatis, facile constat. pruritum, quoad rationem ejus formalem plene & perfecte, nec dolorem effe, nec voluptatem, verum imperfecte, & inchoative, de utroque staru participare. Enimvero materies & we woh; intta cutis poros aggefta, & pluribus in locis continui folutiones faciens, versus dolorem inclinat : attamen cum illa fit volatica, mobilis,& versus exitum properat, idcirco spiritus animales è fibris etiamfi divulfis non fugantur, nec cum moleftiæ fenfu retro vertuntur, verum è contra, quasi humore infesto se potiores, eique ejiciendo pares sentirent, intra fibras cutaneas densius, sed inordinatim agglomerati, eas varie convellunt, & deducunt, quo citius materiem morbificam excutiant, & foras depellant. Quapropter quatenus spiritus animales minime fugati, aut repulli, sed extrorfum conglobatim in tactus organa confluentes, ibidena arexiw; & tumultuarie fe gerunt, atque fibras fenfiles velut titillando, in leves spasmos cient, non voluptas, verum fenfio molefta, quæ item nec dolor eft, fed paffio ab eo plane diversa exoritur. Quamprimum autem fricando aut scalpendo, spirituum copiæ ubique circa sensorium aggregatæ melius disponi, ac quasi in ordinem redigi incipiunt, maxime exinde voluptatis persensio Quare pruritus medius quidam inter doloinducitur. ris & voluptatis initia status, five spirituum ab illius rudimentis versus hujus complementum transitus videtur. Verum à Physiologia hac parerga, ad pathologiam noftram revertamus. Ex supra dictis facile erit morbi hujus differentias colligere.

Primo igitur Plora quoad originem suam, aut per contagium accipitur, aut propter malam victus rationem, incendiculum & fomes ejus à chylo, & sanguine vitiosis communicatur, vel ob pædorem & transpirationis de-

Cc 2

defectum in ipfa cute generantur : quibus addere licet, Infantes quandoque hanc labem à parentibus hæreditario

contractam nancisci.

Secundo eruptiones cutanez quoad formam suam, juxta diversimodas affectorum constitutiones variant: nam in quibusdam temperamenti siccione biliosi, aut melancholici, scabies tantum sicca, & quatenus ob seri defectum minus evaporat, cum pruritu non adeo molesto excitatur: in aliis vero temperamento humidiori, & sanguine impuriori practitis, exanthemata plurima ichore imbuta, & summe prurientia, ad scalpendum valde irritant, & propter ulcera inde concitata, pruritus subinde in dolorem commutatur.

Quoad prognosin, licet hic morbus ex se nunquam exitialis aut valde periculosus, & curatu semper factlis existit , attamen sepe malum eventum habet; in quantum se diu continuatus, & sanguinem & liquorem nerveum summe depravat, atque ab eo consestim sanato, propter materiem, dum poris excutitur, intus susceptam, præcordiis & cerebro, aliisve partibus nobilibus labes perni-

ciosa infertur.

Maximum à scabie periculum pueris & cache dicis imminet; utpote in quibus utrisque, labes ab humore cutaneo partibus nobilibus facilius imprimitur, que deinceps cum lues exterior $\psi_{\omega_{\mathcal{C}_{\omega}}}$, deletur, intus manens, non nisi larga pharmacia (cujus neuter capax aut patiens est) penitus expugnari potest; quapropter tales omni cura & diligentia adhibita, à scabiei tanquam à pestis contagio preservari debent.

Circa scabiei live Psoræ curationem duæ occurrunt primariæ indicationes, ac utraque duplex, viz. prima curatoria hæc duo respicit, ut humor glandulosus (fermento ejus corruptivo penitus extincto) ad debitam crasin reducatur. Secundo dein, ut ipsius cutis pori & meatus, concretionibus ichorosis liberati, conformationem pri-

flinam feu evecey recuperent.

Indicatio secunda pre servatoria hac duo pracavet, sc. primo, ne Psora impuritates & miasmata corruptiva è cute (dum fermentum expugnatur) excusa, in sanguinem ac liquorem nerveum regurgitent, ilsque non tantum dyscrasias, sed insuper (ut sape associate) cerebro aut pracordiis noxam graviorem inferant. Secundo item navetur opera, ut humorum & partium nobilium labes à materie possible prius contracta, dum cutis vitia emendantur, eradicari possint.

Omnes hæ medendi intentiones, per remedia tum interna, tum externa fimul ufurpata, una complicari, aut faltem intercalari debent ; nempe ut materies morbifica loculis fuis excussa, in nullas uspiam latebras secedere, &c delitelcere queat, quin ex omni parte, intus & foras per medicamenta, impetita in totum amoveatur; itaque purgantia hanc medendi methodum inchoare femper & finire debet. Quanquam Helmontius Pharmaciam catharticam cum magna pompa exagitat & quafi triumphatam ducit, quia per le scabiem non curat, affirmare tamen licet, morbum hunc fine medicina ifta, vix unquam facile,nunquam vero tuto fanari. Porro Phlebotomia, nifi aliquod contradicat, mox ab intio celebretur & insuper his alterantia quæ languinem purificant, & viscera corroborant, ac contra materiæ ปุ พ 2 พ อ w s incurfus muniunt, vices suas habeant; atque interea linimenta aut Balnea, aut alius generis remedia Topica, & proprie cutanea adhibeantur, utpote fine quibus non tantum Carhartica, & Phlebotomia, fed & Diaphoretica, Diuretica, imo remedia quacunque fanguinem ac humores evacuantia, autalterantia, incassum cedunt. Medicamentorum cujusque generis modo recensitorum, formulas quasdam selectiores subdemus. Et primoad Catharfin rite moliendam, detur ab initio pharmacum purgans, aut emeticum; item, post Phlebotomiam (fi opus fuerit) celebratam, Apozema, vel cerevifia cathartica, fumatur per vij. vel viij. dies.

R. Electuarii diacarthami Drach. iij. spec. diaturbith cum Rhabarbaro Drach. j. cremoris Tartari, salis absinthij, ana, Scrup. st. syrupi de pomis purgant. q. s. f. butus sumend. cum regimine, Vel,

R. Sulphuris Antimonii gr. vij. scammonii sulphurati

gr. viij. cremoris Tartari Scrup. B. f. pulvis.

R. Radic. polypodii qu. lapathi acusi prapar. ana Unc. j. foliorum fenna Drach. x. Turbith, Agarici, Epithymi, ana Unc. j. fem. Carthami Unc. fs. fantali ciirini Drach. ij. fem. anifi, carvi, ana Drach. ij. incifa & contufa digerantur clause & calide in vini albi lib. iv. per xxiv. horas, liquor clarus effundatur, sine expressione, doss Unc. vj. per se, vel cum cochl. j. Syrupi ex Epithymo.

Vel R ingredientia pradicta, & coquantur in aq. font. lib. vj. ad medietatem, dein adde vini albi lib. j. & sta-

tim coletur, f. Apozema, detur eodem modo.

Vel. R. Kadic. Polypodii qu. lapathi acuti, ana Unc. iij. senna opt. Unc. iv. Epythymi, Turbith, Mechoachi ana Unc. ij. santali citrini Unc. j. sem. coriandri Drach. vj. s. a. praparentur, f. sacculus pro iv. congiis cerevisia post v. vel vj. dies hauriatur, & sumatur ad Unc. xij. plus, minus, omni mane per viij. vel x. dies.

Pro potu ordinario doliolum iv. congiorum impleatur cerevifia tenui, cui imponatur facculus fequens.

R. Summitatum Tamarifei, fumariæ fiecat. ana M. iv radic. lapathi acut. ficcat. Unc. vj. corticis folani lignofi Unc. ij. incifa & contufa, mise. Vel, sumatur Bochetum ex decost. sarsaparil. santalo, cum rasur. eboris C. cervi, liqueritia, & c.

II. Ad remedia alterantia quod spectat, præter cerevisiam medicatam pro potu ordinario, non multis aliis opus videtur, sed tantum ut recta victus ratio observetur, vitando cibos salitos & piperatos, pisces crustatos, aliosque muria conditos; etiam à vino, aquis ardentibus, cerevisia fortiori, & à liquoribus quibusque sanguinem incitare nimis ac fermentare aptis temperetur. In psora contumaci & corpus cacochymicum occupante, expediet electuarium sequens cum aqua destillata bis in die exhibere.

R. Conserv. fumaria, radic. lapathi acuti, ana Unc. iij. Trochisc. de Rhabarbaro, specierum diatrion santal. ana Drach. is. salts absimbii Drach j. vitrioli Mariis Scrup. iv. cum s. g. syrupi è cichoseo cum Rhabarbaro, s. Electuarium, doss Drach. j. ad Drach. j. bis in die superbibendo ag. destillat. seguentis Unc. iij.

R. Summitatum Abietis M. vij. folior. fumaria, A-grimonia, Elatines, Fpatica, Becabung. ana M. vv. radic. tapathi acuti lib. ij. corticis sambuci M. ij. cortices exteriores vj. Aurantiorum. Ineisis, & contusts affunde seri tuctis cum cerevisia media facti lib. viij. destul. organis

communibus, liquor totus mi fceatur.

III. Unguenta cuti illinenda communissime, & efficacissime, pro scabie curanda præscribi solent; attamen
quæ alis plerisque tumoribus, aut ulceribus adhibentur,
minime hic juvant; verum Sulphur, ejusque præparata,
in hoc morbo virtutem quandam specificam habere videntur,

dentur, adeo ut linimenta fere omnia wewdy ingrediuntur, & totius compositionis basis sunt. Receptum apud vulgus maxime tritum est hoc,

R. Pulveris, aut flor. fulphuris Unc. f. Butyri non faliti Unc. iv. Zinzib. pulv. Drach. f. f. linimentum.

Paulo elegantius, etfi non multum efficacius ad hune modum præscribitur.

R. Unguenti rosacci Unc. iv. sulpb. vivi pul. Unc. s. olei tartari per deliquium q. s. f. linimentum, cui odoris gratia adde olei Rhodii Scrup. j.

Si quando fulphuris energeia aliorum adjectorum virtute corroborari, aut intendi debet,

R. Unquenti enulati sine mercurio Unc. iv. pul. sulphuris Unc. st. elei Tartari per deliquium q. st. In eundem simm unquent. ex radic. Oxylapathi in buiyro, vet eleo, cum vino albo ad vini consemionem cottis, cum sulphure & eleo Tartari componitur. Potro unquenta ista interdum per se, curiosioribus tetrum sulphuris edorem abhorren-

tibus fæpe, cum fructu usurpantur.

3. Tertium linimenti arn we was genus fit ex Mercurio, nullo præteres sulphuris, aut vegetabilium satellitio indigens. Quin ex se hoc nimis esseax, non toti corpori, sed brachiorum, & arurum solummodo juncturis applicari, aut cingulo inclusum circa lumbos gestari solet: ita namque de scabie curanda spes sere nunquam desicit. Attamen periculumest ne praxis hæc (uti sæpe assolut) symptomata mala, & perniciosa inducat. E litu Mercuriali salivatio frequenter, quandoque item scotomia, velassestus soporos, aut convulsivi succedunt. Porro nonnunquam Pharmaci virus intra præcordia, aut viscera, horrendos Assomatis, seipushymias, aut dysenteria assectius producit.

Unguenti Mercurialis ad pruritum formula vulgaris,

& maxime ufitata hæc eft.

R. Hydragyri cum acido in minutias reducti ac (ut dici filet) extincti Unc. iff. pinguedinis porcini receniis Unc. vj. incorporentur optime, diu terendo in Mortario lapideo, aut vitreo. Nec tantum sub forma linimenti, sed & pluribus aliis modis prædicta medicamenta usurpari solent. Nam Cinnaberis (quod ex Mercurio cum sulphure paratur) carbonibus injecti sumus ore exceptus, aut corporis superficiem seriens, Psoram curat. Aq. Mercurialis cosmetica superius descripta subduplo imbecillior, si cuti in locis maxime ulceratis cum petia applicatur, scabiem omnem tollit. Attamen horum usus non usque adeo tutus est, ut passim omnibus adhibeantur.

Ex sulphure, ac vegetabilibus, vel seorsim utrisque, sc. per se vel conjunctim, aqua incoctis balnea parantur, que non lavacri communis ritu, cutis tantum sordes eluendo, sed & fermentum ejus destruendo, morbum hunc sanant. Insuper his, restat adhuc alius facilior, & multo elegantior pruritus sanandi modus, nempe ut camissa aque sontane cum sulphure pulverisato incocta, & per solem, vel ignem exiccata, super nudum corpus per quatuor vel quinque dies gestetur; ita namque morbus iste sine balneatione, aut litus squalore, aut malo

odore, curari folet.

Quod si horum Ætiologia inquiritur, & imprimis quare sulphur adeo specificum Pforæ Antidotum sit, ut pauperes & plebeii (quibus alia pharmacia utendi deest copia) contra affectum istum tantummodo sulphuris pulverem cum lacte intus fumunt, & cum butyro extez. rius adhibent, dico hujus rationem superius, ubi sulphuris virtutem erga pulmones Balsamicam explicavimus, ex parte oftendi. Illud nimirum in utroque casu prodeft, quatenus sanguinis, & humorum aciditates, ac asperitates quasvis exoticas, & corruptivas destruit, ae unicuique latici indolem benignam, fc. mollem & quafi oleosam restituit : atque ita sulphuris particulæ quoquo modo exterius applicatæ, cutis poros facile subeunt, atque intus admiffæ protenus in ichorem ulcerofum illic scatentem agunt, sales inibi præpollentes mortificant, & latici cutaneo naturam Balfamicam, deinceps ut bene congruar cum sanguine & sero continue affluis, conciliant.

Quoad Mercurium, nihil mirum est si medicamina ex eo parata, cutis loca, ubicunque applicantur, $\psi_{\omega\varrho\omega\delta\eta}$ persanat; siquidem hac applicatione exanthemata, & ulcera quævis cacoethea, sc. venerea, & scorbutica quæque perdomari solent. Porro nec res stupenda est, quod Pharma ca hæc privatis quibusdam locis adhibita, dummodo

modo falivationem cient, pruritum universalem curant; at vero quod sine sputo talem essectum producant, uti cum zona hydrargyrum includens circa lumbos gestata totius corporis scabiem tollit, idque interdum sine ulla evacuatione sensibili, aut noxa exinde concitata, hujus

inquam ratio non ita facile patet.

Attamen pro hujus solutione, dicendum videtur Mercurii particulas, fermenti cujusvis 🕹 🛪 e extinctivas, cum privatæ cuipiam parti applicantur, illico istius loci scabiem tollere; easque insuper à sanguine venoso susceptas, per totam hujus massam dissundi, & paulo postea per sanguinem arteriosum, non solum in eundem ubi suscipiantur locum regeri, sed quaquaversus extrorsum latas, ubique in totius corporis cute deponi, ibidemque scabiei miassam quodvis destruere: dein si forsan contigerit particulas hasce Mercuriales, post medelam peractam, rursus omnes cute evaporari, nulla deinceps salivatio, aliudque incommodum sequentur.

SECT. III. CAP. VII.

De Impetigne, sive Lepra Græcorum,

Ost Scabiem cum Truritu, agendum sequitur de assectuatio, huic ob pustularum eruptiones nonnihil affini, qui communiter Impetigo, à quibusdam luchen & vitilgo, atque ab aliis Lepra Gracorum appellatur. Hic uti diversa sortitur nomina, ita eadem ab Authoribus varie applicantur, & ab his morbi speciem unam, & ab illis aliam designare perhibentur. Quare cum assectus hujus appellationes varie confundantur, & forsan quoad naturam, & rationem ejus formalem in diversis regionibus diversimode habuerit, neque prorsus idem sit in nostro hoc seculo ac suit olim; idejico non ex libris, sed ex propria Ægrotantium obser-

vatione, morbum hunc describere satagam.

Impetigo ad hunc modum exoriri, & afficere solet, viz. imprimis papillæ, sive pustulæ rubræ modo singulares, modo plures simul congestæ, in variis corporis partibus, præsertim vero in brachiis aut cruribus excitantur; quibus singulis (morbo incrementum sumente) undique novæ adjunguntur, & brevi ejusmodi molecularum plures vesut aggeries, sive corymbi siunt. Etenim papillæ juxta unamquamque stirpem, primo indies erumpentes, & latius usque serpentes, sese in orbem dissundunt, adeoque exanthematum aggeries quasque ampliari faciunt. Cujusque harum superficies aspera, & nonnihilalbida, & squamosa apparet, unde, si scalpatur, squamæ decidunt, & ichor sæpe tenuis exustat, qui tamen mox exiccatus, in squamam russus crustaceam indurescit.

Hi papillarum corymbi primo exigui, & pauciores existunt; in brachio, aut crure, aliove membro singulari, tres forsan, aut quatuor ad magnitudinem denarii, aut semidrachmæ apparent: postea vero, si morbus crefeere sinatur, crebriores ubique erumpunt, quæ quidem, quoad areas sensim aucte, postea coronam argenteam

equant

equant aut superant, verum non semper rotunde, aug figuræ regularis, sed variisormes existunt. Porro in hoc statu non sistiur, sed affectus nisi per medicinam cohibeatur, in pluribus usque locis ebullions, & latius ubique serpens, tandem haud solum membra integra, sed totum corpus vitiligine seprosa obducit; atque hanc Impetiginis speciem, sive gradum potius summum veteres propter efferationem ejus azguar appellarunt, & ple-

rumque incurabilem censuerunt.

Hinc morbi hujus differentiæ præcipuæ innotescunt; & imprimis, quoad morem ejus plus aut minus malignum, distinguitur, juxta quod propius ad scabiei, aut Lepræ naturam accedit, vel statu medio se habeat. Insuper notare est, asfectum hunc quandoq; membra quædam ingularia, uti brachia forsan, aut crura, corporis reliqui partibus intactis, insestare, interdum vero in iis omnibus simul incipere, & ubique sparsim papillas, aut earum corymbos excitare. Porro hujusmodi eruptiones in quibusdam temporariæ, adeoque diversimodæ existunt; namque in his sere tantum in hyeme insestant, circa æstatem evanescentes, item è contra in aliis quass Brumam horreant, hirundinis adventum & exitum observare solent: in aliis vero plerisque hic morbus continuus, nullam remissionem, vel mediocritatem habet.

Porro impetiginem, à morbis aliis affinibus, atque imprimis à scabie, & lepra distinguere oportet. A priori distert, quoad pustularum formas: namque in Psora ubique sere singulares, & spatiis licet exiguis, ab invicem remotæ existunt; bic plures conglobatim, & quasi per racemos magnis intervallis sejunctos erumpunt. Verum inter hos affectus, discrimen maximum inde nascitur, quod scabies per contagium facillime & vix aliter exoriri aut propagari soleat; impetiginis vero infectio tam rara aut nulla est, ut miasma à viro in uxorem, aut ab hoc in illum assidue concubentibus, minime tran-

feat,

Hic morbus etiam à lepra discriminatur, tum quoad eruptionis formam, tum respectu contagii, quod in hac pariter activum est, ac in Psora; ipsaque is an unito immanior, & horrenda est, viz. crustacea, & squamosa, ubique continua, & per totum corpus disfusa.

Hine constat impetiginis causam materialem, non esse humorem mere cutaneum, propter miasma ab extua susceptum,

fusceptum, aut ob alias occasiones depravatum & à crass fua degenerem; quia nimirum, non uti in Pfora per contagium facile aliis communicatur, neque statim per totum corpus dispergitur. At vero pastulæ circa morbi initia primo erumpentes, inde procedere videntur, quod in malla fanguinea concretiones quædam acido-falinæ (inftar Tartari in vino) contingunt, quæ cum fubigi, aut rurfus distolvi nequeant, hic in cutim, quemadmodum in dolii parietes, depelluntur. Hujusmodi concretiones donec parvæ ac pauciores fuerint, in membro forsan uno, aut altero, perque unicum aut alterum forfan arteriæ ramum in cutim convehuntur; dein quatenus natura, eundem quem cepit, excretionis modum continuare folet, materies per eadem vasa ad eosdem ubique nidos, advecta, juxta pustulas primas, aliarum circumcirca conficarum aggeries facit; postea vero cum sanguinis dyfcrasia indies aucta, materies ista Tartarea intra massam eius uberius progignitur, plures ejus portiones per arterias alias, & subinde alias exterius convehuntur; & propterea puftulæ etiam plures, tum in iifdem, tum in aliis membris erumpunt, quas nova materies per eafdem arterias continue accedens, & juxta polita, puftularum aliarum adjectione indies ampliar ac undique dilatar, & demum fi hujufmodi fanguinis Tarrarus in immenfum accrefcat, per plurimas, aut fimul omnes arterias extra delatus, in cute defigetur, & processu temporis superficiem ejus omnem incrustatione squamosa, aut plane leprosa obducet : arque tunc humor ipse cutaneus per totum corruptus, in morbi partes cedet; namque hic fanguinem & humores, dum inter circulandum pertranfeunt, magis inquinando, seu potius venenando, materiæ morbificæ penum augeri facier; quin etiam effluvia (vuedo, five corruptiva à se dimittens, ejusdem morbi contagium aliis tradet.

Itaque affectus hujusce causa tum procataretica, tum conjuncta, in eo consistunt, quod imprimis absque ullo cutis vitio, sanguinem particulis salinis diversimodi status ac indolis saturari contingit; (in cujus diatheseos causas acenys which mox inquiretur) arqui salia ista præsettim ubi sixa ac acida præpollent (uti eorum mos est) se mutuo prehendunt, adeoque in coagula quast Tartarea concrescunt; quæ portiones in sanguinem protrusa, papillarum eruptiones, quast totidem morbi hujus nidos inchoant; dein illæ sensim juxta materiæ

fupplementa

sucta, morbi hujus initium, incrementum, & explo

perducunt.

Ad causa @enyspopas, & evidenes quod spectat, duo sunt præcipua occasionum genera, à quibus hic affectus plerumque originem sumit; sc. mala victus ratio, & morborum aliorum, uti imprimis scorbuti ac luis venerese male, aut minime curatorum miasmata in corpore relicta. Singulorum ex his rationes paulo expendamus.

Quoad prius, præter communes circa diætam inordinationes, quibus nonnulli carnium salitarum, & dein sole, aut fumo induratarum efui, fimulque vinorum acidorum potui nimis dediti, hunc morbum facile contrahunt; insuper vulgaris observatio est, plures in eum à carnis porcinz, & piscium præcipue crustatorum comestione nimis crebra, aut affidua disponi. Prioris instantia satis notabilis eft, quod potissimum in morbi hujus prophylaxin, cibus ifte Judæis interdicebatur : dein alterius exemplum est, quod olim in Anglia Cornubienses, oram fere undique maritimam incolentes, quatenus ex iis pauperiores fere tantum piscibus vescerentur, affectibus leprofis plurimum obnoxii fiebant; in tantum ut propter horum fublevamen, multa in ea regione Nofocomia conderentur. Horum rationes ut paucis innuam, opinari fubest utrumque cibum sive quà rancidus, sive alias improportionatus, fanguini nostro particulas non rite miscibiles, aut facile domabiles convehere, quibus ita heterogeneis, & dein longo talis diætæ ufu in magna copia aggestis, particulæ cujusque generis salinæ se facile associant, adeoque coagula Tartarea in cutim exterminanda, & affectus impetiginoli, aut leprofi feminia conftituunt.

Attamen uberrima ejus seges, à scorbuti ac luis venereæ miasmatis in corpore relictis, & demum quoad salium, ac sulphuris efferatorum combinationes ad «κροτητως evectis progignitur. Morbi prioris, & speciatim
symptomatis prædicti eidem ἐπιρινορθέκ, rationes alibi
explicavimus, quæ ad hypothesin modo propositam
accommodatæ magis elucescunt. Atque luis venereæ inveteratæ, imo interdum curari visæ, ita passim accidit
ejusmodi eruptiones pustulosas supervenire, ut nullus
stre his assectus, morbi istius pudendi suspicione careat

reat; faltem medici, quoties in rali cafu confulitur, prima statim quæstio est, annon patiens iste labem veneream aliquando prius contraxerit? Enimvero, fanguinis corruptele, postquam diurina mora heterogenez prorfus, ac indomabiles funt, tandem particulas falinas fibi consciscunt, quibuscum in coagula ejusmodi Tartarea concrescentes, ac in cutim protrusa, exanthemata impeti-

ginosa producunt.

Quoad Prognosin hic morbus, etsi mortem, aut imminens periculum raro minatur, tamen postquam radices altius egit, curatio ejus perdifficilis aut nulla eft. Impetigo primo incipiens, atque pustulas earumque aggeries, in membro forfan uno aut altero pauciores excitans, quandoque Therapeiam, fed vix fine Pharmacia efficaciori procurandam admittit. Sin morbus eo procefferit, ut papillarum corymbi crebri, ac lati in toto corpore sparsim appareant, tunc parva remedia nihil efficiunt, arque magna utcunque fedulo observata curationem non facile perficiunt. Quod si morbus, invitis quibusque remediis, indies in pejus evectus, tandem in attectionem quafi leprotam accrescet, pronunciet Celfus hanc

curari non pose, ideoque ab ea abstinendum effe.

Circa Impetiginis Therapciam duz funt primariz Indicationes, sc. prafervatoria, que morbi causam, & ouratoria, quæ fymptoma, viz. eruptionem puftulofam respicit. Vitalis in hoc casu nisi plane deploraro, ubi somnus ac vires deficient, raro locum habet. Medendi methodus semper incipere debet ab Indicatione præservatoria, quæ morbi causas per remedia interna amovendas proourat, fecus enim exteriora fere nunquam (uti in Pfora) cum fructu adhibentur; attamen præscissis intra sanguinem morbi radicibus, efflorescentia cutanea cito einarcescunt: propter istas vero tollendas, alia procedendum erit ratione quando Impetigo per se incipit, & nonnihil diversa quando scorbuto inveterato, aut lui venerez male, aut minime curata fupervenit; fingulos hosce casus feorsim & diftincte perpendemus.

Quando igurur hic Affectus fimplex, & primarius, item adhuc recens fuerit, caufæevidentes & externæ amoveantur ; mala victus ratio, & aeris infalubritas emendentur; itaque cibis falfioribus, & porcorum aut piscium carnibus dudum , ac nimis affueti , ad diætam su xu nav. & EVALATIV transcant; porro oram maritimam, aut loca paludosa incolentes, auram deinceps sicciorem, & apri-

cam hauriant; interea non minor potusratio habeatur, vitando cerevisam craffiorem, & faculentiorem, atque vina tenuiora, & acida, Tartaro nimis referta: domuni caveatur ne potus, vel edulia, parentur ex aquis mine-

ralibus lapidescere aptis.

2 Respectu cause conjuncte, & procatarctice, due sunt pracipue medendi intentiones; nempe ut viscerum, & humorum impuritates cito expurgentur; item ut sanguinis, & liquoris nervei dyscrasia acido salina (quo minus in iis materies Tartarea progignatur) in melius reducantur; propter quos sines, medicamenta rum evacuantia diversi generis, tum alterantia prascribi solent. Attamen quia non omnia, sed remedia sere tantum magna hic conveniunt, ideo qua potissimum in usu & maxime proficua deprehenduntur, sunt Cathartica, Thlebotomia, serum lattis, acidula chalybeata, berbarum expressiones succulenta, decostum ex lignis, medicamenta chalybeata, & falivatio, cujusque horum formulas quasdam, ac utendi modos subdemus.

Imprimis itaque purgacione universali, & Phlebotomia (quemadmodum in Psoræ Therapeia) celebr tis, infusio sive Tinestura Cathartica, sequens instituatur, cujus doss Unc. vj. ad viij. intra vj vel vij. dies repetenda.

R. Radic. Oxylapathi ficcat, polypodii qu. ana Unc. s. sennæ Drach. x. epithymi Drach. vj. Rhabarb. Mechoac. ana Unc. s. sanali citrini Drach. if. spica celticæ Drach. s. satis Tartari Drach. if. ponantur in vitro cum vini albi lib. iij. Aq. sforum sambuci lib. j. stent clause in frigido per dies iij. dein in usum depromantur effundendo quoticita q. s. liquoris clari.

Secundo ad fanguinem edulcorandum, ejusque fales eluendos, ferum lactis fimplex, vel cum fumaria, Cichoraceis, & Oxylapatho infusis bibatur omni mane ad lib. ij. vel iij. per dies xx. vel xxx. si stomacho congruet; simulque vesperi, & mane primo sumatur dosis Electuarii sequentis.

R. Conserv. radic. lapathi acuti Unc. vj. oculor. Cancri, Corallii prapar. ana Drach. j. eboris Drach. j. pul. ligni Aloes, santal. Citrini, ana Drach. iss. salis prunel. Drach. is. vitrioli Martis Drach. iss. syrup. è succo lujula q.s. f. f. Electuarium, dosis Drach. is.

Dd 2

Tertio propter eandem rationem, qua serum lactissetiam Acidulæ serratæ, contra hunc morbum præscribuntur, & non raro insigniter juvant; quippe cum cetera quævis medicamenta incassum cessere, cum his solis impetiginem gravem, & pene leprosam aliquoties curaviporro his etiam majoris essicaciæ gratia, salis prunel. aut vitrioli Martis, aut Electuarii modo descripti usus commode adjungatur.

Quarto in quibusdam sero nimio, & constitutione aquoliori præditis, ubi seri lactis, autacidularum potus minus convenit, nonnunquam expedit, decoctum ex lignis, horis medicis, ac insuper pro potu ordinario constanter sumi.

R. Raf. ligni falicis, lib. f. radic. farfaparil. Unc. viij. fantal. albi, ligni lentifcin. ana Unc. ij. rafur. Eboris, C. Cervi, ana Drach. vj. rafur. flami, Antimonii crudi, ana Unc, iv. in petia ligat. liqueritia Unc. j. f. a. infund. & oquantur in aq. fontam. lib. xvj. ad medictatem, colatura fervetur ad ulum.

Quinto Medicamenta Chalybedta, quoniam inter remedia præstantiora passim habentur, raro in hoc morbo omitti, quamvis non sæpius cum fructu exhiberi solent: pleraque enim serri præparata, in quibus particulæ sulphureæ præpollent, quatenus sanguinem sermentant, inque estervescentias careannos cient, eruptiones impetiginosas augeri potius quam diminui saciunt; attamen sal, syrupus, Tinctura & infusiones vitriolicæ, quatenus sanguinem sigunt, & salium esserationes nonnihil cohibent, medendi intentioni modo propositæ satis apre quadrant; sed potentia minores contra morbum adeo Herculeum minime valent.

Quamobrem, fexto, his & plerisque aliis remediis nihil juvantibus, multi Salivationem quasi Athletam fortissimum, ac tanto hossi unice parem commendant. Attamen prægrandi huic expectationi eventus non semper respondet; sateor enim me hoc remedium in quatuor personis impetigine graviori, & medicamentis aliis obstinata laborantibus, sine commodo expertum suisse. Quidam ex his per inunctionem ex hydrargyro, aliique per catapotia ex præcipitato solari, in sputationem copiosissimam, quam per xx. circiter dies pertulerunt, ciebantur; quo temporis spatio elapso, eruptiones omnes squamos somnes

fquamofa, & papillarum Corymbi evanuerunt; nihilominus ad Therapeiam confirmandam potus dixteticus ex decocto farfæ, cum crebra fudatione fubtus cratem & debita purgatione interjecta, institutus per mensem continuabatur: attamen hoc cursu finito, cum nulla tunc impetiginis vestigia relinqui viderentur, intra mensem alterum, nova ejusdem morbi seges pullulare incipiens, brevi rempore ad foliram maturitatem accrevit. Porro cum unus ex iis hanc medicinam teperere, arque alter post duas morbi recidivas, eam vice tertia experiri voluit, uterque demum post immanes tot arumnarum perpeffiones, de curationis spe decidit : unde constat luem veneream, quamvis fumme malignam, atque ulcera feediffima & Cacoethea carnes & offa depascentia excitantem, multo facilius, & certius quam Impetiginem fanari posfe.

Cujus ratio fi inquiratur, obvium erit concipere, posterioris hujusce Affectus causam, in miasmate maligno, & prorfus heterogeneo, fanguinem & liquorem nervofum ad tempus quoddam inficiente, & quali venenante, eorundem vero crases non prorsus evertente, aut quoad futurum penitus depravante, confistere; quapropter à falivatione, aut diæra sudorifica, virus illud torum extirpantibus, arque superstite dein genuma sanguinis & humorum indole, cura peragitur: verum in Impetigine graviori, fanguinis particulæ elementares, & primitus constitutiva corrumpuntur, adeo ut nisi harum crasis, & legitima diathefis reftituantur, evacuationes quacunque, atque materia maligna venenofa, aut heterogenea eujuspiam expurgationes, ut ut copiosa, & eradicativa, parum aut nihil efficient. Quare non immerito plerique olim celebres medici, morbum hunc confirmatum, ac ad lepræ confinia evectum, vix ac ne vix curabilem cenfuerunt.

2. Hunc morbum scorbuto inveterato supervenientem eventus nequicquam melior attendit; forfan hinc medendi intentiones paulo certiores eliciantur, quando hic affectus, istius basis sive radix supponitur : nempe ut Indicatione Therapeutica primaria inde fumta, remediis antiscorbuticis potissimum infistatur; verum bujus generis acria, & calidiora, uti cochlearia, Na win, Rhaphanus vilvestris, piperitir, aliaque fanguinem simis incitantia, quatenus crafin ejus plus diffolvunt, & goagula Tartarea ad cutim uberius propellunt, femper noxa potius, quam emolumento esse deprehenduntur; atque Dd 3

ob hanc rationem, Thermarum afus, five balneatio in aquis calidis, quæ siquidem per diaphoresin copiosissimam totius corporis humores evacuat, atque cutis poros abiterget, ac fumme mundificat, in hoc morbo valde proficua videatur, fæpissime in tantum à juvando abest, ut eruptiones exinde plurimum augeri, & exasperari soleant : novi enim plures haud graviter impetiginosos, Bathoniam nostram ad Balneandum in aquis calidis profectos, inde prorfus leprofos rediffe. Quapropter, si quando hic affedus fymptoma fcorbuto imigrophen existit, acrioribus, & elasticis quibusque vitatis, temperatiora solum, arque fale nitrofo, aut vitrolico, aut volatili prædita exhibeantur. Cujusque horum generis species & formulas quasdam proponemus. Sale nitroso imprimis præpollent Chryftallum minerale, herbarum quarundam succi, vel decocta & acidula quadam purgantes.

R. Chrystalli mineralis, sive nitri summe purificat. Unc. j. florum salis Armoniaci Drach. j. simul terantur in mortario vitreo , detur ad Drach. j. ter aut quater Spatio

axiv. borarum.

R. Folior. fedi majoris M. ij. contusa coq. in lactis recensis lib. iiff. donec in ferum, & congulum vertatur, colatura fatta, liquor clarus sumatur ad lib. j. bis in die.

R. Foliorum Taraxici M. vj. in masam contust ponantur in olla ficili vitreata cum operculo, que clibano p ft panes extractos indita, ftet per boras vj. vel viij. dein maffa in colum effusa, liquor clarus effluat, cujus doses Unc. sv. ad vj. ter aut sapius in die.

Fructus Cucumeris virtute nitrofa præditus, & per experientiam contra hunc morbum utilis probatur; quare loco Acetarii , ubertim & fæpe comedatur; porro tres aut quatuor eorum in taleolas incifi, aquæ fontanæ lib. iij. per noctem clause in undantur; liquori claro effuso, adde falis prunel. Drach. ij. vel iij. dosis lib. fl. ter aut fæpius in die. In eundem usum etiam decocta ex foliis, una cum fructibus in aq. fontan. facta, conveniunt.

Acidulæ five aquæ quadam minerales Cathartica. cujulmodi imprimis funt iftæ de North-Hall , Analysi per evaporationem facta, salem nitrosum quo imbuuntur manifesto referunt, earumque potum per plures dies ad iv. circiter libras affiduum, contra impetiginem leviorem juvare, aliquoties comprobavi.

2. At vero Acidulas fale vitriglico præditas, cujufmodi

funt Spadenses, atque nostrates Tunbrigenses, tum Astropenses, istis nitrosis, imo & quibusque aliis medicamentis longe præstare, & pro curanda impetigine plus valere, superius innui. Quibus, his utendi non datur opportunitas, aquas communes chalybe nostro imprægnatas, adeoque acidulas istas exactissime referentes, bono cum successiu contra hunc morbum propinare soleo. Propter sales minerales, aut saltem ob particulas in iis mercuriales, usu venit, quod stannum & Antimonium pro curanda Impetigine à multis prædicantur, & cum aliis remediis præscribi solent. Rasura stanni, & pulvis Antimonii crudi in cerevisia pro potu ordinario infundantur: item decocta ex sarsa cum lignis contra hunc assectum instituta

ingrediuntur.

3. Salis volatilis, pro impetigine graviori, imo plane leprola curanda, virtutem infignem latis commendat vipera, ejusque præparatorum usus. Hoc morbi istius Antidotum, experimento casuali primo inventum fertur, quatenus nempe (uti Galenus refert) potus è lagena cui vipera imponebatur, ad quendam Elephantiali laborantem, venenandum, ipsumque adeo è miseria sua liberandum datus, protinus in remedium cessit, & aftectum neci destinatum, à morbo infanabili viso expedivit. Huc etiam refertur Analogia, ab animalis hujus natura defumta, unde colligitur ipium in hoc morbo juvare : quandoquidem enim vipera exuviam fuam fquamolam quotannis deponit, ideo putaret quispiam, particulas ejus ad excuriendani leprofi pelliculam crustaceam valere; verum his ut non multum tribuamus, quandoquidem ex crebra observatione constat remedia viperina in impetigine, ac lepra prodesse, certe juvaminis ratio sali volatili, quo plurimo hoc animal præditum est ascribi debet. Hujus enim particulæ, falia fixa, & acida in affectorum fanguine præpollentia destruit, corumque combinationes dissolvit; attamen Sal, spiritus ac oleum è viperis chymice extracta, ob particulas quas ab igne extrahunt empyreumaticas, & summe elasticas, in hoc morbo minime conveniunt, uti etiam nec fpiritus, aut fal volatilus, C. Cervi, fuliginis, sanguinis, alique confimiles Armoniaci; quia nempe sanguinem & humores supra modum exagitando, eorum crases plus dissolvi, & corruptelas uberius in cutim propelli faciunt : quare simpliciora viperarum praparata, uti juscula ex earum carnibus Aque incoctis; porus earundem infusionibus, aut incoctionibus impræanati, atque pulveres ex iis ficcatis, & tritis confecti, con-Dd 4

tra hunc morbum utilius præscribuntur. Porro non tan" tum viperarum, led alius generis Anguium ovipararum. carnes elixa, & loco cibi ordinarii comesta, opem sape

egregiam præstant.

3. Impergo, five papillarum eruptiones squamofa, & in figuras velut corymbeas efformate, luis veneree inveterate, adeo frequens, & familiare fymptoma eft, ut quolvis affectione ifta laborantes, annon aliquod itius malignitatis cujus conscii sunt lateat, imprimis interrogemus; arque ita rem habere fi deprehenditur, statim specificis contra hunc morbum quibufque ac Antiscorbuticis omiffis, protenus ad decolfa ex lignis, iifque parum, aut minime juvantibus, ad medicamenta ex hydrarg you deveniendum erit. Et quidem hac methodo, plures pro impetiginolis, & leprofis habitos, cumque aliis remediis ad hos morbos appropriatis diu incassum tractaros, & misere divexatos, facile ac cito curavi; atque hanc imperiginis speciem, ad luis venerez, cujus appendix eft, Tathologiam referimus.

Indicatio secunda Curatoria, morbum ipsum & symptoma primarium, sc. Eruptiones squamosas, & pultularum corymbos respiciens, remedia Topica cuti exteriori, propter effectus hoice tollendos adhibenda prescribite in quem finem balnea, & linimenta imprimis conveniunt: que tamen nisi causa procatarctica, viz. sanguinis diathefis Tartarea prius expurgetur, raro aut nunquam per se

ruvant.

Hujusmodi Topicorum farrago ingens, tum apud Authores medicos, tum apud empiricos, & agyrtas vulgo proftat : èquibus tamen universis, Balnea aut linimenta é pice limida confecta, ceteris quibufque utriufque generis remediis longe proftant, revera ut illis unicis, nifi quod odorem valde tetrum emittunt, utendum fuerit; quaproprer composicionum, & cum, & fine pice liquida formulas qualdam lubdemus.

Itaque pro Balneis ufitatum est, aquas doliis, in quibus pix liquida includebatur, aliquandiu contentas, & infu-

fione imprægnatas adhibere : vel,

R. Picis liquide lib. ij. incorporetur cum cineribus albis, & eribrutisin maffam crasiusculam, que coq. in aq. fontan. f. q. addendo folior bedere recrestris, fumaria, Marrubu albi, radic. lapathi acuti, Enula Campan. an. M. iv. f. Balneum cum regimine usurpandum: vel paretur bujusmodi decoctum, fine pice liquida, pro imperiginosis odorem ejus horrentibus. Balnea:

Balnea fulphurea, tum Naturalia, tum artificialia minus convenire, imo priora fapius officere, crebra experientia deprehenditur; quin etiam Balneatio quaccunque caute admodum adhiberi debet: nam quatenus administratio hac sanguinem exagitat, & effervesacit, crassin ejus (uti modo dictum est) plus dissolvere, & corruptelas in cutim uberius suffundere periclitatur.

2. Linimenta quorum usus & tutior, & commodior est, triplicis sunt generis sive gradus, sc. lenia, Mediocria, & fortissima, cujusque horum exemplar unum, aut alte-

rum proponemus.

- 1. Primo igitur in Impetigine leviori, ubi eruptiones & papillarum corymbi pauciores, & perexigui sunt, commendatur saliva jejuna; item liquor ex lignis viridibus, dum uruntur exudans; item mera fricatio cum radicibus lapathi acuti contus. Es aceto macerat. Vel,
 - R. Olei Tartari per deliquium, olei nucum, vel Amygdal. amararum per expressionem, ana p. a. f. linimensum locis affectis bis in die adhibendum.
- 2. Secundi Generis linimenta, pix liquida ingredi, ac instar omnium haberi solet.

R. Unquenti rosacei Unc. xj. picis liquida Unc. ij. si-

mul liquefacta misceamur. Vel,

R. Portionem carnis vervecina pinguiorem, quæ frustis radic. lapathi acuti consita, & veru insta, assetur: atque interea, dum pice liquida sensim instillata continue imbuitur, utriusque deliquium, in vasc supposito exceptum, pro unguento ad impetiginem prastantissimo servetur.

3. Linimenta contra hunc affectum fortiffima, funt Mercurialia, quæ nimirum aut hydrargyro, aut præcipitato constant. Prioris formula, & compositio eadem sit, ac quæ supra contra scabiem præscribitur. Quoad al-

terum,

R. Pracifitati albi Drach. iij. unguenti rofacci Une. iij. misco, pro litu partium maxime affectarum. Horum usus in hoc morbo maxime suspectus esse debet; nam si forte sputatio ciebitur, materiæ poris cutaneis impactæ saburra perquam immensa movebitur, quæ si tota consertim nimis versus ductus salivales irruens, circa gutturis partes aggeretur, sussociationis periculum incurretur.

Ante aliquot annos Virgo illustris familia, temperamenti calidioris, urpote fanguine acriori, & falso originaliter prædita, postquam Impetigim perdiu, fere usque ab Ephebis obnoxia degisset, circa pubertatem, graviori modo, eadem laborare cœpit; nam puftularum squamosarum Corymbi, non tantum brachia, & crura, aliasque corporis partes obtectas ubique obfiderunt, sed etiam manus, & faciem, in tantum defædarunt, illam ut in publicum incedere, cumque aliis ordinis fui conversari puderet. Remedia minora fere innumera, fine illo successu adhibebantur; Thermarum ulu primo melius habere vifa, exinde tandem deterior facta eft. Acidulæ Aftropenses, que nonnullos impetiginosos integre sanarunt, huic parum, aut nihil opis contulerunt. Quapropter cum methodus quæpiam ordinaria minus effecisset, proposui demum ut salivationem, quasi remedium ceteris quibusque potentius (ac uti dicitur) ultimum, experiretur. Huic confilio cum & patiens, & parentes ejus facile confentirent, ftatim corpore per Catharfin, & Phlebotomiam rite præparato, juxta morem nostrum, exhibui pilulas ex pracipitato folari per duos dies, & post unius intervallum, à Pharmaco tertia vice repetito, fputatio copiosa & laudabilis incepit, & tine malo quovis symptomate per mensem processit; cui tamen in debito tenore sustinenda, artuum runduris, & locis maxime affectis, modo his, modo illis, litum subinde mercurialem applicandum curavi. cursum hunc finitum eruptiones omnes evanuerunt : nihilominus in medela confirmationem, fimulque ob Hydrargyri extirpationem, mensem alterum purgationi, fudationi fubtus cratim, & diætæ ex decocto farfæ, chinæ, &c. impendebat; quo tempore perfecte sanari visa, ita per quadraginta circiter dies perstitit. Dein vero, quamvis exactam victus rationem observaret, morbus idem repullare cœpit, atque fenfim accrescens, demum in statum uti prius agein affurrexit. Hoc verum eventu confusus, suasi ut à fluxu menstruo qui nondum eruptus brevi expectabatur, alterationem in melius speraret. Attamen post longam inde moram, according ista tandem eveniens, & deinceps regulariter habens, nullam morbi istius curam aut levamen, sed potius exacerbationem intulit. Quare iterum ad Pharmaciam recursus habetur, atque remedia diversimoda, cujusque fere generis tentantur : que cum omnia incassum fuerint, efflagitabant amici, ut salivationis cursum denuo subiret; viz. in hanc

hanc spem adducti, methodum istam, quæ imprimis pro tempore brevi curarat, secunda vice adhibitam, pro longioti saltem, aut forsan integre sanaturam. Itaque ex illorum votis, eodem sputationis, & sudationis cursu per bimestre spatium repetito, indeque pustulis, & eruptionibus squamosis ubique evanidis, puella insignis tunc denuo ad valetudinem recuperari videbatur. Verum intra sesquimensem, à medicina sinita, papillæ, earumque aggeries, sive Corymbi rursus apparent, atque sensim indies numero ac mole aucæ, tandem majorem quam antea totius corporis desædationem accivere: adeo morbus iste, Hydræ similis, post unum caput amputatum,

cum septemplici reviviscit.

Novi alium virum robustum, & habitu corporis Athletico præditum, qui postquam Impetigine per multos annos laboraffet, morbo tandem ingravescente, ac ad ftatum ageiov evecto, per totum corpus vitiligine alba, & quasi leprosa obducebatur ; ut unaquaque nocte, squamæ instar furfurum magna copia intra lectum decidua, in acervos colligi potuerint. Hic curationis ergo, imprimis remedia cujuique fere generis ordinaria, fine ullo tamen fructu tentabat; deinde vero falivationem ex Mercurio leviorem expertus, nihilo melius habuit; postmodum ea methodo repetita, à sputatione longa & graviori ad fanitatem restitui videbatur : verum intra tres menses, idem morbus repullulans brevi ad pristinam feritatem nervenit; quinimo cum tertia vice moleftiffimum illud medelæ genus subiret, affectus iste pro tempore quodam abigi vifus, redibat; & deinceps invitis tum hac, tum alia quacunque methodo, durante patientis vita, Tyrannidem suam exercuit. Non opus erit de Lepra hic quidquam differere, que morbi prioris tantum gradus intenfior, medelam fere nullam admittit. Quod frectat ad alios Tumores, eorumque sc. species multiplices, & cujusque illorum Ætiologias diversimodas, fateor me vix continere polle, quo minus in amenissimum hunc speculationis campum descenderem. Verum hoc perinde a long, ac infolens videatur, ac fi quis longo curfu defatigatus, ac ad finem anhelans, ultra metam excurrens, illico stadium inchoaret novum.

FINIS.

TO THE PART WAS A STATE OF

After the second proof of the collection of the

Administration of the control of the

INDEX ALPHABETICUS.

A.

A Cus punctura aquas in Anafarca educe	endi modus
fatis elegans.	P. 238
Aëris vitia circa Inspirationem.	P. 40
Aëris ad Tabem excitandam influentia.	p. 62
Anafarcæ descriptio.	P. 224
Origo ejus à fanguine.	P- 234
Caulæ ejus conjuncæ traduntur.	ibid.
Caufæ ejus remotiores five procatardicæ.	p. 292
Anafarcæ caufa materialis.	p.224
Morbi differentiæ.	P. 234
Prognofis.	p. 231
Curațio.	ibid.
Anafarcæ curatæ exemplum.	P.241
Cartilago Annularis.	P. 5
A evi arvoudys.	P. 5
Arteriæ Pneumonicæ descriptio & usus.	b. 10
Quare inter venam lecandam arteriæ pertulio	periculofa
eft.	p. 328
Ascitis causæ remotiores.	P. 191
Non semper ab hepate vel liene procedit.	ibid.
Ejus descriptio.	P. 191
Differentiæ.	P. 195
Prognofis.	P. 195
Curatio.	p. 196
Quibus & quot remediis aquarum eductio	molienda
eft.	ibid.
Afthma morbus maxime terribilis.	P. 149
Ejus tres species.	ibid.
Veteres primam tantum', nempe mere pneu	monicum,
agnoverunt.	P.150
Quicquid fanguinem effervefacit causa ejus	evidens.
	p. 151
Quare Asthmatici in lecto pejus habent.	p. 251
Afthma convultivum.	ibid.
Sedes ejus multiplex & diffusa.	ibid.
Internal Ec	Materie

INDEX

Materies morbines in variis locis contintit,	ibid
Afthma mixtum.	p. 15
Afthmatis cause recensentur.	p. 15
Morbi Prognofis.	P. 154
Remediorum formulz.	P. 156
Historia Asthmatis Convulsivi.	P. 160
Historia morbi mixti.	P. 161
Cafus Ætiologia.	p. 162
Casus Afthmatis in Tympanitem definentis.	P. 214
Aura craffior & urbana Phthificis quibusdan	a falubris, a
lijs noxia.	P. 63
Aura fulphurea multis Phthisicis falubris.	ibid
. Samuel B. and you are not	
DRonchus, pars Trachez.	p. 8
DBronchiorum ufus.	p. 8
Eorundem systole & diastole.	p. 8
Lobuli eorum, & Ramificationes.	p. 8
Tubi Bronchiales interdum ita implentur	ut obrigef-
cant.	p. 38
Ejus rei instantia.	p. 38
Bufo ficcatus, remedium contra Hæmorrhagia	m. p. 265
с.	
Antharides quomodo vesicas excitant &	aquas edu-
cunt.	P. 276
Cartilago Scutiformis.	p. 5
Cartilagines circulares.	p. 5
Cauteria remedium externum ad Hæmorrha	
das.	p. 265
Chalybeata sulphure prædita in anasarca es	gregie pro-
funt.	P. 339
Contagii dwewdes ratio explicatur.	p. 304
Cosmeticorum formulæ.	P. 299
Cucurbitæ remedium externum ad Hæmorrha	gias fiften-
das.	p. 265
Cucurbitulæ cum Scarificatione Phlebotor	miz vigem
fupplent.	p. 128
Cuticulæ descriptio.	p. 294
Cuticula morbi nulli.	p. 296
Cutis descriptio.	p. 294
Cutis lavitas & asperitas under	P. 395
	1 -31

Dimetri-

ALPHA BETICUS.

Doloris ratio formalis.

ratorium.

habet.

Iureticorum Lixivialium formulæ contra Analar-

P. 234

D. 305

p. 283

p. 284

p. 285

p. 288

p. 289

p. 286, &c.

ibid.

Doiotio tello tottimini	h. 203
Solutio continui semper ejus causa.	P. 305
Tabes Dorfalis.	p. 50
Ejus duz species.	P. 50
te.g.	n mader
Laterium Hydragogon potentissimum.	p. 200
LEmpyema affectuum aliorum pectoralium	produ-
ctum.	p. 135
Materia ejus morbifica quæ fit.	p. 135
Morbi Prognofis.	p. 138
Curatio ejus.	p. 138
Remediorum formulæ.	P. 140
Empyematicorum historiæ. p. 1	40, &c.
Epiglottis, cartilago Laryngis diverliformis.	p. 5
Macularum Ephelidum dictarum descriptio.	P. 297
Earum materia & caulæ.	ibid.
Esulz, sive Tithymali, & eorum præparata.	p. 198
Expirationis actus inspiratione facilior.	p. 43
Expirationis læfæ caulæ.	P. 43
P. Congress	
L'Igura, earumque explicationes, quibus puls	monum
I lobi cum omnibus corum valibus & ramific	cationi- 25, &c.
Frictiones remedium externum ad Hæmorrha	gias fi-
	D. 265

Fontanella remedium præservatorium potius quam cu-

In quibus morbis præcipue conducunt.

In quibus corporibus minus conveniunt.

Symptomata iis accidentia ut curanda.

Inflammatio fontanellæ frequenter accidit.

Quare spiritus nimis absumunt.

Fonticulorum loca designantur.

Fontanella exicca & molesta medelam exigit. p. 291 Interdum invitis omnibus cum fovea fanabitur. P. 292 Quandoque carnem spongiosam circa labia accrescentem ibid. Ee 2 Vul-

INDEX

Vulgaris error eft eos ad sterilitatem disponer	e. p. 293
Lignum Fraxini Virginez.	p. 265
Frigidorum applicatio remedium externum	ad hæmor-
rhagias fiftendas.	p. 340
G.	
Concept Tabes Dorfolis	2 10
Conorrhea, Tabes Dorfalis.	p. 50 ibid.
Ejus duæ species. Gonorrhææ virulentæ ratio formalis.	
	p. 52 p. 197
Gummi gutta. Varia ejus præparata.	ibid.
H.	1014.
T Apis Hæmatitis.	p. 266
Hamatofeos ratio & modus explicantur.	р.
Hæmoptoe Pulmonis frequens affectus.	P. 93
Ejus ratio formalis.	P. 94
Ejus differentiæ.	P.95
Causa ejus procatarctica & evidente .	p.96
Ljus Prognofis.	P 97.
Guratio.	P. 97
Medicamentorum formulæ pro variis ind	icationibus.
•	p. 99, &c.
Hæmoptoicorum exempla.	p. 103
Hæmorrhagia non omnis sistenda est.	p. 260
Hæmorrhagiæ immoderatæ causæ.	p. 262
Ejus Prognosis.	p. 263
Curationis tres indicationes.	p. 338
De Hæmorrhagià in febre maligna. Hæmorrhagiæ rarioris historia, ætiologia,	p. 268
Tramormagia rations muona, attorogia,	p. 271
Maculæ Hepaticæ perperam ita dica.	p. 298
Earum descriptio & cause.	p. 298
	p. 185, &c.
Quare humor Hydropicus fit limpidus & no	p. 196
Hydragogorum externorum species & admini	strationum
Hydragogorum compositorum formulæ.	p. 236
Hydrops sape Iceri productum:	p. 277
Hydropis species.	p. 193 ibid.
Hydrops pectoris facile dignoscitur.	p. 163
Causa ejus occulta est.	ibid.
Modi, quibus gignitur, traduntur.	p. 164
Historia ejus notabilis.	p. 165
	Curatio

ALPHABETICUS.

35

01.

6

3455

ALPHABETICUS.	
Curatio per pectoris paracentefin.	p. 166
Morbi differentiæ.	p. 167
Signa diagnoftica.	D. 167
Curatio.	ibid.
Remediorum formulz.	p. 168
Eo morbo laborantis historia.	P. 169
I.	
T Cterus affectus Hepaticus.	p. 173
Lejus descriptio.	p. 173
Caufa.	P. 173
Sylvii opinio de Icteri causa.	ibid.
Ejus causa interdum in sanguine.	P. 240
Ideri curatio.	P. 176
Remediorum formulæ pro variis ejus indicati	onibus. p.
	177, &c.
Impetiginis five Lepræ Græcorum descriptio.	P. 314
Ejus differentiæ.	P. 315
Caula ejus materialis concretiones Tartarez in	fanguine
genitæ.	p. 315
Caufa ejus proxima.	p. 306
Causa evidentes.	p. 317
Szpius scorbuto ac lui Venerez supervenit.	P. 317
Prognofis.	p. 218
Curatio.	p. 318
·Quare difficilius quam lues Venerea fanatur.	p. 321
Remediorum formulæ.	P. 319
Hujus morbi historia notabilis.	P. 319
Inspirationis læsæ causæ.	P. 40
Johannis Angli pharmacum Empiricum contra	Afciten.
L.	p. 203
T Ac Virginis.	p. 300
Laryngis descriptio.	P. 5
Maculæ Lenticulares.	p. 298
Leipothymia quocunque modo excitata Hæmo	rrhagiam
fiftit.	P. 265
Ligaturæ remedium contra Hæmorrhagiasi im	modicas.
	P. 264
Pilulæ Lunares.	p. 199
Lymphæductus Pulmonum.	P. 14

INDEX

M.

Malpighii fententia, de pulmonum	p. 299.
Malpighii fententia, de pulmonum	fubstantia, ex-
perimento comprobata.	p. 2
Quomodo Mercurius Pioram fanat.	p. 312
Aqua Cosmetica Mercurialis.	p. 300
Usus ejus familiaris non tutus.	ibid.
Musculi Respirationi inservientes.	p. 17
Forundem munia, tum in Inspiratione,	tum in Expira-
i tione.	p. 18
Muscus Pyxidatus magnum remedium	contra Tuffim
Muscus Pyxidatus magnum remedium Puerorum Convultivam.	p. 76

N.

T	Ulmonum Nervi.	p. 15
r	Ulmonum Nervi. Nitroforum formula contra Impetiginem.	p. 419

P

DApillæ Pyramidales organum Tactus.	p. 295
I Paracentefin que suadent aut prohibent.	p.139
Paracentelis in Afcite quando & quibus conven	iat. p.204
Peripneumoniæ descriptio.	p. 110
Ejus ratio formalis & cause conjuncta.	ibid.
Causa evidentes.	p. 112
Morbi hujus differentiæ.	p. 113
Sæpenumero Pleuritidi fuccedit aut fupervenit.	
Ejus Prognosis.	p. 134
Curatio.	p. 115
Remediorum formulæ.	p 118
Morbi hujus historiæ.	p. 121
Phlebotomia medicina generalis & antiqua.	p. 243
Natura per Hæmorrhagiam eam primo com	monstra- ibid.
Hamorrhagiæ spontaneæ sunt vel Criticæ, vel maticæ.	Sympto- ibid.
Critica quandoque in Symptomaticas cedunt.	p. 244
Symptomaticæ unde oriuntur.	ibid.
Phlebotomiz usus & effectus.	p. 248
In quibuldam calibus de ea valde ambigitur.	p. 250
	Regulæ

ALPHABETICUS.

99. 2. 12 00 id. 17 2-18 m

Regulæ circa Phlebotomiam in Peripneun	nonia, p.iss
Phlebotomia in omni Pleuritide necessaria,	P. 127
De Phlebotomia nimia cavendum.	p. 257
In quibusdam casibus omnino vetatur.	p. 258
Semper fiat cum orificio amplo.	ibid.
Phthisis inter morbos pectoris primaria.	P. 47
De Phthifi in Genere.	ibid.
De Phthisi proprie dica.	P. 53
De Phthisi incipiente.	P- 74
Remediorum ad eam formulæ.	p. 81
De Phthisi confirmata.	p. 85
Ejus ratio formalis.	ibid.
Ea laborantium historiæ & casus.	p. 87
Phthifeos Pulmonaris definitio.	P. 54
Ejus causæ secundum veteres.	P. 54
Ejus causæ evidentes.	P: 57
Caufæ procatarcticæ.	ibid.
Diathelis ad Phthisin hareditaria qua fit.	p.61
Pleuritis & Peripneumonia morbi valde at	
Ejus fedes.	P- 123
Ejus causa proxima.	ıbid.
Caulæ ejus remotiores.	P.124
Differentiæ.	P. 125
Prognofis.	ibid.
Curatio.	P. 126
Remediorum formulz.	p. 130
Pleuritici Historia.	p. 133
Pori duplices, majores & minores.	P. 295
In poris majoribus funt pilorum radices.	P.296
Pruritus quid fit.	P.307
Quomodo spiritus in eo moventur.	ibid.
Medium quiddam est inter dolorem &	
DC	ibid.
Pfora morbus proprie cutaneus.	p. 302
Ejus descriptio.	P-303
Humor est non unus è quatuor vulgaribus,	
glandulis cutaneis infitus.	p. 303
Latex ifte describitur.	p. 303
Tribus modis Vagadas evadit.	ibid.
Contagii ejus citifimi ratio explicatur.	ibid.
Psoræ Differentiæ.	P. 307
Prognotis ejus.	p. 308
Curatio.	ibid.
Remediorum formulæ.	p. 309
Pulmonum substantia prorsus membranacea.	P. 2
Ee 4	Pulmonum

INDEX

Pulmonum tunicæ.	p. 15
Pulmonum vafa recenfeatur.	p. 5
Ejus systole & diastole. Sanguis in Pulmonibus multis modis	p. 16
Sanguis in Pulmonibus multis modis	impeditur. p. 32,
	&c.
Pulmonis ulcus quomodo fiat.	p. 52
Pulmonis vomica morbus raro notatus.	P. 142
Ejus ratio formalis & causa conjunda.	p. 143
Materies ejus morbifica.	p. 143
Remediorum formulæ.	ibid.
Morbo hoc laborantium historiæ.	p. 149
Pulvis fympatheticus.	P. 265
Puris & materiz purulentz differentia.	p. 136

R.

R Espirationis læsæ causæ. Dominus Ruisch ramum	Bronchialem	ab aorta	145 ori-
undum detexit.			P. 7

S.

CAlivatio Impetiginem pro tempore curat	cum recidi-
) va.	p. 321
De Sanguinis sputo.	p. 93
Sanguinis in pulmone plurima impedimenta	. p. 32, &c.
Remedia externa ad fanguinis affluxum in	Hæmorrha-
gia narium revocandum.	p. 263
Sanguis combustus remedium externum "2 a	4 Mgy. p.266
Loca unde sanguis mittendus est.	p. 252
Quare fulphur Pforzantidotum.	P. 312
Medicamenta è sulphure parata, Phthisicis m	axime con-
grua.	D. 62
Indufium Sulphuratum contra Pforam ele-	gans reme-
Sylvii opinio circa fanguinem in pulmone	p. 312
tem, rejecta.	
	p. 31.
Sylvii opinio de Icteri caufa.	P. 174
Ejus remedia empirica contra I cterum.	p. 180

ALPHABETICUS.

T.

	- W
Adus affectiones primz, Dolor & Voluptas.	p. 305
1 Trachez descriptio.	p. 5
Ejus partes dux.	ibid.
Sensu & motu quodam potitur.	p. 6
Ductuum Trachealium spasmi.	P. 43
Tullis initium plerumque à frigore contracto.	P. 34
Tuffis descriptio.	P. 44
Ejusdem ratio formalis, causa, & species. p.	45, 8cc.
Tuffis tres status distinctivi.	D. 64.
Methodus Therapeutica contra Tuffim incipient	em.p.65
Medicamentorum formulæ.	p.68
Puerorum Tuffis Convulfiva (Chin-cough dicta)	descri-
bitur.	p. 68
Ejus ratio.	ibid.
Caufæ.	P. 75
Curationes Empiricz.	ibid.
Curatio Rationalis.	p. 76
Terriculamenta conveniunt.	ibid.
Tussis clangusa.	p. 89
Tympanites haud proprie Hydropis species.	p. 210
Causa ejus quare occulta.	p. 210
Cujusmodi affectio est.	p. 210
Ejus causa & ratio formalis explicantur.	p. 210.
Tympanites Univerfalis, ejufque caufa.	p. 211
Tympanitis descriptio.	P. 214
Ejus caufæ evidentes.	ibid.
Pregnofis.	p. 215
Therapeia.	ibid.
Medicamentorum formulæ pro variis indicati	ibid.
U.	

Venæ Pulmonaris ductus valvulis caret.	p. 12
Venæ Pulmonaris ductus valvulis caret.	p. 13
Vena jugularis tutissime pertunditur.	p. 254
Quæ vena in Pleuritide aperienda.	p. 17 I
Cur venter in defunctis intumescit.	p. 212
Cellularum Vesicularium usus.	p. 9
Cellularum Vesicularium usus. Vesicatoria à veteribus phænigmi & sinapi	ími dieta.
Ex quibus parantur.	p. 273 ibid. Velica-

INDEX ALPHABETICUS.

Velicatoriorum formula	0 3.
V cucatorium elegane cum dans	p. 274
Y UVIDDUD ODEFRANCIA	P-75
Urinas & findores money	D. 17
Ouipus machie lana d'. es A	P- 276
Quibus conflitutionibus optime congruent,	P.279
Vesicatorium ulcera in febribus and	. P. 321
Vessicatorium ulcera in febribus non sunt sanan Injectio aquæ vitriolicæ remedium contra h	da. p. 281
Voluptas apid Ge	p. 266
Ellis ratio formalia	P. 306
Usnea remedium contra Hamorrhagiam.	ibid.
ramorragiam.	D. 266

FINIS.